

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA İFTİRA SUÇU

Bahar GÖĞÜS

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Vedat DİLBEROĞLU

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK (Toros Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN/KASIM 2021

ONAY

**T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE**

20192017 numaralı öğrencimiz olan Bahar GÖGÜS tarafından hazırlanan “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İftira Suçu” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından oy çokluğu ile Kamu Hukuku Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

“Enstitü Müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. İçi- asıl üye- Tez Danışmanı- Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU

“Enstitü Müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Vedat DİLBEROĞLU
(OLUMSUZ OYU İLE)

“Enstitü Müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. Dışı- Jüri asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK
(Toros Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

“Enstitü Müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

24/11/2021

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Bu tezi biricik evlatlarım oğlum Ertuğrul Gazi ve kızım İkranur Gögüs'e
İthaf ediyorum.

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

24/11/2021

Bahar GÖGÜS

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı hazırlamamda bana hem manevi destek olan hem de hukuki bilgisini ve emeğini benden esirgemeyerek katkılarını sunan eşim Av. Osman GÖĞÜS'e; çalışmamın başlangıcından sonuna kadar görüş ve yardımları için tez danışmanım olan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU hocama ve tez izleme komitesi üyesinde yer alarak, değerli görüşlerini ve yol göstericiliğini bir an olsun esirgemeyen hatta gösterdiği yapıcı eleştirilerle çalışmama önemli katkılar sunan ve her daim zamanını ayıran değerli Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK hocama ve diğer tez izleme komite üyesi Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Vedat DİLBEROĞLU hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Annesinin bir taneleri, yaşama sebeplerim ve hayatımın en değerlileri, kızım ve oğlum, İkranur ile Ertuğrul Gazi'm, varlığınızla varlığımı onurlandırdınız ve şereflendirdiniz. Hayatıma girdiğinizden bu yana yaptığım ve yapacağım her güzel şey önce size armağandır. Nefesimsiniz...

ÖZ

TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA İFTİRA SUÇU

Bahar GÖĞÜS

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU

Kasım 2021, 318 Sayfa

Günümüzde küreselleşme ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde bilgiye erişim kolaylaşmış ve bilginin yayılma hızı artmıştır. Zaman içerisinde bu durumun insanlık açısından olumlu ve olumsuz sonuçları ortaya çıkardığı görülmüştür. Yaşanan gelişim ve değişimler sayesinde insanların faydalı bilgilere erişimi kolaylaşmıştır. Ancak bu durum kötü niyetli insanlar tarafından farklı amaçlarla kullanılmaya başlanınca masum kişilerin mağdur edilmesi söz konusu olmuştur.

İçinde bulunduğumuz iletişim çağı, insanlar arasındaki iletişimin hızlı ve kolay şekilde yapılmasını sağlamıştır. Özellikle sanal ortam ve sosyal medyanın yaygınlaşması ile birlikte insanlar gerek birbirleriyle gerekse toplumla daha fazla iletişim kurar hale gelmişlerdir. Kötü niyetli insanlar tarafından kullanılan bu durum, masum kişilere yönelik isnatların toplum geneline yayılarak onların ciddi şekilde zarar görmesine neden olmuştur. Zaman zaman toplum nezdinde karalanma olarak kalan bu isnatlar bazı durumlarda masum kişilerin yetkili makamlar nezdinde şüpheli-sanık konumuna gelmeleri ile sonuçlanmıştır. Bu sebeple masum kişilerin haksız isnatlardan korunmasını sağlamak amacıyla “iftira suçu” 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda düzenleme altına alınmıştır.

İftira suçu geçmişten günümüze hemen hemen her hukuk sisteminde yer almıştır. Türk Hukuku’nda ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 267. maddesinde iftira suçuna yer verilmiştir. Maddede iftira suçunun basın yayın yoluyla veya ihbar ya da şikâyette bulunmak suretiyle işlenebileceği düzenleme altına alınmıştır. Bu düzenleme çerçevesinde Anayasa’nın 28 ve 74. maddeleri değerlendirilerek hangi durumlarda “hak” sınırının aşıldığı ve iftira suçuna geçildiği çalışma kapsamında açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmamızda iftira suçu mülga 765 sayılı Ceza Kanunu ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu düzenlemeleri karşılaştırılarak incelenmiştir. İftira suçu ile korunan

hukuki değer; kanun metni, doktrin görüşleri ve yargı kararları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Kanunkoyucu tarafından iftira suçu için getirilen etkin pişmanlık düzenlemesi de çalışmamızda detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: İftira, iftira suçu, Türk ceza kanunu, basın ve yayın yolu ile iftira, ihbar, şikyet, hukuki yarar.

ABSTRACT

SLANDER CRIME UNDER THE TURKISH CRIMINAL LAW

Bahar GÖGÜS

Master Thesis, The Department of Public Law

Thesis Supervisor: Dr. Tarık Polat İŞOĞLU

November 2021, 318 Page

Today, within the framework of globalization and technological developments, access to information has become easier and the speed of spreading information has increased. Over time, it has been seen that this situation has positive and negative consequences for humanity. Thanks to the developments and changes experienced, it has become easier for people to access useful information. However, when this situation started to be used by malicious people for different purposes, innocent people were victimized.

The communication age we live in has made communication between people fast and easy. Especially with the spread of the virtual environment and social media, people have become more able to communicate with each other and with the society. This situation, which was used by malicious people, caused the accusations against innocent people to spread throughout the society, causing serious harm to them. These accusations, which from time to time remain as defamation in the eyes of the society, have resulted in innocent persons becoming suspect-defendant in the eyes of the authorities in some cases. For this reason, the "crime of slander" has been regulated in the Turkish Penal Code No. 5237 in order to protect innocent people from unjust accusations.

The crime of slander has taken place in almost every legal system from past to present. In Turkish Law, the crime of slander is included in article 267 of the Turkish Penal Code No. 5237. It is regulated in the article that the crime of slander can be committed through the press or by denunciation or complaint. Within the framework of this regulation, articles 28 and 74 of the Constitution were evaluated and it was tried to be explained within the scope of the study in which cases the "right" limit was exceeded and the crime of slander was passed. In our study, the crime of slander has been

examined by comparing the regulations of the abolished Penal Code No. 765 and the Turkish Penal Code No. 5237. Legal value protected by the crime of defamation; The text of the law has been evaluated within the framework of doctrinal views and judicial decisions. The effective repentance regulation brought by the legislator for the crime of slander is also discussed in detail in our study.

Keywords: Defamation, Turkish penal code, defamation thorough the press, notice, complaint, legal interest.

ÖNSÖZ

İnsanların toplum halinde yaşamaya geçmeleri ile birlikte bazı düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu düzenlemeler, oluşturulan toplumun huzur ve güven ilişkisi içerisinde devamlılığını sağlamaya yöneliktir. Bu devamlılığı tehdit edici nitelik taşıyan davranışlar “suç” olarak belirlenmiş ve suçları gerçekleştirenlerin cezalandırılması anlayışı kabul edilmiştir. Sözlük anlamıyla bir kimseye asılsız şekilde kasıtlı olarak suç yüklenmesini ifade eden “iftira”, geçmişten günümüze kadar hukuk sistemlerinin neredeyse tamamında suç olarak düzenlenmiş ve bir şekilde cezalandırılmıştır. Özellikle günümüzde iletişim alanındaki teknolojik gelişmelerle birlikte çalışma konumuz olan “iftira” suçunun çok sık ve kolay işlenebilir bir hal aldığı ve bu durumun da ülke gündemini sıklıkla meşgul ettiğini görmekteyiz. Bu nedenle de bu suçun hukuki öngörülebilirlik gereğince ülkemizde daha çok cezalandırılması gerektiği düşüncesiyle çalışmamızda doktrindeki görüşlerin yanında sıklıkla yargı içtihatlarından da faydalanmış bulunmaktayız.

Çalışmamızın konusu “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İftira Suçu” dur. İftira suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitabının “Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” başlıklı dördüncü kısmının “Adliyeye Karşı Suçlar” başlıklı ikinci bölümünde yer alan 267. maddede düzenleme altına alınmıştır. Geçmişte iftira suçunun failine yönelik olarak kısas, yüzün damgalanması, şahitliğinin kabul edilmemesi gibi cezalar öngörülmüşken 267. maddede iftira suçunun failine hapis cezası verilmesi düzenlenmiştir. Kanunkoyucu, iftira suçu failinin iftiradan dönmesini sağlamak için 269. maddede “etkin pişmanlık” düzenlemesine yer vermiştir. Bu maddede iftiradan dönmenin gerçekleştiği aşama gözetilerek cezada indirim yapılması gerektiği belirtilmiştir. Basın ve yayın yoluyla gerçekleştirilen iftira suçlarında masum kişinin toplum nezdinde aklanmasını sağlamak amacıyla aynı yöntemle isnadın kaldırılması durumunda failin etkin pişmanlıktan yararlanabileceği açıklığa kavuşturulmuştur.

İftira suçuyla ilgili olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde yapılan çalışma sayısı sınırlıdır. Bu kapsamda çalışmamızda iftira suçuna yönelik doktrinsel tartışmalar ve Yüksek Mahkeme uygulamalarına yer verilerek iftira suçu geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Tartışmalı konularda kendi görüşlerimize de yer verilerek iftira suçu kapsamındaki bu çalışmamızla ceza hukuku bilim dalına katkı sunmak amaçlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	x
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xvii
EKLER	xx
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAM, SUÇUN TARİHSEL GELİŞİMİ, 765 SAYILI MÜLGA TCK'NIN 285. MADDE İLE KARŞILAŞTIRILMASI, MUKAYESELİ HUKUKTAKİ GÖRÜNÜMÜ, BENZER SUÇLARDAN FARKI

1.1. Tanım ve Genel Açıklamalar.....	2
1.1.1. İftira Kavramı ile İlgili Genel Bilgiler.....	2
1.2. İftira Suçunun Tarihsel Gelişimi.....	4
1.2.1. Genel olarak.....	4
1.2.2. Eski Hukuk Sistemlerinde.....	4
1.2.3. İslam Hukuk Sistemlerinde.....	11
1.2.4. Türk Hukuk Sistemlerinde.....	16
1.2.4.1. İslamiyet Sonrası Dönemde.....	17
1.2.4.1.1. Osmanlı Devleti Öncesi Döneminde Suçun Düzenleniş Şekli.....	17
1.2.4.1.2. Osmanlı Döneminde Suçun Düzenleniş Şekli.....	18
1.2.4.1.3. Cumhuriyet Dönemi.....	22
1.2.4.1.3.1. 765 Sayılı TCK Dönemi.....	22

1.2.4.1.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Suçun Düzenleniş Şekli	23
1.3. 765 Sayılı Mülga TCK'nın 285. Madde İle Karşılaştırılması.....	24
1.4. Suçun Mukayeseli Hukuktaki Görünümü.....	27
1.4.1. Almanya.....	27
1.4.2. İsviçre	31
1.4.3. İspanya.....	32
1.4.4. İtalya	33
1.4.5. Fransa.....	34
1.5. İftira Suçunun Benzer Suçlardan Farkı	35
1.5.1. Genel açıklamalar	35
1.5.2. Başkasına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması Suçu.....	35
1.5.3. Suç Üstlenme	38
1.5.4. Suç Uydurma	41
1.5.5. Yalan tanıklık	44
1.5.6. Hakaret.....	49

İKİNCİ BÖLÜM

İFTİRA SUÇUNUN KORUDUĞU HUKUKİ YARAR

2.1. İftira Suçu ile Korunan Hukuki Yarar.....	55
2.1.1. Genel Olarak.....	55
2.1.2. İftira Suçunun Koruduğu Hukuki Yarar Hakkındaki Görüşler	57
2.1.2.1. İftira Suçunu Tek Hukuki Konulu Suç Kabul Eden Görüşler	57
2.1.2.1.1. İftira Suçunda İftiraya Maruz Kalan Kişinin Bireysel Menfaatinin Korunduğunu Savunan Görüşler	57
2.1.2.1.2. İftira Suçunda Korunan Hukuki Yararın Kamunun Güveni Olduğunu Savunan Görüşler	61
2.1.2.1.3. İftira Suçunda Korunan Hukuki Yararın Adliye Olduğunu Savunan Görüşler	63
2.1.2.2. İftira Suçunda Korunan Hukuki Yararın Karma Yapıda Olduğunu Savunan Görüşler	65
2.1.2.2.1. Genel Olarak	65

2.1.2.2.2. İftira Suçunun Koruduğu Hukuksal Yararın Hem Birey Hem de Adliye Olduğunu ve Her İki Yararın Aynı Derecede Korunduğunu Savunan Görüşler	66
2.1.2.2.3. İftira Suçunda Bireye ait Yararların Öncelikli Olduğunu Savunan Görüşler	68
2.1.2.2.4. İftira Suçunda Adliyeye Ait Değerlerin Öncelikli Korunduğunu Savunan Görüşler	70
2.1.2.2.5. İftira Suçunda Bireyin Adil Yargılanma Hakkının Öncelikli Korunduğunu Savunan Görüşler	72
2.1.3. Düşüncemiz	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İFTİRA SUÇUNUN UNSURLARI

3.1. Tipiklik.....	78
3.2. İftira Suçunun Maddi Unsurları	81
3.2.1. Fail	81
3.2.2. Mağdur.....	84
3.2.2.1. Ölen Kişiler.....	91
3.2.2.2. Hâkimler ve Cumhuriyet Savcıları	91
3.2.2.3. Akıl Hastası ve Yaşı Küçük Olanlar.....	92
3.2.3. Fiil.....	93
3.2.3.1. Şekli iftira	98
3.2.3.1.1. İhbar Yoluyla Fiilin İşlenmesi	98
3.2.3.1.2. Şikâyet Yoluyla Fiilin İşlenmesi.....	101
3.2.3.1.3. Basın ve Yayın Yoluyla Fiilin İşlenmesi	105
3.2.3.1.4. İhbar ve Şikâyetin Yetkili Mercilere Yapılması	108
3.2.3.1.5. Hukuka Aykırı Fiil İsnadı	112
3.2.3.1.6. İsnadın Objektif Olarak Gerçeğe Aykırı Olması	123
3.2.3.1.7. İftira Suçunda Hareketin Özelliği	129
3.2.3.2. Maddi İftira	131
3.2.3.3. Suçun Tamamlanması.....	137
3.3. İftira Suçunun Manevi Unsuru.....	139
3.4. İftira Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru	146

3.4.1. Genel Olarak.....	146
3.4.2. Hukuka Uygunluk Sebepleri	147
3.4.2.1. Kanun Hükümünü (Görevi) Yerine Getirme	147
3.4.2.2. Meşru Savunma	150
3.4.2.3. İlgilinin Rızası.....	151
3.4.2.4. Hakkın Kullanımı	153
3.4.2.4.1. İhbar ve Şikâyet Hakkı.....	154
3.4.2.4.2. Basının Haber Verme Hakkı	157
3.4.2.4.3. Savunma Dokunulmazlığı.....	162

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUSURLULUK, İFTİRA SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, İFTİRA SUÇUNDA ETKİN PİŞMANLIK

4.1. Kusurluluk.....	171
4.1.1. Genel Olarak.....	171
4.1.2. Kusurluluğu Etkileyen (Kaldıran veya Azaltan) Haller	172
4.1.2.1. Hukuka Aykırı ve Fakat Bağlayıcı Emrin Yerine Getirilmesi	172
4.1.2.2. Zorunluluk (Zaruret) Hali	174
4.1.2.3. Cebir veya Tehdit Dolayısıyla Kişinin İrade Yeteneğinin Etkilenmesi	176
4.1.2.4. Akıl Hastalığı.....	178
4.1.2.5. Geçici Nedenler, Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisi Altında Olma	181
4.1.2.6. Sağır ve Dilsizlik	183
4.1.2.6.1. Genel Olarak	183
4.1.2.6.2. 0-15 Yaş Dönemi	184
4.1.2.6.3. 15-18 Yaş Dönemi	184
4.1.2.6.4. 18-21 Yaş Dönemi	184
4.1.2.7. Haksız Tahrik	185
4.1.2.8. Yaş Küçüklüğü.....	188
4.1.2.9. Kusurluluğu Etkileyen Hata Halleri.....	190
4.2. İftira Suçunun Nitelikli Halleri	192
4.2.1. Genel Açıklamalar	192

4.2.2. İftiranın Maddi Eser ve Delil Uydurularak Gerçekleşmesi	193
4.2.3. Tutuklanma ya da Gözaltına Alınma	193
4.2.4. Gözaltına Alınma ve Tutuklanma Dışında Başka Koruma Tedbirlerinin Alınması	197
4.2.5. İftiraya Maruz Kalan Kişi Hakkında Hürriyeti Bağlayan Ceza Verilmesi..	200
4.2.6. Kararı Verilen Hapis Cezasının İnfazının Başlamış Olması	204
4.2.7. Hapis Cezası Haricinde Adli ya da İdari Müeyyide Uygulanması.....	206
4.2.8. 4926 Sayılı Mülga Kaçakçılık Kanunu'nda Öngörülen Nitelikli Hal	209
4.3. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	209
4.3.1. Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme	209
4.3.2. İştirak	214
4.3.3. İçtima	216
4.4. İftira Suçunda Etkin Pişmanlık	232
4.4.1. Genel Olarak	232
4.4.2. Adli veya İdari Soruşturma Başlamadan Önce Etkin Pişmanlık (m. 269/1)	238
4.4.3. İftira Suçu Mağduru Hakkında Kovuşturma Başlamadan Önce Etkin Pişmanlık (m. 269/2)	240
4.4.4. İftira Suçu Mağduru Hakkında Verilecek Hükümden Önce veya Mağdurun Mahkûmiyetinden Sonra veya Hükmolunan Cezanın İnfazına Başlandıktan Sonra Etkin Pişmanlık (m. 269/3-a,b,c)	241
4.4.5. İsnat Edilen Fiilin İdari Yaptırım Gerektiren Fiiller Olması Halinde Etkin Pişmanlık (m.269/4-a,b)	245
4.4.6. Basın ve Yayın Yoluyla Yapılan İftiradan Dolayı Etkin Pişmanlık (m. 269/5).....	247

BEŞİNCİ BÖLÜM

HÜKMÜN İLANI, YAPTIRIM, SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA, GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME, ZAMANAŞIMI

5.1. Hükmün İlanı	251
5.2. Yaptırım, Soruşturma ve Kovuşturma, Görevli ve Yetkili Mahkeme	252
5.2.1. Yaptırım.....	252
5.2.2. Soruşturma ve Kovuşturma	255
5.2.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme	258

5.3. Zamanaşımı.....	259
SONUÇ	263
KAYNAKÇA	277
EKLER	294

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFY	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BİMER	: Başbakanlık İletişim Merkezi
BK	: Basın Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CİMER	: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CK	: Ceza Kanunu
C. Savcısı	: Cumhuriyet Savcısı
çev.	: Çeviren
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
Ed.	: Editör
e.t.	: Erişim Tarihi
ETCK	: Eski (1926 tarih ve 765 sayılı) Türk Ceza Kanunu
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
hzl.	: Hazırlayan
İHAS	: İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
İHEB	: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İK	: İcra ve İflas Kanunu
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
Kşz.	: Karşılaştırınız
m./md.	: madde
MK	: 743 Sayılı Medeni Kanun
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
MvDKGYUK	: Memurlar Ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun
No	: Numara
prg.	: Paragraf
PVSK	: Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
StGB	: Strafgesetzbuch
T.	: Tarihli
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBBY	: Türkiye Barolar Birliği Yayınları
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YD	: Yargıtay Dergisi

YİBK : Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu
YÖK : 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu
YTCK : Yeni (2004 tarih ve 5237 sayılı) Türk Ceza Kanunu

EKLER

EK A	: Etik Kurulu Onay Belgesi	294
EK B	: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin Değerlendirme Yazısı	297
EK C	: Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin Yazısı	298

GİRİŞ

İftira kavramı, bir kimsenin suçsuz olduğunu bilmesine rağmen o kişiye karşı suç isnadında bulunmasını ifade etmektedir. Kişiler ve adalet mekanizması çerçevesinde bu durumun olumsuz etkileri gözetilerek iftira fiili eski dönemlerden beri suç olarak kabul edilmiştir. İftira suçu, geçmişte olduğu gibi günümüzde de en çok işlenen suç tipleri arasında yer almaktadır. Bu suç, kişilerin sosyal ve ekonomik hayatlarını etkileyerek onların şeref ve namusları üzerinde onarılmaz yaralar açma potansiyeline sahiptir.

İftira suçu, fiilin niteliği çerçevesinde ispatı zor suçlardan biridir. Kişinin masumiyetini ispat etmesi zaman alabileceğinden bu süreçte idari veya cezai yaptırımlara maruz kalılabilmektedir. Bu suçtaki asılsız isnatlar ise adli makamların gereksiz yere meşgul edilmesine neden olmaktadır. Bu durumları gözeterek kanunkoyucu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267. maddesinde iftira suçunu bağımsız bir suç tipi şeklinde düzenleme altına alarak yaptırıma tabi tutmuştur.

Çalışmamızın konusu "Türk Ceza Kanunu Kapsamında İftira Suçu" dur. Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde iftira suçunun kavramı, tarihsel gelişimi, 765 sayılı mülga TCK'nın 285. madde ile karşılaştırılması, mukayeseli hukuktaki görünümü, benzer suçlardan farkı ele alınarak, konunun daha iyi özümsemesi sağlanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde doktrinin en tartışmalı konularından biri olan iftira suçunun koruduğu hukuki yarar detaylı şekilde incelenmiştir. Bu bölümde doktrinde yer alan iftira suçunun tek hukuki yararı koruduğu veya hukuki yarar konusunda karma nitelik taşıdığı yönündeki görüşler gerekçeleriyle birlikte açıklanmıştır. Bölüm sonunda ise iftira suçunun koruduğu hukuki yarar konusundaki düşüncemiz belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde iftira suçunun unsurlarına yer verilmiştir. Bu kapsamda tipiklik, maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık unsuru alt başlıklarla detaylı şekilde açıklanmıştır. Dördüncü bölümde kusurluluk, kusurluluğu etkileyen haller, iftira suçunun nitelikli halleri, suçun özel görünüş şekilleri ve iftira suçunda etkin pişmanlık ele alınmıştır. Beşinci ve son bölümde ise hükmün ilanı, yaptırım, soruşturma ve kovuşturma, görevli ve yetkili mahkeme ile zamanaşımı konuları irdelenmiştir.

Çalışma kapsamında mevzuatta yer alan iftira suçuna yönelik açıklamalar yapılırken konuyla ilgili doktrin görüşleri ve Yargıtay kararlarına değinilmiştir. Böylelikle konunun daha iyi anlaşılması sağlanmaya çalışılmıştır. Sonuç kısmında ise iftira suçuna ilişkin mevzuatta yer alan düzenlemelerle ilgili tartışmalı hususlar ve bu hususlara ilişkin çözüm önerilerimize yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAM, SUÇUN TARİHSEL GELİŞİMİ, 765 SAYILI MÜLGA TCK'NIN 285. MADDE İLE KARŞILAŞTIRILMASI, MUKAYESELİ HUKUKTAKİ GÖRÜNÜMÜ, BENZER SUÇLARDAN FARKI

1.1. Tanım ve Genel Açıklamalar

1.1.1. İftira Kavramı ile İlgili Genel Bilgiler

İftira sözcüğü TDK'ya göre, “*Bir kimseye kasıtlı ve asılsız suç yüklemek, kara çalma, bühtan*”¹ olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyimle iftira, bir kimseye zarar verme kıskançlık ve benzeri sebeplerle olmayan bir şeyi varmış gibi göstermek ya da ifade etmek suretiyle², Arapça “fry”³ kökünden türeyerek “birine yalan isnatta bulunma” anlamı taşımaktadır. Ayrıca, halk arasında kara çalma olarak da bilinmektedir⁴.

Adliye karşı suçlar Türk Ceza Kanunu'nun(TCK) ikinci bölümünde düzenlenmiştir. İlgili kanunun 267. maddesinde, işlemediğini bildiği halde bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat etmek, iftira kavramı adı altında düzenlenmiş ve suç olarak kabul edilmiştir.

TCK'nın 268. maddesi ise, bir başkasına ait olan kimliğin veya kimlik bilgilerinin kullanılmasına ilişkin iftira suçunun düzenlendiği maddedir. İlgili maddede kişinin işlediği suç dolayısıyla kendi adına yapılacak soruşturma ve kovuşturmayla engel olmak için, başkasının kimlik bilgilerini kullanmasının iftira suçu kapsamında cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

İftira suçunun düzenlendiği TCK'nın 267. maddesinde suçun unsurlarıyla cezanın ağırlaşmasına neden olacak nitelikli haller belirtilmiş, 269. maddede ise iftira suçuna ilişkin etkin pişmanlık hallerinden bahsedilmiştir. İftira suçunun işlenmesi, masum olan tarafın hakkında soruşturma açılması, mahkûm edilmesi gibi pek çok sonuç ortaya

¹ Kelimenin anlamı için Türk Dil Kurumu Sözlüğünden istifade edilmiştir. Bkz. **Kaynak:** <https://www.google.com/search?q=t%C3%BCrk+dil+kurumu+s%C3%B6zl%C3%BCk&oq=t%C3%BCrk+dil+kurumu&aqs=chrome.1.69i57j0l4j46j69i6112.7236j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, e.t: 22/12/2020.

² Yener Ünver, **İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık ve Bilirkişilik, İnfaz Kurumlarından Kaçma**, 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 47.

³ <https://www.etimolojiturkce.com/arama/fry>, e.t:22/12/2020; Hüseyin Algül, “İslam Tarihinden Örneklerle İftira Olayına Tahlilî Bir Bakış”, **Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 9, Bursa 2000, s. 131.

⁴ Erdener Yurtcan, **Yargıtay Kararları Işığında İftira Suçu**, Güncelleştirilmiş 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 10.

çıkarmaktadır. 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesinde tüm bu durumlara ilişkin, hükümler yer almaktadır⁵.

Masumiyet karinesine göre, iftira ile karşı karşıya kalan tarafın kendini koruyabilmesi gereklidir. Üstüne suç atılmış, fakat masum olan tarafın toplumda maruz kaldığı kişilik haklarının kaybı ile aslı olmayan şikâyet ve ihbarlar sebebiyle devletin maruz kaldığı zarar, iftira atan kişinin sorumluluğunu gerektirmektedir. Bu nedenle kanunkoyucu, 5237 sayılı TCK'nın özel hükümler başlığını taşıyan ikinci kitap, dördüncü kısmı Adliyeye Karşı Suçlar başlıklı bölümün 267. maddesi ve etkin pişmanlığa ilişkin hükmün bulunduğu 269. maddesindeki düzenlemelerle iftira suçunda masumiyeti, koruma altına almıştır.

İftira, bütün hukuk sistemleri tarafından belirli koşullarla yasaklanan ve fail için cezanın öngörüldüğü bir eylemdir. Her insan haysiyet, onur ve şeref sahibidir ve ceza kanunu insanların onur, şeref ve haysiyetlerine zarar verecek eylemlerden kişileri korumaktadır. Böylelikle iftira suçu, kanuna aykırı eylem oluşturmakla birlikte bu eylemin suç oluşturma şartı da aranmamaktadır⁶.

Toplumsal hayatta her insanın saygın bir yerinin olmasını isteme hakkı bulunmaktadır. Bu hak insanların en temel hakları arasındadır ve kişiye sıkı sıkıya da bağlıdır. TCK'nın 267. maddesinde iftira suçuna ilişkin unsurlar yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre; iftira suçunun meydana gelmesi için bir kişiye kanuna aykırı bir suçun isnat edilmesi gerekmektedir. İsnat, bir kişiyle ilgili soruşturma ve kovuşturma işleminin başlaması veya idari yaptırım uygulanmasının sağlanması ve fail tarafından karşı tarafa isnat edilen eylemin gerçekleştirilmediğinin bilinmesidir. Bu asılsız isnadın ise, yetkili makamlar aracılığıyla şikâyet veya ihbar suretiyle ya da basın-yayın yoluyla yapılması gerekir.

Masum kimseye hukuka aykırı fiil isnat eden failin asıl amacı, mağdur hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulamasını sağlatarak, mağduru maddi ya da manevi açıdan yıpratıp adliye mekanizmasını devreye sokmaktır. Oysaki toplum nezdinde namuslu ve dürüst bir bireyin kazanmış olduğu onur, şeref, haysiyet ve itibarı gerçeğe aykırı ve menfi bir kamu kanaatini uyandırmaya atfedilmiş bir eylem nedeniyle toplumda yıkıcı bir etki yaratır. Kaldı ki böyle bir durum, mağdur açısından da yıkıcıdır. Zira masum olduğu halde beklemediği ya da

⁵ Ahmet Gündel, **Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması**, IV. Cilt, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2009, s. 5137.

⁶ Haydar Erol, **Gereçeli, Açıklamalı ve İctihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu**, Yayın Matbaacılık, Ankara 2005, s. 1250.

ummadığı hareketlerle karşı karşıya kalması, kendisini toplum nezdinde küçük düşürecek ve manevi dünyasında acı ve elem duymasına neden olacaktır⁷. Bu nedenle masum bir kimseye gerçeğe aykırı fiil isnat edilmesi, gerek 765 sayılı TCK döneminde gerek halen yürürlükte olan 5237 sayılı TCK’da suç olarak atfedilmiş ve müeyyidelerle yaptırım altına alınmıştır.

1.2. İftira Suçunun Tarihsel Gelişimi

1.2.1. Genel olarak

Hukuk, tarihsel açıdan değerlendirildiğinde çalışma konumuz olan suçun çok eski zamanlardan itibaren cezalandırılan bir eylem olduğunu görmek pekâlâ mümkündür. Gerçekten de Mısır’da⁸, Hint’te⁹, Babil’de¹⁰, Asur’da¹¹, iftira suç olarak kabul edilmiştir¹². Bunlar dışında savcılık kurumunun bulunmadığı Yunan hukukunda, hakikate aykırı şekilde ihbar dolayısıyla ortaya çıkan Roma hukukunda, İslam Hukukunda¹³ ve Türk Devletlerinde¹⁴ de iftira, bir suç tipi olarak kendine yer edinmiştir¹⁵.

Ortaçağda ise, gerçeğe uygun olmadığı anlaşılan ihbarlar iftira olarak kabul edilmiş ve hakikate aykırı olduğu anlaşılan bu tür ihbarlar, derhal kısas kuralları uygulanmak suretiyle cezalandırılmıştır¹⁶.

1.2.2. Eski Hukuk Sistemlerinde

Babillere ait olmakla tarihin en eski yazılı hukuksal yasalarından meşhur Hammurabi Kânunlar’ında köle hırsızlığı, hırsızlık, büyüçülük, insan öldürme, konut dokunulmazlığını bozma, yakınlar arası cinsel ilişki, yalancı tanıklık, yaralama, zina eylemleri suç tipi olarak hüküm altına alınmıştır. Bu sayılanların yanında “*iftira*” da bir

⁷ Hamdi Öner, “İftira Cürmü Üzerine Bir İnceleme”, *Adalet Dergisi*, C. 2, S. 11, Kasım 1946, s. 1139.

⁸ Galip Recai Okandan, *Umumi Hukuk Tarihi Dersleri*, İstanbul 1951, s. 96.

⁹ Okandan, s. 67.

¹⁰ Mebrure Tosun/Kadriye Yalvaç, *Sumer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı*, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989, s. 185; Okandan, s. 149, dn. 118.

¹¹ Okandan, s. 155.

¹² A. Caner Yenidünya, “İftira Suçu”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 1997, s. 9.

¹³ Mustafa Avcı, *Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler*, İlaveli ve Tashihli 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 591.

¹⁴ Curt Alinge, *Moğol Kanunları*, Coşkun Üçok (çev.), Sevinç Matbaası, Ankara 1967, s. 114.

¹⁵ Alp Tolgahan Sertaş, “Türk Ceza Hukukunda İftira Suçu”, *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Akdeniz Üniversitesi SBE, Ankara 2018, s. 3.

¹⁶ Köksal Bayraktar, “İftira”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 40, S. 1-4, 1974, s. 182.

suç tipi olarak kabul edilmiş ve cezası ölüm olarak belirlenmiştir¹⁷. Belirtilen yasalar derlemesinde iftira suçu da dâhil olmak üzere suç tiplerinin tanımına yer verilmemiştir. Örneğin, hırsızlık suçunun tanımı yapılmamış, suçun işlenmesinde meydana gelen hadiselerle göre cezası ve infazı belirlenmiştir.

Hammurabi Yasalarında kişilerin cezalandırılmasında asıl ilke “*kısasa kısas*” ilkesidir¹⁸. Bu ilke gereğince kişinin gerçekleştirmiş olduğu fiil ne ise aynısı devlet tarafından kişiye uygulanmaktadır¹⁹. Örneğin, göz çıkarmanın gözünü çıkarmak, diş kıranın dişini kırmak gibi.

Hammurabi Kanunnamesinde iftira ile ilgili şu düzenlemelere yer verilmiştir: “Eğer bir kişi, bir kişi hakkında o kişinin büyü yaptığını iddia eder ve onu ispat edemezse, hakkında büyücülük yaptığı iddia edilen kişi, nehre gidecek ve dalacaktır. Eğer nehir onu içine çekerse iftira eden, iftira ettiği kişinin evinin sahibi olacaktır. Eğer nehir, hakkında büyücülük yaptığı iddia edilen kişiyi su üzerine ve selamete çıkarırsa ona iftira eden kişi ölümle cezalandırılacaktır. Nehrin temize çıkardığı kişi de iftiracının malına ve mülküne sahip olacaktır (m.2)”, “Eğer bir kişi, bir kişiyi suçlayıp ona cinayet suçunu işlemekle itham eder ve bunu ispat edemezse, suçlayan kişi ölümle cezalandırılır(m.1)”²⁰.

Roma Hukuku’nda ise, gerçeği yansıtmayan ihbarlar iftira olarak adlandırılmış ve üç ana başlık içerisinde sınıflandırılan suçlardan biri olarak kabul edilmiştir²¹. Buna göre söz konusu fiiller²²;1. La calumnia (falsa crimana intendere)-iftira: bilerek ve isteyerek gerçekte mevcut olmayan(asılsız) suçla itham etmek, 2. La praevaricatio (vera crimina absondere)-vazifeyi ihlal: gerçekte var olmayan bir suçta hakikati gizlemek. 3. La tergiversatio (in universum ab accusatione desistere)-tereddüt: davacının açtığı davada yeterli sebep belirtmeden davadan vazgeçmek suretiyle bir davaya engel olmak²³, şeklinde sınıflandırılmaktadır. İftira suçu, Roma hukukunda yargılama sırasında işlenen suçlar arasında yer almaktadır²⁴. Fail, gerçeğe aykırı olan beyanı halinde Lex Remnia ve

¹⁷ Sami Selçuk, “Eski Çağlarda Suç Hukuku”, Ankara Üniversitesi, 2015, s. 1029, **Kaynak:** <http://repository.bilkent.edu.tr>, e.t:23/12/2020.

¹⁸ **Kaynak:** <http://birgunbiryerde.blogspot.com/2012/09/hammurabi-kanunlarnn-dayanag-ksasa-ksas.html>, e.t:24/12/2020.

¹⁹ Serttaş, s. 4.

²⁰ Tosun/Yalvaç, s. 185 vd.

²¹ Yenedünya, **İftira Suçu**, s. 10.

²² Yenedünya, **İftira Suçu**, s. 10; Bayraktar, **İftira**, s. 182.

²³ Ahmet Selçuk Sönmez, “Türk Ceza Kanununda İftira Suçu”, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2015, s. 7.

²⁴ Serttaş, s. 5.

Turpillianum kararı gereğince cezaya mahkûm edilirdi²⁵. Gerçekten Roma hukukunda, kişinin beyanı gerçeğe uygun değilse, kişi iftira suçu ile cezalandırılmaktaydı. İmparatorluk döneminde de kısas kuralları ve mağdurun mesnetsiz isnatla mahkûm olması durumunda da Lex Remnia ve senatus consultum Turpillianum uygulanmaktaydı²⁶. Lex Remnia' nın uygulandığı dönemde iftira suçunun müeyyidesi, iftiracının alınının damgalanması suretiyle “C” (calumniator) harfinin damgalanmasından ibaretti²⁷. İftira edene uygulanan bu ağır ceza zamanla terk edilerek yerini daha keyfi ceza uygulamalarına bırakmıştır. Örneğin; İftira eden kişiye Praetorlar'ın “düşük ahlaklı bir kimse” olduğuna dair ceza yaptırımları öngörülmüştür. Ancak açılan davaya fail dışındaki kimselerce de müdahale edilmesi yasaları ihlal etmiş, bu durum gün geçtikçe Lex Remnia' nın ortaya koyduğu hukuki korumayı etkisiz hale getirmiştir. Bu nedenle M.S 61 yıllarında Nero İmparatorluğu döneminde somut bir ceza belirlenmemekle birlikte, iftira suçunun işlenmesine yardım edenlerle, suçun işlenmesini özendirilenlere aynı cezanın verilmesi öngörülmüştür²⁸. Oysa bu durum ceza adaletinin sağlanması adına zamanla iftira suçunu işleyen faile, somut cezalar verilmesi gerektiği gereksinimini doğurmuştur. M.S 100 yıllarında ise, faile somut cezalar verilmeye başlanarak bu durum karşılık bulmuştur. Bu dönemden sonra işlemediğini bildiği halde masum bir kimseye kasıtlı olarak suç isnadında bulunan kişiye, iftiraya uğramış kişinin suç ile alması gereken ceza ne ise aynı cezaya çaptırılması ile “kısas cezasının” uygulanması kabul edilmiştir. Ayrıca M.Ö.27- M.S.250 yıllarında, mesnetsiz suçlamada bulunan kimse, suçladığı kişinin rızası olmadan suçlamayı da geri alamazdı²⁹. Yukarıda da zikredildiği üzere iftira suçu senatus consultum Turpillianum kapsamındaki suçlara girmekle bu kapsamdaki suçlara hükmedilecek cezalar hakkında mahkemenin takdir hakkı da yoktu³⁰. Örneğin, görevden azil, bir adaya sürgün edilme ya da suçlamada bulunma hakkının kişinin elinden alınması gibi cezaların uygulanması gerekmektedir³¹.

Roma hukukunda iftira suçu ile ilgili kısmı bitirirken son olarak, çeşitli hukuk kaynaklarında suçta korunan hukuki yararın ne olduğu ile ilgili görüşlere değinmekte fayda vardır. Şöyle ki; bir görüşe göre, vatandaşın mesnetsiz ihbar ya da şikâyetleri,

²⁵ Bayraktar, **İftira**, s. 182.

²⁶ Bayraktar, **İftira**, s. 182; İbrahim Şahbaz, “İftira Suçu”, **Yargıtay Dergisi**, C. 11, S. 4, Ankara 1985, s. 486-487.

²⁷ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 12.

²⁸ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 12.

²⁹ Kadir Gürten, **Roma Hukuku'nda Crimen Kavramı**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 162.

³⁰ Gürten, s. 163.

³¹ Serttaş, s. 5.

devletin vatandaşına sağladığı güven duygusunu, hukuki himayeyi zedelediğinden ötürü bu suç ile devlete ait menfaat korunmaktadır. İkinci bir görüşe göre, iftira suçu ile masum kimsenin toplum nezdinde kazandığı onur, şeref ve haysiyet değerleri ihlal edildiğinden kişilik haklarına bir saldırı söz konusudur. Bu bağlamda suçta korunan hukuki menfaat insanların onur, şeref ve haysiyetlerdir. Baskın olan üçüncü bir görüşe göre ise, iftira suçu ile korunan hukuki menfaat karma nitelik taşımaktadır. Şöyle ki, iftira suçu hem kişilerin kişilik haklarına (onur, şeref ve haysiyet gibi) hem de devletin sağladığı hukuki himayeye saldırı teşkil ettiğinden iftira suçu ile her iki menfaat de korunmaktadır³². Kısaca Orta çağda gerçeğe uygun olmayan ihbar, iftira olarak kabul edilmiş ve ihbarın gerçeğe uygun olmadığı anlaşılmaması halinde suçun cezası kısas kurallarına göre belirlenmiştir³³.

Moğol³⁴ kanunlarında iftira, hırsızlık iftirası olarak hükme bağlanmış olup müfteriyi cezaya mahkûm edebilmek için iftiraya uğrayan masum kimsenin cezaya mahkûm edilmiş olması ve bu mahkûmiyetten sonra suçsuzluğunun ispat edilmiş olması şartı aranmıştır. Kişinin iftirayı kötü niyetle (kastla) yapıp yapmamasının neticeye etkisi bulunmamaktadır. İftira eden, iftira edilenin iftiradan dolayı ödemiş olduğu cezanın iki mislini vermekle yükümlü tutulmuştur³⁵.

Çin hukukunda da iftira atan, suçsuz yere mahkûm edilmiş masum kimsenin cezasına çarptırılır ayrıca duruma göre ek cezalara da mahkûm edilirdi³⁶.

Aile kurumuna önem veren Asur Hukuku'nda³⁷ ise iftira, zina iftirası olarak ele alınmıştır. Asur hukukuna göre evli bir kadının zina etmesi, evli olduğunu bilerek bir kadınla zina etmek, evli bir kadına zorla tecavüz etmek, gebe bir kadını zorla döverek öldürmek gibi fiiller suç olarak kabul edilmiş ve bunlar hakkında; ölüm, değnek, kısırlaştırma, kral angaryasında çalışma gibi çeşitli cezalar belirlenmiştir³⁸. Gerçekten de evli bir kadına zina isnat eden kimse, bu iddiasını şahitlerle ispat edemezse,

³² Hermann Menzel, Die Falsche Anschuldigung Nach Deutschen und Schweizerischem Strafrecht, (Doktora Tezi), Münster (Westfalen), 1963, s. 3,4 ve 5 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 12-13).

³³ Bayraktar, **İftira**, s. 182.

³⁴ Türk ve Moğol kavimlerinin tamamıyla birbirinden ayrı olduğu, iki kavminde aynı soydan gelmediklerine dair detaylı bilgi için bkz. İbrahim Kafesoğlu, "Türk Tarihinde Moğollar ve Cengiz Meselesi", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, İstanbul 1953, C. 5, S. 8, s. 105-136.

³⁵ Alinge, s. 114.

³⁶ Alinge, s. 114, dn. 18.

³⁷ Tarihçilere göre, 1300 yılı kadar hüküm süren Assur Devleti; Erken assur, Orta assur ve Yeni assur olarak üç bölüm olarak sınıflandırılmıştır. Assur hukuku ile ilgili detaylı bilgi için bkz: İbrahim Erol Kozak, **Kadim Dönemler Genel Hukuk Tarihi**, Düzeltilmiş ve İlaveli 2. Baskı, Palet Yayınları, Konya Ekim 2015, s. 111-131.

³⁸ Kozak, s. 123.

bağlanarak nehre atılırdı. Bir kavga esnasında, bir kadının namusuna karşı hakaret ve iftirada bulunan kimseye elli sopa vurulur, bir ay kral angaryasında çalıştırılır, para cezasına çaptırılırdı; akabinde kısırlaştırma cezası dahi uygulanabilirdi³⁹. Kadına yönelik işlenen suçların özellikle göze çarptığı⁴⁰ Asur hukukunda zina iftirası şu şekilde düzenlenmiştir: “Eğer bir adam bir adama şöyle derse; ‘Senin karınla (birçokları) tekrar tekrar yattılar, şahitlik yoktur’ anlaşma yapacaklar ve (iddiayı yapan ve suçlu kadın) nehre gideceklerdir”⁴¹ şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu hükme göre, zina iftirasını iddia eden ve şahit gösteremeyen kişi ile iftiraya uğrayan evli kadının, kimin haklı olduğu hususunda suya atılarak nehrin hakemliğine başvurulurdu. Bu yöntem ise, görgü tanığının olmadığı durumlarda “suya atılma” işleminin gerçekleştirildiğini göstermektedir⁴². Konuya ilişkin olarak 22. madde de ise, eğer bir adamın karısı, yakını (babası, kardeşi, oğlu değil ise) dışındaki yabancı kimselerle yolculuğa çıkması durumunda, yolculuğa çıkan kadının zina ile itham edilmesi hali yer almaktadır. Buna göre, suçlanan kadın nehre gidecek, eğer nehirden sağ olarak çıkarsa müfteri adam kadının başına gelen şeyin aynısını yaşamak zorunda kalacaktır⁴³. Bu şekilde kişiler tanrısız yargılamaya maruz bırakılmışlardır. Yargılama işlemi ise şu şekilde gerçekleşmiştir: Nehre atılacak kişi, bir gün öncesinden okunması gerekli duaları okur, sonrasında ise eline kutsal su dökülür. Kişinin üzerine atılan suçlar art arda sıralandıktan sonra nehre atılır. Böylelikle nehre atılan kişinin suçluluğu ya da suçsuzluğu nehrin insafına bırakılmış olur. Eğer suçlanan kişi masum ise nehir onu suyun üstüne çıkarır, eğer suçlu ise nehir onu suyun dibine doğru çeker⁴⁴. Söz konusu bu tür yargılamalar tapınak gözetiminde yapılarak hâkimler tarafından da izlenmiştir⁴⁵.

Ortaçağın sonlarına doğru iftira, Alman Hukuku’nda da cezalandırılan bir eylemdi. Ortaçağda bazı hukuk rejimlerinden farklı olarak, Alman hukukunda iftira suçunun oluşumu bakımından açılan dava sonucunda isnadın gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinin pek önem arz etmediği görülmektedir⁴⁶.

³⁹ Kozak, s. 125.

⁴⁰ Derya Hilal Kurt, “İftira Suçu”, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 2020, s. 7.

⁴¹ Tosun/Yalvaç, s. 248.

⁴² Westbrook, Raymond, Evidentiary Procedure in the Middle Assyrian Laws, 2003, JCS 55, s. 93 (aktaran: Hande Duymuş Florioti/Gözde Demirci, “Çivi Yazılı Kanun Metinlerinde İlginç Bir Suç Tespit ve Cezalandırma Yöntemi: Suya Atılma”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, Ocak 2013, C. 32, S. 54, s. 31).

⁴³ Tosun/Yalvaç, s. 248-249.

⁴⁴ Tosun/Yalvaç, s. 277.

⁴⁵ Russ Versteeg, **Early Mesopotamian Law**, Carolina Academic Press, North Carolina, America 2000, s. 60 (aktaran: Florioti/Demirci, s. 31).

⁴⁶ Menzel, s. 7 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 15).

Alman İmparatoru V. Karl (Şarlken) döneminde, 1530 Augsburg ve 1532 Regensburg meclisleri tarafından kabul edilen ve tam olarak üç yüz yıl boyunca yürürlükte olup 219 maddeden oluşan “Constitutio Criminalis Carolina”⁴⁷ metni Almanya’nın ilk genel ceza yasasıdır. 219 maddeden oluşan Constitutio Criminalis Carolina yasasının 110 uncu maddesinde “yazılı hakaret” fiili bir suç tipi olarak düzenlenmesine rağmen, tezimizin konusunu oluşturan iftira ile ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir⁴⁸⁴⁹. Alman müşterek hukukunda yargılama hukuku geliştikçe kanununun 110. maddesinde hüküm altına alınan “yazılı hakaret” suçu, bir yetkiliye yapılan mesnetsiz ihbarları da kapsamı altına almaya başlamıştır⁵⁰. 16. ve 17. yüzyıllarda hazırlanan Alman Bölge Kanunlarında da iftira suçuna ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bunun yanı sıra Sachsen, Prusya hukuk rejimlerinde iftira suçu belirgin bir şekilde ortaya konmasına rağmen, Bavyera’nın (Bayern), ceza hukuk sistemini oluşturan 1751 tarihli Codex Iuris Criminolis Bavorici ve Avusturya’nın ceza hukuk sistematiğini oluşturan 1768 tarihli Constitution Criminolis Theresionio’da iftiranın ayrı bir suç tipi olarak yer almadığı görülmektedir. Ancak iftira suçu, Prusya da genel örf hukukunun kabul görmesinden sonra 1851’de Prusya ceza yasasında ayrı bir suç tipi olarak hüküm altına alındığı⁵¹ göze çarpmaktadır. Alman hukukunun aksine İsviçre hukukunda iftira, 16. yüzyılın başlarından itibaren bağımsız bir suç tipi olarak kabul edilmiştir. Bern Şehir Kanunu’nda (1539) ve 1701 Schwyz Kanunlarında iftira suçu bağımsız bir suç tipi olarak hüküm altına alınmış olup suçun cezasına karşılık kısas kurallarının uygulandığı görülmektedir⁵². Buna karşılık, (1614) Biel ve (1616) Waadt Şehir Kanunlarında iftira suçunun cezasına karşılık kısasa ek olarak para cezasının da verildiği göze çarpmaktadır⁵³.

İbrani hukukunda da, erkeğin kadını boşayamayacağı hallerle ilgili bazı hükümler yer almaktadır. Örneğin; bir adamın evlendiği kızın bakire olmadığına yönelik iftira etmesi halinde koca, hem kızın babasına para vermeye mecbur tutulmakta hem de evlendiği kızı hiç bir suretle boşayamayacağı kanun hükümlerinden anlaşılmaktadır⁵⁴.

Mısır Ceza hukukunda cezalandırma yetkisi devlete ait ise de uygulanacak kurallar

⁴⁷ **Kaynak:** <http://pages.uoregon.edu/dluebke/Witches442/ConstitutioCriminalis.html>, e.t:28/12/2020.

⁴⁸ Richard Honig, **Hukuk Başlangıcı ve Tarihi**, M. Yavuz (çev.), 2. Baskı, İstanbul 1935, s. 123,124 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 16).

⁴⁹ **Kaynak:** <https://pages.uoregon.edu/dluebke/Witches442/ConstitutioCriminalis.html>, e.t:28/12/2020.

⁵⁰ Von Liszt, s. 464 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 16-17).

⁵¹ Menzel, s. 9; Honig, s.124-125; Von Liszt, s.464 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 17).

⁵² Menzel, s. 10 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 17).

⁵³ Menzel, s. 10 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 17, dn. 55).

⁵⁴ Okandan, s. 96; Kozak, s. 290.

firavunların buyrukları ile belirlenmekteydi. Bu durum yapılan kazı çalışmaları neticesinde elde edilen ehramlar, sandukalar ve ölümler kitaplarında mısır hukukuna ilişkin kurallara dair bilgiler ile anlaşılmaktadır⁵⁵. Bu ceza hukukuna göre, işlenen ağır suçlar için devamlı bir aşağılama nişanesi olarak damgalama ve dağlama cezaları uygulanmakta olup çok daha ağır suçların işlenmesi halinde de ateşte yakma, suda boğma, boynunu kesme gibi bir takım farklı cezaların verildiğine rastlanılmaktadır. Buna göre ölüm cezasının boğma, ateşte yakma, boynunu vurma şeklinde yerine getirildiği görülmektedir. Bundan farklı olarak sürgün, angarya, organ kesme gibi birtakım cezaların da uygulandığı anlaşılmaktadır⁵⁶. Ayrıca bir kişinin sözünden dönmesi, diğer bir kişiye ağır suç isnat etmek suretiyle iftirada bulunması eylemlerinin cezası da ölümdür⁵⁷. Mısır ceza kanununun 302/1. maddesinde ise, kazif suçunun tarifi yapılmış ve bu hükme göre, “Her kim başkasına, bu kanununun 171. maddesinde belirtilen yollardan biri ile şayet doğru olsa, hakkında isnat edilen kimsenin bunun için tespit edilen cezaya çarptırılması gerekecek ya da yakınları arasında hakareti mucip olacak bir isnatta bulunsa, kazifi yapmış kabul edilir”⁵⁸.

Eski Hint Medeniyetinde de iftira suçu, Manu ve Yajnavalkiya Kanunlarında hakaret, adam öldürme, adam dövme, kutsal şeyleri tahkir, yalan yere şahitlik, zina, ırza tecavüz gibi şiddetle cezalandırılan suçlar arasında düzenlenmiştir⁵⁹.

Son olarak, Eski Yunan’da iftira suçu, karşılığında ceza verilen bir suçu ve iddiasını deliller aracılığıyla kanıtlayamayan kişi iftira suçunu işlediği kabul edilir ve cezalandırıldı. Bu uygarlıkta savcılık kurumunun olmaması sebebi ile vatandaşların suçlu kişileri itham etme hakkı bulunmuştur. Bu ithamın ispat edilme sorumluluğu ithamda bulunan kişiye aittir. Suçun kanıtlanamaması durumunda eğer suçun konusu kamu düzeni ile ilgiliyse suç iddiasında bulunan kişi birtakım vatandaşlık haklarını kaybetmekte ya da suç takibi yapmamakla cezalandırılmaktaydı. Suç konusunun kamu düzeni ile ilgili olmadığı durumlarda ise istenen cezanın altında biri uygulanmaktaydı⁶⁰.

⁵⁵ Selçuk, s. 1032.

⁵⁶ Kozak, s. 222-223.

⁵⁷ Okandan, s. 1033.

⁵⁸ Tevfik Ali Vehbe, “İslam Hukukunda ve Mısır Hukukunda Kazif Suçu”, Servet Armağan(çev.), **İÜHFİM**, C. 39, S. 1-4, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1974, s. 422.

⁵⁹ Okandan, s. 67-68.

⁶⁰ Bayraktar, **İftira**, s. 181-182.

1.2.3. İslam Hukuk Sistemlerinde

İslam dini, bühtan ve iftiradan şiddetle uzak durmamızı emreder. Çünkü iftira, bir topluluğun huzur ve sükûnetine zehir katar; onu, temelinden sarsarak düzenini bozar⁶¹. Ayrıca, Kuran-ı Kerim'in çeşitli ayetlerinde iftiranın günah olduğu da insanlara bildirilmektedir. Bu Ayetlerden Nur suresi 24/15'de "*Hani o iftirayı dilden dile dolaştırıyor; hakkında hiçbir bilginiz olmayan şeyleri ağzınıza alıp söylüyor ve bunu önemsiz bir iş sanıyordunuz. Hâlbuki bu Allah katında büyük bir günahdır*⁶²", Nisa Suresi, 4/112'de "*Kim bir hata veya bir günah işler de sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa muhakkak iftira etmiş ve apaçık bir günah yüklenmiş olur*⁶³" şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla İslâm dini, Müslümanların ferdi ve içtimai birtakım değer ölçülerine riayet etmek kaydıyla birbirlerinin ırz, namus, şeref ve haysiyetlerine saygılı olmalarını emretmiştir. Bunu sağlamak için de, yalan, haset, kin, hakaret, kötü söz, gıybet, riya, suizan ve "*iftira*"yı yasaklamıştır⁶⁴. Nitekim iftira, İslam dini ve İslam hukuk sisteminde ifade hürriyeti konusu olarak değerlendirilmeyerek ifade hürriyetini sınırlayan en önemli hukuki sebeplerden biri olarak ele alınmıştır⁶⁵.

Suç ve cezalar İslam Hukuku'nda "*Ukubat*⁶⁶" adı ile bilinmektedir⁶⁷. İslam hukukunda suçlulara verilen cezalara göre suçlar Kısas, Diyet, Hadd, Ta'zir olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır⁶⁸. Bu bağlamda hadd cezasını gerektiren iftira ve taziren cezalandırılan iftira olmak üzere İslam hukukunda iftira iki kısma ayrılmaktadır⁶⁹. Hadd⁷⁰ cezası verilmesi gereken iftira, muhsan⁷¹ kişiye zina iftirasında bulunmak veya

⁶¹ Nazif Danışman, "Bühtan veya İftira", **Diyanet İşleri Dergisi**, Kasım 1962, C. 1, S. 6, s. 27.

⁶² Nur Suresi 24/15, **Kaynak:** <https://www.kuranmeali.net/diyanet/nur-suresi-15.ayet.html>, e.t:11/01/2021.

⁶³ Nisa Suresi, 4/112, **Kaynak:** <https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=4&ayet=112>, e.t:11/01/2021.

⁶⁴ Algül, s. 133.

⁶⁵ Hasan Doğan, "İslam Hukukunda İfade Hürriyetini Sınırlayan Sebepler", **İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi**, Nisan 2018, S. 31, s. 10-11.

⁶⁶ Ukubat, ceza ve azap anlamına gelmektedir. Bkz. İlhan Akbulut, "İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52, S. 1, Y. 2003, s. 167, dn. 1.

⁶⁷ Hayreddin Karaman, **Mukayeseli İslam Hukuku**, İrfan Yayınevi, İstanbul 1978, s. 121; Coşkun Üçok, "Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler", **Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. III, S. 1, İstanbul 1946, s. 126.

⁶⁸ Coşkun Üçok/Ahmet Mumcu/Gülnehal Bozkurt, **Türk Hukuk Tarihi**, 22. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2020, s. 85; Nevin Ünal Özkorkut, "İslam Ceza Hukukunda Kadın", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 56, S. 2, Y. 2007, s. 84.

⁶⁹ Yenedünya, **İftira Suçu**, s. 18; Abdurrahman Maliki, **İslam Hukukunda Ceza**, Yayınevi ve Yayın Yeri Bilinmeyen Kitap, s. 20; İbn KESİR, **Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri**, Bekir Karlağa/Bedrettin Çetiner (çev.), C. 11, İstanbul 1994, s. 5815.

⁷⁰ İslam Hukukunda zina, zina iftirası, hırsızlık, yol kesme gibi bazı suçlar için Kur'an-ı Kerim de miktarı belli olan ve hâkimin takdir yetkisinin bulunmadığı cezalara "*Hadd*" denilmektedir. Bkz. Üçok/Mumcu/Bozkurt, s. 89; Özkorkut, s. 84; İlhan Akbulut, **İslam Hukuku**, s. 173.

nesebini inkâr etmektedir⁷². Bundan dolayı da köleye karşı iftira suçunun işlenmesi halinde hadd cezası değil, tazir cezası uygulanmaktadır⁷³. Tazir cezası verilmesini gerektiren iftira ise; muhsan olsun ya da olmasın herhangi bir kimseye zina iftirası ve nesebi inkâr dışında bir şeyler isnat edilmesidir. Bu halde hakaret ve sövme benzeri eylemler de iffete iftira kapsamına girmektedir⁷⁴. İslam hukuku bakımından tazir cezaları, kaynaklarda belirli bir ceza öngörülmeleyen suçlardan dolayı uygulanacak tedbirler ve hadd cezası dışında kalan cezalar olarak bilinmektedir⁷⁵. Şu halde masum kimseye isnat edilen fiil, zina cezasını gerektiren bir suç ise, bu halde iftiracıya hadd cezası, isnat edilen fiil hadd cezasını dışında herhangi bir fiil ise, tazir cezası uygulanmaktadır.

İslam Hukuku'na göre iftira, bir kimseye atılan kanuna aykırı olan sıfat ve suçun kanıtlanamaması veya kanıtlanmasından kaçınılmasıdır⁷⁶. Ancak masum kimseye isnat edilen fiil, zina cezasını gerektiren bir suç ise, bu halde iftiracıya hadd cezası uygulanmaktadır. Yukarıda da izah edildiği üzere hadd cezasını gerektiren iftira türü iffete iftiradır ve bu suç “kazf” olarak bilinmektedir⁷⁷. Kazf, sözcük anlamı itibariyle “*Namuslu kadınlara zina iftirasında bulunulması veya nesebin inkâr edilmesi*” olarak tanımlanmaktadır⁷⁸. Diğer bir anlatımla “kazf” suçu, zina iftirası anlamına gelmektedir⁷⁹. Hadd cezasını gerektiren kazf suçunun üç esası mevcuttur. Birincisi, zina iftirası yapmak veya nesebi inkâr etmektir. İkincisi, iffetine iftira edilen mağdurun muhsan olmasıdır. Üçüncüsü, cezai kastının bulunmasıdır⁸⁰. İffete iftira suçunda

⁷¹ İslam Hukuku'nda “*muhsan*”, ergin, akli başında, özgür, mümeyyiz, namuslu ve Müslüman olan kimse demektir. Bkz. Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Kasım 2014, s. 84; M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2007, s. 799, dn. 53.

⁷² Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 18; Vehbe, s. 417-419.

⁷³ Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 84; M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 10. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 61.

⁷⁴ Yenidünya, **İftira Suçu**, s.18; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 800.

⁷⁵ Osman Şekerci, **İslam Ceza Hukukunda Ta'zir Suçları ve Cezaları**, 1. Baskı, İstanbul 1996, s. 25 vd; Özkorkut, s. 84.

⁷⁶ Abdülkadir Üdeh, **İslam Ceza Hukuku ve Beşerî Hukuk**, Akif Nuri (çev.), İhya Yayınları, İstanbul 1976, s. 363.

⁷⁷ Özkorkut, s. 84.

⁷⁸ Ahmet Akgündüz, “Kanunnamelerdeki Ceza Hukuku Hükümleri ve Şer’i Tahlili”, **İslami Araştırmalar Dergisi**, C. 12, S. 1, Y. 1999, s. 4; Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 592; Vehbe, s. 417; Detaylı tanım için bkz. Derdir, eş-Şerhu'l-Kebir, IV/323-324 (aktaran: Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 307).

⁷⁹ Akif Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 9.

⁸⁰ Akgündüz, **Kanunnamelerdeki Ceza Hukuku**, s. 4; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 800, dn. 56.

aleniyet şart değildir⁸¹. Diğer kişiye zina isnadında bulunan kimseye “kazif”, kendisine zina isnat edilen kimseye ise “makzûf” denilmektedir⁸². Kazf’ten ötürü failin yargılanıp, cezalandırılabilmesi için dava hakkı, diğer hadd suçlarından farklı olarak⁸³ sadece mağdura⁸⁴ eğer mağdur ölmüş ise çocuklarına aittir⁸⁵. Şikâyet ya da dava edilmeyen kazf suçlarının başkası tarafından dava edilmesi mümkün değildir⁸⁶. Zira kazf (iffete iftira) suçunda kul hakkı vasfı ağır basmaktadır⁸⁷. Kaldı ki bu suçta zamanaşımı da söz konusu değildir⁸⁸.

Yine İslam dini, iffete ve namusa da büyük önem vermektedir. Bu bağlamda bir insanın iffetine iftira edilmesi en büyük günah kabul edilerek karşılığında ağır cezalar öngörülmüştür. Bu nedenle kazf suçunun ispatını da ağır yaptırımlara bağlamıştır⁸⁹. Kazf suçunun karşılığı olarak, Kuran-ı Kerim de iki farklı ceza bulunmaktadır. Zina suçu işlendiğini iddia eden bu iddiasının ispatı için dört görgü tanığın beyanıyla bunu ispat etmesi gereklidir. Aksi halde bu suçun işlendiğini ispat edemeyen kişi, müfteri konumuna düşer ve Kur’an’ın XXIV. Suresinin 4. ayetine⁹⁰ uyularak 80 değnek vurulmak suretiyle cezalandırılır. Bu ceza evli olsun ya da olmasın namuslu bir kadına veya iffetli bir kıza karşı zina iftirasının işlenmesi halinde de söz konusu olur. Erkeklere iftira da aynı şart ve hükümlere bağlanmıştır⁹¹. Ayrıca suçlunun tanıklığı da ebediyen kabul edilmez⁹². Bu durum İslam hukukunda kazf suçunun cezasının yaptırımını iki tür olarak karşımıza çıkarmaktadır. Diğer yandan iddiasını ispat edemeyen kişi köle ise, cezası kırk kırbaştır⁹³. Köleye yapılan zina iftirası, hadd-i kazfi değil, tazir’i gerektirir⁹⁴.

⁸¹ Akgündüz, **Kanunnamelerdeki Ceza Hukuku**, s. 4.

⁸² Yaşar Yiğit, **İslam Ceza Hukuku Hükümlerinin Yürürlüğü**, Sistem Ofset Yayıncılık, Ankara 2012, s. 61.

⁸³ Zira İslam Hukukunda kabul edilen genel kaideye göre, hadd cezasını gerektiren bir suçla ilgili davanın açılmasında mağdurun bizzat dava ikamesi şartı zorunlu değildir. Buna karşılık kazf suçunun mahiyeti göz önüne alınarak bu suç kuraldan istisna edilmişti. Zira her ne kadar suç, hadd cezası ile cezalandırılıyorsa da diğer hadd cezası gerektiren eylemlere göre, bu fiil ile kul hakkının ağır basmasıyla mağdur daha çok zarar görmektedir. Bkz. Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 19, dn. 64; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 61, dn. 166.

⁸⁴ Kazf’ten ötürü kişinin yargılanabilmesi için mağdurun şikâyeti gerekir. Bkz. Üçok, s. 136.

⁸⁵ Akgündüz, **Kanunnamelerdeki Ceza Hukuku**, s. 4; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 800; Üçok, s. 136.

⁸⁶ Üçok, s. 136,137; Akgündüz, **Kanunnamelerdeki Ceza Hukuku**, s. 4.

⁸⁷ Akgündüz, **Kanunnamelerdeki Ceza Hukuku**, s. 4; Üçok, s. 129,136; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 800, dn. 60.

⁸⁸ Muhammed Ebu Zehra, **İslam Hukukunda Suç ve Ceza**, İbrahim Tüfekçi (çev.), İstanbul 1994. s. 45.

⁸⁹ İlhan Akbulut, **İslam Hukuku**, s. 175; Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 308.

⁹⁰ Nur suresi 24/4. ayeti “İffetli kadınlara zina isnat edip de sonra dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun; ebediyen onların şahitliğini kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir” olarak ifade edilmiştir.

⁹¹ İlhan Akbulut, **İslam Hukuku**, s. 175; Üçok, s. 136.

⁹² Hayreddin Karaman, **Ana hatlarıyla İslam Hukuku I**, Giriş ve Amme Hukuku, İstanbul 1984, s. 222

⁹³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 61, dn. 161; İbrahim Çalışkan, “İslam Hukukunda Ceza Kavramı ve Hadd Cezaları”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C. 31, S. 1, Y. 1990, s. 376.

Yine adamın, karısına zina isnat edip de ispat edememesi halinde koca cezalandırılmadığı⁹⁵ gibi, küçükler, akıl hastaları ve fûruuna zina isnat eden usul de kazf'ten ötürü cezalandırılmazlar⁹⁶. İfade edelim ki, kazf suçu sabit olduktan sonra fail hakkında cezaya hükmedilip infaz edilmeden önce isnat edilenin zina suçu sabit olur ise, muhsanlık sıfatı ortadan kalkacağından ötürü faile verilen ceza düşer ve hüküm infaz edilmez⁹⁷.

Kur'an-ı Kerim de belirtildiği üzere, iftiranın en kötüsü iffetli ve namuslu Müslüman kadınlara zina isnat edilmesidir. Bu tür kimseler büyük bir azaba uğrayacakları gibi hem bu dünya da hem de ahirette lanetlenmişlerdir. Kur'an-ı Kerim bize bu konuda, Hz. Aişe'nin iftiraya maruz kalması hadisesini unutulmaz bir ibret olarak örnek verir:

“Benî Mustalik (Müreysi) gazvesinden dönülürken bir ara Hz. Âişe zaruret sebebiyle (kaza-i hacet için) kafileden uzaklaşmıştı. Döndüğünde hatıra değeri büyük olan gerdanlığının kaybolduğunu fark edince, süratle bulur gelirim düşüncesiyle ve mahfeye bindirilmeden kafilenin hareket etmeyeceği yaklaşımı ile aramak üzere ayrıldı ve buldu. Fakat ordu uzaklaşmıştı. Çünkü beden yapısı bakımından zayıf bir hanım olması itibariyle hizmetliler, onun, içinde olduğunu zannederek mahfeyi (tahtirevan) deveye bağlamışlardı. Bu durumda Hz. Aişe, mahfede olmadığı anlaşılınca kendisini bulmaya gelecekleri düşüncesiyle oturup beklemeye koyuldu. Bu esnada ordunun gerisinde unutulmuş eşyayı (metrûkât) toplamak için görevli olan Safvan b. Muattal, Hz. Aişe'yi fark etti, onu devesine bindirdi; deveyi yederek hiç konuşmadan ordunun konakladığı yere geldi. Hz. Aişe'nin mahfede olmadığı da ordugâhta anlaşılmıştı. Bu esnada Hz. Aişe ve Safvan'ın gelişini fırsat sayan münafıklar, her ikisinin de iffetine dil uzattılar, iftira ederek dedikoduyu hayli ileri götürdüler. Safvan'la olan eski husumetinden dolayı Hassan b. Sâbit, Hz. Peygamber'in zevcesi olan Zeynep'in yükselmesi beklentisi ile Hamne bint Cahş ve Hz. Ebû Bekir'in malî desteğiyle hayatını sürdürür olmanın hissî bir reaksiyonu içinde Mıstah b. Usase de bu söylentilere kulak verip aldanmışlardır. Nihayet Cenâb-ı Hak, vahy ile Hz. Aişe'nin namuslu ve kendisine dil uzatanların müfteri olduklarını beyan etti. Bu konuda inzal olunan ayetlerde⁹⁸ Hz. Peygamber'in

⁹⁴ İlhan Akbulut, **İslam Hukuku**, s. 175.

⁹⁵ Halil Cin/Ahmed Akgündüz, **Türk Hukuk Tarihi**, C. I (Giriş ve Kamu Hukuku), Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, s. 314 vd.

⁹⁶ İlhan Akbulut, **İslam Hukuku**, s. 175; Üçok/Mumcu/Bozkurt, s. 90.

⁹⁷ Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 311.

⁹⁸ Nur Suresi 24/11: “O ağır iftirayı uyduranlar, sizin içinizden bir güruhtur. Bu iftirayı kendiniz için kötü bir şey sanmayın. Aksine o sizin için bir hayırdır. Onlardan her biri için, işledikleri günahın cezası vardır. İçlerinden (elebaşlık ederek) o günahın büyüğünü üstlenen için ise ağır bir azap vardır.”; Nur Suresi 24/12: “Bu iftirayı işittiğiniz zaman, iman eden erkek ve kadınlar, kendi (din kardeş)leri hakkında iyi zan besleyip de, “Bu apaçık bir iftiradır” deselerdi ya”, Nur suresi 24/13:

zevcesine iftira edenlerden her birine kazandıkları günaha karşı büyük ceza verileceği, elebaşılık yapanın ise, daha büyük azap göreceği belirtiliyor, Müslümanların duyduklarında hüsnü zan besleyerek bunun apaçık bir iftira olduğunu ifade etmeleri gerektiği vurgulanıyor, bu tip iddialarına dört şahit getirmeyenlerin Allah katında yalancı olduklarını bildiriliyor, İslâm toplumunun o kötü sözün yayılmasına fırsat vermelerinden dolayı büyük bir azaba uğramaktan ancak Allah'ın lütfu ile kurtulabildikleri hatırlatılıyordu"⁹⁹. Hz. Aişe'nin suçsuzluğuna dair ayetler¹⁰⁰ inince iftiraya ortak olan iki adam (Hassan b. Sâbit, Mıstah b. Usase) ve bir kadın (Hamne bint Cahş) hakkında kazf haddi uygulanmıştır¹⁰¹.

İslam hukukunda zina iftirası dışında bir kimsenin onuruna, şerefine yönelik yapılan iftiralarda cezalandırılmaktadır. Bir kimse hakkında "hırsızlık", "hilekârlık", "ahlâksızlık" yaptığının iddia edilmesi ve bunların ispat edilemediği durumlar, kişinin onuruna şerefine yönelik yapılmış iftira kapsamına girmektedir. Kişilere yönelen hakaretler, zina suçu dışındaki konularla ilgili sövgüler ve asılsız ithamların tümü bu tür iftiralar içinde yer almaktadır¹⁰². Zina iftiraları her ne kadar büyük öneme sahipse de, bu tür iftira dışındaki asılsız isnatlar da mağdur kişi ve yakınları için telafisi mümkün olmayan manevî yaralara ve sorunlara sebebiyet vermektedir¹⁰³. Nitekim bir kimsenin onuruna, şerefine yönelik iftiraların tümü, bireyin kişilik haklarına bir saldırı ve tecavüz niteliğindedir¹⁰⁴. Örneğin, bir kimsenin sahip olduğu servetini hırsızlık yaparak elde ettiği iddiasında bulunulması, o kişi ve ailesinin üzerinde kara bir leke olarak ebediyen var olacaktır¹⁰⁵. İslam hukukunda haksız yere bir kimseye bu tür ithamlarda bulunmak

"Onlar (iftiracılar) bu iddialarına dair dört şahit getirselerdi ya! Mademki şahit getirmediler; işte onlar Allah yanında yalancıların ta kendileridir."

Kaynak: http://www.kuranmeali.org/24/nur_suresi/11.ayet/kurani_kerim_mealleri.aspx, e.t:14/01/2021.

⁹⁹ Algül, s. 135.

¹⁰⁰ Nur Suresi, 24: 11-23.

¹⁰¹ Algül, s. 135; Vehbe, s. 417; Mustafa Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İlaveli ve Tashihli 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 324.

¹⁰² Ebû Abdullah Muhammed b. el-Hasen eş-Şeybânî (ö. 189/805), el-Câmiu's-Sagîr, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1406/1986, s. 291; ez-Zemahşerî, II, 83; en-Nevevî, Ravdatu't-Tâlibîn ve Umdu'tü'l-Müftîn, VIII, 313 (aktaran: Hasan Doğan, İslam Hukukunda İftira Suçu ve Cezası, Ankara Üniversitesi SBE, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara 2008, s. 18), **Kaynak:** <https://studylibtr.com/doc/2358108/isl%C3%A2m-hukukunda-iftira-su%C3%A7u-ve-cezas%C4%B1#>, e.t:15/01/2021.

¹⁰³ Doğan, **İftira Suçu ve Cezası**, s. 18-19, **Kaynak:** <https://studylibtr.com/doc/2358108/isl%C3%A2m-hukukunda-iftira-su%C3%A7u-ve-cezas%C4%B1#>, e.t:17/08/2021.

¹⁰⁴ Doğan, **İftira Suçu ve Cezası**, s. 130, **Kaynak:** <https://studylibtr.com/doc/2358108/isl%C3%A2m-hukukunda-iftira-su%C3%A7u-ve-cezas%C4%B1#>, e.t:15/01/2021.

¹⁰⁵ Doğan, **İftira Suçu ve Cezası**, s. 19, **Kaynak:** <https://studylibtr.com/doc/2358108/isl%C3%A2m-hukukunda-iftira-su%C3%A7u-ve-cezas%C4%B1#>, e.t:17/08/2021.

faile tazir cezası verilmesini gerektirmektedir¹⁰⁶. Ayrıca tazir cezasını gerektiren suçlarda cezanın belirlenmesi için hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır¹⁰⁷. Hâkim suçun failine sadece öğüt verebileceği gibi dilerse onu azarlayabilir, hapsedirebilir, sürgüne yollayabilir, sopa attırabilir ya da yüzünü karalayarak teşhir ettirebilir. Hatta faile suçundan dönünceye kadar selam vermemek, yalnız bırakmak gibi tazir cezası da verebilir. Kaldı ki tazir suçunun cezasının belirlenmesi, cezanın uygulanacağı zamanın yasama organına bırakılmıştır¹⁰⁸.

1.2.4. Türk Hukuk Sistemlerinde

Eski Türk devletlerinde de iftira, cezalandırılan bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Eski Türk devletlerinde hukuk kuralları, töre adı altında toplanarak suç ve cezalara ilişkin birtakım düzenlemeler içermektedir. Ancak, Türklerin göçebe yaşam tarzını benimsemiş olmaları nedeniyle ilgili düzenlemeler günümüze sınırlı sayılarda ulaşabilmiştir¹⁰⁹.

İslamiyet'ten önceki Türk devletlerinde iftira suçu hakkında yeteri kadar veri bulunmamakla birlikte İslamiyet'ten önceki dönemde, Orta Asya da yaşamış Türklerin çok azı yerleşik olarak yaşamış ise de büyük çoğunluğu göçebe yaşam tarzını benimsemiş ve Uzakdoğu kültürü etkisinde kalmış olmakla birlikte kendilerine özgü bir hukuka da sahip olmuşlardır¹¹⁰. Çağdaş ve yabancı kaynaklarda tespit edilen özellikle Çin tarihine ait sülille yıllıkları, seyahatnameler, elçilerin ve elçilik heyetlerinin gezi raporları, İslam yazarlarının kaleme aldıkları coğrafi eserler ve yerli kaynaklarda (epigrafik ve arkeolojik kaynaklar-kitabeler, siyasetnameler, ansiklopedik eserler, hukuki-vesikalar vb.) karışık olarak yer alan birtakım kayıtlar, hukuk sistemi hakkında bizlere az-çok fikir vermektedir. Bu kaynaklara göre eski Türkler'de suç ve ceza oluşturan fiiller şu şekilde sıralanmıştır: Zulüm, haksızlık, yaralama, dövme, insanın cinsel organlarından herhangi birisine zarar verme, kız kaçırma, hırsızlık, ırza tecavüz, tabulara tecavüz, haram sayılan yerlere ve eşyalara saygısızlık, zina, hukuki anlaşmaları ihlal etmek, bunlara aykırı davranmak, görevden kaçınmak, görevi ihmal, livata, başkalarına kötülük yapmak, yalancılık, kovuculuk, "müfterilik", casusluk, saygısızlık

¹⁰⁶Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 19; Doğan, **İftira Suçu ve Cezası**, s. 130, **Kaynak:** <https://studylibtr.com/doc/2358108/isl%C3%A2m-hukukunda-iftira-su%C3%A7u-ve-cezas%C4%B1#>, e.t:17/08/2021.

¹⁰⁷ İlhan Akbulut, **İslam Hukuku**, s. 179; Doğan, **İftira Suçu ve Cezası**, s. 132, **Kaynak:** <https://studylibtr.com/doc/2358108/isl%C3%A2m-hukukunda-iftira-su%C3%A7u-ve-cezas%C4%B1#>, e.t:17/08/2021.

¹⁰⁸ İlhan Akbulut, **İslam Hukuku**, s. 179.

¹⁰⁹ Feda Şamil Arık, "Eski Türk Ceza Hukukuna Dair Notlar I. Suçlar ve Cezalar", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Ankara 1995, C. 17, S. 28, s. 13.

¹¹⁰ Üçok/Mumcu/Bozkurt, s. 4.

gibi eylemler suç kabul edilmekle birbirlerinden farklı, tek ya da bileşik cezalar gerektirmişlerdir¹¹¹. Bu suçun karşılığı olarak taşlanmak suretiyle öldürme gibi cezalar da öngörülmüştür. Örneğin; Eski Türk devletlerinde Tengri'ye iftira eden kimse hakkında iftira attığı yedi adet şahit tarafından ispatlanırsa failin taşlanmak suretiyle öldürülmesi gibi¹¹². Nitekim İslamiyet öncesi Türgeşler'de bu fiillerin bazılarını gerçekleştiren fail hakkında da hapis cezası öngörülmüştür. Arap müellifi El-Cahiz'in verdiği bilgiye göre, Emeviler'in Horasan valisi Cunayd b. Abdurrahman ile görünüşe göre Türgeş kağanı Sulu Han'ın (ölm. 738) yaptıkları bir görüşmede, Türk hakanı İslam dini ile kurallarını tanımak amacıyla valiye bazı sorular sormuştur. Bunlardan birisi de yalancı, kovucu kimseler hakkında ne gibi yaptırımların uygulandığına dairdir. Cunayd b. Abdurrahman da bu gibi kimselere kendi toplumlarında İslam dini ve hukuku gereğince sürgün ve ahaliden uzaklaştırma, hor bakma gibi cezaların verildiğini, onların şahadetlerinin kabul edilmediğini, verdikleri hiçbir hükmün geçerli sayılmadığını ifade etmiştir. Hakan, sadece bunlar mı? diyerek uygulanan yaptırımları şaşkınlıkla karşılamış ve belki de failere verilen cezaları az bulmuştu. Kendisi ise, ceza ve yargı yetkisinin sahibi olarak, kovucuların yani birine iftira atmaktan çekinmeyen yalancı kimselerin, insanların arasını bozan, insanları birbirlerine düşüren kimseler olduğunu ve bu itibarla böyle insanları, onların kimseleri göremeyecekleri bir yere kapatarak hapsedeceğini, yani zindana atacağını belirtmiştir¹¹³.

İslamiyet'in kabul edilmesinden sonra Türk Devletlerinde dine dayalı şer'i hukuk sistemi benimsenmiş olmakla, iftira suçunun karşılığı olarak iftiranın türüne göre hadd ve tazir cezaları uygulanmıştır. Ancak şer'i hukukun terkedilip çağdaş hukuk sistemine geçilmesiyle birlikte gerek 765 sayılı TCK'da, gerek halen yürürlükte olan 5237 sayılı TCK'da bu suçun yaptırımı hapis cezası olarak belirlenmiştir.

1.2.4.1. İslamiyet Sonrası Dönemde

Çalışmamızda, İslamiyet'in kabulünden sonra Türk Devletlerinde iftira suçunun düzenleniş şeklini; Osmanlı öncesi dönem, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere üç başlık adı altında incelemeye çalıştık.

1.2.4.1.1. Osmanlı Devleti Öncesi Döneminde Suçun Düzenleniş Şekli

İftira oluşturan eylemler, İslamiyet'in kabul edilmesinden sonrası dönemde de hoş karşılanmamış ve iftira suçu için ağır müeyyideler belirlenmiştir. Nitekim Anadolu

¹¹¹ Arık, s. 13.

¹¹² Hasan Tahsin Fendoğlu, **Türk Hukuk Tarihi**, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000, s. 14.

¹¹³ Arık, s. 32.

Selçuklu hükümdarı I. Gıyaseddin Keyhüsrev ikinci kez tahta çıktığında, bir grup sultanın yanına gelip, Konya halkının şehri kendisine teslim etmekte gösterdikleri isteksizliğin sebebinin kadı Tırmızı'nın sultanı kâfirlerle yakın olmakla suçlaması olduğunu söylemişlerdir. Sultan bunun üzerine kadı Tırmızı'yi idam ettirmiş ve sonrasında kadıya iftira edildiğini öğrendiğinde iftira edenleri çok ağır cezalara çarptırmıştır¹¹⁴.

Zina iftirası suçu, Dulkadiroğulları ceza kanununda da cezası seksen sopa vurulması ya da seksen akçe alınması olarak bilinmektedir¹¹⁵.

Memlûklüler zamanında başkadı Cemaleddin, Dimaşk'ta bir sohbet esnasında bir hikâye anlatırken orada sohbette bulunan Zahireddin Acemi hikâyeyi bölüp başkadıyı yalan söylemekle itham etmiştir. Bunun üzerine başkadı, Zahireddin Acemi'yi dava etmiş ve bu dava sonucunda Zahireddin suçlu bulunarak sırtına iki yüz kamçı vurulduktan sonra tellallar eşliğinde suçu ahaliye duyurularak onur kırıcı bir biçimde teşhir edilmiştir¹¹⁶.

1.2.4.1.2. Osmanlı Döneminde Suçun Düzenleniş Şekli

Diğer Türk ve İslam devletlerinde olduğu gibi Osmanlı devletinde de esas itibariyle hukuk, İslam hukukundan oluşmasının yanı sıra daha çok şer'î hukuk ile bu hukukun yanında ve içerisinde oluşan örfî hukuktan oluşmaktadır¹¹⁷. Nitekim Osmanlı Devleti'nde, İslam Ceza Hukuku uygulanmakla¹¹⁸ birlikte padişahların yayınladıkları kanunnameler ile kısmen de olsa İslam Ceza Hukuku'ndan ayrışık olarak suç teşkil eden birtakım eylemlerin ve cezaların tespit edildiği görülmektedir¹¹⁹. Zira Osmanlı devleti Müslüman bir Türk devleti olarak bu devletin hukuk sistemi de İslam Hukukudur¹²⁰. Dolayısıyla Osmanlı devleti bir İslam devletidir; esas itibariyle benimsemiş olduğu hukuk da İslam dininin hukukudur¹²¹. Netice olarak her millet İslam

¹¹⁴ İbn Bibi, I, s. 115 (aktaran: Cüneyt Kanat, **Orta Çağ Türk Devletlerinde Suç ve Ceza**, Küre Yayınları, İstanbul 2010, s. 242).

¹¹⁵ Halil Cin/Ahmed Akgündüz, **Türk Hukuk Tarihi**, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2011, s. 305.

¹¹⁶ İbn Battuta Seyahatnamesi, I, s. 143 (aktaran: Kanat, s. 242).

¹¹⁷ Mehmet Akman, **Osmanlı Devleti'nde Ceza Yargılaması**, 1. Baskı, Eren Yayıncılık, İstanbul 2004, s.15-16; Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 26.

¹¹⁸ Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 25.

¹¹⁹ Sulhi Dönmezer/Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku (Genel Kısım)**, C. I, İstanbul 1987, s. 121; Üçok, s. 125 vd.

¹²⁰ Ahmet Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri**, İstanbul 1990, C. I, s. 45.

¹²¹ Üçok/Mumcu/Bozkurt, s. 153.

hukukunu benimsedikten sonra kendi tarihi, örf ve âdeti ve karakteriyle uyumlu şekilde bu hukuka kendi yorumunu eklemiştir¹²².

İftira eylemi, klasik dönem Osmanlı uygulamasında cezası tazir olarak belirlenmiştir. 1514 tarihli iki mahkeme kaydında kendisine hakaret edildiğini iddia eden ve bu hususu ispat edemeyen, yemin etmekten de kaçınan kimseye tazir cezası verilmiştir¹²³. 1536 tarihli bir mahkeme kaydında da Andon isimli bir zimminin Ali ismindeki amilin kendisinden haksız yere üç akçe aldığını söylemesi üzerine amilin üstü aranmış ve üç akçenin kendi üstünde çıkması sonrasında zimminin iftirası tazirle cezalandırılmıştır¹²⁴.

1565 tarihli mühimme defterindeki bir kayda göre, Recep adlı bir şahsa, Küre kadısı Mevlana Hasan'ı “gelen emirleri halka ilan etmedi” diyerek suçlaması; ancak gerçek durumun ortaya çıkması üzerine iftira ettiği için hakkında kürek cezası uygulanmıştır¹²⁵.

Tanzimat'tan önceki döneme ait olan Kanuni Sultan Süleyman döneminde çıkarılan ceza kanunnamesinde iftira, suç olarak kabul edilmekle birlikte cezalandırılan bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır¹²⁶. Gerçekten de Kanunnamenin birinci bölümdeki hükme göre, “Eğer bir kişi, bir kimseye hadd veya taziri gerektirecek şekilde iftira ederse,”¹²⁷ cezaya çaptırılacağı hükmüne bağlanmıştır.

Osmanlı Devleti Tanzimat'tan sonraki dönemde de çıkardığı kanunnamelerle iftira eylemine ilişkin yaptırımlar belirlemiştir. Türk hukukunda ilk genel ceza yasası olan ve Sultan Abdülmecid döneminde çıkarılan 1256 (1840) tarihli Ceza Kanunnamesinin Üçüncü fasıl, m. 5/2'ye göre; “...fasılda düzenlenen suçlar ile ilgili yargulamalarda yalnız şikâyetçinin iddiası ile hüküm verilmemeli ve doğrusu araştırılmalıdır. Şayet, ithamın iftira olduğu anlaşılırsa, bu takdirde müfteri de cezalandırılmalıdır”¹²⁸. Hükme göre fasılda düzenlenen suçlar bakımından şikâyetçinin iddiası münferiden suçu kanıtlamaya yeterli delil olarak kabul edilmemeli aynı zamanda şikâyetçinin iddiasının doğruluğunun araştırılması gerektiği de ifade edilmektedir. Nitekim iddianın iftira olduğunun anlaşılması halinde müfterinin de cezalandırılması gerektiği belirtilmiştir.

¹²² Akman, s. 17, dn. 18.

¹²³ Üsküdar Mahkemesi 1 Numaralı Sicil, s. 136, No: 88 (aktaran: Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 592).

¹²⁴ Üsküdar Mahkemesi 9 Numaralı Sicil, s. 328, No: 821 (aktaran: Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 592).

¹²⁵ Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 592.

¹²⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 801.

¹²⁷ Ahmet Lütfi, **Osmanlı Adalet Düzeni**, Erdiñç Beylem (hızl.), İstanbul 1979, s. 39 (aktaran: Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 801); Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 20.

¹²⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 801.

Yine aynı maddede “İftirası tebeyyün ettikte müfteri bulunan şahıs tediben 5 günden 45 güne kadar hapsedile”¹²⁹ denilmektedir. Bu hükme göre de iftira suçunu işleyen müfteri için beş günden kırk beş güne kadar hapis cezası öngörülmüştür. Yine, 1256 (1840) tarihli Ceza Kanunu’nun tekrarı niteliğinde olan ve kanunun eksikliklerini ortadan kaldırmak için Meclis-i Vala-yı Ahkâm-ı Adliye tarafından hazırlanan¹³⁰ 1267 (1851) tarihli Kanun-u Cedid’de (Fasl-ı Sani, m.2) de iftira suçuna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Bu kanunun ikinci bölüm ikinci maddesinde iftira suçu “...Ancak bu gibi hadise vukuunda sadece söz ve kuru iftira ile yetinilip hüküm verilmemeli, derinliğine gerekli soruşturma yapılarak müfterinin iftirası ortaya çıktığı takdirde, iftira eden kimse tediben beş günden kırk beş güne kadar hapsedilmelidir” şeklinde düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere 1840 tarihli Ceza Kanununda olduğu gibi 1851 tarihli Kanun’da da iftira suçunun cezası beş günden kırk beş güne kadar hapis cezası olarak öngörülmüştür. Ancak her iki kanunname iftira suçunun sadece fasıldaki suçlar ile sınırlı olması, yer alan söz konusu düzenlemelerin kapsamını daralttığı da belirtilmiştir¹³¹.

1853 tarihli bir kayda göre, naibin sahte belge düzenlemek suretiyle kaymakama iftira etmesinin cezası süresiz sürgün ve azil olmuştur¹³².

1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu’nun Türkçeye tercüme edilmesi suretiyle hazırlanan 28 Zilhicce 1274(9 Ağustos 1858) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayununun ilk biçiminde iftira suçuna, ikinci bölüm altıncı fasıl 213. maddesinde yer verilmiştir. Söz konusu madde şöyledir: “Mücazat-ı kanuniyeyi davet edecek cürmü ve halkın nefretini mucip olacak şeyleri bir adamın sahihan mürtekip olmuş olması lazım gelse bile diğer bir şahıs kendisine bir cemiyette lisanen veyahut el yazısı veya basma kâğıt talik ve neşri ile isnat eder ve memurin-i devlet hakkında ligarazın müfteriyata tasaddi eder ve şahs-ı merkumun bu isnadatı iftira olduğu tebeyyün eyler ise azvolunan maddenin faili hakkında kanunen terettüp edecek ceza aynı ile müfteri hakkında icra olunur. Fakat kanunen ve nizamen hükümete ihbar-ı vukuat etmek veyahut hukuk eylemek bu kaideden müstesnadır”¹³³ denilmektedir. Bu kanuna göre, iftira suçunun failine, masum kimseye itham ettiği eylemin cezasının aynısının verileceği

¹²⁹ Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 593.

¹³⁰ Seda Örsten Esirgen, **Osmanlı Devleti’nde Kanun Yapma Geleneği ve Cumhuriyet döneminde uygulanan Osmanlı Kanunları**, Turhan Kitabevi, Ankara 2017, s. 25.

¹³¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 801; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 21.

¹³² Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 593.

¹³³ Ahmet Gökçen, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, Yayınevi Belirtilmemiş, İstanbul 1989, s. 154.

belirtilmektedir¹³⁴. Buna rağmen kanundaki bu hüküm iftira suçuna dair hukuken yeterli bulunmamıştır¹³⁵. Bu konudaki eksikliğin giderilmesi adına, 04.06.1911 tarihinde 1274 (1858) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayununun 213. maddesinde değişiklik yapılarak ve 01.07.1926 tarihinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesine kadar geçen dönemde¹³⁶ uygulanan maddesine göre hüküm daha kapsamlı hale getirilmiştir. Yapılan değişiklik ile madde metninin son hali şu şekildedir¹³⁷:

“Bir kimse, suçlu olmadığını bildiği bir kişiye intikam saikiyle bir suç isnat eder ve bu fiili adli bir makama veya adli bir makama aksettirecek bir memura bildirir veya masum bir kimse hakkında, onun suç işlediğine ilişkin emareler ve maddi deliller uydurursa isnad edilen fiilin ağırlığına göre ve uydurulan delillerin şiddetine göre bir haftadan üç seneye kadar mahkûm olur”.

“Bir kimseye isnad edilen cezayı mucip fiil, korkutucu cezaları gerektiriyorsa iftira eden kimse, delillerin ağırlığına ve şahsi hürriyetin kısıtlanmasına göre, örneğin, iftiraya uğrayan tutuklanmışsa, müddetli çalışma cezasına mahkûm edilir. İftiraya uğrayan hakkında cürümden dolayı bir mahkûmiyet kararı verilmişse, müfteri hakkında ki süreli çalışma cezası on seneden aşağı olamaz”.

“Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiilleri işleyen iftirasını geri alır veya delilleri değiştirdiğini itiraf ederse ve şayet iftiraya uğrayan hakkında cezai kovuşturma başlamadan önce bunları yaparsa, yukarıda belirtilen cezaların ancak altı da birine mahkûm edilir. Eğer iftiranın geri alınması veyahut delillerin uydurulduğunun itiraf edilmesi cezai kovuşturma başladıktan sonra gerçekleşmiş ise esas ceza üçte iki nisbetinde indirilebilir”.

Yukarıda da belirtildiği üzere, 04.06.1911 tarihinde 1274 (1858) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayununun 213. maddesinde düzenlenen iftira suçuna dair hüküm, 01.07.1926 tarihinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesine kadar geçen dönemde uygulanmıştır¹³⁸. Bu bakımdan iftira suçuna ilişkin 1911 değişikliğinin çağının çok ilerisinde olduğunu söylemek pekâlâ mümkündür¹³⁹.

¹³⁴ Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 593.

¹³⁵ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 21.

¹³⁶ Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 92.

¹³⁷ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 22.

¹³⁸ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 23; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 92.

¹³⁹ Serttaş, s. 14.

1.2.4.1.3. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet döneminde iftira suçunun düzenlenişini 765 Sayılı TCK Dönemi ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Suçun Düzenleniş Şekli olarak iki başlık adı altında incelemeye çalıştık.

1.2.4.1.3.1. 765 Sayılı TCK Dönemi

İftira suçu, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Adliye Aleyhinde Cürümler*" başlıklı dördüncü babının üçüncü faslının 285. maddesinde hüküm altına alınmıştır¹⁴⁰. Söz konusu bu madde, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde 1933, 1936, 1990 ve 2004 yıllarında dört defa değişikliğe uğramıştır. İlk olarak 1933 (2275 sayılı yasa) yılında yapılan değişiklik ile "*Adliye veya işi Adliye vermeye mecbur olan bir memura*" vermek suretiyle yapılmasını öngören ibaresi kaldırılarak yerine "*Adliyeden başka kanuni takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie*" ibaresi eklenmiş, aynı değişiklikte "*ihbarname veya şikâyetname vererek*" ibaresi kaldırılarak yerine "*... Yazı ile ihbar ve şikâyetinde bulunarak*" ibaresi eklenerek ihbar ve şikâyetin yazılı olarak yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Yine aynı değişiklikte maddenin birinci fıkrasında mevcut olan "*garaza mebni*" unsuru, madde metninden çıkarılmıştır. Yine bu değişiklik ile maddenin birinci fıkrasındaki "*bir aydan üç seneye kadar hapis olunur*" yer alan ceza miktarının diğer suçlarla kıyaslandığında daha az olduğu anlaşıldığından cezanın alt haddi "*üç aydan üç seneye kadar*" şekline yükseltilmiştir. Yine bu değişiklik ile maddenin ikinci fıkrasındaki "*beş seneye kadar ağır hapis cezası*"

¹⁴⁰ 765 sayılı TCK'nın 285-(Değişik: 11/6/1936-3038/1 md.) inci maddesi şu şekildedir: "*Her kim Adliye veya keyfiyeti Adliye tevdie mecbur olan bir makama veya kanuni takib yapacak veya yaptırabilecek bir mercie ihbar veya şikâyetinde bulunarak suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye bir suç isnad eder yahut o kimse aleyhinde böyle bir suçun maddi eser ve delillerini uydurursa isnad eylediği suçun nevi ve mahiyetine ve uydurduğu delillerin kuvvetine göre üç aydan üç seneye kadar hapsedilir. Bu isnad kendine iftira olunan kimsenin tevkifi gibi şahsi hürriyeti bağlayan bir halin hudusuna sebep olmuşsa müfteri hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası hükmolunur. Kendine iftira olunan kimse hakkında üç seneden fazla şahsi hürriyeti bağlayan bir ceza ile mahkûmiyeti mutazammın bir hüküm sadır olmuşsa müfteri hakkında on beş seneye geçmemek üzere aynı ceza hükmolunur. Eğer mağdurun mahkûmiyeti müebbed ağır hapis ise müfteri on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapisle cezalandırılır. Eğer mağdurun mahkûmiyeti ölüm cezası ise, müfteri müebbed ağır hapis cezası ile cezalandırılır. Yukarıdaki fıkralarda yazılı olan suç faili mağdur hakkında takibat yapılmadan evvel bu isnadatından rücu eder veya uydurduğunu itiraf ederse yukarıda yazılı cezaların altıda biri hükmolunur ve ceza müebbed ağır hapis ise on sene ağır hapse indirilir ve isnaddan rücu veya tasniin itiraf olunması takibata başlandıktan sonra vaki olursa asıl cezanın üçte ikisi indirilir ve müebbed ağır hapis yerine 24 sene ağır hapis cezası tayin olunur. Tasni veya iftira, kabahat e'f'aline taallük ederse bu madde ile 283'üncü maddede tesbit olunan cezalar yarıya kadar indirilir".*

hükmolunur” ibaresi “*bir seneden beş seneye kadar hapis cezasına hükmolunur*” şeklinde değiştirilmiştir.

TCK’nın 285.inci maddesinde yapılan ikinci değişiklik ise, 1936 yılında 3038 sayılı kanun ile olmuştur. Bu değişiklik ile 1933 yılında 2275 sayılı yasa ile madde metninden çıkarılan “...veya işi adliyeye vermeye mecbur olan bir memura” ibaresi yeniden metne eklenmiştir. Öte yandan bu değişiklik ile yine 1933 yılında 285 inci maddeye eklenen, “*ihbarın ve şikâyetin yazılı*” olması gerektiği koşulu kaldırılmış ve madde metninde yer alan “*cürüm*” sözcükleri de “*suça*” çevrilmiştir. Yine 3038 sayılı kanun ile madde metnine “*Tasni veya iftira, kabahat ef’aline taalluk ederse bu madde ile 283 üncü maddede tesbit olunan cezalar yarıya kadar indirilir.*” ibaresi hafifletici sebep olarak maddeye eklenerek iftiranın kabahat teşkil eden fiillere de uygulanabileceği öngörülmüştür.

TCK’nın 285 inci maddesinde yapılan üçüncü değişiklik ise, 12.11.1990 tarih ve 3679 sayılı kanunun 19 ve 28 inci maddeleriyle yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, 5.inci fıkrada mevcut olan idam cezası kaldırılarak müfteriye verilecek ceza, müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüş ve 6.ncı fıkra hükmü de yürürlükten kaldırılmıştır.

TCK’nın 285 inci maddesinde yapılan son değişiklik ise, 2004 tarih ve 5218 sayılı Kanun ile gerçekleşmiştir. Bu değişikliğe göre 5.inci fıkrada yer alan “*idam*” ibaresi “*ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis*”e çevrilerek idam kelimesi, madde metninden tamamen çıkarılmıştır.

1.2.4.1.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Suçun Düzenleniş Şekli

İftira, sistematik olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ikinci kitabını oluşturan “*Özel Hükümler*” in dördüncü kısmında yer alan “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” üst başlığı altında, ikinci bölümünde yer alan “*Adliyeye Karşı Suçlar*” alt başlığı altında 267.nci maddesinde¹⁴¹ düzenlenmiştir. Söz konusu madde “*İftira*”

¹⁴¹ “TCK Madde 267-1) Yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Fiilin maddî eser ve delillerini uydurarak iftirada bulunması halinde, ceza yarı oranında artırılır. (3) Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş mağdurun aleyhine olarak bu fiil nedeniyle gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. (4) Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olan mağdurun bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması halinde; iftira eden, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma

başlığı adı altında toplam dokuz fıkradan oluşmaktadır. Aynı madde içinde bu suçta ilişkin nitelikli hallerin yanı sıra, dava zamanaşımına ilişkin sürenin ne zamandan itibaren başlayacağı ve suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda verilen mahkûmiyet kararının ilanına dair özel bir düzenleme de yer almaktadır.

Çalışmamızın temel inceleme konusu dışında kalan “Başkasına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması” suçu, TCK’ nın 268.inci maddesinde düzenlenmiş ve bu suç tipine İftira Suçu’na ilişkin hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür.

İftira suçunda cezayı azaltan şahsi sebep olarak etkin pişmanlık hali ise, ayrıntılı bir şekilde TCK m. 269’da düzenlenmiştir. Bu madde düzenlemesine göre, etkin pişmanlık beş ayrı evrede farklı biçimde düzenlemeye kavuşmuştur: 1) mağdur hakkında adli veya idari soruşturmada başlamadan önce (TCK m. 269/1), 2) mağdur hakkında soruşturma başladıktan sonra, ancak kovuşturma başlamadan önce (TCK m. 269/2), 3) kovuşturma başladıktan sonra, ancak hükümden önce (TCK m. 269/3-a), 4) iftiraya uğrayan hakkında hüküm verildikten sonra, ancak kesinleşmeden önce (TCK m. 269/3-b), 5) hükümlenen cezanın infazına başlanılmasından sonra (TCK m. 269/3-c).

1.3. 765 Sayılı Mülga TCK’nın 285. Madde İle Karşılaştırılması

İftira suçu, 5237 sayılı TCK’nın ikinci kitabını oluşturan özel hükümlerin dördüncü kısmında yer alan “Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” üst başlığı altında “Adliye Karşı Suçlar” kapsamında 267 ve 269 uncu maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Kanunkoyucu, 267. maddede iftira suçunun, temel özelliklerini, suçun nitelikli ve neticesi sebebiyle ağırlaşan hallerini, dava zamanaşımı süresinin başlangıç anını ve suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde uygulanacak ceza ve usulüne ilişkin düzenlemelere yer vermiştir.

Tez konumuzun dışında kalan TCK’nın m. 268 “Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması” suçunun işlenmesi halinde, failin iftira suçuna ilişkin

suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur. (5) Mağdurun ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına; (...) hükümlenir. Mağdurun mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise, beşinci fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır. (7) (İptal: Anayasa Mahkemesi’nin 17/11/2011 tarihli ve E. 2010/115, K. 2011/154 sayılı Kararı ile.) (8) İftira suçundan dolayı dava zamanaşımı, mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten başlar. (9) Basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçundan dolayı verilen mahkûmiyet kararı, aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan olunur. İlan masrafı, hükümlüden tahsil edilir”.

hükümlere göre cezalandırılacağı da hüküm altına alınmıştır¹⁴². İftira suçuna ilişkin “Etkin pişmanlık” halleri ise TCK m. 269’da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir¹⁴³.

İftira suçu, 765 sayılı TCK’nın 285. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Bu madde ile 5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinde hüküm altına alınan iftira suçu karşılaştırıldığında, önemli bazı farklılıkların bulunduğunu söylemek pekâlâ mümkündür:

765 sayılı TCK’nın 285. maddesindeki iftira suçu, sadece suç ve kabahat isnadı nedeniyle işlenebilmekte iken, TCK’nın 267. maddesinde “hukuka aykırı fiil” ibaresine yer verilmek suretiyle suç, kabahat ve disiplin yaptırımını gerektiren her türlü isnatlar ile de bu suçun işlenebileceği hükme bağlanmıştır¹⁴⁴. Böylelikle disiplin yaptırımını gerektiren hukuka aykırı fiil isnatları da yeni kanun ile madde kapsamına dâhil edilmiştir¹⁴⁵.

765 sayılı TCK’nın 285. maddesindeki iftira suçu, yalnızca “adliyeye veya durumu adliyeye bildirmeye mecbur olan ya da kanuni takip yaptırabilecek bir mercie ihbar veya şikâyetle bulunarak” şeklinde işlenebilmekteydi. Oysa TCK’nın 267. maddesinde bu duruma ek olarak basın ve yayın yoluyla da iftira suçunun işlenebileceği hüküm altına alınmıştır¹⁴⁶.

¹⁴² 5237 Sayılı TCK Madde 268- “İşlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla, başkasına ait kimliği veya kimlik bilgilerini kullanan kimse, iftira suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır.”

¹⁴³ 5237 Sayılı TCK Madde 269- “(1) İftira edenin, mağdur hakkında adli veya idari soruşturma başlamadan önce, iftirasından dönmesi halinde, hakkında iftira suçundan dolayı verilecek cezanın beşte dördü indirilir.

(2) Mağdur hakkında kovuşturma başlamadan önce iftiradan dönme halinde, iftira suçundan dolayı verilecek cezanın dörtte üçü indirilir.

(3) Etkin pişmanlığın;

a) Mağdur hakkında hükümden önce gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi,

b) Mağdurun mahkûmiyetinden sonra gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın yarısı,

c) Hükmolunan cezanın infazına başlanması halinde, verilecek cezanın üçte biri, İndirilebilir.

(4) İftiranın konusunu oluşturan münhasıran idari yaptırım uygulanmasını gerektiren fiil Dolayısıyla;

a) İdari yaptırıma karar verilmeden önce etkin pişmanlıkta bulunması halinde, verilecek cezanın yarısı,

b) İdari yaptırım uygulandıktan sonra etkin pişmanlıkta bulunması halinde, verilecek cezanın üçte biri, İndirilebilir.

(5) (Değişik: 29.6.2005 – 5377/31 md.) Basın ve yayın yoluyla yapılan iftiradan dolayı etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilmesi için, bunun aynı yöntemle yayınlanması gerekir.”

¹⁴⁴ Osman Yaşar/Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, C.VI, s. 7821.

¹⁴⁵ Akif Yıldırım, “İftira Suçu”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 69, Yıl 2007, s. 178; A. Caner Yenidünya, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda İftira Suçu (m. 267-269)”, **Legal Hukuk Dergisi**, Y. 3, S. 32, Ağustos 2005, s. 2822.

¹⁴⁶ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7821.

İftira suçu, 765 sayılı kanunun uygulandığı zamanda maddi-şekli iftira ayrımına tabi tutulmaktaydı. Şekli iftirada iftiracı, mağdura bir suç, ihbar ya da şikâyet yoluyla itham ederdi. Maddi iftirada ise, fiilin maddi eser ve delillerini uydurmaktaydı. Ayrıca 765 sayılı TCK'da maddi iftira seçimlik bir hareket olarak düzenlenmişti. Oysa 5237 sayılı TCK'nın 267. maddenin ikinci fıkrasında maddi iftira, cezayı arttıran nitelikli hal olarak düzenlenmektedir¹⁴⁷.

285.inci madde ile 267.nci madde arasındaki bir diğer fark ise, suçun “manevi unsuru” dur. Mülga kanunda bu suçun işlenebilmesi için genel kast yeterliyken, 5237 sayılı TCK'da genel kast yeterli görülmeyip, suçun işlenmesi için bizzat “özel kast” aranmaktadır¹⁴⁸.

285.inci madde ile 267.nci madde arasındaki bir diğer fark ise, zamanaşımına ilişkindir. 765 sayılı TCK döneminde iftira suçunda zamanaşımı; suçun tamamlandığı anda işlemeye başlamaktaydı. Diğer bir deyimle, yetkili makamların suçtan haberdar olduğu anda dava zamanaşımı işlemeye başlardı. Kanunkoyucu, 267. maddenin sekizinci fıkrasında iftira suçunun dava zamanaşımına ilişkin özel olarak, “*mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten*” itibaren başlayacağını belirterek, daha makul ve adil bir düzenleme yapmıştır. Böylelikle, mağdur hakkında kovuşturma devam ederken ya da mağdura hükmedilen ceza infaz edilirken müfterinin cezasız kalması engellenmiştir.

Mülga Kanunun m. 285/2'de “*Bu isnad kendine iftira olunan kimsenin tevkifi gibi şahsi hürriyeti bağliyan bir halin hudusuna sebep olmuşsa müfteri hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası hükmolunur*” düzenlemesi yer almaktaydı. Bu hükme göre, iftiraya maruz kalan kimsenin şahsi hürriyetinin kısıtlanması halinin ortaya çıkması ağırlaşmış hal olarak düzenlenmişti. Ancak bu fıkrada belirtilen “*kimsenin tevkifi gibi şahsi hürriyeti bağliyan bir halin hudusuna sebep olmuşsa*” nitelikli halinin yalnız tutuklama halinde mi uygulanacağı yoksa yakalama, gözaltı gibi hallerde de uygulanıp uygulanmayacağı hususunda belirsizlikler mevcuttu. 5237 sayılı TCK'nın 267/3 “*gözaltına alma ve tutuklama dışında başka koruma tedbiri*” ve aynı kanunun 267/4 “*gözaltına alınması veya tutuklanması halinde*” demek suretiyle bu konudaki belirsizlikler giderilmiştir. Öte yandan, ilgili maddenin üçüncü fıkrasında ya da dördüncü fıkrasında yer verilen düzenlemelerin uygulanabilmesi için mağdur hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın verilmiş olması lazımdır.

¹⁴⁷ Yıldırım, **İftira suçu**, s. 178; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7821.

¹⁴⁸ Yıldırım, **İftira suçu**, s. 178.

Son olarak, iftiradan dönme hali, 765 sayılı Kanunda ayrı bir madde olarak düzenlenmemiş olup 285.inci maddenin son fıkrasında düzenlenmesine karşın, 5237 sayılı TCK'nın 269.uncu maddesinin “*Etkin pişmanlık*” başlığı altında bağımsız ve ayrı bir madde olarak düzenlenmiştir.

1.4. Suçun Mukayeseli Hukuktaki Görünümü

Mukayeseli hukukta, iftira suçu ile ilgili olarak farklı yaklaşımların yer aldığı görülmektedir. Buna göre, Almanya, İsviçre, İspanya, İtalya, Fransa gibi ülkelerde de iftira, bir suç olarak kabul edilmiştir.

Buna karşılık, iftira suçunun çağdaş mukayeseli hukukun ceza kanunlarında suç tipi, korunan hukuki yararı, kanunda düzenlendiği yer¹⁴⁹ ve düzenleniş biçimi gibi konular hakkında değişiklikler yer almaktadır.

Çalışmamızın bu kısmında, iftira suçuna ilişkin olarak, Almanya, İsviçre, İspanya, İtalya ve Fransa hukuklarında benimsenen sistemlere ve sistemde yer verilen düzenlemelere kısaca temas etmeye çalışacağız.

1.4.1. Almanya

İftira suçu, Alman Ceza Kanunu (Strafgesetzbuch)'nun 164 ve 165 inci maddelerinde düzenlenmiştir¹⁵⁰. Alman Ceza Kanununun 164 üncü maddesinde, Türk Ceza Kanununa kıyasla iftira suçunu düzenleyen hükmü tipe uygun fiil unsuru, daha geniş kapsamlı olarak hüküm altına alınmıştır. Buna göre Alman CK 164. maddesinde “...doğru olmadığını bilerek başka bir kişi hakkında hukuka aykırı bir fiil işlediğini, bir hizmet yükümlülüğünü yerine getirmediğini veya bir kimse hakkında bir kamusal muhakemenin veya başka bir tedbirin alınmasını sağlamaya veya bu tedbirlerin devamını sağlamaya elverişli fiil isnadı” demek suretiyle iftira suçu tanımlanmıştır. Söz konusu maddeye göre, bir kişinin gerçek olmadığını bilerek bir kimse hakkında ilgili makamlar nezdinde hukuka aykırı bir fiil veya bir hizmet yükümlülüğünü ihlal ettiğini iddia etmesi ya da bu kişi hakkında bir yargılamanın yapılmasına veya başka bir

¹⁴⁹ “Nitekim mukayeseli hukukta iftira suçunun ceza kanunlarındaki yeri ile ilgili üç sistem mevcuttur: Bunları, iftira suçunun “Adliye Aleyhinde İşlenen Cürümler”, “Şeref Aleyhinde İşlenen Cürümler” ve bağımsız bir fasıl içinde düzenleyen sistemler şeklinde sınıflandırmak mümkündür.” Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 803; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 27.

¹⁵⁰ Maddenin Almanca metni için bkz. **Kaynak:** https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_164.html, e.t: 21/01/2021.

tedbirin alınmasının sağlanmasına veya alınmış tedbirlerin devamını sağlamaya yönelik fiil isnatlarında bulunması iftiraya neden olmaktadır¹⁵¹. Ayrıca burada ilave etmek gerekir ki, hukuka aykırı fiil isnadını yönelten failin de gerçek kişi olması gerekir. Aksi takdirde kim olduğu bilinmeyen ya da ölü kimseler bu suçun faili olamazlar. Öte taraftan, failin iftirayı yönelttiği mağdurun da yaşayan gerçek bir kişi olması gerekmektedir¹⁵².

Yine Alman CK'nın 164. maddesinde, TCK'nın 267. maddesinden değişik olarak, müfterinin iftira suçunu yöneltebileceği makamlara geniş bir şekilde yer verildiği de dikkatlerden kaçmamaktadır. İlgili maddeye göre, iftira suçunun yöneltilmesi gereken makamlar; “...bir makam önünde veya suç ihbarını kabul etmeye yetkili kılınmış kamu görevlisine veya askeri amire” denilmek suretiyle belirtilmiştir¹⁵³.

İftira suçunun koruma amacı, Alman Hukukunda tartışmalı bir konudur. Öğretideki baskın görüşe göre, iftira suçunda amaç hem devletin adli mekanizmasını hem de mağdur kişi hakkında eylem nedeniyle soruşturma, kovuşturma veya koruma tedbirlerine maruz kalan kişiyi korumaktır. Öğretide, yalnızca hakkında cezai tatbikat yapılan masum kimsenin korunması gerektiğini savunan görüşler olduğu gibi, sadece devletin yargısının korunması gerektiğini savunan görüşlerde bulunmaktadır. Öte taraftan yalnızca, devletin adli fonksiyonlarının korunması gerektiği bundan dolayı da koruma amacının tek olduğunu savunan azınlık görüşlerde mevcuttur. Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin görüşüne göre ise, iftira suçu ile yalnızca masum kimsenin değil aynı zamanda devletin adli fonksiyonlarının da koruma kapsamı altında olduğu ifade edilmektedir¹⁵⁴.

Türk hukukunda, iftira suçunun icrai bir hareketle işlenebileceği konusunda herhangi bir tartışma söz konusu değildir. Buna karşılık iftira suçunun ihmali hareketle işlenip işlenemeyeceği konusu ise öğretide tartışmalıdır¹⁵⁵. Doktrindeki ağırlıklı görüş; fuhuş için aracılık ve şahsen işlenebilen suçlar bakımından suçun, ihmali hareketle işlenemeyeceğini kabul etmektedir¹⁵⁶. Alman hukukunda ise, iftira suçunun icrai bir

¹⁵¹ Ünver, **İftira**, s. 87-88.

¹⁵² Ünver, **İftira**, s. 57, 58.

¹⁵³ Feridun Yenisey/Gottfried Plageman, **Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)**, Beta Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 260; Kayıhan İçel/Yener Ünver/Hakan Hakeri, **Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Yasaları**, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 234.

¹⁵⁴ Ünver, **İftira**, s. 55.

¹⁵⁵ Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/ Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 13. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016, s. 1109.

¹⁵⁶ Hakan Hakeri, **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, Ankara 2003, s. 208.

hareketle işlenebileceği gibi ihmali bir hareketle de işlenebilmesinin mümkün olduğu kabul edilmektedir¹⁵⁷.

İftira suçu, Alman CK'nun m. 164/1'inci fıkrasına göre, bir soyut tehlike suçudur. Müfterinin ilgili makam nezdinde, bir kimse hakkında gerçeğe aykırı eylemin ya da bir kamusal yükümlülüğün ihlal edildiğinin bildirilmesi suretiyle tipik eylem gerçekleşerek, iftira suçu işlenmiş olur. Yine aynı maddenin 2. fıkrası ile düzenlenen, ilgili makamlar nezdinde hukuka aykırı bir fiil veya bir hizmet yükümlülüğünü ihlali ya da yargılamanın yapılması veya tedbirin alınması veya alınmış tedbirlerin devamı için gerçekleştirilen eylemle, iftira suçunun işleniş şeklinde istenen sonuçları doğurmaya elverişli olmalıdır. İftira suçunun bu ikinci fıkradaki biçimleri ise, suçun somut tehlike suçu şeklinde düzenlendiğini göstermektedir¹⁵⁸.

Alman ceza kanununda ve öğretide benimsenen duruma göre, iftira suçunun manevi unsurunun oluşabilmesi için müfterinin kötü niyetli olarak hareket etmesi ve bunun yanında masum kimseye karşı cezai tatbikat başlatılması ya da o kişi hakkında koruma tedbirinin uygulanması veya uygulanan koruma tedbirinin devamının sağlanması için isnatta bulunulması gerektiği kabul edilmektedir¹⁵⁹. Bu duruma göre, Alman Ceza Hukuk sisteminde iftira suçunun manevi unsuru kasttır. Failde kast unsurunun oluşabilmesi için de isnatta bulunduğu kişinin suçsuz olduğunu bilmesiyle birlikte, o kişi hakkında bir yargılama yapılmasını ya da yargılamaya devam edilmesini doğrudan ya da dolaylı olarak istemesiyle gerçekleşmiş olur¹⁶⁰.

Alman Hukuk sistemine göre, isnat edilen eylemin, objektif olarak gerçeğe aykırı bir suç isnadı niteliğinde ve bunun kişi hakkında resmi bir muhakeme başlatılmaya veya koruma tedbirlerinin uygulanmasına ya da uygulanan tedbirlerin devamını sağlamaya elverişli olması gerekmektedir¹⁶¹.

Alman CK'nın 164. maddesinde suçun alenen de işlenebileceği hususu, TCK'nın 267. maddesine göre daha geniş bir biçimde ele alınmıştır. TCK'nın 267. maddesinde iftira suçunun ihbar veya şikâyet yoluyla ya da basın-yayın yoluyla işlenebileceği düzenlenmiştir. Ancak ilgili madde yer alan "basın-yayın yolu"¹⁶² ibaresi Alman CK'da mevcut olan "alenen" ibaresine göre daha dar kapsamlıdır. Çünkü TCK m. 6 da sayılan

¹⁵⁷ Ünver, **İftira**, s. 80.

¹⁵⁸ Ünver, **İftira**, s. 129.

¹⁵⁹ Ünver, **İftira**, s. 109.

¹⁶⁰ Ünver, **İftira**, s. 108.

¹⁶¹ Ünver, **İftira**, s. 74.

¹⁶² 5237 Sayılı TCK'nın tanımlar başlıklı m. 6'ya göre, "basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar" anlaşılmaktadır.

kitle iletişim araçları dışında meydana gelen iftira içerikli eylemler, Alman CK. 164 uyarınca iftira suçu oluştururken, TCK m. 267'ye göre hareket tipik olmamaktadır¹⁶³.

Alman CK'nun 165 inci maddesinde "iftira eylemi alenen veya yazılar yazarak işlenmiş ve bu fiilden dolayı iftira edilen kişi hakkında cezaya hükmedilmişse, iftira dolayısıyla verilen mahkûmiyet kararının alenen ilan edilmesine zarar görenin istemi üzerine karar verilir" düzenlemesi yer almaktadır. Bu madde uyarınca, Alman kanun koyucusu fail hakkında hükmolunan mahkûmiyet cezasının alenen ilan edilmesine iftira dolayısıyla zarar gören mağdurun istemine bırakmıştır. Benzer bir düzenleme de TCK 267/9'nda hüküm altına alınmıştır. İlgili fıkra "*Basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçundan dolayı verilen mahkûmiyet kararı, aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan olunur*" demek suretiyle, müfteri hakkında hükmolunan mahkûmiyet kararının ilanı için mahkeme re'sen karar vermektedir. Burada Alman CK'ndan farklı olarak, iftira dolayısıyla zarar gören mağdurun istemine gerek duyulmamıştır. Yine Alman CK'nun 165. maddesi düzenlemesine göre, iftira edilen kişinin ölmesi durumunda hükmolunan mahkûmiyet ilanı istemi Alman CK m. 77/2'de¹⁶⁴ hüküm altına alınan mağdurun yakınları tarafından yapılabilecektir¹⁶⁵. Ayrıca 165/2. fıkrası ile mahkûmiyet hükmü ilanının yapılaş şeklinin içeriği, ilan türünün karar içeriğinde belirtilmesi gerekliliği ve şeklini düzenleyen Alman CK'nun 200/2. fıkrasına¹⁶⁶ atıf yapılarak düzenlenmiştir¹⁶⁷. Yine burada ilave etmek gerekir ki, Alman CK'nun 165 inci madde içeriğinden iftira edilen kişi hakkında hükmolunan mahkûmiyet hükmünün ilanı isteminde bulunacak kişi bakımından, mağdur ibaresi yerine suçtan zarar gören ibaresine yer verilmiştir. Bu suçta mağdur yerine suçtan zarar gören ibaresi kullanılması, iftira suçunda mağdurun, toplumu oluşturan bir birey olduğunu ve

¹⁶³ Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2831.

¹⁶⁴ Alman CK. 77/2- "*Yaralanan kişinin vefat etmesi halinde başvuru hakkı, kanunla belirlenen hallerde eşi, hayat arkadaşı ve çocuklara geçer. Yaralanan taraf geride eş, hayat arkadaşı, çocuk bırakmamışsa veya başvuru süresinden önce ölmüşse başvuru hakkı velilere, son başvuru tarihinden önce ölmüşlerse kardeşlerine ve torunlarına devredilir. Suça karışan bir akraba varsa veya ilişkisi sona erdiyse, başvuru hakkı devredildiğinde elenir. Zulüm, zarar gören tarafın beyan ettiği iradesine aykırı ise başvuru hakkı geçerli değildir.*" fıkrasının Almanca metni için bkz. **Kaynak:** https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_77.html, e.t:21/01/2021.

¹⁶⁵ Yenisey/Plageman, s. 133-134.

¹⁶⁶ Alman CK. 200- "*(1) Suç alenen veya içeriğin yayılması yoluyla işleniyorsa (Bölüm 11, Paragraf 3) ve bu nedenle ceza olarak kabul ediliyorsa, zarar gören tarafın veya suç duyurusunda bulunmaya yetkili başka bir kişinin talebi üzerine, talep üzerine suçla ilgili mahkûmiyetin kamuya açıklanmasına karar verilmelidir. (2) İlanın türü kararda belirlenecektir. Hakaret içerik yayılarak işlenmişse (Bölüm 11 (3)), duyuru mümkünse aynı şekilde yapılmalıdır.*" maddenin Almanca metni için bkz. **Kaynak:** https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_200.html, e.t:22/01/2021.

¹⁶⁷ Ünver, **İftira**, s. 138.

toplumun devletin adli mekanizmasının bir hukuksal yarar taşıyıcısı olmasından ileri geldiğini göstermektedir¹⁶⁸.

1.4.2. İsviçre

Çalışma konumuz olan bu suç, İsviçre CK'nun 303. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre masum bir kimseye karşı, ilgili makamlar nezdinde bu kimse hakkında cezai muhakeme yapılmasını sağlamaya yönelik bir *cürüm* ya da *cünha*¹⁶⁹ isnat etmek olarak hükme bağlanmıştır¹⁷⁰. Müfteri burada suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye karşı hukuka aykırı bir isnatta bulunmaktadır. İsviçre CK'nuna göre, kabahat ya da disiplin suçu niteliğine haiz bir suç isnadı, iftira suçu açısından hareket, tipik sayılmamaktadır. Yine maddenin 2. fıkrası uyarınca, mağdurun açıkça suç işlemiş olmasından bahsedilmemekle birlikte, mağdur hakkında suç işlediği izlemine uyandıracak şekilde hakikate aykırı olarak delil veya emarelerin uydurulması hali iftira suçu olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bu suçun tamamlanması bakımından suçsuz kimseye karşı cezai tatbikatın başlaması da şart değildir. Kanunkoyucu burada bir tehlike suçu yaratarak, bu tür bir soruşturma veya kovuşturma açılmasının sağlanması girişimini tamamlanmış bir suç gibi cezalandırmayı öngörmektedir.¹⁷¹

İsviçre Ceza Hukuk sistemine göre, iftira suçunun manevi unsuru özel kasttır. Burada da bu suçun oluşabilmesi için tıpkı, 5237 sayılı TCK düzenlemesinde olduğu gibi genel kast ile işlenmesi yeterli görülmemektedir. Bu hukuk sistemine göre, müfterinin suç işlemediğini bildiği masum kimse hakkında cezai tatbikat yapılmasını isteme saikiyle hareket etmesi gerekir. Fail, mağdurun suçsuz olduğu ihtimalinde dahi bulunmayıp, kişinin bizzat suçsuz olduğunu bilmesi ve bu kişi hakkında cezai tatbikatın başlamasını istiyor olması gerekir. Öte taraftan İsviçre öğretisinde suçun olası kast ile işlenemeyeceği, işlenmesi halinde ise eylemin sövme suçunu oluşturacağı kabul edilmektedir¹⁷².

Ayrıca İsviçre Ceza Hukuku'na göre, gerçeğe aykırı söylenen veya söylenmesi gizlenen bir şeyin ispatı açısından herhangi bir önemi bulunmamaktaysa faile ceza verilmeyeceği gibi, susma hakkı bulunan failin kendisine yöneltile sorulara cevap

¹⁶⁸ Ünver, **İftira**, s. 60.

¹⁶⁹ Cünha terimi TDK' ya göre "*Kabahatten ağır ve cinayetten hafif olan suç*" anlamına gelmektedir.

Kaynak: <http://www.tdk.gov.tr>, e.t:22/01/2021.

¹⁷⁰ Ünver, **İftira**, s. 88.

¹⁷¹ Ünver, **İftira**, s. 89; Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/ Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Güncellenmiş 16. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018, s. 1197.

¹⁷² Ünver, **İftira**, s. 108.

vererek ancak gerçeğe aykırı beyanda bulunması yahut gerçeği gizlemesi halinde, gerçekleşen olayın koşulları bir mazeret nedeni durumunu ortaya çıkarıyor ise yine faile ceza verilmeyecektir¹⁷³.

İsviçre öğretisinde, CK'nun 303. maddesinde hüküm altına alınan iftira suçunun korumayı amaçladığı hukuksal değerlerin tek olmadığı kabul edilmektedir. Bu değerlerden en önemlisinin “adliyenin güvenilirliği” olduğu ifade edilmektedir. Bu durumda kişilerin onuru, şerefi, haysiyeti, özgürlüğü ve malvarlığı gibi değerlerin de iftira suçu ile korunduğu kabul edilmektedir. Bir yandan adli mercilerin hatalı olarak bir kimse hakkında cezai tatbikat başlatılması için yanıtılması ve adliyeye olan güvenilirliğin zedelenmesinin önüne geçilmesi amaçlanırken, diğer taraftan da suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye karşı gerçeğe aykırı olarak suç isnadında bulunan müfterinin kendisi hakkında muhakeme yapılması ihtimaline binaen müfterinin korunması da amaçlanmaktadır¹⁷⁴.

Yine İsviçre öğretisinde, iftira suçunun tipe uygun eylem unsurundan bahsedilebilmesi için, suçun objektif unsurlarını gerçekleştirilmeyen suçsuz bir kimseye karşı asılsız isnatta bulunulması gerektiği görüşü hâkimdir. Ayrıca suçun zamanaşımına uğraması halinde, suçun tipe uygun eylem unsurunun varlığı da reddedilmektedir¹⁷⁵.

1.4.3. İspanya

İftira suçu, İspanya Ceza Kanununun “Suçlar ve Cezalar” adlı ikinci kitabının, XX. Kısımda “Adliyeye Karşı Suçlar/Yargı Gücüne Karşı Suçlar” üst başlığı altında V. Bölümde 456 ve 457.nci maddelerinde “Sahte Suçlamalar” başlığı adı altında düzenlenmiştir¹⁷⁶. Görüldüğü üzere suç tıpkı, 5237 sayılı TCK da olduğu gibi “Adliyeye Karşı Suçlar” arasında düzenlenmiştir¹⁷⁷.

İftira suçu, İspanya Ceza Kanunu'nun 456¹⁷⁸ ncı maddesinde, doğru olmadığını bile bile bir kimse hakkında, doğru olsaydı bir suç veya kabahat teşkil edecek olan bir fiili işlediğine dair, idari veya adli bir makam yetkilisine ihbarda bulunan kimsenin

¹⁷³ Ünver, **İftira**, s. 125.

¹⁷⁴ Ünver, **İftira**, s. 56.

¹⁷⁵ Ünver, **İftira**, s. 84.

¹⁷⁶ Maddenin İngilizce metni için bkz. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>, e.t:26/01/2021; Serttaş, s. 25; İçel/Ünver/Hakeri, s. 234.

¹⁷⁷ Bayraktar, **İftira**, s. 183; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 27; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 803.

¹⁷⁸ “Gerçek olsaydı cezalandırılacak bir eylemi gerçekleştirmediği bilinen bir kimseye kasten veya basit bir dikkatsizlikle adli bir makam veya bu bildiri adli makamlara bildirmekle yükümlü idari makamlara bildirmek” olarak düzenlenmiştir (m. 456). Bkz. Ünver, **İftira**, s. 77-78.

cezalandırılacağı bir eylem olarak belirtilmiştir. İlgili maddede tüzel kişi ya da gerçek kişi ayrımı yapılmayarak, “bir kimse” ibaresine yer verilmiştir. Buna göre İspanya ceza hukukunda devletin, genel anlamda mağdur olarak kabul edilip-edilmediği bu ayrımın yapılmasında önem arz etmektedir¹⁷⁹.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 267.nci maddesinde suçun manevi unsuru özel kast olarak düzenlenirken, İspanyol Ceza Kanununun 456 ve 457.nci maddelerinde suçun manevi unsuru kast ve basit dikkatsizlik olarak düzenlenmiştir. Bu itibarla İspanyol CK'nun da suçun manevi unsurunun TCK'nın m. 267'ye nispeten daha geniş kapsamlı olarak düzenlendiği dikkatlerden kaçmamaktadır¹⁸⁰.

İftira suçunun cezası, İspanyol CK 456. maddenin alt bentlerinde, asılsız olarak isnat edilen suçun belirli ağırlıktaki suçlar olmasına göre kademeli olarak düzenlenmiştir. Aynı zamanda mağdurun memur olması durumu da cezayı ağırlaştırıcı hal olarak kabul edilmiştir¹⁸¹. Buna karşılık 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesinde iftira suçuna ilişkin cezayı ağırlaştırıcı nedenler aynı maddenin ayrı fıkralarında belirtilmekte ve iftira atılanın memur olması hali de nitelikli haller bakımından herhangi bir özellik göstermemektedir.

1.4.4. İtalya

Çalışma konusu suç, İtalyan Ceza Kanunu'nun “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitap “Adliyeye Karşı Suçlar”¹⁸² başlıklı birinci bölümde 368. maddesinde hükme bağlanmıştır¹⁸³. İftira, 1889 İtalyan Ceza Kanunun yürürlüğe girmesine kadar İtalya'da uygulanma imkânı bulan 1853 Toskana Ceza Kanunu ile 1859 Tarihli Sardinya Ceza Kanun'unda da “Kamunun İtimadına Karşı Suçlar” arasında düzenlenmiştir¹⁸⁴.

Yukarıda belirtildiği üzere İtalyan kanun koyucusu, işlenen suçu bildirmeme, suç uydurma, yalan tanıklık, “*iftira suçu*” gibi suçları adliyeye karşı işlenen suçlar arasında saymıştır. İtalyan CK m. 368, iftira suçunu doğrudan düzenleyen bir hükümdür¹⁸⁵. İftira

¹⁷⁹ Yusuf Yaşar, “Mukayeseli Hukukta İftira, Suç İsnadı ve Mahkeme Kararları”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 3, Ocak 2016, s. 3389.

¹⁸⁰ Ünver, **İftira**, s. 108.

¹⁸¹ Ünver, **İftira**, s. 116.

¹⁸² İftira suçunun adliye düzenini ihlal ettiğine dair bkz. Bayraktar, **İftira**, s. 183; 1889 İtalyan (m.212) ve 1930 İtalyan (m.368) Kanunu iftira suçuna “Adliye Aleyhine İşlenen Cürümler” arasında yer vermişlerdir. Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 803.

¹⁸³ İtalyanca metin için bkz. **Kaynak:** <http://www.altalex.com/documents/news/2014/09/30/dei-delitti-contro-lamministrazione-della-giustizia>, e.t: 26/01/2021; İçel/Ünver/Hakeri, s. 234; Serttaş, s. 26.

¹⁸⁴ Nevzat Toroslu, “İftira Cürümünün Hukuki Konusu”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XXXVII, Ankara 1982, s. 119.

¹⁸⁵ Ünver, **İftira**, s. 56.

edildiğinden hareketle “Kişiliğe Karşı Saldırılar” bölümünde düzenlenmiştir¹⁸⁸. Fransız CK’un ilk maddesinde, suçun “belirli bir kişiye” karşı işlenebileceği ibaresine yer verilerek, isnadın yöneltildiği kişinin belirli ya da belirlenebilir olması gerektiği aranmıştır. Ayrıca suçun oluşabilmesi için de failin, mağdura yönelttiği isnadın tamamen ya da kısmen gerçek dışı olduğunu bilmesi gerekmektedir. Suçun neticesi olarak faile verilecek ceza bakımından, 5237 sayılı TCK düzenlemesinden farklılık arz etmektedir. Nitekim TCK düzenlemesinde failin eylemine karşılık değişik oranlarda sadece hapis cezasına hükmedilmesine rağmen, Fransız CK sisteminde hapis ve para cezasına birlikte hükmedildiği görülmektedir. Buna karşılık TCK düzenlemesinde olduğu gibi Fransız CK’unda da sadece suç isnatlarının değil disiplin yaptırımını gerektiren isnatların da iftira suçuna vücut verdiği görülmektedir.

1.5. İftira Suçunun Benzer Suçlardan Farkı

1.5.1. Genel açıklamalar

İftira suçu, 5237 sayılı TCK’nın ikinci kitabını oluşturan “Özel Hükümler”in dördüncü kısmında yer alan “Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” üst başlığı adı altında, İkinci bölümde yer alan “Adliyeye Karşı Suçlar” arasında düzenlenmiştir. Bu kısımda öncelikli olarak, iftira suçu ile “Adliyeye Karşı Suçlar” arasında düzenlenen “başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması”, “suç uydurma”, “suç üstlenme” ve “yalan tanıklık” suç tipleri arasındaki çeşitlik benzerlikler ve farklılıklar irdelenmeye çalışılmıştır. Daha sonra ise iftira suçu ile büyük bir benzerlik gösteren hakaret suçuna yer verilmiştir.

1.5.2. Başkasına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması Suçu

Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İkinci Kitabı’nın, “Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” başlıklı ikinci bölümünde “Adliyeye Karşı Suçlar” kısmında 268.inci¹⁸⁹ maddesinde düzenlenmiştir. Bu suç ve 5237 sayılı TCK’nın 206. maddesinde düzenlenen “Resmi Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan” suçu, 765 sayılı mülga

¹⁸⁸ Bayraktar, **İftira**, s. 183; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 28; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 803.

¹⁸⁹ TCK m.268; “1) İşlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla, başkasına ait kimliği veya kimlik bilgilerini kullanan kimse, iftira suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır.”

TCK'da "Evrakta Sahtekârlık" suçları arasında 343. maddede düzenlenmişti. Mülga TCK'da aynı madde içinde ve "Evrakta Sahtekârlık" bölümü içinde düzenlenen bu iki suç, 5237 sayılı TCK'da farklı bölümlerde, özel maddelerde düzenlenmiştir. Kanunkoyucu, 5237 sayılı TCK'nda resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunu evrakta sahtecilik suçları arasında düzenlemişken, başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçunu ise, 268. maddede adliye karşı suçlar bölümünde düzenlemiş olmakla bu suçun, iftira suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılacağını öngörmüştür¹⁹⁰. Bu suçta fail, kendisinin işlemiş olduğu bir suç hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını engellemek amacıyla, başkasına ait olan kimlik bilgilerini veya kimliğini kullanmaktadır. Hırsızlık suçu işlerken yakalanan O'nun, B'ye ait olan kimlik kartını polisler göstererek masum olan B ile ilgili yargılama yapılmasını sağlaması ve amaçlamasında olduğu gibi¹⁹¹.

Bu suçun madde gerekçesinde¹⁹², iftira suçunun özel bir işleniş biçimi olduğu göze çarpmaktadır. Yinelemek gerekirse, burada başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçu, iftira suçunun özel bir hali olarak düzenlenmek istenmiştir¹⁹³. Ancak madde gerekçesinde bu suçun, iftira suçunun özel görünüş biçimi olduğu vurgulanmaktadır. Nitekim Yargıtay kararlarında da bu suçun iftira suçunun özel görünüş biçimi olarak düzenlendiği ifade edilmektedir¹⁹⁴.

¹⁹⁰ Serttaş, s. 33.

¹⁹¹ Necati Meran, **Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Görevlisine ve Adliye İlişkin Suçlar**, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006, s. 248.

¹⁹² Bkz. TCK m. 268 gerekçesi.

¹⁹³ Kerim Çakır, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Başkasına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması Suçu", **MÜHF-HAD**, Nur CENTEL'e Armağan, C. 19, S. 2, Y. 2013, s. 1542; "Burada iftira suçunun özel bir şekli düzenlenmek istenmiştir. Ancak bu suçun unsurları iftira suçu ile uyuşmamaktadır. Aralarında bir benzerlik var ancak bu benzerlik aynı hükümlerin uygulanmasını gerektirecek derecede değildir. Bir suçun özel şeklinden söz etmek için hiç olmazsa bazı müşterek unsurların açıkça bulunması gerekir. Oysa bu suçta öyle bir durum söz konusu değildir." Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Güncelleştirilmiş 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 737; 5237 sayılı TCK'nın 268. maddesinde düzenlenen evrakta sahtecilik nitelikli bir eylemle adli makamları yanıltmayı ve ceza kovuşturmasını engellemeyi amaçlamaktadır. Ancak bu eylemi işleyen failin cezalandırılması ve hakkında ceza normunun uygulanması için iftira suçuna ilişkin hükümlere atıfta bulunan bir madde olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle madde gerekçesinin aksine bu suç tipi iftira suçunun özel bir işleniş biçimi değildir. Tartışmalar için bkz. Ünver, **İftira**, s. 141-144.

¹⁹⁴ "İftira suçunun özel bir halini düzenleyen TCK'nın 268. maddesinde öngörülen, başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçunun oluşabilmesi için, kişinin işlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla, başkasına ait kimliği veya kimlik bilgilerinin kullanmasının gerektiği, bunun dışında resmi belgenin düzenlenmesinin gerektiği durumlarda resmi belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine karşı başkasının kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanma eyleminin ise TCK'nın 206. maddesine uyan suçu oluşturacağı, hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerektiren bir suç bulunmayan veya resmi bir belgenin düzenlenmesini de gerektirmeyen hallerde görevle bağlantılı olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği veya adresiyle ilgili bilgi vermekten kaçınan veya gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişinin eyleminin ise 5326 Sayılı Kabahatler Kanununun 40. maddesine aykırılık olarak

5237 sayılı TCK'nın 268. maddesinde düzenlenen başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçunda fail, kendisinin işlemiş olduğu bir suç dolayısıyla başkasına ait olan kimlik ya da kimlik bilgilerini kullanarak kendisine karşı yöneltililebilecek soruşturma veya kovuşturmayı engellemeyi amaçlamaktadır¹⁹⁵. İftira suçunda ise fail, gerçeğe aykırı olarak işlenmediğini bildiği halde masum kimsenin soruşturma, kovuşturma ya da disiplin yaptırımına maruz kalmasını sağlamak maksadıyla hareket etmektedir. Esasen bu suç, failin işlediği bir suçtan dolayı adli tatbikatı önlemeyi hedeflerken, iftira, hakikate aykırı olarak suç bildirimini cezalandırmaktadır¹⁹⁶.

İftira suçunda basın-yayın yoluyla yani dolaylı olarak haberdar olma mümkünken; başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçundan, basın-yayın yoluyla yani dolaylı olarak haberdar olunması durumu söz konusu değildir¹⁹⁷.

Kanunkoyucu, 267. maddede "suç" yerine "hukuka aykırı fiil" ifadesini kullanarak isnat edilen eylemin yalnızca hukuka aykırı olmasını suçun oluşumu için yeterli görmüştür. İftira suçunda fail gerçekte işlenmediğini bildiği halde masum kimse hakkında hukuka aykırı bir fiil isnat etmektedir. Isnat edilen hukuka aykırı fiilin, ceza hukuku anlamında suç niteliğine haiz olması gerekmeyeceği gibi gerçekte işlenmiş olup olmamasının da herhangi bir önemi bulunmamaktadır¹⁹⁸. Üçüncü bir kişinin işlediği bir suça masum kimseyi ortak olarak göstermek veya bir başkası tarafından işlenen suçu suçsuz bir kimseye atfetmek ya da bir suçun gerçekte işlenmemiş olmasına karşın işlenmiş olduğundan bahisle masum kimseye o suçun yüklenmesi halinde de iftira suçu işlenebilir¹⁹⁹. Burada asıl olan failin, isnat ettiği hukuka aykırı fiilin masum kimse tarafından işlenmediğini bilmesidir. Oysa başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçunun oluşabilmesi için, tipik eylem öncesi bir zamanda fail tarafından

değerlendirileceği...'' Yargıtay 8. CD., T. 26.10.2020, Esas. 2019/7622, Karar. 2020/17426, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t:28/01/2021.

¹⁹⁵ Burada önem arz eden nokta, başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerini kullanma suçunun oluşması için daha önce işlenmiş ve soruşturma ya da kovuşturmayla konu olmuş bir suçun işlenmiş olması gereklidir. Aksi takdirde bu suçun oluştuğundan bahsetmek mümkün değildir. Çakır, s. 1553.

¹⁹⁶ Ünver, **İftira**, s. 141; Çakır, s. 1543; "...TCK'nın 268. maddesinde düzenlenen suçun oluşabilmesi için failin işlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerini kullanması gerektiği; somut olayda, trafik kontrolünde sanığın görevlilere katılan adına düzenlenmiş sahte sürücü belgesini verdiği ve katılan adına Trafik İdari Para Cezası Karar Tutanağı düzenlenmesine sebebiyet verdiği, ancak soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerektirecek bir suç isnad edilmediği anlaşıldığından eylemin TCK'nın 206. maddesinde düzenlenen resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması, ..." Yargıtay 13. CD., T.13.02.2020, Esas. 2019/10441, Karar. 2020/1797, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t:07/03/2021.

¹⁹⁷ Çakır, s. 1546.

¹⁹⁸ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, 10. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2019, s. 316.

¹⁹⁹ Faruk Erem/Nevzat Toroslu, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 6. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara 1994, s. 200; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 232.

herhangi bir suçun işlenmiş olması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu zorunluluk suçun işlenebilmesi bakımından ön koşuldur. Burada asıl olan, failin daha önce işlediği fiilin, ceza hukuku anlamında suç vasfına haiz olmasıdır. Kabahat ya da idari eylem teknik anlamda suç vasfına sahip olmadığından, tipik eylem öncesi bu eylemlerin işlenmesi halinde suçun oluşumu için gerekli olan önkoşula vücut vermek açısından yeterli değildir²⁰⁰.

Son olarak, iftira suçunda evrakta sahtecilik veya yalan bilgi beyanı suçun oluşumu için zorunlu unsur değilken; başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçunda evrakta sahtecilik veya yalan bilgi beyanı suçun oluşumu için zorunlu bir unsurdur²⁰¹.

1.5.3. Suç Üstlenme

5237 sayılı TCK'nın 270. maddesinde Suç üstlenme suçu "*Yetkili makamlara*²⁰², *gerçeğe aykırı olarak, suçu işlediğini veya suça katıldığını bildiren kimseye iki yıla kadar hapis cezası verilir. Bu suçun üstsoy, altsoy, eş veya kardeşi cezadan kurtarmak amacıyla işlenmesi halinde; verilecek cezanın dörtte üçü indirilebileceği gibi tamamen de kaldırılabilir.*" şeklinde düzenlenmiştir. Bu suç mülga 765 sayılı TCK'nın 283/2. maddesinde²⁰³ düzenlenmesine karşılık, 5237 sayılı TCK'nda ayrı bir maddede düzenlenmiştir. Bu suça göre kişi, kendi kendine suç isnadında bulunsa bile kanunkoyucumuz kişinin kendi kendine suç isnadında bulunma halini de cezalandırmıştır²⁰⁴. Doktrinde bu suç, "*kendi kendine iftira*"²⁰⁵ olarak kabul görmektedir. Suç üstlenme suçunun oluşabilmesi için, failin yetkili makamlara hakikate aykırı olarak, bir suçu işlediğini veya suça katıldığını bildirmesi ve üstlenilen eylemin de suç oluşturması gerekir²⁰⁶. Öte yandan bir kişinin kendisi aleyhine bir suçun delil ya da emarelerini uydurması hali bu suça vücut vermemektedir²⁰⁷.

²⁰⁰ Ünver, **İftira**, s. 146.

²⁰¹ Ünver, **İftira**, s. 141.

²⁰² Yetkili makamlar ibaresinden savcılık, güvenlik makamları, valilik ve kaymakamlık anlaşılması gerektiğine dair bkz. Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 724.

²⁰³ 765 sayılı TCK'nın m. 283/2: "*Adliye huzurunda sahte olarak bir suç işlediğini yahut bu suça iştirak eylediğini söyleyen kimse hakkında dahi aynı ceza tertib olunur.*" şeklinde düzenlenmişti.

²⁰⁴ 5237 sayılı TCK'nın 270. maddesine göre suçun cezası iki yıla kadar hapistir. Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 725.

²⁰⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 848; M. Oktay Yiğitbaş, "*İftira Cürmü Üzerine Bir Deneme*", **Adalet Dergisi**, Y. 58, S. 11, Ankara 1967, s. 836; Bayraktar, **İftira**, s. 191; Hamit Dündar, "*İftira Suçu ile Benzeri Suçlar Üzerine Bir İnceleme*", **Adalet Dergisi**, Y. 75, S. 2, Ankara 1984, s. 310; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 6.

²⁰⁶ Ünver, **İftira**, s. 166; "*5237 sayılı TCK'nın 270. maddesinde tanımlanan suç üstlenme suçunun oluşması için, failin yetkili makamlara gerçeğe aykırı olarak suçu işlediğini veya suça katıldığını bildirmesi ve üstlenilen fiilin de suç oluşturması gerekir. Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre, sanık S. H.'nin 1,33 promil alkollü olarak araç kullanırken polis kontrol noktasını görünce aracı ile yolun*

İftira suçu ile bu suç arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. İftira suçunda fail işlenmediğini bildiği asılsız suç isnadını kendisinden başka, üçüncü bir kişiye karşı isnatta bulunurken, suç üstlenme suçunda fail bizzat kendisine karşı suç işlediği ya da suça katıldığı isnadında bulunmaktadır²⁰⁸. Eğer fail, hakikate aykırı olarak yaptığı bildirimle, işlenmeyen bir suçu kendisinin değil de bir başkasının işlediğini yetkili makamlara bildirir ise burada suç üstlenme suçu değil, işlemediğini bildiği masum kimseye karşı suç isnadında bulunma eylemine uyan iftira suçunu işlemiş olur²⁰⁹. Diğer yandan hakikate aykırı beyanda bulunan kimse, bir başkasıyla birlikte suçu işlediğini ifade eder ise suç üstlenme ve iftira suçunu birlikte işlemiş olur²¹⁰.

İftira suçunda masum kimseye isnat edilen suçun işlenmemiş olması gerekirken, suç üstlenme suçunda işlenmiş suçun yüklenilmesi durumu da söz konusu olabilir. Yeter ki işlenmiş suç, suçu üstlenen kişi tarafından gerçekleştirilmemiş olsun²¹¹.

Mülga TCK döneminde iftira suçu ile suç üstlenme suçuna konu olan asılsız isnadın yapılacağı merciler farklılık arz etmekteydi. 765 sayılı TCK, iftira suçunda asılsız isnadın “Adliye veya keyfiyeti Adliyeye tevdi mecbur olan bir makam veya kanuni takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie” ihbar edilmesini mümkün kılarken; suç üstlenme (kendi kendine itham) suçunu ise yalnız “Adliye” huzurunda bildirim

*solunda bulunan bir boşluğa girerek aracını park ettiği, bu durumu farkedenden görevlilerin aracın bulunduğu yere geldiklerinde sanık S. H.’nin aracın sürücüsü olduğunu tespit ettikleri, araç kullanan ile diğer sanıklar anlaşarak sürücünün O. U. olduğunu öne sürüp sanık S. O.’in araması ile yanında çalıştırdığı O. U.’ın karakola gelerek polis memurlarına gerçeğe aykırı olarak aracı kendisinin kullandığını beyan etmesi şeklinde gerçekleşen olayda, TCK’nın 179/3. maddesinde düzenlenen alkolün etkisiyle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanması nedeniyle S. H.’nin işlediği trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu sanık O. U.’in üstlendiği, diğer sanıkların ise eylem ve fikir birliği içinde O. U.’ı suç üstlenme suçuna azmettirdikleri anlaşılmalı sanıkların yüklenen suçtan mahkûmiyetleri yerine yazılı gerekçeyle beraatlerine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 9. CD., T. 15.04.2014, Esas. 2013/11409, Karar. 2014/4799, **Kaynak:** www.sinerjimevzuat.com.tr, e.t: 08/03/2021; “5237 sayılı TCK’nun 270. maddesinde tanımlanan suç üstlenme suçunun oluşması için, failin yetkili makamlara gerçeğe aykırı olarak suçu işlediğini veya suça katıldığını bildirmesi ve üstlenilen fiilin de suç oluşturması gerekir. Sanığın ehliyetsiz ve orta derecede alkollü olarak araç kullanırken polis kontrol noktasında durdurulduğunda azmettirmesi sonucunda R.. A’in görevlilere aracı kendisinin kullandığını beyan etmesi şeklinde gerçekleşen somut olayda, aracı kullanan sanığın almış olduğu alkol miktarının promil olarak belirlenememesi ayrıca olay tutanağında aracı kişilerin hayat, sağlık veya malvarlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde sevk ve idare ettiğine ilişkin bir bilgiye de yer verilmediğinin anlaşılması karşısında sanığın bu şekilde alkollü araç kullanmasının yalnızca idari yaptırım gerektiren kabahati oluşturduğu, ortada üstlenilmesi icabeden işlenmiş bir suç bulunmadığı gözetilmeden unsurları itibarıyla oluşmayan suç üstlenme suçuna azmettirmekten sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi, Kanuna aykırıdır)” Yargıtay 9. CD., T. 08.04.2014, Esas. 2013/13353, Karar. 2014/4212, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:06/10/2021.*

²⁰⁷ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 323.

²⁰⁸ M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 11. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2011, s. 949.

²⁰⁹ Ünver, **İftira**, s. 166.

²¹⁰ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 323.

²¹¹ Yiğitbaş, s. 836; Dündar, s. 310.

yapılması gerektiğini mümkün görmekteydi (Kşz. ETCK m. 285/1; ETCK m. 283/2)²¹². Kanunkoyucu, 5237 sayılı TCK 270. madde metninde “*yetkili makamlara*” ibaresine yer vererek bu farkı ortadan kaldırmıştır.

Bu suçun iftira suçundan bir diğer farkı ise, manevi unsur bakımından karşımıza çıkmaktadır. Suç üstlenme suçunun manevi unsuru genel kasttır. Kastın her türü gibi bu suç, olası kast ile de işlenebilirken taksir ile işlenemez²¹³. İftira suçunda fail işlenmediğini bilmesine rağmen hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını veya idari yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla bir kimseye karşı hukuka aykırı fiil isnat etmektedir. Bu nedenle iftira suçu kasıtlı olarak işlenebilecek bir suç niteliğindedir²¹⁴. Ancak failin tipik fiil oluşturmasına yönelik, genel kastı yeterli görülmemektedir. Buna mukabil, iftira suçunun oluşabilmesi için özel kastın varlığı aranmaktadır²¹⁵. Bahsi geçen özel kast öğretide, iftira kastı olarak adlandırılmaktadır²¹⁶. Bu özel kastın varlığı dışında failde zarar verme düşüncesinin ya da kötü niyetin var olması herhangi bir önem arz etmemektedir²¹⁷. Böylelikle iftira suçunun oluşabilmesi için, özel kastın varlığı arandığından bu suç, taksir ya da olası kast ile işlenememektedir²¹⁸.

Diğer bir farklılık ise, isnat edilen fiil konusunda karşımıza çıkmaktadır. Suç üstlenme suçunda “*yetkili makamlara gerçeğe aykırı olarak suçu işlediğini veya suça katıldığını bildirmek*” denilmekle eylem yaptırım altına alınmıştır. Buna göre failin kendisine karşı isnat ettiği fiilin kanunlarda hüküm altına alınmış ve adli yaptırım gerektiren bir suç olması gerekmektedir. Kabahat ya da idari eylem teknik anlamda suç olmadıklarından bu eylemi üstlenen fail bakımından suç üstlenme suçu oluşmayacaktır. Bu bağlamda suç üstlenme suçunun oluşabilmesi için failin üstlendiği fiilin, suç teşkil ediyor olması gerekmektedir²¹⁹. Buna karşılık, iftira suçunda masum kimseye karşı isnat edilen fiilin yalnızca suç teşkil eden fiiller olması şart olmayıp, idari yaptırım gerektiren fiillerin isnadı halinde de iftira suçu oluşmaktadır²²⁰.

²¹² Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 7; Dündar, s. 310; Yiğitbaş, s. 836.

²¹³ Ünver, **İftira**, s. 172; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7910.

²¹⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 984.

²¹⁵ İbrahim Şahbaz, **Açıklamalı ve İctihatlı Türk Ceza Kanunu**, 2. Cilt, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 3064.

²¹⁶ Ünver, **İftira**, s. 101.

²¹⁷ Bayraktar, **İftira**, s. 200.

²¹⁸ Veli Özer Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 13. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, s. 1164; Ünver, **İftira**, s. 104-105.

²¹⁹ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 255; Ünver, **İftira**, s. 166.

²²⁰ Ünver, **İftira**, s. 166; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 949.

Her iki suç tipi, korudukları hukuki yarar bakımından da farklılık göstermektedir. İftira suçu ile korunan hukuksal değer karma yapıdadır. Buna göre iftira suçu, hem yargı işleyiş düzeninin, toplumsal adil yargılanma hakkının korunmasına hem de iftiraya maruz kalan kişinin şahsiyet haklarına ilişkin koruma sağlamakta²²¹ iken, suç üstlenme suçunda ise korunan hukuksal değer yalnızca adliye düzeninin işleyişidir²²². Yaşar/Gökcan/Artuç'a göre, suç üstlenme suçunda işlenen suçun, fail tarafından üstlenilmesinin yaptırım altına alınması ile ayrıca, adil yargılanma hakkı da korunmaktadır²²³.

Son olarak kanunkoyucu, iftira suçunda yer vermediği ancak 270. maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde; “*Bu suçun üstsoy, altsoy, eş veya kardeşi cezadan kurtarmak amacıyla işlenmesi halinde; verilecek cezanın dörtte üçü indirilebileceği gibi tamamen de kaldırılabilir.*” şeklindeki özel düzenleme ile *nemo tenatur ilkesine* yer vermiştir. Böylelikle failin bu suçu üstsoy, altsoy, eş ve kardeşini²²⁴²²⁵ cezadan kurtarmak saikiyle işlenmesi halinde hâkime verilecek cezadan indirim yapma ya da hiç ceza vermeme hususunda takdir yetkisi tanınmıştır²²⁶. Ayrıca burada hâkime tanınan yetki takdir yetkisi olup, hiçbir zaman keyfilik anlamı taşımamalıdır.

1.5.4. Suç Uydurma

Suç uydurma suçu, 5237 sayılı TCK'nın 271. maddesinde; “*İşlenmediğini bildiği bir suçu, yetkili makamlara işlenmiş gibi ihbar eden ya da işlenmeyen bir suçun delil veya emarelerini soruşturma yapılmasını sağlayacak biçimde uyduran kimseye üç yıla kadar hapis cezası verilir*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu suç tipinde faile iki hareket öngörülmüştür. *İlk olarak*, failin işlenmediğini bildiği bir suçu yetkili makamlara ihbar etmesidir. *İkinci olarak*, failin işlenmeyen bir suçun delil veya emarelerini soruşturma yapılmasını sağlayacak şekilde uydurmasıdır. Bu bağlamda suç, karşımıza seçimlik hareketli olarak çıkmaktadır²²⁷.

²²¹ Osman Yaşar/Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 6. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 8048.

²²² Necati Meran, **AİHM Kararları ile İçtihatlı-Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Aklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 284.

²²³ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7905.

²²⁴ *Soyaslan*'a göre kardeş kavramına üvey kardeş de girmelidir. Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 725.

²²⁵ Kanunkoyucu suç üstlenme suçunda bu akrabaları maddede *numerus clausus* (sınırlı sayıda) saymış olup bu akrabalar kıyas ya da yorum yoluyla genişletilemez. Bkz. Ünver, **İftira**, s. 177.

²²⁶ Ünver, **İftira**, s. 175-176; Yurtcan, s. 131.

²²⁷ Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 852; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1167-1168; Ünver, **İftira**, s. 179.

Suç uydurma suçu ile iftira suçu arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Suç uydurma başlıklı TCK'nın 271/1. maddesinde, “işlenmediğini bildiği bir suçu, yetkili makamlara işlenmiş gibi ihbar eden...” denilmekle failin işlenmemiş bir suçu gerçekte işlenmiş gibi kovuşturmaya yetkili makamlara ihbar etmesi ile bu suç oluşmaktadır²²⁸. Burada asıl olan bu suçun işleniş şekli olan fail ihbarının, kovuşturma organlarını harekete geçirebilecek cinsten olması yeterli olup, ihbar üzerine kovuşturma organlarının gerçekten harekete geçmiş olması gerekmemektedir. Oysa iftira suçunun işleniş şekilleri bakımından kanunkoyucu, masum kimseye karşı hukuka aykırı fiil isnadının ihbar veya şikâyet yoluyla ya da basın yayın yoluyla yapılabileceğini düzenlemiş olmakla, suçun kovuşturma organlarına ihbar ve şikâyet edilmesinden bahsetmiştir. Ancak suç uydurma suçunda ise, suçun işleniş şekli olarak yalnız ihbardan söz edilmiştir. Bu bağlamda soruşturması ve kovuşturması şikâyete bağlı bir suç uydurularak kovuşturma organlarına ihbar edilmesi halinde, suç uydurma suç oluşmayacaktır. Eğer uydurulan suçun takibi şikâyete bağlı ise, dava şartı olan şikâyet şartının gerçekleşmesi gerekecektir²²⁹. Aksi halde şikâyete tabi suçlar suç uydurma suçunun konusunu oluşturmayacaktır²³⁰.

Suç uydurma suçu ile iftira suçu arasındaki bir diğer önemli fark ise, hukuka aykırı fiilin isnat edildiği kişi bakımından karşımıza çıkmaktadır. İftira suçunda hukuka aykırı fiil isnadının belli ya da belirlenebilir masum kimseye karşı itham edilmesi söz konusu iken, suç uydurma suçunda ise hukuka aykırı fiilin isnat edildiği belirli bir kimsenin

²²⁸ “Suç uydurmak suçu yönünden kurulan hükme yönelik incelemede; Suç uydurma suçunun oluşabilmesi için, işlenmediğini bildiği bir suçu yetkili mercilere işlenmiş gibi ihbar etmek ya da işlenmeyen bir suçun delil veya emarelerini soruşturma yapılmasını sağlayacak biçimde uydurmak gerektiği; somut olayda, suç tarihinde sanığın, nişanlısı olan tanık... Plaka sayılı araçla kaçırıldığına yönelik ihbarının bulunması ve araç içerisinde bulunanların de kolaylıkla bulunabilir olması karşısında eyleminin atılı suç uydurma suçunu oluşturmayacağı gözetilerek, eyleminin iftira suçunu oluşturup oluşturmayacağına, sanığın saiki ile Anayasal şikâyet hakkı da dikkate alınarak değerlendirilmesinden sonra hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerekirken hatalı değerlendirme ile suç vasfında yanlıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, Kanuna aykırı...” Yargıtay 16. CD., T. 16.06.2016, Esas. 2016/971, Karar. 2016/4053, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, **e.t:** 07/03/2021.

²²⁹ “Tasniin takibata imkân verecek mahiyette olması lazımdır. Herhangi bir sebeple takibata geçilmemiş olması suçu kaldırmaz. Tasniin takibata elverişli olması kâfidir. İhbarın veya suç eserlerinin uydurma olduğu daha ilk bakışta anlaşılabilirse suç tasni mevcut sayılamaz. Takibi şikâyete bağlı bir suç tasni edilmiş ve şikâyet dilekçesi de verilmemiş ise yine aynı şekilde düşünmek lazımdır. Tasni edilen suç hakkında Kamu Davasını düşüren bir sebep mevcut ise veya tasni edilmek istenilen suçun kanunî unsurlarından biri eksik ise yine suç yoktur.” Faruk Erem, “Suç Tasni”, **Adalet Dergisi**, Y. 45, S.10, Ekim 1954, s. 1180; Erem/Toroslu, s. 192; Aynı yönde bkz. Dündar, s. 309; Karşıt görüş için bkz. Ünver, **İftira**, s. 184.

²³⁰ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 13. Baskı, s. 1124; Karşıt görüş için bkz. Haluk Toroslu, “Suç Uydurma Suçu”, **Ankara Barosu Dergisi**, Y. 2013, S. 1, s. 327; Eleştirisi için bkz. Ünver, **İftira**, s. 184.

bulunmaması hali, söz konusudur²³¹²³². Yani suç uydurma suçunda belirli bir kimseye suç isnat edilmemesi gerekir²³³.

Yine suç uydurma suçunun hukuki konusu da iftira suçundan farklılık göstermektedir. Suç uydurma suçunun hukuki konusunu gerçek ve tam “suç”²³⁴ teşkil eden eylem oluşturmaktadır. Kabahat veya disiplin yaptırımını gerektiren eylemler suç uydurma suçunun konusunu oluşturmayacaktır. Oysa iftira suçunda ise hukuka aykırı fiil suç olabileceği gibi kabahat ya da disiplin yaptırımını gerektiren eylemler de olabilir²³⁵.

5237 sayılı TCK’nın 271. madde metninde “işlenmediğini bildiği bir suç” denilmekle, suç uydurma suçunda yetkili makamlara bildirilen suçun gerçekleşmemiş olması şartı aranmaktadır. Buna mukabil, iftira suçunda fail işlenmediğini bildiği halde masum kimse hakkında hukuka aykırı fiil isnat etmektedir. Bu bakımdan müfterinin masum kimse hakkındaki mesnetsiz isnadının gerçekleşmiş ya da gerçekleşmemiş olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Yani iftira suçunda hukuka aykırı fiil, hiç işlenmemiş ya da başkası tarafından işlenmiş de olabilir²³⁶.

Yine, suç uydurma ve iftira suçlarında korunan hukuki değer de farklılık göstermektedir. Kanunkoyucu, suç uydurma suçunu adliye karşı suçlar başlığı altında

²³¹ Haluk Toroslu, **Suç Uydurma Suçu**, s. 324; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 13. Baskı, s. 1124; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1167; Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 950; Ayhan Önder, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994, s. 271; Erem, **Suç Tasnii**, s. 1180; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 722; “Sanığın belli bir kişiye suç yüklediği kabul edilmesine karşın, eylemin 765 sayılı TCY. Nın 285/1(5237 sayılı TCY. Nın 267) maddesine uyan iftira suçunu oluşturduğu gözetilmeden anılan Yasanın 283/1. Maddesiyle hüküm kurulması, yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 29.04.2009, Esas. 2007/11169, Karar. 2009/8224 (aktaran: Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7926).

²³² “İftira suçunda, suçun faili olarak görünüşte bir başka kişi gösterilmiş olmakla birlikte bu kişi anonim veya uydurma ise, bu takdirde oluşan suç iftira değil, suç uydurmadır.” Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 13. Baskı, s. 1125.

²³³ “İftira suçunun oluşabilmesi için failin yetkili makamlara ihbar ve şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat etmesi gerektiği, somut olayda; sanığın, kızının uyuşturucu işlerine girmesini istemediğini ve bu işten kurtulmasını sağlamak amacıyla polislerin yönlendirmesi ile ebe gümece otlarını kurutup odasına koyduğunu sahte haplar bularak polise haber verdiğini ve kızının yakalandığını ve ceza aldığını belirterek isim vermeksizin ve belirli bir kimseye isnatta bulunmadan polis memurları hakkında şikâyette bulunmaktan ibaret eyleminin suç uydurma suçunu oluşturacağı hukuki durumunun buna göre tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden, suç vasfında yanılıya düşülerek iftira suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması,” Yargıtay 16. CD., T. 10.03.2016, Esas. 2015/7505, Karar. 2016/1598, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t: 08/03/2021.

²³⁴ “Eğer suç olmayan bir fiil ihbar edilmiş veya suç olmayan birtakım izler uydurulmuş iseler suç uydurma olamaz. Mesela intihar, henüz teşebbüs kapsamına girmeyen hazırlık hareketleri, evlenmesi yasak olan akrabalar arasında cinsel ilişki gibi” Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 733.

²³⁵ Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 950.

²³⁶ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 6.

düzenlemiş olmakla, bu suçta korunan hukuksal değer de adliye olduğunu kabul etmiş bulunmaktadır. Gerçekten, iftira suçunda fail hukuka aykırı fiili masum kimseye isnat ederek, korunan hukuki değer yalnız yargı işleyiş düzeni olmayıp aynı zamanda iftiraya maruz kalan kişinin şahsiyet hakları da korunmuş olmaktadır. Suç uydurma suçunda ise, fail herhangi bir kişiyi suçun faili olarak göstermeden yetkili makamlara ihbarda bulunarak ya da kovuşturma makamlarını harekete geçirecek şekilde suçun delil ve emarelerini uydurarak adli makamları boş yere uğraştırmaktadır. Böylelikle adli makamların, gerçekte işlenmiş suçları daha aktif şekilde soruşturması ve kovuşturması engellenmiş olduğundan bu suçta da korunan yararın adliyenin işleyiş düzeninin olduğunu söylemek pekâlâ mümkündür²³⁷.

İftira suçunda fail, işlenmediğini bildiği bir kişi hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanması sağlamak amacıyla masum kimseye karşı hukuka aykırı fiil isnat etmektedir. Burada suçun oluşabilmesi için failin özel saik ile hareket etmesi aranmıştır. Bu nedenle iftira suçunun oluşabilmesi için genel kast yeterli olmayıp aynı zamanda özel kastın varlığı gerekmekte olup bu suç olası kast ile işlenemez²³⁸. Oysa suç uydurma suçu genel kast ile işlenebilen bir suç tipi olup olası kast ile de işlenebilmesi mümkündür²³⁹.

1.5.5. Yalan tanıklık

Yetkili mercii önünde gerçeğe aykırı olarak gerçekleştirilen tanıklık ile adli merciiler yanıltılarak adaletin yanlış yola sevk edilmesi durumu ortaya çıkacaktır. Aynı zamanda kişiler haksız yere suç isnadı altında bırakılarak mağdur konumuna düşmüş olacaklardır. Tüm bu hallerde, kişilerin haksız yere suç isnatları ile karşı karşıya kalma tehlikesi, adaletin yanlış yönde tecelli etmesi, kamu vicdanında derin yaralar açabileceği gibi, kişilerin adalete, hukuka, adli makamlara duydukları inanç ve güven

²³⁷ Önder, s. 269; Yiğitbaş, s. 836; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1168; Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 1001; Özek'e göre, uydurma suç ihbarında bulunulması, hakikate uygun "suç duyurusu-notitia criminis" yükümlüğüne aykırılık oluşturduğu, aldatıcı hareketle adli fonksiyonun ve yargı otoritesinin saptırılmasına sebep olduğu için kamusal tehlike yaratmaktadır. Bkz. Çetin Özek, Adliye Karşı Suçların Hukuksal Konusu, **İÜHFİM**, Y. 1997, C. LV, S. 3, s. 40; Ünver ise, suç uydurma suçunda korunan hukuki yararın adil yargılanma hakkı olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Ünver, **İftira**, s. 178.

²³⁸ Yurtcan, s. 14.

²³⁹ Suç uydurma suçunun olası kast ile işlenip işlenemeyeceğine dair doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre suç uydurma suçu olası kast ile işlenebilecektir. Ünver, **İftira**, s. 191; Karşıt görüşe göre de suç uydurma suçu olası kast ile işlenemeyecektir. Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Genişletilmiş 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2010, s. 945; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 267; Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 1008.

de zedelenmiş olacaktır. Bu nedenlerle, yalan tanıklık fiili, adli makamların yanlış yola sevk edilmesi ve bu suretle maddi gerçeğin ortaya çıkmasının engellenmesi tehlikesine karşın gerek mülga TCK²⁴⁰ gerekse 5237 sayılı TCK'da adliyeeye karşı suçlar arasında bir suç tipi olarak düzenlenmiştir²⁴¹. Böylelikle bu suçta, tıpkı iftira suçu gibi adliyeeye karşı suçlar arasında yer almıştır.

Yalan²⁴² tanıklık suçu, 5237 sayılı TCK'nın Özel Hükümler başlığını taşıyan ikinci kitap, dördüncü kısmı Adliyeeye Karşı Suçlar başlıklı bölümün 272.nci maddesinde;

- “(1) Hukuka aykırı bir fiil nedeniyle başlatılan bir soruşturma kapsamında tanık dinlemeye yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye, dört aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.*
- (2) Mahkeme huzurunda ya da yemin ettirerek tanık dinlemeye kanunen yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.*
- (3) Üç yıldan fazla hapis cezasını gerektiren bir suçun soruşturma veya kovuşturması kapsamında yalan tanıklık yapan kişi hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*
- (4) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişi ile ilgili olarak gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması koşuluyla, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.*
- (5) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde; yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması koşuluyla; yalan tanıklık yapan kişi, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.*

²⁴⁰ 765 sayılı TCK'nın ikinci kitabının “adliye aleyhinde cürümler” başlıklı dördüncü babının dördüncü faslında 286. madde ile hüküm altına alınmıştır.

²⁴¹ Neslihan Göktürk, “Yalan Tanıklık Suçu”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XX, S. 1, Y. 2016, s. 350-351.

²⁴² “Yalan, gerçeğin kasten değiştirilmesidir. Yanılarak ihmal edilerek veya bilmeyerek söylenen sözlerle, yalan tanıklık suçu oluşmaz.” Yargıtay CGK., T. 12.04.1982, Esas. 1982/48, Karar. 1982/133 (aktaran: İsmail Malkoç, **Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni TCK**, 2. Cilt, Malkoç Kitabevi, Ankara 2007, s. 2048).

- (6) *Aleyhine tanıklıkta bulunulan kimsenin ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına; (...)*²⁴³ *Hükmolunur.*
- (7) *Aleyhine tanıklıkta bulunulan kimsenin mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise, altıncı fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır.*
- (8) *Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişi hakkında hapis cezası dışında adli veya idari bir yaptırım uygulanmışsa; yalan tanıklıkta bulunan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* şeklinde düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında “*hukuka aykırı bir fiil nedeniyle başlatılan bir soruşturma kapsamında tanık dinlemeye yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapılması*” denilmekle bu suçun temel şekli belirlenmiştir²⁴⁴. Bu suçun faili, yalnız yetkili kişi veya kurul önünde tanık sıfatı ile gerçeğe aykırı olarak beyanda bulunan kimsedir. Bu suçta faillik statüsü bakımından önemli olan kişinin beyanlarını “tanık”²⁴⁵ sıfatı ile yapmasıdır²⁴⁶.

Çalışma konumuz olan suç, yalan tanıklık suçundan farklıdır. İftira suçunda fail, yetkili makamlara ihbar veya şikâyetle bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği hâlde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için, bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden, kişidir. Kanunkoyucu, 267. maddenin birinci fıkrasında “kişi” ibaresine yer vererek bu suçun failinin herkes olabileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle iftira suçu, fail bakımından herhangi bir özellik arz etmediğinden özgü suç niteliğine haiz değildir²⁴⁷. Oysa yalan tanıklık suçunun faili ise, yetkili kişi veya kurul önünde tanık sıfatıyla gerçeğe aykırı beyanda bulunan kimsedir. Böylece bu suçun faili, yalnız tanık sıfatına

²⁴³ Madde metninin altıncı fıkrasında yer alan “*sürelî hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına*” ilişkin ibaresi, Anayasa Mahkemesi’nin 29.04.2015 tarih ve 29341 sayılı R.G.’de yayımlanan, T. 14.01.2015, Esas. 2014/116, Karar. 2015/4 sayılı ilamı ile iptal edilmiştir.

²⁴⁴ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (Genel Hükümler)**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s. 1052.

²⁴⁵ “Tanık beyanı, taraflardan olmayan, fakat olayın tanığı olmuş bir kişinin o olay hakkında beş duyusu ile edindiği bilgileri sübut konusunda karar verecek olan mahkeme veya onun yerine duruşma yaparak tanık dinlemeğe yetkili kılınmış bir mahkeme veya hâkim huzurunda tanıklık ederken yaptığı sözlü beyandır. Görülüyor ki “olayın tanığı olmak” veya kısaca “tanık olmak” başka şey, sübut konusunda karar verebilecek veya onun adına hareket edebilecek bir hâkim önünde “tanıklık etmek” yine başka şeydir.” Nurullah Kunter/Feridun Yenisey/Ayşe Nuhuğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 14. Baskı, Arıkan Kitabevi, İstanbul 2006, s. 633.

²⁴⁶ Göktürk, s. 372.

²⁴⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 978.

sahip olan kişi olduğundan, bu suç özgü bir suç niteliğine sahiptir²⁴⁸. Burada ilave etmek gerekir ki, Yargıtay tanık dinlemeye yetkili olmayan mercii önünde verilen yalan beyanın bu suçu oluşturmayacağını ifade etmiştir²⁴⁹. Ayrıca yalan tanıklık suçunda, bir kimse hakkında doğrudan suç isnat edilmesi de şart değildir.

İftira suçu kasten işlenebilen bir suç olup, iftira suçunun oluşabilmesi bakımından failin, ayrıca mağdur hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasının sağlanması özel saikiyle de hareket etmesi gerekmektedir. Bu nedenle iftira suçunda, genel kast yeterli olmayıp, suçun oluşabilmesi için özel kast aranmaktadır. Dolayısıyla iftira suçunda özel kast arandığından, bu suç olası kast ile işlenemez. Öte yandan yalan tanıklık suçu da kasten işlenebilen bir suçtur. Ancak iftira suçundan farklı olarak, suçun oluşumu bakımından kasten hareket etmek yeterli olup ayrıca failin özel bir saik veya amaçla hareket etmesine ihtiyaç yoktur²⁵⁰. Dolayısıyla yalan tanıklık suçunda failin kasten hareket etmesi yeterli olduğundan, bu suç olası kast ile de işlenebilecektir²⁵¹.

Bir diğer farklılık ise, iştirak bakımından karşımıza çıkmaktadır. İftira suçu özgü suç niteliğine sahip olmayıp, herkes tarafından işlenebilen bir suç olması nedeniyle iştirak, herhangi bir özellik göstermez ve bu suça iştirakın her şekli de mümkündür. Buna karşılık yalan tanıklık suçu özgü suç niteliğine sahip olduğundan, bu suça müşterek fail olarak iştirak etmek mümkün değildir²⁵².

İftira suçunda fail, yetkili makamlara ihbar veya şikâyetle bulunarak ya da basın yayın yolu aracılığı ile masum bir kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma

²⁴⁸ Zafer İçer, “Yalan Tanıklık Suçu (TCK m.272)”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 18, S. 1, Y. 2012, s. 188.

²⁴⁹ “Sanık... hakkında yalan tanıklık suçundan kurulan hükme yönelik yapılan temyiz incelemesinde ise; Sanığın 15.08.2011 kollukta alınan beyanında yalan tanıklık yaptığı iddia ve kabul edilmiş ise de; CMK.nın 43. maddesinin 5. fıkrası hükmü karşısında **tanık dinleme yetkisi bulunmayan kolluk tarafından** düzenlenen bilgi alma tutanağındaki beyanlar nedeniyle yalan tanıklık suçunun unsurları itibarıyla oluşmayacağı gözetilmeden, sanığın beraati yerine yazılı şekilde ceza vermektен vazgeçilmesine karar verilmesi,” Yargıtay 8. CD., T. 02.07.2020, Esas. 2019/213, Karar. 2020/14839; “...Bu açıklamalar ışığında tanık sıfatıyla **yetkili mercii önünde ifade vermeyen sanığın** eyleminin yalan tanıklık suçunun oluşturmayıp 05.02.2007 tarihinde işlenen taksirle yaralama suçunun failinin... olduğunun anlaşılmasını önlemek için araştırmayı yanlış yöne sevk etme amacıyla soruşturma görevlilerine gerçeğe aykırı beyanda bulunmak fiilinin suçluyu kayırma suçunun olduğu gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi,” Yargıtay 8. CD., T. 07.10.2019, Esas. 2019/12569 Karar. 2019/11886, (**Kaynak:** www.sinerjimevzuat.com.tr, e.t:08/03/2021).

²⁵⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7943.

²⁵¹ Ünver, **İftira**, s. 225; Önder, s. 331; Yalan tanıklık suçunun olası kast ile işlenemeyeceğine dair düşünce için bkz. Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 282.

²⁵² Göktürk, s. 396; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1244; İçer, **Yalan Tanıklık Suçu**, s. 188, dn. 18; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7944.

başlatılmasını veya idari yaptırım uygulanmasını sağlamak maksadıyla hukuka aykırı bir fiil isnat ederek iftira suçunu işlemektedir. TCK'nın 272. madde gerekçesinde ifade edildiği üzere, tanık dinlemeye yetkili kişi veya kurul nezdinde gerçeği saklamak suretiyle yalan söyleyerek ya da tanıklığın konusunu oluşturan hususlar hakkındaki bildiklerini veya gördüklerini kısmen veya tamamen saklamak suretiyle fail yalan tanıklık suçunu işlemektedir²⁵³. Böylece yalan tanıklık suçunda doğrudan bir kimseye suç isnat edilmesi şart değildir²⁵⁴. Ancak tanıklık sırasında fail, hakikate aykırı beyanda bulunmakla ihtilaf konusunu teşkil eden hadiseyle ilgili olarak işlemediğini bildiği halde bir kimseye yahut uyuşmazlığın konusunu teşkil eden hadise dışında başka bir fiille ilgili olarak bir başkası ya da uyuşmazlığın tarafı hakkında, hukuka aykırı bir fiil isnadında bulunuyor ise o vakit burada iftira suçunun oluştuğunun kabulü gerekebilir²⁵⁵. Burada fail tek bir fiili ile iki farklı suç işlediği için farklı nev'iden fikri içtima kuralları (TCK m. 44) uygulanacak ve eylemin niteliğine göre bunlardan en ağır cezayı gerektiren suça göre cezalandırılacaktır²⁵⁶.

Diğer taraftan Yüksek Yargı, bir kimseye yönelik isnatlara ilişkin soruların tanıklık suretiyle gerçeğe aykırı cevaplandırılmasının, iftira suç tipinde belirtilen makamlar nezdinde ve ihbar, şikâyet veya basın-yayın yoluyla bir kişiye asılsız suç isnadı yapılmadığı için, iftira suçunun değil, yalan tanıklık suçunun oluştuğunu kabul etmektedir²⁵⁷.

Bu kısım ile ilgili son olarak belirtmek gerekir ki, kanunkoyucu iftira suçu (m. 267) ve yalan tanıklık suçu (m. 272) bakımından ayrı bir madde düzenlemesi ile etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını da öngörmüştür²⁵⁸.

²⁵³ Bkz. madde gerekçesi; Erol, s. 1262.

²⁵⁴ İçer, **Yalan Tanıklık Suçu**, s. 187; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 1017; "Sanığın, H.İ...A... 'ın sanık olarak yargılandığı Akçakale Asliye Ceza Mahkemesinin (2004/126 E., 2004/141 karar sayılı dosya) 06.05.2004 günlü oturumunda, anılan davanın hazırlık soruşturması sırasında tanık olarak verdiği yalan anlatımından rücu ettiğinin anlaşılması karşısında, eylemin yalan tanıklık suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan ve tanık olarak dinlendiği sırada söylenen ve resmi makamlara yakınma niteliğinde bulunmayan sözlerin iftira suçunu oluşturmayacağı gözetilmeden yetersiz gerekçeyle hüküm kurulması" Yargıtay 4. CD., T. 19.06.2006, Esas. 2006/1001, Karar. 2006/12551, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/09/2021.

²⁵⁵ Göktürk, s. 403.

²⁵⁶ Göktürk, s. 403; Ünver, **İftira**, s. 133; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 1026; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 242; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 733.

²⁵⁷ Yargıtay 4. CD., T. 19.06.2006, Esas. 2006/1001, Karar. 2006/12551, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:17/11/2021.

²⁵⁸ İçer, **Yalan Tanıklık Suçu**, s. 188.

1.5.6. Hakaret

Hakaret suçu, 5237 sayılı TCK'nın "Özel Hükümler" başlıklı ikinci kitabının, "Kişilere Karşı Suçlar" üst başlıklı ikinci kısmının, "Şerefe Karşı Suçlar" alt başlıklı sekizinci bölümünün 125. maddesinde;

- “(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.*
- (2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkırada belirtilen cezaya hükmolunur.*
- (3) Hakaret suçunun;*
- a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,*
 - b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı,*
 - c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle, İşlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz.*
- (4) (Değişik: 29/6/2005–5377/15 md.) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır.*
- (5) (Değişik: 29/6/2005–5377/15 md.) Kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi hâlinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır. Ancak, bu durumda zincirleme suça ilişkin madde hükümleri uygulanır.”* şeklinde düzenlenmiştir. Mülga kanun döneminde kişilere karşı işlenen “hakaret” (m.480) ve “sövme” (m.482) fiilleri, “hakaret ve sövme cürümleri” başlığını taşıyan yedinci faslında iki ayrı suç türü olarak, farklı maddelerde düzenlenmiş ve sövme fiillerine daha az ceza öngörülmüştür. Buna karşılık, 5237 sayılı TCK, hakaret ve sövme arasında hükmedilecek ceza açısından bu ayrıma son vererek, her iki suç tipini de 125. maddede “hakaret” başlığı altında seçimlik hareketler olarak düzenlemiştir²⁵⁹.

²⁵⁹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 585; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 497; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 365.

Hakaret suçunda kanunkoyucu, “bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya soyut olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırın” kişinin cezalandırılmasını öngörmüştür. İftira suçunda da, asılsız ithama maruz kalan fakat masum olan kişinin de toplum nezdindeki onur, şeref ve saygınlığına yönelik bir saldırının gerçekleştiği şüphesizdir. Bu durum hakaret suçu ile iftira suçunu birbirine yakınlaştırmaktadır. İftira suçuna konu eylemin aynı zamanda hakaret suçunu da bir yönüyle meydana getirdiğini söylemek pekâlâ mümkündür. Örneğin, O, rakip şirket sahibi B hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına dilekçe vererek B’nin şirketi üzerinden kara para akladığı yönündeki ifadesi, iftira suçuna vücut verecektir. O’nun maksadı B hakkında bir şekilde soruşturma başlatılmasını sağlatarak B’nin toplum nezdindeki saygınlığına zarar vermektir. Böylece ticari hayatta öne geçmeyi arzular. Bu olayda aynı fiil ile birden fazla ceza normu ihlal edilmediği için fikri içtima hükümlerinin uygulanması hali söz konusu değildir. İftira suçu, sonucu gereği kişilerin toplum nezdindeki şeref, onur ve haysiyetlerine zarar verdiği için hakaret suçunu bazı yönleri ile kapsadığından söz etmek mümkündür.

Yargıtay, mülga kanun döneminde verdiği bir kararında; “Türk yazılı hukukunda suç oluşturan eylem(ler)in, suçsuzluk bilinerek, doğrudan kasıtlı işlendikleri de belirlenirse, iftira; suç oluşturmayan ve fakat insan onurunu çiğneyen eylemler söz konusu olduğunda ise; bunların belli bir olay yükleme biçiminde olduklarında davranışların hakaret...” demekle, iftira ve hakaret suçları arasındaki ayrımı ortaya koymuştur²⁶⁰.

Her iki suç tipi birbirinden şu noktalarda farklılıklar göstermektedir:

1-Hakaret suçu ile iftira suçu korunan hukuksal değer bakımından farklılık göstermektedir. Şöyle ki; hakaret suçu ile korunan hukuki yarar, bireylerin şeref²⁶¹, onur ve saygınlıklarıdır. Bu durum yasanın 125. maddesinin gerekçesinde, hakaret fiilinin yaptırma bağlanmasıyla kişilerin şeref, haysiyet ve namusu, toplum içindeki itibarı ve diğer bireyler nezdindeki saygınlığının korunması gerektiğinin ifade edilmesi

²⁶⁰Yargıtay 4. CD., T. 19.10.1995, Esas. 1995/5732, Karar. 1995/6689, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:21/09/2021.

²⁶¹“Şeref, iç ve dış şeref olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç şeref, bireyin kendi hakkında beslediği iyi duygusudur. Dış şeref ise, bireye insan onuruna dayanan ve diğer kişilerin ona verdiği değer ve saygıyı ifade eder. Yani toplumdaki diğer fertlerin bir kişinin itibar ve saygınlığı hakkındaki düşünceleridir. Bu halde şeref karma bir yapıya sahiptir.” Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 501; Mahmut Koca/İlhan Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 426.

suretiyle belirtilmiştir²⁶². İftira suçunda ise, mesnetsiz bir isnat uyarınca kişinin haksız yere uğrayacağı ceza kovuşturması neticesinde onur, şeref ve saygınlığının korunmasının yanı sıra lüzumsuz yere meşgul edilen adliyenin menfaati de korunmaktadır²⁶³. Kanunkoyucu bu saiklerle hareket ederek, hakaret ve iftira suçunu 5237 sayılı TCK'nın değişik bölümlerinde düzenlemiştir. Şöyle ki, hakaret suçu TCK'da “*Kişilere Karşı Suçlar*” üst başlıklı ikinci kısmının, “*Şerefe Karşı Suçlar*” alt başlıklı sekizinci bölümünde düzenlenirken, iftira suçu ise, TCK'nın dördüncü kısmı “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” üst başlığı altında, “*Adliyeye Karşı Suçlar*” başlıklı ikinci bölümünde düzenlenmiştir.

2-Bu iki suç tipi, konuları bakımından da birbirinden ayrılmaktadır. İftira suçunun hukuki konusu madde metninde “*işlemediğini bildiği halde bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnad eden kişi*” denilmekle suçun konusunu “*gerçek dışı olan hukuka aykırı fiil*” isnadı oluşturmaktadır. Hakaret suçunun konusunu ise, “*somut bir fiil veya olgu*” isnadı oluşturmaktadır²⁶⁴. İftira suçunda mağdura karşı gerçekleştirilen fiilin iftira suçunun konusunu oluşturabilmesi için ceza hukuku anlamında bir suç olması²⁶⁵ ya da idari nitelikte bir yaptırım olması aranmaktadır²⁶⁶. Hakaret suçunda ise böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Kaldı ki isnat edilen olgu ve fiilin hakikate uygun olup olmaması hakaret suçunun oluşumuna da engel değildir²⁶⁷.

²⁶² Yenidünya/Alşahin, s. 45; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 587; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 501; “*Hakaret fiillerinin cezalandırılmasıyla korunan hukuki değer, kişilerin onur, şeref ve saygınlığı olup, bu suçun oluşabilmesi için, davranışın kişiyi küçük düşürmeye matuf olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir hareketin tahkir edici olup olmadığı bazı durumlarda nispi olup, zamana, yere ve duruma göre değişebilmektedir. Kişilere yönelik her türlü ağır eleştiri veya rahatsız edici sözlerin hakaret suçu bağlamında değerlendirilmemesi, sözlerin açıkça, onur, şeref ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadını veya sövmek fiilini oluşturması gerekmektedir. Olay günü sanığın katılana söylediği kabul edilen sözlerin, katılanın onur, şeref ve saygınlığını rencide edici boyutta olmaması nedeniyle hakaret suçunun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden, sanığın beraati yerine mahkûmiyetine hükmedilmesi...*” Yargıtay 4. CD., T.15.12.2020, Esas. 2017/18763, Karar. 2020/19784; “*Hakaret suçunun cezalandırılmasında güdülen amaç, kişiye toplum içinde saygınlık sağlayan şeref ve onur gibi manevi değerlerin korunmasıdır. Söylenen sözlerde veya yapılan hareketlerde hakaret kastının bulunup bulunmadığını saptayabilmek için sözün söylendiği ya da hakaretin yapıldığı yere, zamana ve koşullara bakılması gerekir...*” Yargıtay 4. CD., T. 27.01.2014, Esas. 2012/24272, Karar. 2014/2145 (**Kaynak:** www.karararama.yargitay.gov.tr, **e.t;** 05/03/2021).

²⁶³ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1154.

²⁶⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 7. Baskı, s. 925; “*Sanığın çeşitli internet sitelerinde yayınladığı klip ve içindeki ‘rep’ parçasında katılan R... E..’a ‘T.. Uyan ülke elden gidiyor lan...’ diye hitap etmesi ve tümceyi parçanın nakaratı olarak defalarca tekrarlaması eylemi, belirtilmesinde zorunluluk bulunmayan eleştiri ve sitem sınırlarını aşan, küçültücü değer yargılar içermesi nedeniyle suçun hukuka aykırılık ögesini oluşturduğu gözetilip, hakaret suçundan hükümlülük karar verilmesi gerekirken,*” Yargıtay CGK., T. 27.10.2009, Esas. 2009/4-196, Karar. 2009/248, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, **e.t:** 06.03.2021.

²⁶⁵ Önder, s. 287.

²⁶⁶ Emine Ülker Tarhan, **Yeni Türk Ceza Yasasında Tehdit ve Hakaret Suçları**, Yetkin Yayınları, Ankara 2007, s. 360.

²⁶⁷ Mine Arısoy, “Hakaret”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 72, Y. 2007, s. 163.

3-İftira suçu kasten işlenebilen bir suçtur. İftira suçunun oluşabilmesi bakımından failin ayrıca, mağdur hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasının sağlanması özel saikiyle de hareket etmesi gerekmektedir. Bu nedenle iftira suçunda genel kast yeterli olmayıp, suçun oluşabilmesi için özel kasta ihtiyaç duyulduğundan, bu suç olası kast ile işlenemez. Oysa hakaret suçu genel kast ile işlenebilen bir suç tipi olup olası kast ile de işlenebilmesi mümkündür²⁶⁸. Ancak hakaret suçunun olası kastla işlenemeyeceğine dair Yargıtay'ın kararları bulunmaktadır²⁶⁹. Öte yandan iftira suçunda olduğu gibi bu suçta özel bir kastın varlığına ihtiyaç yoktur²⁷⁰.

4-Hakaret suçunu düzenleyen madde metninde “bir kimse” ibaresine yer verilerek, bu suçun mağdurunun herkes olabileceği ifade edilmektedir. Böylelikle hakaret suçunda mağdurun sıfatı suçun temel şekli bakımından herhangi bir özellik taşımamaktadır²⁷¹. Ancak hakaret suçunun kamu görevlisine görevinden dolayı işlenmesi halinde, fail hakkında hükmedilecek cezanın alt sınırı bir yıldan az olamayacağı düzenlenmiştir (Bkz. TCK m.125/3-a). Kanunkoyucu, bu suçta mağdurun kamu görevlisi olması halini daha ağır cezayı gerektiren nitelikli unsur olarak öngörmüştür²⁷². Oysa iftiraya maruz kalan mağdurun kamu görevlisi olması durumu daha ağır cezayı gerektiren nitelikli bir hal olarak kanunda düzenlenmemiştir.

5-Kanunkoyucu, hakaret suçunu şikâyete tabi bir suç olarak kabul etmiştir. Bu nedenle bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması için dava şartı olan şikâyetin gerçekleşmesi gerekmektedir. Ancak kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret edilmesi durumunu söz konusu olur ise, suçun soruşturulması ve kovuşturulması için

²⁶⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 383.

²⁶⁹ “Hakaret suçunun, neticesi harekete bitişik şekli suçlardan olması, suç kastının varlığı için eylemin iradi olarak gerçekleştirilmesinin yeterli olması ve kanunda öngörülen neticenin hareketin gerçekleşmesi ile zorunlu olarak doğması nedeniyle, **olası kast ile işlenemeyecek suçlardan olduğu** gözetilmeden,” Yargıtay 2. D., T. 08.02.2012, Esas. 2012/3647, Karar. 2012/2455, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:18/04/2021.

²⁷⁰ “**Hakaret suçu bakımından özel bir kastın varlığı gerekli olmayıp, katılanların şeref, haysiyet ve namusu, toplum içindeki itibarı ile diğer fertler nezdindeki saygınlığını rencide edebilecek nitelikteki sözlerin sanık tarafından bilerek ve istenerek söylenmesi hakaret suçunun oluşması için yeterlidir. Sanığın 21.01.2008 günü yapılan duruşmada, görülmekle olan dava ile ilgisi bulunmadan, duruşma tutanağına da yansıyan “keşke maymundan gelselerdi” biçimindeki sözlerinin, katılanların toplum içindeki itibarı ile diğer fertler nezdindeki saygınlığını rencide edici, şeref ve haysiyetlerine yönelik küçük düşürücü sözler olduğu, suçun unsurlarının oluştuğu gözetilmeden, yetersiz gerekçeye dayanılarak yazılı şekilde karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir,**” Yargıtay 2. CD., T. 20.02.2013, Esas. 2011/24094, Karar. 2013/3387, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, e.t:05/03/2021.

²⁷¹ Bazı hallerde mağdurun sıfatı önem arz edebilir. Örneğin suçun mağdurunun Cumhurbaşkanı olması halinde uygulanacak ceza normu TCK m.125 olmayıp TCK m. 299 olacaktır. Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 375.

²⁷² Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 505; Yenidünya/Alşahin, s. 48.

şikâyet şartı aranmamaktadır²⁷³. İftira suçu, şikâyete tabi suçlardan olmayıp soruşturulması ve kovuşturulması C. Başsavcılığınca re'sen yapılmaktadır²⁷⁴. Yani hakaret suçunun takibi şikâyete bağlı iken, iftira suçu re'sen kovuşturulan bir suçtur²⁷⁵.

6-Bir diğer farklılık ise, her iki suç tipinde haksız isnada maruz kalan mağdurun, yaşayan kişi olup olmadığı ile ilgilidir. İftira suçunda asılsız isnada maruz kalan masum kimsenin hayatta olmaması halinde bu suç oluşmayacaktır²⁷⁶. Çünkü bu suçun oluşabilmesi için kişinin eylem anında hayatta olması gerekmektedir²⁷⁷. Aksi halde hayatta olmayan bir kimse hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılamayacaktır²⁷⁸. Buna rağmen ölmüş kişi hakkında asılsız suç isnadında bulunmak iftira suçuna değil, şartları mevcut ise kişilerin hatırasına hakaret suçuna vücut verecektir (TCK m.130/1)²⁷⁹. Öte yandan hakaret suçunda da asılsız isnada maruz kalan mağdurun, yaşayan kişi olması gerekmektedir. Tıpkı iftira suçunda olduğu gibi, ölü kimseler de bu suçun mağduru olamazlar. Buna karşılık, kişinin ölümünden sonra şeref, onur ve saygınlığını ihlal edici beyanlarda bulunmak hakaret suçunu değil, TCK m.130/1'de düzenlenen kişilerin hatırasına hakaret suçunu oluşturacaktır²⁸⁰.

7-Hakaret suçunda mağdura isnat edilen olgu ya da fiilin, gerçekte işlenip işlenmediğinin bilinip bilinmemesi suçun oluşumu bakımından herhangi bir özellik göstermez²⁸¹. İsnat edilen fiil ve olgu gerçekte işlenmiş olsa bile hakaret suçunun oluşumu etkilenmeyecektir. Burada isnat edilen fiilin gerçekte işlenip işlenmediğini bilinme zorunluluğu bulunmamaktadır. Oysa iftira suçunda isnat edilen fiilin, gerçekte işlenmediğinin fail tarafından bilinmesi gerekmektedir²⁸².

²⁷³ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 532; Devrim Aydın, "Türk Ceza Kanun'da Hakaret Suçu", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 19, S. 2, Y. 2013, s. 914; Suçun mağdurunun kamu görevlisi olması halinde soruşturma ve kovuşturma re'sen yapılır (TCK m. 131/1). Bkz. Yenidünya/Alşahin, s. 48.

²⁷⁴ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s.7848; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 7. Baskı, s. 926.

²⁷⁵ Dündar, s. 309; Yiğitbaş, s. 825.

²⁷⁶ Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 493.

²⁷⁷ Önder, s. 282.

²⁷⁸ "...sanık hakkında dört kişiye iftira suçundan dava açıldığı, ancak dosyada bulunan nüfus kaydı ve mernis ölüm tutanağından Cemile Gözüpınar adlı kişinin, sanığın yetkili merciye şikâyet dilekçesi verdiği günden yaklaşık altı ay önce 20.6.2002 tarihinde öldüğü anlaşılmaktadır. Ölüye karşı suç yüklenmesi düşünülemeyeceğinden, sanığın, anılan kişiye, işlenemez nitelikteki iftira suçundan, mahkûmiyetine karar verilmesi hukuka aykırıdır." Yargıtay 4. CD., T. 12.07.2006, Esas. 2006/4670, Karar. 2006/13841, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/09/2021.

²⁷⁹ Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 493; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1156; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 317.

²⁸⁰ Yenidünya/Alşahin, s. 47; Artuk/Gökcen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 375.

²⁸¹ Arısoy, s. 163; Yenidünya/Alşahin, s. 51.

²⁸² Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 7. Baskı, s. 926.

8-Her iki suç tipinde de failin amacı, farklılık göstermektedir. Kanunkoyucu, iftira suçunda failin adli ya da idari yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla, hareket etmesini aramıştır. Buna mukabil, hakaret suçunda failin hangi amaç ve saik ile hareket ettiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Zira hakaret suçu ile fail, mağdurun şeref, onur ve toplum nezdindeki saygınlığını rencide etmeyi amaçlamaktadır.

9-Hakaret ve iftira suçları isnat edilen fiilin ispatı bakımından da farklılık arz etmektedir. İsnadın ispatı başlıklı 5237 sayılı TCK'nın 127. maddesinin birinci fıkrasına göre; *“İsnat edilen ve suç oluşturan fiilin ispat edilmiş olması halinde kişiye ceza verilmez. Bu suç nedeniyle hakaret edilen hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı verilmesi halinde, isnat ispatlanmış sayılır. Bunun dışındaki hallerde isnadın ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunmasına veya şikâyetçinin ispata razı olmasına bağlıdır.”* denilmekle, isnat edilen fiilin ispat edilmesi halinde, faile hakaret suçundan ceza verilemeyecektir²⁸³. Aynı maddenin ikinci fıkrası (m.127/2) gereğince ispat edilen fiilden hareketle kişilere hakaret edilmesi halinde ise, fail hakaret suçundan dolayı cezalandırılacaktır²⁸⁴. Örneğin, O silah kaçakçılığı suçundan yargılanarak mahkûm olmuş ve cezasını infaz etmiştir. Kaçakçılık suçundan kesinleşmiş mahkûmiyet kararına rağmen B, O'nun kaçakçı olduğunu isnat eder ise, hakaret suçunu işlemiş olacağından cezalandırılacaktır. Buna karşılık iftira suçunda, isnat edilen fiilin gerçekte işlenmediği fail tarafından bilinmekte olduğundan, müfteriye hukuka aykırı fiilin işlendiğini ispatlama imkânı verilmemektedir. Zira iftira suçunda hukuka aykırı bir fiili yetkili makamlar ilk elden basın ve yayın yoluyla verilen haber ile öğrenmektedirler²⁸⁵.

²⁸³ Dündar, s. 311; Yiğitbaş, s. 837.

²⁸⁴ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 526; *“Bir kimse hakkında kesin hükümle sonuçlanmış bir davayla işlendiği sabit görülen bir fiilden dolayı, hükmün kesinleşmesinden sonra bu husustan söz edilerek o kişiye isnatta bulunulması hâlinde isnadın ispatı söz konusu olamaz, böyle bir olanak hayatında bir kez hırsızlık yapmış olan bir kişiye sürekli hırsız denmesi, bir defa adam öldürmüş birisine sürekli katil denmesi ve sahtecilik suçunu işlemiş birisine sürekli sahtekâr denilmesi bu sonucu doğuracaktır. Bu husus çağdaş hukuk anlayışı ve düşüncesine uygun düşmediğinin kabulü gerekmektedir.”* Yargıtay CGK., T. 30.10.2018, Esas. 2016/1169, Karar. 2018/490, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, e.t: 06/03/2021.

²⁸⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 7. Baskı, s. 926.

İKİNCİ BÖLÜM

İFTİRA SUÇUNUN KORUDUĞU HUKUKİ YARAR

2.1. İftira Suçu ile Korunan Hukuki Yarar

2.1.1. Genel Olarak

İftira suçu, özelliği gereği çok yönlü bir suç niteliğine haizdir. Masum kimseye isnat edilen suçun gerçeğe aykırı olması dolayısıyla adli merciler boş yere uğraştırılmaktadır. Aynı zamanda asılsız isnada maruz kalan kimse hakkında başlanılan soruşturma ve kovuşturma dolayısıyla kişi, maddi ve manevi olarak zarar görmekte ve hayatı çeşitli bakımlardan sarsılmaktadır²⁸⁶. Diğer yandan, toplumda suç oluşturan fiiller hukuken korunan ve hayata ilişkin olan bir varlık veya menfaate zarar vermekte olup, onu tehlikeye sokar²⁸⁷. Dolayısıyla her suç aynı zamanda bir hukuki değeri de ihlal etmiş olur. Bu nedenle, kanunkoyucu tarafından konulan her hüküm bir değeri koruma amacı güder.

Toplumda meydana gelen suç niteliğindeki olayların resmi makamlara bildirilmesi herkesin hakkıdır. Kimi zaman bu durum, kanunlar tarafından öngörüldüğü gibi bir zorunluluk da olabilir²⁸⁸. İşlenen suçların olay ve faillerinin ortaya çıkmasında suçtan zarar görenin, mağdurun yetkili mercilere yaptıkları ihbar ve şikâyetin etkisi kaçınılmazdır. Fakat bu ihbar veya şikâyet, ihbar edilen şahsa karşı duyulan kin, kıskançlık ve nefret gibi duygularla gerçeğe aykırı olmamalı, dolayısıyla adli makamlar gereksiz yere meşgul edilmemeli, suç işlememiş masum kişiler asılsız itham nedeniyle de zan ve şüphe altında bırakılmamalıdır²⁸⁹.

İftira suçunun korumayı amaçladığı hukuksal faydanın ne olduğu doktrinde tartışmalıdır. Bu suçun koruduğu hukuksal faydanın ne olduğu konusunda farklı yazarlarca ileri sürülen görüşleri şu şekilde sıralamak mümkündür: 1) İftira, kişiye karşı işlenen bir suç olup kişilerin onur, şeref ve haysiyetini kırdığından bu suçun, kişilere karşı işlenmiş suçlar içinde yer alması gerekmektedir; 2) Bu suç, doğrudan doğruya devlete karşı işlenmekte olup, onun adli mekanizmasını ilgilendirmektedir; 3) Bu suç gerek adliyeye gerek kişiye karşı işlenen bir suç olup, aralarında derece farkı yoktur; 4)

²⁸⁶ Bayraktar, *İftira*, s. 183.

²⁸⁷ Nevzat Toroslu, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 161.

²⁸⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 960.

²⁸⁹ Bayraktar, *İftira*, s. 183.

Hem adliye hem kişiye karşı işlenen bir suç olmakla birlikte, devletin yararı ön planda olup, kişileri ilgilendiren yönü tali niteliktedir; 5) Hem adliye hem kişiye karşı işlenen bir suç olmakla birlikte kişinin yararı ön planda olup, adliye ilgilendiren yönü tali niteliktedir; 6) Bu suç kamu güvenini de ihlal etmektedir²⁹⁰.

Doktrinde²⁹¹ iftira suçu ile korunan hukuki faydanın karma yapıda olduğuna ilişkin fikir birliği bulunmaktadır, fakat bu faydaların önceliği konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Öğretide suçla korunan hukuki değer tespitine ilişkin fikir ayrılıklarının temel nedeni, iftira teşkil eden eylemin üç grup varlık veya menfaat ile çatışma halinde olmasıdır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür; 1) İftira edici davranışta, suçlama gerçek dışı olduğundan gerçeğe ilişkin bir varlık veya menfaat ihlal edilmektedir; 2) Asılsız iftira edilen kişi isnada konu suçu işlemediğinden, bireye ait bir varlık veya menfaat ihlal edilmektedir; 3) Ve asılsız isnat nedeniyle masum kimse hakkında başlamaması gereken bir soruşturma ve kovuşturma başlayabileceğinden, adliyenin idaresine ilişkin bir varlık veya menfaat ihlal edilmektedir²⁹². Ayrıca yukarıda belirtilen her üç tür menfaatin ihlali de suçun oluşum sürecinin aynı safhasında yani “suç isnat etme”, “suçlama” safhasında gerçekleşmektedir²⁹³. Zira suçlama, sahte nitelikte olduğu için gerçekliği, bir suça ilişkin olduğu ve adliye veya durumu adliye bildirmeye mecbur olan bir makama yöneldiği için adliyenin idaresini ve belirli bir masum kimseyi hedef aldığı için de bireyin menfaatini ihlal etmektedir²⁹⁴.

Yabancı doktrinde ise, bu suçla adliye ve bireyin alternatif olarak korunduğunu ifade eden yabancı yazarlar olduğu gibi, adliye ile kişinin şeref ve onurunun birlikte korunduğunu ve fakat adliyenin öncelikle korunduğunu ve bunun önemli sonucunda da bireyin rızasının bu suçta hukuka uygunluk sebebi olarak etki etmeyeceğini ifade eden yazarlar da yer almaktadır²⁹⁵.

Yukarıda da belirtildiği üzere doktrinde, iftira suçu ile korunan hukuksal yararın karma bir yapıda olduğu kabul edilmektedir. Genel yaklaşım bu olmakla birlikte, bu suçun korumayı amaçladığı hukuksal değerlerin tespiti için doktrinde ileri sürülen

²⁹⁰ Önder, s. 279-280; Bayraktar, **İftira**, s. 183-184-185; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 485-486; Ünver, **İftira**, s. 47-48.

²⁹¹ Önder, s. 280; Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 126 vd; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 960; Bayraktar, **İftira**, s. 183; Yenidünya, **YTCK’ da İftira**, s. 2824; Özek, **Adliye Karşı Suçların Hukuksal Konusu**, s. 40; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1154; Ersan Şen/Ertekin Aksüt, **İftira Suçu**, Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan, C. 1, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 471.

²⁹² Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 107.

²⁹³ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 32.

²⁹⁴ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 108.

²⁹⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1196-1197.

görüşleri iki başlık altında toplamak mümkündür: 1) İftira suçunda korunan hukuki yararın tek olduğunu yani bu suçun tek bir hukuksal değeri korumayı amaçladığını savunan görüşler ve 2) İftira suçunun birden fazla hukuksal değeri koruduğu yani bu suçta korunan hukuki yararın karma olduğunu savunan görüşler. Gerek birinci gerekse ikinci grupta yer alan yazarlar da, bu suçun korumayı amaçladığı hukuksal yararın ne olduğu konusunda farklı fikirde oldukları gibi bunun gerekçesi ve fikirlerinin hukuksal sonuçları bakımından da farklı görüşlere sahiptirler²⁹⁶. Bu bağlamda biz de çalışmamızda ilk olarak, iftira suçunu tek hukuki konulu suç kabul eden görüşleri belirttikten sonra iftira suçunun hukuki konusunun karma nitelik taşıdığını ileri süren görüşleri de açıklamaya çalışacağız.

2.1.2. İftira Suçunun Koruduğu Hukuki Yarar Hakkındaki Görüşler

2.1.2.1. İftira Suçunu Tek Hukuki Konulu Suç Kabul Eden Görüşler

2.1.2.1.1. İftira Suçunda İftiraya Maruz Kalan Kişinin Bireysel Menfaatinin Korunduğunu Savunan Görüşler

İftira suçunda iftiraya maruz kalan kişinin bireysel menfaatlerinin korunduğunu ileri süren bu görüşe göre, iftira suçunda korunan hukuki menfaat, asılsız suçlama neticesinde adli ve idari takibata uğrayan masum bireyin şeref ve haysiyetidir²⁹⁷. Görüldüğü gibi burada ön planda ve asıl olan bireydir. Aynı zamanda her asılsız iftira, bir hukuka aykırı fiil isnadı içerdiğinden iftiraya maruz kalan kimsenin onur, şeref ve haysiyetini de ihlal ederek, hakaret suçuna vücut vermektedir²⁹⁸.

Bu görüşün başlıca savunucusu *Pagliari*'ya göre, bir suçun birden fazla menfaati ihlal etmesi halinde, normun sağladığı korumanın konusunun bu değerlerden hangisi olduğunun tespit edilebilmesi için, söz konusu menfaatlerin hukuki değer kavramının özellikle mağdurun rızasına, şikâyete ve suç sayısına ilişkin önemi bakımından dikkate alınması gerekmektedir²⁹⁹. *Yazar* bu üç esastan hareketle, iftira suçu ile korunan hukuki menfaatin, iftiraya maruz kalan kişinin adli tatbikata uğramamasındaki menfaati olduğu sonucuna varmaktadır. Böylece bu yazara göre;

²⁹⁶ Ünver, **İftira**, s. 49.

²⁹⁷ Bayraktar, **İftira**, s. 184; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 508.

²⁹⁸ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 34.

²⁹⁹ PAGLIARO, II delitto, s. 114 vd (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 110).

“Suçsuz bir şahsın ceza kovuşturmasına uğramamasında devletin de adli yetkileri yönünden bir menfaati vardır; ancak bireyin menfaati ile adliyenin idaresine ilişkin bu menfaat arasındaki ilişki, kamusal haklar yönünden bireyin menfaati ile devletin menfaati arasındaki ilişkinin aynısıdır; yani doğrudan doğruya korunan menfaat, bireyin menfaatidir; ancak bu koruma, bireyin menfaatine tekabül eden ve devlete ait olan bir menfaat de göz önünde tutularak öngörülmüştür”³⁰⁰.

Hukukumuzda bu görüşü savunan diğer bir yazara göre, iftira suçunda gerçeğe aykırı ihbar ve şikâyette bulunan müfterinin amacı adliyenin yanılması olmayıp, isnat olunan suç neticesinde iftiraya maruz kalan masum kimsenin cezalandırılmasıdır. Yazara göre, iftira teşkil eden eylem, adliyenin işleyişinden çok iftiraya maruz kalan kişi üzerinde ve onun toplumsal yaşayışında önemli sonuçlar meydana getirmesidir. Zira iftira sonucunda mağdur haksız olarak soruşturma ve kovuşturmayla uğramakta, tutuklanmakta ve hatta cezalandırılmaktadır. Aynı zamanda bu kişi maddi ve manevi yönden de büyük sarsıntılara uğramakta ve toplum nezdindeki onur, şeref ve haysiyeti de olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Gerçekten hiç suç işlememiş ve toplumun kurallarına uymuş bir kişinin, topluma karşı suçlu bir insan olarak, adliye mekanizması aracılığıyla kılınarak tanıtılması, toplumun o kimse hakkındaki olumlu yargıların değişmesine sebep olabilecektir. Bu bakımdan iftira teşkil eden eylemin, mağdurun şeref ve haysiyetine bir tecavüz teşkil ettiği muhakkaktır³⁰¹. Bu düşünce, 765 sayılı eski TCK'nın 285. maddesi değişikliğini de kapsayan 1933 tarihli 2275 sayılı kanunun gerekçesinde şu şekilde belirtilmektedir: “... *Haksız isnatlarla şunun bunun haysiyet ve şereflerine vaki olan isnatların men'i mülahaza olunmuş...*”tur. İftira suçunda korunan hukuki menfaatin, bireyin şeref ve haysiyetinin olduğunu ileri süren *Bayraktar*, gerekçelerini de mülga kanunun metninden yola çıkarak ifade etmiştir. Mülga kanunun 285'inci maddesinde iftira suçuna ilişkin ağırlaştırıcı ve hafifletici sebepler düzenlenirken, cezanın tespitinde hep “suçsuz olan kimsenin uğradığı halin” dikkate alındığı görülmektedir. Böylelikle kanunkoyucu, gerçek mağdurun adliye olmadığını menfaatleri ihlal edilen suçsuz kimsenin olduğunu kabul etmektedir. Gerçekten sadece adliye mağdur olarak kabul edilse idi, ya buna ilişkin ağırlatıcı veya hafifletici nedenler yasaya konulur ya da suç uydurmada olduğu gibi suça ilişkin hükümde ağırlatıcı ya da hafifletici nedenlere yer verilmezdi. Ya da yargı mekanizmasının işleyişi dikkate alınarak başka sebepler kabul edilirdi. Sonuç olarak yazar, iftiranın adliye aleyhine bir

³⁰⁰ PAGLIARO, s. 121-122 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 112).

³⁰¹ Bayraktar, **İftira**, s. 184.

suç olmaktan ziyade şahıs aleyhine, kişinin şeref ve haysiyeti aleyhine bir suç olduğunu savunmaktadır³⁰².

Doktrinde iftira suçu ile korunan menfaatin kişinin şeref ve haysiyeti olduğunu ileri süren Şahbaz da soruşturma ve kovuşturma sonucu bireyin gördüğü zararın göz ardı edilemeyeceğini, müfterinin de genellikle kıskandığı (çekemediği) bir kimseyi cezalandırma amacıyla hareket ettiğini belirtmektedir. Şahbaz, Bayraktar'ın ileri sürdüğü gerekçelere ilaveten, çeşitli kanunlardaki düzenlemelerde, iftiraya maruz kalan kişinin içinde bulunduğu halin dikkate alınmasından hareket etmektedir. Nitekim mülga CMUK'un 411'nci maddesinde³⁰³ müfterinin, adliyenin ve mağdurun iftira dolayısıyla uğradığı zararların tazmin edilmesi gerektiğinden bahsedilmekteydi, mülga TCK'nın 38'inci maddesinde de manevi tazminatla iftiraya uğrayan bireyin bu yöndeki kaybının önleneyeği düzenlenmekteydi. Ayrıca mülga MK'un m. 118'de düzenlenen iftira baskısı altında evlenmenin feshi mümkündür ve mülga MK m. 457 ve mülga Borçlar Kanunu m. 244'de yer alan iftira, miras hakkından ıskat ve bağışlamanın iptali için ağır suç sayılmaktaydı. Yazar'a göre, söz konusu bu kanunlardaki düzenlemelerle, iftirada, kişi aleyhinde suç vasfının varlığına işaret edilmektedir. Dolayısıyla iftira suçunun, bireyler aleyhine işlenen bir suç olduğunu bu durum karşısında da iftira suçunu yalnız adliye aleyhine işlenen bir suç olarak görmenin yerinde olmayacağını ifade etmiştir³⁰⁴. Ayrıca Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında, iftiranın, kişinin onur, şeref ve saygınlığını zedelediğinden kişilik haklarına saldırı teşkil eden bir davranış olduğunu vurgulamıştır³⁰⁵.

³⁰² Bayraktar, **İftira**, s. 185.

³⁰³ Madde 411-(Değişik: 8/6/1936- 3006/1 md.); "Cürüm uydurma veya iftira suretile yahut ağır bir kayıtsızlıkla yalan ihbarda bulunup da velev ki adliye haricinde olsun bir tahkikat icrasını tahrik etmiş olan kimse mahkemece dinlendikten sonra bu tahkikatın Devlet hazinesine veya azaına iras ettiği masrafları ödemeğe mahkûm edilebilir." şeklindeydi.

³⁰⁴ Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 508-509.

³⁰⁵ "...bilindiği gibi, iftira, genel olarak ve geniş anlamıyla, suçsuz olduğu bilinen kimseye suç atmak, diğer bir deyimle suçsuz olduğu bilinen kimseyi ceza kovuşturmasına uğratmak için bir suç işlediğini yetkili makama ihbar etmektir. Nitekim davalılar ceza davasında da bu suçlarını ikrar etmişler ve Ceza Mahkemesince, kesinleşen ilamla hükümlülüklerine karar verilmiştir. Salt kötü düşünce ile yapılan ve temelindeki olaylar uydurma olan ceza şikâyetleri ve ihbarların hukuka aykırı sayılacağından kuşku yoktur. Eylemin davacıyı sırf zararlandırmak amacıyla yapıldığında da uyumsuzluk bulunmadığına ve kasten işlendiğine göre kusurun ağır olduğu da açık ve seçiktir. Gerek doktrin ve gerekse uygulamada oybirliği ile kabul edilen görüşe göre, kişilik hakları, hak sahibinin hayatının, sıhhatinin, vücut tamlığının ve ruh bütünlüğünün, manevi ve fikri varlığının üzerindeki hakkıdır. Bir kişinin şeref saygınlığı da kişilik haklarının başlıcalarından birisidir. Onur, şeref ve saygınlık bir kimsenin toplum içindeki değeridir. Nitekim Federal Mahkeme bir kararında kişilik hakkını, kişinin saygı ve hürmet görmek hususundaki hakkı olarak tanımlanmıştır. O halde bir kişinin onur, şeref ve saygınlığına yapılan tecavüzler hiç kuşkusuz onun toplum içindeki durumunu sarsacak ve hakkında yersiz birçok düşüncelerin doğmasına ve söylentilere sebep olacaktır. Şeref ve haysiyete tecavüz genellikle, kişiyi küçük düşürmek, yanlış tanıtmak, gülünç ya da zor duruma sokmak, kişiyi

Doktrinde *Toroslu* ise, iftira suçu ile korunan hukuki değerin adliyenin idaresine ilişkin bir menfaat değil de, iftiraya uğrayan kişiye ait bir menfaat olduğunu savunan bu görüşe katılmamaktadır³⁰⁶. *Yazar*'a göre, bazı kabahat niteliğindeki suçların (özellikle trafiğe ilişkin kabahatlerin) veya bazı siyasi veya dini suçların masum kimseye isnat edilmesi halinde, haksız yere suçlanan bu kimsenin şerefine ihlal edildiği söylenemeyecektir. Bir başka deyimle, niteliği veya saiki nedeniyle toplum şuurunun kınanabilir kabul etmediği bir suçun isnadı söz konusu olduğunda, bireyin şeref ve haysiyetinin ihlal edildiğinden söz edilemez³⁰⁷. Bu durumda iftira suçunun hukukî konusunun, *Pagliaro*'nun iddia ettiği gibi, bir masumun ceza kovuşturmasına uğramamasındaki menfaati olduğu kabul edilse bile, bu menfaatin hukuken geçerli şekilde tasarruf edilebilen yani suçlananın rızası ile korunmaya değer olmaktan çıkan bir menfaat olduğundan bahsedilemez³⁰⁸. Öte yandan failin davranışının amacının, suçta korunan hukuki menfaatin varlığın belirlenmesi yönünden esaslı bir unsur olduğu hususu, bununla failin somut amacının değil, fakat kanun tarafından tipikleştirilen amacın kastedilmesi şartıyla doğrudur. Ancak bu kural iradî ceza hukukunun prensiplerine bağlı değildir; nitekim söz konusu kural suç teşkil eden davranışın tarifini yöneten mantık tarafından konulmaktadır ve bundan iftira konusunda herhangi bir yaklaşım çıkarmak doğru değildir. İftiraya ilişkin kanunî tip bakımından kamunun itimadının, bireyin ve adliyenin idaresinin ihlali, fail tarafından gerçekleştirilen amaca sürecin(hareketin) aynı safhasına ilişkindir, yani her üç ihlal de aynı anda gerçekleşmektedir. Dolayısıyla amacın vasıtaya üstünlüğü prensibi burada uygulanamayacaktır. Sonuç olarak fail, asılsız ithamda bulunurken somut olayda masum kimsenin şeref ve haysiyetini rencide etmek istemesi ya da adliyeyi gereksiz yere uğraştırması veya adlî faaliyeti saptırmayı amaçlaması suçun hukuki konusunun

*karşı düşmanca bir ortam hazırlamak, iftira ve hakaretlerde bulunmak şeklinde tezahür edebilir. Bu davranışların her biri kişilik haklarını halele uğratan eylemlerdir. Çünkü suçsuz olduğunu bile bile davalıların davacıyı tehdit ve alıkoyma suçuyla itham etmeleri ve bu ihbar ve şikâyet üzerine de davacı hakkında Savcılıkça kovuşturmaya başlanması, davacının ahlaki durumu hakkında kamuoyunda ve hiç değilse onu tanıyanlar üzerinde kötü bir izlenim yaratacak ve davacının onur, şeref ve saygınlığı üzerinde bir kuşku doğmasına neden olacaktır ki, **bu davranış davacının kişilik haklarını zedeleyecektir.** Kaldı ki, bir kimsenin bir cezai takibata maruz kalmasının da o kişi üzerinde ne büyük bir üzüntü yaratacağında da kuşku yoktur. O halde, mahkemenin hiçbir yasal dayanağı olmayan ve olayın oluş şekline uymayan gerekçesine katılmak mümkün olmadığından hükmün bozulması gerekir.”* Yargıtay 4. HD., T. 29.11.1977, Esas. 1976/12714, Karar. 1977/11212, **Kaynak:** <http://www.lexpera.com.tr>, e.t:19/04/2021.

³⁰⁶ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 112, 125.

³⁰⁷ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 125

³⁰⁸ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 113.

tespiti bakımından herhangi bir önem taşımaz³⁰⁹. Ayrıca iftira suçunda korunan hukuki yarar, iftiraya uğrayan kimsenin asılsız isnat neticesinde, cezai kovuşturmaya tabi olmama, mahkûm olmama ve infaz olmama gibi bireysel varlık ve menfaatleri de değildir. Her ne kadar suçsuz bir kimsenin iftira isnadına maruz kalması, onun bu hak ve menfaatlerini zarara uğratmakta ise de TCK'nın 285'inci maddesi³¹⁰ bireyin söz konusu hak ve menfaatlerinden, hürriyeti bağlayıcı bir tedbire tabi olmamadaki, mahkûm olmamadaki veya infaza tabi olmamadaki menfaatlerini yalnız ağırlaştırıcı sebepler bakımından nazara almıştır. Bu durumda kanunun hürriyeti bağlayıcı bir tedbirin uygulanmasını, mahkûmiyet hükmünün içeriğini ve cezanın infazını sadece ağırlaştırıcı nedenler yönünden nazara almış olması, bütün bunların iftira suçunun varlık nedeni olamayacağı sonucunu ortaya çıkarır. O halde geriye sadece masum bir kimsenin ceza kovuşturmasına tabi olmamadaki varlık veya menfaati kalır. Devletin adli yetkisini gerçekleştiren organların suç işlemeyen kimseler aleyhine cezaî kovuşturma yapmaması hukuk devletinin temel niteliklerinden birisidir. Dolayısıyla bu gibi kimselerin haksız yere ceza kovuşturmasıyla karşı karşıya kalmamasında devletin de menfaati olduğu aşikârdır. Böylelikle kanunkoyucu, bu konuda bireye ve devlete ait varlık veya menfaatlerden devlete ait olana üstünlük tanımak suretiyle iftira suçunu adliye aleyhinde işlenen suçlar arasında düzenlemiştir³¹¹.

2.1.2.1.2. İftira Suçunda Korunan Hukuki Yararın Kamunun Güveni Olduğunu Savunan Görüşler

İftira suçu ile korunan hukuki yararın tek olduğunu savunan düşüncelerden birisi, bu suçun kamu güvenini koruduğunu savunan düşüncedir³¹². Bu düşüncüyü benimseyen 1853 tarihli Toskana Ceza Kanunu ile 1859 tarihli Sardinya Ceza Kanunu, iftira suçunu kamu güvenine karşı işlenen suçlar arasında düzenlemektedir³¹³.

1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce, İtalya'da uygulanmakta olan 1859 tarihli Sardinya Ceza Kanunu'nu esas alan *Pessina*³¹⁴,

³⁰⁹ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 125-126.

³¹⁰ Bkz. 765 sayılı eski TCK.

³¹¹ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 126-127.

³¹² Çetin Özek, "1997 Türk Ceza Yasa Tasarısı", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 56, S. 1-4, Y. 1998, s. 43.

³¹³ Manfredini: Dei delitti contro l'amministrazione della giustizia, Milano 1927, s. 100 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 119).

³¹⁴ *Yazar*, 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra, iftira suçunu bu kanunun sistemine uyarak adliye idaresine karşı işlenen suçlar bölümünde incelemiştir. Bkz. PESSINA:

kamunun güvenine karşı işlenen sahtekârlık suçlarını üç gruba ayırmaktaydı. Söz konusu suçlardan üçüncü gruba dâhil ettiği suçların konusunu, diğer iki gruptan farklı olarak para, amblem veya evrak değil, ancak yargılamada ispat işlevi gören “insan sözleri” olarak belirtmiştir. *Pessina*, paralarda sahteciliğin münhasıran ekonomik ilişkiler içerisinde olmasına, evrakta sahtecilik suçlarının ise hem muhakeme faaliyeti alanlarında hem de bu alanların dışında gerçekleşebilmesine karşılık, insan sözüne ilişkin sahtekârlığın sadece yargıcı aldatmak suretiyle adalet düzenine ilişkin sistemi altüst ettiğini belirterek bu üçüncü gruba (yalan tanıklık, yalan yere yemin, iftira gibi), adli sahtekârlık ismini vermiştir³¹⁵. Dolayısıyla yazar, iftira suçunu iftiraya maruz kalan kişi ve adliyenin işlevi açısından zararlı bir fiil olduğunu kabul etmekte ancak bu suçun ceza muhakemesinin amacı olan gerçeği saptırması nedeniyle, bir sahtekârlık suçu olduğunu savunmaktadır³¹⁶.

İftira suçunun kamunun güvenini ihlal ettiği görüşü, kamunun güvenini ihlal eden suçlar kategorisinin, hukukî ve ekonomik hayatta dürüstlüğü ihlal eden bütün suçları (Örneğin, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, suç eşyasını satın almak ve saklamak, hileli iflas gibi suçları) da içine alacak şekilde çok fazla genişleteceği için kabul görmemiştir³¹⁷. Ayrıca bu kategoride yer alan suçlarda bulunan niteliklerin, iftira suçunda bulunmaması sebebiyle, bu görüş eleştirilmekte ve günümüzde de taraftar bulamamaktadır³¹⁸. Misal vermek gerekirse, kamunun güvenine karşı işlenen suçlarda, bazen gerçek olan bir durumu ispat etmek için yapılan sahtecilik fiilleri de suç teşkil edebilir. Gerçekten 5237 sayılı TCK'nın 211. maddesine göre, “*Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir*”. Görüldüğü gibi gerçek bir durumun ispatı veya belgelenmesi için de olsa, failin bu fiili gerçekleştirmesi halinde eylemi suç sayılmış ve cezalandırılması öngörülmüştür. Örneğin, gerçekte var olan hukuki bir ilişkiyi ispat etmek için bir kimsenin sahte fatura düzenlemesi halinde eylemi, evrakta sahtecilik suçuna vücut verecektir. Oysaki gerçekte işlenmiş bir suçun maddi eser ve delillerinin uydurulup ihbarda bulunulması

Manuale del diritto penale italiano, parte seconda, Napoli, 1899, s. 165 vd (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 119, dn. 32).

³¹⁵ Pessina: Manuale del diritto penale italiano, parte seconda, Napoli, 1899, s. 165 vd (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 119).

³¹⁶ Pessina: Lineamenti, s. 249, 250 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 119).

³¹⁷ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 120.

³¹⁸ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 32.

halinde iftira suçu oluşmamaktadır. Nitekim burada suçlanan kişinin suçsuz olması şartı gerçekleşmemiştir³¹⁹.

2.1.2.1.3. İftira Suçunda Korunan Hukuki Yararın Adliye Olduğunu Savunan Görüşler

Doktrinde, iftira suçunda korunan hukuki yararın adliye olduğunu ileri süren birden fazla görüş yer almaktadır³²⁰. Bu görüşe göre, iftira suçu ile adliyenin idaresinin korunduğu, dolayısıyla bu suçun hukukî konusunun adliyenin idaresine ilişkin ve devlete ait bir menfaat olduğu savunulmaktadır³²¹. Nitekim iftira suçuna vücut veren hukuka aykırı fiil, adil ceza yargısını bozma ve yargı fonksiyonunun norma ve adalete uygun gerçekleşmesine engel olma riskini taşımaktadır³²².

İftira suçunda korunan hukuki yararın adliye olduğunu savunan *Dündar*'a göre, adli faaliyetin tarafsız, hızlı, doğru ve adil bir şekilde yerine getirilmesi toplum düzeni için gereklidir. Nitekim toplumdaki en yıkıcı ve öldürücü yara haksızlıktır. İşte yargı organı, haksızlık yaralarını gideren haklıya hakkını, haksıza da kanunların tanıdığı yetkiye göre, hak ettiği cezayı veren Anayasal bir kurumdur. Zira adaletin öz şekli ve tanımı “Ne zulüm, ne merhamet yalnızca Adalet” tir. Tüm bu nedenlerle iftira suçu, adliye aleyhinde işlenen suçlar arasında yer almaktadır³²³.

Doktrinde bu görüşü savunan diğer bir yazar olan *Öner*'e göre ise, iftira adalet müessesesine karşı işlenen bir suçtur. Müfteri suç teşkil eden bu fiili gerçekleştirirken adaleti vasıta olarak kullanmaktadır. Oysaki adalet teşkilatı, masumları himaye ve suçluları tenkil amacıyla kurulmuştur. Fakat iftira eden ise, masum kimseye isnat etmiş olduğu hukuka aykırı fiille onu haksız bir şekilde ceza yaptırımının konusu durumuna getirmekte, toplumun hayatını düzenleme ve haklıyı koruma amacı ile kurulmuş olan adliyenin var olma amacına uygun olmayan davranış göstermesine sebep olmaktadır³²⁴. Dolayısıyla müfteri, masum kimseye haksız yere suç itham ederek adliye teşkilatından

³¹⁹ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 120.

³²⁰ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 126; Öner, s. 1139; Erem/Toroslu, s. 199; Dündar, s. 293; Faruk Erem, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler**, C. 2, Seçkin Yayınevi, Ankara 1993, s. 1517; Vural Savaş/Sadık Mollamahmutoğlu, **Türk Ceza Kanununun Yorumu**, 1. Baskı, C. 2, Seçkin Yayınevi, Ankara 1995, s. 2650; Abdullah Pulat Gözübüyük, “Adliye Karşı Cürümler”, **Adalet Dergisi**, S. 8, Y. 1969, s. 485.

³²¹ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 120; Erem, **Şerh, C: II**, s. 1517.

³²² Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 39; Gözübüyük, s. 485; Dündar, s. 293.

³²³ Dündar, s. 293.

³²⁴ Öner, s. 1139.

istifadeye kalkışır. Ayrıca suç işlemediği halde toplum nezdinde suçlu olarak anılmak, masum kimsenin şeref ve itibarını da yerle bir eder. Lakin bu durumda göstermektedir ki, adaletin böyle bir eylemde vasıta olarak kullanılmasını engellemeye yönelik yaptırımların uygulanmasında ne kadar dikkat ve hassasiyet gösterilse yerindedir. Dolayısıyla bu suç adliyeyle ilişkin menfaatleri korumaktadır³²⁵.

Gözübüyük'e göre, iftira suçu adliye idaresine karşı işlenen suçlardandır. Ve bu suçun kanunda düzenlenmesi ile güdülen amaç, iyi bir ceza adaletinin yerine getirilmesidir. Ancak iftira, bu amacı baltalamaktadır. Gerçekte adliye idaresinin maksat ve gayesine uygun olarak faaliyette bulunması ancak cezai yaptırımlarla sağlanabilir³²⁶.

Ancak burada belirtmek gerekir ki, iftira suçunun doğrudan doğruya hukukî konusunun adliyenin idaresine ilişkin ve devlete ait bir menfaat olduğunu kabul eden bu yazarlar arasında bu suçun tam olarak neyi ihlal ettiği konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. *Pagliari*'ya göre, iftira suçu, ispat faaliyetinin doğruluğunu, yargıcın kanaatini, doğuşu yönünden ihlal ettiğinden, adliye aleyhinde bir suç tipidir³²⁷. Fakat bu anlayış, iftira suçunun maddi unsurunun “suçlama” şeklinde ortaya çıktığında değil, aynı zamanda suçun maddi eser ve delillerinin uydurma durumunda da ispat faaliyetine ilişkin bir eylem olmaması bakımından eleştirilmiştir³²⁸. Bu konudaki diğer bir görüşe göre ise, kanunkoyucu, adliye idaresine karşı işlenen bir suç olan iftira hükümleriyle, gereksiz veya yararsız muhakeme faaliyetlerini önlemeyi hedeflemektedir³²⁹. Ne var ki, asılsız muhakemelerle adli faaliyetin israfı, büyük ölçüde medenî ve idarî yargı yönünden de gerçekleşmektedir ve hiç kimse bu tür fiilleri suç veya kabahat olarak cezalandırmayı düşünmediği için eleştirilmektedir³³⁰. Diğer yandan adli faaliyetin israfı, yargı masraflarının ödettirilmesi suretiyle de yeterli derecede önlenilecektir³³¹. Bu konudaki üçüncü bir görüş ise, iftira suçunun koruduğu hukuki yararın adli faaliyetin ceza yaptırımlarının yanlış uygulanmasına sebep olacak şekilde tahrik edilmemesindeki devlete ait menfaat olduğu kabul edilmektedir. Nitekim bu anlayışı savunan *Gullo*'ya göre, devlet, adliye idaresinin gereksiz yere çalıştırılmasıyla değil, müfterinin adalet mekanizmasını ceza müeyyidelerinin yanlış uygulanmasına sebep olacak şekilde tahrik

³²⁵ Öner, s. 1140.

³²⁶ Gözübüyük, s. 485.

³²⁷ Pagliaro: II delitto, s. 114, dn. 12 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 121).

³²⁸ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 122.

³²⁹ Pagliaro: II delitto, s. 115, dn. 12 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 122).

³³⁰ PANNAIN: Calunnia, s. 680 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 122).

³³¹ Pagliaro: II delitto, s. 115, dn. 12 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 122).

etmesinden endişe duymakta ve harekete geçmektedir³³². Aynı şekilde *Pannain* de, devlete ait menfaatin, ceza adaletinin yanlış yöne yöneltmeye yönelik davranışlarla yoldan çıkmış olmasını önlemedeki, menfaat olduğunu savunmaktadır³³³. Bu anlayışın ağırlık noktası, aşırı şekilde, muhakemenin sonucu üzerinde toplanması bakımından eleştirilmiştir. Zira bu anlayışa göre, iftira suçunun ortaya çıkması için, suçsuz bir kimse hakkında sadece bir ceza kovuşturması başlatacak şekilde suçlanması yeterli olmamaktadır³³⁴.

Doktrinde *Toroslu*'ya göre de; iftira suçunun koruduğu hukuki yarar, masum bir kimse aleyhine ceza kovuşturması yapılmamasındaki devlete ait varlık veya menfaattir³³⁵. Masum bir kimsenin kovuşturulmamasında veya mahkûm edilmemesinde yahut hakkında bir cezanın infaz edilmemesinde devletin de menfaati vardır ve devletin yetkisini kullanan adli organların masum kimseler aleyhinde cezai kovuşturma yapmaması devletin temel niteliklerinden birisidir. Kanunkoyucu, suçun koruduğu hukuki yarar konusunda ferde ve devlete ait varlık veya menfaatlerden devlete ait olana üstünlük tanıyarak, iftira suçunu adliye aleyhinde işlenen suçlar arasında düzenlemiştir. Şu halde iftira suçunun koruduğu hukuki yararın, masum bir kimse aleyhinde kovuşturma yapmadaki devlete ait varlık veya menfaat olarak belirtmek mümkündür³³⁶. Ancak, iftira suçunun birden çok varlık veya menfaati ihlal etmesi, bu suçun esas olarak koruduğu hukuki yarar konusunun, devletin adliyenin idaresine ilişkin varlık veya menfaatleri ile aynileştirilmesini önlemez³³⁷.

2.1.2.2. İftira Suçunda Korunan Hukuki Yararın Karma Yapıda Olduğunu Savunan Görüşler

2.1.2.2.1. Genel Olarak

Doktrinde iftira suçu ile korunan hukuki faydanın karma yapıda olduğuna ilişkin fikir birliği bulunmaktadır³³⁸, fakat bu faydaların önceliği konusunda fikir birliği

³³² Gullo: II delitto, s. 13 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 123).

³³³ PANNAİN: Calunnia, s. 679 vd (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 123).

³³⁴ Pagliaro: II delitto, s. 115, dn. 12 (aktaran: Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 123).

³³⁵ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 123.

³³⁶ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 126, 127.

³³⁷ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 126, 128.

³³⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7819; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 316; Ünver, **İftira**, s. 51, 52; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 17; Yiğitbaş, s. 825; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 725; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1196; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1154; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 230; Şen/Aksüt, s. 471; Yenidünya,

bulunmamaktadır³³⁹. Nitekim doktrindeki bir görüş, iftira suçuyla korunan hukuki yararın birey ve adliyeyle alakalı karma nitelikli olduğunu belirtmekle beraber, her iki menfaat arasında derece farkı olmadığını ileri sürmektedir.

Bu konuda doktrindeki diğer bir görüş ise, iftira suçunda korunan hukuki yarar karma nitelik taşımakla beraber, söz konusu menfaatlardan devlete ait olanı, bireye ait olana göre daha ön plandadır.

Üçüncü görüşe göre ise, iftira suçunda korunan hukuki yarar karma nitelik taşımakla beraber, söz konusu menfaatlardan, kişilere ait olanı, adliyeyle ait olana göre daha ön plandadır.

İftira suçunun koruduğu hukuki yararın karma yapıda olduğunu savunanlarca ileri sürülen son görüşe göre ise, bu suçta birden fazla hukuki değer korunduğu kabul edilmekle beraber, iftira suçuyla korunan hukuki yararın belirleyici, etkin ve öncelikli olarak bireye ait adil yargılanma hakkı olduğu ileri sürülmektedir.

2.1.2.2.2. İftira Suçunun Koruduğu Hukuksal Yararın Hem Birey Hem de Adliye Olduğunu ve Her İki Yararın Aynı Derecede Korunduğunu Savunan Görüşler

İftira suçunun koruduğu hukuksal yararların karma yapıda olduğunu ve bu suç ile hem bireyin hem de adliyenin aynı derecede korunduğunu hukukumuzda savunan yazar, Önder'dir. Yazar'a göre, iftira suçunda bir kimse işlenmediğini bildiği halde başka bir kişiyi suç faili olarak yetkili makamlara şikâyet veya ihbar etmektedir. Bu ihbar üzerine devletin adliye idaresi derhal harekete geçmekte ve asılsız isnada muhatap olan kimsenin gerçekten isnat edilen suçun faili olup olmadığı tespitine yönelik inceleme işlemlerine başlamaktadır. Müfterinin ihbar ve şikâyeti üzerine asılsız isnada maruz kalan kişi, isnada konu suçu işlemiş ise mahkûm edilecek ya da beraat edecektir. Kovuşturma organlarının harekete geçen faaliyeti içinde kovuşturma şartlarının mevcut

YTCK'da İftira, s. 2824; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 960; Önder, s. 280.

³³⁹ İftira suçunda korunan hukuki faydanın karma yapıda olduğu ve haksız iftirayla bireye ve adliyeyle ait menfaatin aynı derecede korunduğunu ileri süren görüşler *Toroslu* tarafından şu gerekçelerle eleştirilmiştir: Bkz. "Hukukî konuyu oluşturan varlık veya menfaatin hukuk bilimindeki öneminden kaynaklanan bu sonuçlar, bizi suçun hukukî konusunun daima tek bir varlık veya menfaat olduğunu kabule götürmektedir. Dolayısıyla bir suç fiilen birden çok varlık veya menfaati ihlal ettiğinde, bunlardan sadece biri, üstünlük ölçüsü gereği, o suçun hukukî konusunu oluşturur ve yine sadece bu varlık veya menfaatin sahibi o suçun pasif süjesidir. Suç tarafından ihlal edilen diğer varlık veya menfaatlerin sahipleri ise, ya suçun maddî konusu veya davranışın (suçun değil) pasif süjesi oldukları için yahut suçun maddî konusunu oluşturan şahıs veya şey ile hukukî veya fiili ilişkisi bulunduğu için suçtan zarar gören olarak belirirler ve sadece muhakeme hukuku yönünden (örneğin, kamu davasına katılma ve şahsî hakk davası gibi) bazı haklara sahip olabilirler..." Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 110.

olmaması halinde, soruşturma ön safhalarda sonlanacaktır. Müfteri, bu şartların gerçekleştirmediğini bildiği halde ihbar veya şikâyetle bulunmuş ise, kovuşturma organlarının yaptıkları tüm çabalar heba olacak ve böylece gerçek suçluların kovuşturulmasına ayrılan zaman, masraf ve emek boşa gidecektir³⁴⁰. Diğer yandan iftira suçu, suçtan zarar gören kişiyi de önemli bir şekilde etkilemektedir. Masum bir kimseye işlemediği halde bir suç isnat edilmek suretiyle yetkili makamlara ihbar veya şikâyetle bulunmak, bu kişinin onurunu kıracağı gibi toplum nezdindeki itibarına da gölge düşürecektir. Kaldı ki bu suç ile masum kimseye ait başka değer ve yararlar da tehlikeye düşecek ya da zarar görebilecektir. Bunlar kişi özgürlüğü, vücut bütünlüğü ya da mal varlığı gibi yararlar olabilecektir. Ayrıca iftiraya maruz kalan kişinin yakalanması, tutuklanması, cezalandırılması ve bu cezanın infazı durumunda yukarıda belirtilen yararların zarara uğraması ve tehlikeye düşmesi kaçınılmaz olacaktır. Diğer yandan iftira, mutlaka mağdurun onurunu kırmakla beraber, diğer hak ve yararlarına herhangi bir zarar da vermemiş olabilir. Lakin bu durum, yetkili mercilerin tutum ve çalışmalarına bağlıdır. İftira suçunda söz konusu bu hak ve yararların zarar görmesi ya da tehlikeye uğraması her iftira eyleminde gerçekleşmesi mümkün olan sonuçlardan bir tanesidir. Öyle ise bu suçta gerek devletin adli mekanizmasının gerek iftiraya maruz kalan kişinin kişilik haklarının eşdeğerde zarara uğramış olduğunu belirtmekte hata yoktur. Hatta bu suçta, asılsız isnat sebebiyle masum kimsenin uğradığı zarar veya zarar tehlikesi yadsınamaz. Kaldı ki duruşmaların herkese açık olduğu hususu da dikkatlerden kaçmamalıdır. Ayrıca birçok durumda iftiraya uğrayan kişi yargılama sırasında suçsuzluğunu tam olarak ispatlayamayacak ve gerek takipsizlik gerekse beraat kararı delil yokluğundan verilmiş olacaktır ki, bu durumda kişinin zarar görmemiş olduğu herhalde iddia edilemez. Yine iftiranın, kişiyi ilgilendiren bir suç tipi olduğu kanunların tespit ettiği bazı müesseselerden de anlaşılmaktadır. Örneğin, masum kimse hakkında kovuşturmaya başlamadan önce müfterinin iftiradan rücu etmesi, bir cezasızlık sebebi veya suça tesir eden hafifletici neden olarak öngörülmüş ve yine mağdura karşı yetkili mercilerce girişilen koruma tedbirlerinin bu kişi üzerinde yarattığı etkileri de ceza kanunlarında dikkate alınarak, müfterinin cezasının belirlenmesi yolu seçilmiştir. Tüm bu sebeplerden ötürü, iftira iki yönü ve her iki yönü de aynı ağırlıkta olan hukuki yararlarından meydana gelmiş bir suç tipidir. Ceza kanunumuzda, buna benzer olarak korunan hukuki yararın karma yapıda olduğu başka suç tipleri de vardır ve

³⁴⁰ Önder, s. 280.

kanunkoyucu söz konusu bu suçları kanaatine göre belirli bir fasla yerleştirmektedir³⁴¹. Netice olarak *yazar*, bu suçun koruduğu hukuksal yararların hem adliye hem suçtan zarar gören birey olduğunu ve her ikisinin de aynı derecede korunduğunu, aralarında derece farkı olmadığı fikrinde olup, iftiranın düzenleneceği yer olarak *Adliye Aleyhinde İşlenen Suçlar* arasında düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir³⁴².

Bu suçla korunan hukuki yararın karma yapıda olduğu, bireyin hakları ile adliye düzeninin eşdeğerde korunduğunu savunan *Meran*'a göre, iftira suçunda bir kişi bilerek ve isteyerek işlemediği bir eylemden dolayı bir başkasıyla ilgili ihbarda bulunarak adli makamlara gereksiz zaman harcatmakta, öte yandan isnat edilen kişiyi de zarara uğramaktadır. Böylece masum olduğu halde suçlanan kişi, toplumsal saygınlığını kaybetmekte ve hayatı sarsılmaktadır³⁴³.

Bu anlayışı savunan *Şen/Aksüt*'e göre ise, iftira suçunda adliyenin düzenli işleyişinin korunduğu ve bu suçla birlikte suçtan zarar gören bireyin şeref, onur ve saygınlığının da korunduğu noktasında herhangi bir şüphe bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu suçta, her iki menfaatin korunduğunun kabulü gerekmektedir. Ayrıca bu suçun adliyeye karşı işlenen suçlar arasında düzenlenmiş olmasıyla mağdurun rızasının bu suçta, hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacak olmasıdır³⁴⁴.

2.1.2.2.3. İftira Suçunda Bireye ait Yararların Öncelikli Olduğunu Savunan Görüşler

İftira suçunun koruduğu hukuki yararın karma yapıda olduğunu savunan bu görüşe göre, kanunkoyucu, iftira fiilini cezalandırılabilir bir suç yapmak suretiyle ön planda bireyin haklarını korumayı amaçlamaktadır. Buna karşın adliye tali derecede olsa dahi, korunmaya değer görülmüştür³⁴⁵.

Bu anlayışı savunan *Haftır*'e göre ise, iftira ya da suç uydurma amacıyla yapılan ihbar veya şikâyetler ceza adaletini tehlikeye atmakla birlikte, davanın baştan itibaren yanlış temellere oturtulmasına ve masum bir kimsenin cezalandırılmasına yol açmaktadır. Bu durum da göstermektedir ki, iftira eylemi öncelikle kişiye yönelik bir

³⁴¹ Önder, s. 281.

³⁴² Önder, s. 280.

³⁴³ Meran, *Adliyeye İlişkin Suçlar*, s. 230.

³⁴⁴ Şen/Aksüt, s. 471.

³⁴⁵ Önder, s. 280.

suç olmakla birlikte, adalet mekanizmasına ve hukuka duyulan güveni de zedelediğinden tali derecede adliyeyle ilişkin menfaatleri de korumaktadır³⁴⁶.

Artuk/Gökçen/Yenidünya'ya göre, iftira suçunda korunan hukuki yararlar adliye ve bireye ait menfaatler şeklinde özetlenebilir. Bu menfaatler, masum bireyin ceza kovuşturmasına uğramamak konusundaki menfaatlerinin tümü ile devletin masum vatandaşları hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması yapmama ve adli ve idari makamların yanıltılmasını engelleme konusundaki menfaatleridir. Korunan hukuki yararlar bakımından da suçtan zarar gören bireye ait değerlerin öncelikli olarak korunduğunun kabulü gerekmektedir. Nitekim bu suçta müfterinin asıl amacı, masum bireyin ceza kovuşturmasına maruz kalmasını sağlamaktır. Dolayısıyla iftira neticesinde masum bireyin şeref, onur ve haysiyetinin de zarar göreceği şüphesizdir. Ayrıca 267'nci madde iftirayı yalnızca asılsız suç isnatları bakımından değil, idari yaptırım gerektiren asılsız fiillerin isnatlarının da iftira suçuna vücut vereceğini hüküm altına almaktadır. Böylece kanunkoyucunun, bu hükmü düzenlerken, iftira eyleminin adliye karşı suç olma vasfından ziyade masum bireyi ön planda tuttuğunu ve esas aldığını söylemek daha doğru olur³⁴⁷.

Mahmutoğlu'na göre, “Maddede “*idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak*” amacıyla yapılan isnatlar da iftira suçu kapsamında kabul edilmiştir. Ancak iftira suçu adliye aleyhine bir suçtur ve idari bir yaptırımın adliyeyle ilgisinin olmadığı açıktır. Bu nedenle de, korunan hukuksal yarar ile madde metni birbiriyle çelişmektedir. Düzeltmesi gerekir. Bununla, idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla yapılan iftira eylemlerinin cezalandırılmaması söylemiyoruz. Ya bölüm başlığı değiştirilmelidir, ya da bu bölümde yer alan suçların birden fazla hukuksal yararı ihlal edebilmesi gerçeği karşısında Kişilere Karşı Suçlar bölümünde düzenlenmelidir. Örneğin; hakaret suçu bölümü içerisinde bu suça da yer verilebilir”³⁴⁸.

³⁴⁶ Hafter, II, s. 789 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 46).

³⁴⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 960-961.

³⁴⁸ Fatih Selami Mahmutoğlu, “TBMM Adalet Komisyonu’nda Kabul Edilen Türk Ceza Kanunu Tasarısı Hakkında Görüş”, Teoman Ergül (Ed.), **Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, Makaleler, Görüşler, Raporlar**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları:71, Ankara 2004, s. 377; Yine *Bayraktar* da, iftiranın, adliye aleyhine bir suç olmaktan çok şahıs aleyhine, kişinin şeref ve haysiyeti aleyhine bir suç olduğunu ve Ceza Kanunu sisteminde de hakaret suçunu düzenleyen bölümde düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. *Bayraktar*, **İftira**, s. 185.

2.1.2.2.4. İftira Suçunda Adliyeye Ait Değerlerin Öncelikli Korunduğunu Savunan Görüşler

Bu görüşü göre, iftira suçunda korunan hukuki yararın karma yapıda olduğu ve ancak bireye ait olan hukuki yararların, devletin adli mekanizmasına ilişkin olan yararlarla göre tali derecede korunduğu ifade edilmektedir³⁴⁹. Nitekim kanunkoyucu, birden fazla hukuki varlık veya menfaati koruyan suçları değerlerden hangisi en önemli ise, o menfaati koruyan suç grubu içerisinde düzenlemektedir. Zira iftira suçunda adliye aleyhinde bir suç olma vasfı ağır bastığından, bu suçu da adliyeye karşı işlenen suçlar arasında düzenlemiştir. Böylece bu suçta korunan hukuki yarar, öncelikli olarak adliye mekanizmasıdır. Ancak ikinci planda olsa dahi bu suçla bireye ait menfaatlerde zorunlu olarak korunmaya değer görülmüştür³⁵⁰.

Soyaslan'a göre iftira suçunun amacı adaleti aldatılmaktan, itibar kaybetmekten yanlış yola sevk edilmekten kurtarmak, masum kimsenin onurunu ve muhtemelen özgürlüğünü korumaktır. Bu nedenle bu suçta, iki tane cezai himaye ve pasif süje bulunmaktadır. Ancak kanunkoyucu adli faaliyetin himayesini daha önemli ve öncelikli gördüğü için iftira suçunu adliyeye karşı işlenen suçlar arasında düzenlemiştir³⁵¹.

Tezcan/Erdem/Önok'a göre, iftira suçu ile korunan hukuki faydanın karma yapıda olduğuna ilişkin fikir birliği bulunmaktadır, fakat bu faydaların önceliği konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Bu yazarlar, adliye ile beraber kişinin onur ve şerefine korunduğunu ve korunan fayda içinde adliyenin daha öncelikli olduğunu kabul etmektedirler. Bunun önemli sonucu olarak da mağdurun rızasının bu suçta hukuka aykırılığı ortadan kaldırmamasıdır³⁵².

Yıldırım'a göre, bir suç birden fazla hukuki varlık veya menfaate zarar verip onları tehlikeye atabilir. Kanunkoyucu bu değerlerden hangisini korumak isterse ona üstünlük tanıyarak düzenleme yapar. Bu tip suçlarda, kanunkoyucunun bu hukuki varlık veya menfaatlerden hangisine üstünlük tanıdığı hesaba katılmak suretiyle suçun hukuki konusunun tespitinin yapılması gerekir. Burada ceza hukukçusuna düşen görev, kanunkoyucunun düzenlemesini yorumlamaktır. İftira suçu da “adliyeye karşı suçlar”

³⁴⁹ Yiğitbaş, s. 825; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 17; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 316; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 725; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1197; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 45.

³⁵⁰ Önder, s. 280; Yiğitbaş, s. 825.

³⁵¹ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 725.

³⁵² Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1196-1197.

bölümünde düzenlendiğine göre, kanunkoyucunun üstün tuttuğu değer adliye veya yeni düzenlemeyle artık idarenin de düzgün işlemindeki menfaattir³⁵³.

Doktrinde *Yiğitbaş*'a göre ise, kanunkoyucu, kişilerin haksız yere birbirlerini suçlamalarını ve bu suçların adalet mekanizmasını boş yere oyalamasını engellemek amacıyla bazı fiilleri suç olarak düzenlemiş ve bunlar arasında iftiraya da büyük bir önem vermiştir. İftira suçu, Türk Ceza Kanununda adliye karşı işlenen suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Buna karşın bu suçun kişilere karşı işlenen suçlar arasına sokulmasında da herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Lakin iftiranın adliye mekanizmasını oyalama niteliği üstün görülerek, ceza kanunumuzda adliye aleyhine işlenen suçlar bölümünde yer verilmiştir³⁵⁴.

Toroslu'ya göre, bu hükmün amacı adliyenin aldatılması ve yanlış yola sevk edilmesi tehlikesi olduğu kadar iftiraya uğrayan masum bir kişinin şerefine ve özgürlüğünün zarar görme tehlikesini de önlemektir. Devletin adli yetkisini gerçekleştiren organların masum kimseler aleyhine cezai kovuşturma yapmaması hukuk devletinin temel niteliklerinden biri olduğundan, bu gibi kişilerin haksız yere ceza kovuşturmasıyla karşı karşıya kalmamasında devletin de menfaati olduğu şüphesizdir. Bu itibarla iftira suçunun birden fazla hukuki varlığı ve menfaati ihlal eden bir suç tipi olduğunu söylemek pekâlâ mümkündür. Ancak kanunkoyucu, bu konuda ferde ve devlete ait varlık veya menfaatlardan devlete ait olana üstünlük tanıyarak bu suçu adliye aleyhine işlenen suçlar arasında düzenlemiştir. Şu halde iftira suçunun hukuki konusunun, masum bir kimse aleyhinde ceza kovuşturma yapmamadaki devlete ait varlık veya menfaat olduğu söylenebilir. İftira suçunun, haksız yere bir ceza kovuşturmasına maruz kalmamaya ilişkin ve kişiye ait bir varlık veya menfaati de daima ihlal ettiği muhakkaktır³⁵⁵.

Yargıtay da 03.09.1990 tarihli kararında bu görüşü benimsemiştir:

*“...iftiranın hem adliye (yargıya) ve hem de kişilere karşı bir cürüm olduğu, dolayısıyla çok (iki) hukuki konulu bir suç bulunduğu, T.C. Yasası sistematığında toplumsal bir değer olan yargıya karşı işlenen suç niteliğine ve hukuki konusuna, kişilere karşı suç niteliğine oranla daha çok ağırlık verildiği gözetilerek ve fakat kişilere karşı suç olma niteliği de savsaklanmayarak”*³⁵⁶.

³⁵³ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 17; Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 183.

³⁵⁴ Yiğitbaş, s. 825.

³⁵⁵ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 316; Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, s. 127.

³⁵⁶ Yargıtay 4. CD., T. 03.09.1990, Esas. 1990/3734, Karar. 1990/4792; “*Sanığın iki ayrı kişiye, iki ayrı mektupla iftirada bulunduğu kabul edildiği halde, iftira cürmünün hem adliye ve hem de kişilere*

2.1.2.2.5. İftira Suçunda Bireyin Adil Yargılanma Hakkının Öncelikli Korunduğunu Savunan Görüşler

Bu anlayışı benimseyen yazarlara göre, iftira suçu ile korunan hukuksal değer karma yapıdadır. İftira suçu hem yargı işleyiş düzeninin, toplumsal adil yargılanma hakkının korunmasına hem de iftiraya maruz kalan kişinin şahsiyet haklarına ilişkin koruma sağlamaktadır. İftira ile karşı karşıya kalanların hangi kişilik haklarının korunduğu düşünülürse, yapmadığı hukuka aykırı bir eylemden dolayı iftiraya uğrayan kişinin haysiyet ve onur haklarının, bu eylemden dolayı karşı karşıya kalacağı müeyyideler sebebiyle ekonomik ve hürriyet haklarının korunduğunu söylemek pekâlâ mümkündür³⁵⁷.

Doktrinde bu düşünciyi savunan Şahbaz ise, açıkça adil yargılanma hakkının korunmasından bahsetmemekle birlikte, masum bir kimseye isnat edilen hukuka aykırı fiil neticesinde bu kişinin masumluk karinesinin bir uzantısı olarak korunması gerektiğini belirterek, İHEB'in m. 11 ile İHAS. m. 6/2'nci fıkrasına atıf yapar³⁵⁸.

Ünver ise, bu suçun birçok hukuksal değeri koruduğunu, suç tipinin getirdiği korumanın kapsamını, normun koruma amaç ve kapsamını korunması amaçlanan hukuksal değerden ayırarak ifade etmek gerektiğinden hareket ederek, korunan hukuksal değerlerin birey ve topluma ait iki temel değer grubundan oluştuğunu; asıl ve öncelikli olarak korunan hukuki yararın bireyin adil yargılanma hakkı olduğu fikrindedir. Yazar, adli makamların yanıltılarak boş yere uğraştırılması, suçsuzluk-masumiyet karinesi ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması gibi diğer sayılan menfaatlerin adil yargılanma hakkının alt başlıkları kapsamında olduğunu ifade etmektedir³⁵⁹.

Diğer bir görüşe göre, çağdaş demokratik devletin adli fonksiyonlarının amacı, kişi hak ve özgürlüklerini, hukuk devleti ilkesini sağlamak olmalıdır. Bu nedenledir ki adli fonksiyonlara aykırı eylemler, gerçekte bireye güvence sağlayan hukuk düzenine, hukuka bağlı uygar toplum düzenine aykırılık teşkil etmektedir. Belirtilen nedenle adli fonksiyonların korunmasının asıl nedeni, bazı cezacıların yaptığı gibi “kuvvetler ayrılığı” gibi kuramlara dayandırılmaması gerektiğidir. Nitekim adli fonksiyonlara karşı eylemlerin cezalandırılmasının mantığı, doğrudan doğruya uluslararası sözleşmelerden ve demokratik anayasa kurallarından kaynaklanmaktadır. Uluslararası sözleşmelerde,

karşı olduğu gözetilmeden, hüküm kurulması yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 16.10.1990, Esas. 1990/4159, Karar. 1990/5088 (Kaynak: <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:18/04/2021).

³⁵⁷ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7819-7820.

³⁵⁸ Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 485.

³⁵⁹ Ünver, **İftira**, s. 51-52.

Anayasalarda, vatandaşın yargıya başvurma ve savunma hakları açıkça ortaya konulmuştur. Kaldı ki bireyin yargıya başvurma ve savunma hakkı biçimsel haklar değildir. Bu hakların varlığı, adli faaliyetin, bu haklara sağlayacağı öngörülen normlara uygunluğuna bağlıdır. Bu açıdan, adli faaliyete karşı fiillerin suç sayılması, devletin bireye armağanı olmayıp, anayasadan kaynaklanan bir görevidir. Devlet, adli faaliyetin norma uygunluğunu, kişi güvenliğini sağlamak zorundadır. Kaldı ki devletin bireyin anayasal haklarına geçerlilik sağlaması da aynı zorunluluk kapsamında yer almaktadır. Böylece adli faaliyetin amacını oluşturan, “adalet”, “norma uygun yargılama”, “eşitlik” kuralları gerçekleştirilerek “adil yargılanma hakkı” sağlanmış olacaktır³⁶⁰. Belirtilen bu kapsamda ceza hukukunun amacı, sadece keyfi cezalandırmayı önlemek değil, bireyin haklarını korumak ve güvence sağlamaktır. Ceza hukukunun bu işlevi adliye karşı suçlar açısından da geçerlidir. Zira yeni ceza yasalarında, adliye karşı suçlar devlete karşı suç olarak görülmeyip, adil yargılanma hakkının güvencesi olarak kabul görmektedir. Bu düşüncenin sonucu olarak, sanığa karşı yasak sorgu yöntemlerinin uygulanması, işkenceyle ikrar sağlanmasına yönelik hukuka aykırı eylemler ceza yargılama yöntem yasalarında suç olarak düzenlenmiştir³⁶¹.

2.1.3. Düşüncemiz

İftira suçu, çok yönlü bir suç özelliği göstermektedir. Masum kişilere yapılan isnat nedeniyle bu kişiler zarar görmekte ve adli merciler boş yere uğraştırılmaktadır. Bu kapsamda iftira suçunun koruduğu hukuki değer konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrindeki genel kabul, iftira suçunun koruduğu hukuki değer karma yapıda olması yönündedir. Şöyle ki, iftira suçunun işlenmesi ile suç isnat edilen masum kişiler zarar görmektedir. Aynı zamanda adli merciler asılsız isnatlarla meşgul edilerek adliye ve devlete de zarar verilmektedir.

İftira suçunun koruduğu hukuki değer karma yapıda olduğu konusundaki genel kabule rağmen faydaların önceliği konusunda doktrinde fikir birliği sağlanabilmiş değildir. Bir grup, bireyin menfaatini ön planda tutarken, diğer grup ise, devletin menfaatini ön planda değerlendirmektedir. Kanaatimizce iftira suçunun koruduğu hukuki değer, doktrindeki genel kabul yönünde karma niteliklidir. Bu kapsamda iftira suçu hem kişiye hem de devlete karşı işlenen bir suç olma özelliği göstermektedir. Bu

³⁶⁰ Özek, *Adliye Karşı Suçların Hukuki Konusu*, s. 28-29.

³⁶¹ Özek, *Adliye Karşı Suçların Hukuki Konusu*, s. 31.

suçta ön planda tutulan hukuki değer kişinin yararüdür. Suçun adliyei ilgilendiren yönü ise tali nitelik taşımaktadır.

Doktrinde yer alan iftira suçunda korunan hukuki yararın tek olduğu yönündeki görüşler, kanaatimizce isabetli değildir. Bu suçta iftiraya maruz kalan kişinin menfaatinin korunduğu bir gerçektir. Bu kişi, asılsız suçlama nedeniyle adli ve/veya idari takibata uğramakta, şeref ve haysiyeti zedelenmektedir. İftira suçunun koruduğu hukuki değer yalnızca kişinin menfaati olduğunu savunan görüşün dayanak noktası, failin adli mercileri meşgul etmekten ziyade isnada maruz bıraktığı kişinin zarar görmesini amaçlamasıdır. Mülga 765 sayılı Ceza Kanunu'nun 285. maddesinde iftira suçunun ağırlaştırıcı ve hafifletici sebeplerinden biri olarak "suçsuz olan kimsenin uğradığı halin" dikkate alınması da bu görüş tarafından gerekçe gösterilmiştir. Ancak devletin, adli mercilerinin masum kişiler aleyhine cezaî takibat yürütmemesi hukuk devletinin temel niteliklerinden birisini teşkil etmektedir. Bu nedenle masum kişilerin asılsız isnat nedeniyle adli ve/veya idari takibata maruz bırakılmasında devletin de menfaatinin bulunduğu açıktır.

İftira suçunun koruduğu hukuki değer yalnızca kamu güveni olduğu yönündeki görüş kendi içinde eksiklikler barındırdığı için doktrinde genel kabul görmemiştir. İftira suçu ile yalnızca adliyenin menfaatinin korunduğunu savunan görüş ise, masum kişinin asılsız isnat nedeniyle maruz kaldığı durumu kanaatimizce göz ardı etmekte ve "haksızlık" kavramıyla kişinin uğradığı zararı karşılamak istemektedir. İftira suçu ile kişinin uğradığı zararın "haksızlık" kavramıyla doldurulması mümkün değildir. Bu görüşün ortaya çıkmasında kanunkoyucunun iftira suçunu, Türk Ceza Kanunu'nun adliye aleyhinde işlenen suçlar arasında düzenlemesi önemli bir yere sahip görülmektedir.

İftira suçu birden fazla hukuki değeri koruyarak karma yapıya sahiptir. Bu suçla korunan hukuki değerler bireyin ve adliyenin menfaatidir. Tartışmaya neden olan husus, bu menfaatlerden hangisinin öncelik taşıdığı yönündedir. Doktrinde bu menfaatlerin eşit derecede korunduğu, adliyenin menfaatinin ön planda tutulduğu, bireyin adil yargılanma hakkının korunduğu ve bireyin menfaatinin ön planda olduğu yönünde farklı görüşler bulunmaktadır. Menfaatlerin eşit derecede korunduğunu savunan görüş, iftira suçunun düzenlenme yeri ve mağdurun rızasının iftira suçunun hukuka aykırılığını ortadan kaldırmamasını gerekçe göstermektedir. Adliyenin menfaatinin ön planda tutulduğunu savunan görüş ise temel olarak kanunkoyucunun 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda iftira suçunun düzenlendiği maddenin sistematik yerinden hareket

etmektedir. İftira suçunun Türk Ceza Kanunu'nda düzenlendiği 267. maddenin kanundaki yerine bakıldığında kanunkoyucunun, karma nitelikli bir suç olarak iftira suçunda devletin menfaatine üstünlük tanıdığı görülmektedir. Bu kapsamda kanunkoyucu, iftira suçuna adliye aleyhine işlenen suçlar arasında yer vermiştir. Adliyenin menfaatinin ön planda tutulduğunu savunan görüşe göre kanunkoyucu, korunan hukuki değer karma nitelikli ise üstün tuttuğu menfaati koruyan suç grubu içerisinde ilgili suçu düzenlemeyi tercih etmektedir. Bireyin adli yargılanma hakkının öncelikli olarak korunduğunu savunan görüş ise, masumiyet karinesi ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması anlayışından hareket etmektedir. Ancak bu görüş doktrinsel tartışmalar açısından yeterince temellendirilemediğinden eksik kalmış görünmektedir.

Düşüncemize göre, iftira suçu ile korunan hukuki değer karma nitelik taşımaktadır. Bu kapsamda iftira suçu ile bireye ve adliyeye yönelik menfaatler korunmaktadır. Bunlardan ön planda tutulan menfaat ise, bireyin menfaatidir. Kanunkoyucu her ne kadar iftira suçuna ilişkin 267. maddeyi adliye aleyhine işlenen suçlar arasında düzenlemişse de bu düzenlemeyi getirmesindeki asıl amaç, bireyin menfaatinin korunmasıdır. Bu kapsamda yalnızca suça ilişkin maddenin düzenlenme yerinden hareketle adliyenin menfaatinin üstün tutulduğu yönünde kesin bir yargıya varılması mümkün olmamalıdır. Zira önemli olan maddenin bulunduğu yer değil, maddenin getiriliş amacıdır. İftira fiilinin cezalandırılabilir bir suç yapılmasındaki temel amaç, masum kişilerin asılsız isnatlar nedeniyle zarara uğramasının önlenmesidir. Adliyelerin bu suç çerçevesindeki asılsız isnatlar nedeniyle meşgul edilmesi ise, tali olarak korunmaya değer görülmektedir.

İftira suçu, asılsız isnatlarla masum kişilerin zarar görmesine neden olmaktadır. Bu suçu gerçekleştirirken failin asıl amacı, adli mercilerin meşgul edilmesi değil, suç isnadında bulunulan kişinin zarar görmesidir. Fail, gerçekleştirdiği fiil ile masum kişilere zarar verirken yürütülen adli yargılama ile ceza adaletini de tehlikeye düşürmektedir. Asılsız isnatlarla yargılamaların başından itibaren yanlış temellendirilmesine neden olarak adli mercileri boş yere meşgul etmektedir.

Yine failin iftira suçunda gerçekleştirdiği fiile bakıldığında fiilin, doğrudan masum kişiyi hedef aldığı anlaşılmaktadır. Husumet ya da başka sebeplerle iftira suçunu gerçekleştiren failin hedefinde asılsız isnatta bulunduğu kişi veya kişiler yer almaktadır. Fail, bu kişi veya kişilerin onur, şeref ve haysiyetinin zarar görmesini, adli yargılamaya maruz kalmasını istemektedir. Isnatlar nedeniyle adli merciler meşgul edilerek hukuka duyulan güven zedelense de bu durum tali nitelik taşımaktadır. Failin gerçekleştirdiği

fiilin sonucunda meydana gelen olaylar, adliyeye ilişkin menfaatlerin de zarara uğramasına neden olmaktadır. Bu durum göstermektedir ki, iftira suçu öncelikle kişiye yönelik bir suçtur. Doğrudan hedef alınan husus, bireyin menfaatidir. Suç ile hem bireye hem adliyeye zarar verilmesi nedeniyle korunan hukuki değer karma nitelik taşısa da öncelikli olan kanaatimizce bireyin menfaatidir. Çünkü müfterinin asılsız isnadı adli mercileri yanlış yola sevk etse de haksız yere soruşturma ve kovuşturmaya uğrayan ya da hakkında tutuklama veya gözaltı gibi koruma tedbirlerine maruz kalan kimsenin mağduriyeti adliyenin işleyişine nazaran daha fazla korunmayı gerektirmektedir. Her ne kadar iftiranın adliyei korumaya yönelik bir yönü olduğunu kabul etsek de bu durum, önceliğin masum kişilere verilmesine engel olmamalıdır. Zira iftira suçunda masum kişinin kişilik haklarının zedelenmesine engel olma gayesi vardır. Kaldı ki iftiraya uğrayan masum kişinin korunması, masumiyet karinesinin bir gereğidir (İHEB m. 11; İHAS. m. 6/2)³⁶².

Ayrıca kanunkoyucu, iftira suçuna ilişkin 267. maddeyi adliye aleyhine işlenen suçlar arasında düzenlemesine rağmen madde içeriğinde asılsız isnatların yalnızca adli yargılamaya sebebiyet vermesine değil, idari yaptırıma neden olmasına da değinmiştir. Asılsız isnat nedeniyle soruşturma ve kovuşturma başlatılması ya da idari bir yaptırım uygulanması amaçlanıyorsa, iftira suçunun ortaya çıkacağı kanunkoyucu tarafından açıkça ifade edilmiştir. Örneğin, rüşvet aldığına dair asılsız suçlama ile karşı karşıya kalan bir kamu görevlisi hakkında; bir taraftan çalıştığı kurum disiplin soruşturması başlatıp disiplin cezası verebilirken, eş zamanlı olarak adli makamlar da kamu görevlisi hakkında soruşturma yürütüp, kamu davası açabilmektedir. Bunun sonucunda ise, adliyenin işleyişinden ziyade masum olduğu bilinen kişi mağdur edilmektedir. Kaldı ki duruşmaların aleniliği ve olayın basına aktarılacak olmasını da varsayarsak, bireyin onur, şeref ve haysiyetine yönelik menfaatinin ihlalinin yanı sıra, kişisel hürriyeti, vücut bütünlüğü ya da malvarlığı hakları da tehlikeye düşebilecektir. Buradan da iftira suçunun koruduğu hukuki değer, öncelikli olarak adliyei yönelik menfaatler değil, bireyin menfaatleri olduğu gerçeği gözler önüne serilmektedir.

Son olarak ifade edelim ki, bu suçta daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hallerin de masum kişiyi mağdur ettiği göz önüne alınırsa, iftiranın kişilerin onur, şeref ve haysiyetini koruması gerektiği görülecektir. Bu sebeple iftira, adliye aleyhine bir suç

³⁶² Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 485.

olmaktan ziyade kişi aleyhine işlenen bir suçtur³⁶³. Dolayısıyla kanunkoyucunun, iftira suçunu hakaret suçu (bkz. TCK m.125 vd.) gibi şerefe karşı suçlar bölümünde düzenlemesi kanımızca daha yerinde olacaktır.

³⁶³ *Keskin'e göre de bu suç tipinde bir yenilik olarak iftiraya konu oluşturan eylemin suç olmasının yanında, idari yaptırım uygulanmasını sağlamak için, yani disiplin cezasını gerektiren bir disiplin suçunun kişiye bunu işlemediğini bildiği halde yüklenmesi de iftira suçu kapsamı içine alınması bu suçun kanunda düzenlendiği yer bakımından doğru olmamıştır. Yazar'a göre idari yaptırım gerektiren fillerin isnatlarında adliye devreye girmediğinden bu eylemin "adliyeye karşı suçlar" bölümünde düzenlenmesi yerinde olmamıştır. Bkz. Serap Keskin, **Türk Ceza Kanunu Reformu, Birinci Kitap, Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu Paneli**, TBBY: 68, Ankara 2004, s. 223-224.*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İFTİRA SUÇUNUN UNSURLARI

3.1. Tipiklik

Doktrinde, suçun kurucu unsurlarının sayısı tartışmalıdır. Bununla beraber, genellikle kabul edildiğine göre suçun unsurları tipiklik (kanuni unsur), maddi unsurlar (fiil, netice, nedensellik bağı, maddi konu, fail, mağdur, suçun nitelikli unsurları), hukuka aykırılık unsuru ve manevi unsurlar (taksir, kast ve saik) olmak üzere dört kurucu unsura ayrılmaktadır³⁶⁴. Bu kurucu unsurlardan tipiklik³⁶⁵ (kanuni unsur), suç sayılan fiilin kanundaki suç tanımına uygun olmasıdır³⁶⁶. Diğer bir deyişle, kanunda suç olarak tanımlanmayan fiilden dolayı ceza verilmemesini belirtir. Eğer işlenmiş olan bir fiilin yasadaki suç tanımına uygun olduğu tespit edilir ise, eylemin tipik olduğu kabul edilir ve fail cezalandırılır. Görüldüğü gibi, soyut bir kavram olan tipikliği, somut duruma fiil getirmekte ve failin eylemi suç tipinde belirtilen maddi unsuru iradi olarak ihlal ettiği zaman, tipiklikte gerçekleşmiş olmaktadır³⁶⁷. İnceleme konumuz olan iftira suçunun tanımlandığı 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesinin 1. fıkrasında iftira eden kişinin işlenmediğini bildiği *hukuka aykırı herhangi bir fiili* masum kimseye, belirli makamlar önünde veya basın ve yayın yoluyla bu eylemi isnat etmesi gerektiği öngörülmektedir³⁶⁸. Söz konusu iftira suçu bakımından, iftira eden kişinin işlenmediğini bildiği masum bir kimseye, takibata uğraması için yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunmak suretiyle yahut basın ve yayın yoluyla *hukuka aykırı bir fiil* isnat etmesi işlenen fiilin tipik sayılması yönünden zorunludur. Aksi halde, hukuka aykırı sayılmayan bir fiili masum kimseye isnat etmek biçiminde gerçekleştirilen eylem tipik olmadığından, başka bir deyişle kanuni unsur gerçekleşmediğinden iftira suçu oluşmayacaktır. Diğer yandan masum kimseye isnat edilen haksız eylem veya asılsız suç kendisine isnat edilen kişi tarafından gerçekten işlenmişse, bu eylem ya suçu bildirme hakkı içinde kalarak herhangi bir suç oluşturmayacak veya yalnız hakaret

³⁶⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 198; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 200; Nur Centel/Hamide Zafer/Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, Yenilenmiş Ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 201.

³⁶⁵ Tipiklik hakkında detaylı bilgi için bkz. Selâhattin Keyman, "Tipiklik ve Ceza Hukuku", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 37, S. 1, Y. 1980. s. 59 vd.

³⁶⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 205; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 211.

³⁶⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 205.

³⁶⁸ Ünver, **İftira**, s. 63.

suçunu oluşturacaktır. Fakat böyle bir durum ise iftira suçuna vücut vermeyecektir³⁶⁹. 5237 sayılı TCK 267. maddede düzenlenen iftira suçunu meydana getiren tipik eylem seçimlik hareketlidir. Her ne kadar bu suçta tipik eylem, işlenmediğini bildiği bir kimseye *hukuka aykırı herhangi bir fiil* isnat etmek ise de, bu tamamen serbest hareketli bir suç olarak düzenlenmiş olduğunu göstermemektedir. Bu suçun tipik olabilmesi için bunun ancak sınırlı sayıda belirtilen davranış modellerinden en az birisinin yapılması suretiyle ve ancak bu biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir³⁷⁰. Seçimlik hareketli bir suç olarak 267. maddede düzenlenen iftira suçu, söz konusu maddenin birinci fıkrasında, bir kimseye “şikâyet” veya “ihbar” da bulunarak veya basın ve yayın yoluyla, masum bir kimseye belirli bir elverişlilikte bir hukuka aykırı fiil isnat etmek olarak ifade edilmiştir. Diğer bir anlatımla, 5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinde düzenlenen iftira suçunda, 765 sayılı mülga Ceza Kanunu’ndan farklı olarak şekli iftiranın kapsamı basın ve yayın yolu ile idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak hususları eklenerek genişletilmiştir³⁷¹.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda iftira suçu, “Mille ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” başlıklı Dördüncü Kısımın, “Adliye Karşı Suçlar” başlıklı İkinci Bölümünde yer alan 267. maddede düzenlenmiştir. Bu maddede suçun unsurları ile nitelikli halleri belirtilmiştir. TCK’nın 269. maddesinde ise iftira suçuna ilişkin etkin pişmanlık hallerine yer verilmiştir.

TCK’nın 267. maddesinde masum bir kimseye işlemediğini bildiği bir fiille ilgili soruşturma ve kovuşturma başlatılması ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunmak suretiyle ya da basın ve yayın yoluyla hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişinin bir yıldan dört yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı belirtilmiştir. Düzenleme çerçevesinde iftira, failin suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat etmesidir. Günlük dilde “kara çalmak” şeklinde ifade edilebilecek iftira suçunda suçsuz olduğu bilinen bir kimse için adalet mekanizması harekete geçirilmek istenmektedir. Fail, bu amaçla adli organları dâhil etmeye çalışmaktadır. Kanunkoyucu, failin bu amacını gözeterek 765 sayılı mülga Ceza Kanunu’nda olduğu gibi 5237 sayılı TCK’da da iftirayı adliye karşı suçlar arasında düzenlemeyi tercih etmiştir³⁷². Ancak mülga TCK’dan farklı olarak idari bir yaptırımın uygulanmasını sağlamak için ihbar ve şikâyette bulunmak, iftira suçu kapsamına

³⁶⁹ Dündar, s. 294-295.

³⁷⁰ Ünver, **İftira**, s. 63-64.

³⁷¹ Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 190.

³⁷² Yurtcan, s. 10-11.

alınmış ve yine bu suçun basın ve yayın yoluyla da işlenebileceği madde kapsamına dâhil edilmiştir.

267. maddenin 2-6. fıkralarında suçun nitelikli hallerine yer verilmiştir. 2. fıkraya göre iftira suçunun maddî eser ve delil uydurmak suretiyle işlenmesi durumunda ilk fıkraya göre belirlenen ceza yarı oranında artırılacaktır. Bu düzenlemede 765 sayılı mülga Ceza Kanunu döneminde “maddi iftira” olarak ifade edilen hal, iftira suçunun nitelikli hali olarak belirtilmiştir. 3. fıkrada iftiraya maruz kalan kişinin ilgili fiili işlemediğinin beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar ile belirlenmesi halinde yargılama sürecinde gözaltına alma ve tutuklama haricindeki koruma tedbirlerinden uygulanması durumunda 1. ve 2. fıkralara göre verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı düzenlenmiştir. Düzenlemede kanunkoyucunun bilinçli şekilde gözaltına alma ve tutuklama koruma tedbirlerini hariç tuttuğu anlaşılmaktadır. Bu duruma 4. fıkrada yer verilmiştir. 4. fıkraya göre iftira suçunun faili, masum kimsenin isnat nedeniyle gözaltına alma veya tutuklama koruma tedbirlerine maruz kalması halinde ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan dolayı fail olarak sorumlu tutulacaktır. Bu düzenlemede kanunkoyucu, cezada artırıma gitmeyerek failin hem iftira suçunda doğrudan fail hem de kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda dolaylı fail olarak cezalandırmayı amaçlamıştır.

İftira suçunun nitelikli hallerinden birini içeren 267. maddenin 5. fıkrasında mağdurun ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûm edilmesi durumunda failin yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. Bu konuda kanunkoyucu, cezada artırım oranı öngörmeyerek somut olayın özelliğine göre yirmi yıl ve otuz yıl arasında hâkime takdir hakkı tanımıştır. Bu fıkrada yer alan süreli hapis cezasına mahkûmiyet durumunda mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına hükmedileceğine yönelik düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından 2013 yılında iptal edilmiştir³⁷³. 6. fıkrada mağdurun mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanması durumunda 5. fıkraya göre verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre iftiraya maruz kalan kimse hakkında hükmedilen ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasının infazına başlanması durumunda faile verilecek yirmi yıl ile otuz yıl arasındaki ceza yarı oranında artırılacaktır. Kanunun 267. maddesinin 7. fıkrasında yer alan mağdur

³⁷³AYM'nin 10.04.2013 Tarih ve Esas. 2013/14, Karar. 2013/56 Sayılı Kararı, **Kaynak:** <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Ara?KararNo=2013%2F56&KararAramaRaporu=1>, e.t: 29/10/2021.

hakkında hapis cezası haricinde adli ya da idari bir yaptırım uygulanması durumunda failin 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağına ilişkin düzenleme, Anayasa Mahkemesi tarafından 2011 yılında iptal edilmiştir³⁷⁴. İftira suçuna ilişkin 267. maddenin 8. fıkrasında bu suça yönelik özel bir zamanaşımı düzenlemesi bulunmaktadır. Düzenlemeye göre iftira suçuna ilişkin dava zamanaşımı, mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten başlamaktadır. Kanunkoyucu, iftira suçunun failinin zamanaşımı nedeniyle cezasız kalmaması adına bu fıkra da özel bir zamanaşımı düzenlemesi öngörmüştür. Maddenin 9. ve son fıkrasında basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçunda suç isnadının geniş kitlelere ulaştığı gözetilerek özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Maddeye göre iftira suçunun basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda bu suç nedeniyle verilecek mahkûmiyet kararının da aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan olunması gerekmektedir. Bu konudaki ilan masrafının iftira suçunu failinden tahsil edileceği de madde düzenlemesiyle açıklığa kavuşturulmuştur. Böylelikle geniş kitlelere ulaşma durumu bulunan suç isnadının asılsız olduğunun yalnızca mahkeme kararıyla kalmayarak kamuoyuna duyurulmasının amaçlandığı söylenebilmektedir.

3.2. İftira Suçunun Maddi Unsurları

3.2.1. Fail

Genel anlamda ceza hukukunda hareket yeteneği yalnız insanlara özgüdür, ölmüş kişilerin, eşyaların ya da hayvanların hareket yeteneği olmadığından, sadece insan suç faili olabilmektedir. Bu fail, gerçek kişi olmak şartıyla herkes olabilmektedir³⁷⁵.

5237 sayılı TCK'nın 267. maddesinde "kişi" ibaresi kullanıldığından suçun faili ile ilgili herhangi bir sınırlama mevcut değildir. Bu bakımdan iftira suçu özgü suç niteliğine haiz olmadığından herkes bu suçun faili olabilir³⁷⁶. Yaşayan her gerçek kişi iftira suçunu işleyebilir. Failin memur, kamu görevlisi veya sivil vatandaş olması da suçu işlenmesi ve ceza yaptırımını açısından bir farklılık göstermez³⁷⁷. Kaldı ki bu suçu işleyen failin, ismini tam olarak veya hiç belirtmemesi ya da müstear ad kullanması

³⁷⁴ AYM'nin 17.11.2011 Tarih ve Esas. 2010/115, Karar. 2011/154 Sayılı Kararı, **Kaynak:** <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Ara?KararNo=2011%2F154&KararAramaRaporu=1>, e.t: 29/10/2021.

³⁷⁵ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1155.

³⁷⁶ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1155; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7821.

³⁷⁷ Ünver, **İftira**, s. 57.

durumunda dahi, bilinmeyen failer hakkında da soruşturma başlatılabileceğinden bu durum iftira suçunun oluşumuna engel teşkil etmeyecektir³⁷⁸. Burada şu hususa değinmekte de fayda vardır. Şöyle ki; bir suçun tamamlanmasından itibaren dava zamanaşımı süresince soruşturması devam eder. Bu nedenle kimlik bilgilerini³⁷⁹ gizleyerek ihbar veya şikâyetle bulunan müfteri hakkında Cumhuriyet Savcısı iddianame hazırlayamaz. Aksi halde mahkeme, hazırlanan iddianameyi CMK 174. maddesi gereğince iade eder. Zira Yargıtay kararlarında; şüphelinin açık kimliğinin tespit edilmemesi bir iade nedeni olarak kabul edilmiştir³⁸⁰.

İftira suçunun faili kamu görevlisi³⁸¹ de olabilir. Failin kamu görevlisi olması iftira için öngörülen cezanın verilmesi bakımından herhangi bir farklılık arz etmez. Ancak kamu görevlisi görevi uyarınca elinde bulundurduğu araç veya gereçleri iftira suçunun işlenmesi sırasında kullanır ise TCK'nın 266. maddesi³⁸² uyarınca cezası artacaktır³⁸³. Örneğin; bir emniyet amirinin göreviyle ilgili elinde bulundurduğu araç ve gereçleri, bir suçun maddi eser ve delillerini uydurmak için kullanması halinde, hakkında TCK m. 267'de suçun işlenmesi bakımından kamu görevlisi olma sıfatı ayrıca dikkate alınmadığından tayin edilen cezası 266'ncı maddeye göre üçte biri oranında arttırılacaktır. Ayrıca iftira suçu, görev dolayısıyla ya da görevle bağlantılı olarak işlenebilen suçlar arasında sayılmadığından, görevi sırasında suç işleyen kamu görevlisinin eyleminin soruşturulmasında, özel soruşturma usulü belirleyen 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna tabi değildir. Bu durumda kamu görevlisinin eylemi, genel hükümlere göre soruşturulur ve kovuşturulur³⁸⁴.

³⁷⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 825; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7821; Önder, s. 282.

³⁷⁹ Kimlik bilgileri ile şüphelinin soyadı, adı, adresi, medeni hali, doğum yeri, doğum tarihi ve tabiiyeti kast edilmektedir. Bkz. Nur Centel/Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 515.

³⁸⁰ "...şüphelinin üzerinde kimlik bilgilerine esas olacak herhangi bir belge bulunmadığı, yalnızca beyana dayalı kimlik bilgileri esas alınarak iddianame düzenlendiği, şüphelinin kimliği tereddütte neden olmaksızın tespit edilmeden dava açılmasının yasaya aykırıdır" olduğuna işaret ederek bu hususu bir iade nedeni olarak kabul etmiştir. Yargıtay 10. CD., T. 27.10.2014, Esas. 2014/4578, Karar. 2014/11707, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:24/04/2021.

³⁸¹ 5237 sayılı TCK'nın m.6/1-c uyarınca kamu görevlisi deyiminden; "kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi", anlaşılmaktadır.

³⁸² 5237 sayılı TCK'nın 266. madde metni şu şekildedir: "Görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında, ilgili suçun tanımında kamu görevlisi sıfatı esasen göz önünde bulundurulmamış ise, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır."

³⁸³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 825; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1155; Tezcan/Erdem/ Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1197.

³⁸⁴ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7821.

5237 sayılı TCK'nın 267. maddesinin gerekçesinde³⁸⁵ başlatılmış olan hukuk ya da ceza yargılaması sürecinde davanın tarafı, sanık veya tanık konumundaki kişilerin buldukları beyanları ile de iftira suçunun işlenebileceği belirtilmektedir³⁸⁶.

İftira suçunda, tüzel kişilerin de fail olabileceğine ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından tüzel kişiler bu suçun faili olamazlar³⁸⁷. Oysa *Bayraktar*, mülga TCK uyarınca tüzel kişilerin de iftira suçunun faili olabileceğini ifade etmiştir³⁸⁸. Aynı görüşe haiz *Şahbaz* da iftira suçunda failin bir kişi olabileceği gibi, bir gurup da olabileceğine değinerek tüzel kişilerin de iftira suçunun faili olabilecekleri görüşünü savunmuştur³⁸⁹. 1982 Anayasasının 38. maddesinin 6. fıkrasında ve 5237 sayılı TCK'nın 20. maddesinin 1. fıkrasında ceza sorumluluğunun şahsi olduğu ve kimsenin başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamayacağından söz edilmektedir. Kaldı ki, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda tüzel kişiler, suç faili de sayılmamaktadır (bkz. TCK m. 20/2). Zira TCK m. 20'nin gerekçesinde; "Suç ve ceza politikası gereği olarak ancak gerçek kişiler suç faili olabilir ve sadece gerçek kişiler hakkında ceza yaptırımına hükmedilebilir"³⁹⁰ denilmektedir. Bu durum 1982 Anayasası ile güvence altına alınan ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralının bir gereğidir. Yine tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri başlıklı TCK m. 60'ın gerekçesinde³⁹¹ de; "Anayasamızda da güvence altına alınan ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralının gereği olarak sadece gerçek kişiler hakkında ceza yaptırımına hükmedilebilir. Ancak bu ilke, işlenen suç dolayısıyla özel hukuk tüzel kişileri hakkında güvenlik tedbiri niteliğinde yaptırımlara hükmedilmesine engel değildir" denilmekle kanunkoyucunun, tüzel kişileri bir suçun faili olamayacağını kabul ettiği söylenebilir. Bu açıdan iftira suçunun faili, yalnız bir tüzel kişi içerisinde işleyişte bulunan gerçek kişi/kişilerdir. Buradan hareketle, tüzel kişilerin iftira suçunun faili olamayacağını yalnız gerçek kişilerin iftira suçunun faili olabileceğini söylemek mümkündür.

Herhangi bir suçun işlenmesi halinde herkes işlenen suçu ihbar etme hakkına sahip ise de mevzuat gereği bazı kimseler için çeşitli hallerde bu durum bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir³⁹². Buna rağmen ihbar yükümlülüğünün yerine getirilmesi

³⁸⁵ Bkz. TCK'nın m. 267 gerekçesi.

³⁸⁶ Burada failin iftira ve yalan tanıklık suçlarından ayrı ayrı cezalandırılması gerektiğine dair görüş için bkz. Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1218.

³⁸⁷ Ünver, **İftira**, s. 57; Yıldırım, **İftira suçu**, s. 187; Sönmez, s. 81.

³⁸⁸ Bayraktar, **İftira**, s. 190.

³⁸⁹ Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 493.

³⁹⁰ TCK m. 20 gerekçesi.

³⁹¹ TCK m. 60 gerekçesi.

³⁹² Örnek için Bkz. 3628 sayılı kanunun *suçun ihbarı* başlıklı 18. maddesi.

sırasında bu kimselerin suç işlemediğini bildikleri masum kimseye karşı hukuka aykırı fiil isnat etme eylemleri haklı olarak görülmeyecektir. Zira böyle bir durum karşısında ihbar yükümlülüğü bulunan bu kimseler de iftira suçunda fail olarak yargılanabilecektir³⁹³.

Fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamazsa da çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir(bkz. TCK m. 31/1). İftira suçunu işlediği sırada 12 yaşını bitirmemiş çocuğun ceza sorumluluğu bulunmadığı için iftira suçundan cezalandırılmayacaktır. Ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir. Eğer iftira suçunun işlendiği tarihte fail-çocuk 12 yaşından büyük ise 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu uyarınca suça sürüklenen çocuklara özgü özel muhakeme usullerine göre yargılaması yürütülecektir³⁹⁴. Yine ihbar veya şikâyette bulunan kişinin bu eylemi sırasında fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayacak veya davranışlarını yönlendiremeyecek derecede akıl hastası olması durumunda bu fiili dolayısıyla cezalandırma yoluna gidilemeyecektir. Ancak akıl hastası hakkında, güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır (bkz. TCK m. 57).

3.2.2. Mağdur

Mağdur kavramı “kadre uğramış kişi” ya da “haksızlığa uğramış kişi” anlamına gelmekle suçun konusunun ait olduğu kimsedir³⁹⁵. Suçun konusu ise hareketin yöneldiği kişi veya şeydir³⁹⁶. Eğer suçun konusu bir kişi veya kişilere ait ise o vakit mağdur bu kişi veya kişiler olmaktadır. Diğer bir anlatımla mağdur, suçun ihlal ettiği hukuki değerini ya da menfaatin sahibidir. Bu yüzden suçun mağdurunu belirlemeye yönelik açıklamalar suçun hukuki konusuna dair açıklamalarla doğrudan ilişkilidir³⁹⁷. Buna mukabil, suçun konusu belli kişi ya da kişilere ait değil ise mağdur, toplumu oluşturan herkeştir³⁹⁸.

Doktrinde iftira suçunun mağduruna ilişkin farklı görüşler yer almaktadır. Bu görüşlerden biri, suç mağdurunun kendine iftira atılan kişi olduğunu, bu kişinin gerçek

³⁹³ Yıldırım, İftira Suçu, s. 187.

³⁹⁴ Yıldırım, İftira Suçu, s. 187; Artuk/Gökçen/Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 528 vd.

³⁹⁵ İzzet Özgenç/Cumhur Şahin, Uygulamalı Ceza Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2001, s. 112; İzzet Özgenç, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (Genel Hükümler), 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2005, s. 225.

³⁹⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 284.

³⁹⁷ Yıldırım, İftira ve Suç Uydurma Suçları, s. 32.

³⁹⁸ Berrin Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 341.

ya da tüzel kişi olabileceğini savunmaktadır³⁹⁹. Doktrinde savunulan bir görüşe göre ise, iftira suçunun mağduru, adli makamlardır. Başka bir deyişle bu suçun mağduru yargı organıdır. Buna göre, asılsız isnada maruz kalan kimse iftira suçunun mağduru olmayıp konusunu oluşturmaktadır⁴⁰⁰. Mağdur konusundaki bir diğer farklı görüş ise, suçun mağduru bakımından ikili bir ayırım yapmaktadır. Bu görüşü savunanlara göre; bir suç isnadı söz konusu olduğunda kanuna aykırı bir eylem isnat edilen kişinin gerçek kişi gerçek kişiler olabilir. Bu görüşü savunanlar, tüzel kişilerin cezai sorumluluklarının olmadığını fiilin faili olarak tüzel kişilerin gösterilmelerinin mümkün olmadığını ve bu sebeple iftira suçunun tüzel kişilere karşı işlenemeyeceğini ifade etmektedirler. Ancak iftira suçunda tüzel kişiler hakkında idari bir yaptırım uygulatılmasına yönelik hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesi durumunda tüzel kişiler böyle bir isnada muhatap olabilecekleri için artık tüzel kişilerin iftira suçunun mağduru olabileceğini ileri sürmektedirler⁴⁰¹. Bir diğer görüşe göre ise, tüzel kişiler hakkında uygulanacak cezaların teknik anlamda bir ceza olmadığı bu yaptırımların idari veya inzibati nitelikte olduğu, ancak iftiranın gerçek bir suç isnadıyla işleneceğinden ve bu nedenlerle iftira suçunun mağdurunun tüzel kişiler ya da kişi toplulukları olamayacağı savunulmaktadır⁴⁰². İftira suçunda mağdura ilişkin bir başka görüş ise, TCK'nın 267. maddesinin 1. fıkrası "...bir kimseye... bir fiil isnat eden kişi"lerin cezalandırılmasını öngördüğünden, suçun yüklendiği "kimse" ibaresinin gerçek kişileri ifade ettiğini ileri sürmektedir⁴⁰³. Başka bir görüş ise, iftira suçunun mağdurunun, kendisine iftira edilen gerçek kişi ve toplumu oluşturan herkes olduğunu savunmaktadır⁴⁰⁴. Doktrinde diğer bir görüşe göre ise, iftira suçu, bireyin adil yargılanma hakkına karşı işlenen bir suç olup bireyler topluluğu bu suçun mağdurudur; adil yargılanma hakkı bireye ait olduğu için suçun mağduru birey ve bireylerdir. Bu görüşe göre, iftira suçunda hukuksal değer

³⁹⁹ Hasan Gerçeker, **Yorumlu & Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Cilt 2, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 2835.

⁴⁰⁰ Bayraktar, **İftira**, s. 190; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 493.

⁴⁰¹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1197.

⁴⁰² Önder, s. 282. Bu *Yazarın* düşüncesinin aksinde olan *Ünver*, "Tüzel kişilerin hakkında uygulanan yaptırımlar da hem teknik anlamıyla bir "suç" nedeniyle hüküm altına alınmakta hem de TCK'nın açık düzenlemesiyle ceza yaptırımının bir türü olarak düzenlenmiştir. O nedenle, tüzel kişilerin suçun mağduru olamayacağı görüşüne katılmıyorum. Bu görüşü belirttiğimiz gerekçelerle yerinde bulunmuyoruz" demekle, tüzel kişilerin iftira suçunun mağduru olarak kabul edilemeyeceği görüşüne katılmadığını açıkça belirtmiştir. Bkz. Ünver, **İftira**, s. 59.

⁴⁰³ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 231.

⁴⁰⁴ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2014, s. 8050; "İftira suçu adliye karşı suçlar arasında düzenlenmiştir. Adliyenin işleyişine ait menfaatin toplumun tüm bireylerini ilgilendiren bir husus olduğu tartışmasızdır." Bu *Yazarlara* göre, iftira suçunun mağduru ancak gerçek kişilerdir. Tüzel kişiler ise iftira suçunda ancak suçtan zarar gören olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla iftira suçunun mağduru, tüzel kişinin organ veya temsilcisini oluşturan gerçek kişilerdir. Bkz. Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 979, 980.

sahibi bireyler topluluğu olup adliye ise temsilcisi taşıyıcısıdır. Adil yargılanma hakkı ihlal edilen birey dışındakiler suçtan zarar gören kimselerdir⁴⁰⁵. Bir diğer görüş ise, iftira suçunda suçun mağdurunun ancak gerçek kişiler olabileceğini tüzel kişiler ve adliyenin ise suçtan zarar gören konumunda olabileceğini savunmaktadır⁴⁰⁶.

Kanaatimizce, iftira dolayısıyla menfaati ihlal edilen kimseler gerçek kişiler olduğundan iftira suçunun mağdurunun ancak gerçek kişiler olabileceğini; tüzel kişilerin ise bu suçun mağduru olamayacaklarını yalnız suçtan zarar gören⁴⁰⁷ olabileceklerini düşünmekteyiz⁴⁰⁸. Zira tüzel kişilere karşı gerçekleştirilen iftira suçunda mağdur, tüzel kişinin organ veya temsilcisini oluşturan gerçek kişi/kişilerdir. Ayrıca tüzel kişilerin ceza hukukundaki sıfatı mağdur değil, suçtan zarar gören olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla bu kişiler ceza hukuku anlamında mağdur sıfatıyla nitelendirilmediğinden işlenen iftira suçu bakımından ancak suçtan zarar gören olarak ifade edilebilir. Bu durumda, tüzel bir kişiye karşı gerçek dışı hukuka aykırı eylem isnadı yapılmışsa isnada konu fiilin suç veya idari yaptırım gerektiren bir fiil olup olmadığına bakılmaksızın tüzel kişinin iftira suçunun mağduru olamayacağı kabul edilmelidir. Mevcut TCK sistematğinde fail ve mağdur olarak yalnız gerçek kişilerin kabul edilmesiyle⁴⁰⁹ ve özel olarak 267.nci madde metninde bir “kimseye” ibaresine yer verilmiş olması nedeniyle tüzel kişiler iftira suçunun mağduru olamayacaktır. Sonuç olarak, barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşama hakkına sahip gerçek kişilerin ve toplumu oluşturan tüm bireylerin, iftira suçunda mağdur konumunda olabileceğini düşünmekteyiz.

İftira suçunda hukuka aykırı asılsız isnadın yöneldiği kişinin eylem anında sağ olması gerekmektedir⁴¹⁰. Eğer iftiraya maruz kalan kişi hayatta değilse sanığın veya hükümlünün ölümü başlıklı TCK'nın 64. maddesi gereğince ve ölü kimseler hakkında

⁴⁰⁵ Ünver, **İftira**, s. 57.

⁴⁰⁶ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1155.

⁴⁰⁷ Suçtan zarar gören kavramı için bkz. Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 342.

⁴⁰⁸ Zafer İçer, “Türk Ceza Hukukunda Tüzel Kişiler”, Marmara Üniversitesi SBE, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2011, s. 83.

⁴⁰⁹ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, 218; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 288.

⁴¹⁰ Önder, s. 282; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1155; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 827; “İncelenen somut olayda, sanık hakkında dört kişiye iftira suçundan dava açıldığı, ancak dosyada bulunan nüfus kaydı ve mernis ölüm tutanağından C...G...adlı kişinin, sanığın yetkili merciiye şikâyet dilekçesi verdiği günden yaklaşık altı ay önce 20.06.2002 tarihinde öldüğü anlaşılmaktadır. Ölüye karşı suç yüklenmesi düşünülemeyeceğinden, sanığın, anılan kişiye, işlenemez nitelikteki suçtan, mahkûmiyetine karar verilmesi hukuka aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 12.07.2006, Esas. 2006/4670, Karar. 2006/13841, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/09/2021.

kovuşturma yapılamayacağından iftira suçu sübuta ermiş olmayacaktır⁴¹¹. Ayrıca bu suçun mağduru belirli ya da belirlenebilir olmak zorundadır. Kimi hedef aldığı tespit edilemeyen bir suç isnadı iftira suçu sayılmamaktadır. Ancak iftiraya uğrayan kişinin kimlik bilgileri ve adı belirtilmese bile, basit bir soruşturma sonucu kimlik bilgilerine ulaşmak mümkün ise, o vakit iftira suçu oluşacaktır⁴¹². Yine Anayasamızın 38. maddesinin 6. fıkrası ile garanti altına alınmış ceza sorumluluğunun şahsi olması kuralı gereğince, ancak gerçek kişiler hakkında ceza yaptırımına hükmedilebilir⁴¹³. İftira suçunda hukuka aykırı fiilin isnat edildiği kişinin belli olmaması iftirayı değil, suç uydurma suçunu oluşturacaktır⁴¹⁴. Zira 5237 sayılı TCK'nın 267. madde gerekçesinde *“İsnadın belli bir kişiye yönelik olması gerekir. Bu kişinin ismi açıkça belirtilmese bile, yapılacak bir araştırma sonucunda kimliğinin belirlenebilir olması yeterlidir”* şeklinde ifade edilmektedir⁴¹⁵. Bu bakımdan, hukuka aykırı fiil isnat eden kişinin, iftira suçunun faili olarak kendisini, kimliği belirsiz bir kimseyi ya da ölmüş bir kişiyi göstermesi halinde iftira suçu işlenmemiş olacaktır. Öte yandan iftira suçunda fail ve mağdur sıfatı aynı kişi üzerinde de birleşemez⁴¹⁶. Aksi halde fail, işlenmediğini bildiği bir suçu kendisi işlemiş gibi ihbarda bulunur ise TCK'nın 270. maddesinde düzenlenen suç üstlenme suçunu işlemiş olur⁴¹⁷. Ayrıca burada yinelemek gerekirse, iftira suçunda fail, işlemediğini bildiği halde hukuka aykırı fiil isnat ettiği masum kimsenin kimliğini açık ve net olarak göstermemiş ya da bildirmemiş olabilir. Nitekim fail tarafından bu husus gerçekleştirilmemiş olsa dahi iftira suçunun işlenmesi engellenmiş olmayacaktır. Burada asıl olan failin asılsız isnat ile bir kimseyi suçlaması ve yetkili makamlarında bu

⁴¹¹ Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 232.

⁴¹² Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7821; Erem/Toroslu, s. 201; Yurtcan, s. 14.

⁴¹³ Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 231.

⁴¹⁴ Önder, s. 283; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 7. Baskı, s. 921; Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 979; *“Sanığın katılana gayri resmi olarak sattığı aracın bedelinin bir kısmını tahsil edemediğinden aracın bulunup kendisine teslim edilmesi suretiyle katılan bakiye borcunu ödemeye zorlamak saikiyle aracının kimliği belirsiz kişi ya da kişilerce çalındığını beyan ederek ihbarda bulunması şeklindeki somut olayda; katılan hakkında soruşturma açılması amacının bulunmaması ve şikayet konusu eylemin failinin belirli olmaması nedeniyle iftira suçunun unsurlarının oluşmadığı, ancak; işlenmediğini bildiği halde hırsızlık suçunu yetkili makamlara işlenmiş gibi ihbar eden sanığın eyleminin TCK'nın 271. Maddesin de düzenlenen “Suç uydurma” suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması...”* Yargıtay 16. CD., T. 23.12.2015, Esas. 2015/5652, Karar. 2015/5214, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, e.t; 09/03/2021.

⁴¹⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 7. Baskı, s. 922.

⁴¹⁶ Mustafa Artuç, **Türk Ceza Kanunu Açıklamalı**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 1300.

⁴¹⁷ Bayraktar, **İftira**, s. 191; Önder, s. 283; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 28; Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 189.

durumu tespit edebilecek olmasıdır⁴¹⁸. Öte yandan iftira suçunda fail, asılsız isnatta bulunduğu kişinin kimliği hakkında yanlış/hataya düşmüş de olabilir⁴¹⁹. Ancak bu durum fail açısından, suçun oluşumunu engellemeyecektir. Diğer yandan iftira suçunda fail, bir topluluğa karşı da hukuka aykırı bir fiil isnat etmiş olabilir. Bu durumda bir veya birden fazla mağdur gündeme gelecektir. Ancak hukuka aykırı fiilin yöneldiği toplulukta belirli kişilerin kastedildiği anlaşılamiyorsa iftira suçu işlenmiş olmayacaktır⁴²⁰. Buna göre failin topluluğa yönelttiği asılsız isnat eyleminin iftira suçuna vücut verebilmesi için isnadın yöneldiği kişinin belirlenebilir olması gerekmektedir. Örneğin: X barosu yönetim kurulu üyelerinin bazılarının avukatlardan rüşvet aldığına dair bir ihbar dilekçesinin Y Cumhuriyet Başsavcılığına verilmesi halinde, yönetim kurulu üyelerinden hangisinin rüşvet aldığı belirli/belirlenebilir olmadığından gerçekleştirilen eylem iftira suçuna vücut vermezken, yönetim kurulu üyelerinden O'nun rüşvet aldığına dair asılsız isnat ise iftira suçuna vücut verecektir. Burada önemli olan asılsız isnadın yöneldiği kişi ya da kişilerin belirlenebilmesidir. Eğer mesnetsiz isnadın toplulukta kime yönelik olduğu belirlenemiyorsa o vakit iftira suçu değil “suç uydurma suçunun” oluştuğunun kabulü gerekebilir.

İftira suçu bir ya da birden fazla gerçek kişiye karşı işlenmiş olabilir⁴²¹. Yani fail hukuka aykırı fiil isnadını bir ya da birden fazla kişiye karşı yöneltebilir. Örneğin, X apartmanı 12. Kat No:38 numaralı evde ikamet eden kişilerin, asılsız olarak fuhuş suçunu işlediklerine dair bir şikâyet yapılması halinde belirtilen bu konutta sadece 4 kişinin ikamet etmesi, bu dört kişiye karşı iftira suçunun işlendiğinin kabulünü gerektirecektir. Şahbaz'a göre de, iftira suçunda birden fazla mağdurun bulunması halinde mağdur sayısı kadar iftira suçu işlenmiş olacaktır⁴²². Yine başka bir yazar da,

⁴¹⁸ Önder, s. 283; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 231; Bayraktar, **İftira**, s. 191; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 826; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 27; “Sanık, M.G.K’dan karşılığında 12.500 TL ve 44.000 TL bedelli iki adet çek vererek devraldığı ve belediye tarafından mühürlenmesi üzerine A.N.M.’e devrettiği tadilat yapılmakta olan işyerinde, masanın üzerinde bulunan daha önceden unuttuğu çantasındaki 12.500 TL değerindeki çekin çalındığı iddiasıyla herhangi bir isim vermeden şikayetçi olmuşsada; şikayet üzerine çeki tahsile koyan M.G.K. ve A.N.M. hakkında hırsızlık suçu nedeniyle soruşturma yapıp ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ve hukuka aykırı fiil isnat edilen kişilerin isimlerinin açıkça belirtilmese dahi somut ve belirlenebilir olması nedeniyle eylemin TCK’nun 267. maddesinde düzenlenen iftira suçunu oluşturacağı, hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, kanuna aykırı(dır)” Yargıtay 9. CD., T. 20.06.2013, Esas. 2013/4607, Karar. 2013/9616, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:06/11/2021.

⁴¹⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, s. 826; Önder, s. 283; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 53.

⁴²⁰ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 231; Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 188; Ünver, **İftira**, s. 61.

⁴²¹ Önder, s. 282; Ünver, **İftira**, s. 61; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 231.

⁴²² Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 493.

iftira suçunda birden fazla mağdurun olabileceğini ve bu mağdur sayısı kadar iftira suçunun oluşabileceğini ifade etmektedir⁴²³. Aksi görüşteki *Toroslu* ise, iftira suçunun birden fazla kişiye karşı işlenmesi halinde birinci derecede korunan varlık ve menfaat adliyenin idaresi olduğundan, ortada tek bir suçun işlendiğini belirtmektedir⁴²⁴.

Yabancı memlekette masum kimseye karşı gerçekleştirildiği iddia edilen suç, Türkiye’de soruşturulup kovuşturulamıyorsa bu suçun isnadı halinde iftira suçu oluşmaz⁴²⁵. İftira suçunun oluşabilmesi bakımından, masum kimseye karşı isnat edilen hukuka aykırı fiil ile adliye ve idarenin işleyişinin bozulması gerekir. Eğer hukuka aykırı fiil, failin kimliğinden ya da daha farklı sebeplerden ötürü kovuşturulabilir nitelikte değil ise adliye ve idarenin düzenli işleyişinin bozulması durumu söz konusu olmadığından iftira suçu da meydana gelmez⁴²⁶.

Suçun mağdurunun/suçtan zarar görenlerinin kim olduğunun açılan davada açıkça belirtilmesi gerekmektedir⁴²⁷. Cumhuriyet Savcısı tarafından hazırlanan iddianamede suçun mağduru/suçtan zarar görenin kim olduğu açıkça belirtilmezse, bu durumda mahkeme, hazırlanan iddianamenin iadesine karar verir. Zira C. Savcısı tarafından genel ve soyut bir biçimde hazırlanan iddianame mahkemeye ibraz edilemez. Buna rağmen C. Savcısı tarafından bu şekilde bir iddianame düzenlenirse mahkeme, iddianamenin ve soruşturma evrakının verildiği tarihten itibaren on beş gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeleri inceledikten sonra eksik veya hatalı noktaları belirtmek suretiyle CMK’nın 170 inci maddesine aykırı olarak düzenlenen iddianamenin, Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verir⁴²⁸. Ayrıca burada belirtmek gerekir ki, mahkemenin iddianamenin iade nedenleri konusunda takdir hakkı yoktur. Kaldı ki mahkeme, kanunda sayılan sebepler dışında bir sebebe dayanarak da iddianamenin iadesine karar veremez.

1982 Anayasasının savunma dokunulmazlığı başlıklı 83/1. maddesinde: “*Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar*”. İlgili madde uyarınca, milletvekillerinin meclis çalışmalarındaki oy ve sözleri mutlak dokunulmazlık (sorumsuzluk) kapsamındadır.

⁴²³ Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 2650.

⁴²⁴ Nevzat Toroslu, **İftira Cürümünün Hukuki Konusu**, s. 128.

⁴²⁵ Erem, **Şerh, C: II**, s. 1521.

⁴²⁶ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 28-29.

⁴²⁷ Ünver, **İftira**, s. 61.

⁴²⁸ Sönmez, s. 88.

Buna göre, ihbar ya da şikâyet konusu olan suç mutlak dokunulmazlık kapsamına giriyorsa, yargı organlarının gereksiz yere meşgul edilmesinin engellenmesi için, iftira suçu oluşmaz⁴²⁹. İlgili kanun uyarınca meclis çalışmalarında sarf edilen sözler yasama sorumsuzluğu kapsamına girdiğinden bu kişiler hakkında kovuşturma ve soruşturma yapılamaz. Dolayısıyla kovuşturma organları da gereksiz yere meşgul edilmemiş olur. Eğer nisbi dokunulmazlık kapsamına giren bir suç, milletvekiline isnat edilirse bu durumda iftira suçu işlenmiş olacaktır. Çünkü Anayasanın 83/2. maddesi⁴³⁰, ancak sınırlı muhakeme işlemlerinin yapılmasını yasaklamakta olup, nisbi dokunulmazlık kapsamına giren bir suçun milletvekiline isnat edilmesi halinde hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasına engel bir durum söz konusu değildir⁴³¹.

765 sayılı TCK'nın 273. maddesinde yer verilen “*devlet memurlarından biri aleyhine sıfat ve hizmetlerinden dolayı*” iftira suçunun işlenmesi halinde failin cezasının arttırılacağına dair hüküm bulunmaktaydı. Mülga kanun döneminde devlet memurlarına görevlerinden dolayı bir suçun işlenmesi halinde fail hakkında verilecek cezanın m. 273'e göre arttırılacağı öngörülmüştü. Ancak 5237 sayılı TCK'da devlet memurlarına görevlerinden dolayı bir suçun isnat edilmesi hali, gerek m. 267'de gerek ise diğer maddelerde yapılmış herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır⁴³².

Son olarak belirtmek gerekir ki, iftira suçunun oluşabilmesi için hukuka aykırı fiil isnadının yöneldiği kişinin masum ve suçlu olmayan bir kimse olması gerekir. Bu husus 267. madde metninde de “*işlemediğini bildiği halde*” ibaresi ile açık bir şekilde ifade edilmektedir. Yine madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, iftira suçunun oluşabilmesi için, kendisine hukuka aykırı fiil isnat edilen kişinin bu fiili işlemediğinin bilinmesi gerekir. Ancak hukuka aykırı fiilin isnat edildiği kişi ifadesinden herhangi bir zaman için hiçbir suç işlememiş kişi anlaşılmalıdır. Bu kişinin ise, sadece isnat edilen fiiller bakımından masum olması gerektiği ifade edilmektedir⁴³³.

⁴²⁹ “İhbarın ve iftiranın yapılmış olması kişiye karşı Devletin cezalandırabilme hakkının mevcut olmasının da bir şart olarak arandığı ve bu sebeple yasama dokunulmazlığı olanların gerekse diplomatik dokunulmazlığa sahip bulunanların iftira suçunun doğrudan doğruya mağduru olamayacakları kabul edilmektedir.” Önder, s. 283-284.

⁴³⁰ 1982 Anayasanın 83/2. maddesi: “*Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14'üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Ancak, bu halde yetkili makam durumu hemen ve doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmek zorundadır*”.

⁴³¹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1199.

⁴³² Sönmez, s. 88.

⁴³³ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s.741.

3.2.2.1. Ölen Kişiler

İftiraya ilişkin suç isnat edilen kişinin sağ olması gerekir. Zira ölü bir kimsenin iftiraya uğramasından söz edilemez. Kaldı ki, ölmüş bir kişiye soruşturma ve kovuşturma yapılması mümkün olmadığından, ölen kişiye suç isnadı durumu iftira suçunu değil⁴³⁴ şartları mevcut ise, hakaret suçunu oluşturacaktır⁴³⁵. Ayrıca ceza kanunumuz, kendisine iftira atılan kişinin ölmesi durumunda, kamu davasının düşmesine karar verilmesini emretmiştir. Dolayısıyla ölen bir kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılamayacağından, asılsız isnat iftira suçunu oluşturmayacaktır. Fakat bu gibi durumlarda TCK'nın 271. maddesinde yer alan uydurma suçu veya TCK'nın 130. maddesinde düzenlenen ölen kişinin hatırasına hakaret suçları oluşabilecektir⁴³⁶.

3.2.2.2. Hâkimler ve Cumhuriyet Savcıları

Mesleklerinin gereği olarak hâkimlerin ve Cumhuriyet savcılarının asılsız isnat ile karşı karşıya kalma durumları oldukça fazladır. Bu durum 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 76. madde 3. fıkrasında⁴³⁷ özel olarak hüküm altına alınmıştır. Bu maddede, disiplin cezalarını gerektiren durumlarda olan şikâyet ve ihbarların kötü niyetli yapıldığının ya da kanıtların uydurulduğunun anlaşıldığı durumlarda, TCK'nın 267. madde 1. fıkrasındaki suçun hükmolacağı belirtilmiştir. Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun yürütmekte olduğu disiplin soruşturmasının başlatılmasına neden olan şikâyet ve ihbarın, kötü niyetli olması ya da kanıt olarak sunulanların uydurma olması durumunda TCK'daki iftira suçuna atıf yapılmış ve fiilin cezalandırılması yoluna gidilmiştir. Hâkim ya da savcılara yönelik iftira suçu genellikle, davanın uzatılması, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının reddinin sağlanması, davanın başka bir mahkemeye sevk edilmesi gibi amaçlarla yapılmaktadır. İsnat sahibi, hâkim ve cumhuriyet savcısının mağdur olmasında kasıt gözetmese dahi iftira suçu oluşmaktadır. Fakat şikâyet ve ihbarın Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun işlem başlatmasını gerektiren bir

⁴³⁴ Şahbaz, **Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, s. 3065.

⁴³⁵ Yaşar/Gökcan/Artaç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7821; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1156.

⁴³⁶ Şahbaz, **Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, s. 3065; Malkoç, s. 2011; Ayrıca bkz. Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 493, "Ölmüş birisi hakkındaki asılsız isnat iftira değil ve fakat ölüye hakaret suçunu oluşturabilir".

⁴³⁷ İlgili madde metni şu şekildedir: "Disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar ve şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hallerde, mahkemeye yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmakla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267'nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolunur. Şu kadar ki bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır."

eylemle ilişkili olması gerekmektedir. İsnat edilen eylemin, hâkim ve cumhuriyet savcısının görevine ilişkin olma şartı da yoktur. Özel hayatla ilgili aslı olmayan isnat da iftira suçunu oluşturmaktadır. Bu durumda soruşturmanın yapılması zorunlu değildir. Bu ithamların aslını yansıtmadığı anlaşıldığında iftira suçu tamamlanmış olacaktır⁴³⁸.

3.2.2.3. Akıl Hastası ve Yaşı Küçük Olanlar

İftiraya uğrayan masum kimsenin yaş küçüklüğü, akıl hastalığı gibi nedenlerle cezai ehliyeti olmayan kişilere asılsız suç isnadı halinde iftira suçunun oluşup oluşmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, iftira suçunun iftiraya maruz kalan kişinin yaşının küçük ya da tam akıl hastası olması gibi, cezai ehliyeti bulunmayan bu kişilere karşı işlenmesi durumunda da eylem suç olmaktan çıkmayacaktır⁴³⁹. Zira bu kimseler de yasalar önünde birer şahıs olup, mağdurun vatandaşı olup olmaması herhangi bir önem arz etmemektedir⁴⁴⁰. Ve isnat kabiliyeti olmayanlara yapılan asılsız isnatlar dolayısıyla bu kişilerde yargı önüne çıkmakta, adliye bu kimseler içinde yanlış ya da hatalı karar vererek bu kimseler yüzünden itibarı zarar görmektedir⁴⁴¹. Farklı bir görüşe göre ise, mağdur, cezai ehliyetine sahip bir kişi olmalıdır. Çünkü bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnadının yüklenebilmesi için kişide kusur yeteneğinin var olması gereklidir⁴⁴². Aksi halde bu kimselerin cezai ehliyeti olmadığından haklarında yapılan asılsız isnatlar bakımından iftira suçu oluşmaz⁴⁴³. İftira suçunda ihbar veya şikâyete konu hukuka aykırı fiil bir suç ise, fail olarak gösterilen kişinin ihbar veya şikâyetin yapıldığı tarihte cezai ehliyetine de sahip olması gereklidir. İftiraya maruz kalan kişi 12 yaşını doldurmamış ya da akıl hastası ise ve ceza ilişkisini düşüren nedenler ihbar veya şikâyette belirtilmişse, bu kimselerin cezai ehliyetleri olmadığı için iftira suçunun işlenmemiş olduğu ifade edilmektedir⁴⁴⁴. Başka bir görüş, yaşı küçük ve akıl hastası olan kimselerin cezai ehliyetleri bulunmasa dahi haklarında küçüklere veya akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanması söz konudur (TCK madde 31/1).

⁴³⁸ Öner, s. 1148-1149.

⁴³⁹ Savaş/Mollamahmutoglu, s. 2650; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 493; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 726; “İftiraya maruz kalan kişinin yaş küçüklüğü ya da akıl hastası olması gibi nedenlerle cezai ehliyetinin bulunmaması, iftira suçunun oluşmasını her zaman engelleyemeyecektir. Bu kimseler hakkında cezai müeyyide uygulanamayacak ise de 5237 sayılı TCK’nın m. 56 kapsamında bir tedbirin uygulanması söz konusu olacağına göre suçun oluştuğunun kabul etmenin daha isabetli olacağı düşünülebilir.” Malkoç, s. 2011.

⁴⁴⁰ Savaş/Mollamahmutoglu, s. 2650; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 493.

⁴⁴¹ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 726.

⁴⁴² Önder, s. 283.

⁴⁴³ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 56.

⁴⁴⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1198-1199.

Bu kimseler hakkında güvenlik tedbirlerinin uygulanabilmesi için de haklarında soruşturma yapılması ve dava açılması gerekmektedir. Başka bir deyimle, hukuka aykırı bir fiil gerçekleştirmeyen bir kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılması söz konusu olamayacağından doğal olarak da bu kişiler hakkında özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanması hali gündeme gelmeyecektir. Bu bakımdan yaşı küçük ve akıl hastası bir kimse hakkında idari bir yaptırım ya da güvenlik tedbiri uygulanmasının sağlanması amacıyla adli soruşturma yapılmasını gerektiren bir suç isnadının bulunulması halinde iftira suçunun oluşacağı ifade edilmektedir⁴⁴⁵. Doktrinde savunulan diğer bir görüşe göre, yaşı küçük ve akıl hastası olan kimselere karşı hukuka aykırı fiilin isnat edilmesi durumunda bu kimselerin suçun faili olarak devletin yargı organlarınca takibatı yapılamayacağından, bu kimselere yönelik gerçekleştirilen gerçeğe aykırı isnatlar bakımından iftira suçu oluşmayacaktır. Eğer diğer şartlar da mevcut ise, TCK'nın 125. maddesi gereğince bu kişiler bakımından hakaret suçunun meydana gelmesi söz konusu olabilecektir⁴⁴⁶. *Kanımızca*, bu durum bir kusur sorunu olup, isnat edilen suçun oluşumu ile ilgili değildir. İftira suçunda cezalandırılan husus, bir kimse hakkında haksız bir şekilde soruşturma ve kovuşturma başlatılmasına neden olunmasıdır. Bu kapsamda 12 yaşından küçük kişilere ya da kusur isnat yeteneği tamamen ortadan kalkmış kişilere yönelik asılsız isnatlar, bu kimseler hakkında hiçbir şekilde soruşturma başlatılamayacağı anlamına gelmemektedir. Böyle durumlarda çocuklara özgü güvenlik tedbirleri veya akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilmektedir. Kaldı ki asılsız isnat nedeniyle, bu kimselerin kişilik hakları da rencide olmaktadır. Tüm bu gerekçelerle, akıl hastalığı veya yaş küçüklüğü gibi nedenlerle cezai ehliyeti olmayan kişilerin de iftira suçunun mağduru olabileceğini ve bu kimselere yönelik yapılan hukuka aykırı fiil isnadının bulunulması halinde iftira suçunun oluşacağını düşünmekteyiz.

3.2.3. Fiil

Fiil, insanın dış dünyada beliren iradi davranışıdır⁴⁴⁷. Ceza hukukunda bir suçun oluşabilmesi bakımından insanın dış dünyada iradesini açığa çıkarması gereklidir⁴⁴⁸. Suçun kanuni tarifinden fiilin tanımlanışına göre suçlar tek ve çok hareketli suçlar,

⁴⁴⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, 2010, s. 7823.

⁴⁴⁶ Artuk/Gökcen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 981.

⁴⁴⁷ Artuk/Gökcen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 215; Ayrıca fiil hakkında detaylı bilgi için bkz. Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 215-220.

⁴⁴⁸ Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 213.

serbest hareketli suçlar, bağlı hareketli suçlar, seçimli hareketli suçlar ve kesintisiz suçlar olarak tasnife tabi tutulabilir⁴⁴⁹. Öte yandan fiil icrai davranışla işlenebileceği gibi ihmali davranışla da işlenebilmesi mümkün olup, yine suç tasnifine göre sınıflandırılmaktadır⁴⁵⁰.

Çalışma konusu olan suçta fiil seçimlik hareketlidir⁴⁵¹. Ayrıca burada ifade etmek gerekir ki, seçimlik hareketli suçlarda, kanuni tanımında suçun icrasının birbirinin alternatifi olarak birden fazla hareket gösterilmekte ve bu hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle suç işlenmiş olmaktadır⁴⁵².

İftira suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda:

1. Yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın yayın yolu ile masum kimseyi adli soruşturmaya uğratmak ya da bu kişi hakkında idari yaptırım uygulanmasını sağlamak için hukuka aykırı fiil isnat etmek, Fiilin bu şeklini, iftira doğrudan ya da dolaylı bir bildirimle gerçekleştiğinden şekli iftira olarak isimlendirebilir (m. 267/1)⁴⁵³.
2. İftira edilen fiilin maddi eser ve delillerini uydurarak masum kimseyi suça ya da idari yaptırıma uğratmak, Fiilin bu şeklini ise, bildirimden ziyade suçun ya da idari yaptırımı gerektiren fiilin delilleri oluşturduğundan maddi iftira olarak isimlendirilebilir (m.267/2)⁴⁵⁴.
3. İşlediği suç nedeniyle kendisi hakkında adli soruşturmanın başlatılmasını engellemek için başka bir kişiye ait kimlik veya kimlik bilgilerini kullanmak (m.268) şeklinde olmak üzere üç adet seçimlik hareket olarak düzenlenmiştir. Bu durumda bu hareketlerden herhangi birinin gerçekleştirilmesi halinde iftira suçu işlenmiş olacaktır. Böylelikle iftira suçu seçimlik hareketli suçlar arasında yer almaktadır⁴⁵⁵.

⁴⁴⁹ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 177.

⁴⁵⁰ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 177.

⁴⁵¹ Ünver, **İftira**, s. 63.

⁴⁵² Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 179; “...Seçimlik hareketli suçlar suçun kanuni tanımında gösterilen alternatifli hareketlerden herhangi birisinin işlenmesi ile tamamlanabilen suçlardan olup, bu tür suçlarda seçimlik hareketlerin tamamının işlenmesi şart olmayıp, bir tanesinin işlenmesinin suçun oluşması için yeterli bulunduğu, seçimlik hareketlerden birkaçı ya da hepsi birlikte işlenmiş olsa dahi tek suç oluşacağından, suç tarihi en son seçimlik hareketin yapıldığı tarih olup dava zamanasının da bu tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır.” Yargıtay 11. CD., T. 13.10.2020, Esas. 2020/2258, Karar. 2020/5758, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, e.t: 11/03/2021.

⁴⁵³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 962.

⁴⁵⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 962.

⁴⁵⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 962; Yenidünya, **YTCK’ da İftira**, s. 2828.

765 sayılı kanunda iftira suçu “Her kim Adliyeye veya keyfiyeti Adliyeye tevdi mecbur olan bir makama veya kanuni takib yapacak veya yaptırabilecek bir mercie ihbar veya şikâyette bulunarak suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye bir suç isnad...” etmesi ya da”... o kimse aleyhinde böyle bir suçun maddi eser ve delillerini uydurması...” denilmekle failin fiili, bu şekilde yasaklanmıştı. Mülga kanun döneminde failin fiili, doktrinde maddi ve şekli(biçimsel) iftira olmak üzere ikili bir ayrıma tabiydi. Doktrinde, masum bir kimse hakkında yetkili makamlara ihbar veya şikâyet yolu ile suç isnat edilmesi şekli iftira, buna karşılık bu kimse hakkında suçun maddi eser ve delillerinin uydurulması suretiyle yapılması hali de maddi iftira olarak adlandırılmaktaydı⁴⁵⁶. 765 sayılı kanunun 285/1 maddesine göre iftira suçu seçimlik hareketli bir suçtu. Böylelikle maddi veya şekli iftira sayılan hareketlerden herhangi birinin fail tarafından gerçekleştirilmesi halinde suç işlenmekte ve iki hareketin birlikte gerçekleşmesi halinde de tek suçun varlığı kabul edilmekteydi. Nitekim kanunkoyucu, maddi ve şekli iftiranın her iki şekli için de aynı cezayı öngörmekteydi⁴⁵⁷. 5237 sayılı TCK’nın 267. maddesi, failin yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın yayın yolu ile masum kimseyi adli soruşturmaya uğratmak ya da bu kişi hakkında idari yaptırım uygulanmasını sağlamak için hukuka aykırı fiil isnat etmesi eylemini suçun basit hali olarak düzenlenmişken, iftira edilen fiilin maddi eser ve delillerini uydurarak masum kimseyi suça ya da idari yaptırıma uğratması eylemini ise, daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir⁴⁵⁸. Yine mülga kanun döneminde iftira suçunun oluşabilmesi bakımından, masum kimseye isnat edilen fiilin, suç veya kabahat⁴⁵⁹ niteliğinde olması gerekip yaptırım altına alınırken⁴⁶⁰, 5237 sayılı TCK’da masum kişiye idari yaptırım uygulanmasını gerektiren fiillerin isnadı da suçun oluşumu bakımından yaptırım altına alınmıştır. Burada masum kimseye isnat edilen hukuka aykırı fiil en az teşebbüs aşamasında kalmış olmak kaydıyla⁴⁶¹, kasten ya da taksirle

⁴⁵⁶ Maddi iftira ve şekli iftira kavramlarına denk gelmek üzere “bayağı iftira-düzmeli iftira” şeklinde adlandıran yazarlar da bulunmaktadır. Yiğitbaş, s. 826; Dündar, s. 294.

⁴⁵⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 961, dn. 78; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1156.

⁴⁵⁸ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1156.

⁴⁵⁹ 1936 değişikliğinden sonra 765 sayılı kanun döneminde masum kimseye isnat edilen fiilin yalnız suç isnadı değil, kabahat isnadının da iftira suçunu gerçekleştirebildiğine dair bkz. Önder, s. 287.

⁴⁶⁰ “Katılan hakkında iftira suçuna konu oluşturan ‘‘çalıştığı kurumun kartasiye ve telefon gibi olanaklarını özel işlerinde kullanma, 100 milyarlık villasının bulunması, emlakçı gibi arsa alıp satması biçimindeki iddiaların suç tarihi itibarıyla ‘‘suç’’ oluşturmuyup, yalnızca disiplin cezasını gerektirdiğinin anlaşılması karşısında ,765 sayılı TCY.nın 285. Maddesinde yazılı olan iftira suçunun öğelerinin oluşmadığının gözetilmemesi,” Yargıtay 4.CD., T.12.11.2007, Esas. 2006/5877, Karar. 2007/9195, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/09/2021.

⁴⁶¹ Ünver, **İftira**, s. 64; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1203.

işlenmiş olabileceği gibi⁴⁶²; ihmali veya icrai nitelikte de olabilir⁴⁶³. Öte yandan 5237 sayılı TCK, mülga kanundan farklı olarak, fiilin, basın ya da yayın yoluyla da işlenebileceği halini iftira suçu kapsamına dâhil ederek madde kapsamını genişletmiştir (m.267/1)⁴⁶⁴.

İftira suçu, kanuna uygun olmayan eylemlerden birinin şikâyet, ihbar ya da basın-yayın aracılığı ile işlenmesi durumudur. İftira suçunda fiili, ihbar ve şikâyet oluşturmaktadır ve bu davranışın gerçekleşmiş olması yeterlidir. İhbar ya da şikâyetin bir tedbir uygulamasıyla ya da yaptırım ile sonuç vermesi gerekmemektedir⁴⁶⁵.

Yinelemek gerekirse, iftira suçunun oluşması “ihbar”, “şikâyet” veya “basın-yayın” aracılığı ile olmak üzere üç farklı biçimde gerçekleşmektedir. Bu üç durum dışında kalan bir kimseye kanuna aykırı fiil isnadı koşulları varsa TCK’nın 125. maddesindeki hakaret suçu oluşturabilir⁴⁶⁶. Örneğin, failin işlemediğini bildiği halde masum kimsenin yüzüne karşı “hırsız” suçlamasında bulunulması hali, yetkili makamlara yapılmış ihbar veya şikâyet söz konusu olmadığından burada iftira suçunun işlendiğini söylemek pek mümkün değildir. Yukarıda da izah ettiğimiz üzere diğer şartlarda mevcut ise hakaret suçu işlenmiş olabilir⁴⁶⁷. Kanun koyucuya göre, işlemediğini bildiği birine suç isnat etmek ya da işlemediğini bildiği bir kimsenin aleyhinde böyle bir suçun maddi eser ve delillerini uydurmak ya da kendisinin işlediği bir suç dolayısıyla hakkında adli soruşturma yapılmasını engellemek için başka bir kimseye ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması gibi hukuka aykırı fiiller ile iftira suçunun işlenebileceği öngörülmektedir.

Yargıtay tarafından verilen bir kararda, resmi belge düzenleme yetkisi olan kamu görevlilerine ilişkin yalan beyan verilmesi, başka bir ifade ile bu bilgilerin belirli birine ait olmadığı tümüyle asılsız olduğu durumlarda iftira suçunun değil, TCK’nın 206. maddesi ile düzenlenmiş olan resmi belgenin düzenlenmesine ilişkin yalan beyanda

⁴⁶² Yenidünya, **YTCK’ da İftira**, s. 2835; Ünver, **İftira**, s. 64; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11.Baskı, s. 969.

⁴⁶³ Ünver, **İftira**, s. 64; Yenidünya, **YTCK’ da İftira**, s. 2835; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11.Baskı, s. 969; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1159.

⁴⁶⁴ Ünver, **İftira**, s. 64.

⁴⁶⁵ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7829.

⁴⁶⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 963; Yenidünya, **YTCK’ da İftira**, s. 2829; Ünver, **İftira**, s. 69.

⁴⁶⁷ “Maznun, bir münakaşa sırasında diğer şahsa- seni ihbar etmişim. Kaçak eşyayı M’nin evine kaçırdın dediği anlaşılmasına göre, başka bir şahsa bu sözleri söylemekten ibaret olan hakaret M hakkında iftira suçunu teşkil etmez.” Yargıtay 4. CD., T.16.09.1960, 5676/7781(aktaran: Önder, s. 284).

bulunma suçundan söz edileceği ifade edilmiştir. Bu şekilde iftira suçuyla yalan beyanda bulunma suçunu birbirinden ayıştırmıştır⁴⁶⁸.

Doktrinde, kişinin suçsuzluğunun bilinmesine rağmen hakkında ihbarda ya da şikâyette bulunmak veya basın-yayın aracılığı ile kişiye kanuna aykırı bir suç isnat etmek “şekli iftira”, suçu işlediğine yönelik fiilin maddi eser ve delillerini uydurmak “maddi iftira” olarak adlandırılmaktadır⁴⁶⁹. Yine, ihbar ya da şikâyet yoluyla yapılan iftira doğrudan iftira, basın yayın yolu ile yapılan iftira da dolaylı iftira olarak tanımlanmaktadır⁴⁷⁰. Masum kimseye hukuka aykırı fiil isnat eden kişi, maddi iftirada şekli iftiradan farklı olarak, hem suç isnat etmekte hem de isnat ettiği suçun eser ve delillerini uydurarak suçu somutlaştırmaktadır⁴⁷¹. Burada müfteri, suçun maddi eser ve delillerini de uydurmak suretiyle, maddi iftiranın şekli iftiradan farkını ortaya koymaktadır. Yani müfteri, maddi iftira ile soyut suç isnadı ile yetinmemekte aynı zamanda suçun maddi eser ve delillerini uydurmak suretiyle iftirayı somutlaştırmaktadır.

İftira suçunun oluşabilmesi için, isnat edilen fiilin hukuka aykırı olması gerekmektedir. Eğer hukuka aykırı bir fiil, hukuka uygunluk nedenlerinden birini içeriyorsa ve bu fiili hukuka uygun hale getiren bir neden de belirtilmişse, bu çerçevede işlenen fiil suç olarak nitelendirilemeyeceği gibi iftira suçundan da söz edilemeyecektir⁴⁷². Öte yandan isnat edilen fiilin de açık, sınırları belli ve nitelendirilebilir bir eylem olması da gereklidir⁴⁷³. Kapsam ve sınırları belirli olmayan ve genel ifadelerle dayanılarak yapılan isnat, diğer koşulların mevcut olması halinde ancak hakaret suçunu oluşturabilir⁴⁷⁴. Ancak, isnada konu fiilin açık ve belirli sayılabilmesi için bütün özellikleri ile ortaya konulmuş veya isnat edilen suçun isminin belirtilmiş olmasına gerek yoktur. Isnat edilen fiil gerçekte işlenmiş olsaydı her hangi bir suç tipini oluşturacak veya idari ya da disiplin yaptırımını gerektirecek idi ise, bu koşul gerçekleşmiş olur⁴⁷⁵.

5237 sayılı TCK'nın 2. maddesinde bulunan “kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesinin gereği olarak iftiraya ilişkin suçlar yalnızca ceza kanununda düzenlenmiştir. TCK'nın

⁴⁶⁸Yargıtay 4. CD., T. 21/11/2007, Esas. 2006/4634, Karar. 2007/9761, **Kaynak:** www.sinerjimevzuat.com.tr, e.t: 25/02/2021.

⁴⁶⁹Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 234.

⁴⁷⁰Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1156,1159.

⁴⁷¹Önder, s. 314.

⁴⁷²Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1204.

⁴⁷³Ünver, **İftira**, s. 79; Erol, s. 1251.

⁴⁷⁴Ünver, **İftira**, s. 79.

⁴⁷⁵Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1204.

267. maddesinde yetkili makama şikâyet ya da ihbar edilerek veya basın-yayın aracılığı ile suçsuz olan kişiyi ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz bırakmak yahut bu kişi hakkında idari yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla kanuna aykırı bir eylem isnadı ile iftira suçuna ilişkin maddi unsur belirlenmiştir. Kanun, şikâyet ya da ihbarın adliyeye ya da adliyeye bildirebilecek bir makama yapılması arasında herhangi bir fark gözetmemektedir. İlgili madde hükmünde bulunan “yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak...” ibaresi ile kanunkoyucu, şikâyetin ya da ihbarın kovuşturmaya yetkili bir makama yapılması konusunda koşul olduğunu açıklamaktadır⁴⁷⁶.

İftira suçunun konusunu oluşturan hukuka aykırı fiilin nesnel olarak gerçek dışı olması gereklidir⁴⁷⁷. Kanunkoyucu, bu durumu “*işlemediğini bildiği halde bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden*” şeklinde ifade etmiştir. Müfterinin işlemediğini bildiği halde masum kimseye yönelttiği fiilin gerçek dışı olması iki şekilde karşımıza çıkmaktadır: 1) Ortada hukuka aykırı olarak işlenmiş bir fiil bulunmamaktadır; belirli bir kişi bu fiilin faili veya iştirak edeni olarak gösterilebilir yahut 2) Gerçekte işlenmiş bir hukuka aykırı fiil vardır, ancak bu fiilin faili veya iştirak edeni olarak bir başka kimse gösterilebilir⁴⁷⁸.

Şikâyete bağlı suçlarda suç sonucunda zarara uğramış kişinin süresi dâhilinde yetkili makamlardan eylemin ceza soruşturmasına konu olmasını istemesi şikâyet yoluyla olmaktadır. İftira suçu şikâyete bağlanmış bir suç özelliği göstermemektedir. Yetkili makamın kanuna aykırı eylem konusunda bilgi sahibi olması ile iftira suçu tamamlanacağından iftira suçundan haberi olan C. Savcısı re’sen soruşturma başlatabilecektir.

3.2.3.1. Şekli iftira

3.2.3.1.1. İhbar Yoluyla Fiilin İşlenmesi

İhbar, şikâyete bağlı olmayan suçlarda suçu bilen bir kişinin bunu yetkili makama bildirmesidir⁴⁷⁹. Kanuna göre, bir kişiye masum olduğu halde suç isnadında bulunmak veya o kişinin hakkında söz konusu suçun işlendiğine dair delil yaratmak ya da kendi işlediği bir suç nedeniyle soruşturmanın engellenmesi amacıyla başka birinin kimlik

⁴⁷⁶ Şahbaz, **Açıklamalı ve İctihatlı Türk Ceza Kanunu**, s. 487.

⁴⁷⁷ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1204.

⁴⁷⁸ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1204; Önder, s. 290; Bayraktar, **İftira**, s. 198; Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2837; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 971,972.

⁴⁷⁹ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 32.

veya kimlik bilgilerini kullanmak gibi kanuna uygun olmayan fiiller ile iftira suçu işlenmektedir. İftira suçunun işlenmiş olduğunu herhangi bir biçimde yetkili olan makama iletilmesi, ihbar yoluyla yapılmaktadır. Burada asıl olan, ihbarın yetkili mercilere yapılmış olmasıdır. Kanunda ihbarın, şekil serbestliği bulunmaktadır. Bu sebeple ihbar yazılı ya da sözlü yapılabileceği gibi⁴⁸⁰, ihbarda bulunanın kimliği belirtilerek ya da belirtilmeden de yapılması mümkündür⁴⁸¹. Sözlü olarak yapılan ihbarlar tutanak ile yazılı hale getirilir(Bkz.CMK m. 158/5)⁴⁸². Ayrıca telefon, telgraf, e-mail, imzalı ya da imzasız mektupla⁴⁸³ da ihbarda bulunmak mümkündür⁴⁸⁴. Bu duruma istisna olarak; 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 4/3. maddesi gösterilebilir. İlgili kanuna göre, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbarlarda kişi veya olayın belirtmesi, iddiaların ciddî bulgu ve belgelere dayanması, ihbar veya şikâyet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekmektedir. Aksi halde belirtilen şartlara uygun olarak yapılmayan ihbar ve şikâyetler C. Başsavcılarını ve izin vermeye yetkili merciiler tarafından işleme konulmayacaktır. Buna rağmen bu koşulları taşımayan ihbarın yapılması halinde, diğer şartlar mevcut olsa dahi iftira suçu oluşmayacaktır⁴⁸⁵.

İhbar, barış esasına dayalı toplumda yaşayan tüm bireylere tanınan bir hak olup, ihbar hakkının kullanılması kapsamında kalan bir eylem, iftira suçunu meydana getirmez⁴⁸⁶. Burada önemli olan, gerçek bir olay ihbar edilirken suçsuz bir kimsenin suçu işlediğinin isnat edilmemesidir. Kaldı ki kişilerin, ihbar haklarını kullanırken ihbara konu olayla ilgili olarak bir zarar görmeleri de şart değildir. Herhangi bir şekilde zarar görmeyen kimselerde hukuka aykırı fiili ihbar etme hakkına sahiptir. Ancak istisnaları olmakla birlikte⁴⁸⁷, kişilerin meydana gelen her hukuka aykırı fiili ihbar etmek gibi bir zorunlulukları da yoktur⁴⁸⁸.

⁴⁸⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 963.

⁴⁸¹ Ünver, **İftira**, s. 65.

⁴⁸² Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1200.

⁴⁸³ Erem/Toroslu, s. 194.

⁴⁸⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 963; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1156.

⁴⁸⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1200,1201; Aynı yönde bkz. Ünver, **İftira**, s. 67.

⁴⁸⁶ Ünver, **İftira**, s. 65.

⁴⁸⁷ Bkz. Mülga kanunun m.138/5, m.151, m.530; 5237 sayılı TCK'nın, Suçu bildirmeme başlıklı 278. maddesi, Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi başlıklı 279. maddesi, Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi başlıklı 280. maddesi.

⁴⁸⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 963.

Cumhuriyet savcılarını, basın-yayın aracılığı ile yayınlanmış olan haberleri, kamu adına re'sen soruşturulabilecek nitelikte olduğu durumlarda ihbar kabul edebilmektedir. Bu sebeple, basın-yayın aracılığı ile başka birine gerçeği yansıtmayan ve kanuna aykırı eylem isnat edildiği durumlarda, iftira suçu meydana gelecektir. İftira suçu, icra edilen bir davranış olan ihbar ve şikâyet ya da basın-yayın aracılığı ile işlenmektedir. Bu sebeple belirtilmiş olan hukuka aykırı fiilin, ihmali bir davranış sebebiyle işlenmesi hali genellikle söz konusu değildir⁴⁸⁹.

İftira suçu bakımından yapılacak olan şikâyetin nereye yapılmasına ilişkin olarak, TCK'nın 267. madde metninde "yetkili makamlar" ibaresine yer verilerek bu durum gösterilmeye çalışılmıştır. Ancak bu yetkili makamların nereler olduğu hususu madde metninde tek tek sayılmamıştır. Suçlara ilişkin ihbar ve şikâyetlerin yapılacağı yerler CMK'nın 158. maddesinde yer almaktadır⁴⁹⁰. Bu madde hükmünde şikâyet ve ihbarların Cumhuriyet Başsavcılığı'na ya da kolluk makamlarına, kaymakamlık veya valiliğe ya da mahkemeye yapılacağı belirtilmiştir. Ülke dışında işlenmiş suçlara ilişkin ise, Türkiye konsolosluk ve elçiliklerine şikâyet ya da ihbarda bulunulacaktır (Bkz. CMK 158/3)⁴⁹¹.

Ayrıca kanunkoyucu, kişinin ihbar hakkını kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukuki bir neden belirtilmeksizin kabul edilmemesini yahut engellenmesi halini de bir suç olarak kabul etmektedir (Bkz. TCK.m.121)⁴⁹². Kaldı ki, ihbara konu bir fiil suç değil de, idari bir yaptırım gerektiren bir eylemden ibaret ise, ihbar ya da şikâyetin ilgili yaptırımı uygulamaya yetkili olan bir makama yapılması gerekir⁴⁹³.

⁴⁸⁹ Gürsel Yalvaç, **Karşılaştırmalı-Gereççeli- İctihatlı Türk Ceza Kanunu**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 1474.

⁴⁹⁰ Ünver, **İftira**, s. 65.

⁴⁹¹ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 236; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1201; "Müştekiler, şüphelinin kendilerini Milli Eğitim Bakanlığının ihbar hattı olan 147 hattına FETÖ örgütü üyesi olduklarından bahisle ihbarda bulunduğumu, müşteki da şüphelinin bu ihbarı yaparken arayan kişi olarak kendi ismini vererek ihbarı yaptığından bahisle şüpheli hakkında Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyetinde buldukları, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 01.11.2016 tarih 2016/73393 soruşturma 2016/48327 karar sayılı kararı ile şüpheli hakkında Görevi Kötüye Kullanma, İftira, Resmi Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan, Başkalarına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerini Kullanma suçlarından dolayı; söz konusu ihbar hatlarının soruşturmaya yetkili mercilere yapılmış başvuru sayılmayacak olması," Yargıtay 8. CD., T.12.06.2018, Esas. 2018/15688, Karar. 2018/6816, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/10/2021.

⁴⁹² Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 34.

⁴⁹³ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1201; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2833.

3.2.3.1.2. Şikâyet Yoluyla Fiilin İşlenmesi

Şikâyet, herhangi bir suçtan zarar gören kişinin, suçu işleyen kimsenin cezalandırılması isteğini içeren beyandır⁴⁹⁴. Diğer bir deyimle şikâyet, takibi şikâyete bağlı olan bir suç, şikâyet etme hakkına sahip olan kimsenin ya da o kişinin yasal veya iradi temsilcisi tarafından kanuni süresi⁴⁹⁵ içerisinde yasada belirtilen yetkili kişi veya makamlardan (Bkz. CMK M.158) failin cezalandırılmasının istenilmesidir⁴⁹⁶. Şikâyet hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olup suçtan zarar görene aittir. Bu hakkın bir istisnai durum dışında⁴⁹⁷ mirasçılara geçmesi söz konusu değildir⁴⁹⁸. Medeni haklarını kullanabilen herkes şikâyet hakkını da kullanabilmeye ehildir⁴⁹⁹. Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda, şikâyet bir dava şartıdır. Yetkili kişi ve makamlarca bir suçun soruşturulması ve kovuşturulması, dava şartı olan şikâyetin gerçekleşmesinden sonra olur⁵⁰⁰. Yine takibi şikâyet bağlı suçlarda iftira suçunun oluşabilmesi için fail, masum kimsenin işlemediğini bildiği hukuka aykırı fiili isnat ettiği tarih itibariyle şikâyet süresini geçirmemiş olmalıdır. Aksi halde hak düşürücü süre dolduğundan fiil soruşturulamayacak ve iftira suçu da oluşmayacaktır.

Şikâyetin sözlü ya da yazılı olarak yapılması mümkündür. Sözlü olarak yapılan şikâyet daha sonra tutanağa bağlanır (Bkz. CMK 158/5)⁵⁰¹. İşlenen suç nedeniyle bir veya birden fazla kişinin suçtan zarar görmesi hali mümkündür. Bu durumda kişiler şikâyet haklarını ayrı ayrı kullanabilecekleri gibi birlikte de kullanmalarında herhangi bir sakınca yoktur. Tüzel kişilerde, hukuka aykırı bir fiili yetkili temsilcileri aracılığıyla, şikâyet etme hakkına sahiptirler⁵⁰².

Takibi şikâyet bağlı bir suçta, şikâyetçi beyanında, belirli bir kelime ya da cümle kullanmak zorunda değildir. Şikâyetçi, “Şikâyetçiyim”, “davacıyım”, “cezalandırılmasını istiyorum”, “Gereği yapılsın” yahut “ihbar ediyorum”⁵⁰³ şeklindeki ifadelerle şikâyet beyanını ortaya koyabilir.

⁴⁹⁴ Centel/Zafer, s. 94.

⁴⁹⁵ TCK'nın 73. maddesi metni: “Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikâyette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz.” şeklindeki düzenleme ile şikâyetin kanuni süresi 6 ay olarak belirlenmiştir.

⁴⁹⁶ Ünver, **İftira**, s. 66.

⁴⁹⁷ 5237 sayılı TCK'nın 131/2. maddesi bu kurala istisna olarak getirilmiştir.

⁴⁹⁸ Münevver İlay Vuslat Şahin, “Şikâyet Kurumu, Takibi Şikâyete Bağlı Suçlar”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 5, S. 1, Y. 2019, s. 56; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 34.

⁴⁹⁹ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 34.

⁵⁰⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 964.

⁵⁰¹ Ünver, **İftira**, s.66; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 964.

⁵⁰² Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 35.

⁵⁰³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 964.

Doktrinde geçerli bir şikâyetin varlığı açısından, şikâyetçinin yazılı dilekçesinde ya da sözlü bildirim sonrasında hazırlanan tutanak altında, imzasının bulunmasının gerekip gerekmediği hususu tartışmalıdır⁵⁰⁴. Şikâyetçinin belirli bir olaydan dolayı soruşturma ve kovuşturma yürütülmesini istediği hallerde ve zarar görenin şahsının da açıkça belli olduğu durumlarda imzaya ihtiyaç yoktur⁵⁰⁵. Kaldı ki iftira suçunun gerçekleşmesi açısından şikâyet dilekçesinde, şikâyetçinin imzası yer almasa dahi suçun işlendiğine dair YCGK'nun kararı da vardır⁵⁰⁶.

Şikâyet, bazen Anayasa'nın 36, 40 ve 74. maddelerinde düzenlenmiş olan "Dilekçe Hakkı"nın bir uzantısı şeklinde bir "hak" olarak, bazen de bir "görev" olarak karşımıza çıkmaktadır⁵⁰⁷. Yine, bir kimsenin şikâyet hakkının hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi ya da engellenmesi hali suç sayılmış ve müeyyide altına alınmıştır (Bkz. TCK m. 121). Kaldı ki, bir kimsenin şikâyet hakkını veya görevini yerine getirmesi eylemi⁵⁰⁸, işlemediğini bildiği hukuka aykırı bir fiili masum kimseye isnat etmesi niteliğinde değildir. Zira böyle bir durumda eylem, hukuka uygun olduğu için iftira suçu oluşmaz (Bkz. TCK. m. 26)⁵⁰⁹. Nitekim barış esasına dayalı toplumda yaşama hakkına sahip olan bireyin, şikâyet hakkını kullandığı kabul edilmelidir⁵¹⁰. Yine şikâyete konu hukuka aykırı fiilin belli bir kimseye isnat edilmesi gerekir. Aksi halde şikâyette bulunulamaz. Şikâyet ya da ihbar dilekçesinde kişi, sahip olduğu ihbar ve şikâyet haklarına bağlı kalarak ve ihbar görevinin de etkisinde olarak, suçlu olarak inandığı bir kimse hakkında yetkili makamlara beyanda bulunduğu takdirde fiili, hukuka uygun olacak ve iftira suçunu da oluşturmayacaktır⁵¹¹. Ancak fail, hukuka aykırı eylem isnat ettiği kişinin bir suçu işlemediğini biliyorsa, o vakit bu haktan faydalanamayacaktır⁵¹². Yine kişi, ihbar ya da şikâyet beyanında hukuka uygunluk nedenlerinin varlığından⁵¹³ örneğin; ilgilinin rızası, meşru müdafaa, kanun hükmünü icra gibi durumlardan söz

⁵⁰⁴ "Şikâyetin içeriğinin nasıl olacağı konusunda düzenlemelerde bir açıklık bulunmamakla beraber bu iradenin maddi yapısı şekle bağlanmıştır. Bu şekil yazılılıktır. Yazılılık dilekçe ile gerçekleştirilebileceği gibi sözlü açıklamaların adli makamlarca tutanağa geçirilmesi suretiyle de sağlanabilir. Şikâyet yazılı şekle bağlanmış bir muhakeme işlemidir. Bütün yazılı işlemlerde olduğu gibi şikâyet dilekçesinin tarih içermesi ve imzalı olması şarttır." Centel/Zafer, s. 515; Ayrıca tartışmalar için bkz. Bayraktar, **İftira**, s. 192-193.

⁵⁰⁵ Önder, s. 286; Bayraktar, **İftira**, s. 193; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 495; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 964.

⁵⁰⁶ Yargıtay CGK'nun 16.02.1942, 48/36 sayılı ilamı (aktaran; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 964, dn. 91).

⁵⁰⁷ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 35.

⁵⁰⁸ Bayraktar, **İftira**, s. 187.

⁵⁰⁹ Ünver, **İftira**, s. 66.

⁵¹⁰ Ünver, **İftira**, s. 67.

⁵¹¹ Bayraktar, **İftira**, s. 187.

⁵¹² Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 36.

⁵¹³ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1204.

etmişse, eylemi iftira suçu teşkil etmeyecektir⁵¹⁴. Ancak fail ihbar ya da şikâyet dilekçesinde bu tür hususların varlığını gizlemişse, bu durumda eylemi iftira suçunu oluşturacaktır⁵¹⁵. Yine bir kimse şikâyet hakkını kullanırken⁵¹⁶ suç işlemediğini bildiği bir kimse hakkında hukuka aykırı bir fiil isnat ederse, burada bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı söz konusu olmadığından eylem, iftira suçuna vücut verecektir⁵¹⁷.

Şikâyet bir hak olup, yükümlülük olmamakla birlikte, herkese de tanınmış bir hak değildir. Bu hak, gerçekleştirilen hukuka aykırı fiil nedeniyle suçtan zarar gören kişiye aittir. Ayrıca suçtan zarar gören kişinin bu haktan feragat etmesi ya da şikâyet hakkını geri alması da mümkündür. Öte yandan feragatten feragat veya geri almadan sonradan vazgeçme ve yeniden şikâyet geçerli değildir. Yine feragat tek taraflı bir işlem iken, şikâyetin geri alınması iki taraflı bir işlemdir. Ayrıca şikâyetin geri alınmasının hukuksal sonuç doğurabilmesi için, şikâyet edilenin geri almayı kabul etmesi gerekmektedir⁵¹⁸.

Yukarıda da izah edildiği üzere, iftira suçunu düzenleyen TCK'nın 267. maddesinde şikâyetin yapılabileceği yerler tek tek gösterilmemiş olup, yalnızca "yetkili makamlar" ibaresine yer verilmiştir. Suçların şikâyetinin (veya ihbarının) yapılabileceği yetkili makamlar CMK m. 158'de gösterilmiştir. İlgili madde uyarınca; Cumhuriyet Başsavcılığı'na, kolluğa, mahkemeye, valiliğe, kaymakamlığa yapılmaktadır. Öte yandan yurt dışında işlenip ülkede soruşturulması ve kovuşturulması gereken suçlar bakımından Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da ihbar veya şikâyette bulunulabilir (Bkz.CMK 158/3)⁵¹⁹. Bu merciiler şikâyeti kabul etmeye yetkili ve görevlidirler. İhbar veya şikâyeti kabul etmeye yetkili ve görevli makamlar yalnız bu

⁵¹⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 970.

⁵¹⁵ Bayraktar, **İftira**, s. 198; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 498.

⁵¹⁶ "İftira suçunun oluşabilmesi için; yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesinin gerektiği; somut olayda, sanığın, ... isimli şahısla ilgili yaptığı ihbar üzerine yapılan araştırmada olay yerinde ele geçen boş kovanların, tutanağa 7,65 mm. çapında olduklarının düşünüldüğü şeklinde yazılmasına rağmen, bilahare yapılan incelemede 9 mm. olduklarının belirlenmesi, evinde arama yapıldığı sırada katılanın yüzüne tükürdüğüne dair iddiasıyla ilgili olarak tanık Eyüp Bildirici'nin, katılanın yüzüne değil, yere doğru tükürdüğü şeklindeki beyanda bulunması katılan hakkındaki isnatlar yönünden şikâyetin işleme konulmamasına ve yürütülen idari soruşturma sonucunda kusur ve ihmalinin bulunmadığına karar verilmesi karşısında; **sanığın eyleminin suç işlemediğini bildiği kimseye suç atmak biçiminde olmayıp Anayasanın 74. maddesi ile garanti altına alınan "anayasal dilekçe...şikâyet hakkını kullanma" niteliğinde bulunması nedeniyle unsurları itibarıyla oluşmayan iftira suçundan beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi,**" Yargıtay 8. CD., T.13.12.2018, Esas. 2017/13448, Karar. 2018/14460, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t: 14/03/2021.

⁵¹⁷ Bayraktar, **İftira**, s. 187-188.

⁵¹⁸ Ünver, **İftira**, s. 66.

⁵¹⁹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1201.

sayılanlardan ibaret olmayıp 4483 sayılı MvDKGYUK'a ve 2547 sayılı YÖK Kanunu'na göre izin vermeye yetkili mercilere yapılan ihbarlarda iftira suçunu oluşturabilir⁵²⁰.

İftira suçunun oluşabilmesi için, hukuka ayrı fiil isnat eden kimse, bu eylemini basın ve yayın aracılığıyla yahut ihbar veya şikâyet yoluyla yetkili makamlara bildirmesi gerekmektedir. Bunların dışında, masum bir kimseye suç yüklenmesi halinde iftira suçu oluşmayacaktır⁵²¹. Yargıtay verdiği bir kararında, iftira suçunun oluşabilmesi için yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunulması gerektiğini belirtmiştir⁵²². Ancak fail, şikâyet yoluyla işlenmediğini bildiği bir kimse hakkında yetkili makamlar nezdinde suç isnadında bulunursa o vakit iftira suçu işlenmiş olabilecektir. Eğer bir kimse, emin olmamakla birlikte suçun işlenmesinden kuşkulandığını belirterek yetkili makamlar nezdinde kuşkuya dayalı şekilde bir suç isnadında bulunursa, iftira suçu oluşmayacaktır. Burada kişinin, ihbar veya şikâyet hakkını kullandığının ve suç işlemediğinin kabulü gerekir⁵²³. Çünkü iftira suçunun oluşabilmesi için failin, isnat ettiği hukuka aykırı fiilin masum kimse tarafından işlenmediğini bilmesi gerekmektedir. Örneğin, bir kimse borcunu ödememek için, kendisinin düzenlediği belgeyi başkası tarafından rızası dışında elde edildiğini şikâyet yoluyla adli makamlara bildirirse, iftira suçunu işlemiş olur⁵²⁴.

⁵²⁰ Önder, s. 286; Bayraktar, **İftira**, s. 194; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2833; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 966.

⁵²¹ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 235; "Katılanın suçlanıp hakkında dava açılmasına neden olan Muammer Özyurt'un işyerinde gerçekleşen hırsızlık olayına ilişkin olarak ilgilinin karakola müracaatından sonra sanığın tanık sıfatıyla karakola çağrıldığında verdiği ifade ve yapılan teşhis üzerine katılan İbrahim hakkında hırsızlık suçundan dava açılması ve sanığın katılan hakkında dava açılmasından sonra da tanıklığını sürdürmesi eyleminde, TCY.nin 285. maddesinde açıklanan ihbar ve şikayette bulunma koşulunun nasıl gerçekleştiği açıklanmadan ve eyleminin yalan tanıklık suçunu oluşturup oluşturmadığı da tartışılmadan hüküm kurulması, yasaya aykırıdır" Yargıtay 4. CD., T. 28.03.2007, Esas. 2005/12961, Karar. 2007/2832, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/10/2021.

⁵²² "I- **İftira suçunun oluşabilmesi için yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunulmasının gerektiği**, somut olayda ise; sanığın haber elemanına bilgi vermektan ibaret eyleminde suçun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden, sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması, II- Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre; sanığın suça konu vahim nitelikteki tüfeğin sahibi olduğuna ve/veya taşıdığına dair mahkûmiyetine yeterli, her türlü şüpheden uzak kesin veya yeterli delil elde edilemediği gözetilmeden, şüpheden sanık yararlanır evrensel hukuk kuralı gözetilerek sanığın beraati yerine yazılı biçimde mahkûmiyetine karar verilmesi," Yargıtay 8. CD., T.18.02.2015, Esas. 2014/21579, Karar. 2015/12065, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, e.t: 14/03/2021.

⁵²³ Ünver, **İftira**, s. 67; "İhbar veya şikâyet, failin suçsuz olduğunu bildiği, başka deyişle suçsuzluğunda kuşku bulunmayan kimse aleyhinde yapılmış olmalıdır. Bu bakımdan, gerçekte işlenmiş bir suç mevcut bulunur, ancak üzerinde kuşku ve iddianın yoğunlaşmış olması nedeniyle ihbar veya şikâyet edilen kişinin suçluluğu kanıtlanamazsa, suçlanan beraat etmiş olsa dahi iftira suçunun unsurları oluşmayacaktır. Yine, içeriği kanıtlanamasa dahi, gerçekleştirilen ihbar ve şikâyetin bir anayasal hakkın kullanılmasında değerlendirebildiği hallerde, bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı söz konusu olacaktır." Yargıtay CGK., T. 22.03.2005, Esas. 2005/17, Karar. 2005/33, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/10/2021.

⁵²⁴ Yargıtay 4. CD., T. 25.02.2008, Esas. 2006/9661, Karar. 2008/1773, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:03/12/2021.

3.2.3.1.3. Basın ve Yayın Yoluyla⁵²⁵ Fiilin İşlenmesi

Mülga kanun, iftira suçunun basın ve yayın yoluyla işlenmesi haline yasada yer vermemiştir. Zira 765 sayılı Kanununun 285. maddesi; “*Her kim Adliyeye veya keyfiyeti Adliyeye tevdi mecbur olan bir makama veya kanuni takib yapacak veya yaptırabilecek bir mercie ihbar veya şikâyetle bulunarak suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye bir suç isnat eder yahut o kimse aleyhinde böyle bir suçun maddi eser ve delillerini uydurursa isnat eylediği suçun nevi ve mahiyetine ve uydurduğu delillerin kuvvetine göre üç aydan üç seneye kadar hapsolünür*” şeklindeydi. Mülga kanundan farklı olarak kanunkoyucu, 5237 sayılı TCK’nın 267. madde hükmüne, şekli iftiranın gerçekleştiği biçimlerden olan şikâyet ve ihbara ek olarak, basın-yayın aracılığı ile suçsuz bir kimseye karşı kanuna aykırı bir eylem isnat edilmesi ibaresini de ekleyerek madde metninin kapsamını genişletilmiştir. *Kanımızca* bu düzenleme yerinde bir düzenleme olmuştur. TCK’nın 267. maddesinin gerekçesine göre; “*Cumhuriyet savcıları, kamu adına re’sen soruşturulabilen suçlarla ilgili olarak yayınlanan haberleri ihbar kabul ederek, soruşturma başlatmaktadırlar. Bu bakımdan, basın ve yayın yolu ile bir kişiye gerçeğe aykırı olarak hukuka aykırı fiil isnat edilmesi hâlinde, iftira suçu oluşur*”.

Suçsuz bir kimseye karşı basın-yayın aracılığıyla suç isnat edilmesi, iftira suçunu oluşturur. Diğer bir deyimle, yazılı veya diğer kitle iletişim araçlarıyla yapılan yayınlarla da bu suç işlenebilmektedir⁵²⁶. Örneğin O, katıldığı bir televizyon programında işlemediğini bildiği halde B’nin hırsızlık suçunu işlediğine dair ithamlarda bulunursa, eylemi, iftira suçuna vücut verecektir⁵²⁷. İftira suçunun basın-yayın aracılığı ile gerçekleşmesi durumunda haberin yayınlanmasıyla iftira suçu oluşmaktadır, ayrıca haberin ihbar sayılarak soruşturmaya konu olması şartı da aranmamaktadır⁵²⁸. Bu suçun basın yoluyla işlenebilmesinden, yazılı iletişim araçlarıyla yapılan yayınları anlamak gerekir. Gazete, dergi, kitap, broşür gibi araçlarla yapılan yayınlar bu kapsamdadır⁵²⁹.

5187 sayılı Basın Kanunu m. 11/1 maddesi gereğince, suçun basın yoluyla işlenmesi halinde, suç yayım anında oluşur. Yine aynı Kanun’un 2. maddesinde yayım; basılmış

⁵²⁵ Basın ve yayın yoluyla kavramı TCK’nın 6/1-g maddesinde: “*her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar*” olarak tanımlanmaktadır.

⁵²⁶ Ünver, **İftira**, s. 68.

⁵²⁷ Radyo, televizyon ve basın, sinema filmleri, videobantları, plaklar, ses bantları ve internet, günümüzde çokça kullanılan kitle iletişim araçları arasında yer almaktadır. Kayıhan İçel/Yener Ünver, **Kitle Haberleşme Hukuku**, Beta Yayıncılık, 8. Baskı, İstanbul 2009, s. 11.

⁵²⁸ Çetin Arslan/Bahattin Azizağaoğlu, **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2004, s. 1089.

⁵²⁹ Yaşar/Gökcan/Artaç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7831; Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2832; Mustafa Artaç, **Pratik Türk Ceza Kanunu**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 1302.

eserin herhangi bir şekilde kamuya sunulması olarak tarif edilmiştir. Buna göre iftira suçu basın yoluyla işlenirse cezai sorumluluk eser sahibi veya yazı yazar kişi üzerindedir. Aynı Kanunu'nun 11/2. maddesine göre; “*sürelî yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur*” denilmektedir. Basın Kanunu'nun 2/1. maddesi; “*eser sahibi, sürelî veya süresiz yayının içeriğini oluşturan yazıyı veya haberi yazan, çeviren veya resmi ya da karikatürü yapan*” şeklinde düzenlenmiştir. Yine Basın Kanunu'nun 11/3. maddesine göre sürelî yayınlarda; “*eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğeri bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağı olduğu yetkilinin, sorumlu müdür ile sorumlu müdürün bağı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayınlanması halinde ise yayımlatanın*”; süresiz yayınlarda ise, Basın Kanunu'nun 11/4. maddesine göre; “*yayımcı, yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması hallerinde ise basımcının*” sorumluluğu düzenlenmiştir. İlgili kanun uyarınca iftira suçunu oluşturan eser veya yazıdan eser sahibinin sorumluluğu aslı iken, bazı durumlarda ise bu sorumluluk, müdür, yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi kişilere geçmektedir. 765 sayılı Kanun zamanında gazetede, işlenmemiş bir suçun faili olarak herhangi bir kimseyi gösteren haberin verilmesi üzerine, yetkili makamlarca soruşturma ve kovuşturma açılmış olsa dahi ortada şikâyet ve ihbar olmadığı gerekçesiyle iftira suçunun oluşmayacağı, doktrinde savunulmaktaydı. Ancak böyle bir durumun söz konusu olması halinde, şartları mevcut ise kanunun 485. maddesinde düzenlenen “hakaret ve sövme suçu”nu oluşturabileceği⁵³⁰ bazı yazarlarca ifade edilmişti. Zira ihbar, yetkili makama değil de gazeteye yapıldığı için bu ihbarın yetkili makama yapılmamış olduğu kabul görmekteydi⁵³¹.

İftira suçunun yayın yoluyla işlenmesinden, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim araçları ile yapılan yayınların anlaşılması gerekir. Bu anlamda, televizyon, radyo, internet gibi kitle iletişim araçlarıyla gerçekleştirilen iftira eylemleri kastedilmektedir⁵³².

⁵³⁰ Önder, s. 287; Bayraktar, **İftira**, s.196.

⁵³¹ Bayraktar, **İftira**, s. 196.

⁵³² Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s.7831; Artuç, **Pratik Türk Ceza Kanunu**, s. 1302.

Basın yayın yoluyla yapılan iftiranın konusunu yine suçlar, kabahatler ya da disiplin yaptırımı gerektiren eylemler oluşturmaktadır⁵³³. Bu hukuka aykırı fiillerden herhangi birinin işlemediğini bildiği bir kimseye basın yayın aracılığıyla isnat edilmesi halinde iftira suçu işlenmiş olacaktır. Basın yayın yoluyla iftara suçunun oluşabilmesi için, failin hakikate uygun olmayan hukuka aykırı bir fiili, masum kimseye isnat etmesidir. Zira basında yer alan haberler nedeniyle masum kimseler hakkında idari veya adli kovuşturmanın başlatılabilmesi mümkün olduğundan basın yayın yoluyla da iftira suçu işlenebilir⁵³⁴. Ancak bazı somut olayların veya belirtilerin varlığından yola çıkılarak, hukuka aykırı bir fiilin işlenmiş olduğuna yönelik haber ve eleştiri yayınları ise iftira suçuna vücut vermeyecektir⁵³⁵.

5187 Sayılı Basın Kanununun 2. maddesi uyarınca, iftira fiilinin basılmış eserle işlenebilmesi için, bu eserlerin herhangi bir şekilde kamuya sunulmuş olması gerekir. Elektronik kitle iletişim araçları bakımından da asılsız suç veya idari yaptırım gerektiren isnada ilişkin metnin, sunucuda (server)⁵³⁶ ulaşılabilir hale getirilmesiyle yayın unsuru ortaya çıkar. Böylece asılsız isnat kamuya açık hale gelir. Ancak bu kapsamda henüz servere yükletilmeyen, metnin içeriğini oluşturan failin kişisel bilgisayarlarında yer alan asılsız suç isnadı bakımından ise iftira suçu oluşmaz⁵³⁷.

Yayın yoluyla, gerçeğe uygun olmayan hukuka aykırı bir fiil isnadının yetkili makamlara dolaylı şekilde iletilmesi durumu söz konusudur. Cumhuriyet savcıları basın-yayın aracılığı ile yayınlanmış olan haberleri, kamu adına re'sen soruşturulabilecek nitelikte olduğu durumlarda ihbar kabul edebilmektedir. Bu nedenle basın-yayın yoluyla işlenen iftira suçunun tamamlanabilmesi bakımından, yetkili makamların yayın yoluyla öğrendikleri bir suç isnadı ile ilgili adli ya da idari takibat başlatması şart değildir⁵³⁸. Zira basın-yayın aracılığı ile başka birine gerçeği yansıtmayan ve kanuna aykırı eylem isnat edildiği durumlarda, zaten iftira suçu meydana gelmektedir.

İftira suçunun, basın ve yayın yoluyla işlenmesi şeklini öngören kanuni düzenleme doktrinde tartışılmaktadır. Bazı yazarlar, TCK 267/1. maddesine eklenen “basın ve yayın yolu” ibaresinin iftira ve hakaret suçları arasında karışıklığa yol açtığını ve aynı

⁵³³ Artuç, **Pratik Türk Ceza Kanunu**, s. 1302.

⁵³⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 965.

⁵³⁵ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7831.

⁵³⁶ Server (sunucu)'in ne olduğu ve türleri hakkında detaylı bilgi için bkz. <https://www.hosting.com.tr/bilgi-bankasi/server-nedir-turleri-nelerdir/>, e.t:19/08/2021.

⁵³⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 965.

⁵³⁸ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7832.

zamanda basın özgürlüğünü de sınırladığından ilgili düzenlemeyi yerinde bulmamışlardır⁵³⁹. Başka bir görüş ise, iftira suçunun basın ve yayın yoluyla işlenebilmesine dair yapılan yeni düzenlemenin yerinde olduğunu savunmaktadır. Bu yazarlara göre, suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi ile basın özgürlüğü kısıtlanmamaktadır. Aksine basının gerçeğe aykırı haber nedeniyle adli takibata uğrayacağı korkusu, haberin gerçekliği hakkında değerlendirmeye gideceği ve bu şekilde gerçekliğinden endişe ettiği bir olayı haber olarak sunmakta çekingen davranacağı ifade edilmektedir⁵⁴⁰. Her ne kadar iftira suçunun basın-yayın yoluyla işlenmesi hali, basının haber verme ve toplumun bilgi edinme hakkını olumsuz yönde etkilediği gerekçesiyle bazı yazarlarca eleştirilse de⁵⁴¹, suçsuz kimseler hakkında adli mercilerin soruşturma başlatma ihtimaline karşın, iftirayla koruma sağlanması yerinde olmuştur. Basının kamuoyunu etkileme gücü göz ardı edilmemelidir. Burada özellikle sosyal medya araçlarıyla yapılan (facebook, twitter) gerçek dışı hukuka aykırı isnat paylaşımlarına değinmekte fayda vardır. Özellikle günümüzde, sosyal medya aracılığıyla sayısını tahmin bile edemediğimiz insanlara ulaşma imkânı bulunmaktadır. Böylece basın-yayın yoluyla fail, sosyal medya üzerinden suçsuz kişiye hukuka aykırı bir fiil isnadında bulunur ise, burada iftira suçunun oluştuğunun kabulü gerekebilir⁵⁴². Adli makamlar için basın ve yayın organlarınca yapılan haberler gibi sosyal medya hesapları üzerinden yapılan bildirimler de ihbar niteliği taşır. Dolayısıyla, sosyal medya araçlarını da basın-yayın organları içinde düşünmek gerekir⁵⁴³. Bu suçun koruduğu hukuki yarar ve suçsuz kimsenin suçlu gibi lekelenme ihtimali bu korumayı haklı kılmaktadır⁵⁴⁴.

3.2.3.1.4. İhbar ve Şikâyetin Yetkili Mercilere Yapılması

765 sayılı TCK'nın 285 inci maddesinde iftira suçunun oluşabilmesi açısından, ihbar veya şikâyetin yapılması gerekli olan makamlar üç kategoride belirtilmişti. Buna göre

⁵³⁹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1202.

⁵⁴⁰ Yenidünya, **YTCK' da İftira**, s. 2847.

⁵⁴¹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1202.

⁵⁴² Serttaş, s. 70.

⁵⁴³ Sami Sinan Akkurt, "Kişilik Hakkının Sosyal Medya Kullanıcıları Tarafından İhlali Halinde Ortaya Çıkacak Cezai Sorumluluğa Medeni Hukuk Bağlamında Bir Bakış", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 2, 2017, s. 360.

⁵⁴⁴ Karşı oy gerekçesi, "*Basın yayın yoluyla veya sair düşünce ve kanaat açıklama yöntemleriyle gerçekleştirilmiş olması koşulu da gerçekleşmiştir. Sanık hakaretimiz sözleri 5237 Sayılı Kanun 6/g bendi uyarınca basın yolu sayılan sosyal paylaşım sitesi facebook üzerinden yapmıştır. Ayrıca bir kanaat açıklama niteliğindedir*". Yargıtay 18. CD., T. 25.12.2017, Esas. 2015/34555, Karar. 2017/15373, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:09/11/2021.

suçsuz bir kimseye suç isnatları içeren ihbar ya da şikâyetin, “adliyeye, adliyeye bildirmeye mecbur olan bir makama, kanuni takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie” yapılmış olması gereklidir⁵⁴⁵. İlgili kanun uyarınca, iftira suçunun oluşabilmesi için suçsuz bir kimseye yöneltilen asılsız isnada konu olan ihbar veya şikâyetin, yetkili makamlara iletilmiş olması lazımdır⁵⁴⁶. 5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinde bu ayrımlara son verilerek, suçsuz bir kimse hakkında yapılan asılsız isnada konu ihbar veya şikâyetin genel bir ifade ile “yetkili makamlara” yapılması koşuluna yer verilmiştir. Bu kanuni düzenlemeye göre, iftira suçunda yetkili makamın belirlenmesi için hukuka aykırı fiilin, masum kimse hakkında adli soruşturmanın başlaması mı yoksa idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamaya mı yönelik olması bakımından önem arz etmektedir⁵⁴⁷. Kısacası asılsız her isnat bakımından yetkili makamın belirlenmesi gerekecektir⁵⁴⁸. Ayrıca burada ilave etmek gerekir ki, iftira suçunun bir diğer seçimlik hareketi olan basın- yayın yoluyla hukuka aykırı bir fiilin işlenmesi halinde, ihbar veya şikâyetin hangi makama yapılması gerektiği hususu iftira suçu bakımından önemli değildir. Çünkü burada iftira, yetkili makamlara doğrudan ulaşmayıp dolaylı bir biçimde ulaşmaktadır⁵⁴⁹.

İftira suçuna konu hukuku aykırı fiilin suç olması halinde ihbar veya şikâyetin yapılacağı merciler CMK m.158’de sayılmıştır. İlgili kanun maddesine göre; suça ilişkin ihbar ve şikâyet Cumhuriyet Başsavcılığı’na ya da kolluğa yapılabilir. Diğer yandan ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderilmek üzere, valilik⁵⁵⁰, kaymakamlık veya mahkemeye de yapılabilir. Öte yandan, yurtdışında işlenip de ülkede

⁵⁴⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 966.

⁵⁴⁶ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 63.

⁵⁴⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 966.

⁵⁴⁸ “İftira suçu, failin suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç atmasıdır. Özgü suç olarak düzenlenmediği için herkes tarafından işlenebilen iftira suçunda, hukuka aykırı olarak yapılan suç isnadı ile soruşturma başlatılma imkânı bulunduğu takdirde bu suç oluşacaktır. Soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi veya açılan davanın beraatla sonuçlanması suçun oluşumu açısından önem taşımamaktadır. İhbar veya şikâyetin 5271 sayılı CMK’nun 158. maddesinde gösterilen Cumhuriyet savcılığı, kolluk, mahkemeler, valilik, kaymakamlık ve yurtdışında konsolosluklara yapılması gerekir.” Yargıtay CGK., T. 26.05.2016, Esas. 2016/191, Karar. 2016/288, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr. , e.t:17/03/2021.

⁵⁴⁹ Sönmez, s. 66.

⁵⁵⁰ Ancak Yargıtay, “İftira suçunun oluşabilmesi için; yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesinin gerektiği, somut olayda; sanığın birden fazla mağdurun onur, şeref ve saygınlığını rencide eden iddia ve beyanlarını içeren mektubu CMK 158. maddesinde sayılan yetkili mercilere değil, il valiliklerine ve milletvekillerine gönderdiğinin anlaşılması karşısında “yetkili mercie müracaat” şartının gerçekleşmediği gibi, mektup içeriği de incelendiğinde, sanığın iftira kastıyla değil...” demek suretiyle verdiği bu kararda valilik makamını yetkili merci olarak kabul etmemiştir. Yargıtay 16. CD., T. 20.06.2016, Esas. 2015/8755, Karar. 2016/4613, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/10/2021.

takibi gereken suçlar hakkında Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da ihbar ve şikâyetle bulunulabilir. Yine bir kamu görevinin yürütülmesi ile bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen suç nedeniyle, Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmek üzere, ilgili kurum ve kuruluş idaresine de ihbar veya şikâyetle bulunulabilir⁵⁵¹. Zira ilgili bu makamlarında yetkili oldukları kabul edilmektedir (Bkz. CMK m. 158/1, 2, 3, 4). Kaldı ki, ihbar veya şikâyetin yapılabileceği makamlar CMK'nın 158. maddesi ile de sınırlı değildir. Zira ihbar veya şikâyetlerin başka mercilere de yapılabileceği kanunda, "yapılabilir" yahut "ihbar ve şikâyetle bulunulabilir" denilmekle ifade edilmiştir⁵⁵². Yine bu yetkili makamlar arasında Adalet Bakanlığı, TBMM, Cumhurbaşkanlığı ve diğer bakanlıkları da saymamız mümkündür. Zira bu makamlar da, uygulamamız ve mevzuatımız açısından her türlü şikâyeti kabul etmek ve ilgili mercilere ulaştırmak zorundadırlar⁵⁵³. Hatta Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ni (CİMER) de yetkili makam olarak zikredebiliriz⁵⁵⁴. Ayrıca 4483 sayılı MvDKGYUK ve 2547 sayılı YÖK de, ilgili makamın kendisine aktarılan ihbar ve şikâyetleri soruşturma yapacak olan makama ulaştırmalıdır. Bu durumda da asılsız isnat yetkili mercilere yapılmış olur⁵⁵⁵. Burada önemli olan ilgili makamın, kendisine ulaşan ihbar veya şikâyeti soruşturma ve kovuşturma yapmaya yetkili makamlara

⁵⁵¹ "Türkiye Atletizm Federasyonunun TCK'nın 267. maddesinde ifade edilen "yetkili makam" olup olmadığının belirlenmesi açısından, konunun tüm boyutlarıyla farklı başlıklar altında incelenmesi gerekmektedir. Sporun esas olarak Devletçe yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olduğu ve spor faaliyetlerinin niteliklerinden kaynaklanan nedenlerle Devletin spor yönetimine ilişkin yetkilerini özerklik yoluyla devrettiği, bu bağlamda, atletizm sporuna ilişkin kamu hizmeti yürüten tüzel kişi olan ve Türkiye Atletizm Federasyonunun özel hukuk hükümlerine tabi olmasının, kurumun ve yürüttüğü faaliyetin kamusal niteliğini ortadan kaldırmadığı, Türkiye Atletizm Federasyonunun, ana statüsünde sayılan ve aralarında sporcuların da bulunduğu taraflarca icra edilen kamu hizmetlerinin eksiksiz ve sorunsuz yürütülmesi hususunda gereken disiplinin sağlanması açısından, 3289 sayılı Kanun'dan aldığı yetki doğrultusunda, kendi karar organları ve idare hukukuna uygun yöntemlerle ceza talimatı hazırlayıp yürürlüğe koyduğu, dolayısıyla bu talimatta yer alan disiplin kurallarının özel hukuk sözleşmelerinden değil, söz konusu kamu hizmetinin yürütülmesine yönelik idari işlemlerden kaynaklandığı gibi bu talimata konu disiplin kurallarının ihlalinin de özel hukuktan kaynaklanan borç ilişkisine aykırılık yerine, kamu hizmetinin yürütülmesine aykırı davranışlar nedeniyle düzenlenen idari ceza niteliğinde oldukları ve söz konusu cezalara karşı idari makam konumundaki Tahkim Kuruluna başvuru imkanının sağlanmış olması hususları birlikte değerlendirildiğinde; atletizm sporcusu olan katılan hakkında sanığın başvurusu üzerine, Türkiye Atletizm Federasyonu Ceza Kurulunca ceza verilmesine ilişkin işlemin idari yaptırım niteliğinde olduğunun ve adı geçen Federasyonun da söz konusu yaptırımın uygulanması açısından TCK'nın 267. maddesinin birinci fıkrasında yer alan yetkili makam niteliği taşıdığı kabulü gerekmektedir." Yargıtay CGK., T. 27.06.2019, Esas. 2015/592, Karar. 2019/512, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:14/10/2021.

⁵⁵² Bayraktar, **İftira**, s. 194.

⁵⁵³ Malkoç, s. 2016.

⁵⁵⁴ Yetkili makamlar arasında Adalet Bakanlığı, Bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) ve Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) gibi kurumların da sayılabileceği ve bu kurumlara yapılan başvurularında iftira suçunu oluşturabileceğine dair bkz. Yasin Aydın, "İftira Suçu", **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2018, s. 19.

⁵⁵⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1201.

aktarma görevinin olup olmadığı hususudur⁵⁵⁶. Doktrindeki bazı yazarlara göre, 5237 sayılı TCK'nın 279. maddesi gereğince kamu görevlisi, kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini görevi ile bağlantılı olarak öğrenmesi halinde suçları bildirme yükümlüğü nedeniyle, bunu yetkili makamlara bildirmesi gerekmektedir. Böylelikle bir kamu görevlisine suçun ihbar edilmesi durumunda, eğer bu ihbar kamu görevlisinin görevi gereği kovuşturmaya yetkili olan mercilere bildirmek zorunda olduğu bir suça ilişkin ise, o halde iftira suçunun oluştuğunun kabulü gerekmektedir⁵⁵⁷. Aksi görüşteki yazar ise, herhangi bir kamu görevlisine suçun ihbar edilmesinin iftira suçunu oluşturabileceği görüşünün kabul edilmesi halinde; Göz önünde bulundurulması gereken TCK'nın 278 ve 280'inci maddeleri uyarınca neredeyse herkese yapılan ve suç isnadı içeren her bildirim iftira suçu açısından ihbar kabul edilmesi gerektiğini, bu durumun ise neden iftira suçunun işleniş şeklinin ihbar, şikâyet ve basın-yayın organlarıyla sınırlandırıldığı izah edilemeyeceğini ifade etmiştir⁵⁵⁸. Böylelikle yasa gereğince, yetkili makamlar dışındaki kişilere yapılan ihbar veya şikâyetin, iftira suçunu oluşturmayacağı savunulmuştur⁵⁵⁹. Kaldı ki, Yargıtay verdiği bir kararında, bireysel başvurunun yapıldığı Anayasa Mahkemesinin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267/1. maddesinde ifade edilen yetkili makamlardan biri olmadığını belirterek yapılan isnadın iftira suçuna vücut vermediğine karar vermiştir⁵⁶⁰.

Adli yargı ve askeri yargı kendi görev alanına girmeyen hususlarda ihbar ve şikâyetleri de kabul etmek zorundadır. Askeri yargıya ilişkin bir konu adli yargıya ihbar edildiğinde yetkili makam "adli yargı" olmaktadır. Adli yargıya ilişkin bir konu askeri

⁵⁵⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 966.

⁵⁵⁷ Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2833; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1201; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 966.

⁵⁵⁸ Ünver, **İftira**, s. 71.

⁵⁵⁹ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7830; Meran, **Adliyeyle İlişkin Suçlar**, s. 236-237.

⁵⁶⁰ "İftira suçunun oluşabilmesi için, yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesinin gerektiği, somut olayda; mahkeme kabulüne göre katılanlar. Ve... İle sanık... arasında bir arazi davası sebebiyle husumet bulunduğu, davanın sanık aleyhine bozularak kesinleşmesi üzerine sanık ...'nın aleyhe bozma yasağına rağmen davanın aleyhine bozulması nedeniyle hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle 02.07.2015 tarihli dilekçe ile Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruda bulunduğu, bireysel başvuru dilekçesinde "...davalı bu şahıs Yargıtay Üyesi olarak görev yapan... in oğludur. ... Aleyhe bozma yasağına da aykırı olarak aleyhimize karar vermesi bundandır. Tavassut kullanılmıştır/mesleki kayırmacılık yapılmıştır." şeklinde ifadeler kullanarak gerçekleşen eylemde, eyleminin suç işlemediğini bildiği kimselere suç atmak biçiminde olmayıp Anayasanın 74. maddesi ile garanti altına alınan "Anayasal dilekçe şikâyet hakkı"nı kullanma niteliğinde olduğu, kaldı ki sanık tarafından bireysel başvurunun yapıldığı Anayasa Mahkemesinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267/1. maddesinde ifade edilen yetkili Makamlardan olduğunun kabul edilemeyeceği..." Yargıtay 8.CD. T. 26.10.2017, Esas. 2017/9455, Karar. 2017/11894, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=3199#>, e.t:17/07/2021.

yargıya ihbar edildiğinde ise yetkili makam “askeri yargıdır”. Ancak burada ilave etmek gerekir ki; 21.01.2017 tarihinde kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair 6771 Sayılı Kanun’un 17. maddesiyle askeri mahkemeler kaldırıldığı için artık askeri ve adli yargı ayrımı yapılmamaktadır.

Suçsuz bir kimse hakkında idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla yapılan gerçek dışı isnatlar bakımından, ihbar veya şikâyetin ilgili yaptırımı uygulamaya yahut tatbik etmeye yetkili makamı harekete geçirmeye olanaklı bir makama yöneltilmiş olması gerekir⁵⁶¹. Bu makamlar kanun, tüzük ve yönetmeliklerde gösterilmiş olduğundan, suçun oluşması için bu makamlara ihbar ve şikâyette bulunulmalıdır⁵⁶². Masum kimse hakkında idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak maksadıyla yapılan ihbar ve şikâyetin yapılabileceği yetkili makamları, her somut olayın özelliğine bakarak belirlemek gerekir⁵⁶³. Ayrıca asılsız isnatta bulunan kişinin, ihbar makamında makul görülebilecek yanılması iftira suçunun oluşmasını engellemeyeceği⁵⁶⁴ gibi, bir idari yaptırımın uygulanmasını doğuracak nitelikte gerçeğe aykırı bir isnatta bulunması da suçun oluşması bakımından gerekli ve yeterli olacaktır. Bunun için bu idari yaptırımın kişisel veya mali haklara ilişkin olmasının da herhangi bir önemi bulunmamaktadır⁵⁶⁵. Ayrıca kabahatler hakkındaki gerçek dışı isnadın ise, yaptırımı uygulamakla yetkili makamlara yapılması gerekir⁵⁶⁶. Yine disiplin soruşturması gerektiren eylemlerin de ihbar veya şikâyeti, ilgili idari makamlara yapılmalıdır⁵⁶⁷.

3.2.3.1.5. Hukuka Aykırı Fiil İsnadı

765 sayılı TCK döneminde iftira suçunun oluşabilmesi için mağdura isnat edilen fiilin “bir suç” olması gerekmektedir⁵⁶⁸. Bu kuralın tek istisnası Hâkimler ve Savcılar Kanununun 76’ncı maddesinde yer alan düzenlemeydi. Bu düzenlemeye göre hâkimler ve savcılar hakkında vuku bulan ve disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar ve şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğunun anlaşıldığı hallerde, fail hakkında 1412 sayılı CMUK’un 411. maddesinin uygulanmasının yanı sıra 765

⁵⁶¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 966; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1201; Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 195.

⁵⁶² Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 44.

⁵⁶³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 966.

⁵⁶⁴ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7831.

⁵⁶⁵ Ünver, **İftira**, s. 73.

⁵⁶⁶ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7831.

⁵⁶⁷ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7831.

⁵⁶⁸ Önder, s. 287 vd; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 967.

sayılı TCK'nın 285. maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolünmaktaydı⁵⁶⁹. İdari yaptırım gerektiren fiillerin isnadı halinde iftira suçunun gerçekleşmemesi hali ise doktrinde eleştirilmekteydi. Bu dönemde doktrinde, disiplin soruşturması doğuran hukuka aykırı fiillerin asılsız isnadı halinde, masum kimse bakımından ağır sonuçlar doğurması mümkün bulunduğundan, 765 sayılı kanuna bu türden isnatların cezalandırılması için bir hükmün eklenmesinin gerekli olduğu ifade edilmişti⁵⁷⁰. Kanunkoyucu, doktrindeki bu eleştirileri dikkate alarak 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesine “*hukuka aykırı fiil isnadı*” ibaresine yer vermekle, madde kapsamını mülga kanunun 285. maddesine göre genişletmiş olup, böylece idari yaptırım gerektiren hukuka aykırı eylemlerin isnadının da iftira suçu kapsamına dâhil etmiştir. 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesi ile masum kimseye idari yaptırım gerektiren hukuka aykırı eylemlerin isnadı halinde de iftira suçunun oluştuğu kabul edilmektedir. Öte yandan her suç, doğal olarak hukuka aykırı bir fiil iken, her hukuka aykırı fiil ise suç değildir⁵⁷¹. Bu bağlamda idari yaptırım gerektiren eylemler de artık iftira suçunun konusunu oluşturabilir⁵⁷². Böylelikle hem suç isnadı hem de idari yaptırım gerektiren eylemlerin isnadı iftira suçuna vücut verebilecektir. *Kanımızca* yerinde olan bu düzenlemeye rağmen, doktrinde söz konusu düzenlemeye karşı olan bazı yazarlar da bulunmaktadır⁵⁷³.

İdari yaptırım kavramı, idari makamlar tarafından kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığını sağlamak için herhangi bir yargı kararına ihtiyaç olmaksızın re'sen hükmedilen idari işlem ve cezalardır. İdare, idari yaptırımlar yoluyla kamu güvenliğini ve düzenini sağlar, kamu ihtiyaçlarını karşılar ve kamu sağlığını korur⁵⁷⁴. Kısaca idari bir yaptırım uygulanmasını gerektiren hukuka aykırı bir fiilin isnadından, kabahatler ve disiplin cezası gerektiren fiilleri anlamak gerekir⁵⁷⁵. Bu şekilde masum bir kimseye idari yaptırım uygulanması neticesini doğuracak asılsız isnatlar, iftira suçunu oluşturabilecektir.

⁵⁶⁹ Önder, s. 288; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 967.

⁵⁷⁰ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 126.

⁵⁷¹ Arslan/Azizağaoğlu, s. 1089.

⁵⁷² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 967; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1203.

⁵⁷³ “Ancak, yeni kanunla getirilen bu düzenlemenin de eleştirilecek tarafları yok değildir. İdari yaptırım gerektiren hukuka aykırı fiil isnatları için öngörülen yaptırım ile suç isnatları için öngörülen yaptırımın aynı olması, doktrinde suç ve cezanın oranlılığı ilkesine aykırı düştüğü gerekçesiyle eleştirilmektedir” Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 45; Aynı yönde bkz. Keskin, s. 224.

⁵⁷⁴ Yücel Oğurlu, “İdari Yaptırımlara Genel Bir Bakış ve İdari Yaptırım-Ceza Yaptırımı Ayrımı”, **AÜEHFD**, C. III, S. 1, s. 149.

⁵⁷⁵ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1158; Artuç, **Pratik Türk Ceza Kanunu**, s. 1301.

Günümüzde idari yaptırımlar, başta İdare hukuku olmak üzere Anayasa Hukuku, Ceza Hukuku, Mali Hukuk, Mukayeseli Hukuk ve Avrupa İnsan Hakları Hukukundan beslenmektedir⁵⁷⁶. Böylelikle günümüzde idari yaptırımlar gün geçtikçe artan bir önem kazanmaktadır⁵⁷⁷. Ve bunlara Türk vatandaşlığının Bakanlar Kurulu kararı ile kaybettirilmesi, sağlık ve ekonomiye zararlı olabilecek maddelerin satışının durdurulması, devlet ve merkezi idarece uygulanan yaptırımlar, park yasağına uymayan sürücülerin araçlarının çektirilmesi, eğlence yerlerinin denetlenerek buraların tarifelerine müdahale edilmesi, ilgili mevzuata uygun olmayan işyerlerinin kapatılması, meslek ve sanattan men, faaliyetin durdurulması, idari para cezaları, izin ve ruhsatların kaldırılması, geri alınması, inşaat ruhsatının iptali, ruhsatsız inşaatın durdurularak mühürlenmesi, ruhsatsız inşaatın yıkılması, barodan kaydın silinmesi, sürücü ehliyetinin geçici olarak geri alınması vb. gibi haller örnek olarak gösterilebilir⁵⁷⁸. TCK'nın 267. maddesinde “idari bir yaptırım” ibaresine yer verildiğinden idari yaptırımın, muhatap kimselerin kişisel veya mali hakları üzerinde etki doğurması hususunda herhangi bir özellik arz etmediğinden, masum kimse hakkında herhangi bir idari yaptırım uygulanmasını doğuracak asılsız isnat iftira suçuna vücut verecektir⁵⁷⁹. Dolayısıyla masum kimseye atfedilen hukuka aykırı fiilin disiplin ya da kabahat gerektiren bir eylem olması halinde de iftira suçu oluşacaktır. Diğer yandan hukuka aykırı fiil isnadı herhangi bir idari yaptırımı gerektirmiyorsa isnat iftira suçunu oluşturmayacaktır⁵⁸⁰. Öte yandan iftira suçunun oluşabilmesi bakımından idari yaptırım gerektiren fiil isnadı soruşturmasının, zamanaşımına ve affa uğramaması gerekir⁵⁸¹.

Çalışma konusu suçun düzenlendiği madde gerekçesinde ; “*Disiplin yaptırımını veya başka bir idari yaptırımı gerekli kılan fiiller de bu suçun konusunu oluşturabilir*” denilmekle disiplin cezasını gerektiren fiillerin isnadının da iftira suçunun konusunu oluşturabileceğine yukarıda kısaca değindik. Bu kapsamda disiplin cezası gerektiren bir fiilin, kovuşturmaya yetkili makamlara ihbar edilmesi de artık iftira suçunu oluşturacaktır⁵⁸². Disiplin soruşturma ve kovuşturmasına tabi olan mağdur, kamu görevlisi olabileceği gibi, öğrenci, kamu kurumu niteliğindeki meslek mensubu da

⁵⁷⁶ Oğurlu, s. 144.

⁵⁷⁷ Oğurlu, s. 143.

⁵⁷⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 967.

⁵⁷⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 968.

⁵⁸⁰ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 728.

⁵⁸¹ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 728.

⁵⁸² Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1205.

olabilir⁵⁸³. Yani disiplin kovuşturmasına tabi olan mağdurun, suçun oluşumu bakımından mutlaka kamu görevlisi sıfatına haiz olması şart değildir. Ancak ihbar anında mağdurun öğrencilik ya da kamu görevi gibi sıfatlarının bulunmaması hali disiplin soruşturması ve kovuşturması imkânını ortadan kaldıracığından, bu kişiler hakkında disiplin cezasını gerektiren asılsız isnatlar iftira suçuna vücut vermeyecektir.

İdari yaptırım uygulanmasını gerektiren eylem, idareye, objektif gerçekleşme biçimine aykırı olarak daha farklı biçimde iletilmiş olunabilir. Böyle bir durumda fail tarafından eklenen unsurların, fiilin gerektirdiği cezayı değiştirip değiştirmediğine bakmak gerekir. İsnat edilen eylem nedeniyle verilen ceza değişmekteyse iftira suçunun oluştuğu söylenebilir. Aksi durumda iftira suçunun oluştuğu söylenemeyecektir. Örneğin, işyerine 45 dakika geç gelen memurun 2 saat geciktiğini söylemek iftira suçunu oluşturmaz. Zira her iki durumda da 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu 125/A-b maddesi uyarınca uyarma cezası verilecektir. Çünkü kanunkoyucu, ilgili maddede yalnız “geç gelmek” ibaresine yer vermiş ne kadarlık sürenin “geç gelmek” ibaresi içerisine girdiğini belirtmemiştir. Dolayısıyla işe 45 dakika ile 2 saat geç gelmek neticesinde kişiye uygulanacak ceza arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Her halükarda işe geç gelen kişiye uyarma cezası verilecektir. Bu kapsamda faile verilen ceza değişmediği için ortada işlenmiş bir iftira suçu yoktur. Buna mukabil iki gün göreve gelmeyen memurun bütün hafta işe gelmeyerek görevi savsakladığını söylemek ise iftira suçuna vücut verir. Çünkü göreve 2 gün gelmemek DMK 125/C-b maddesi gereğince “aylıktan kesme” cezasını gerektirirken, göreve kesintisiz 3 ila 9 gün gelmemek DMK 125/D-b maddesi uyarınca “kademe ilerlemesinin durdurulması” cezasını gerektirmektedir⁵⁸⁴. Dolayısıyla faile verilecek cezalar arasında fark bulunduğu ortada vücut bulmuş bir iftira suçu vardır.

Bir kabahatin işlendiği isnadı ile de, iftira suçu işlenmiş olunabilir. Hangi eylemlerin kabahat teşkil ettiği 5326 sayılı Kabahatler Kanununda düzenlenmiştir. İlgili kanunun 2. maddesine göre kabahat, karşılığında idari yaptırım uygulaması öngörülen haksızlıklardır. Bu kanunda öngörülen kabahat karşılığında uygulanacak idari yaptırımlar ise, idari para cezaları ve idari tedbirlerdir. Aynı kanunun 16. maddesi gereğince idari tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan

⁵⁸³ Osman Yaşar/Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C. 6, 2. Basım, Ankara 2014, s. 8057.

⁵⁸⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1205.

diğer tedbirlerdir⁵⁸⁵. Masum kimse hakkında, kabahatler kanununda belirtilen ve idari yaptırım uygulanmasını sağlamaya yönelik bir kabahatin isnat edilmesi halinde de iftira suçu işlenmiş olunacaktır.

İftira suçunun gerçekleşmesi bakımından bir diğer hukuka aykırılık ise, asılsız isnadın “suç”⁵⁸⁶ olmasıdır. Suç isnadı, masum kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma sağlamak amacıyla yapılmalıdır. 5271 sayılı CMK’nun m. 2’nci maddesi uyarınca soruşturma: “*Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi*” kovuşturma ise: “*İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi,*” ifade eder. Şu halde iftira suçunun gerçekleşmesi hakikate aykırı bildirim bir “suç”a ilişkin bulunmasına bağlıdır. Bu suçun, gerçekte işlenmiş olup olmamasının herhangi bir önemi yoktur. Masum kimseye yönelik yapılan isnadın, tamamlanmış bir suça ilişkin olması şart olmayıp teşebbüs aşamasında kalan bir fiil isnadı da iftira suçunun oluşumu için yeterlidir. Örneğin, hasmının kalbine doğru silah ile nişan almışken polis siren sesini duyması üzerine herhangi bir şey yapmadan kaçtı, şeklindeki söylemde olduğu gibi. Yine, hakkında asılsız isnatta bulunulan kişinin asli fail olarak ihbar veya şikâyet edilmesi, iftira suçunun oluşumu bakımından şart değildir. Suçsuz kimse hakkındaki asılsız isnadın, teşebbüsün veya iştirakın cezalandırılabilir bir şekline ilişkin olması yeterlidir. Dolayısıyla suçsuz bir kimseye hiç işlenmemiş veya tamamlanmamış bir suçun ya da üçüncü bir kimse tarafından işlenmiş bir suçun faili yahut başka birinin işlediği bir suçun ortağı olarak yetkili makamlara ihbar veya şikâyet etmek de iftira suçunu oluşturur⁵⁸⁷. Hatta kişi, kendisinin işlemiş olduğu bir suçu, üzerindeki soruşturma ve kovuşturma baskısından kurtulmak amacıyla bir başkasına isnat etmesi halinde de iftira suçu işlenmiş olur⁵⁸⁸.

Mağdura isnat edilen fiilin, kanunilik ilkesi gereğince, isnadın yapıldığı anda cezalandırılabilir bir eylem olması gerekmektedir⁵⁸⁹. Burada önemli olan hukuka aykırı

⁵⁸⁵ Sönmez, s. 73

⁵⁸⁶ Suç, haksız, kusurlu ve cezalandırılabilir olan davranışlardır. Diğer bir deyimle, suç, hukuka aykırı, kusurlu ve karşılığında kanunda ceza öngörülen eylem olarak tanımlanmaktadır. Centel/Zafer/Çakmut, s. 197.

⁵⁸⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 968; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 68; Faruk Erem, “İftira”, **Adalet Dergisi**, Y. 45, S. 9, Ankara 1954, s. 1064.

⁵⁸⁸ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 46; “*Kendisinin gerçekleştirdiği trafik kazasını gizlemek için kazayı oğlu Kemal D.’in yaptığını söyleyerek ona suç yükleyen sanığın eyleminin 285/1-son. Maddesine uyduğu gözetilmeden aynı Yasanın 283/1. madde ve fıkrası ile hüküm kurulması...*” Yargıtay 4. CD., T.20.05.2003, Esas. 2002/22050, Karar. 2003/4181, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/10/2021.

⁵⁸⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 969.

fiilin adli veya idari yaptırımını gerektirecek mahiyette olmasıdır. Mağdura isnat edildiği sırada suç teşkil eden, ancak daha sonra suç olmaktan çıkarılan fiilin isnadı da iftira suçuna vücut vermektedir.

TCK'nın 267. madde metninde “*hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden*” denilmekle, bir kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını sağlamak amacıyla “suç” isnatları düzenlenmiştir. Bu kapsama göre isnat edilen hukuka aykırı fiilin TCK'da yaptırıma bağlanan herhangi bir suç olması yeterlidir. Burada önemli olan isnat edilen fiilin yasa tarafından bütün unsurlarıyla birlikte suç olarak düzenlenmiş olmasıdır⁵⁹⁰. Diğer yandan isnat edilen suçun TCK'da yahut özel kanunlar arasında düzenlenmiş olmasının da bir önemi yoktur⁵⁹¹. Yine isnat edilen fiil suç ise, bu suçun icrai ya da ihmali hareketle işlenmesi arasında herhangi bir fark bulunmadığı gibi taksirle işlenmiş olmasının da bir önemi bulunmamaktadır⁵⁹². Örneğin, yetkili makama bir kimsenin meşru müdafaa halinde bir suç işlediğini söylemek iftira teşkil etmeyecektir. Öte yandan, maddede yer alan “hukuka aykırı fiil”, aynı zamanda “suç” oluşturan fiiller olup, iftira da ceza kanununda suç olarak düzenlendiğinden, masum bir kimsenin iftira ettiğini de söylemek diğer koşulların varlığı halinde iftira suçunu oluşturacaktır⁵⁹³. Ayrıca ihbar veya şikâyet dilekçesinde isnat edilen suçun isminin belirtilmemesi iftira suçunun oluşumuna engel teşkil etmeyecektir⁵⁹⁴.

İhbar veya şikâyet yoluyla mağdura isnat edilen fiilin belirli (muayyen)⁵⁹⁵, açık, somut olarak nitelendirilebilir bir eylem olması gerekir⁵⁹⁶. Kapsamı ve sınırları belli olmayan, soyut ve genel ifadelerle yapılan isnatlar veya yalnız belli bir davranışa ilişkin olumsuz değerlendirmeler iftira suçunu oluşturmaz⁵⁹⁷. Bu bakımdan masum kimseye isnat edilen suçlamanın somut veriler içermesi gereklidir. Bu içerikte olmayan, soyut ifadeler taşıyan isnatlar iftira suçunu oluşturmaz. Ancak bu tür isnatlar diğer şartların

⁵⁹⁰ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 726.

⁵⁹¹ Önder, s. 288; Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 197.

⁵⁹² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 969.

⁵⁹³ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 46; Erem, **İftira**, s. 1064.

⁵⁹⁴ Erem, **İftira**, s. 1064.

⁵⁹⁵ “*ihbarın mevzuu, iftirada bulunan şahsın geceleri sabaha karşı köy dışına çıkarak ve yanında bulunan aleti bir ağacın üzerine koyarak bu alete karşı Türkçeden gayri lisanla bir şeyler söylemekten ibaret bulunmasına nazaran isnadın gayri vazih bulunması ve muayyen bir suç isnadını da mutazammın bulunmaması itibarıyla fiil de TCK. Nun 285. Maddesinde yazılı “suçsuz olduğu bilinen bir kimse hakkında suç isnadıyla merciine ihbar veya şikâyette bulunmak” unsuru gerçekleşmiş değildir.*” Yargıtay 4. CD., T.13.11.1954,11949/11441 (aktaran: Önder, s. 288).

⁵⁹⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 969; Ünver, **İftira**, s. 79; Önder, s. 288.

⁵⁹⁷ Bayraktar, **İftira**, s. 197; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 969.

varlığı halinde hakaret suçu olarak değerlendirilebilir⁵⁹⁸. Yine kişinin şeref, onur ve haysiyetini ihlal eden eylemler, suç vasfında değilse veya idari bir yaptırım gerektirmiyorlar ise bu tür isnatların isnadı, iftira suçunu değil hakaret suçunu meydana getirebilir⁵⁹⁹. Örneğin bir kimseye “kaçakçı, kaçakçılıkla yaşamını idame ettiriyor” biçimindeki isnatlar somut veri içermediği için hakaret suçunu oluşturabilir. Yine suçsuz bir kimseye yapılan asılsız isnadın kesinleşmiş bir mahkûmiyet veya beraat kararı ile sonuçlanmış bir suça ilişkin fiilin isnadı halinde de iftira suçu oluşmaz⁶⁰⁰. Misal vermek gerekir ise, O işlemiş olduğu hırsızlık suçunun kesinleşmesi üzerine cezasını cezaevinde infaz etmiştir. Ve bu durumu bilen B'nin, O'ya “hırsız” demesi eylemi, iftira suçuna vücut vermeyecektir. Öte yandan kullanılan belirsiz, soyut ifadeler içerisinde, belirli bir suç ya da fiile yönelik isnat mevcut ise, iftiranın gerçekleştiğinden söz edilebilir⁶⁰¹. Buna karşılık suçsuz bir kimseye isnat edilen fiilin, belirli bir suç tipinin unsurlarını kesin bir şekilde göstermesi gerekmediği gibi failin, isnat ettiği fiilin hukuki ismini açıklamış olması da gerekmez⁶⁰². Isnat edilen fiil gerçek olsa idi bir suç tipini ihlal edebilecek niteliklere sahipse “suç” isnadının gerçekleştiği kabul edilmelidir⁶⁰³. Masum kimseye isnat edilen suçun, bütün unsurlarıyla belirlenmiş olması gerekir. İhbara konu fiil de hukuka aykırılık bulunmalıdır. Diğer bir deyişle, ihbarla bildirilen olayın kanuni takip yapacak yetkili makamları harekete geçirebilecek bir ciddiyete sahip olması gerekir⁶⁰⁴. Burada iftira suçunun oluşabilmesi bakımından, yetkili makamların ihbar veya şikâyetle bulunulan hukuka aykırı fiil için somut olarak

⁵⁹⁸Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2014, s. 8057; “Sanığın aile mahkemesine verdiği cevap dilekçesinde, katılanın şike olaylarına karıştığı şeklinde soyut ifadelerde bulunma eyleminin hakaret suçunu oluşturup oluşturmadığı tartışılmadan, yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde (iftira suçundan) hüküm kurulması kanuna aykırıdır.” Yargıtay 4.CD., T. 20.12.2012, Esas. 2011/21954, Karar. 2012/31275 (aktaran: Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2014, s. 8089).

⁵⁹⁹Gözübüyük, s. 486.

⁶⁰⁰Erem, **Şerh, C: II**, s. 1521; “Sanığın, daha önce aynı senet ile ilgili Bartın 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 13.6.1997 tarihli oturumunda sahtecilik iddiasında bulunması nedeniyle mağdurlar O.G ve M.G hakkında yapılan soruşturma sonucunda takipsizlik kararı verildiği; sanık hakkında ise her iki mağdura iftira etmek suçundan kamu davası açılarak TCY'nin 285/1 maddesi ile iki kez cezalandırılmasına karar verildiğinin anlaşılması karşısında; sanığın bu kez mağdurlardan O.G'in infaz koruma memuru olması nedeniyle disiplin yönünden işlem yapılması için aynı iddiaları yineleyerek dilekçe vermesi eyleminde konunun daha önce karara bağlanması nedeniyle yeni bir soruşturmaya olanak vermemesi karşısında; iftira suçunun öğeleri oluşmadığı gözetilmeden hükümlülüğüne karar verilmesi” Yargıtay 4. CD., T.22.05.2002, Esas. 2002/6725, Karar. 2002/9253 (aktaran: Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 53, dn. 214).

⁶⁰¹Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11.Baskı, s. 969; Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 196; Bayraktar, **İftira**, s. 197.

⁶⁰²Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2014, s. 8057.

⁶⁰³Önder, s. 289.

⁶⁰⁴Bayraktar, **İftira**, s. 197.

harekete geçmesi gerekli olmayıp, eylemin yetkili makamları harekete geçirmeye elverişli olması yeterlidir⁶⁰⁵.

Devletin cezalandırmak hakkının doğmadığı veya doğduktan sonra ortadan kalkmış olduğu ya da cezalandırma hakkı var olmakla birlikte kovuşturma engellerinin bulunduğu durumlarda, kanunumuzun aradığı nitelikte bir “suç” isnadının gerçekleştiğinden bahsedilemez⁶⁰⁶. Çünkü iftira suçu için, asılsız olarak isnat edilen fiilin soruşturulabilir ve kovuşturulabilir ya da idari yaptırım uygulanabilir nitelikte bir eylem olması gerekir⁶⁰⁷. Dolayısıyla doktrindeki bir kısım yazarlara göre, isnat edilen fiilde mağdur bakımından bir cezasızlık nedeninin bulunması veya mağdura isnat edilen fiilin af ya da zamanaşımına uğramış olması⁶⁰⁸, fiilde bir hukuka uygunluk nedeninin (kanun hükmü, ilgilinin rızası, meşru müdafaa gibi) bulunması yahut eylemin yasama sorumsuzluğu kapsamında kalması hallerinde iftira suçunun oluşmayacağı ifade edilmektedir⁶⁰⁹. Aksi görüşte olan Soyaslan’a göre ise, yetkili makamlara bildirilen bir suçun tüm unsurları tamam olmakla birlikte ortada şahsa bağlı cezasızlık sebebinin varlığı nedeniyle faili cezalandırmak mümkün değilse bile yine de iftira suçu işlenmiştir. Kısaca bu yazar, isnat edilen fiilde cezalandırma şartının bulunması halinde ortada yine de iftira suçunun var olduğunu kabul etmektedir⁶¹⁰. Suçsuz kimseye asılsız isnat edilen fiildeki hukuka uygunluk nedenlerinin ihbar ve şikâyet dilekçesinde bilinçli bir şekilde gizlenmesi⁶¹¹ veya hatalı aktarılması durumunda da iftira suçunun işlendiğinin kabulü gerekmektedir⁶¹².

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda şikâyetin yapılmamış olması ya da şikâyetten vazgeçilmiş olması hali ile suçun sübuta ermiş olmaması

⁶⁰⁵ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 47; “TCY’nin 456/4. maddesinde öngörülen yaralama suçunun mağduru tarafından ancak yakınılmada bulunulması ya da kişisel dava açılması yoluyla izlenmesinin olanaklı karşısında, sanığın eşinin dövuıldığıne ilişkin yüklemesinin kovuşturma yapılmasına meydan verecek nitelikte olmadığı ve bu nedenle iftira suçunun öğelerinin oluşmadığı,” Yargıtay 4. CD., T. 18.06.2001, Esas. 2001/6816, Karar. 2001/7771, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/09/2021.

⁶⁰⁶ Önder, s. 288-289; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 969; Bayraktar, **İftira**, s. 198; Öner, s. 1146.

⁶⁰⁷ Öner, s. 1146; Ünver, **İftira**, s. 81; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 233.

⁶⁰⁸ “Sanığın 3.11.1999 havale tarihli dilekçesiyle katılan avukatın, Asliye Hukuk Mahkemesinin 92/51 esas sayılı dosyasında, avukatlık görevini kötüye kullandığını ileri sürülmüş olması ve bu davanın da 25.6.1993 tarihinde karara çıktığının anlaşılması karşısında, yakınma tarihinde yükletilen suça ilişkin 5 yıllık asli zamanaşımı süresinin dolduğu, kovuşturma yapılmasının olanaklı bulunmadığı gözetilmeden, yasal öğeleri oluşmayan suçtan hükümlülük kararı verilmesi,” Yargıtay 4. CD., T. 25.03.2002, Esas. 2002/2432, Karar. 2002/4518 (aktaran: Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 233, dn. 20).

⁶⁰⁹ Önder, s. 288; Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 198; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 498.

⁶¹⁰ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 726.

⁶¹¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 970.

⁶¹² Bayraktar, **İftira**, s. 198; Yenidünya, **YTCK’ da İftira**, s. 2837.

nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığına dair veya beraat kararına yahut “işlenemez”⁶¹³ nitelikteki bir suça konu olmuş eylemin bir kimseye yüklenmesi durumunda iftira suçunun işlenemeyeceği doktrinde ifade edilmektedir⁶¹⁴.

Bununla beraber, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet etme hakkı dışında olan bir kimsenin asılsız isnadının, iftira suçunu oluşturup oluşturmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde hâkim olan görüşe göre, takibi şikâyete bağlı suçlarda şikâyet hakkı sahibi dışında bir başkası tarafından suçsuz kimseye asılsız isnatta bulunulması durumunda şikâyet şartı gerçekleşmediği için eylem hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılamayacağından iftira suçu oluşmayacaktır⁶¹⁵. Burada iftira suçunun oluşabilmesi için, şikâyet hakkına sahip olanlardan birinin bu hakkını yasal süre içerisinde ve usulüne uygun bir şikâyet dilekçesiyle kullanması gerekmektedir⁶¹⁶. Öte yandan kanuni takip imkânının mümkün olmadığı hallerde de iftira suçunun oluşmayacağı izah edilmektedir⁶¹⁷. *Kanaatimizce*, masum kimseye isnat edilen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi olsa bile iftira suçunun gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Kanaatimizi destekleyen doktrindeki bir diğer görüşe göre ise; şikâyet, suçun unsuru olmayıp sadece bir muhakeme şartıdır. Böyle bir durumda kişiye asılsız olarak isnat edilen suç şikâyete tabi olsa bile, iftira edilen suçun hiç soruşturulup kovuşturulmayacağı söylenemez. Kaldı ki şikâyete bağlı bir suça ilişkin soruşturmanın başlayıp başlamayacağı önceden tahmin bile edilemez. İftira eylemi dolayısıyla kolluk, savcılığın talimatı üzerine iftira edilen suçun mağduruna şikâyetçi olup olmadığını sorabilir ve şikâyet hakkı sahibinin şikâyeti üzerine savcılık harekete geçebilir. Ya da isnat edilen suçun şikâyete tabi olmasına rağmen farkında olmadan görevli ve yetkili mahkemeye iddianame hazırlanıp sunulabilir ve iddianamenin mahkemece kabulünden sonra suçun şikâyete tabi olduğunun farkına varılabilir. Nitekim isnat edilen suçun takibi şikâyete bağlı olup, şikâyet hakkı sahibi

⁶¹³ “Yakınan bayan rehber öğretmen Aynur Özdemir’in mağdure Fatma İlbay’ı hamile bırakmasının olanaksızlığı ve yükletilen suçun işlenemez nitelikte olması, Cengiz Topel İlköğretim Okulunda görevli erkek öğretmenlerin kimliklerinin de açıkça belirtilmemesi karşısında, iftira suçunun yasal öğelerinin oluşmadığı gözetilmeden, yetersiz gerekçeyle hükümlülük kararı verilmesi,” Yargıtay 4.CD.,T. 21.03.2002, Esas. 2002/197, Karar. 2002/4466 (aktaran: Meran, *Adliye İlişkin Suçlar*, s. 234, dn. 22).

⁶¹⁴ Meran, s. 233.

⁶¹⁵ Yıldırım, *İftira Suçu*, s. 197; Bayraktar, *İftira*, s. 198; Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 970; Özbek ve diğerleri, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s.1158; Erem/Toroslu, s. 201; Malkoç, s. 2016.

⁶¹⁶ Önder, s. 290.

⁶¹⁷ Önder, s. 288-289; Bayraktar, *İftira*, s. 198; Öner, s. 1146; Erem, *İftira*, s. 1066; Yenidünya, *İftira Suçu*, s. 71-72; Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 969; Erem/Toroslu, s. 201.

tarafından yapılmış bir şikâyet de olmamasına rağmen suça ilişkin soruşturma tamamlanmış ve kovuşturma aşamasına geçilmiş olmaktadır. Artık kovuşturma aşamasında mağdur, CMK'nın m.158/7 uyarınca şikâyetini geri çekmediği müddetçe mahkeme kovuşturmaya devam ederek yargılamayı tamamlayacaktır⁶¹⁸. Aksi takdirde şikâyet yokluğu nedeniyle davanın düşmesine karar verecektir. Bu durumda asılsız isnat edilen suçun varlığı, soruşturulması ve kovuşturulmasından bağımsız olarak suç isnadında bulunulan masum kişinin kişilik haklarını tehlikeye koymak için yeterli olacaktır. Diğer yandan isnat edilen suç ile adliye, gereksiz yere emek ve mesai de harcamıştır⁶¹⁹. *Malkoç*, burada bir ayırım yapmaktadır. Isnat edilen eylem ilk bakışta, açıkça şikâyete bağlı olan bir suç ise, şikâyet bulunmadıkça soruşturma dahi başlamayacağından iftira suçunun oluşmayacağı; ancak suçun şikâyete bağlı olup olmadığı ilk bakışta anlaşılabilir, bu durum soruşturmanın başlamasından sonra ortaya çıkarılabiliyorsa, iftira suçu oluşacaktır. Zira madde metninde “soruşturma başlatılması”ndan söz edildiğini, ifade etmektedir⁶²⁰. Tüm bu nedenlerden ötürü, isnat edilen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi olsa dahi, asılsız isnattan dolayı iftira suçunun oluşacağı görüşünü kabul etmekteyiz.

Yine isnat yeteneği olmayan kimselere yönelik bir suç isnat edildiği vakit iftira suçunun oluşup oluşmayacağı da doktrinde tartışmalıdır. Doktrindeki hâkim düşünceye göre, suç isnadında bulunulan masum kişinin 12 yaşından küçük olması halinde yapılan asılsız isnatlar iftira suçunu oluşturmayacaktır. Çünkü bu yaş aralığındaki çocuğun kanuni takip imkânı bulunmamaktadır⁶²¹. Bizimde katıldığımız doktrindeki bir diğer düşünce ise, hukuka aykırı fiil isnadına maruz kalan 12 yaşından küçük çocuğun, ceza sorumluluğunun olmaması bir kusur sorunu olup, isnat edilen suçun oluşumu ile ilgili olmayıp, sorumluluk ile ilgilidir. Kaldı ki 12 yaşındaki bir çocuğun işlediği eylemde suçtur ve bir suçu 12 yaşındaki bir kimsenin işlediği iddia edilerek de iftira suçu işlenebilmektedir. Zira iftira suçunda cezalandırılan şey, bir kimse hakkında haksız bir şekilde soruşturma veya kovuşturma başlatılmasına neden olmaktır. Gerek 12 yaşından küçük kişiler gerek kusur isnat yeteneği tamamen ortadan kalkmış kimseler gerekse tüzel kişiler hakkındaki asılsız yapılan isnatlar bir soruşturmayı engellemez. Ancak bu demek değildir ki, bu kimseler hakkında hiçbir şekilde soruşturma yapılamamaktadır.

⁶¹⁸ Ünver, *İftira*, s. 81; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 727.

⁶¹⁹ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 727.

⁶²⁰ Malkoç, s. 2011-2012.

⁶²¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 969; Tezcan/Erdem/Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 16. Baskı, s. 1199; Yıldırım, *İftira Suçu*, s. 197; Yenidünya, *YTCK' da İftira*, s. 2836.

Bir suçun işlenmesi halinde isnat yeteneği olmayan bu kimseler hakkında haksız yere çocuklara özgü güvenlik tedbirleri veya akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir⁶²². Çünkü kusur yeteneği olmayan akıl hastalarına ve 12 yaşından küçük çocuklara yapılan isnatlar nedeniyle bu kişilerde adliye önüne çıkmakta ve yargı bu kişiler için de hatalı veya yanlış karar verebilmekte olup, bu kimseler nedeniyle itibarından olabilmektedir. Öte yandan bu kimselerin de haysiyet ve şöhreti rencide olmaktadır⁶²³. Tüm bu gerekçelerle doktrinde hâkim olan görüşe katılabilmek mümkün değildir.

Yine milletvekillerine suç isnat edilmesi bakımından isnat edilen suçun, mutlak yasama dokunulmazlığı veya nisbi yasama dokunulmazlığı olarak ayrılmasının gerektiği, ihbar veya şikâyete konu olan suçun mutlak dokunulmazlık kapsamına girmesi halinde iftira suçunun oluşmayacağı ancak nisbi dokunulmazlık kapsamına giren bir suçun milletvekiline isnat edilmesi halinde iftira suçunun oluşabileceği görüşünü savunan yazarlar doktrinde yer almaktadır⁶²⁴. Diğer yandan milletvekillerine isnat edilen suçun mutlak ve nisbi yasama dokunulmazlığı kapsamına girip girmediğine göre ayırım yapılmasının ve mutlak dokunulmazlık kapsamına giren isnatlar bakımından iftira suçunun oluşmayacağı görüşüne katılmayan yazarlar da doktrinde yer almaktadır⁶²⁵.

Hukuka aykırı fiil isnadının belirli (muayyen) bir kimseye yönelik yapılması suçun oluşumu bakımından gereklidir⁶²⁶. Öte yandan failin kendi kimliğini açıklaması ya da doğru olarak bildirme yükümlülüğü de bulunmamaktadır⁶²⁷. Hukuka aykırı fiil isnadı halinde masum kimsenin kimliğinin açıkça belirtilmesi de zorunlu değildir. İsnadın kime yönelik yapıldığı anlaşılabilir veya belirlenebiliyorsa yine de iftira suçu işlenmiş olur. Ancak asılsız isnatta suçlanan kişinin ismi zikredilmemiş olmakla birlikte, failin açıklamalarından da bu kişinin kim olduğu anlaşılamiyorsa, burada TCK 271. maddesinde düzenlenen suç uydurma suçunun ihlali söz konusu olacaktır⁶²⁸.

⁶²² Ünver, **İftira**, s. 83.

⁶²³ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 726.

⁶²⁴ Erem, **İftira**, s. 1066; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1199.

⁶²⁵ Ünver, **İftira**, s. 84.

⁶²⁶ Erem, **İftira**, s.1065; Öner, s. 1146; Artuç, **Pratik Türk Ceza Kanunu**, s. 1301.

⁶²⁷ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s.7829; “ihbar tutanağında, kimliği belirsiz şahıs tarafından Jandarmaya telefonla ihbarda bulunulduğunun belirtilmiş olması karşısında, ihbarın kim tarafından yapıldığı araştırılmadan ve sanığın ihbarda bulunduğuyla ilişkin kanıtlarda açıklanıp gösterilmeden eksik inceleme ve yetersiz gerekçeyle hüküm kurulması, yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 22.01.2007, Esas. 2006/6210, Karar. 2007/456, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/09/2021.

⁶²⁸ Ünver, **İftira**, s. 78.

Bu kısım ile ilgili son olarak, 5237 sayılı TCK' nun da özgü suç olarak düzenlenmiş suçlarda, sadece özel faillik statüsüne sahip kişiler bu suçları işleyebilirler. Aynı kanunun 40. maddesinin ikinci fıkrasına göre, özel faillik niteliğine sahip olamayan kişiler özgü suça iştirak etmeleri halinde, müşterek fail olamazlar; ancak azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu tutulurlar. Yani kanunda düzenlenmiş özgü suçlarda fail, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi iken, bu tür suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım edendir. Suçsuz bir kimseye isnat edilen hukuka aykırı fiil, özel faillik niteliğinin arandığı bir fiil ve mağdurda bu niteliğe sahip bir kişi değilse iftira suçu oluşmayacaktır⁶²⁹. Örneğin, görevi kötüye kullanma suçunun faili ancak bir kamu görevlisi olabilir. Bu suçun kamu görevlisi sıfatına haiz olmayan bir kimse tarafından işlendiğine dair ihbarda bulunulması halinde masum kişi hakkında yapılan bu haksız isnat iftira suçuna vücut vermeyecektir. Ancak suçsuz bir kimsenin özgü suçu azmettirdiği ya da bu suça yardım ettiğine dair yapılan haksız isnat nedeniyle bu kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılacağından burada iftira suçu işlenmiş olacaktır⁶³⁰.

3.2.3.1.6. İsnadın Objektif Olarak Gerçeğe Aykırı Olması

Mülga TCK'nın 285. maddesinde “suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç isnat eder”se denilerek, iftira isnadın objektif olarak gerçek dışı olması şartına işaret edilmekteydi. Çalışma konusu suça ilişkin 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesinde de; “işlemediğini bildiği halde... hukuka aykırı bir fiil isnat eden...” ifadelerine yer verilerek, isnadın objektif olarak gerçek dışı olması koşulu aynı şekilde yinelenmiştir⁶³¹. Yetkili makamlara yapılan bildirim ister doğrudan ister dolaylı yoldan yapılmış olsun objektif olarak yanlış olmalı ve müfteri hakikate aykırı olarak masum olduğunu bildiği kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat etmelidir. Böylelikle iftira eden, bir kimseye suç isnat edecek ve bu kimsenin de suçsuz olduğunu bilecektir. Masum kimseye isnat edilen fiilin nesnel olarak iftira suçuna vücut verebilmesi için suçlamanın içeriğinin gerçeğe

⁶²⁹ “Sanığın köy ihtiyar kurulu üyesi olup da vekaleten muhtarlık görevini yürüten yakınana benim meraya tecavüzümü ihbar ediyor da başkalarının mezarlık alana tecavüzüne göz yumuyor biçiminde iftira atması eyleminde, yakınanın vekâleten muhtarlığa bakıp bakmadığının Kaymakamlıktan sorulması, suç tarihinde vekil olmadığının saptanması halinde 442 sayılı Köy Yasası'nın 11. maddesi uyarınca icrai görevi bulunmayan köy ihtiyar heyeti üyesi yakınanın köyde işlenen suçları ihbar yükümlülüğünün bulunmadığı, bu durumda sanığın yakınana hukuksal anlamda iftira atmasının söz konusu olamayacağı gözetilmeden, eksik soruşturma sonucu yazılı biçimde karar verilmesi, bozmayı gerektirmiş,” Yargıtay 4. CD., T. 22.01.2007, Esas. 2005/10847, Karar. 2007/472, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/10/2021.

⁶³⁰ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 52.

⁶³¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 971.

aynı olmaması gerekir. Bu bakımdan gerçek ile alakası olmayan bir isnada maruz kalan mağdur gerçekten hiç suç işlememiş bir kimse olabileceği gibi, bu kimse bir suç işlemiş olmakla birlikte isnada konu olan suçu işlememiş bir kimse de olabilir⁶³².

Hukuka aykırı fiil isnat eden fail, bir kimse hakkında suçsuz olduğu düşüncesiyle bir suçu yetkili makamlara bildirir ve bildirilen bu suç o kişi tarafından gerçekten işlenmiş olur ise iftira suçu oluşmayacaktır. İftira suçunun oluşabilmesi için mağdurun suçsuz olması gerekmektedir. Oysa burada fail gerçeği ihbar etmiştir. Yine fail isnada konu eylemi hatalı olarak nitelendirmiş ise de iftira suçu oluşmayacaktır. Çünkü iftira suçuna konu isnadın belirlenmesinde dikkate alınması gereken, failin suça ilişkin nitelendirmesi olmayıp, mağdura yüklediği maddi olayın esas alınmasıdır⁶³³. Örneğin, cinsel taciz suçu isnat edilirken karakolda suçun yanlış vasıflandırarak cinsel saldırıya uğradığının söylenmesi eylemi, iftira suçuna vücut vermeyecektir. Ancak fail, karakoldaki ifadesinde hakikate aykırı olarak tehdit ve şiddete de maruz kaldığını beyan ederse, o vakit iftira suçunun gerçekleştiği düşünülebilir.

Masum kimseye suç isnat edilmesi durumunda, ihbar veya şikâyetin konusunu oluşturan suçun gerçeğe aykırı olması bakımından, isnat edilen suç ile gerçekte işlenmiş suç arasında korunan “*hukuksal yarar bakımından önemli bir sapmanın*” olup olmadığına bakılarak sonuca varılmalıdır. Buna göre isnat edilen suçta sapma var ise, failin eylemi iftira suçunu oluşturacaktır. Yani isnat edilen suç ile gerçekte işlenmiş suç arasında hukuksal yarar bakımından önemli bir sapmanın olması halinde mağdura yöneltilen bu isnadın gerçek dışı olduğunu belirlemek gerekir⁶³⁴. Gerçeklik veya gerçek dışılık konusunda ölçü, şüpheye dayanak oluşturan olayın özünün oluş biçimine uygun olarak yansıtılıp yansıtılmadığıdır. Bu itibarla, olayın abartılması, olayla doğrudan ilgili olmayan şeylerin eklenmesi veya önemsiz durumların belirtilmesi durumunda iftira suçu oluşmayacaktır. Ancak, gerçekte işlenmiş bir suça eklenen unsurların ek soruşturma gerektirip gerektirmediğine de bakmak gerekir. Eğer yetkili makamlara bildirilen asılsız isnada konu fiil, olayın özünden ayrılmamış ve eklenen unsurlar da ek soruşturma gerektirmemiş ise bu durumda iftira suçu vücut bulmayacaktır. Ancak aksi durumun varlığı halinde iftira suçunun oluştuğu söylenebilir⁶³⁵. Bu durum madde gerekçesinde; “...suça ilişkin ihbar ve şikâyette bulunan, fiile, suç olarak niteliğini değiştirecek bazı eklemelerde bulunmuş olabilir. Şöyle ki; fiil, sahibinin bilgisi ve rızası

⁶³² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 971; Önder, s. 290.

⁶³³ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7825.

⁶³⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1204.

⁶³⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1205.

dışında malını almaktan ibarettir. Ancak, bildirimde bulunan, bunun cebir veya tehditle işlendiği iddiasında bulunmuştur. Bu ilave unsurlar açısından iftira suçu oluştuğunu kabul etmek gerekir” denilmekle ifade edilmiştir⁶³⁶.

İftira suçunda failin mağdura karşı gerçekleştirdiği isnadın, gerçek ile olan ilişkisi bakımından aşağıdaki çeşitli olasılıkları ortaya çıkardığını söylemek mümkündür:

1. Fail, aslında hiç işlenmemiş bir olayı, işlenmiş gibi isnat etmekte, mağdurun yüklenen suçu işlediğini veya iştirak ettiğini ihbar veya şikâyet yoluyla ileri sürmektedir⁶³⁷. Örneğin, aslında böyle bir olay olmadığı halde, tehdit edildiğini ya da silah zoruyla yağmaya uğradığı isnadında olduğu gibi. Yine failin, hukuki ilişkiden kaynaklı vermiş olduğu senetlerin altındaki imzanın tehdit ya da şiddet karşısında imzaladığını veya aleyhine icra takibine konu edilen senedin imza ve içerik bakımından sahte tanzim edildiğini ileri sürmesi durumundaki eylemi, iftira suçunu oluşturacaktır⁶³⁸. Yine bir olayda fail, emanet olarak verdiği cep telefonunu geri alamayınca, mağdurun kendisine bıçak çekerek telefonunu aldığını ileri sürerek şikâyette bulunması eylemi de iftira olarak kabul edilmektedir⁶³⁹.
2. Fail, gerçekten suç işlemiş bir kimsenin fiilini daha hafif bir suç tipi içerisinde ihbar veya şikâyet etmiş olabilir. Böyle bir durumda isnatta bulunulan, gerçekte daha ağır bir suç işlemiş olduğu halde gerçekleştirdiği fiil, fail tarafından daha hafif bir suç tipi içerisinde gösterilmiş olduğundan kendisine yapılan isnat iftira suçunu oluşturmayacaktır⁶⁴⁰. *Kanaatimizce* de ortada bir suçlu ve işlenmiş bir suç bulunduğundan böyle bir durum karşısında faili iftira suçundan sorumlu tutmamak gerekir. Çünkü isnatta bulunulan kişi hakikatte bir suç işlemiş olup bildirimde bulunan fail bu durumu daha hafif bir suç tipi içinde göstermiştir⁶⁴¹. Aslında böyle bir durum karşısında masum kimseye değil faile suç isnadı yapılmaktadır⁶⁴². İşkence fiilinin eziyet, kasten adam öldürmenin yaralama olarak ihbar edilmesinde olduğu gibi.

⁶³⁶ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1204.

⁶³⁷ Yaşar/Gökcan/Artaç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7826.

⁶³⁸ Yargıtay 4. CD., T. 03.12.2012, Esas. 2011/19138, Karar. 2012/28435 (aktaran: Yaşar/Gökcan/Artaç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7826).

⁶³⁹ Yargıtay 4. CD., T. 27.06.2007, Esas. 2007/3107, Karar. 2007/6143, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/09/2021.

⁶⁴⁰ Önder, s. 290; Artuk/Gökcen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 971.

⁶⁴¹ Artuk/Gökcen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 971; Bayraktar, **İftira**, s. 199.

⁶⁴² Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 55.

3. Gerçekte suç işlemiş kimsenin fiiline çeşitli hafifletici sebepler eklenmek suretiyle suç yetkili makamlara ihbar edilmişse, bu durumda da iftira suçu gerçekleşmez⁶⁴³. Zira böyle bir durumda yine işlenmiş gerçek bir suç ve onu gerçekleştiren bir suçlu bulunmaktadır. Yani ortada suçsuz ya da masum bir kimse bulunmamaktadır. Oysaki iftira suçunun oluşumu için gerekli olan “suçsuz” olma hali burada söz konusu değildir. Kaldı ki böyle bir durumda adliye, gereksiz yere de meşgulde edilmemektedir.
4. Fail, gerçekten suç işlemiş bir kimsenin fiilini, cezanın arttırılması için ağırlaştırıcı nedenler ekleyerek yetkili makamlara ihbarda bulunması halinde, iftira suçunun oluşup oluşmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir düşünceye göre, failde iftira kastı mevcut ise bu durumda iftira suçu oluşacaktır⁶⁴⁴. Diğer bir görüşe göre ise, gerçekte işlenmiş bir suçun abartılarak ihbar edilmesi halinde; bu abartma sadece suçun cezasının asgari ya da azami hadler arasında tespitinde rol oynuyorsa, böyle bir durumda temelde gerçek bir suç ve gerçek bir suçlu olduğundan ve ihbar bu suçun niteliğini değil niceliğini değiştirdiğinden iftira suçunun oluştuğundan bahsedilemez⁶⁴⁵. *Kanımızca* ikinci görüş daha yerindedir. Eğer bu olasılıkta müfteri, isnadına eklediği bazı eklemelerle suçun niceliğini değil de niteliğini değiştirmiş ise bu durumda iftira suçunun oluştuğu kabul edilmelidir. Bu olasılıkta iftira eden, suç işleyen kişinin daha ağır bir suçtan cezalandırılmasını sağlamak için fiile bazı unsurlar ekleyerek suç tipini değiştirmek suretiyle ihbarda bulunmaktadır. Örneğin, gerçekte hırsızlık sonucu altın bileziğini çaldırılmış olan failin, bileziğinin kendisinden zorla alındığı isnadında fiili yağma suçu olarak ihbar etmesi gibi⁶⁴⁶.
5. Suç isnat edilen kimse gerçekten bir suç işlemiş olmakla beraber, hakkında isnat edilen fiil ile gerçekte işlenen suç arasında hukuki konu ve yapı bakımından farklılık olabilir⁶⁴⁷. Nitekim müfteri suç işleyen kişinin daha ağır ceza alması amacıyla fiile yeni unsurlar katmak suretiyle suç tipini değiştirip ihbarda bulunmuş olabilir. Bu duruma göre, gerçekte işlenen suç ile yetkili makamlara ihbar edilen suç arasında nitelik, vasıf farkı bulunmaktadır. Yani yetkili makamlara ihbar edilen suç ile gerçekte işlenen suç birbirinden farklıdır. Artık bu

⁶⁴³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 971; Önder, s. 290.

⁶⁴⁴ Erem/Toroslu, s. 200; Erem, **Şerh, C: II**, s. 1519; Gözübüyük, s. 486.

⁶⁴⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 972; Bayraktar, **İftira**, s. 198; Önder, s. 290,291; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 497.

⁶⁴⁶ Serttaş, s. 76.

⁶⁴⁷ Önder, s. 291; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 972.

durumda iftira suçunun oluştuğundan söz edilebilir⁶⁴⁸. Çünkü bu olasılıkta, iftira suçunun oluşması için gerekli isnat edilen hukuka aykırı fiilin, gerçek dışı olması koşulu gerçekleştiğinden artık burada iftira suçu oluşmuştur. Ayrıca bu ihtimalde iftira suçunun oluşumu için gerekli olan asılsız isnada maruz kalan kimsenin suçsuz olması şartı da mevcuttur. Ancak Yargıtay vermiş olduğu bir kararında, isnat edilen fiilin kısmen dahi mevcut olması halinde, iftira suçunun oluşmayacağını ifade etmektedir⁶⁴⁹.

6. Failin, suçsuz olduğu düşüncesiyle hakkında iftirada bulunduğu kimse, şikâyet veya ihbar yoluyla yetkili makamlara bildirilen suçu gerçekten işlemişse ve bu husus daha sonra adli makamlar tarafından da anlaşılmış ise, bu durumda failin eylemi, iftira suçunu oluşturacak mıdır? Doktrinde hâkim olan düşünceye göre, böyle bir durumda adliye boş yere oyalanmamış ve iftira suçunun maddi unsuruna ilişkin şartlarından biri olan “mağdurun suçsuz olması” koşulu gerçekleşmemiştir. Dolayısıyla ortada bir sözde suç vardır ve asılsız isnatta bulunan kimse farkında olmadan gerçeği beyan etmiştir. Hakikati ifade eden cezalandırılmayacağından; failin bu tür eylemi iftira suçunu oluşturamayacağı gibi fail bu suçtan da sorumlu tutulamayacaktır⁶⁵⁰. Bu konu hakkında doktrinde savunulan başka bir görüş ise; aslında suçlu olan bir kişinin yanlışlıkla suçsuz olduğu zannıyla ihbar edilmesi durumu, kastın yokluğu nedeniyle iftira suçunu oluşturmamaktadır⁶⁵¹.

Masum kimseye disiplin veya kabahat yaptırımı gerektiren⁶⁵² bir fiil isnadı söz konusu ise, olayın nesnel gerçekleşme biçimine aykırı olarak fail tarafından eklenen unsurların fiilin gerektirdiği yaptırımı değiştirip değiştirmediğine bakmak gerekir⁶⁵³. Örneğin, işe 45 dakika geç gelindiği halde bir saat geç geldiğinin isnat edilmesi durumunda uygulanacak idari yaptırımında herhangi bir değişiklik meydana

⁶⁴⁸ Önder, s. 291; Bayraktar, **İftira**, s. 199; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 972; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 728.

⁶⁴⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 972; “Aynı zamanda şikâyeti de ihtiva eden ihbar kısmen tahakkuk ettiğine göre, iftira suçu unsurları tekevvün etmez” Yargıtay CGK., T. 13.03.1944, Esas. 1944/4-71, Karar. 1944/71 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 75-76. dn. 232).

⁶⁵⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 971; Öner, s. 1147; *Bayraktar’a* göre, iftiranın adliye aleyhine işlenen bir suç olduğunu öne süren fikirler bakımından bu neticeye ulaşılmaktadır. Zira iftira suçunun koruduğu hukuki menfaat ihlal edilmediğinden adliye gereksiz yere meşgul edilmemiş olacaktır. Ancak iftiranın kişi aleyhine işlenen suçlardan olduğunu öne süren fikirler bakımından ise, iftira suçunun oluştuğunun kabulü gerekecektir, Bkz. Bayraktar, **İftira**, s. 198, dn. 84.

⁶⁵¹ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 320.

⁶⁵² Mağdura disiplin eylemi veya kabahat fiilinin isnat edilmesi halinde de benzeri ölçütler kullanılabilir. Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7827.

⁶⁵³ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1205.

gelmeyeceğinden bu tür yapılan isnatlar iftira suçunu oluşturmayacaktır. Çünkü her iki durumda da 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun m. 125/A-b bendi gereğince “uyarma” cezası verilir. Buna karşılık devlete ait resmi aracı özel işlerinde kullanan memurun devlete ait resmi aracı özel menfaat sağlamak için kullandığına dair yapılan isnat iftira suçunu oluşturur. Çünkü memurun devlete ait resmi aracı özel işlerinde kullanma eylemi aynı kanunun m. 125/B-e bendi uyarınca “kınama” cezasını gerektirirken, memurun devlete ait resmi aracı özel menfaat sağlamak için kullanması eylemi aynı kanunun m. 125/C-c hükmü gereğince “aylıktan kesme” cezasını gerektirir⁶⁵⁴.

“Anayasa’mızın 74. maddesine göre, vatandaşların ve karşılıklılık bulunması koşuluyla Türkiye’de oturan yabancıların, kendileriyle veya kamu ile ilgili hususlarda dilek ve şikâyet hakları bulunmaktadır. Bu kurumun bireylere tanıdığı hak, onların idare ve diğer bireylerle ilişkilerinde gerek “çıkarlarını koruması” gerek “özgürlüklerini kısıntısız” kullanabilmesi bakımından, devlet organlarına başvurmasını gerekli kılar. Bu başvuru, bireyin kendisi, üçüncü kişi veya kamuyla ilgili olabilir. Başvurulabilecek devlet organları da, yasama, yürütme ve yargı’dır. Dilekçe hakkının yargısal alanda başlıca ortaya çıkış biçimi ise, ihbar ve şikâyet hakkının kullanılmasıdır. TCY. nın 285. maddesinde düzenlenen iftira suçu ise, failin suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç atmasıdır. Bu suçun oluşması için, şikâyet veya ihbarın adliyeye yahut keyfiyeti adliyeye tevdi mecbur bir makama veya yasal takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie yapılmış olması gerekir. İhbar veya şikâyet, failin suçsuz olduğunu bildiği, başka deyişle suçsuzluğunda kuşku bulunmayan kimse aleyhinde yapılmış olmalıdır. Bu bakımdan, gerçekte işlenmiş bir suç mevcut bulunur, ancak üzerinde kuşku ve iddianın yoğunlaşmış olması nedeniyle ihbar veya şikâyet edilen kişinin suçluluğu kanıtlanamazsa, suçlanan beraat etmiş olsa dahi iftira suçunun unsurları oluşmayacaktır. Yine, içeriği kanıtlanamasa dahi, gerçekleştirilen ihbar ve şikâyetin bir anayasal hakkın kullanılması olarak değerlendirilebildiği hallerde, bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı söz konusu olacaktır. Öte yandan, failin sonradan isnadından rücu etmesi, iftira suçunun oluştuğunun kabulü bakımından tek başına yeterli bir kıstas değildir. Zira iftira suçunun faili, ihbarın asılsızlığının anlaşılması veya pişmanlık duyması gibi nedenlerle isnadından rücu edebileceği gibi, konu olayda savunulduğu örneğe uygun biçimde isnada maruz kalanın veya yakınlarının kişiyi

⁶⁵⁴ Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 58.

*mahkûmiyetten kurtarmayı hedefleyen baskı ve istekleri sonucu veya temin ya da vaat ettikleri çıkar karşılığında yahut çok başka nedenlerle de isnadından dönmüş olabilir. Bütün bu hallerde belirleyici olan husus, iftira suçu failinin, suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye ihbar veya şikâyet suretiyle suç isnat edip etmediğidir. O halde, iftira suçunun belirlenebilmesi bakımından, öncelikle bu husus saptanmalıdır. Bunun tespiti ise, ihbarın öncesi ve sonrasına ilişkin kanıtların sonuca varmaya elverişli olacak nitelik ve yeterlilikte toplanmasını zorunlu kılar*⁶⁵⁵. Yargıtay Ceza Genel Kurulu söz konusu bu kararında, iftira suçuna dair aydınlatıcı bilgilere yer vermenin yanında uygulamacılara ışık tutacak bilgilere de yer vermiştir. Söz konusu bu karara göre, kendisine suç isnat edilen kişiler hakkında “isnat konusu” fiille ilgili olarak, beraat ya da kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar verilmesi durumunda, ihbar veya şikâyette bulunan kimse hakkında, her zaman iftira suçundan kamu davası açılmamalıdır. İsnatta bulunulan kişi hakkında verilen beraat ya da kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararların verilmiş gerekçelerine ve delil durumuna bakmak gerekir⁶⁵⁶.

Son olarak belirtelim ki, isnat edilen hususun gerçeğe aykırı olup olmadığı, masum kimseye isnat edilen suçun iftira suçunun sübut bulup bulmadığının tespiti bakımından doğrudan etkili bir husus olup, bunun başka bir davaya ilişkin dosyadaki verilere dayanması halinde, bu dosyanın getirtilip, iftira yargılamasına konu eylemin iftira suçunu oluşturup oluşturmadığını incelemek gerekir⁶⁵⁷.

3.2.3.1.7. İftira Suçunda Hareketin Özelliği

İftira suçu, icrai bir hareketle işlenebilen bir suç niteliğine sahiptir⁶⁵⁸. Bir kimseyi soruşturma ve kovuşturmayaya uğratmak maksadıyla, yetkili makamlara suçsuzluğu ortaya koyan bazı bilgileri açıklamaktan kaçınmak şeklindeki ihmali hareketle iftira suçunun işlenmesi hali söz konusu değildir⁶⁵⁹. Buna karşılık iftira suçunun ihmali hareketle işlenebilip işlenemeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Bu noktada sorun, özellikle

⁶⁵⁵Yargıtay CGK, T. 22.03.2005, Esas. 2005/4-17, Karar. 2005/33, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb>, e.t:20/08/2021.

⁶⁵⁶ Malkoç, s. 2013; “Sanıklarla mağdur arasında çıkan tartışmada birbirlerine bağırıp çağırdıklarının, bu olayın heyecanı ile sanıkların karakola giderek mağdur hakkında yakınmada bulduklarının ve Ardeşen Asliye Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada mağdurun yükletilen suçlara ilişkin kanıt yetersizliğinden beraat ettiğinin anlaşılması karşısında, olmuş bir olayla ilgili yakınma eyleminde iftira suçunun hukuka aykırılık ögesinin nasıl oluştuğu açıklanıp gösterilmeden yetersiz gerekçeyle hükümlülük kararları verilmesi” Yargıtay 4. CD., T.20.6.2000, Esas. 2000/3916, Karar. 200/5439, **Kaynak:** <https://legalbank.net>, e.t:06/11/2021.

⁶⁵⁷ Ünver, **İftira**, s. 76.

⁶⁵⁸ Erem/Toroslu, s. 204; Erem, **İftira**, s. 1063.

⁶⁵⁹ Önder, s. 294.

fail olarak bir kişinin gösterilmesi, daha sonra bu kişinin fail olmadığı öğrenildiği halde bunun yetkili makamlara bildirilmemesi durumunda iftira suçunun ihmal suretiyle de işlenip işlenemeyeceği konusunda ortaya çıkmaktadır⁶⁶⁰. Doktrindeki bazı yazarlar, ihbar veya şikâyetin yapıldığı an, basın ve yayın yoluyla yapılması halinde yayımla birlikte iftira suçunun tamamlandığı ve bundan sonraki aşamada artık failin kastının bulunduğu söz edilemeyeceğini ifade etmektedirler. Yani failin kendi davranışıyla oluşturduğu soruşturma veya kovuşturma tehlikesini önleme yönünde hukuksal yükümlülüğü bulunmakta ise de isnatta bulunduğu kimsenin hukuka aykırı fiilin faili ya da suç ortağı olmadığını öğrenmesi ve bu durumu yetkili makamlara bildirmemesi eylemi iftira suçuna vücut vermeyecektir⁶⁶¹. Buna karşılık başka bir yazar ise, iftira suçunun garantör tarafından ihmali hareketle işlenebileceğini kabul etmektedir⁶⁶². Başka bir görüşe göre, bir kimse iyi niyetle başka birisinin suç işlediğini düşünerek ihbar veya şikâyette bulunmuş olabilir. Burada ihbar veya şikâyette bulunan kişi suçun gerçekten işlendiğine ve hatta bu suçun isnatta bulunduğu kişi tarafından gerçekleştirildiğine inanmakta olup gerçekleştirilmediğini bildiği bir suçu herhangi bir kimseye isnat etmek suretiyle ihbar veya şikâyette bulunmamaktadır. Buna rağmen kişi, hukuka aykırı fiil isnadında bulunduğu kimse hakkında kovuşturma başlatıldıktan sonra bu kişinin suçsuz olduğunu öğrenmesine rağmen gerçeği yetkili makamlara bildirmeyip sessiz kalması halinde iftira suçu oluşacak mıdır? Müfteri iyi niyetle ihbar veya şikâyette bulduktan ve mağdurun isnada konu fiili gerçekleştirmediğini anlamasından sonra icrai hareketle duruma müdahale etmemesi tamamen onun ahlaki yükümlülüğü ile ilgilidir. Ayrıca burada belirtmek gerekir ki, bu durum müfteri bakımından bir yükümlülük olsa da bu ahlaki olup, hukuki değildir. Dolayısıyla iyi niyetle yapılan ihbar sonrasında failin hareketsiz kalması eylemi, iftira suçunu oluşturmayacağı bu yazarlarca savunulmaktadır⁶⁶³. Aksi düşünceye göre ise, iftira suçunun ihmal suretiyle icrai şeklinde işlenebilmesi hali mümkündür. Buna göre, kişi iyi niyetle başka birisinin suç

⁶⁶⁰ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1205.

⁶⁶¹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1206.

⁶⁶² Ünver'e göre, "Burada tıpkı taksirli suçların veya tüzel kişilere ceza yaptırımı uygulanması gibi istisnai bir düzenleme getirilerek, bir sınırlamaya gidilmemiştir. Bunun olabilmesi için kanunda özel bir açıklığın olması gerektiği gibi algılanacak bir durum yoktur. İhmali hareketle işlenen iki suçta ceza yaptırımının zorunlu olarak indirilmesi gerektiği ve kasten adam öldürme ve kasten yaralama suçu açısından bu tür bir sınırlı düzenlemenin bulunduğu doğru ise de diğer suçlarda bu tür bir indirim öngörülmediği gibi bir suçun ihmali olarak işlenmesi için ayrıca özel bir hükmün gerektiği gibi ne genel ne de özel bir sınırlayıcı düzenleme TCK'da mevcut değildir". Ünver, **İftira**, s. 80; Bu suçun ihmali hareketle de işlenebileceği ile ilgili aynı yöndeki düşünce için bkz. Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7830.

⁶⁶³ LİSZT-SCHMİDT, *Lehrbuch des deutschen Strafrechts*, 23. Baskı, Leipzig 1921, s. 629 (aktaran: Önder, s. 293).

işlediğine inanarak o kişi hakkında ihbarda bulunduktan ve hatta yetkili makamlar tarafından soruşturma ve kovuşturmaya başlandıktan sonra hukuka aykırı fiil isnat ettiği kişinin suçu işlemediğini anlaması ve yetkili mercileri de hakikatten haberdar etmemesi halinde eylemi iftira suçuna vücut verecektir. Çünkü müfterinin, iyi niyetle yaptığı ihbar veya şikâyet sonrasında isnatta bulunduğu kişi hakkında hukuka aykırı fiilin işlenmediği hakikatini öğrenmesi halinde bunu yetkili makamlara bildirmek konusunda hukuki yükümlülüğü vardır. İşte bu yükümlülüğü yerine getirmeyen kimsenin ihmali davranışı ile iftira suçunu işlemiş olacağı doktrinde savunulmaktadır⁶⁶⁴. Öte yandan doktrinde, bir kimsenin kendisini soruşturma ve kovuşturma baskısı altında görüp, başka bir kimse hakkında hukuka aykırı fiil isnat etmesi halindeki eyleminin iftira suçuna vücut verdiği ifade edilmektedir⁶⁶⁵.

3.2.3.2. Maddi İftira

Mülga TCK döneminde 285. maddede iftira suçunun gerçekleşmesi bakımından kabul edilen ikinci şekil “maddi iftiraydı”. Müfteri, maddi iftirada, şekli iftiradan farklı olarak bir kimseye karşı işlenmediğini bilmesine rağmen hem suç isnat etmekte hem de isnat ettiği suçun maddi eser ve delillerini uydurmak suretiyle bu durumu yetkili makamlara ihbar veya şikâyet etmektedir⁶⁶⁶. Dikkat edildiği üzere; hukuka aykırı fiilin maddi eser ve delilleri, müfteri tarafından uydurulmakta olup bu durum maddi iftiranın şekli iftiradan farkını ortaya koymaktadır. Suçun bu şekilde iftiracı, masum kimseye karşı soyut suç yüklemekle yetinmemekte isnat ettiği suçun maddi eser ve delillerini uydurarak suçu somutlaştırmaktadır⁶⁶⁷. 765 sayılı TCK’nın 285. maddesinde maddi ve şekli iftira, aynı fıkra içerisinde düzenlenmiştir. Ancak maddi iftirada faildeki ahlaki redaetin daha yoğun olması nedeniyle temel cezayı asgari cezanın üzerinden tayin edilebileceği doktrinde ifade edilmiştir⁶⁶⁸. 5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinin ikinci fıkrasında iftiranın, “isnadın maddi eser ve⁶⁶⁹ delillerini uydurarak işlenmesi” halinde cezanın yarı oranda arttırılacağı yaptırıma bağlanmıştır. Böylelikle mülga kanun

⁶⁶⁴ SCHÖNKE-SCHRÖDER, Strafgesetzbuch Kommentar, 15. Baskı, München 1970, s. 950 (aktaran: Önder, s. 294).

⁶⁶⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1206.

⁶⁶⁶ Önder, s. 314.

⁶⁶⁷ Önder, s. 314.

⁶⁶⁸ Önder, s. 314.

⁶⁶⁹ “Bu fıkradaki cezayı ağırlatıcı nedenin ifade edilmesi için cümlede kullanılan ve bağlacı yerinde olmamıştır; bu ifade ağırlatıcı nedenin uygulanma alanı ve olanağını gereksiz yere ve amaca aykırı olarak kısıtlamaktadır. Fıkranın uygulanabilmesi için hem fiilin maddi eserlerini hem de delillerini uydurmak gereklidir. Oysa bu ya tek ve genel bir ifade ile belirtilmeliydi veya “ve” bağlacı yerine “veya” bağlacı kullanılmalıydı.” Ünver, **İftira**, s. 111.

döneminde iftira suçunun seçimlik hareketi olarak öngörülen maddi iftira, 5237 sayılı TCK'nın 267/2. fıkrası ile bu suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli unsuru haline getirilmiştir⁶⁷⁰. İftiranın bu biçimde işlenmesi hali, daha aldatıcı ve inandırıcı etki oluşturmakta ve şüpheyi yoğunlaştırmaktadır⁶⁷¹.

Maddi iftira, bir suçun maddi eser ve delillerinin uydurulmasıdır. Suçun bu şeklinin hareket ögesini de hukuka aykırı fiilin maddi eser ve delillerini uydurmak davranışı oluşturmaktadır⁶⁷². Ancak kanun metninde yer alan “maddi eser ve delil” ibaresinden ne anlaşılması gerektiğine dair kanunda herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Yeri gelmişken belirtmek gerekir ki, bu durum ile ilgili olarak, 5237 sayılı TCK'nın “*Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme*” başlıklı 281. maddesinin gerekçesinde “*bir suçtan elde edilmiş olan eşyayı da suçun eser ve delili olarak kabul etmek gerekir*” ifadesi yer almaktadır. Lakin bu durum müsadere edilmesi gereken “*suçtan meydana gelen eşya*”yı çağrıştırdığından ve karışıklığa da sebebiyet vereceğinden dolayı çalışma konumuz bakımından aydınlatıcı bir nitelikte değildir⁶⁷³. Oysaki doktrinde, bir suçun belli bir kişi tarafından işlendiği kanısını uyandıracak her şey “maddi eser ve delil” olarak tanımlanmıştır⁶⁷⁴. Bunlar eşya gibi şeyler olabileceği gibi müfteri kendini de kullanmış olabilir⁶⁷⁵. TCK'nın 267/2. fıkrasında geçen maddi eser kavramı delil veya emareler anlamındadır. Burada fiziki delil veya emarelerin yanı sıra, beyan ve belge delilleri dâhil tüm delil veya emarelerin uydurulması bu madde kapsamındadır⁶⁷⁶. Aynı fıkarda yer alan delil kavramı ise, maddi olayı kısmen veya tamamen temsil eden, ispat gücü bulunan ve ispat aracı olan şeyler anlamına gelmektedir. Bu özelliklere sahip herhangi bir şey delil olabilir⁶⁷⁷. Delil uydurma kavramı çok değişik şekillerde ortaya çıkabilir. Sonradan delil uydurmak, gerçeğe tamamen aykırılık veren delil uydurmak, bir olayın ispatında kullanılacak delilleri ortadan kaldırmak, aksi yönde kanaat uyandıracak şekilde delili karatmak gibi eylemlerin tamamı delil uydurma kavramı içine sokulabilir⁶⁷⁸. Örneğin, bir kimsenin kendini yaralayarak, adli makamlara belli bir şahıs tarafından yaralandığını bildirmesi⁶⁷⁹, müfterinin mağdurun evine gizlice silah koyması,

⁶⁷⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 973.

⁶⁷¹ Sönmez, s. 137.

⁶⁷² Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7833.

⁶⁷³ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 84.

⁶⁷⁴ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 235; Erem/Toroslu, s. 204; Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 2652.

⁶⁷⁵ Önder, s. 314.

⁶⁷⁶ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7833.

⁶⁷⁷ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7833.

⁶⁷⁸ Ünver, **İftira**, s. 111.

⁶⁷⁹ Erem/Toroslu, s. 204.

bir suçun mağdurunun kanının iftira edilecek kişinin elbiselerine sürülmesi, hırsızlık neticesinde alınan eşyanın mağdurun malları arasına konulması gibi eylemler maddi iftira olarak kabul edilecektir⁶⁸⁰. Burada ilave etmek gerekir ki, failin ihbar ettiği hukuka aykırı fiil nedeniyle yalancı tanık tedarik etmesi de⁶⁸¹ eser ve delil uydurma kapsamında değerlendirilip maddi iftira olarak kabul görmelidir⁶⁸².

Maddi iftiranın oluşabilmesi için de, hakkında adli ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için hukuka aykırı fiile ilişkin delil ve emarelerin belirli veya belirlenebilir bir kimseye yönelmiş/isnat edilmiş olması gerekir⁶⁸³. Ayrıca burada da failin amacı, masum kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlama olmalıdır. Aksi takdirde iftira suçunun bu şeklinin olduğundan söz edilemeyecektir. İftiracı, suçun bu şekilde isnatta bulunduğu kişinin hukuka aykırı fiili işlediğini yetkili makamları inandıracak tarzda fiilin, iz ve delillerini uydurmaktadır.

Doktrindeki bir yazar, maddenin ikinci fıkrasında belirtilen “fiil” teriminden kastedilenin, aynı maddenin 1. fıkrasında belirtilen ve iftira suçuna vücut veren fiil

⁶⁸⁰ Önder, s. 314; Yargıtay kararlarında da maddi iftiraya ilişkin örneklere rastlamak mümkündür: “...Türkiye’ye hareket eden eşinin yeniden Almanya’ya dönüşünü engellemek için haberi olmadan valizine yerleştiği tabanca ve mermilerin varlığını Almanya’dan telefonla Türk makamlarına ihbar ettiği kabul edildiğine göre, sanığın... kast ve amacının... iftira hükümleri kapsamında düşünülmesi gerekir.” Yargıtay 8. CD., T. 09.12.1983, Esas. 1983/2500, Karar. 1983/2803, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/09/2021; “Katılan hakkında çocuğun cinsel istismarı suçundan soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını sağlamak amacıyla öz kızı olan K.’yi katılanın kendisine cinsel istismarda bulunduğu şeklinde ifade vermeye yönlendiren sanığın eyleminin TCK’nın 267/2 nci maddesinde düzenlenen iftira suçunun maddi eser ve delillerini uydurma niteliğinde olduğu gözetilmeden hukuki vasıflandırmada hataya düşülerek hakkında uygulama yeri bulunmayan dolaylı faillikten hüküm kurulması,” Yargıtay 16. CD., T. 10.03.2015, Esas. 2015/214, Karar. 2015/48, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:06/11/2021.

⁶⁸¹ “Sanık’ın, Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyet dilekçesi verip müşteki ...’un diğer müştekiler... ve ...’ya rüşvet verip, adı geçenlerin rüşveti alarak hakkında haksız işlem tesis edip kendisini mağdur ettiklerini belirtip, aynı dilekçede sanık... Çoruh tanık olarak gösterdikten sonra, sanık... Çoruh’un müştekilerin rüşvet alıp verdikleri konusunda yalan tanıklığa azmettirmesi şeklinde gerçekleşen eyleminde TCK’nın 42. maddesi hükmü gözetildiğinde, **iftira suçunun maddi eser ve delilleri uydurma fiilini ağırlaştırıcı neden sayan bileşik suç niteliğinde olup, eylemin bir bütün halinde TCK’nın 267/1-2, 43. maddeler kapsamında kaldığı sanığın hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği düşünülmeden iftira ve yalan tanıklığa azmettirme suçlarından ayrı ayrı hüküm kurulması..”** Yargıtay 9.CD., T. 23.09.2014, Esas. 2013/16070, Karar. 2014/9533, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:25/03/2021; “...Belediye Başkanı olan ve hakaret suçunu işlemediğini bildiği uzman çavuş hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını sağlamak amacıyla C. Başsavcılığına şikâyet dilekçesi veren sanığın, fiilin maddi eser ve delillerini uydurmak amacıyla aynı belediyede işçi olarak çalışan... aynı doğrultuda yalan tanıklığa azmettirmesi şeklinde gerçekleşen eyleminin TCK’nın 42. hükmü gözetildiğinde, **iftira suçunun ağırlaştırıcı nedeni olup bileşik suç niteliğinde bulunduğundan eyleminin bir bütün halinde TCK’nın 267/1-2 maddesi kapsamında kaldığı, sanığın hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden iftira ve yalan tanıklığa azmettirme suçlarından ayrı ayrı hüküm kurulması,”** Yargıtay 16. CD., T.03.11.2016, Esas. 2016/1490, Karar. 2016/5842, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:25/03/2021.

⁶⁸² Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7833.

⁶⁸³ Artuk/Gökcen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 973.

olduğunu düşünmektedir⁶⁸⁴. Bu açıklamaya göre, ilk fıkradaki fiile ilişkin ögeler tümüyle ikinci fıkra içinde geçerlidir⁶⁸⁵.

Doktrinde, isnatta bulunulan bir kimsenin suçsuzluğunu ortaya koyan, onun temize çıkmasını sağlayacak delilerin gizlenmesi ya da yok edilmesi halinde de iftiranın bu şeklinin olduğu kabul edilmektedir⁶⁸⁶. Örneğin hakkında soruşturma yürütülen mağdur kişinin aklanmasına hizmet edecek belgelerin saklanması ya da yok edilmesi durumunda olduğu gibi. Öte yandan failin, bir kimse hakkında yürütülmekte olan cezai kovuşturmada bu kişinin cezasının daha da arttırılması için suçun maddi eser ve delillerini uydurması halinde eylemi, maddi iftiraya vücut verecek midir? Böyle bir durumda fail, masum kimse hakkında cezai soruşturma ve kovuşturma başlatılması girişiminde bulunmadığı gibi, hukuka aykırı fiilin yüklendiği kişinin de suçsuz olup olmadığı belli olmadığından eylemi maddi iftira suçunu oluşturmayacaktır⁶⁸⁷.

Peki, fail gerçekten hukuka aykırı fiil gerçekleştiren bir kimse hakkında, onun bu eyleminden haberi olmadan fiilin delil ve emarelerini uydurması halinde eylemi iftira suçuna vücut verecek midir? Doktrindeki bir görüşe göre, bir kimse suçlu olsa dahi, hakkında uydurma delil kullanmak adalete zarar vermiştir. Cemiyetin huzuru ve emniyeti bakımından ne pahasına olursa olsun hakikate ulaşmak kâfi değildir, asıl olan meşru vasıtalarla gerçeğe ulaşmaktır. Yani kullanılan aracın hukuka uygun ve haklı olması gereklidir. Zira delilin meşru olması adaletin teminatıdır. Dolayısıyla bu yazarlar suçlu hakkında delil uydurmanın da iftira olduğunu, belirtmişlerdir⁶⁸⁸. Diğer başka yazarlar ise, böyle bir durumda iftira suçunun var olamayacağını, çünkü kanunun aradığı “suçsuz kimseye suç isnat etmek” halinin gerçekleşmediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca tam bu aşamada uydurulan maddi eser ve delillerin, kovuşturmanın doğrudan doğruya iftiracının inisiyatifinde gerçekleştirilmediğini de göstermektedir⁶⁸⁹. Aksi düşüncede olan bir yazara göre ise, hakkında delil uydurulan kimse gerçekten suçlu olsa dahi, suça ilişkin yeterli deliller yoktur ya da uydurma delillerle suçlunun sorumluluğu azaltılıp, çoğaltılmaktadır; her iki halde de adliye mekanizması yanlış işletildiğinden ve suçlunun zarara uğradığı açık olduğundan bu durumda da iftira suçu oluşmaktadır⁶⁹⁰. Başka bir düşünce ise, asılsız isnada maruz kalan kişi söz konusu suçu işlemiş ise,

⁶⁸⁴ Ünver, **İftira**, s. 111.

⁶⁸⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7833, dn. 599.

⁶⁸⁶ Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2840.

⁶⁸⁷ Artuk/Gökken/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 974; Önder, s. 314.

⁶⁸⁸ Erem/Toroslu, s. 205; Erem, **Şerh, C: II**, s. 1526.

⁶⁸⁹ Önder, s. 315.

⁶⁹⁰ Bayraktar, **İftira**, s. 199.

hakkında yürütülen cezai kovuşturmada fail tarafından suçun delil ve emarelerinin uydurulması halinde iftira suçu oluşmayacaktır. Ancak, uydurulan maddi eser ve deliller şekil itibariyle başka bir suç oluşturuyorsa bu halde fail yalnız bu suçtan dolayı cezalandırılabilir⁶⁹¹. *Kanaatimizce*, hakkında asılsız isnatta bulunulan kişi, söz konusu suçu işlemiş ise, daha sonradan fail tarafından suçun eser ve delillerin uydurulması durumunda failin eylemi suçun bu şekline vücut vermeyecektir. Çünkü bu tür durumlarda kanunun aradığı suçsuz bir kimseye suç isnadında bulunma koşulu gerçekleşmemektedir. Dolayısıyla böyle bir durumda iftira suçunun kanuni unsurları oluşmamaktadır. Ancak eser ve delillerin uydurulması şekil itibariyle ayrı bir suç oluşturuyorsa, failin, yalnız bu suçtan sorumlu tutulması gerekebilir.

Maddi eser ve delilleri uydurulan hukuka aykırı fiilin, ayrıca ihbar veya şikâyet ya da basın ve yayın yoluyla bir kimseye isnat edilmesinin gerekip gerekmediği hususu da tartışmalıdır. Doktrinde çokça taraftar bulan ve katılmakta olduğumuz bir görüşe göre, failin, uydurduğu maddi eser ve delilleri yetkili makamlara mutlaka doğrudan ulaştırma gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Asıl olan suçsuz bir kimse hakkında uydurulan maddi eser ve delillerin, söz konusu suçu soruşturmaya ve kovuşturmaya yetkili makamların bilgisine ulaşmış olmasıdır⁶⁹². 267. maddenin ikinci fıkrasında yer alan “*iftirada bulunulması hâlinde*” ibaresinden hareket eden bir görüşe göre ise, uydurulan maddi eser ve deliller, ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın ve yayın yolu ile masum kimseye isnat edilmemiş ise, suçun bu şeklinin oluşmadığı kabul edilmeli, kanıtlanması halinde ise eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı düşünülmelidir⁶⁹³.

Bir olayda maddi ve şekli iftira birlikte gerçekleşebilir. Örneğin, yetkili makamlara ihbar yapıldıktan sonra müfteri, suçun eser ve delillerini uydurmuş olabilir. Böyle bir durumda orta da tek bir suç vardır⁶⁹⁴. Ancak iftiracıya verilecek ceza, TCK'nın 267/2. maddesi uyarınca arttırılarak hükmolunacaktır⁶⁹⁵.

İftiracı tarafından masum kimseye yönelik yapılan hukuka aykırı fiilin, suçun bu şeklini oluşturabilmesi için isnat edilen hukuka aykırı fiilin maddi eser ve delillerinin uydurulduğu hususu yapılan yargılamada net bir şekilde ortaya konulup tartışılmalıdır. Hangi eylemin suçun maddi eser ve delilini uydurma niteliğinde olduğu kararda çok

⁶⁹¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 974.

⁶⁹² Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 975; Tezcan/Erdem/Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 16. Baskı, s. 1207; Yaşar/Gökçen/Artuç, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, 2010, s. 7833; Yıldırım, *İftira Suçu*, s. 204; Özbek ve diğerleri, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1161.

⁶⁹³ Meran, *Adliye İlişkin Suçlar*, s. 243-244.

⁶⁹⁴ Önder, s. 305.

⁶⁹⁵ Meran, *Adliye İlişkin Suçlar*, s. 235; Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 85.

açık bir biçimde belirtilmelidir⁶⁹⁶. Burada eylem bu şekilde ortaya koyulamıyorsa, müfterinin cezası TCK m. 267/2'den değil, 267/1'den verilecektir. Yargıtay bu konu ile ilgili bir kararında⁶⁹⁷ “*Sanığın, C. Başsavcılığına müracaatla mağdur hakkında başkasının kimliğini kullanarak telefon hattı tesis edip adres olarak da kendi adresini verdiği biçimindeki iftira eyleminin de suçun maddi eser ve delillerini ne şekilde uydurduğu açıklanıp tartışılmadan hükmedilen özgürlüğü bağlayıcı cezada TCY. Nın 267/2 madde ve fıkrasının uygulanmak suretiyle artırım yapılması,*” halini hukuka aykırı eylem olarak değerlendirmiştir.

“5237 sayılı TCK'nın 267/2. fıkrasında düzenlenen “fiilin maddi eser ve delillerinin uydurulması”, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesi halinde, soruşturma ve kovuşturma mercilerinin yanıtılmasını, mağdurun suç işlediği izlenimine kapılmalarını sağlayacak, iftira eyleminin varlığını kuvvetlendirerek haklı gösterecek ispat araçları ve emarelerdir. Fiilin maddi eser ve delilleri, iftira eylemiyle bağlantılı olarak uydurulmalıdır. En başından beri iftirada bulunmak amacıyla fail tarafından oluşturulmuş olanlar hariç, önceden var olan bir takım hususların, doğal olayların ya da iftira edilerek yüklenen eylemle bağlantısı bulunmayan olguların iftira eylemini desteklemek için ileri sürülmesi, fiilin maddi eser ve delillerinin uydurulduğu anlamına gelmeyecektir”⁶⁹⁸.

Son olarak, 267. maddenin ikinci fıkrasında kullanılan “ve” bağlacı yerinde kullanılan bir ibare olmamıştır. Her ne kadar “ve” bağlacı cezayı ağırlaştırıcı nedenin ifade edilmesi için kullanılmaya çalışılmış ise de fıkranın düzenleniş amacına uymayarak, uygulanma alanı ve olanağını gereksiz yere kısıtlamıştır. Fıkradaki hükmün uygulanabilmesi için, kanunilik ilkesinin gereği olarak, hem fiilin maddi eserlerini hem de delillerini uydurmak gereklidir. Dolayısıyla kanunkoyucunun fıkra metnini yeniden

⁶⁹⁶ Sönmez, s. 140; “*TCK. Nın 267/2. maddesinin uygulanması bakımından katılan A.. D..’in, suça sürüklenen çocuğa cinsel istismarda bulunduğu iddiasıyla yargıldığı Mersin 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2006/311 esas, 2006/367 karar sayılı dosyasının ve R.. Ç.. hakkında cinsel istismar suçundan bir soruşturma yapıp yapılmadığı araştırılarak getirtilip incelenmesi, bu dosyayı ilgilendiren deliller ve suça sürüklenen çocuğun katılan A.. D.. aleyhinde verdiği ifade tutanakları dosya içerisine alınıp sonucuna göre suça sürüklenen çocuğun maddi eser ve delil oluşturup oluşturmadığı belirlendikten sonra bir karar verilmesi gerekirken, ne şekilde maddi eser ve delil uydurulduğu kararda açıklanmadan yazılı şekilde karar verilmesi..*” Yargıtay 8.CD., T. 24.04.2014, Esas. 2014/816, Karar. 2014/10422, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:25/03/2021.

⁶⁹⁷ Yargıtay 4. CD., T. 15.10.2008, Esas. 2008/5954, Karar. 2008/18513, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:20/08/2021.

⁶⁹⁸ “*Somut olayda, sanığın, A. S. Ö.'den aldığını söyleyerek hint keneviri tohumlarını cezaevi idaresine teslim etmesinden ibaret eyleminin, fiilin maddi eser ve delillerini uydurma niteliğinde olmadığı gözetilmeden, TCK'nun 267/2. fıkrası ile cezanın artırılması,*” Yargıtay 4. CD., T.03.11.2014, Esas. 2014/2504, Karar. 2014/31469 **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:25/03/2021.

ele alarak “ve” bağlacı yerine “veya” bağlacını kullanması *kanaatimizce* daha yerinde olacaktır⁶⁹⁹.

3.2.3.3. Suçun Tamamlanması

İftira suçunun tamamlanma anı bakımından suçun işleniş şekillerine göre bir ayırım yapmak gerekmektedir. Suçun, şekli iftira olarak işlenmesi halinde, yapılan ihbar veya şikâyet ya da basın ve yayından yetkili merciin haberdar olduğu anda suç tamamlanacaktır⁷⁰⁰. Yine suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda suç, eserin yayım anında⁷⁰¹ tamamlanacaktır. Esasen yayım ile resmi makamlar durumu ihbar olarak kabul etmek zorundadırlar⁷⁰². Eylem bakımından iftira suçu, sırf hareket suçudur. İhbar veya şikâyet yoluyla ya da basın ve yayın yoluyla itham edilen kimseyle ilgili olarak, hukuka aykırı fiil isnadı sonucu çeşitli neticelerin ortaya çıkmış olmasına gerek yoktur. Zira iftira, neticesi itibariyle zarar suçu olmayıp tehlike suçudur ve hakkında asılsız isnatta bulunulan masum kimse ya da adliye bakımından bir zararın ortaya çıkıp çıkmamasının suçun gerçekleşmesinde herhangi bir önemi bulunmamaktadır⁷⁰³. Dolayısıyla ihbar veya şikâyet suretiyle ya da basın ve yayın yoluyla masum kimseye yüklenen hukuka aykırı fiilin, yetkili makamların bilgisine ulaşmasıyla (isnat edilen hukuka aykırı fiilden haberdar olduktan sonra, ihbar mektubunu çöpe atsalar dahi) iftira suçu tamamlanmış olacaktır⁷⁰⁴. Bu açıdan fail asılsız isnadı ihbar veya şikâyet yoluyla doğrudan ya da basın ve yayın yoluyla dolaylı bir şekilde yetkili makamların bilgisine ulaştırdıktan sonra, yetkili makamların kendilerine ulaşan bildirimlerle ilgili olarak, herhangi bir işlem yapmamaları ya da adli veya idari bir soruşturma başlatmamaları sadece kendi sorumluluklarıyla ilgili bir meseledir⁷⁰⁵. Zira bu suç bir tehlike suçu olup

⁶⁹⁹ Aynı yöndeki düşünce için bkz. Ünver, *İftira*, s. 111.

⁷⁰⁰ Öner, s. 1146; Önder, s. 303; Bayraktar, *İftira*, s. 199; Yiğitbaş, s. 829; Yıldırım, *İftira Suçu*, s. 202; Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 977; Şahbaz, *İftira Suçu*, s. 499; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 731; Özbek ve diğerleri, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1159.

⁷⁰¹ 5187 sayılı Basın Kanunu m. 11/1: Basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur. Doktrindeki bir düşünceye göre, diğer kitle iletişim araçları bakımından böyle bir düzenleme bulunmadığından, suçun gerçeğe aykırı isnada ilişkin yayının yetkili merciin bilgisine ulaştığı an tamamlandığı kabul edilmektedir. Yaşar/Gökçen/Artuç, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, 2010, s. 7835.

⁷⁰² Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 731.

⁷⁰³ Erem/Toroslu, s. 199; Önder, s. 264; Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 977; Dündar, s. 293.

⁷⁰⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 977; Önder, s. 303; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 731; Yıldırım, *İftira Suçu*, s. 202.

⁷⁰⁵ Şahbaz, *İftira Suçu*, s. 501; Yıldırım, *İftira Suçu*, s. 202; Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 977.

adli ya da idari bir soruşturmanın başlaması tehlikesi her an mevcuttur⁷⁰⁶. Ancak içeriği belirsiz fiiller isnadından yetkili makamların haberdar olmalarına rağmen bu tür isnat bildirimleri kendilerini harekete geçirmeyecek nitelikte ise, burada iftira suçu oluşmayacaktır⁷⁰⁷. Maddenin birinci fıkrasında “*hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için*” ifadesi müfterinin hukuka aykırı fiildeki saikini göstermekte olup, sadece suçun kast ögesiyle ilgilidir. Suçun oluşumu için gerçeğe aykırı isnat hakkında bir soruşturma başlatılması ya da yaptırım uygulanması şart değildir⁷⁰⁸.

İftira suçunun tamamlanabilmesi için, yetkili makamların hukuka aykırı fiil isnadından haberdar olması şarttır. Eğer ihbar yazısı yetkili makamlara ulaşmış ancak ihbar yazısı içeriğinden bu makamlar tarafından bilgi sahibi olunamamışsa, suçun tamamlandığından söz edilemeyecektir⁷⁰⁹. Çünkü ihbarın ortaya çıkarabileceği tehlike, mağdurun ve ona isnat edilen fiilin belli veya belirlenebilir olması ile mümkündür ki, bu da yetkili makamın isnadın içeriğinden bilgi sahibi olmasını zorunlu kılar⁷¹⁰. Yetkili mercie ulaşmasına rağmen bu mercinin bilgi sahibi olmadığı ihbarda, iftira suçu için fiil ve failin belli veya belirlenebilir olması durumu mümkün olmamaktadır.

Bu suçun maddi eser ve delillerinin uydurularak işlenmesi hali olan maddi iftira da suçunun tamamlanması anı, yetkili mercilerin uydurulan delil ve emarelerden haberdar olduğu andır⁷¹¹. Dolayısıyla failin eser ve delil uydurmaya yönelik icrai davranışları, bu suçun tamamlanması için yeterli değildir⁷¹². Suçun bu şeklinin gerçekleşebilmesi için, masum kimseye isnat edilen suçun maddi eser ve delillerinden yetkili makamların haberdar olmasına bağlıdır.

Öte yandan başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçu bakımından, işlediği suç nedeniyle hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla başka bir kimseye ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılmasıyla suç tamamlanacaktır⁷¹³.

⁷⁰⁶ Önder, s. 303.

⁷⁰⁷ Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 202.

⁷⁰⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7834.

⁷⁰⁹ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1159.

⁷¹⁰ Önder, s. 303.

⁷¹¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 977; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 732; Erem/Toroslu, s. 204; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1159.

⁷¹² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 977; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7835.

⁷¹³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 977.

İftira suçunun tamamlanması bakımından, değinilmesi gerekli diğerk bir husus da iftira suçuna ilişkin dava zamanaşımı süresinin ne zaman başlayacağıdır. Genel hükümler uyarınca dava zamanaşımı, suçun oluştuğı andan itibaren işlemeye başlar (Bkz. TCK m. 66/6). 765 sayılı TCK döneminde de bu kuraldan ayrılmamış⁷¹⁴ ve bu dönemde de dava zamanaşımı, suçun tamamlandığı andan itibaren işlemiştir. Bu durum masum kimse hakkında cezai soruşturma devam ederken, fail lehine zamanaşımının işlemeye devam etmesi anlamına gelmekteydi. Ancak bu husus doktrinde “suçsuz kimse hakkında ceza takibatı devam ederken, müfteri lehine zamanaşımının işlemeye devam etmesinin makul olmadığı” gerekçesiyle haklı olarak eleştirilmiş ve bu suçla ilişkin özel bir zamanaşımı düzenlemesinin getirilmesi suretiyle bu sıkıntının giderilebileceğı görüşü belirtilmişti⁷¹⁵. Kanunkoyucu, bu haklı eleştirileri dikkate alarak 5237 sayılı TCK m. 267/8’de buna ilişkin özel bir düzenleme getirmiştir. Bu madde hükmüne göre; “İftira suçundan dolayı dava zamanaşımı, mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten başlar”⁷¹⁶ denilmekle bu sıkıntı giderilmiştir. Buna göre, iftira suçundan dolayı dava zamanaşımının, mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu andan itibaren işlemeye başlayacağı hüküm altına alınmış olunmuştur. Böylece daha makul ve adil bir düzenleme getirilmiş olmakla, masum kimseye asılsız isnatta bulunan failin, bu kimse hakkında devam eden soruşturma ve kovuşturma süresi içerisinde dava zamanaşımının dolduğı gerekçesi ile hakkında yapılabilecek soruşturma ve kovuşturmadan kurtulması ihtimali de ortadan kaldırılmıştır. *Kanaatimizce* de bu düzenleme çok yerinde bir düzenleme olmuştur.

3.3. İftira Suçunun Manevi Unsuru

Yapılan fiilden, kişiyi sorumlu tutabilmenin şartı gerçekleştirilen fiilin irade ile gerçekleşmiş olmasıdır. Dolayısıyla irade ile gerçekleşmemiş olan eylem sebebiyle, kişiyi sorumlu tutmak mümkün değildir. Suç oluşturan haksızlığa ilişkin manevi unsur, eylemle fail arasındaki bağlantıdır⁷¹⁷. İftira suçuna ilişkin manevi unsurun

⁷¹⁴ 765 sayılı TCK’nın 103.üncü madde metni: “Müruru zamanın başlangıcı tamamiyle icra olunmuş cürüm ve kabahatler hakkında fiilin vukuu gününden ve teşebbüs olunan veya icra ve ikmal olunamayan cürümler hakkında son fiilin işlendiğı tarihten ve mütemadi ve müteselsil cürümler hakkında dahi temadi ve teselsülün bittiğı günden itibar olunur” şeklindeydi.

⁷¹⁵ Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 127; Erem/Toroslu, s. 203; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 499.

⁷¹⁶ “Sekizinci fıkırdada, iftira suçunda dava zamanaşımı bakımından sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağı hususunda özel bir hüküm yer almaktadır. İsnat edilen suç dolayısıyla yapılan kovuşturma sonucu hükmün kesinleşmesiyle, iftiranın sabit olabileceğı ve dolayısıyla takibata girişileceğı aşikâr olduğundan böyle bir hükme olan zorunluluk meydandadır.” Bkz. Madde gerekçesi.

⁷¹⁷ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 236.

gerçekleşmesi için ön koşul, iftira edenin masum kimse tarafından suçun işlenmediğini bilmesidir⁷¹⁸. Fail, suçsuz olduğunu bilerek bir kişi hakkında iradesiyle şikâyet ya da ihbarda bulunmakta ve o kişiye kanuna aykırı olan bir eylem isnat etmektedir⁷¹⁹.

Bu bağlamda iftira suçu kasıtlı olarak işlenebilen bir suç niteliğindedir⁷²⁰. Mülga kanununun 285. maddesinde “suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye” ifadesine yer verilirken, 5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinde de “işlemediğini bildiği halde” ibaresine yer verilmek suretiyle bu suçun kasten işlenebilen bir suç tipi olarak düzenlendiği açıkça anlaşılmaktadır. Bu suçun oluşumu bakımından, suçsuz olduğunun bilinmesine rağmen hakkında soruşturma ve kovuşturma başlaması veya idari yaptırıma maruz kalmasını sağlamak için bir kişiye kanuna aykırı eylem isnat edilmelidir. Ayrıca bu suçta failin, tipik fiil oluşturmasına yönelik genel kastı yeterli de değildir. Zira iftira sadece özel kast ile işlenebilen bir suçtur⁷²¹. Bahsi geçen özel kast öğretide iftira kastı olarak adlandırılmaktadır⁷²². Bu özel kastın varlığı dışında failde zarar verme düşüncesinin ya da kötü niyetin var olması önem arz etmemektedir⁷²³. Yine kendisinin ya da yakınlarının ceza almasını engellemek için yapılan iftira fiili, kanunda cezayı hafifleten bir neden de sayılmamaktadır⁷²⁴.

Öğretide, iftira suçunun manevi unsuru bakımından “özel kast”ın aranması kimi yazarların eleştirilerine sebep olmaktadır. Ünver, özel kastın korunmak istenen hukuki değerle cezalandırılan ihlal şekillerinin sayılarını azalttığını, özel kastın ispat edilmesinin zor olduğunu ve iftira suçunun işlendiği olayların çoğunluğunun cezalandırılması olanağını yok ettiğini düşünmektedir⁷²⁵. Ayrıca bu yazar, 267. maddenin ilk fıkrasında yer alan “soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını sağlamak” ibaresini de eleştirmektedir; Şöyle ki, bu düzenlemenin amaca aykırı bir biçimde düzenlendiğini madde metninde yer alan “ve” bağlacı yerine “veya” bağlacı kullanılması gerektiğini ve maddenin seçimlik amaçlar olarak düzenlenmesinin daha

⁷¹⁸ Önder, s. 299.

⁷¹⁹ Yenidünya, **YTCK’da İftira Suçu**, s. 2850.

⁷²⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 984; Şen/Aksüt, s. 482; Ünver, **İftira**, s. 101; Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7838; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1164; Bayraktar, **İftira**, s. 200; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 732; Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2849; Önder, s. 299.

⁷²¹ Şahbaz, **Açıklamalı ve İctihatlı Türk Ceza Kanunu**, s. 3064; Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7838.

⁷²² Ünver, **İftira**, s. 101.

⁷²³ Bayraktar, **İftira**, s. 200; Saikin önemli olmadığı hakkında bkz. Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 502.

⁷²⁴ Erem, **Şerh, C: II**, s. 1070; Bayraktar, **İftira**, s. 200; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 502; Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s.2851; Şen/Aksüt, s. 482.

⁷²⁵ Ünver, **İftira**, s. 104.

yerinde olacağını belirtmektedir. Zira madde metninde “soruşturma ve kovuşturma” ibaresine yer verilmesi nedeniyle soruşturma başlatılması ancak kovuşturmaya geçilmeksizin takipsizlik kararı verilmesini amaçlayarak isnatta bulunulması halinde iftira suçunun sübut bulmayacağı kabul edilmek gerekecektir ki, bu durum da amaca aykırılık teşkil edecektir⁷²⁶. Oysaki madde metninin kanunilik ilkesine uygun uygulanması gerekir. Aksi takdirde kanuna aykırı bir karar verilir. Dolayısıyla kanunilik ilkesi gereği uygulamada iftira suçunun tam anlamıyla cezalandırılmaması nedeniyle madde metnindeki “ve” ibaresinin “veya” olarak düzeltilmesi gerektiği yönündeki eleştiriye ve madde metninin tavsiye edilen şekilde değiştirilmesi gerektiği düşüncesine bizde katılmaktayız.

Yine öğretilerde kimi yazarlar genel ve özel kast ayırımına karşı çıkmaktadır. Eğer iftira suçunda maksat ya da saik gibi ifadelerle değinilmişse bu ifadeler suçun diğer sübjektif unsurları olarak değerlendirilmelidir. Maksat, işlenen suçla ulaşılmak istenen amacı ifade ederken saik, failin harekete geçmesine sebep olan dürtüyü ifade etmektedir. Kanunkoyucu, iftira suçunda maksat unsuruna yer vermiştir. Ve sübjektif unsurlarına yer verilmiş olan bir suç yalnız doğrudan kast ile işlenebilir. Dolayısıyla iftira suçunda özel kastın aranmasının doğru olmadığı ifade edilmektedir⁷²⁷.

İftira suçunda, fail tarafından suçsuz olan kişiye kanuna aykırı bir eylem isnat edilmektedir. Bu şekilde iftira suçu yalnız doğrudan kastla işlenebilmekte olup, taksir ya da olası kast⁷²⁸ ile işlenme hali söz konusu değildir⁷²⁹. Buna göre, bu suçun failinin mağdurun masumiyeti konusunda emin olmaması sonucu, olursa olsun şeklindeki muhtemel kasta sahip olarak kanuna aykırı fiil isnat etmesi, iftira suçunun oluşumu için

⁷²⁶ Ünver, **İftira**, s. 105.

⁷²⁷ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 352.

⁷²⁸ Mülga kanun zamanında iftira suçunun, genel kastla işlenebileceği kabul edildiğinden bu suçun olası kastla da işlenebileceği kabul edilmekteydi; “Sanığın özel kastı var ise veya mağdurun soruşturma veya kovuşturma geçirmesini sağlamak amacıyla hareket etmişse iftira suçundan cezalandırılabilir. Sanıktaki amacın varlığı ancak şikâyetinde bir isim belirtmesi veya sanık konumunda bulunan kişiye karşı kesin bir yargı içeren bir isnatta bulunması halinde söz konusudur. Yoksa soruşturma makamları tarafından belirlenen kişilere karşı “bu yapmış olabilir” ya da “muhtemelen bu kişi yapmıştır” gibi kesin bir yargı ve isnat içermeyen beyanlar hukuka aykırı fiil isnadı olarak kabul edilemez. Aksi takdirde hiç tanımadığı bir kişinin sanık olması halinde sanıkta soruşturma ve kovuşturma geçirmesini sağlama amacının varlığını peşinen kabul ederek iftiradan cezalandırmak gerekir ki, o zaman iftira suçunun olası kastla işlenebileceğini kabul etmiş oluruz. **Oysa iftira suçu doğrudan kastla işlenebilir. Olası kastla işlenemez.**” Yargıtay 9. CD, T.24.09.2014, Esas. 2014/2502, Karar. 2014/9528, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, e.t: 29/03/2021.

⁷²⁹ Şahbaz, **Açıklamalı ve İctihatlı Türk Ceza Kanunu**, s. 3064; Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 240; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 984; Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2849; Erol, s. 1252.

yeterli değildir⁷³⁰. Yine gerekli dikkat ve özeni göstermeksizin suçsuz bir kimse hakkında hukuka aykırı fiil isnadında bulunmakta kasıt olmadığından iftira suçu işlenmiş değildir⁷³¹. Aynı zamanda belirtilmesi gereken diğer bir nokta kişilerin suçlara ilişkin ihbarlarının önem taşıdığıdır. Taksirli suçlardaki asılsız ihbarların cezalandırılması önemli bir haber kaynağının kaybolması demektir⁷³². Bu nedenle taksirle (dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık) gerçekleşen asılsız suç isnatları iftira suçunun kapsamına girmemektedir⁷³³. Fakat böyle bir durum karşısında haksızlığa uğrayan mağdurun, özel hukuka ilişkin tazminat (haksız fiil) talep hakları saklıdır⁷³⁴. Kaldı ki, hukuk mahkemeleri ceza mahkemelerinin kusur tespitine ilişkin kararı ile kural olarak bağlı da değildir⁷³⁵. Kısaca toparlamak gerekirse, suçsuz kimse hakkında hakikati öğrenmeye yönelik gerekli dikkat ve özeni göstermeyerek yapılan hukuka aykırı fiil isnatları iftira suçunu oluşturmazken, bu asılsız isnat nedeniyle masum kimselerin hukuk mahkemelerinden tazminat talep etme hakları ise mahfuzdur.

Yine, fail suçun işlenmediğini başka bir deyişle isnadın gerçek dışılığını bildiğinden doğrudan kastla hareket etmektedir. Kanunkoyucu gerçek dışı olma durumunu, failin yüklenen eylemin gerçek dışı olduğunu kesin olarak bilmesi şartını aradığından, bunun mümkün görünmüş olması halinde, suçun meydana gelmeyeceğini düşünebilir⁷³⁶. Nitekim failin, sonucu mümkün görmüş olduğu hallerde doğrudan kast düşünülemez ve olası kastla hareket edildiği söylenebilir⁷³⁷. İsnat sahibi failin, olayın gerçek dışılığı konusunda varsayım ve kuşkudan hareket etmesi durumunda doğrudan kast oluşmayacağı için, iftira suçuna ilişkin manevi unsur ortaya çıkmayacaktır⁷³⁸.

⁷³⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 984; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7838.

⁷³¹ Erem/Toroslu, s. 205.

⁷³² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 984.

⁷³³ Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2850.

⁷³⁴ Erem/Toroslu, s. 205; Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 240.

⁷³⁵ *“Ceza mahkemesinin, kusurun ve zarar miktarının takdiri hususundaki kararı, yani, failin işlendiği sabit olduğu halde, kusurluluğa ya da kusursuzluğa ilişkin saptaması, hukuk hâkimini bağlamaz. Hukuk hâkimi, ceza mahkemesinin kusura ilişkin değerlendirmesiyle ve buna etkili tespit edilen olgularla bağlı kalmaksızın, taraflarca ileri sürülen delilleri toplayıp, tümünü birlikte değerlendirerek bir sonuca varmalıdır. Başka bir deyişle maddi olayları ve yasak eylemleri saptayan ceza mahkemesi kararı, taraflar yönünden kesin delil niteliğini taşır. Ancak bu bağlayıcılık ve kesin delil niteliği ceza davasında yargılanan kişi yönünden söz konusudur. Ceza mahkemesinde sanık olarak yargılanan kişi dışında başkaları hakkında açılan hukuk davasında bu kurallar uygulanamaz.”* Yargıtay 3. HD., T.16.09.2014, Esas. 2014/4270, Karar. 2014/11857, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/index.jsf?dswid=-1519#>, e.t:26/03/2021.

⁷³⁶ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1210.

⁷³⁷ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 249.

⁷³⁸ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1210; Şen/Aksüt, s. 475; Hâkim failin iftira kastını mağdur ile arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurarak, intikam, kazanç

Yine, ihbar eden kişi olayın gerçekliğinden emin olduğu halde, belirli kişilerin suçun faili olduğunu iddia etmiş ve bunu da bazı olgulara dayandırmışsa, burada olası kast söz konusu olduğundan iftira suçu oluşmayacaktır⁷³⁹. İftira suçunda, fail tarafından isnat edilen eylemin gerçek olmadığı ve iftira edilen kişinin suçsuz olduğu kesin olarak bilinmelidir. Nitekim iftira suçunun oluşabilmesi için failin, “işlemediğini bildiği halde” masum bir kimseye adli ya da idari yaptırım uygulanmasını sağlamak *amacıyla* hukuka aykırı bir fiil isnadında bulunması gerektiğinden, daha önceki bazı olaylar nedeniyle duyduğu tahmin⁷⁴⁰ ya da şüpheye⁷⁴¹ dayalı olarak asılsız isnatta bulunması iftira suçunu ortaya çıkarmayacaktır⁷⁴²⁷⁴³. Örneğin, harmandaki mahsulünü ateşe veren kişiyi görmemekle birlikte, aralarında husumet bulunan O’dan şüphe ile yakınmada bulunan kişi, O hakkındaki kovuşturma beraatle sona erse dahi, iftira suçunu işlememiş olacaktır⁷⁴⁴. Bu tür bir eylemde iftiraya özgü doğrudan ve özel suç kastı bulunmadığı

saiki, kırgınlık, nefret, kötü komşuluk, kıskançlık veya rakibini bertaraf etme gibi düşüncelerle gerçekleştirip gerçekleştirmediğine bakarak tesbit edebilir. Önder, s. 302.

⁷³⁹ Önder, s. 300.

⁷⁴⁰ “...İftira suçunun oluşabilmesi için failin işlenmediğini bildiği halde hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılmasını sağlamak için yetkili makamlara ihbar ve şikâyetle bulunarak bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnad etmesi gerektiği, Somut olayda; özel belgede sahtecilik suçundan yapılan kovuşturma sırasında sanık sıfatı ile mahkemeye verdiği ifadesinde “Gülsüm’ün belgeyi kesinlikle imzalamadığını Av. K. K.’in yaptırmış olabileceğini **tahmin ettiğini**” söyleyen sanığın bu beyanının savunma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve iftira suçunun unsurları itibariyle oluşmadığı gözetilmeden sanığın yüklenen suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 9. CD., T. 04.11.2014, Esas. 2014/6647, Karar. 2014/10833, **Kaynak:** https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-6406#_e.t:29/03/2021.

⁷⁴¹ “...Öncelikle iftira suçu özel kasıtlarla işlenen, suçun failinde isnatta bulunduğu mağdur hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılması ya da idari yaptırım uygulanması amacı bulunması gereken bir suçtur. Sanığın katılan hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını sağlama amacı yoktur. Çünkü sanık bizzat ihbar ve şikâyetle bulunarak katılan hakkında isnatta bulunmamış aksine polis memurlarınca şüphelendiği birisi olup olmadığı sorulunca katılanın ismini vermiştir. İkinci olarak sanık kesin bir yargı içeren isnatta bulunmamış, “olabileceği” diyerek soruşturma ve kovuşturma başlatılması amacının bulunmadığını göstermiştir.” Yargıtay 9. CD., T.26.05.2014, Esas. 2013/11541, Karar. 2014/6356, **Kaynak:** https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb_e.t:29/03/2021.

⁷⁴² Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7838; Önder, s. 301; Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2850; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1164; Ünver, **İftira**, s. 102.

⁷⁴³ Erem’e göre, “İhbar veya şikâyet dilekçesinde failin sadece bir suçun işlenmiş olduğunu zan ve tahmin etmiş olduğu yolundaki mütereddit beyanı onu cezadan kurtaramaz. Çünkü bütün ihbar ve şikâyetler, kesin hükme kadar zan ve tahminden başka bir şey değildir.” Bkz. Erem, **Şerh, C: II**, s. 1525; Erem/Toroslu, s. 205. *Yazar*’ın zan ve tahmine dayalı olarak yapılan asılsız isnatların da iftira suçunu oluşturacağı görüşü kanımızca yerinde değildir. Zira kanunkoyucu iftira suçunun oluşumu için gerek 765 sayılı TCK’nın 285.inci madde metninde “*suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye*”, gerek 5237 sayılı TCK’nın 267.nci madde metninde “*işlemediğini bildiği halde*” ibarelerine yer vererek her iki dönemde de müfterinin, hukuka aykırı fiil işlediğini isnat ettiği masum kimsenin isnada konu failin o kişi tarafından işlenmediğinin bilincinde olarak isnatta bulunmasını aramıştır.

⁷⁴⁴ “*Taraflar arasında uyumsuzluk konusu olmuş bir inek alışverişi vardır. Satıcı durumunda olan müdahil taraf bedeli ödenmedi diye ineği alıp götürmüş, alıcı taraf bedeli ödeyip ineği geri almıştır. Bu arada öldürme olayından dolayı aralarında ileri derecede düşmanlık baş göstermiştir. Sanık Fındık, suç delillerini saklamaktan, gayriresmi kocası Hikmet de adam öldürmekten yargılanmışlardır. Olay gecesi sanıkların ineğinin çalındığı bir gerçektir. Bu nedenlerle sanık Fındık’ın, ineğin*

gibi, fiil şikâyet hakkı kapsamında olup hukuka uygun sayılacaktır⁷⁴⁵. Kaldı ki Yüksek Yargı da birçok kararında, bir kimsenin bir suçun faili olarak gösterilmesinde belirli olaylara dayanılmışsa, iftira suçunun oluşmayacağını ifade etmiştir⁷⁴⁶.

Yine fail konusunda tereddütlü şekilde suç isnadında bulunulduğunda, açıkça suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç isnat edilmediğinden iftira suçunun manevi unsuru oluşmayacaktır⁷⁴⁷. Fail, masum olan bir kişinin suçlu olduğunu düşünüyorsa burada iftira kastı söz konusu değildir. Bu hatasından istifade edecektir⁷⁴⁸. Ancak ihbarda bulunan, suçladığı kişinin suçu gerçekleştirdiğinden şüphe duyuyor, fakat şüphesinin sebeplerini açık ve güvenilir tarzda ortaya koyamıyorsa iftira suçundan sorumlu tutulması gerektiği belirtilmektedir⁷⁴⁹. Lakin fail, isnatta bulunma öncesinde veya en geç isnatta bulunduğu zamanda, hakkında soruşturma veya idari yaptırımların uygulanması amacıyla isnat ettiği kişinin o eylemi gerçekte yapmadığını bilmelidir⁷⁵⁰.

Failde iftira kastının olup olmadığı hâkim tarafından failin ekonomik durumu, kültür seviyesi, akli durumu gibi verilerin ve delillerin değerlendirilmesi sonucunda karar verilecektir⁷⁵¹. Öte yandan değerlendirme aşamasında şikâyet veya ihbar etme hakkının kullanılma şekli, bu hakkın kullanılmasında sınırların aşılmış aşılmadığı göz önünde bulundurulacak ve hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığı gözetilerek, failin kastının ortaya çıkarılması sağlanacaktır⁷⁵².

müdahiller tarafından çalındığı kesin kanı ve yargısı ile ihbar ve şikâyette bulunmak ve giderek ithamını yoğunlaştırmaktan ibaret olan eyleminde iftira suçunun kasıt unsurunun oluştuğu düşünülemez. Hırsızlık suçunun sanıkları olan müdahillerin beraatlerine karar verilmiş olması da sanığın iftira suçunu işlediğinin kesin delili olamaz.” Yargıtay CGK., T. 12.05.1980, Esas. 1980/8-139, Karar. 1980/203, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:30/11/2021.

⁷⁴⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7838.

⁷⁴⁶ “Sanık, aşamalarda; yakının eski eşi Cemile'nin eski karısı olduğunu, fuhuş yaptığı, kızı Rabia'nın da aynı yola düşmesi kaygısıyla, ilgili mercilere yakınma dilekçesi verdiği belirtilmiştir. Türk Ceza Yasasının 285. maddesindeki suçun oluşması için, “suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye “suç yüklemekten söz eden Yasanın, suç tipinde kuşku ve kaygılarla yapılan yakınmayı önleyen doğrudan doğruya ve belirli kastı aradığı dolaylı ve belirsiz kastı yeterli görmediği anlaşılmaktadır. Sergilenen savunma karşısında, gerektiğinde yakından da durum soruşturularak yasal tipte öngörülen suç kastının oluşup oluşmadığı araştırılmadan ve tartışılmadan yetersiz gerekçesiyle hüküm kurulması, yasaya aykırıdır)” Yargıtay 4. CD., T. 12.09.1990, Esas. 1990/3119, Karar. 1990/4049, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:30/11/2021.

⁷⁴⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 985.

⁷⁴⁸ Erem/Toroslu, s. 205; Erem, **Şerh, C: II**, s. 1525.

⁷⁴⁹ “Örneğin, O karısı B ile bir akşam E'nin evine misafir olarak gitmişlerdir. Aynı akşam yemek masası üzerinde bulunan altın saat kaybolmuştur. E'nin, O'yu hırsızlık nedeniyle yetkili makamlara ihbarı veya şikâyeti iftira teşkil etmeyecektir. Zira haklı şüphe sebepleri mevcuttur. E burada şikâyet hakkını kullanmıştır. Eğer O, E'nin evine misafir olarak gelmemiş olmasına rağmen suçlanmışsa o vakit E'nin ihbarı veya şikâyeti iftira suçuna vücut verecektir. Çünkü E şüphe sebeplerini ortaya koyamamış olacaktır. Nitekim Yargıtay, failin şikâyet hakkını kullanması halinde iftira suçunun oluşmayacağına karar vermiştir (4 CD 23.5.1991-2305/3073)” bkz. Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 732.

⁷⁵⁰ Ünver, **İftira**, s. 102.

⁷⁵¹ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 240; Öner, s. 1146; Bayraktar, **İftira**, s. 200-201.

⁷⁵² Bayraktar, **İftira**, s. 201-202.

Yapılan şikâyet ve ihbarlar sebebiyle yapılan soruşturmanın neticesinde “kovuşturmaya yer olmadığı” veya “beraat” kararının alınması hallerinde bu kararlar iftira suçunun dayanağı olarak gösterilemez ve suç için karine oluşturamaz⁷⁵³. Suçun oluşup oluşmadığı değerlendirilirken, beraat veya kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlarının niteliği üzerinde durmak gereklidir⁷⁵⁴. Delillerin durumu ve kararın gerekçeleri isnatta bulunan tarafın iftira kastının olup olmadığını açığa kavuşturacaktır. Yargıtay da soruşturmanın neticesinde kovuşturmaya gerek olmadığına ilişkin alınan kararın ya da kovuşturmada beraat kararının alınmasının iftira suçunun gerçekleştiğine kesin kanıt olamayacağı görüşünü desteklemektedir⁷⁵⁵.

Bu kısım ile ilgili son olarak, failin suçtan kurtulma amacıyla kendine isnatta bulunana karşı isnatta bulunma durumunun iftira suçunu oluşturup oluşturmayacağı öğretide tartışmalara sebep olmaktadır. Kimi yazarlar bu gibi hallerde iftira suçunun oluşmayacağı yönünde görüş bildirmektedir⁷⁵⁶. Bu görüşü savunan yazarlara göre, fail iftira amacıyla değil kendini koruma amacıyla hareket etmektedir⁷⁵⁷.

⁷⁵³ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 240-241.

⁷⁵⁴ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 241; “İftira suçunun oluşabilmesi için; yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesi gerekir. Somut olayda, sanığın müştekilere yönelik iddiaları nedeniyle yürütülen soruşturmada “kovuşturmaya yer olmadığına” dair verilen kararın, iftira suçunun işlendiğinin kesin kanıtı olamayacağı ve sanığın Anayasa'nın 74. maddesi ile teminat altına alınan “Anayasal dilekçe-şikâyet hakkı” nı kullandığı gözetilmeden ve iftira suçunun öğeleri ile suçsuz olduğunu bildiği bir kişiye karşı suç yüklemeye özel kastının nasıl oluştuğu da açıklanıp tartışılmadan, kanuni temelden yoksun gerekçeyle hükümlülük kararı verilmesi,” Yargıtay 4. CD., T. 22.01.2014, Esas. 2013/26612, Karar. 2014/1652, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, e.t: 26/03/2021; “İftira suçunun oluşabilmesi için; yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesi gerekir. Yargılamaya konu somut olayda; sanığın, Milli Eğitim Müdürlüğü'ne verdiği dilekçede, eski nişanlı olan katılan hakkında, katılanın kendisine anlattığını ileri sürdüğü açıklamalarla desteklediği bir kısmı fiili olgulara dayanan açıklamalara yer vermesi karşısında; şikâyetine konu iddialarının ispat edilememiş olmasının tek başına suçun oluşumu için yeterli sayılamayacağı gözetilip Anayasal bir hak olan şikâyet hakkını kullanıp kullanmadığı tartışılıp değerlendirilmeden ve iftira özel kastı ile hareket ettiğine ilişkin kanıtlar gösterilmeden, eksik kovuşturma ve yetersiz gerekçe ile hükümlülük kararı verilmesi” Yargıtay 4.CD., T. 11.06.2012, Esas. 2010/21275, Karar. 2012/13997, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-1207#>, e.t:26/03/2021.

⁷⁵⁵ “Somut olayda sanığın şikâyeti üzerine yürütülen soruşturmada delil yetersizliği nedeniyle “kovuşturmaya yer olmadığına” dair verilen kararın, iftira suçunun işlendiğinin kesin kanıtı olamayacağı ve sanığın Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 74. maddesi ile teminat altına alınan “Anayasal dilekçe-şikâyet hakkı” nı kullandığı gözetilmeden, iftira suçunun “suçsuz olduğunu bildiği bir kişiye karşı suç yüklemeye” özel kastının nasıl oluştuğu açıklanıp tartışılmadan yetersiz ve yerinde olmayan gerekçe ile yazılı şekilde karar verilmesi,” Yargıtay 4. CD., T.25/02/2020, Esas. 2016/2345, Karar. 2020/4024, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, e.t:03/03/2021; “Sanığın, şikâyeti üzerine, mağdur hakkında kanıt yetersizliğinden verilen **takipsizlik ve beraat kararlarının**, iftira suçunun oluşması için yeterli kanıt sayılamayacağı gözetilmeden mahkûmiyet hükmü kurulmuş olması, bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 4.CD., T. 24/4/1992, Esas.1992/2263, Karar.1992/2905 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 98, dn. 306).

⁷⁵⁶ Abdullah Pulat Gözübüyük, **Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunları ile Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Açıklaması**, C. III, Genişletilmiş 4. Bası, 1980, s. 420.

⁷⁵⁷ Sönmez, s. 93.

3.4. İftira Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru

3.4.1. Genel Olarak

Haksızlık olarak belirtilen eylemin özelliği kanuna aykırılık teşkil etmesidir. Kanuna aykırılık, gerçekleştirilen bir eyleme hukuk sisteminin izin vermediği, hukuk sistemi tarafından uygun görülmediği anlamını taşımaktadır⁷⁵⁸. Yapılan fiilin suç sayılması için hukuka aykırılık göstermesi gerekmektedir. Her suç için söz konusu olduğu gibi iftira suçunun da hukuka aykırı biçimde gerçekleşmiş olması gereklidir⁷⁵⁹. Kanun tarafından belirtilen tipik fiilin yapılması ile hukuka aykırılık ögesi oluşmuş olacaktır⁷⁶⁰.

Yapılan fiilde hukuka uygunluk nedenleri bulunduğu hallerde hukuka aykırılık söz konusu olmayacaktır⁷⁶¹. Nitekim hukuka uygun nedenlerin mevcut olması, fiilin doğrudan doğruya hukuka uygun bir şekilde gerçekleştiğini göstermiş olur. Bu biçimde yapılan fiil hukuka uygun olarak kabul edilecektir. İftira suçuna ilişkin hukuka uygunluk sebeplerinin bu fiilde bulunması halinde hukuka aykırılıktan bahsedilemeyeceği için fiil hukuka uygun olacak ve iftira suçu oluşmamış kabul edilecektir⁷⁶². Yani failin eylemi hukuka aykırılık teşkil etmiyorsa, fiil iftira suçunu oluşturmayacaktır. İhbar veya şikâyet yoluyla yetkili makamlara yapılan suç duyurusu görevin ifası ve bir hakkın yerine getirilmesi sınırları içerisinde kaldığında failin eylemi hukuka uygun olacaktır. Örneğin, bir kimse anayasal hakkı olan dilekçe ve şikâyet hakkını kullandığında eylemi hukuka uygun sayılacaktır⁷⁶³. Ancak bu sınırların dışına çıkıldığında eylem, adli fonksiyonun saptırılmasına, kamusal ve bireysel zararlara yol açarak, adil yargılanma hakkını ihlal edeceğinden hukuka aykırı hale gelecektir⁷⁶⁴. Buna göre kişi, hukuka uygunluk ve hakkın sınırlarını aşarak suç işlemediğini bilmesine rağmen masum bir kimsenin suç işlediğini belirtirse eylemi hukuka aykırı alana girecek ve iftira suçuna vücut verecektir⁷⁶⁵.

⁷⁵⁸ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 305; Veli Özer Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 256.

⁷⁵⁹ Ünver, **İftira**, s. 90

⁷⁶⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7835.

⁷⁶¹ Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2843; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 986.

⁷⁶² Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1164; Aynı yönde bkz. Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1211.

⁷⁶³ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1164.

⁷⁶⁴ Özek, **Adliye Karşı Suçların Hukuki Konusu**, s. 39-40.

⁷⁶⁵ Bayraktar, **İftira**, s. 187-188; *“Yakınların aralarında kavga ederken sanığı da aralarına alıp sıkıştırarak itekleyip kaçıklarında, olayın heyecanıyla pantolonunun arka cebini kontrol edip cüzdanının olmadığını gören sanığın en yakın karakola giderek cüzdanının çalındığını söyleyip yakınanlardan şikayetçi olduktan sonra, aynı gün valizlerini almaya gittiğinde cüzdanının çantasında olduğunu fark edince karakola gidip şikayetini geri aldığı anlaşıldığından, haklı şüpheye dayalı olarak*

Hukuka aykırılık unsuru açısından, TCK'nın "Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler" bölümünün 24, 25 ve 26. maddeleri ile TCK'nın "Suçu bildirmeme", "Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi" ve "Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi" başlıklı 278, 279 ve 280. maddeleri dikkate alınmalıdır. Bunun yanında Anayasanın 74. maddesinde düzenlenen "Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı"nın da gözden kaçırılmaması gerekir.

5237 sayılı TCK'da hukuka uygunluk nedenleri; Kanun hükmünü (görevi) yerine getirme (TCK madde 24/1), Meşru savunma (TCK madde 25/1), İlgilinin rızası (TCK madde 26/2), Hakkın kullanılması (TCK madde 26/1) olarak düzenlenmiştir⁷⁶⁶. Bu sayılanlar, fiili, hukukun meşru saydığı hale getirerek hukuka aykırılığı ortadan kaldırırlar. Hakkın kullanılması kapsamı bakımından da İhbar ve şikâyet hakkı, Basının haber verme hakkı ve İddia ile savunma dokunulmazlığı çalışma konumuz suç ile bağlantılı olarak izah edilmeye çalışılacaktır.

3.4.2. Hukuka Uygunluk Sebepleri

3.4.2.1. Kanun Hükmünü (Görevi) Yerine Getirme

TCK'nın m. 24/1. fıkrasında; "Kanun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez" denilmektedir. Hükme göre, kanun hükmünü uygulayan kişiye ceza

şikâyet hakkını kullanan sanığın suçsuz olduğunu bildiği kişilere suç yüklemeye özel kastının ve **suçun hukuka aykırılık ögesinin ne şekilde oluştuğu** kanıtlara dayalı olarak gösterilmeden, yetersiz gerekçe ile hükümlülük kararı verilmesi," Yargıtay 4. CD., T. 27.02.2012, Esas. 2011/9445, Karar. 2012/3843, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t: 16/09/2021; "Borcunu ödemesine karşın şikâyetçi Salih'in sahte belgeler tanzim ederek kendisinden para tahsil etmek istediği iddiasıyla Cumhuriyet Başsavcılığına başvurduğu olayda; sulh hukuk mahkemesinde görülen davalarda imza incelemesi yaptırılmasına karar verilmesine rağmen sanığın bu araştırmanın sonucunu beklemeden şikâyetçi Salih'in sahtecilik yaptığını belirterek müracaatta bulunması, sanığın yanında çalışan tanık Murat'ın veresiye fişleri üzerindeki imzanın kendisine ait olduğunu, veresiye fişlerinde geçen tarihlerde ve miktarlarda akaryakıt alındığını, sanığa imzaların bir kısmının kendisine ait olmadığına dair bir söz sarf etmediğini beyan etmesi ve imza incelemesine ilişkin düzenlenen uzmanlık raporlarında, sanığa ait olduğu tespit edilen 28.09.2006 tarihli fiş dışındaki tüm veresiye fişlerinin tanık Murat'ın eli ürünü olduğunun belirlenmesi karşısında;

Sanığın, şikâyetçi Salih'e yönelik isnadının maddi olgu ve vakialara dayanmadığı gibi yaptığı **başvurunun anayasal şikâyet hakkının kullanılması kapsamında da olmadığı anlaşıldığından**, sanığa atılı iftira suçunun unsurlarının oluştuğunun kabulü gerekmektedir." Yargıtay CGK., T.05.06.2018, Esas. 2015/43, Karar. 2018/265, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:06/11/2021.

⁷⁶⁶ Doktrinde bu düzenleme eleştirilmiştir. Buna göre; "5237 sayılı Yasa'da kanunun hükmü ve amirin emri, meşru savunma ve zorunluluk hali, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası başlıklı hukuka aykırılığı ortadan kaldıran sebeplerin, "Ceza Sorumluluğunu Kaldıran ve Azaltan Nedenler" başlığı altında düzenlenmesi yerinde değildir. Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller, ceza sorumluluğunun kalkması değil, eylemin hukuka uygun olarak meydana gelmesi sonucunu doğuran nedenlerdir. Bu nedenler, Yasa'da, kusurluluğu etkileyen hallerden ayrı başlık altında düzenlenmeliydi." Eleştiriler için bkz. Centel/Zafer/Çakmut, s. 287.

verilemeyeceği ifade edilmektedir. Bu çerçevede hareket eden kişilerin fiillerinde kanuna uygunluk sebebi olduğundan yapılan fiil, kanuna uygun kabul edilmektedir. Zira kanun hükmü bir kimseye herhangi bir konuda bir hak ya da yetki vermişse, bunun öngörüldüğü şekilde uygulanması halinde hukuka aykırılıktan söz edilmez⁷⁶⁷. Aksi takdirde, kişilere hem kanunla birtakım görev ve yetkilerin verilmesi hem de verilen bu görev ve yetkileri yerine getiren bu kimselerin cezalandırılması, mantığın kabul edeceği bir durum değildir⁷⁶⁸. Dolayısıyla kişiye herhangi bir konuda hak veya yetki veren bir kanun hükmünün usulüne uygun tarzda yerine getirilmesi durumunda, hukuka aykırılık söz konusu olmayacaktır⁷⁶⁹. Örneğin, görevleriyle bağlantılı olarak öğrendikleri bir suçu yetkili makamlara bildiren kamu görevlilerin (TCK m. 279), usulüne uygun olarak bu işleri yapmalarından dolayı cezalandırılmaları söz konusu olmayacaktır. Öte yandan bu hukuka uygunluk sebebinin yerine getirilmesinde, kanunun çizdiği sınırın aşılması gerekir. Sınırın aşılması durumunda hukuka aykırılık yeniden ortaya çıkar ve şartların varlığı halinde sınırın aşılmasına ilişkin TCK'nın 27. maddesinin 1. fıkrası uyarınca suçun failine ceza verilir⁷⁷⁰.

⁷⁶⁷ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 322; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 386.

⁷⁶⁸ Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 310.

⁷⁶⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 386.

⁷⁷⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 389; "... Somut olayda; sanık F. Y.'ın Keçiören İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polis memuru olup, olay günü 30.08.2012 tarihinde de arkadaşı polis memuru tanık O. H. ile birlikte 7838 kod numaralı ekip otosunda görev icra ettiği sırada, haber merkezine gelen bir ihbar üzerine ekip arkadaşı tanık Olcay'ın kullandığı araçla olay yerine geldiklerinde yaralı vaziyette ismini sonradan öğrendikleri Dilara isimli kişiyi görüp, kendisinden olayı sorduklarında; Dilara'nın da, bir erkek ve bir bayanın kendisini zorla bir araca bindirdiklerini, telefonunu gasp ettiklerini, sim kartını kırdıklarını, kendisini de araçtan attıklarını söylemesi üzerine; Dilara'yı tedavi için Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürdükleri, hastanenin acil servis girişine geldiklerinde, Dilara'nın gitmekte olan bir aracı göstererek "beni yaralayan ve telefonumu gasp edenler, bu araçtaki şahıslar" demesi üzerine; tanık Olcay'ın megafonla aracı durdurmak için anons yaptığı, aracın durmak istemediği, sanık ve arkadaşının çevredekilerden yardım istedikleri gidiş yolunun kapatılması üzerine aracın durduğu, araçtan maktulle birlikte tanık Kübra'nın indiği, sanık ve arkadaşının maktul ve arkadaşının kimliğini alarak ilgili birimden "GBT bilgisi" sordukları, maktulün Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2012/2-5766 sayılı ilamat dosyasından 28.08.2012 tarihinde çıkarılan "yakalama kararı" nedeniyle arandığının tespit edilmesi üzerine kaçıma başladığı, sanık ve ekip arkadaşı tanık Olcay'ın "dur" ikazında buldukları, ancak maktulün kaçmayı sürdürmesi üzerine; sanık ve arkadaşının da yakalayabilmek amacıyla maktulün peşine düştükleri, sonrasında tanık Olcay'ın 2 el havaya ateş ettiği, maktulün kaçmaya devam ettiği, sanık ve arkadaşının takibe devam ettikleri daha sonra da 3 el sanığın havaya ateş edip ve dur ihtarında bulunmayı sürdürdükleri, maktulün sanık ve ekip arkadaşının takibinden kurtulmak amacıyla 5-6 metre kadar yükseklikten boşluğa atladığı, tanık Olcay'ın emniyet birimlerine haber verdiği, sanığın maktulü takibe devam ettiği, maktule ayaklarına doğru bir kez daha ateş ettiği, ayağından yaralanan maktulün yavaşladığı, ancak; kaçmayı sürdürdüğü, sanığın da maktulü yakalamak amacıyla maktulü takibe devam ettiği sırada ayağının kaydığı, yere düşen sanığın elinde bulunan tabancanın bir kez daha ateş aldığı, maktulün sırtına isabet eden ateşli silah mermi çekirdeği yarısı sonucu öldüğü anlaşılan olayda; Polis memuru sanığın, Anayasanın 17., AİHS'nin 2. ve PVSK'nun 16/7-c maddelerine uygun hareket ederek, hakkında yakalama kararı bulunan maktulün kaçmasını engellemek için uyarıda bulunduğu, maktulün buna rağmen kaçmaya devam etmesi nedeniyle de

Söz konusu madde metninde yer alan “kanun” deyiminden anlaşılması gereken “yazılı hukuk kuralı”dır⁷⁷¹. Dolayısıyla yerine getirilen hükmün mutlaka ceza kanununda yer alması gerekmediği gibi, kanun şeklinde olmayan (tüzük ve yönetmelik gibi düzenleyici işlemler) diğer metinlerde de yer almasını, TCK’nın 26’ncı maddesinin 1. inci fıkrası çerçevesinde kabul etmek gerekir⁷⁷². Yine “kanun” deyimini esas itibariyle Türk Kanunlarını ifade etmekle birlikte, yabancı kanunların Türkiye’de uygulanmasının kabul edildiği hallerde “yabancı kanun hükmüne riayet” (bkz. TCK. m.19) hukuka uygunluk sebebi olarak dikkate alınmalıdır⁷⁷³.

Kanun hükmünün uygulanması aşamasında, iftira suçunun işlenmesi mümkün değildir⁷⁷⁴. Kanun hükümlerinden hiçbiri, suçsuz olduğu bilinen bir kişiye soruşturma ve kovuşturma ya da idari bir yaptırım uygulanmasına sebep olmak için yapılan haksız isnadı korumaz. Kanunkoyucu, TCK’nın 278-279 ve 280. maddeleriyle⁷⁷⁵ kamu görevinde bulunanlara, sağlık çalışanlarına ve her kişiye suç ihbar etme sorumluluğu yüklemiştir. İlgili maddelere göre, suçun ihbarının yapılmaması ya da ihbar etmekte geç kalınması hali suç sayılmaktadır. Kanun tarafından yüklenen sorumluluğu yerine getiren kişi, haksız suç isnadında bulunmamaktadır. Aynı zamanda suçun işlenmiş olduğu konusunda belirtilerin ve kanıtların olmasına rağmen kişinin soruşturma ve kovuşturma

*öldürme kastı olmaksızın maktulün ayaklarına doğru ateş ederek yakalamayı amaçladığı, ancak; aksi sabit olmayan savunmasına göre bu sırada ayağının kayıp yere düşmesi nedeniyle; hedefi tam olarak ayarlayamadığı ve mermilerden bir tanesinin maktulün sırt bölgesine isabet ederek ölümüne neden olduğu olayda; polis memuru sanığın ve ekip arkadaşı tanık Olcay’ın yaptığı sözlü ve ateşli uyarılarına direnerek kaçan maktulü, yakalamak için kademeli olarak silahla ateş etmesi yasa gereği ise de, Polis Vazife ve Selahiyet Tüzüğü’nün 17. maddesinde belirtilen “suçlunun öldürülmekten ziyade yaralı olarak yakalanmasına” ilişkin amir hükmüne gerekli özenin gösterilmediği, olayın oluşu, sanığın olay anındaki durumu ve atış sayısı dikkate alındığında, **hukuka uygunluk nedenlerinden Kanunun emrini yerine getirmede silah kullanma hak ve yetkisinin icrasında aşırılığa kaçarak, yasaya uygunluk sınırının kast olmaksızın taksirle aşılması söz konusu olduğundan, TCK. Nun 24/1, 27/1 ve 85/1 maddeleri uyarınca aynı Kanun’un 3. ve 61. maddesindeki ilkeler doğrultusunda, kusurunun ağırlığı nedeniyle taksirle ölüme neden olma suçundan üst sınıra yaklaşmak suretiyle ceza tayini gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçundan hüküm kurulması suretiyle suç vasfında yanılıya düşülmesi,**” Yargıtay 1.CD., T. 10.12.2015, Esas. 2015/5248, Karar. 2015/6085, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, e.t:30/03/2021.*

⁷⁷¹ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 322; Artuk/Gökçen/Yenidünya’ya göre, fıkra metninde geçen “kanun hükmü” ibaresinden kanun kuralı anlaşılmalıdır. Bkz. Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 388; Demirbaş, “kanun” sözcüğünü hukuk kuralı şeklinde geniş anlamda ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Bkz. Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 270; Hakeri ise “kanun” deyiminden “hukuk kuralı”nın anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 312.

⁷⁷² Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 322; Artuk/Gökçen/Yenidünya, yetkili makamlar tarafından usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan tüzüklerin ve yönetmeliklerin TCK m. 26/1 kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bkz. Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 388; Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 312.

⁷⁷³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 389.

⁷⁷⁴ Yiğitbaş, s. 848.

⁷⁷⁵ Kanunkoyucu, ilgili bu maddeler ile kişilere çeşitli konularda ihbar yükümlülüğünü yüklemiştir.

neticesinde suç işlemediğinin anlaşılması halinde bile iftira suçu oluşmamaktadır. Kanun hükümlerini uygulayan bu kişilerin fiilleri, TCK'nın 24. maddesine göre kanun hükmünü yerine getirmek için yapılmış olup, hukuka uygun niteliktedir⁷⁷⁶.

3.4.2.2. Meşru Savunma

TCK'nın 25. madde 1. fıkrasına göre, meşru savunma kendine ve başka birinin hakkına yönelik, oluşan, oluşması ya da tekrarlaması kesin olan haksız bir saldırı içinde bulunulan durum ve şartlara göre saldırıyla orantılı şekilde bertaraf etmek zorunluluğu ile yapılan eylemlerdir⁷⁷⁷ ve bu eylemler sebebiyle faile ceza verilemez⁷⁷⁸. Meşru savunma durumunda şartlara uygun şekilde yapılan fiil, hukuka uygundur ve fail fiilinden dolayı sorumlu değildir⁷⁷⁹. Meşru müdafaanın varlığı için öncelikle bir saldırının (tecavüzün, taarruzun) olması gerekir. Dolayısıyla bu saldırının “zarar verecek veya tehlike oluşturacak biçimde ve derecede” olması lazımdır⁷⁸⁰. Saldırı teşkil eden fiil kasten veya taksirle işlenmiş olabilir. Fakat bu saldırının maddi nitelikte bir fiil olması gerekir. Nitekim sözle yapılan saldırılara karşı meşru müdafaadan söz edilemez⁷⁸¹.

İftiranın meşru savunma sayılıp sayılmayacağı konusunda öğretide farklı fikirler bulunmaktadır. *Yiğitbaş*, iftiraya meşru savunma amacıyla başvurulabileceğini düşünmekte ve kanuni unsurların olması halinde kişinin meşru müdafaadan faydalanacağını savunmaktadır. Bu biçimde kişi tarafından gerçekleşen iftira fiili hukuka uygun nitelik kazanacağından bu suç cezalandırılmayacaktır. Bu yazar, iftiraya karşı bir meşru müdafaa düşünülemediğini ve ancak iftiranın bir meşru müdafaa olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca bu yazar iftiranın meşru savunma olabileceğine dair şu örneği vermiştir; *Kızını kandırarak ırzına geçmekte olan A'yı karakola şikâyet etmekte olan babanın, “Kızın reşit, şikâyeti varsa kendi yapsın. Rızası varsa bir şey yapamayız” cevabı üzerine, kızının ırzına zorla geçildiğini söylemesi durumunda, fiili defetmek için bir zaruret doğduğundan meşru müdafaa durumunun kabul edilmesi gerektiğini ifade*

⁷⁷⁶ Ünver, **İftira**, s. 95.

⁷⁷⁷ Yargıtay, meşru savunmayı şu şekilde tanımlamaktadır: “Yasal savunma; failin ağır ve haksız bir saldırıyı kendisinden veya başkalarından uzaklaştırmak amacı ile gösterdiği zorunlu tepkidir.” Yargıtay CGK., T. 22.05.1995, Esas. 1995/1-80, Karar. 1995/158, **Kaynak:** <https://legalbank.net>, e.t:03/05/2021.

⁷⁷⁸ Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 318.

⁷⁷⁹ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 358.

⁷⁸⁰ Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 321.

⁷⁸¹ Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 322.

*etmiştir*⁷⁸². Biz yazarın verdiği bu örnekte, meşru savunma şartlarının oluşmadığı *kanaatindeyiz*. Çünkü meşru savunmadan söz edebilmek için öncelikle ortada bir saldırı olmalıdır. Ve saldırıyı gerçekleştiren kişiye karşı da haklı savunma ile karşılık verilmesi gereklidir. Ancak yazarın verdiği bu örnekte, A tarafından babanın kızına yöneltilmiş herhangi bir haksız saldırı olmadığı gibi, babanın gerçekleştirdiği eylem de haksız saldırıya karşı bir savunma hali değildir. Ayrıca on sekiz yaşını bitirmiş bireylerin rızaya dayalı cinsel birliktelik yaşamalarında, kişinin rızasını etkileyen herhangi bir nedenin bulunmaması kaydıyla, ortada herhangi bir hukuka aykırılık ve haksız bir saldırı bulunmamaktadır. Saldırıya uğrayan kişi açık veya zımni iradesi ile savunma hareketine karşı ise, savunma hareketini istemiyorsa kimsenin buna karışmaya hakkı yoktur. Dolayısıyla burada üçüncü kişi lehine meşru müdafaa da söz edilemez. Zira bir kişiye, kendisine saldırılan kimsenin kullanmak istediğinden daha fazla hak verilemez⁷⁸³. Bu durumda da saldırıya uğrayan hak, üzerinde özgürce tasarrufta bulunulabilecek bir hak olduğundan (kızın reşit olduğu ve rızasının bulunduğunu kabul ederek) saldırıya uğrayan babanın kızının rızası, üçüncü kişi adına meşru savunmayı engeller⁷⁸⁴. Yine belirtmek gerekir ki olayda meşru savunmanın kabul edilebilmesi için savunma niteliğindeki eylemin saldırıda bulunan kişiye yöneltilmiş olması gerekmektedir⁷⁸⁵. Örnek olayda ise ortada herhangi bir saldırının mevcut olmaması, zira saldırı olmadan müdafaa olamayacağı ve savunmanın saldırıda bulunan kişiye yöneltilmesi şartları oluşmadığından meşru/haklı savunma hukuka uygunluk nedeni olarak ortaya çıkmamaktadır. Dolayısıyla, bu olayda meşru savunmanın varlığından bahsedilemez. Aksi görüşteki yazarlar ise, iftira suçunun kişiye karşı değil adliyyeye karşı bir suç olduğunu ve haksız saldırı karşısında iftira ile korunmanın mümkün olmadığını ifade etmektedirler⁷⁸⁶.

3.4.2.3. İlgilinin Rızası

Hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası, TCK'nın 26. maddesinin 2. fıkrasında; *“Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza*

⁷⁸² Yiğitbaş, s. 849.

⁷⁸³ Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 338.

⁷⁸⁴ Sönmez, s. 100.

⁷⁸⁵ Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 73.

⁷⁸⁶ Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 72.

verilmez” şeklinde düzenlenmiştir⁷⁸⁷. Hükme göre, işlenmiş suça ilişkin ilgilinin rızasının olması hukuka uygunluk nedenidir. Yani eylem, esas olarak hukuka uygun olmasa dahi mağdur tarafından bu eyleme rıza gösterilmesiyle hukuka uygunluk oluşmaktadır. Ancak kişinin üstünde tasarruf yapabileceği mutlak bir hakkının olması lazımdır ve açıklanan rızanın da bu mutlak hakkı ihlal eden eyleme yönelik olması gerekmektedir. Eylem rıza dâhilinde yapıldığı için de hukuka uygun olduğu kabul edilmektedir⁷⁸⁸. Ancak kamuya ait olan yarar ve haklar ya da kişinin üstünde tasarruf hakkına sahip olmadığı haklar açısından mağdur rızası hukuka uygunluk nedeni sayılmamaktadır⁷⁸⁹. Kişi kendi malvarlığına, özel hayatına ya da kişisel değerlerine ilişkin tasarruf hakkına sahip olduğu için yalnız bu konulara yönelik rıza gösterme yetkisine sahiptir⁷⁹⁰. Kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hakka ilişkin rıza göstermesi durumunda, fiil hukuka aykırılıktan çıkarak bir hukuka uygunluk sebebi olarak karşımıza gelir. Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse özellikle “devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı işlenen suçlar (TCK m. 299-343)”, “devlet idaresinin güvenilirliğine karşı işlenen suçlar (TCK m. 247-266)”, “adliye karşı işlenen suçlar (TCK m. 267-298)”, “kamu güvenine karşı işlenen suçlar (TCK m. 197-212)” ve “kamu barışına karşı işlenen suçlar (TCK m. 213-222)” bakımından ilgilinin rızası etkili değildir⁷⁹¹.

Bu veriler ışığında, iftira suçunda ilgilinin rızasının fiili hukuka uygun hale getirip getirmediğini ortaya koyabilmek bakımından, bu suçla korunan hukuki yararın ne olduğunu göz önünde bulundurmak gerekecektir. Yukarıda iftira suçu ile korunan hukuki değerın karma nitelik taşıdığını izah etmiştik. Bu düşüncemiz doğrultusunda bu suç bakımından ilginin rızasının hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilemeyeceğini ifade edebiliriz. Her ne kadar iftira suçunda ön planda tutulan menfaatin, bireyin onur, şeref ve haysiyeti olduğunu düşünsek de bu suç ile adliye ilişkin yararların da korunduğunu göz ardı etmemekteyiz. Hem bireye ilişkin hem de adliye ilişkin yararların korunması nedeniyle de iftiraya uğrayan kişinin kendisi hakkında hukuka aykırı fiil isnat edilmesine önceden rıza göstermesi veya sonradan onay vermesi veya

⁷⁸⁷ Madde gerekçesinde: “Maddenin ikinci fıkrasında ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni düzenlenmiştir. Söz konusu hukuka uygunluk nedeninin varlığı için, rızanın kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hakka ilişkin olması gerekir. Keza, kişinin bu hakla ilgili olarak rıza açıklamaya ehil olması gerekir” şeklinde ifadeler yer verilmiştir.

⁷⁸⁸ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 443.

⁷⁸⁹ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s. 327; Önder, s. 296.

⁷⁹⁰ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 445.

⁷⁹¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 456.

şikâyetçi olmaması suçun oluşmasını ya da müfteriye ceza verilmesini engellemeyecektir⁷⁹². Yani bu suçta bireyin rıza beyanı, fiilin hukuka aykırılığına ve failin cezalandırılmasına engel değildir.

Ünver'e göre ise, "ilgilinin rızası, bu suçta ilişkin tipe uygun eylemin hukuka aykırılık özellik ve niteliğini ortadan kaldıramaz; ilgilinin rızası, bu suçta bir hukuka uygunluk nedeni olamaz. Bu suçun gerçekte korumayı amaçladığı hukuksal değer kişisel olarak tarafı olduğumuz kuram uyarınca bireyin adil yargılanma hakkı olduğu ve adliyenin/kamunun/devletin burada hukuksal değer taşıyıcısı olması nedeniyle ilgilinin rıza gösterme ehliyetinin bulunmaması; eski devlet kuramına göre ise, korunan hukuksal değer devletin adli fonksiyonu/olduğu için ilgilinin burada rıza ehliyetinin bulunmamasıdır. Kendisine iftira edilen kişi, kanımızca mağdur değil, gerçekte adil yargılanma hakkı ihlal edilen ve fakat bu değer pratik yaşama geçirilmesi için bunu hukuksal değer taşıyıcısı devlete devrettiği için somut olayda suçtan zarar gören konumundadır ve rıza ehliyeti yoktur. Bunun, suçun re'sen soruşturulan ve kovuşturulan bir suç olmasıyla da ilgisi yoktur."⁷⁹³

3.4.2.4. Hakkın Kullanımı

5237 sayılı TCK'nın 26. madde 1. fıkrası hakkını kullanan kişilere ceza verilemeyeceğini belirtmiştir. 765 sayılı TCK'da bu hukuka uygunluk sebebine yer verilmemişti. Kanunla kendine tanınan hakkı kullanan kişinin bu eylemi kanuna uygun olarak değerlendirilmektedir. Bu tür eylemlerin suç sayılmayacağından iftira suçu söz konusu değildir⁷⁹⁴. İlgili hükmün gerekçesinde, bir hakkın yasa, yönetmelik, tüzük, genelge gibi tasarruflardan kaynaklanabileceği ve kanunen tanınan ve düzenlenen olmak şartıyla bir mesleğin yerine getirilmesinden kaynaklanabileceği ifade edilmiştir⁷⁹⁵.

Hakkın kullanılmasına ilişkin kanuna uygunluk sebebi sayılması için öncelikle kişinin doğrudan kullanabileceği hukuk sistemi tarafından tanınan subjektif hakkın

⁷⁹² Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1211; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1164; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7838.

⁷⁹³ Ünver, **İftira**, s. 99.

⁷⁹⁴ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1164.

⁷⁹⁵ TCK m. 26'nın gerekçesi: "*Bir hak, kanun, tüzük, yönetmelik, genelge gibi nizamla dayanabilir ve hukuken tanınmış ve düzenlenmiş olmak kaydıyla, bir göstererek, mesleğin icrasından da doğabilir. Burada hakkın doğrudan doğruya kullanılabilir olması aranacaktır. Eğer hak, bir mercie başvurarak kullanılabilirse, artık buradaki hak kapsamında kabul olunmayacaktır.*"; Cumhuriyet Şahin/İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Gazi Külliyyatı**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s. 119.

bulunması, söz konusu hakkın belirtilen sınırlar dâhilinde kullanımı ve hakkın kullanımıyla yapılan eylem arasında illiyet bağının olması gerekmektedir⁷⁹⁶. Yine gerçek bir maddi olayın varlığı veya failin olayın gerçekliğine ilişkin inancını gerekli kılan olguların da olması gerekmektedir⁷⁹⁷. Maddi bir olaydan kaynağını almayan, gerçekliğine olan inancı gerektirecek bir olgunun olmadığı beyanlar, iftira suçunu oluşturabilmektedir. Yüklenen suçu sanığın işlediği halde olayda kanuna uygunluğun bulunduğu hallerde mahkeme CMK'nın 223/2-d maddesi gereği beraat kararı vermelidir. Yukarıda genel olarak şartları belirtilen "hakkın kullanılması" şeklindeki hukuka uygunluk sebepleri mevzuatımızda sayılamayacak kadar çok sayıda olup⁷⁹⁸ biz çalışmamızda iftira suçu açısından önemli sayılabilecek hakkın icrası hukuka uygunluk nedenlerinden ihbar ve şikâyet hakkı, basının haber verme hakkı ve savunma dokunulmazlığını inceleyeceğiz.

3.4.2.4.1. İhbar ve Şikâyet Hakkı

Anayasanın 74. maddesinde dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek şartıyla Türkiye sınırları içinde ikameti bulunan yabancılar kendileri ya da kamu ile ilgili şikâyet ve dileklerine ilişkin yetkili makama ve TBMM'ye yazıyla başvuru yapma hakkına sahiptir⁷⁹⁹. İhbar ve şikâyet hakkı aynı zamanda TCK'nın 26. maddesinde hak

⁷⁹⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 416; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 294.

⁷⁹⁷ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7836.

⁷⁹⁸ Hakkın icrası hukuka uygunluk sebepleri çok sayıda olup, bu sayı toplumdaki gelişmelere paralel olarak değişmekte ve yeni yeni haklar ortaya çıkmaktadır. Tıbbi müdahaleler, düşünce hürriyeti, ihbar ve şikâyet hakkı, tedip hakkı, savunma dokunulmazlığı, organ ve doku nakli, spor hareketleri vb. gibi. Detaylı bilgi için bkz. Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 417-453; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 294-313.

⁷⁹⁹ "Sanığın yakını olan A. Ç..'nin, olay günü haciz esnasında icra müdürü olan müştekinin "şerefsiz" diyerek kendisine hakaret ettiğini belirtmesi üzerine, tanığın bu anlatımına itibar edip icra müdürü hakkında kendisine hakaret ettiği inancıyla Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunması biçimindeki eyleminin, anayasal şikâyet hakkı kapsamında kalıp kalmadığı tartışılmadan ve iftira suçunun hukuka aykırılık ögesinin nasıl oluştuğu açıklanmadan yetersiz gerekçeyle mahkumiyet kararı verilmesi," Yargıtay 4. CD., T. 08.07.2014, Esas. 2011/12797, Karar. 2014/24149; "Eski köy muhtarı olan sanığın, Kaymakamlığa verdiği şikâyet dilekçelerinde geçen, köy muhtarı katılanın köy halkından birtakım işlere ilişkin para toplama uygulamalarının yasa ve yönetime aykırı olduğuna; evinin önüne makul miktardan fazla orman emvali getirmesinin yasal olmadığına ilişkin iddiaların, katılan hakkında yapılan idari soruşturmalar ile dosyada mevcut belge ve tanık beyanları itibarıyla maddi vakalara dayandığı ve gerçek bir olayın soruşturulması amacıyla verildiği, bu kapsamda sanığın eyleminin anayasal güvence altındaki şikâyet hakkının kullanılmasında niteliğinde olduğu gözetilmeden ve iftira suçunun hukuka aykırılık ögesinin ne suretle oluştuğu tartışılmadan, iftira suçunun oluştuğu gerekçesiyle mahkumiyet kararı verilmesi," Yargıtay 4 CD., T.23.01.2013 Esas. 2011/22845, Karar. 2013/1144 (Kaynak: <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, e.t:30/03/2021).

arama özgürlüğü kapsamında da değerlendirilmiştir⁸⁰⁰. Kişi ceza soruşturma ve kovuşturması ya da idari yaptırımın gerektiği kanuna aykırı eylemi yetkili makamlara bildirmek suretiyle kendine tanınan ihbar ve şikâyet hakkından faydalanabilir⁸⁰¹. Bir kişinin öğrendiği kanuna aykırı olan eylemi, sessiz kalmayarak yetkili makamlara iletmesi kamu düzeninin korunmasına yardımcı olmaktadır⁸⁰². Yapılacak bu bildirimler aynı zamanda kişileri yargılama faaliyetlerine dâhil etmektedir. Kişi tarafından yetkili makam veya bu durumu yetkili makama iletebilecek yerlere bildirmesiyle kişiye suç izafe edilmeyecektir. Bunun sebebi hakkın icrasının ve görevin ifasının suç niteliğinde olmamasıdır.

İhbar ve şikâyet hakkından bu hakkın sınırları dâhilinde faydalanmak gerekir. Nitekim dilekçe hakkı kişiye mutlak bir koruma sağlamamaktadır⁸⁰³. İftira suçuna ilişkin unsurların var olması ya da isnat edilen eylemin asılsız olması ve bunun bilinmesi halinde dilekçe hakkı sınırları dâhilinde kullanılmamış sayılacaktır. Hakkın sınırlarını ve kanuna uygunluğun sınırının aşıldığı hallerde eylem hukuka aykırı nitelik taşır ve iftira suçu işlenmiş olur⁸⁰⁴. Buna karşılık bir kişinin gerçekten suçlu olduğunun, hukuka aykırı bir fiil işlendiğinin düşünüldüğü bir kimseye ihbar veya şikâyet yoluyla suç isnat edildiğinde, eylem hukuka uygun olacağından iftira suçu oluşmayacaktır⁸⁰⁵. Kişiyi ihbar ve şikâyet ettiği olayın kanıtlanmasından sorumlu kılmak mümkün değildir. Burada suçun işlenip işlenmediğinin araştırılarak ortaya çıkarılması yetkili makamların sorumluluğundadır⁸⁰⁶. Örneğin komşusunun bahçesinde gerçekleşen bir hırsızlık durumunda tanıklık eden O, kolluk görevlilerine hırsızlığı yapan kişinin Ş olduğunu ve bunu sesinden anladığını ifade etmesi iftira suçunu oluşturmaz. Olayda tanıklık eden O hırsızlık suçunu işleyen Ş olduğuna inanmaktadır. Bu durumda hırsızlık suçunu

⁸⁰⁰ Ünver, **İftira**, s. 91.

⁸⁰¹ Bayraktar, **İftira**, s. 187; “İftira suçunun oluşabilmesi için; yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesi gerekir. Somut olayda, sanığın müştekilere yönelik iddiaları nedeniyle yürütülen soruşturmada “kovuşturmayaya yer olmadığına” dair verilen kararın, iftira suçunun işlendiğinin kesin kanıtı olamayacağı ve **sanığın Anayasa’nın 74. maddesi ile teminat altına alınan “Anayasal dilekçe-şikâyet hakkı” nı kullandığı gözetilmeden** ve iftira suçunun öğeleri ile suçsuz olduğunu bildiği bir kişiye karşı suç yükleme özel kastının nasıl oluştuğu da açıklanıp tartışılmadan, kanuni temelden yoksun gerekçeyle hükümlülük kararı verilmesi” Yargıtay 4. CD., T. 22.01.2014, Esas. 2013/26612, Karar. 2014/1652, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:16/09/2021.

⁸⁰² Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2844.

⁸⁰³ Önder, s. 296.

⁸⁰⁴ Bayraktar, **İftira**, s. 188; Ünver, **İftira**, s. 91.

⁸⁰⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 987.

⁸⁰⁶ Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2844; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 988.

işleyen Ş olup olmadığını ortaya çıkarma sorumluluğunu O'ya yüklemek mümkün değildir.

İftira suçunun oluşumu bakımından, açıklamalarla desteklenip bir kısmı fiili olgulara dayanan ihbar veya şikâyete konu iddiaların kanıtlanamamış olması, tek başına suçun oluşumu için yeterli değildir. Böyle bir durumda belirleyici olan kişinin anayasal hakkı olan şikâyet hakkının kullanılıp kullanılmadığıdır⁸⁰⁷.

İhbar ve şikâyette bulunan fail, isnatta bulunduğu kişinin suçsuz olduğunu bildiği durumlarda artık bu hakkın korunmasından faydalanamaz⁸⁰⁸. Yargıtay tarafından verilen kararların çoğunluğunda bu durum “hukuka aykırılık ögesi” olarak değerlendirilir⁸⁰⁹. İhbar ve şikâyet hakkını kullandığı halde suçun işlenmediğini bilmesi

⁸⁰⁷ Ünver, **İftira**, s. 91; “Anayasa'mızın 74. maddesine göre, vatandaşların ve karşılıklı bulunması koşuluyla Türkiye'de oturan yabancıların, kendileriyle veya kamu ile ilgili hususlarda dilek ve şikâyet hakları bulunmaktadır. Bu kurumun bireylere tanıdığı hak, onların idare ve diğer bireylerle ilişkilerinde gerek "çıkarlarını koruması" gerek "özgürlüklerini kısıntısız" kullanabilmesi bakımından, devlet organlarına başvurmasını gerekli kılar. Bu başvuru, bireyin kendisi, üçüncü kişi veya kamuyla ilgili olabilir. Başvurulabilecek devlet organları da, yasama, yürütme ve yargıdır. Dilekçe hakkının yargısal alanda başlıca ortaya çıkış biçimi ise, ihbar ve şikâyet hakkının kullanılmasıdır. TCY. nın 285. Maddesinde (5237 sayılı TCK 267. Maddesinde) düzenlenen iftira suçu ise, failin suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç atmasıdır. Bu suçun oluşması için, şikâyet veya ihbarın adliye yahut keyfiyeti adliye tevdi mecbur bir makama veya yasal takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie yapılmış olması gerekir. İhbar veya şikâyet, failin suçsuz olduğunu bildiği, başka deyişle suçsuzluğunda kuşku bulunmayan kimse aleyhinde yapılmış olmalıdır. Bu bakımdan, gerçekte işlenmiş bir suç mevcut bulunur, ancak üzerinde kuşku ve iddianın yoğunlaşmış olması nedeniyle ihbar veya şikâyet edilen kişinin suçluluğu kanıtlanamazsa, suçlanan beraat etmiş olsa dahi iftira suçunun unsurları oluşmayacaktır. Yine, içeriği kanıtlanamasa dahi, gerçekleştirilen ihbar ve şikâyetin bir anayasal hakkın kullanılması olarak değerlendirilebildiği hallerde, bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı söz konusu olacaktır. Öte yandan, failin sonradan isnadından rücu etmesi, iftira suçunun oluştuğunun kabulü bakımından tek başına yeterli bir kıstas değildir. Zira iftira suçunun faili, ihbarın asılsızlığının anlaşılması veya pişmanlık duyması gibi nedenlerle isnadından rücu edebileceği gibi, konu olayda savunulduğu örneğe uygun biçimde isnada maruz kalanın veya yakınlarının kişiyi mahkûmiyetten kurtarmayı hedefleyen baskı ve istekleri sonucu veya temin ya da vaat ettikleri çıkar karşılığında yahut çok başka nedenlerle de isnadından dönmüş olabilir. Bütün bu hallerde belirleyici olan husus, iftira suçu failinin, suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye ihbar veya şikâyet suretiyle suç isnat edip etmediğidir. O halde, iftira suçunun belirlenebilmesi bakımından, öncelikle bu husus saptanmalıdır. Bunun tespiti ise, ihbarın öncesi ve sonrasına ilişkin kanıtların sonuca varmaya elverişli olacak nitelik ve yeterlilikte toplanmasını zorunlu kılar.” Yargıtay CGK., T. 22.03.2005, Esas. 2005/4-17, Karar. 2005/33, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=7850#>, e.t:30/03/2021.

⁸⁰⁸ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 75; Ünver, **İftira**, s. 93; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 988.

⁸⁰⁹ “Sanığın, katılanın ‘kadaströ geçmemesinden Faydalanıp gerçeğe aykırı beyannameler düzenleyerek gerçekte mevcut olmayan tarlalar için dahi doğrudan gelir desteğinden yararlanarak devleti dolandırdığı” iddialarıyla yakınmada bulunmasından sonra Cumhuriyet Başsavcılığına katılan hakkında iddiaların sübut bulmaması nedeniyle kovuşturmayla yer olmadığına karar verildiğinin anlaşılması karşısında, sanığın yetkili makamlara şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, katılan hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını sağlamak için suç yüklediği ve bu suretle iftira suçunun hukuka aykırılık ögesinin oluştuğu gözetilmeden suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmesi, yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 21.05.2009, Esas. 2007/11670, Karar. 2009/9891(aktaran: Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s.7851); “Sanıklarla mağdur arasında çıkan tartışmada birbirlerine bağırıp çağırdıklarının, bu olayın heyecanı ile sanıkların karakola giderek mağdur hakkında yakınmada

eylemi hukuka aykırı bir niteliğe sokmaktadır. Bu sübjektif unsur için failin yanılması ya da zannetmesi yeterli olmamaktadır. Mağdurun gerçekte suçu işlemediğini bildiği sabit olmadığı sürece fail hukuka uygunluk sebeplerinden faydalanacaktır. Fail tarafından gerçek olay üstüne, olmadığı bilinen eklemeler yapıldığı hallerde iftira suçunun oluştuğunun kabulü gerekir⁸¹⁰. Örneğin O, B'yi aralarında yaşanan bir tartışmada basit biçimde kasten yaralamıştır. B şikâyetinde O'nun kendisini dövdüğünü, aynı zamanda cep telefonunu ve paralarını zorla aldığını ifade etmiştir. Aralarında yaşanan olaya B tarafından yapılan ve gerçeği yansıtmayan eklemeler suçu yaralamadan yağmaya dönüştürmüştür. Bu durumda şikâyet hakkı kötüye kullanılmış sayılmaktadır. Öte yandan bir kişi ihbar ve şikâyet hakkını kullanırken bir başkasına tehdit ve hakaret beyanında da bulunmamalıdır⁸¹¹. Nitekim kişi tarafından hakkın kullanılması başkaları adına haksız beyanda bulunmaya müsaade etmez⁸¹².

Sonuç olarak, bir kimse hukuka uygunluğun ya da kendisine tanınmış olan hakkın sınırlarını aşarak suçsuz olduğunu bildiği bir kişiyi, yetkili makamlara ihbar veya şikâyet etmek suretiyle hukuka aykırı bir fiil isnat etmesi halinde eylemi, iftira suçunu oluşturacaktır⁸¹³.

3.4.2.4.2. Basının Haber Verme Hakkı

Haber verme hakkı, basın hürriyeti ile düşünce özgürlüğünün ayrılmaz bir parçasıdır⁸¹⁴. Anayasanın 28. madde 2. fıkrasında devlet tarafından, haber alma ve basın hürriyetinin sağlanması adına önlemler alacağı belirtilmiştir. Bu yolla basının haber verme, eleştiri yapma, kamuoyu ile paylaşma, yorumlama, denetleme ve doğal olarak

bulduklarının ve Ardeşen Asliye Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada mağdurun yükletilen suçlara ilişkin kanıt yetersizliğinden beraat ettiğinin anlaşılması karşısında, olmuş bir olayla ilgili yakınma eyleminde iftira suçunun hukuka aykırılık ögesinin nasıl oluştuğu açıklanıp gösterilmeden yetersiz gerekçeyle hükümlülük kararları verilmesi,” Yargıtay 4. CD., T. 20.06.2000, Esas. 2000/3916, Karar. 2000/5439, Kaynak: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-1226#>, e.t:31/03/2021.

⁸¹⁰ Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2845.

⁸¹¹ “Samğin Isparta Valiliği'ne verdiği dilekçesinde kullandığı sözlerin köy ebesi bulunan şahsi davacıya küçük düşürücü ve onu halkın husumetine maruz bırakıcı maddeli hakaretimiz sözleri kapsadığı ve şikâyet hakkının kullanılmasının bir başka kimseye hakarete cevaz vermeyeceği düşünülmeyen bilirkişilerin gerçeği yansıtmayan mütalaalarına dayanılarak yazılı şekilde beraat kararı verilmesi yolsuzdur”. Yargıtay 4. CD., T. 30.03.1982, Esas. 1982/1801, Karar. 1982/2108, Kaynak: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=6427#>, e.t:05/09/2021.

⁸¹² Önder, s. 296.

⁸¹³ Bayraktar, **İftira**, s. 188; Önder, s. 296; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 988; Ünver, **İftira**, s. 92.

⁸¹⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 988.

kişilerinde haber alma hakkı anayasa ile güvence altına alınmıştır⁸¹⁵. Basının özgür olması kişilerin özgürlüğünün ve hukuk devleti ilkelerinin güvencesidir. Basın-yayın kuruluşları toplumu ilgilendiren haberler aracılığıyla bilgi verme ve denetleme sorumluluğunu icra etmektedir. Basın-yayın mensubu bir kişinin, bir kamu görevlisine ilişkin hukuka aykırı fiili veya vatandaş tarafından işlenen suçu haber yapması hukuka uygun niteliktedir. Basın-yayın mensubu bu fiili, haber verme hakkı çerçevesinde yapmakta ve hakkın kullanımı da hukuka uygunluk sebebi sayılmaktadır⁸¹⁶. Öğretide ve Yargıtay kararlarında fiilin, hukuka uygunluk eleştirisi ve haber verme hakkının kanuna uygun kullanılması için dört niteliği bulunmalıdır. Bunlar; gerçeklik, güncellik, haberin yapılmasında kamunun yararının olması ve haberle kullanılan ifadelerin arasında fikri bağlantının bulunmasıdır⁸¹⁷. Basın tarafından haber verme hakkının kullanımında bu sayılan dört nitelikten en az birinin bulunmadığı durumlarda hakkın sınırı aşılmış olacak ve fiil hukuka aykırı olacaktır ve suçun diğer unsurlarının da mevcut olması halinde iftira suçu işlenmiş sayılacaktır⁸¹⁸.

⁸¹⁵ Sönmez, s. 103.

⁸¹⁶ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2014, s. 8067.

⁸¹⁷ “Hukuka uygunluk nedenleri veya hukuka aykırılığı ortadan kaldıran nedenler ise; **gerçeklik, güncellik, kamu yararı ve toplumsal ilgi gibi öze ilişkin koşulları ve konu ile anlatım arasında düşünsel bağlılık, anlatım ve sergilenişteki ölçülülük niteliğindeki biçime ilişkin koşullardır.** Yayınlanmasında kamu yararı bulunan gerçek ve güncel bir haberin ya da eleştirinin öze biçim arasında denge kurularak yayımlanması durumunda hukuka aykırılık ortadan kalkar ve artık basın sorumlu tutulamaz...” Yargıtay 4. HD., T. 17.03.2015, Esas. 2014/7078, Karar. 2015/3223, **Kaynak:** kararama.yargitay.gov.tr, **e.t:** 03/03/2021; “Hukuka uygunluk nedenleri veya hukuka aykırılığı ortadan kaldıran nedenler ise; gerçeklik, güncellik, kamu yararı ve toplumsal ilgi gibi öze ilişkin koşulları ve konu ile anlatım arasında düşünsel bağlılık, anlatım ve sergilenişteki ölçülülük niteliğindeki biçime ilişkin koşullardır. Yayınlanmasında kamu yararı bulunan gerçek ve güncel bir haberin ya da eleştirinin öze biçim arasında denge kurularak yayımlanması durumunda hukuka aykırılık ortadan kalkar ve artık basın sorumlu tutulamaz. Dosya konusu haberde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından sağlanan yardımla geçinen dava dışı kişiye vakıf tarafından yapılmasına karar verilen ve bankada açılan hesaba yatırılan parayı, davacı banka müdürünün yardım yapılan kişinin kredi borcunun bulunması nedeniyle ödemek istemediği, yardım yapılan kişinin kaymakama şikâyeti üzerine yapılan yardım parasını alabildiği ve davacı banka müdürünün takındığı tavırla yoksul kişilerin mağduriyetine sebep olmasının eleştirildiği anlaşılmaktadır. Davacının yaptığı iş de gözetildiğinde, sert ve kırıcı da olsa bu ağır eleştirilere katlanması gerekir. Güncelliği de bulunan böyle bir olayın habere konu edilmesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Diğer yandan ceza mahkemesinin hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı hukuk hâkimini bağlayıcı nitelikte değildir. Şu hâlde, görünür gerçeğe uygun olup, genel anlamda eleştiri sınırları içerisinde kalan ve davacının kişilik haklarına saldırı oluşturmayan dava konusu haberin hukuka uygun olduğu gözetilerek, istemin tümünden reddedilmesi gerekirken,” Yargıtay 4. HD., T. 18.02.2015, Esas. 2014/6157, Karar. 2015/2536, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, **e.t:**16/09/2021.

⁸¹⁸ Ünver, **İftira**, s. 100; “Basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin çatışan iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği, bunun sonucunda da, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir. Bunun için temel ölçüt kamu yararıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini gözetmeli, haberi verirken öze biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır. Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapmalıdır. O anda ve

Aynı zamanda yapılan haberin, gerçeği yansıtması gerekmektedir. Açıklanan olayın haber olarak değerlendirilmesi için ilk olarak doğru ve gerçek olması zorunludur⁸¹⁹. “Gerçek dışı olayların açıklanması hiçbir şekilde hukuka uygunluk nedeni olamaz. Gerçek dışı yayınlar daima hukuka aykırıdır. Bu yayınlar ne düşünce özgürlüğü ne de basın özgürlüğü ile bağdaştırılabilir”⁸²⁰. Yapılan haberlerin gerçeği yansıtmadığı hallerde bu durum, basın ve düşünce özgürlüğü ile bağdaşmaz⁸²¹. Dolayısıyla bu haberleri yapan kişilerin fiilleri, hukuka aykırılık teşkil eder ve hakkın kullanımı niteliğindeki basının haber verme hakkı olan hukuka uygunluk sebeplerinden faydalanılamaz.

Haberin gerçek olup olmaması konusunda yayınlandığı tarihteki şartlara bakmak gerekmektedir. Gerçeklik, somut gerçekliği değil olayın haber verildiği andaki belirli biçimine uygunluk şeklinde anlaşılmalıdır⁸²². Yayın, ancak olayın maddi gerçekliği saptandıktan sonra verilebileceği kabul edilecek olunursa, haber vermek hakkı

görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basın sorumlu tutulmamalıdır.” Yargıtay 19. CD., T. 02.11.2020, Esas. 2019/29863, Karar. 2020/13554, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, e.t:30/03/2021.

⁸¹⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 988.

⁸²⁰ Yargıtay HGK., T. 14.02.2001, Esas. 2001/4-118, Karar. 2001/115, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=6427#>, e.t:05/09/2021.

⁸²¹ “Sanık tarafından kaleme alınan ve özetle; müteahhit olan katılanın, şehir stadının ihalesi sırasında bir milletvekiline 15 milyarlık çek verdiği ve ihalenin iptali sonrasında bu çekin milletvekili tarafından icraya verildiğine yönelik açıklamaların yer aldığı yazısının okuyucular üzerinde katılanın rüşvet vererek ihale aldığı izlenimini verecek nitelikte olduğu, sanığın “icra takibinin yapıldığını tespit ettim, ancak herhangi bir belge alamadım” biçimindeki savunması ile, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’nün “katılanın şehir stadyumu onarım ihalesine katılmadığına” dair yazısı ve icra müdürlüklerinden alınan bilgiler doğrultusunda anılan hususta takip bulunmadığının anlaşılması karşısında gerçekliği bulunmayan haberin verilmesinde küçültücü değer yargularının bulunduğu ve suçun hukuka aykırılık öğesinin oluştuğu gözetilmeden sanığın hükümlülüğü yerine yasal olmayan gerekçeyle beraat kararı verilmesi,” Yargıtay 4. CD., T. 12.12.2006, Esas. 2005/8063, Karar. 2006/17603.

⁸²² Yenidünya/Alşahin, s. 63; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 76; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 989; “... Yayın, salt toplumun yararı gözetilerek yapılmalıdır. Toplumun çıkarı dışında hiçbir kişisel çıkar, gerçeklerin yanlış olarak sunulmasına neden olmamalıdır. Haber olduğu biçimi ile verilmeli ve kişisel katkı yer almamalıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basının bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, yayında kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini ve haber verilirken özle biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır. Bu ilke ve kurallar gözetilmeden yapılan yayın hukuka aykırılığı oluşturur ve böylece kişilik hakları saldırıya uğramış olur. Aksi bir yayının ise, gerek Anayasa ve Basın Yasası ve gerekse basının genel işlevi karşısında hukuka uygun olduğu, kişilik değerlerine saldırı teşkil etmediği kabul edilmelidir. Yine **basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapılmalıdır. O an için o olay veya konu ile ilgili olan, görünen bilinen her şeyi araştırmak, incelemek ve olayları olduğu biçimi ile yayınlamalıdır. Bu işlevi ile gerek yazılı ve gerekse görsel basın, somut gerçeği değil, o anda belirlenen ve var olan ve orta düzeydeki kişilerce de yayının yapıldığı biçimi ile kabul edilen olguları yayınlamalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan, gerçek olmadığı anlaşılan olayların ve olguların yayınından basın sorumlu tutulmamalıdır.”** Yargıtay HGK., T. 14.11.2007, Esas. 2007/4-850, Karar. 2007/854, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, e.t:16/07/2021.

sınırlandırılmış olur⁸²³. Basın-yayın mensubu, haberin gerçekliğine ilişkin olarak haberin yapıldığı zamandaki durumun araştırılmasından sorumludur. Tahmine dayanan ya da duyumla yapılan haberin, gerçeklik unsurunun bulunmamasından dolayı hukuka uygunluk sebeplerinden faydalanılması söz konusu değildir⁸²⁴. Basın-yayın mensubu, içinde bulunduğu şartlarda haberin gerçek olup olmadığını araştırarak yayınlamasına rağmen daha sonra haberin gerçeği yansıtmadığının anlaşılması halinde bu hatasından TCK'nın 30. madde 3. fıkrası⁸²⁵ gereği faydalanacaktır⁸²⁶.

Yapılan haber güncel olmalıdır⁸²⁷. Haberın kısa zamanda ve hemen verilmesi kamu yararına yöneliktir. Kural bakımından güncelliği olmayan haberin yapılmasında kamu yararı gözetilmemektedir. Hatırlanmasının bir fayda sağlamayacağı haberlerin yapılmasında da kamu yararı bulunmamaktadır⁸²⁸. Neticeten haberin yapılmasında kamu yararı bulunmalıdır. Belli bir dönem içinde ve toplumsal geçerliliği olan ahlak ve hukuk kurallarına uymayan davranışların toplum tarafından öğrenilmesi kamu yararı barındırmaktadır. Bu ahlak ve hukuk kurallarına aykırılık teşkil eden davranışların haber yapılması, bu eylemlerin işlenmesi konusunda çekingenlik yaratacaktır⁸²⁹. Yine haberin verilmesinde kamu yararı ve toplumsal ilginin bulunması gerekir⁸³⁰. Kamu yararının gerektirdiği bilgilerin ötesine geçilerek, kişilerin özel bilgilerinin yer alması durumunda haber verme hakkının kullanıldığından söz edilmeyecektir.

⁸²³Yargıtay HGK., T. 08.05.2002, Esas. 2002/4259, Karar. 2002/356, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=7850#>, e.t: 30/03/2021.

⁸²⁴Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2846.

⁸²⁵Söz konusu fıkra metni: "*Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.*" şeklindedir.

⁸²⁶Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 989; Yenidünya/Alşahin, s. 63; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 77.

⁸²⁷"*Bunun için temel ölçüt, kamu yararıdır. Diğer bir anlatımla yayın, salt toplumun yararı gözetilerek yapılmalıdır. Toplumun çıkarı dışında hiçbir kişisel çıkar, gerçeklerin yanlış olarak sunulmasına neden olmamalıdır. Haber olduğu biçimiyle verilmeli ve kişisel katkı yer almamalıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, yayında kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, **konunun güncelliğini** ve haber verilirken öze biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır.*" Yargıtay HGK., T. 05.06.2015, Esas. 2014/4-33, Karar. 2015/1504, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-1226#>, e.t:31/03/2021.

⁸²⁸Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 77; Yenidünya/Alşahin, s. 63; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 989.

⁸²⁹Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 989.

⁸³⁰"*... Basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin çatışan iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği, bunun sonucunda da, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir. Bunun için temel ölçüt kamu yararıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, **kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini** gözetmeli, haberi verirken öze biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır. Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapmalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basın sorumlu tutulmamalıdır...*" Yargıtay HGK., T.17.11.2020, Esas. 2017/1407, Karar. 2020/899, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, e.t:31/03/2021.

Haberin içeriği ile kullanılan ifadelerin arasında fikri açıdan bağlantı olmalıdır. Haber verilirken veya eleştiri yapılırken, haberin kendisi ile sunum şekli farklı çağrışımlara yol açmamalı, haber verme amacının dışına çıkılmamalıdır⁸³¹. Haber, kişi haklarını zedeleyen tarz ve üslupta, aşağılayıcı ifadeler kullanılarak ve küçük düşürücü nitelikte yapılmamalıdır⁸³². Yargıtay bu durumu şu şekilde izah etmiştir: “*Verilen haber ve yapılan eleştirinin yazılı şekli, kişilik hakkını zedeleyecek üslup ve tarzda olmamalıdır. Basında açıklanan öz ile biçim arasında uygun bir denge bulunmalıdır. Bu konuda kullanılan ifade, cümle ve kelimeler incitici, küçük düşürücü, aşağılayıcı nitelikte bulunmamalıdır. Haber ve eleştiri doğru olsa ve bunda kamu yararı bulunsa bile üslup, uygun ve nazik değilse ve özellikle aşağılayıcı, küçük düşürücü amaç dışı veya amacı aşan ya da abartıcı nitelikte ise haber ve eleştiri salt bu yönü ile hukuka aykırı olabilir...*”⁸³³. Yine Yargıtay içtihatlarında⁸³⁴ basın tarafından açıklanan özele arasında uygun dengenin olması gerektiği ifade edilmektedir. Aynı zamanda haberin doğru olması ve kamu yararının bulunması halinde dahi, üslubun ve tarzın uygun olmadığı durumlarda haberin hukuka aykırı olabileceği de belirtilmiştir⁸³⁵.

⁸³¹ Arısoy, s. 176.

⁸³² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 990; Yenidünya/Alşahin, s. 63; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 77.

⁸³³ Yargıtay HGK. T. 13.01.1988, Esas. 1987/4-405, Karar. 1988/27, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-1226#>, e.t:31/03/2021.

⁸³⁴ “... Basın özgürlüğü, Anayasa'nın 28. maddesi ile 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 1. ve 3. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerde basının özgürce yayın yapmasının güvence altına alındığı görülmektedir. Basına sağlanan güvencenin amacı; toplumun sağlıklı, mutlu ve güvenlik içinde yaşayabilmesini gerçekleştirmektir. Bu durum da halkın dünyada ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması ile olanaklıdır. Basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma ve yönlendirmede yetkili ve aynı zamanda sorumludur. Basının bu nedenle ayrı bir konumu bulunmaktadır. Bunun içindir ki, bu tür davaların çözüme kavuşturulmasında ayrı ölçütlerin koşul olarak aranması, genel durumlardaki hukuka aykırılık teşkil eden eylemlerin değerlendirilmesinden farklı bir yöntemin izlenmesi gerekmektedir. Basın dışı bir olaydaki davranış biçiminin hukuka aykırılık oluşturduğunun kabul edildiği durumlarda, basın yoluyla yapılan bir yayındaki olay hukuka aykırılık oluşturmayabilir. Ne var ki basın özgürlüğü sınırsız olmayıp, yayınlarında Anayasa'nın Temel Hak ve Özgürlükler bölümü ile Türk Medeni Kanunu'nun 24 ve 25. maddesinde yer alan ve yine özel yasalarla güvence altına alınmış bulunan kişilik haklarına saldırıda bulunulmaması da yasal ve hukuki bir zorunluluktur. Basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin çatışan iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği, bunun sonucunda da, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir. Bunun için temel ölçüt kamu yararıdır. **Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini gözetmeli, haberi verirken özele biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır.** Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapmalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basın sorumlu tutulmamalıdır” Yargıtay 4. HD., T. 19.02.2018, Esas. 2016/3014, Karar. 2018/1054, **Kaynak:** karararama.yargitay.gov.tr, e.t:03/03/2021.

⁸³⁵ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 77.

Tüm bu genel açıklamalardan sonra, bir haber dolayısıyla bir kimse hakkında başlatılan adli veya idari soruşturma neticesinde bu kimsenin masum olduğu ve habere konu olayın da asılsız olduğu anlaşılırsa, haberi yapan basın-yayın mensubunun bu durum karşısındaki konumunu iftira suçu yönünden açıklamaya çalışalım. Haberin yapılmasından sonra başlatılan adli ya da idari soruşturma sonucunda, habere konu olan kişinin suçsuz olduğu anlaşılırsa, haberi yapan basın-yayın mensubu, yasada “işlemediğini bilme” unsurunun aranmasından dolayı olayın gerçek olduğuna inanarak haber yaptığı hallerde iftira suçunu işlemiş sayılmayacaktır. Haberin gerçek olduğuna inanılarak yapılmış olması ya da işlediğini bilmeme failin kastını ortaya koymaktadır⁸³⁶. Buna göre, basın-yayın mensubunun haberin doğruluğuna inanarak yayın yapması durumunda iftira suçuna ilişkin manevi unsur oluşmamış olacaktır. Zira iftira suçu muhtemel kastla işlenmeye elverişli değildir. Öte yandan, bu suçun oluşumu bakımından basın-yayın mensubunda, bir kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlama amacı da gütmesi gerekmektedir. Böylelikle bu tür durumlarda iftira suçuna ilişkin unsurlar oluşmadığından fiil hukuka uygun sayılacaktır. Buna rağmen basın-yayın mensubu haberin yapılmasında gerekli dikkat ve özeni göstermeyip kusurlu davranmışsa, masum kimsenin sorumlu kişiler hakkında özel hukukta tazminat talep etme hakkının saklı olduğunu düşünmekteyiz.

3.4.2.4.3. Savunma Dokunulmazlığı

Savunma hakkı vazgeçilmez, dokunulmaz ve devredilmez bir haktır ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki anayasalarla güvence altına alınmıştır. 1982 Anayasası savunma hakkını hakların korunmasına ilişkin hükümler altında 36. ve 74. maddede dilekçe özgürlüğü ve hak arama kapsamında düzenlemiştir⁸³⁷.

Anayasa ile teminat altına alınmış olan savunma hakkından faydalanan sanık, şüpheli veya profesyonel savunma görevi icra edenler, bu görevler sebebiyle herhangi bir yaptırım ve baskı altında kalmamalıdır⁸³⁸. Savunma hakkı suç işleme korkusu olmadan özgürce kullanılmalıdır. Aksi halde savunma hakkının tam anlamıyla kullanılması

⁸³⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 990.

⁸³⁷ Zeki Hafızoğulları/Muharrem Özen, **Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler: Kişilere Karşı Suçlar** US-A Yayıncılık, Ankara 2010, s. 229.

⁸³⁸ Serhat Sinan Kocaoğlu, “Türk Ceza Kanunu (m. 128) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Bir Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Savunma Dokunulmazlığı”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2012, S. 4, s. 25.

mümkün değildir. Toplumun savunma makamı olan müdafilerin ya da bireysel savunma makamı olan sanık veya şüphelilerin, duruşma ya da verdiği dilekçeli savunmalarda kullandığı ifadeler sonucunda cezai soruşturma görme korkusu yaşamamalıdır. Eğer bu korku altında savunmalarını yaparlarsa, yetkili makamlar karşısında savunma sorumluluklarını tam olarak yerine getiremezler⁸³⁹. Savunma dokunulmazlığı yalnız müdafiler için tanınan bir hak değildir. Bu hak, yasal temsilcilere, taraflara ve katılan vekillerine de tanınan bir hukuka uygunluk sebebidir⁸⁴⁰.

Hakaret eylemini suç sayan kanunkoyucu, savunma dokunulmazlığına ilişkin düzenlemesiyle bu eylemin belli şartlar dâhilinde belli kişiler tarafından işlenmesi halinde, hak olarak tanımıştır. Savunma dokunulmazlığı ile kanun tarafından suç sayılan eylemin oluşmasına diğer kanun hükmü yetki verdiği için eylem hukuka uygun duruma gelmektedir⁸⁴¹.

Savunmanın dokunulmazlığı gerek cezai gerek hukuki gerek disiplin açısından hukuka uygunluk nedenidir. Burada ilave etmek gerekir ki, müdafinin, vekilin ya da savunma yapan kimsenin, savunma dokunulmazlığından faydalanabilmesi için muhakkak TCK m. 128'in izin verdiği sınırlar içerisinde hareket etmesi gerekmektedir. Aksi halde bu hukuka uygunluk nedeninden yararlanmaları mümkün değildir⁸⁴². Örnek

⁸³⁹ Nur Başar Centel, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Müdafî**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1984, s. 63.

⁸⁴⁰ Hafizoğulları/Özen, s. 230.

⁸⁴¹ Kocaoğlu, s. 26.

⁸⁴² Kocaoğlu, s. 33; *“davalı avukat hakkında verilen beraat kararında davalının dilekçesinde yer alan; AYİM 2. Dairesi hukuki bir karar vermemiş, keyfi bir karar vermiştir. Kimse kendi kusurundan yararlanarak hak arayamaz....Diğer taraftan, avukat olan davalı eldeki davaya konu 09.07.2001 gün ve 11.07.2001 havale tarihli dilekçeyi, davacının görevli olduğu mahkemeye hitaben düzenlediği ve hakaret içerdiği gerek ceza gerek hukuk mahkemesi kararlarıyla kesinleşen bir başka dilekçe nedeniyle hakkında açılan davada, savunma dilekçesi olarak vermiştir...Ceza davasına savunma dilekçesi olarak verilen dilekçenin sanık konumundaki kişinin kendisine yönelik itham ve iddiaların gerçek dışılığını, bunların haklı olmadığını savunur mahiyette olmak yerine gereksiz cümle ve iddialarla karşı tarafın kişilik haklarına saldırı niteliğine bürünmüşse burada üstün nitelikte özel yarardan ve hukuka uygunluk nedeninin varlığından söz edilemeyecektir. Davalı avukatın hakkında yürütülen cezai takip sırasında ceza mahkemesine verdiği 09.07.2001 gün ve 11.07.2001 havale tarihli savunma dilekçesi bu ilkeler ışığında ele alındığında; kendisine yönelik itham ve iddiaların gerçek dışılığını, bunların haklı olmadığını savunma kapsamından uzaklaşarak, gereksiz cümle ve iddialarla karşı tarafa yöneldiği, hatta kişilik haklarına saldırı teşkil edecek ifadeler kullandığı, görülmektedir. Zira dilekçede yer alan... Devlet çökmüştür, Devlet çökmüştür diyenler bu Devletin Başbakanları Süleyman Demirel ve Tansu Çiller'dir. Devleti çökertenlerin de bunlar ve yakın çevreleri olduğu, yolsuzluk-soygunlarının ortaya çıkması ile görülmüştür. İfadeleri kendisine yönelik itham ve iddiaların gerçek dışılığını, haksızlığını savunmaktan çok uzak, yersiz kullanılan ifadeler olup, devamında kullanılan Devletin çöktüğü yerde hukukun bu çökmüşlüğü ve kokuşmuşluğun dışında kalacağı düşünülemez. AYİM 2. Dairesi hukuki bir karar vermemiş, keyfi bir karar vermiştir. Kimse kendi kusurundan yararlanarak hak arayamaz. İfadeleri ise somut olarak hukukun çöküşlüğü ve kokuşmuşluk içinde kaldığı, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin 2. Dairesinin de hukuki bir karar vermediği, keyfi karar verdiği, kendi kusurundan yararlanarak hak arayamayacağı vurgusunu içermekle açıkça hukuku, davacının başkanı bulunduğu mahkemeyi hedef alan iddialarını taşımaktadır. Bu şekilde karşının hedef alınmasının savunma kapsamında kalmadığı belirgindir.*

olarak savunma görevinde bulunan müdafinin yaptığı beyanlar savunma dokunulmazlığı bünyesindeyse hukuka uygun sayılacaktır. Bu beyanları sebebiyle avukat tazminat sorumluluğu ile karşı karşıya kalmayacaktır. Aynı zamanda avukatlara savunma dokunulmazlığı bünyesinde bulunan fiilleri sebebiyle disiplin cezası verilmesi de söz konusu değildir⁸⁴³. Bu nedenle, ilgili Baro Yönetim ve Disiplin Kurulları disiplin kovuşturmasına yer olmadığına ilişkin karar almalıdır.

TCK'nın 128. maddesinde yargı mercilerinin ya da idari makamların nezdinde gerçekleşen sözlü ya da yazılı başvuru, savunma ve iddialar kapsamında, kişilerle ilişkili somut isnat veya olumsuz değerlendirmelerde bulunulması durumunda, ceza verilmeyeceği belirtilmiştir⁸⁴⁴. Fakat bunun uygulanması için isnat ve değerlendirmelerin somut ve gerçek olaylara dayandırılması ve uyumsuzlukla ilgili olması gerekmektedir.

Tüm haklarda söz konusu olduğu şekilde savunma hakkının da belirli sınırlar dâhilinde kullanılması gerekmektedir. Savunma hakkı, kullanan kişiye sınırsız özgürlük tanımaz. Öncelikle savunma hakkının kullanılmasının sınırını suç çizmektedir. Söz konusu bu hak da diğer temel haklar gibi herhangi bir suçun işlenmesinde araç olarak kullanılamaz. Savunma hakkıyla meşru savunma yollarından yararlanma olanağı tanınmaktadır. İkinci olarak ise, savunma hakkı yargılamanın çalışmalarıyla alakalı kullanılabilir⁸⁴⁵. Yargılama dışında kalan hususlarda savunma hakkından faydalanılamaz.

*Avukat olan davalının, kendisinin de bir parçası olduğu yargı erkini çökmüşlük ve kokuşmuşluk içinde göstermesi, yine hemen buna bağlı olarak yargı erkinin temel unsurlarından olan hâkimlerin görev aldığı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin 2. Dairesinin de hukuki bir karar vermeyip, keyfi karar verdiği, kendi kusurundan yararlanarak hak aradığı iddiasını ileri sürmesi hukukça korunamayacağı gibi, savunma hakkının kullanma amacı ve sınırını aşar mahiyettedir. Mahkemenin ve özellikle başkanı bulunan davacının uygulamalarının yasaya aykırılığı ileri sürülecekse bunun mercii ve ifade şekli yasalarca düzenlenmiştir... Diğer taraftan, Davalının cezalandırıldığı ve kesinleşen hükümle de tazminata mahkûm edildiği... Ananı kadı yapmış, derdini kime anlatacağın. Sözleri nedeniyle suç duyurusunda bulunan ve şikâyetçi olan AYİM 2.Dairesi başkan ve üyeleri için... Kimse kendi kusurundan yararlanarak hak arayamaz şeklinde kullandığı ifadeler de gereksiz, maksadını aşan, savunma ve eleştiri niteliğinden uzak sözler olup, karşı tarafa saldırı boyutundadır. **Avukat sıfatını taşıyan davalı, dilekçelerinde hukuki iddia ve savunmalarda bulunmak yerine sarf ettiği, saldırı boyutuna varan bu sözlerin hukuki sonuçlarına katlanmalıdır. Açıklanan nedenlerle; somut olayda manevi tazminat isteme koşulları gerçekleştiğinden davalının hukuki sorumluluğuna ve davacı lehine manevi tazminata hükmedilmesi usul ve yasaya uygundur...**" Yargıtay HGK., T. 02.05.2007, Esas.2007/4-224, Karar. 2007/228, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-1226#>, e.t:31/03/2021.*

⁸⁴³ Kocaoğlu, s. 32.

⁸⁴⁴ İlgili kanun metni: "Yargı mercileri veya idari makamlar nezdinde yapılan yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalar kapsamında, kişilerle ilgili olarak somut isnadlarda ya da olumsuz değerlendirmelerde bulunulması halinde, ceza verilmez. Ancak, bunun için isnat ve değerlendirmelerin, gerçek ve somut vakıalara dayanması ve uyumsuzlukla bağlantılı olması gerekir" şeklindedir.

⁸⁴⁵ Zeki Hafizoğulları, "Genel Çizgileriyle Savunma Hakkı", **Ankara Barosu Dergisi**, S.1, 1994, s. 24-25.

Savunma dokunulmazlığının yasada düzenlendiği yer düşünüldüğünde, hakaret suçuna özgülendiği anlaşılrsa da iftira suçu açısından uygulanıp uygulanmayacağı, bir diğer ifade ile savunma kapsamında yapılan beyanda iftira suçu işlenirse hukuka uygunluk sebebinden faydalanıp faydalanamayacağına ilişkin gerek 765 sayılı TCK döneminde gerek 5237 sayılı TCK döneminde öğretilerde farklı fikirler yer almaktadır:

Bayraktar, hem savunmanın dokunulmazlığının kabulü hem de iftira suçunun kişi haysiyet ve şerefini etkileyen niteliği göz önüne alındığı için savunma dokunulmazlığının iftira suçu içinde geçerli olması gerektiğini savunmaktadır. Kişinin kendisini korumak istemesi temel alınarak tanınan savunma dokunulmazlığının, hakaret suçun da kabul edilmesinin fakat iftira suçun da kabul edilmemesinin çelişki doğurduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda mahkeme huzurunda yapılan iftiranın hakaret suçunu da meydana getirdiğine göre, aynı eylemin hem hukuka uygun hem de hukuka aykırı sayılmasının kabul edilemeyecek bir durum yaratacaktır. Bu nedenlerle, 765 sayılı TCK'nın m.486'da yer alan savunma dokunulmazlığı iftira suçu bakımından da uygulama imkânına sahip bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmelidir⁸⁴⁶.

Önder, 765 sayılı TCK'nın 486. maddesinde düzenlenen savunma dokunulmazlığının sadece hakaret suçunda uygulanabileceğini ifade etmiştir. *Yazar*, iftira suçunun işlendiği halde yasanın buna ceza hükmetmemesi beklenemez. Ceza muhakemesinde sanık ya da şüphelinin cezasız alandan faydalanarak iftira suçu işlemesi mümkün değildir. Dolayısıyla yazar, hakarete dahi sınırın aşılması durumunda savunma dokunulmazlığını kabul etmeyen kanunun, iftira suçunun işlenmesinde bunun cezasız bırakılmayacağı düşüncesindedir⁸⁴⁷. Aynı düşünceyi *Centel*'de ifade etmektedir⁸⁴⁸.

Erman, 765 sayılı TCK 486'ncı madde düzenlemesinin yalnızca hakaret ve sövme suçlarına ilişkin olarak kabul edildiğini bunlar dışındaki tehdit veya iftira gibi suçların işlenmesi halinde bu hükmün uygulanmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir⁸⁴⁹.

Erem'e göre, adli bir makam önünde sanık veya tanık gibi bir sıfat ile sorguya çekilirken suçsuz olan bir kimseye asılsız suç isnat etmek iftira suçuna vücut verecektir. Hatta asılsız isnadın kendini savunma saiki ile yapılmış olması da (765 sayılı TCK'nın 486. maddesi), fiili suç olmaktan çıkarmayacaktır. Ancak bu durumda failin “iftira kastı”nın bulunup bulunmadığına bakmak gerekecektir. Kanunumuz “ihbar” ve

⁸⁴⁶ Bayraktar, **İftira**, s. 189-190.

⁸⁴⁷ Önder, s. 298-299.

⁸⁴⁸ Centel, s. 64-65.

⁸⁴⁹ Sahir Erman, **Hakaret ve Sövme Cürümleri**, 1. Bası, İstanbul 1950, s. 212.

“şikâyet” ten bahsettiğine göre fail asılsız suçu masum kimseye isnat ederken bu ihbar ve şikâyet iradesine sahip olmalıdır. Kendi üzerindeki isnadı kaldırmak için açık bir şekilde başkasını suçlu gösteren kimsede bu kast var sayılmalıdır⁸⁵⁰. Şahbaz da, 765 sayılı TCK’nın 486’ncı maddesinde yer alan savunma dokunulmazlığının iftira suçu için de geçerli bir hak olduğunu ifade etmiştir. Çünkü savunma hakkını hakaret ve sövme suçları bakımından kabul edip, iftira suçu bakımından kabul etmemek yerinde bir görüş değildir. Sanık kendisini savunurken “acaba konuşmakla bir suç işledim mi?” biçiminde bir tereddüde sokulmamalıdır. Savunma dokunulmazlığı vazgeçilmez bir haktır ve bu haktan yararlanan sanık kuşku içinde bırakılmamalıdır. Aksi durum, savunma hakkının kabul ediliş amacına aykırı düşer. Bu nedenle sanık veya şüpheliye savunma hakkını serbestçe kullanma imkânı tanınmalıdır⁸⁵¹.

Artuk/Gökçen/Yenidünya’ya göre, savunma dokunulmazlığı, yargılama tarafından taraflara adil yargılanma, hak arama hakkı kapsamında tanınan hukuka uygunluk sebebidir. Savunmanın dokunulmazlığına TCK’nın 128. maddesinde değinilmiş olması sebebiyle yalnızca 125. maddede belirtilen hakaret suçunda uygulanması gerekmektedir. Hakların tümünde olduğu üzere savunma dokunulmazlığında da belirli bir sınır bulunmaktadır. Suçsuz olduğu bilinmesine rağmen ceza soruşturma ve kovuşturması ya da idari müeyyide ile karşı karşıya bırakmak için yapılan iftira fiilinde failin savunma dokunulmazlığından yararlanması imkânsızdır. Sanık ve şüphelinin CMK’nın 147/1,a⁸⁵² bendi uyarınca kimliği dışındaki bilgilerde susma hakkı bulunmaktadır. Bu hakkı bulunduğu halde sanık ve şüphelinin başka birine gerçeği yansıtmayan suç yükleme hakkı yoktur. Aynı zamanda kendi aleyhindeki isnatlara karşı yalan beyanında da bir sorumluluğu yoktur. Yalan tanıklıktan da sorumlu tutulmamalıdır. Dolayısıyla şüpheli ve sanık tüm savunma imkânlarına rağmen isnattan kurtulmak için suçsuz bir kimseye suç yükleme yolunu tercih etmişse, bu durumda artık savunma dokunulmazlığının sınırlarını aştığından iftira suçundan sorumlu tutulmalıdır⁸⁵³.

⁸⁵⁰ Erem/Toroslu, s. 202.

⁸⁵¹ Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 492.

⁸⁵² İlgili madde metni şöyledir: “(1) Şüphelinin veya sanığın ifadesinin alınmasında veya sorguya çekilmesinde aşağıdaki hususlara uyulur: a) Şüpheli veya sanığın kimliği saptanır. Şüpheli veya sanık, kimliğine ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmakla yükümlüdür.”

⁸⁵³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 992; Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2851; Bu düşünceye katılan diğer bir yazar için bkz. Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 82; Fakat Yenidünya, 765 sayılı TCK zamanında, “Kanunumuzun sistemine göre, 486.ncı maddede yer alan savunma dokunulmazlığını dar anlamda iftirada kabul etmek mümkün değildir. Ancak amaç bakımından, iftirada da savunma dokunulmazlığını tanımak doğru olur. Çünkü iftira

Yaşar/Gökcan/Artuç'a göre, yargı karşısında iddiada bulunan ya da savunma yapan kişilerin fiilleri hukuka uygundur. Fakat bu haklar sınırlar çerçevesinde ve maddi eylemi ifade edilerek kullanılmalıdır. Savunma sırasında gerçeği yansıtmayan isnatların olması veya gerçek duruma gerçek olmayan eklemelerin yapılması durumunda hak sınırları ihlal edildiğinden eylemin hukuka uygun olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Örnekle açıklamak gerekirse, işlediği suç sebebiyle kendisine soruşturma açılmış olan kişi savunmasını yaparken suçu işlemediğini beyan ediyorsa bu savunma hakkının kapsamındadır. Fakat bu suçun A tarafından işlendiğine ilişkin gerçeği yansıtmayan beyanının savunma hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla savunma dokunulmazlığı hakaret suçuna özel bir hukuka uygunluk nedeni niteliğinde TCK m. 128'de ayrıca düzenlenmiş ise de, TCK m. 26/1'deki hakkın kullanılmasına ilişkin genel hüküm dolayısıyla diğer suçlarda da uygulanabilmesinin söz konusu olduğunu ifade etmektedirler⁸⁵⁴.

Tezcan/Erdem/Önok'a göre, TCK m. 128'in gerekçesinde; “Gerçekleşmiş bir olayla ilgili olarak bu olayın oluşumuna neden olan kişiler de gösterilmek suretiyle ihbar veya şikâyette bulunulması durumunda, hakaret veya iftira suçunun oluştuğundan söz edilemez. Çünkü burada gerçekleşmiş somut olayla ilgili olarak ihbar veya şikâyette bulunmak şeklinde bir hakkın kullanılması söz konusudur.” şeklindeki görüşe katılmak mümkün değildir. Her somut olay açısından iddia ve savunma dokunulmazlığı hakkının kanunun çizdiği sınırlar içerisinde kullanılıp kullanılmadığının ayrıca belirlenmesi gerekmektedir. Burada iftira suçunun oluşmadığı yönündeki görüşü sonuç olarak kabul etmekle birlikte bunun gerekçesi hukuka aykırılık unsurunun değil, “işlemediğini bildiği halde” bir kimseye hukuka aykırı fiil isnat etme kastının bulunmamasıdır⁸⁵⁵.

Şen/Aksüt'e göre, suç işlediği düşünülen kişiler hakkında yetkili makamlara yapılan başvurularda TCK m. 128'deki iddia ve savunma dokunulmazlığı hukuka uygunluk nedeni uygulanmalıdır. Yapılan başvuruların gerçek ve somut vakıalara dayanması ve uyumsuzlukla bağlantılı olması halinde 128. madde düzenlemesini uygulanabilir kabul etmek gerekmektedir ve ortada kötü niyet yoksa kişiler hakkında iftira suçundan ceza sorumluluğu da doğmamalıdır⁸⁵⁶.

oluşturan hareket, aynı zamanda hakareti de içermektedir” görüşünü savunmaktaydı. Bkz. Yenidünya, İftira Suçu, s. 91.

⁸⁵⁴ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2014, s. 8066.

⁸⁵⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1213.

⁸⁵⁶ Şen/Aksüt, s. 479.

Keskin, hukuka aykırılığın bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini ve hakaret suçları bakımından hukuka uygun olanın, iftira suçu bakımından hukuka aykırı olarak değerlendirilemeyeceğini izah etmiştir⁸⁵⁷.

Ünver ise, gerek TCK m. 128'in gerekçesinde iftira ile ilgili açıklamalar gerekse TCK m. 267'nin gerekçesinin, bu soruya verilecek cevapla ilgisinin olmayıp, bu sorunun uygulamayı yönlendirmeye ilişkin açıklamalardan ibaret olduğunu kabul etmektedir. TCK m. 128 açıkça hakaret suçuna özgü düzenlendiğinden bu maddeyi ve gerekçesini sadece hakaret suçu ile sınırlı olarak anlamak ve uygulamak gerekir. Gerek iddia ve savunma hakkının kullanılması sırasında gerekse başka bir hakkın kullanılması kapsamında ele alınması gereken bu husus, iftira suçu açısından, bu suça ilişkin yasada özel bir düzenlemeye yer verilmediğinden, uygulanması gereken genel pozitif kaynak TCK m. 26/1'de düzenlenen hakkın icrası hukuka uygunluk nedenidir. Yani bu hakkın TCK m. 26/1'de düzenlenen hakkın icrası kapsamında değerlendirme yapılmasında engel bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla, iddia veya savunma kapsamında belirtilen bir eylemin iftira suçunu meydana getirip getirmediği ancak bu hakkın koşul ve sınırları kapsamında değerlendirilebilir ve bu somut olayda TCK m. 128'in şartları ve kapsamından farklı da olabilir. Gerçekleştirilen eylem, m. 26/1 kapsamında ise, m. 128'in ne metnine ne de gerekçesine atıf yapmaksızın yani ihtiyaç duyulmaksızın m. 26/1 uyarınca hukuka uygun olacak ve iftira suçunu meydana getirmediği kabul edilecektir. Ancak burada dikkat edilmesi gerekli bir husus, şüpheli ve sanığa birçok hak tanınmasına ve susma hakkı da bunlardan en önemlisi olmasına karşılık, bu kimselere tanınan bu haklar hiçbir zaman şüpheli veya sanığa "masum kimselere asılsız suç yükleme, asılsız iftira atılması" hakkını vermeyecektir⁸⁵⁸.

Burada belirtmek gerekir ki, Yargıtay 765 sayılı TCK zamanında verdiği kararlarda gerekçesini tam bir açıklıkla belirtmemekle birlikte iddia ve savunma dokunulmazlığı kavramını çok geniş yorumlamış ve bu hakkı iftira suçu bakımından hukuka uygunluk sebebi olarak uygulanabileceğine karar vermiştir⁸⁵⁹. Yine Yargıtay, 5237 sayılı TCK

⁸⁵⁷ Keskin, s. 226; "Burada iftira suçunun oluşmayacağı yönündeki görüşe sonuç itibariyle katılmakla birlikte, bunun gerekçesi, suçun hukuka aykırılık unsurunun değil, "işlemediğini bildiği halde" bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat etme kastının bulunmamasıdır." Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1213.

⁸⁵⁸ Ünver, **İftira**, s. 97.

⁸⁵⁹ "Temyiz dilekçesindeki sözler hâkim aleyhinde iftira suçunu teşkil etmez" Yargıtay 4. CD., T. 30.04.1946, Esas. 1946/4909, Karar. 1946/5563; "Davada def'i mahiyetinde söylenen sözlerde iftira suçu unsurları mevcut değildir" Yargıtay 4. CD., T. 13.02.1951, Esas. 1951/912, Karar. 1951/912; "Duruşma sırasında maznun tarafından müdahile atfolunan sözlerin müdafaa mahiyetinde olup olmadığı tetkik ve münakaşa edilmeden iftira suçundan da mahkumiyetine karar verilmesi bozmayı

döneminde de iddia ve savunma dokunulmazlığı kavramını çok geniş nitelikte ele almakta ve yorumlamaktadır. Savunma dokunulmazlığı kapsamında kalmak koşuluyla bu hukuka uygunluk sebebinin iftira suçuna vücut vermeyeceğini de kabul etmektedir⁸⁶⁰. Yargıtay 8. CD., T.16.04.2014, Esas. 2013/4607, Karar. 2014/9804 sayılı kararında; “İftira suçunun oluşabilmesi için; yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesinin gerektiği, somut olayda; kredi kartının kötüye kullanılması ve dolandırıcılık suçlarından hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma evrelerinde alınan ifadesinde suça konu malları şikâyetçinin satın aldığını ancak kovuşturma aşamasında yaptırılan teşhiste söylediği kişinin şikâyetçi olan... Olmadığını ifade eden sanığın bu beyanının savunma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, iddialarını ispat edememesinin iftira suçunun işlendiğinin kanıtı sayılamayacağı eyleminin suç işlemediğini bildiği kimseye suç atmak biçiminde olmayıp savunma hakkını kullanma niteliğinde bulunduğu, bu nedenle sanığa atılı iftira suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden, beraati yerine yazılı gerekçe ile mahkûmiyetine karar verilmesi, yasaya aykırıdır,”⁸⁶¹ diyerek, sanığın savunma hakkı kapsamındaki beyanlardan ötürü kanuni unsurları oluşmayan iftira suçundan dolayı ceza verilemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca kararda bu hukuka uygunluk sebebinin 765 sayılı TCK döneminden bu yana ne derece geniş yorumladığını da gözler önüne sermiştir. Yine Yargıtay, birtakım içtihatlarında “ihbar ve şikâyet mahiyetinde bir başvuru”⁸⁶² olmadığı ve “kendiliğinden, gönüllü olarak ihbar ve şikâyette”⁸⁶³ bulunmadığı gerekçelerine de kararlarında yer vermiş bulunmaktadır.

gerekirmiştir” Yargıtay CGK., T. 17.07.1957, Esas. 1957/4-182, Karar. 1957/178 (aktaran: Önder, s. 298).

⁸⁶⁰ Yargıtay 8. CD., T. 07.12.2020, Esas. 2019/16705, Karar. 2020/19055; Yargıtay 8. CD., T. 24.11.2020, Esas. 2019/15331, Karar. 2020/18627; Yargıtay 8. CD., T. 07.09.2020, Esas. 2018/11986, Karar. 2020/15147; Yargıtay 8. CD., T. 08.06.2020, Esas. 2018/7087, Karar. 2020/12733; Yargıtay 8. CD., T. 30.01.2020, Esas. 2017/16602, Karar. 2020/1313, (Kaynak: <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb>, e.t:31/03/2021); “İftira suçunun oluşabilmesi için; yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesinin gerektiği, somut olayda; sanık ...'nın yağma suçunu işlediği iddiasıyla ifadesinin alındığı esnada şikâyetçilerin ikametine ve aracına zarar verdiklerini beyan ettiği, almış olduğu alkolün de etkisiyle bu sözleri sarf ettiğini belirterek iftira kastıyla hareket etmediğini zımnen ikrar etmesi karşısında; bu beyanın da savunma hakkı ve Anayasanın 74. maddesinde düzenlenen anayasal şikâyet hakkını kullanma niteliğinde bulunduğu anlaşılmalı, yasal unsurları itibarıyla oluşmayan suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi,” Yargıtay 8. CD., T. 02.07.2020, Esas. 2018/8135, Karar. 2020/14908, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/10/2021.

⁸⁶¹ Söz konusu karar için bkz. **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t:31/03/2021.

⁸⁶² “Sanığın bir başka suçun soruşturması sırasında “...cezaevinde üzerimde bulunan telefonu İ.K.dan aldım. O da bana bu telefonu İnfaz koruma memuru olan yakından temin ettiğini söyledi...” biçimindeki savunmasının “suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç yükleme kastıyla yapılmış **ihbar ve**

Öğretide yapılan değerlendirmelerden sonra savunma hakkının kullanımında başka birine suç isnat etme biçimindeki fiillerin hukuka uygun sayılıp sayılmayacağı konusunda TCK'nın 128. maddesinin gerekçesine bakmak faydalı olacaktır⁸⁶⁴. İlgili maddenin gerekçesinde, gerçekleşmiş bir olaya ilişkin bu olayın gerçekleşmesine sebebiyet veren kişilerde gösterilerek şikâyet edilmesi ve ihbarda bulunulması halinde iftira suçunun söz konusu olmayacağı açık biçimde ifade edilmiştir. TCK'nın 128. maddesindeki hukuka uygunluk sebebi olan savunma dokunulmazlığı, iftira suçunu da içine alacak biçimde uygulanacaktır⁸⁶⁵. *Kanaatimizce*, TCK m. 128 ve gerekçesini sadece hakaret suçu ile sınırlı olarak anlamak ve uygulamak gerekir. İftira suçu açısından ise genel hukuka uygunluk sebebi olan TCK m. 26/1 uygulanmalıdır. Zira bu suça ilişkin olarak 128. madde gibi özel bir düzenlemeye yasada yer verilmemiştir. Dolayısıyla devam eden yargılamada sanık işlediği suçtan kurtulmak için, masum olduğunu bildiği bir kimse hakkında somut isnatlarda bulunması ve hiçbir maddi delil göstermemesi halinde eylemi iftira suçuna vücut vermelidir. Ancak bu isnatlar hakkın kötüye kullanılması niteliğinde değilse o vakit eylem m. 26/1 gereğince, hukuka uygunluk teşkil etmelidir. Aksi takdirde hiç kimse devam eden yargılamada hakkını icra ediyorum diyerek suçsuz bir kimseye asılsız isnatlarda bulunmamalıdır. Sonuç olarak, savunma dokunulmazlığı hukuka uygunluk sebebi kapsamında belirtilen bir eylemin iftira suçunu meydana getirip getirmediği ancak m. 26/1'de düzenlenen hakkın kullanılması şartları ve sınırları kapsamında değerlendirilebilir. Müfteri tarafından gerçekleştirilen eylem, bu hakkın sınırları içinde ise TCK m. 26/1 uyarınca hukuka uygun olacak ve iftira suçuna vücut vermeyecektir. Öte yandan devam eden yargılamada sanığın savunma kapsamındaki beyanları bu hakkın sınırları dışında ise, TCK m. 128'den istifade edemeyerek eyleminin iftira suçuna vücut vereceği *kanaatindeyiz*.

şikâyet mahiyetinde bir başvuru” olmaması,” Yargıtay 4. CD., T. 02.05.2007, Esas. 2007/8033, Karar. 2007/1013, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t: 05/09/2021.

⁸⁶³ “Sanığın, yaralama suçu nedeniyle yapılan ceza yargılaması sırasında, adli rapora karşı diyeceği sorulduğunda raporun sahteliğinden söz etmesi biçimindeki savunmaya yönelik sözlerinde iftira suçunun, **kendiliğinden, gönüllü olarak ihbar ve şikâyetle bulunma** ögesinin ne suretle varolduğu tartışılıp açıklanamadan iftira suçundan hükümlülük kararı verilmesi,” Yargıtay 4. CD., T. 14.11.2006, Esas. 2006/11766, Karar. 2006/16266, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t: 05/09/2021.

⁸⁶⁴ İlgili madde gerekçesine bkz.

⁸⁶⁵ Şen/Aksüt, s. 478.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUSURLULUK, İFTİRA SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, İFTİRA SUÇUNDA ETKİN PİŞMANLIK

4.1. Kusurluluk

4.1.1. Genel Olarak

Ceza hukukunda kusur, failin hukuka uygun hareket edebilme imkânına sahip olmasına rağmen hukuka aykırı davranışı seçmiş ve gerçekleştirmiş olması sebebiyle, bu fiilin ona yüklenebilmesi ve kınanabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Buna göre bir kimsenin kusurlu olduğundan söz edebilmek için öncelikle bu kişinin kusur yeteneğine sahip olması gerekmektedir. İkinci olarak ise, kişinin somut olayda hukuka uygun olarak hareket edebilmesinin kendisinden beklenebilmesi gerekmektedir. Yani kusurluluğu etkileyen sebeplerden birisinin mevcut olmamasıdır. Aksi halde kusurun varlığından söz etmek mümkün olmayacaktır⁸⁶⁶.

Ceza hukukunda kınama yargısı olarak adlandırılan kusurluluk, failin gerçekleştirmiş olduğu eyleminden dolayı cezai sorumluluğunun doğabilmesi için, tipikliğin maddi ve manevi unsurları ile hukuka aykırılık unsurunu gerçekleştirmesi yeterli olmayıp ayrıca bu eyleminden dolayı, failin cezalandırılıp cezalandırılmayacağı ile ilgili bir değerlendirme yargısıdır⁸⁶⁷. Kusur yeteneği (isnat kabiliyeti) ise kişinin bir suçu işlediği anda, doğruyu yanlıştan, haklıyı haksızdan ayırabilme ve buna göre davranabilme kabiliyetine sahip olmasıdır⁸⁶⁸. Dolayısıyla kusurluluk, failin kusurlu davranabilme yeteneğine sahip olmasına bağlıdır. Bu yeteneğe sahip olmayan kişinin işlediği fiilden dolayı kusurluluğundan söz edilemez⁸⁶⁹. Belirli bir kimsenin hareketlerinin anlamını kavrayabilecek ve bu hareketleri yapmayı isteyebilecek durumda olduğu kabul edilir ise, bu kimsenin kusur yeteneğinin varlığı da kabul edilmiş olur⁸⁷⁰. Failin kusurlu olarak kabul edilebilmesi için eylemi gerçekleştirdiği anda isnat yeteneğine sahip olması

⁸⁶⁶ Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 378.

⁸⁶⁷ Mahmut Koca/İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 298.

⁸⁶⁸ Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379.

⁸⁶⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 481.

⁸⁷⁰ Sulhi Dönmezer/Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım*, C.II, Yeniden Gözden Geçirilmiş 12. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 148.

gerekmektedir. Fail eylemi gerçekleştirdikten sonra isnat yeteneğini yitirse dahi eyleminden dolayı sorumluluğu yine de devam edecektir.

Kusurluluğu etkileyen hallerin varlığı halinde fail, suç teşkil eden fiilden ya hiç sorumlu tutulmamakta (kusurluluğu kaldıran hal) ya da sorumluluğu azalmaktadır (kusurluluğu azaltan hal). Kusurluluğu kaldıran hallerin söz konusu olduğu durumlarda soruşturma aşamasında bu durum belirtilerek şüpheli hakkında “kovuşturmaya yer olmadığı kararı” (bkz. CMK’nın 172. maddesi), kovuşturma aşamasında ise yine aynı husus kararda belirtilerek “kusurun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı” (bkz. CMK’nın 223/3. maddesi) verilmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunumuzun birinci kitap, ikinci kısım, ikinci bölümünün başlığı; “*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler*” olarak düzenlenmiştir. Bu bölüm toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Buna göre kusurluluğu etkileyen halleri; hukuka aykırı ve fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi (m. 24/4), zaruret hali dolayısıyla kişinin irade yeteneğinin etkilenmesi (m. 25/2), hukuka uygunluk nedenlerinde sınırın aşılması (m. 27/1), meşru savunmada sınırın mazur görülebilecek korku, heyecan veya telaş ile aşılması (m. 27/2), cebir veya tehdit dolayısıyla kişinin irade yeteneğinin etkilenmesi (m. 28), haksız tahrik (m. 29), kusurluluğu etkileyen sebeplerde yanılma (m. 30/3), haksızlık yanılışı (m. 30/4), yaş küçüklüğü (m. 31), akıl hastalığı (m. 32), sağır ve dilsizlik (m. 33), geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında olma (m. 34), şeklinde sıralamak mümkündür.

İnceleme konumuz olan iftira suçu açısından ceza kanunda yer verilen kusurluluğu azaltan veya kaldıran hallerin ayrıca bir özellik göstermediğini belirtmekte fayda vardır. Çünkü kanunkoyucu, kusurluluk bakımından bu suça özel ayırık bir düzenlemeye yer vermemiştir. Bu sebeple, kusurluluğu etkileyen veya ortadan kaldıran haller iftira suçunu işleyen müfteri açısından da geçerli olacak ve hukuksal sonuç doğuracaktır. Aşağıda kusurluluğu etkileyen bu halleri iftira suçu açısından açıklamaya çalışacağız.

4.1.2. Kusurluluğu Etkileyen (Kaldıran veya Azaltan) Haller

4.1.2.1. Hukuka Aykırı ve Fakat Bağlayıcı Emrin Yerine Getirilmesi

5237 sayılı TCK’nın 24 üncü maddesinin 2 inci fıkrasında; “*Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz*” denilmektedir. Kusurluluğu azaltan veya kaldıran bu hal, ceza kanunda hukuka uygunluk sebebi olarak değil, kusurluluğu kaldıran bir hal olarak düzenlenmiştir

(Bkz.CMK 223/3). Ancak yetkili makamın verdiği meşru emrin sınırını aşan kimse, kusurluluğu kaldıran bu sebepten yaralanamaz ve dolayısıyla suç işlemiş olur. Böyle bir durum söz konusu olduğunda faile, şartların varlığı halinde TCK m. 27'ye göre cezası indirilerek hükmolunur⁸⁷¹. Yine burada belirtmek gerekir ki, devletin üstlendiği kamusal hizmetlerin yürütülmesi, kamu görevlileri arasında belli bir hiyerarşik yapılanmayı gerektirir⁸⁷². Bu hiyerarşik yapılanma gereği ast üstün emirlerine itaat etmeye mecburdur ve üstün emirleri değiştirilmeden ve geciktirilmeden ast tarafından yerine getirilmek zorundadır. Ancak amir tarafından verilen emir hukuka aykırı ise ast bu emri yerine getirmeyi ve bu hukuka aykırılığı derhal emri veren üstüne bildirir. Buna rağmen emri veren bu emrinde ısrar eder ve bu emri yazı ile yinelerse ast emri yerine getirmek zorunda kalır. Lakin böyle bir durumda emri yerine getiren ast anayasanın 137/1 gereğince sorumlu olmayacaktır. Buna karşılık hukuka aykırı böyle bir emir veren üst ise sorumlu olmaya devam edecektir⁸⁷³. Öte yandan ast kendisine verilen emrin şekli ve maddi meşruluğunu araştırmak zorunda olup üstün hukuka aykırı ve dolayısıyla gayri meşru emrini yerine getirirse, kendisi de sorumluluktan kurtulamayacaktır⁸⁷⁴.

Doktrinde *Yiğitbaş*'a göre, amirin emrinin icrası sırasında iftira suçu işlenebilir⁸⁷⁵. *Kanaatimizce* bu görüş yerinde değildir. Nitekim TCK m. 24/3 fıkrasında; “*Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur*” denilmektedir. Her ne kadar anayasanın 137/2’de konusu suç teşkil eden bir emrin yerine getirilmesi durumunda yalnızca emri yerine getirenin sorumluluktan kurtulamayacağından bahsedilmiş ise de hukuka aykırı böyle bir emri verenin de sorumlu olacağı şüphesizdir⁸⁷⁶. Zira hiçbir yetkili merci, masum olduğunu bildiği bir kimseye karşı iftira edilmesini gerektiren bir emir veremez. Kaldı ki masum bir kimseye iftira etmeyi öngören emir suç teşkil etmektedir. Gerek anayasa da gerekse TCK’da, konusu suç teşkil eden emrin hiçbir surette yerine getirilmemesi gerektiğinden yukarıda bahsettik. Buna rağmen iftira etmeyi öngören emrin yerine getirilmesi halinde emri veren azmettiren, yerine getiren ise fail olarak sorumlu tutulacaktır.

⁸⁷¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 491.

⁸⁷² Centel/Zafer/Çakmut, s. 289.

⁸⁷³ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 330.

⁸⁷⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 488.

⁸⁷⁵ Yiğitbaş, s. 848-849.

⁸⁷⁶ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 331.

4.1.2.2. Zorunluluk (Zaruret) Hali

Kusurluluğu etkileyen bir mazeret sebebi olan zorunluluk hali, 5237 sayılı TCK'nın m. 25/2. fıkrasında; “*Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez*” şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre, kendisinin ya da başka birinin hakkına ilişkin olan, bilerek sebep olmadığı ve başka yolla koruma ihtimali olmayan ağır ve kesin bir tehlikeyi bertaraf etmek ya da başka birini kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı, husus ve yararlanılan vasıtanın orantılı olması şartı ile işlenen eylemlerden dolayı zaruret halinin oluşacağı ve faile ceza verilemeyeceği belirtilmiştir. Olayda mazeret nedeninin olması, eylemin haksızlık niteliğini değiştirmez. Fakat haksızlığı yapan kişinin zaruret hali sebebiyle kusurlu sayılması esastır⁸⁷⁷. Aynı zamanda ifade etmek gerekir ki, zaruret halinde değerlerin mukayese edilmesi gerekmektedir. Seçilen değer vazgeçilen değerden üstün ya da eşit seviyede ise, birinci değer korunmasında failin irade olarak etkilendiğinin kabul edilmesi gerekir. Oluşan bir sel felaketinde can ve mal kaybının önüne geçmek amacıyla suyun tahliye edilmesi için bir kişinin evinin duvarında delik açmak fiilinde failin kusurlu bulunması mümkün değildir. Çünkü fail oluşabilecek zarar ve kayıpları önlemek amacıyla bir başka kişinin malına zarar vermiştir. Bu durumda tercih edilen değer feda edilen değerden daha üstündür. Failin gerçekleştirdiği bu fiil zaruret hali kapsamındadır ve bu sebeple cezalandırma söz konusu değildir ve fail zaruret halinden faydalanacaktır⁸⁷⁸.

Bununla birlikte kanunkoyucu, zorunluluk halini⁸⁷⁹, 5237 sayılı TCK'nda hukuka uygunluk değil, kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep olarak düzenlemiştir. Buna rağmen doktrinde⁸⁸⁰ bir “*hukuka uygunluk sebebi*” mi yoksa “*kusurluluğu etkileyen*

⁸⁷⁷ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 426.

⁸⁷⁸ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 2008, s. 380

⁸⁷⁹ 5237 sayılı TCK ve CMK'nın (m.223/3-b) düzenlemelerine rağmen, Türk öğretisinde birtakım yazarlar kitaplarında zorunluluk halinin bir “hukuka uygunluk nedeni” oluşturduğu yönünde açıklamalarda bulunmaktadır. Bkz. Centel/Zafer/Çakmut, s. 306. Belirtmek gerekir ki, Alman kanun koyucusu, zorunluluk halinin hukuki niteliğiyle ilgili olarak doktrinde ileri sürülen farklı görüşler karşısında, 1975 yılında CK'da yaptığı düzenlemeyle, maslahatçı bir yaklaşımla ve orta bir yol izleyerek zorunluluk halini *hukuka uygunluk sebebi* (Alman CK m.34) ve *mazeret sebebi* (Alman CK m.35) olarak ayrıma tabi tutmuştur. Detaylı bilgi için bkz. Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 492.

⁸⁸⁰ Zorunluluk halinin hukuki niteliği ile ilgili detaylı görüşler için bkz. Zeynel T. KANGAL, **Ceza Hukukunda Zorunluluk Durumu**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 31, 165, 434.

hallerden” biri mi olduğu hususunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Kanımızca bu konuda ceza kanunumuzdaki düzenleme açık olmakla birlikte, konuyu düzenleyen TCK m. 25/2’nin gerekçesinde; “...kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden olarak zorunluluk (zaruret, ıztırar) hali düzenlenmiştir. Zorunluluk durumunda, kişinin, kendisinin veya başkasının bir saldırı değil tehlike söz konusudur. Zorunluluk halinin kabulü için, kişinin sahip bulunduğu bir hakka yönelik bir tehlikeyi gidermek amacıyla gerçekleştirdiği davranış dolayısıyla, ceza sorumluluğu yoktur. Meşru savunmadan farklı olarak, zorunluluk halinde tehlikeye bilerek neden olmaması, tehlikeden suç olan bir harekete başvurmadan kurtulmanın olanaklı bulunmaması ve tehlikenin ağır ve muhakkak olması da araştırılacaktır.” denilmekle zorunluluk halinin “kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden olarak” sayıldığı açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Kaldı ki kanunkoyucu, benzer bir düşünceyle 5271 sayılı CMK’nın 223. maddesi ile olayda hukuka uygunluk sebebinin bulunması halinde beraat kararı verileceğini (bkz. CMK m.223/2-d), zorunluluk halinin bulunması durumunda ise kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı (bkz. CMK m.223/3-b) verileceğini bilinçli bir şekilde ayırım yaparak düzenleme altına almıştır. Bu açıklamalar doğrultusunda doktrinde bir kısım yazarlarca savunulan zorunluluk halinin bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmesi gerektiği yönündeki görüşlere katılmıyoruz.

İftira suçunun zorunluluk halinde işlenip işlenemeyeceği doktrinde tartışmalıdır. *Kanaatimizce* zorunluluk halinin iftira suçu bakımından uygulanma hali söz konusu değildir. Ancak doktrinde *Yiğitbaş*, iftiranın zorunluluk halinde de işlenebileceğini bir örnek üzerinden belirtmiştir: “Haksız iftira sonucu yakalanan A’nın, bütün deliller aleyhine iken tutuklama istemiyle sorguya sevk edileceğini öğrenmesi üzerine tutuklamadan kurtulmak için o suçun delillerini uydurup suç B’ye iftira etmektedir. A burada zorunluluk halinde hareket ettiğinden kendisine iftira suçundan ceza verilmemesi gerekmektedir”⁸⁸¹. *Kanımızca* zorunluluk halinin şartlarına uymayan bu örnek hatalı olmuştur. Zira zorunluluk hallerinin şartları: ağır ve muhakkak bir tehlikenin varlığı, tehlikenin kişinin kendisinin veya bir başkasının hakkına yönelik olması, tehlikeye bilerek ve isteyerek sebebiyet verilmemiş olması ve kişinin tehlikeye karşı koyma yükümlülüğünün bulunmamasıdır. İftira suçu bakımından bu şartlar birlikte değerlendirildiğinde, bir kimsenin kendisi hakkında başlatılan soruşturma veya kovuşturma aşamasında yapacağı savunmalarda kendisine isnat edilen fiili bir başkasına

⁸⁸¹ Yiğitbaş, s. 849.

isnat etmesi halinin iftira suçunu oluşturacağı kabul edilmelidir⁸⁸². Ayrıca bu durumun zorunluluk halinin şartlarından, tehlikenin meydana gelmesine bilerek sebebiyet verilmemesi ve tehlikeden başka türlü korunma imkânının bulunmaması şartlarına aykırılık teşkil ettiğini de düşünmekteyiz. Zira kişinin tamamen kendisini içinde bulunduğu durumdan kurtarma amacıyla isnat edilen suç suçu suçsuz olduğunu bildiği bir kişiye isnat etmesi halinde zorunluluk halinin şartlarının olduğu gerekçesiyle kusurunun bulunmadığı ileri sürülemeyecektir. Öte yandan karşılıklı iftira halinde de zorunluluk halinin şartları gerçekleşmeyecektir. Söz konusu bu olayda yargıcın A'yı tutuklayacağı henüz belli değildir. Ayrıca burada A'ya yönelmiş ağır ve muhakkak bir tehlikeden söz etmek mümkün olmamakla birlikte A'nın tutuklanma tehlikesinden, suç olan bir fiile başvurmadan da kurtulması mümkün iken suç B'nin üzerine atması da şart olmamalıydı. Zira A tutuklama istemiyle sevk edildiğinde kendisinin seçeceği veya baro tarafından görevlendirilecek bir müdafii yardımından da yararlanabilir (Bkz. CMK m. 101/3)⁸⁸³. *Kanımızca* da bu düşünce daha yerindedir. Zira kişi kusurlu ise bu kusurundan istifade edemeyerek cezalandırılmalıdır. Bu sebeple doktrinde yer alan bu örnek bakımından zorunluluk halinin şartlarının gerçekleştiği görüşüne katılmamaktayız.

4.1.2.3. Cebir veya Tehdit Dolayısıyla Kişinin İrade Yeteneğinin Etkilenmesi

Kusurluluğu kaldıran bu hal TCK'nın 28. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, *“Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır”*. Kanunkoyucu cebir, şiddet, korkutma ve tehdit sonucu suç işlenmesi halinde cebir, şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişinin suçun faili (dolaylı faili) olarak sorumlu tutulacağını belirtmektedir.

Cebiri, bir kimsenin fiile gösterdiği veya göstermesi beklenen savunmasını kırmak amacıyla yapılan fiziki zorlama olarak tanımlamak mümkündür⁸⁸⁴. Cebir mutlak kuvvet

⁸⁸² “Euthanasia suçlarına benzeyen bir hal de iftiranın koruyucu maksat ile yapılmasıdır. Böyle hallerde, kesin surette suç işleyeceği yakınları tarafından bilinen bir kimse bu suçu işlemesine mâni olmak için hayali bir suç faili olarak ihbar edilir. Kanunumuza göre bunun dahi bir “iftira” olduğundan şüphe edilemez. Fakat “saik”in hem sanık hem de toplum bakımından bir fayda sağlamadığı da söylenemez. Her halde böyle bir iftiranın faili, üzerinde durulacak bir psikolojiye sahiptir” Bkz. Faruk Erem, “Bilinçaltı (Gayri şuur) ve Suçluluk”, *Yargıtay Dergisi*, C. 14, S. 1-2, Ocak-Nisan 1988, s. 86.

⁸⁸³ Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 73.

⁸⁸⁴ Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 530; Cebir kavramı ile ilgili çeşitli tanımlamalar için bkz. Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 344; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 423; Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 501.

ve zorlayıcı kuvvet olmak üzere ikiye ayrılır⁸⁸⁵. Mutlak kuvvet, suçtan zarar gören mağdurun, iradi karar verme imkânını tamamen ortadan kaldırarak reaksiyon verme yeteneğini zedelemesidir. Mutlak kuvvette ya kişinin iradesinin oluşması engellenir ya da var olan iradenin bir yere kilitlenmek, el, ayak, ağız kapamak gibi hareketlerle kişinin istediği şekilde davranması engellenir. Zorlayıcı kuvvet ise, suçtan zarar gören mağdurun zorlayıcı etkiyle failin istediği şekilde davranmasıdır. Burada mağdur kendi iradesi ile hareket etmekte ancak iradesi, fail tarafından zorlanmakta olduğu için kusurunun varlığından söz edilememektedir⁸⁸⁶. Tehdit de ise kişi, bir saldırının, kötülüğün ileride gerçekleşeceğinden bahisle korkutulmaktadır. Tehdit altında bir suç işleyen kimse, fiili iradi olarak ve dolayısıyla kasten gerçekleştirmektedir. Fakat böyle bir fiili işlemek bakımından kişinin içinde bulunduğu korku nedeniyle, davranışı mazur görülecektir⁸⁸⁷. Zira korkutma ve tehditte kişinin iradesi tamamen ortadan kalkmamış olup, zorlanmaktadır⁸⁸⁸.

Kusurluğu ortadan kaldıran bu hali iftira suçu açısından değerlendirmek gerekirse, müfterinin, masum kimse hakkında cezai kovuşturma başlatılması ya da idari yaptırım uygulanması maksadıyla bu kimseye karşı hukuka aykırı fiil isnadını kendiliğinden ve özgür iradesi ile yapması gerekmektedir⁸⁸⁹. Müfterinin uyguladığı cebir veya tehdit sonucunda iradesi sakatlanan kimsenin asılsız isnatta bulunması durumunda bu kimsede masum kimse hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılması ya da idari yaptırım uygulanması amacı bulunmadığından iftira suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır. Örneğin, hapse girmekten korkan banka veznedarı A, kendisinin işlemiş olduğu zimmet suçunu arkadaşı olan diğer banka veznedarı O'nun işlediğine dair C. Başsavcılığına ihbar mektubu yazması için diğer banka veznedarı B'yi oğlunu öldürmek ile tehdit etmektedir. Oğlunun öldürüleceğinden korkan B, masum olan ve suçla ilgisi olmayan O hakkında savcılığı ihbar mektubu yazmak zorunda kalır. Bu olayda B'nin iradesi A tarafından tehdit edilmek suretiyle sakatlanmıştır. Zira B ihbar mektubunu kendi özgür iradesi ile yazmamıştır. Dolayısıyla B iftira suçunun faili olmadığı için hakkında iftiradan dolayı ceza verilmeyecektir. Ancak B'nin iradesini tehdit etmek suretiyle sakatlayan A ise, bu suçtan dolayı fail olarak sorumlu tutulacaktır.

⁸⁸⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 343.

⁸⁸⁶ Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 530-531.

⁸⁸⁷ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 343.

⁸⁸⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 502.

⁸⁸⁹ Serttaş, s. 106.

4.1.2.4. Akıl Hastalığı

Akıl hastalığı kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan bir neden olarak TCK'nın 32. maddesinde; “Akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. Ancak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur.

Birinci fıkrada yazılı derecede olmamakla birlikte işlediği fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği azalmış olan kişiye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmibeş yıl, müebbet hapis cezası yerine yirmi yıl hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek ceza, altıda birden fazla olmamak üzere indirilebilir. Mahkûm olunan ceza, süresi aynı olmak koşuluyla, kısmen veya tamamen, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri olarak da uygulanabilir” şeklinde düzenlenmiştir⁸⁹⁰. Bu maddede akıl hastalığının kişinin algılama ve irade yeteneğindeki etkisine göre, değerlendirme yoluna gidilmiştir. Bu hastalığın ne olduğu ya da hangi hastalıkların kişinin kusur yeteneği üzerinde etkisi olduğu belirtilmemiştir⁸⁹¹. Gerçekten bir kimse ya akıl hastasıdır ya da değildir. Burada asıl olan müfterinin maruz kaldığı akıl hastalığının davranışları üzerindeki etkisinin, onun algılama yeteneğini ne ölçüde azalttığına belirlenmesidir⁸⁹².

⁸⁹⁰ “Sanık tarafından temyiz aşamasında sunulan ve Karşıyaka 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 18/09/2012 tarihli yazısı ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilen dilekçe ekindeki, Karşıyaka 6. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2011/360 esas sayılı dosyasının 02/04/2012 tarihli oturumuna ait zabıtta, zincirleme iftira suçundan yargılanan sanık M. İ. hakkında cezai ehliyeti bulunmadığından bahisle ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verildiğinin anlaşılması karşısında; sanığın, incelenen dosyaya konu suçların niteliğine ve suç tarihlerine göre, TCK'nın 32. maddesi gereğince “akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiillerin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamadığı veya bu fiillerle ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin önemli derecede azalmış olup olmadığı” konusunda yöntemince rapor alınarak sonuca göre karar verilmesi zorunluluğu, Bozmayı gerektirmiş ve sanık M. İ.'nin temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden, tebliğnamedeki onama düşüncesinin reddi ile başkaca yönleri incelenmeksizin HÜKÜMLERİN BOZULMASINA...,” Yargıtay 4. CD., T. 29.01.2014, Esas. 2012/28506, Karar. 2014/2463, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:28/04/2021; “Yeni Ceza Adalet Sistemimizde akıl hastalığı; kusuru ortadan kaldırması nedeniyle, ceza sorumluluğunu ortadan kaldıran nedenlerden birisi olarak düzenlenmiştir. Buna göre, ortada tüm unsurlarıyla oluşmuş bir suç bulunmakta ise de; akıl hastası olduğu **saptanan sanık, işlenmiş bulunduğu fiilin anlam ve sonuçlarını algılayamayacak durumda olduğundan, bu suçun işlenmesinden dolayı hukuki anlamda kınanamaz yani sorumlu tutulamaz.** Dolayısıyla, 5237 sayılı Yasanın 32/1. maddesi gereğince bu durumdaki sanığa ceza tayin edilmesi mümkün bulunmadığından, 5271 sayılı Yasanın 223/3-a maddesi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığı hükmünün verilmesi gerekir. Ancak, sanığa ceza verilemiyor olması, sanık hakkında 5237 sayılı Yasanın 57. maddesi uyarınca güvenlik tedbiri uygulanmasına engel değildir. Akıl hastası olduğu belirlenenler hakkında verilmesi gereken hükümler açısından 765 sayılı Yasanın 46/1. maddesi ile 5237 sayılı Yasanın 32/1. maddesi arasında fark bulunmamaktadır...” Yargıtay CGK., T. 15.04.2008, Esas. 2008/1-22, Karar. 2008/80, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:28/04/2021.

⁸⁹¹ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 508.

⁸⁹² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 538; “Kleptomane olduğunu oluşturma ve kovuşturma evrelerinde ileri süren sanığın ve müdafinin iddiaları çerçevesinde sanık hakkında suçu işlediği sırada 5237 sayılı TCK. Nın 32.maddesi kapsamında ceza sorumluluğunu

Şu halde ilk tespit edilecek husus, müfterinin suç teşkil eden iftirayı işlediği sırada akıl hastası olup olmadığıdır. Şayet akıl hastası ise ikinci olarak tespit edilecek durum, bu hastalığın genel olarak müfterinin davranışları üzerinde ne tür etkilerinin olabileceğidir. Üçüncü olarak da bu hastalığın iftira suçunda müfterinin algılama ve irade yeteneğini ne ölçüde etkilemiş olduğunun araştırılmasıdır. Birinci ve ikinci tespit tıp biliminin konusu olup, psikiyatri biliminin verileri çerçevesinde uzman bilirkişiler tarafından belirlenecektir. Ancak üçüncü husus ise, uzman bilirkişilerin tespitleri ışığında mahkeme tarafından takdir ve tayin edilecektir⁸⁹³. Ayrıca Yargıtay'da akıl hastalığının tespiti hususunda son derece hassas davranmaktadır⁸⁹⁴.

Kusurluğu ortadan kaldıran veya azaltan bu halin, müfterinin cezai sorumluluğunu ortadan kaldırabilmesi için, müfteride bir akıl hastalığı bulunmalı, bu hastalık iftiranın işlendiği anda mevcut olmalı, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamamalı ya da asılsız isnat ile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin önemli derecede azalmış ve bu hal ile akıl hastalığı arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Aksi takdirde davranışlarını istediği gibi yönlendiremeyen müfteriyi işlediği iftira suçundan dolayı sorumlu tutmak mümkün değildir. Bu suçu işlediği sırada maruz kaldığı akıl hastalığı nedeniyle irade yeteneği zayıflamakta ve ne yaptığını bilmemektedir. Buna karşılık akıl hastalığının yetkili sağlık kurullarınca tespit edilmesi halinde hakkında akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri uygulanacaktır (bkz. TCK m. 57). Ayrıca fiili

tamamen veya kısmen kaldıracak nitelikte bir hastalığı bulunup bulunmadığı araştırılmadan, eksik soruşturma ile yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yargıtay 2. CD., T. 02.10.2014, Esas. 2013/35164, Karar. 2014/22896, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:27/04/2021.

⁸⁹³ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 312; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 416; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 538; Erol, s. 168.

⁸⁹⁴ “Mağdureyle ilgili olarak soruşturma evresinde Ordu Devlet Hastanesinde görevli psikiyatri uzmanı tarafından düzenlenen 08.04.2013 günlü, 702 sayılı raporla Ordu Adli Tıp Şube Müdürlüğünde görevli adli tıp uzmanınca tanzim edilen 09.04.2013 günlü, 280 sayılı rapor ve kovuşturma evresinde Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde oluşturulan 6 kişilik heyetçe düzenlenen 30.04.2013 günlü, 1157 sayılı ve 30.05.2013 günlü, 1486 sayılı heyet raporlarında mağdurenin sınır düzeyde mental kapasiteye sahip olduğu, bu nedenle mağduru bulunduğu olaya karşı bedenen veya ruhen kendisini savunabilecek durumda olduğu bildirilmiş ise de, mevcut raporların içerikleri itibariyle yetersiz olduğu anlaşılmakla mağdurenin dava dosyasıyla birlikte İstanbul Adli Tıp Kurumu 6. İhtisas Kuruluna sevk edilerek kendisinde mentalretardasyon rahatsızlığı olup olmadığı, varsa bundan dolayı eyleme karşı bedenen veya ruhen kendisini savunup savunamayacağı, durumunun hekim olmayanlarca anlaşılıp anlaşılamayacağı ve beyanlarına itibar edilip edilemeyeceği hususlarında ayrıntılı rapor alınarak buna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması, mağdurun duruşmada verdiği 24.09.2013 günlü ifadesinde abisi olan sanığın küçük yaşta geçirdiği menenjit hastalığı nedeniyle rahatsız olduğunu ve bu sebeple eylemi gerçekleştirdiğini beyan etmesi karşısında, sanığın dava dosyasıyla birlikte İstanbul Adli Tıp Kurumu 4. İhtisas Kuruluna sevk edilerek cezai sorumluluğunun bulunup bulunmadığı, mevcut haliyle TCK. Nın 32/1-2 nci maddesi kapsamına girip girmediği hususunda rapor alınarak buna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması...,” Yargıtay 14. CD., T. 26.02.2014, Esas. 2013/11714, Karar. 2014/2416, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:28/04/2021.

işlediği sırada akıl hastası olması durumunda yüksek güvenilirlikli sağlık kurumlarında koruma ve tedavi altına alınacaktır⁸⁹⁵. Ancak, burada işaret etmek gerekir ki; iftira edenin algılama ve irade yeteneği üzerinde işlediği hukuka aykırı fiil dolayısıyla sorumluluğu bakımından önem arzedecek bir etkisi olmayan nevrotik bozukluklar veya psikopati halinde irade yeteneğinin var olduğunun kabulü gerekmektedir⁸⁹⁶.

Buna karşılık, TCK m. 32/2. fıkrasına göre, maruz kaldığı akıl hastalığı müfterinin işlediği iftiranın hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğini etkilememiş ve ancak işlediği fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğini önemli derecede olmamakla birlikte azaltmışsa müfteri hakkında cezaya hükmedilecektir. Hükmedilecek ceza, altıda birden fazla olmamak üzere indirilebilecektir. Ayrıca belirtmek gerekir ki kanunkoyucu, madde metninde “*indirilebilir*” ibaresine yer vererek belirtilen oranda indirim yapıp yapmaması hususunda hâkime bir takdir yetkisi de vermiştir. Yine belirtmek gerekir ki, bu fıkra göre, maruz kaldığı akıl hastalığı nedeniyle müfterinin işlediği iftira ile ilgili olarak kusur yeteneği önemli derecede olmamakla birlikte azalmış bulunan bu kimse hakkında hükmedilen ceza, güvenlik tedbiri olarak uygulanabilecektir. Buna karşın mahkeme hükmettiği cezanın, cezaevinde değil de, “*süresi aynı olmak koşuluyla, kısmen veya tamamen, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri*”⁸⁹⁷ olarak da” çektirilmesine hükmedebilecektir. İfade edelim ki burada mahkeme verdiği cezayı güvenlik tedbirine çevirmemektedir. Burada sadece hükmedilen hapis cezasının infazı şeklinde bir değişiklik yapılmaktadır⁸⁹⁸. Mahkûm

⁸⁹⁵ “Sanık ...'in, mağdur ...'a yönelik eyleminin sübutu kabul, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinin, “atipik affektif bozukluk” denilen akıl hastalığı tespit edilen sanığın ceza ehliyetinin olmadığına ilişkin raporuna göre, cezai sorumluluğuna müessir, şuur ve hareket serbestisini ortadan kaldıracak mahiyet ve derecede olan ve psikotik bir tablo içinde olduğu anlaşılan sanık hakkında, TCK'nun 32/1. maddesi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına ve sanığın aynı Kanununun 57/1. maddesi uyarınca **yüksek güvenilirlikli sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınmasına** dair verilen kararda düzeltme nedenleri dışında isabetsizlik görülmemiş olduğundan...” Yargıtay 1. CD., T. 14.02.2018, Esas. 2016/4953, Karar. 2018/552, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:28/04/2021.

⁸⁹⁶ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 413; “Ruh sağlığı bilimine göre, kişide kaygı, korku, gerilim ve sıkıntı halini ifade eden anksiyete, kişinin dış ortama uyumu sırasında geliştirdiği koruyucu bir tepki olarak kabul edilmiş, Türkçede de kaygı, bunaltı, iç sıkıntısı, stres gibi sözcüklerle tanımlanmaya çalışılmıştır. Anksiyete, her insan tarafından bazı durumlarda yaşanabilecek bir duygu olup, esasen; denetim dışına çıkıp kişinin işlevselliğini aksatmadığı sürece insanın gerek bireysel gerekse toplumsal adaptasyonu için belli ölçüde anksiyetenin de gerekli olduğu konunun uzmanları tarafından kabul edilmektedir.” Buna göre anksiyete, ceza sorumluluğunu etkileyen bir akıl hastalığı olarak kabul edilmemiştir. Yargıtay CGK., T. 20.03.2012, Esas. 2011/1-451, Karar. 2012/115, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:30/04/2021.

⁸⁹⁷ Özgenç, akıl hastalarına ilişkin güvenlik tedbiri olarak uygulanmasının gerekçesini, kişinin toplum bakımından oluşturduğu tehlikeyi önlemek ve topluma yeniden kazandırılmasını sağlamak olduğunu ifade etmektedir. Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 416.

⁸⁹⁸ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 316; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 416.

olunan ceza infaz kurumunda değil, yüksek güvenlikli sağlık kurumlarında kalmak suretiyle infaz edilmiş sayılmaktadır. Ancak hükmedilen ceza akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri olarak infaz edilirken, iftira suçu failinin güvenlik tedbirlerinin gereklerine aykırı hareket etmesi halinde mahkeme cezanın cezaevinde çektirilmesine de karar verebilir⁸⁹⁹.

Çalışma konumuz olan suçu işleyen failin akıl hastası olup olmadığının tespiti CMK'nın 74. maddesi uyarınca belirlenecektir⁹⁰⁰. Yine akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan iftiracıya ceza verilmeyecektir. Bu durumda akıl hastaları hakkında kusurun bulunmaması nedeniyle ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilecektir (bkz. CMK m. 223/3). Öte yandan soruşturma sırasında şüphelinin kusur yeteneği ve ceza sorumluluğu bulunmadığını tespit eden C. Savcısı, iftira eden hakkında CMK'nın 171. maddesi gereğince kovuşturmayaya yer olmadığı kararı da verebilecektir⁹⁰¹.

4.1.2.5. Geçici Nedenler, Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisi Altında Olma

Geçici bir nedenle ya da iradi dışı alınan alkol veya uyuşturucu maddenin etkisinde olma hali TCK'nın 34. maddesinde; *“Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez”*⁹⁰². *İradi olarak alınan alkol veya uyuşturucu*

⁸⁹⁹ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 416.

⁹⁰⁰ *“Cezai ehliyetinin bulunmadığı ileri sürülen sanığın CMK.nun 74. maddesi uyarınca gözlem altına alınmasına karar verildikten sonra TCK. Nun 32. maddesi kapsamında suç tarihinde işlediği fiillerin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğini ortadan kaldıran veya bu fiille ilgili davranışlarını yönlendirme yeteneğinin önemli derecede azalmasına yol açan bir akıl hastalığı ve yüklenen suçlar yönünden cezai ehliyetinin bulunup bulunmadığı konusunda Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesinden ya da Adli Tıp Kurumundan rapor alınarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, 02.09.2009 tarihinde başka bir suç nedeniyle alınmış olan rapora dayanılarak eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması, yasaya aykırı,”* Yargıtay 8. CD., T.02.10.2017, Esas. 2017/9121, Karar. 2017/10720, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr, e.t:28/04/2021>.

⁹⁰¹ *“Kişinin akıl hastası olup olmadığının sağlık kuruluşlarınca saptanması işlemi sırasında gözlem altına alınması da zorunlu değildir. CMK. nun 74. maddesinde düzenlenen ve özgürlüğü kısıtlayan bir işlem olan gözlem altına alma, ancak bilirkişinin uygun görüşü doğrultusunda ve gerektiğinde başvurulabilecek bir kontrol yöntemidir. Öte yandan, soruşturma sırasında şüphelinin kusur yeteneği ve ceza sorumluluğu bulunmadığını saptayan Cumhuriyet Savcısı, şüpheli hakkında CMK. Nun 171. maddesine göre kovuşturmayaya yer olmadığına karar verebilecek, ayrıca şüpheli hakkında koruma ve tedavi kararı verilmesi bakımından Sulh Ceza Hakimliği'ne de başvurabilecektir...”* Yargıtay 9. CD., T. 30.12.2008, Esas. 2008/6230, Karar. 2009/1, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr, e.t:28/04/2021>.

⁹⁰² *“Sar'ahlılarda görülen öfkeli mizaç ve suç yatkınlığını arttırıcı agresif amotif yapının, geçici sebep niteliğini taşıyıp taşımadığının bu konuda en yetkili ve son merci olan Adli Tıp Meclisinden sorularak,*

madde etkisinde suç işleyen kişi hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz” şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme gereğince, failin işlediği fiilden dolayı hiçbir kusurunun bulunmadığının kabul edilebilmesi için, geçici nedenin veya irade dışı alınan alkol ve uyuşturucu maddenin, failin işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını ortadan kaldırması veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğini önemli derecede azaltmış olması gerekir⁹⁰³.

Geçici neden kavramına girebilecek hususların nelerden ibaret olduğunu önceden tespit etmek mümkün değildir. Bu itibarla kusur yeteneğini ortadan kaldıran ve akıl hastalığı gibi devamlılık arz etmeyen herhangi bir durum geçici nedendir. Bu tür geçici nedenlere, ateşli hastalık, hipnotizma, zehirlenme, iradi dışı oluşan sarhoşluk hali, uyku hali, sar’a nöbeti, gebelik sonrası ortaya çıkan psikozlar, diyabet vb. gibi durumlar örnek olarak gösterilebilir⁹⁰⁴. Zira kanunkoyucu, geçici nedenleri sayma yoluna gitmemiştir. Ayrıca bu hallerin kusur yeteneği üzerinde etkide bulunarak kusuru ortadan kaldırmaları halinde, bir kimsenin cezai sorumluluğundan söz edilemeyecektir. Ancak bu geçici nedenin söz konusu olabilmesi için, failin, bu halin ortaya çıkmasında hiçbir kusurunun bulunmaması gerekmektedir⁹⁰⁵. Misal vermek gerekirse, zorla uyuşturucu enjekte edilmesi suretiyle sarhoş olan O, karakola giderek söz konusu suçu işlemeyen ve masum olan eniştesi B’nin kendisinin evinden altın ve paralarını çaldığını söylemesi hali iftira suçunu oluşturacaktır. Ancak O’nun sarhoş olmasında kendisinin herhangi bir kusuru bulunmadığından iftira dolayısıyla cezai sorumluluğu söz konusu olmayacaktır. Kaldı ki burada O’nun irade dışı sarhoşluğundan söz edebilmek için kendisinin sarhoş olmasında veya uyuşturucu madde etkisi altında kalmasında taksirinin dahi olmaması gereklidir. Şayet O, sarhoş olma durumunun meydana gelmesine kasten veya taksirle sebebiyet vermiş olur ise, artık geçici bir nedenin varlığından ve bu durumun kusur yeteneğini ortadan kaldırdığından söz edilmeyecek ve iftira suçundan sorumlu tutulacaktır. Yine belirtmek gerekir ki, kasten veya taksirli olarak geçici bir nedenin ortaya çıkmasına sebep olan kimse, fiili işlediği sırada kusur yeteneği varmış gibi cezalandırılır. Geçici nedenler bakımından bu şart kanunumuzda açıkça belirtilmeyen *actio liberae in causa* (sebebinde serbest hareketler)⁹⁰⁶ kuramının bir sonucudur. Bu kurama göre işlenen suçtan dolayı failin sorumluluğu yoluna gidilmektedir.

tahfif hususu açıklığa kavuşturulduktan sonra sonucuna göre uygulama yapılmasında yasal zorunluluk bulunduğundan...” Yargıtay CGK., T. 27.02.1984, Esas. 1983/1-416, Karar. 1984/79, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:30/04/2021.

⁹⁰³ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 318.

⁹⁰⁴ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 317.

⁹⁰⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 544.

⁹⁰⁶ Bu kuram hakkında detaylı bilgi için bkz. Yener Ünver, **Sebebinde Serbest Hareketler Kuramı**, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, İstanbul 1999, s. 801 vd.

TCK'nın 34.üncü maddesinin 2.nci fıkrasında düzenlenen diğer bir durum ise, iradi olarak alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle suç işleyen kişi hakkında birinci fıkra hükmünün uygulanamayacağıdır. Dolayısıyla kastettiği iftira suçunu işlemek düşüncesiyle, alkol veya uyuşturucu madde alan bir kimsenin cezai mesuliyeti tamdır ve bu maddelerin etkisinde olma halinden faydalanması mümkün değildir. Zira kanun isteyerek alınan alkol veya uyuşturucu maddenin kusur yeteneği üzerindeki etkisini kabul etmemektedir⁹⁰⁷. Öte yandan fail bana bir şey olmaz alkol bana dokunmaz diyerek, alkol almaya başlar ve sarhoş olmak istemediği halde aldığı alkol sonucu sarhoş olur ise bu durumda, taksirli sarhoşluk hali söz konusu olacaktır⁹⁰⁸. Taksirle sarhoş olan müfterinin işlediği iftira suçunda, hakkında TCK'nın 34/1. fıkrası uygulanmayacak ve işlediği iftira suçundan dolayı sorumlu tutulacaktır.

Bu durumda bulunan sanığa TCK'nın m. 34 gereğince ceza tayin edilmesi mümkün olmadığından, hakkında CMK m. 223/3-a uyarınca “ceza verilmesine yer olmadığı” kararı verilecektir.

4.1.2.6. Sağır ve Dilsizlik

4.1.2.6.1. Genel Olarak

İnsanın işitme yeteneğine doğuştan sahip olmaması veya küçük yaştan itibaren bu yeteneğini yitirmesi dolayısıyla, konuşma yeteneği de gelişmemektedir. İşitme ve konuşma yeteneğine hiç sahip olmayan kişinin algılama yeteneğinin de yeterince gelişmeyeceği kabul edilmektedir⁹⁰⁹. Bu nedenle, Ceza Kanunu'nda sağır ve dilsizlerin kusur yeteneği hakkında özel hükümler belirlenmiştir. 5237 sayılı TCK'da, işitme ve konuşma yeteneğine sahip olmayan bireyler için üç dönem belirlenerek her dönem için farklı sonuçlar öngörülmüştür (TCK m. 33; ÇKK m. 5,11,36)⁹¹⁰.

Birinci dönem, on beş yaşın bitirilmesine, *ikinci dönem*, on beş yaşın doldurulmasından on sekiz yaşın bitirilmesine, *üçüncü dönem*, on sekiz yaşın doldurulmasından yirmi bir yaşın bitirilmesine kadar olan dönemdir. Yirmi bir yaşını doldurmuş olan sağır ve dilsiz bireylerin ceza sorumluluğu ise tamdır. Gerekli görüldüğünde bu kimseler hakkında işledikleri iftira suçundan dolayı algılama veya

⁹⁰⁷ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 515.

⁹⁰⁸ Erol, s. 182.

⁹⁰⁹ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 416; Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 312.

⁹¹⁰ Centel/Zafer/Çakmut, s. 392.

irade yeteneklerinin bulunup bulunmadığı konusunda akıl hastalarına ilişkin sorumluluk rejimi göz önünde bulundurulabilir.

4.1.2.6.2. 0-15 Yaş Dönemi

İftira suçunu işlediği sırada on beş yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsiz çocuklar, kusur yeteneğine sahip değildir. Bu dönemdeki sağır ve dilsiz çocukların iftira suçundan dolayı cezai sorumlulukları da bulunmamaktadır. Bu kişiler hakkında, iftira suçundan dolayı kovuşturma da yapılamaz; ancak, bu bireyler hakkında işlemiş oldukları iftira suçu dolayısıyla çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir (TCK m. 33/1; ÇKK m. 5,11,36).

Çocuk Koruma Kanunu'nda bu yaş grubundaki çocuklara uygulanacak koruyucu ve destekleyici tedbirlerin neler olduğu gösterilmiştir (Bkz. ÇKK m. 5).

4.1.2.6.3. 15-18 Yaş Dönemi

İftira fiilini işlediği sırada on beş yaşını bitirmiş, ancak onsekiz yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsiz çocuklar hakkında soruşturma yapılabilir. Öncelikle bu çocuğun işlediği iftira fiilinin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama veya davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olup olmadığı araştırılır. Daha sonra, elde edilen neticeye göre, farklı muamele gösterilir (TCK m. 31/2, 33).

Bu bireyin gerçekleştirdiği iftira fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama veya davranışlarını yönlendirme yeteneği yoksa kendisine TCK m. 33 gereğince ceza tayin edilmesi mümkün değildir. Mahkeme, kusurun bulunmaması nedeniyle, CMK m. 223/3 uyarınca “ceza verilmesine yer olmadığına” karar verir. Ancak bu dönem sağır ve dilsizler hakkında, çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. Bu dönemdeki sağır ve dilsizlerin, yaptığı iftira fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama veya davranışlarını yönlendirme yeteneği tespit edilecek olunursa işlemiş oldukları iftira suçundan bu kimselere ceza verilecektir. Bu cezalar, oniki-onbeş yaş arasındaki çocuklara verilen cezalar gibi indirilecektir (bkz. TCK m. 31/2).

4.1.2.6.4. 18-21 Yaş Dönemi

İftira suçunu işlediği sırada on sekiz yaşını bitirmiş olup da yirmi bir yaşını tamamlamamış olan sağır ve dilsiz faile ceza verilir. Masum kimseye iftira eden bu kimse hakkında işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını

yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmiş olup olmadığına bakılmaksızın cezasının üçte biri indirilir ve bu hâlde verilecek özgürlüğü bağlayıcı hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz (bkz. TCK m. 33).

4.1.2.7. Haksız Tahrik⁹¹¹

Kusurluluğu azaltan bir neden olarak haksız tahrik, cezayı azaltıcı kişisel ve genel yasal nedendir⁹¹². 5237 sayılı TCK'nın 29. maddesinde haksız tahrik: “*Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onsekiz yıldan yirmidört yıla ve müebbet hapis cezası yerine oniki yıldan onsekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.*” şeklinde düzenlenmiştir⁹¹³. Buna göre, haksız bir fiilin meydana getirdiği öfke veya gazabın etkisi altında suç işleyen kişiye daha az ceza verilmektedir. Bu durumda fail, daha az kusurlu sayılmaktadır. Zira haksız tahrikin kişide oluşturduğu hiddet nedeniyle, irade özgürlüğünün azaldığı ve mağdurun haksız hareketiyle suça sebep olduğu dikkate alınır⁹¹⁴. Dolayısıyla haksız tahrik, failin kusurunu tamamen ortadan kaldırmayıp sadece azaltmaktadır. Öte yandan fiilin haksızlık muhtevasında bir azalma da söz konusu değildir⁹¹⁵.

Hukukumuzda haksız tahrikin varlığından söz edilebilmesi için birtakım şartların bulunması gerekmektedir. Bunlar: 1) Tahrik nedeni oluşturan bir haksız fiilin bulunması, 2) Suçun gazap veya şiddetli elemin etkisi altında işlenmesi, 3) Haksız tahriki oluşturan fiil ile suç arasında nedensellik bağının bulunması, 4) İşlenen suçun hiddet veya şiddetli elem halinin bir tepkisi olmalı, 5) Haksız tahrik eylemi fiili işleyen

⁹¹¹ “*Haksız tahrik; failin haksız bir fiilin doğurduğu öfke ve elemin etkisi altında hareket ederek suç işlemesidir.*” Yargıtay CGK, T. 31.10.1994, Esas. 1994/1-225, Karar. 1994/250, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:01/05/2021.

⁹¹² Centel/Zafer/Çakmut, s. 418.

⁹¹³ 765 sayılı eski TCK'nın 51. maddesinde haksız tahrik; “*Bir kimse haksız bir tahrikin husule getirdiği gazap veya şedit bir elemin tesiri altında bir suç işler ve bu suç ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasını müstelzim bulunursa müebbet ağır hapis cezasına ve müebbet ağır hapis cezasını müstelzim bulunursa yirmi dört sene ağır hapis cezasına mahkûm olur. Sair hallerde işlenen suçun cezasının dörtte biri indirilir. Tahrik ağır ve şiddetli olursa ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası yerine yirmi dört sene ve müebbet ağır hapis cezası yerine on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir. Sair cezaların yarısından üçte ikisine kadarı indirilir*” şeklinde düzenlenmiştir.

⁹¹⁴ Centel/Zafer/Çakmut, s. 418; Timur Demirbaş, **Türk Ceza Kanunu'nda Özel Haksız Tahrik Halleri**, İstanbul 1985, s. 35.

⁹¹⁵ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 452; Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 345.

kimseye yönelmiş olmalıdır⁹¹⁶. Tüm bunlara rağmen kişi, kendi haksız davranışıyla olaya sebebiyet vermiş olur ise; artık haksız tahrikin varlığından söz edilemeyecektir⁹¹⁷.

Kanunkoyucu, haksız tahrike ilişkin TCK'nın 29. maddesini kanunun genel kısmında düzenlemiş olmakla, ceza sorumluluğunu azaltan bu nedenin herhangi bir ayırım yapılmadan bütün suçlar ve kişiler bakımından uygulanabileceğini öngörmüştür⁹¹⁸. Ancak bazı suçların niteliği itibarıyla haksız tahrik altında işlenmeye elverişli olmadığı kabul edilmektedir⁹¹⁹. Yine Yargıtay taksirli suçlar bakımından haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı içtihadında da bulunmuştur⁹²⁰. Yine belirtmek gerekir ki Yargıtay, asıl amaca ulaşmak için failin göze aldığı, olursa olsun dediği tali neticeler bakımından yaptığı değerlendirmelerde, haksız tahrikin bulunmadığına da karar vermektedir⁹²¹. Bu itibarla olası kast ile işlenen suçlarda haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığını kabul etmektedir⁹²².

⁹¹⁶ Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 433-441; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s.453-457; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 517-527; Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 347-351.

⁹¹⁷ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 455; “*Yerleşmiş yargısal kararlarda kabul edildiği üzere gerek fail gerekse maktulün karşılıklı haksız davranışlarda bulunması halinde, tahrik uygulamasında kural olarak, haksız bir eylem ile maktulü tahrik eden fail, karşılaştığı tepkiden dolayı tahrik altında kaldığını ileri süremez. Ancak maruz kaldığı tepki, kendi gerçekleştirdiği eylemle karşılaştırıldığında aşırı bir hal almışsa, başka bir deyişle tepkide açık bir oransızlık varsa, bu tepkinin artık başına haksız bir nitelik alması sebebiyle fail bakımından haksız tahrik oluşturduğu kabul edilmelidir.*” Yargıtay CGK, T. 18.12.2012, Esas. 2012/1-1288, Karar. 2012/1856, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:01/05/2021.

⁹¹⁸ Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 431; Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 346; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 503; Zeynel T. Kangal, “Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik”, **EÜHFĐ**, C. XIV, S. 3-4, Y. 2010, s. 20.

⁹¹⁹ “*Zorla ırza geçme ve yağma suçlarından haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün bulunmadığı halde tahrik nedeniyle cezadan indirim yapılmak suretiyle noksan ceza tayini,*” Yargıtay 5.CD., T. 29.03.2006, Esas. 2006/402, Karar. 2006/2577; Ayrıca bkz. Yargıtay 8. CD., T. 01.01.1978, Esas. 1977/5535, Karar. 1978/199, (**Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:01/05/2021).

⁹²⁰ “*Toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanığın suçunun sübutu kabul, oluşa ve soruşturma sonuçlarına uygun şekilde suçun niteliği tayin, tahrik dışında cezayı azaltıcı nedenin niteliği takdir kılınmış, savunması inandırıcı gerekçelerle kısmen reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümde bozma nedeni dışında isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanık müdafinin sübut bulunmadığına vesaireye yönelen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddine, Ancak; Oluş ve kabule göre; taksirli suçlarda tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı düşünülmeden, tahrik nedeniyle cezadan indirim yapılması suretiyle eksik ceza tayini,*” Yargıtay 1. CD., T. 01.12.2008, Esas. 2008/5346, Karar. 2008/7646, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:01/05/2021; “*Maktuldeki yaraların 5237 sayılı TCK. 'nun 86/2. Maddesi seviyesinde kaldığı için aynı yasanın 22/2. Maddesi aracılığı ile 85. Maddesi uygulandığına göre taksirle işlenen adan öldürme suçlarında haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilme suretiyle sanığa eksik ceza tayini...*” Yargıtay 1. CD., T. 16.05.2007, Esas. 2007/2703, Karar. 2007/3776 (aktaran: Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 514, dn. 160).

⁹²¹ Burcu Demren Dönmez, “*Ceza Sorumluluğunu Azaltan Bir Neden Olarak Haksız Tahrik*”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 71, S. 1, İstanbul 2013, s. 279.

⁹²² “*...Olası kastla işlenen suçlarda tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı gözetilmeden yazılı şekilde uygulama yapılarak eksik ceza tayini, yasaya aykırıdır.*” Yargıtay 1. CD., T. 24.06.2009, Esas. 2008/9018, Karar. 2009/3855, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:01/05/2021.

Doktrinde, iftira suçunda haksız tahrik kurumunun uygulanıp uygulanamayacağı hususu tartışmalıdır. Bir görüşe göre, iftira suçu için haksız tahrik her zaman mümkündür. Kasten yaralama veya ağır hakaret üzerine hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında kalan bir kimsenin emniyete giderek, o kişi hakkında şikâyette bulunması ve şikâyetin asılsız olduğunun anlaşılması halinde sorun açıkça ortadadır. Zira ortada bir suç mağduru olması sebebiyle haksız tahrikin düşünülmemesi için herhangi bir sebep yoktur⁹²³. Doktrinde diğer bir görüşe göre ise, kanun iftira suçunu muayyen bir kişiye karşı işlenen suçlar arasında düzenlemeyerek bu suçu adliyeye karşı suçlar başlığı altında düzenlemiştir. Bu nedenle mağdurun müfteriyi haksız yere tahrik etmiş olması, mağdura karşı değil adliyeye karşı işlenmiş bir suçun cezasının indirilmemesi, kanunun genel fikir ve mantıki düzenlemesine daha uygun olacağı savunulmuştur⁹²⁴. *Meran* ise, iftira suçunun varlığı ile korunanın sadece adliye olmayıp, aynı zamanda kişilerin onur ve şerefleri olması nedeniyle haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının daha doğru olacağını ifade etmiştir⁹²⁵.

Kanaatimizce, iftira suçu bakımından haksız tahrik hükümleri uygulanmalıdır. Zira haksız tahrik, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümler içerisinde yer almakta olup niteliği itibariyle elverişli bulunan bütün suçlar için uygulanma kabiliyeti olan genel bir kusurluluğu etkileyen nedendir⁹²⁶. Ayrıca, kanunkoyucu haksız tahrik hükümlerinin bu suçta uygulanmayacağına ilişkin herhangi bir sınırlama da yapmış değildir. Eğer kanunkoyucu böyle bir sınırlamanın olmasını isteseydi haksız tahrik kurumunu ceza kanununun genel hükümlerinde değil, diğer ülke ceza kanunlarında olduğu gibi⁹²⁷ konuyu sadece bazı suç tipleri bakımından özel hükümler kısmında düzenlerdi. Fakat kanunkoyucu böyle bir sınırlama yapmayı tercih etmemiştir. Bu nedenle haksız tahrikin şartlarının her somut olay bakımından özel olarak değerlendirilerek incelenmesi gerektiğinden ve iftira suçu açısından haksız tahrik müessesesinin uygulanmasını engelleyen hiçbir hukuki ve kanuni bir düzenlemede bulunmadığından, kusurluluğa etki eden hal olan haksız tahrik kurumu bu suç bakımından da uygulama alanı bulacaktır⁹²⁸.

⁹²³ Yiğitbaş, s. 849

⁹²⁴ Erem/Toroslu, s. 207; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 508.

⁹²⁵ Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 242; Bu düşüncenin gerekçesine yönelik eleştiri için bkz. Ünver, **İftira**, s.110.

⁹²⁶ Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 431; Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 346; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 503; Kangal, **Haksız Tahrik**, s. 20.

⁹²⁷ Haksız tahrik kurumunun karşılaştırmalı hukuktaki yeri hakkında bkz. Kangal, **Haksız Tahrik**, s. 22-27.

⁹²⁸ Aynı yönde bkz. Ünver, **İftira**, s. 110.

4.1.2.8. Yaş Küçüklüğü

Kişinin, davranışının, toplumdaki değer yargılarına uygun olup olmadığını idrak edebilme ve bu doğrultuda davranışlarını yönlendirebilme yeteneği, insanın bedeni ve fiziki gelişimine paralel bir şekilde ortaya çıkmaktadır⁹²⁹. Zira yaşı küçük bireyler, büyükler gibi doğruyu yanlıştan, haklıyı haksızdan, iyiyi kötüden, ayırabilme yeteneğine ya hiç sahip değillerdir ya da temyiz kudreti kendilerinde tam anlamıyla gelişmemiştir⁹³⁰. Gerçekten insanın fiziki gelişimiyle beraber, onun toplumun değer yargılarını idrak edebilme yeteneği de gelişmektedir⁹³¹. Bu bakımdan isnat kabiliyeti ile yaş arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır⁹³².

Kusur yeteneği üzerinde etkili olan nedenlerin başında yaş küçüklüğü gelmektedir⁹³³. Yaş küçüklüğünün kusur yeteneğini azaltıcı veya kaldırıcı etkide bulunmasının sebebi, anlayabilme ve isteyebilme gücünün ancak zamanla ve yaşın ilerlemesiyle olgunluğa erişmesidir⁹³⁴.

Çeşitli yaş kategorileri belirlenmek suretiyle, çocukların kusur yeteneği ve yaş küçüklüğünün ceza sorumluluğu üzerindeki etkisi, TCK'nın 31. maddesinde düzenlenmeye tabi tutulmuştur⁹³⁵. Bu düzenlemede çocuklar üç kategoriye ayrılmış ve her yaş grubunda yer alan çocukların kusur yeteneği ve ceza sorumluluğu konusu açıkça belirtilmiştir. Burada ifade etmek gerekir ki TCK düzenlemesinde yaşın, ceza sorumluluğu üzerindeki etkisi on sekiz yaşın bitirilmesine kadar kabul edilmiştir. Bu yaşın tamamlanmasından sonra kişinin yaşı ne olursa olsun artık yaşın, kusur yeteneği üzerinde bir etkisi söz konusu olmayacaktır⁹³⁶.

TCK'nın 31. maddesinin 1. fıkrasına göre, iftira suçunu işlediği sırada oniki yaşını bitirmemiş olan çocukların kusur yeteneği bulunmadığından bu çocuklar hakkında iftira suçundan dolayı ceza kovuşturması yapılamaz; ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki kanunkoyucu, ceza kanununun 31/1. madde metninde "*uygulanabilir*" ibaresine yer vererek güvenlik tedbirlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hakkında hâkime takdir yetkisi tanımıştır. Bu yaş grubundaki

⁹²⁹ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 306.

⁹³⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 527.

⁹³¹ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 306.

⁹³² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 527.

⁹³³ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 403.

⁹³⁴ Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 381.

⁹³⁵ Ayrıca bu konu 765 sayılı eski TCK'nın 53,54 ve 55. maddelerinde düzenlenmişti.

⁹³⁶ Detaylı bilgi için bkz. Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 306 vd; Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 381 vd; Centel/Zafer/Çakmut, s. 380 vd; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 527 vd; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 403 vd; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 270

çocuklara özgü koruyucu ve eğitici nitelikteki bu güvenlik tedbirlerinin nelerden ibaret olduğu ve nasıl uygulanacağı TCK'nın yollamasıyla (m. 56) ilgili kanun olan ÇKK'da (m. 11, 5) düzenlenmiş bulunmaktadır. Dikkat edilmelidir ki, bu dönemdeki çocuklar hakkında kovuşturma yapılması yasaklanmışsa da soruşturma işlemleri yapılabilecektir. Yine belirtmek gerekir ki bu yaş grubuna giren çocukların kusur yeteneğinin olup olmadığını araştırmaya gerek yoktur. Çocuğun, iftira teşkil eden hukuka aykırı fiil isnadını işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olduğunun tespiti halinde; bu çocuğun gerçekten işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabilme ve davranışlarını bu doğrultuda yönlendirebilme yeteneğine sahip olup olmadığının tespiti yapılmayacaktır. Kanunkoyucu izlediği suç siyaseti gereğince, bu yaşın altındaki çocukların cezalandırılmalarının onların suç işlemelerini önlemek ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak bakımından bir faydasının olmayacağını kabul ederek, bu yaşın altındaki çocukların cezalandırılmamalarını kabul etmiştir⁹³⁷.

Kanun, belli bir yaş grubuna giren çocuklar bakımından algılama ve irade yeteneğinin her somut olayda irdelenmesi gerektiğini ve varılan neticeye göre, çocuk hakkında güvenlik tedbirine veya cezaya hükmolunması gerektiği yönünde düzenleme yapmaktadır (m. 31/2). Bu yaş grubunu, fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış ve fakat onbeş yaşını bitirmiş olan çocuklar oluşturmaktadır⁹³⁸. Dolayısıyla bu yaş grubundaki çocuğun, iftira fiilini işlediği sırada, on iki yaşını tamamlamış olup da on beş yaşını bitirmemiş olması ve iftira fiilinin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını bu doğrultuda yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde iftira suçundan cezai sorumluluğu bulunmamaktadır. Böyle bir durumda CMK m. 223/3,a uyarınca “ceza verilmesine yer olmadığına” karar verilir. Fakat bu dönemdeki çocuklar hakkında mahkemece çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur(m. 31/2). Burada belirtmek gerekir ki, birinci yaş grubundaki çocuklardan farklı olarak, bu gruba giren çocuklar hakkında mahkeme güvenlik tedbirini uygulayıp uygulamama konusunda takdir yetkisine sahip değildir⁹³⁹. Zira ilgili madde metninde “*hükmolunur*” ibaresi emredici niteliktedir. Buna karşılık mahkeme, bu yaş grubundaki çocuğun işlediği iftira fiilinin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olduğuna kanaat getirirse, bu kişiler hakkında iftiradan dolayı cezaya hükmedecektir. Ancak, iftira

⁹³⁷ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, s. 404.

⁹³⁸ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, s. 405.

⁹³⁹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 309.

suçundan dolayı yapılan yargılama neticesinde bu suçu işlediği tespit edilen çocuk hakkında iftiradan dolayı hükmedilecek ceza m. 31/2. fıkrasında belirtilen miktar ve oranlarda indirim yapılarak hükmolunacaktır.

Yaş küçüklüğü bakımından üçüncü kategoriyi, hukuka aykırı fiili işlediği sırada onbeş yaşını tamamlamış olup da on sekiz yaşını bitirmemiş olan çocuklar oluşturmaktadır. Bu yaştaki çocuklar, normal şartlarda, işledikleri hukuka aykırı fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını kavrama ve bu doğrultuda davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahiptirler. Bu nedenle bu dönemdeki kişilerin kusur yeteneğine sahip olup olmadıkları araştırılmaz⁹⁴⁰. Bu dönemdeki gençlerin, iftira suçunu işlemeleri halinde bu suçtan dolayı haklarında kamu davası açılacak ve bu suçu işlediklerinin anlaşılması durumunda cezalandırılacaklardır (m. 31/3)⁹⁴¹. Fakat kanunkoyucu, TCK m. 31/3 düzenlemesi ile bu kişilerin topluma yeniden kazandırılmaları ve tekrar suç işlemelerinin önlenmesi amacıyla cezalarında indirim yapılmasını öngörmüştür. Ve bu halde verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz.

4.1.2.9. Kusurluluğu Etkileyen Hata Halleri

Kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan nedenlerin maddi şartlarındaki hata TCK'nın m. 30/3. fıkrasında; *“ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır”* şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan bir nedenin maddi şartlarının gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi bu hatasından yararlanacaktır. Bu durumdaki kişi, kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan nedenlerden birinin şartları somut olayda gerçekleşmediği halde, şartların gerçekleştiği konusunda yanılığa düşmektedir. Nitekim düştüğü bu yanılığa kaçınılmaz ise, fail bu hatasından yararlanacak ve cezalandırılmayacaktır⁹⁴². Zira kişi, hukuka uygunluk nedenlerinin ya da kusurluluğa etki eden nedenlerin varlığı hususunda hataya düşebilir. Örneğin, haber verme hakkını kullanan bir gazeteci, haberin gerçekliğine ilişkin gerekli tüm araştırmaları yapmış olmasına rağmen bu haberi

⁹⁴⁰ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 311.

⁹⁴¹ *“Bilindiği gibi, bir kimse, bitirdiği yani yıl olarak doldurduğu bir yaşın içinde olamaz. Adli Tıp Meclisi raporunda sanığın suç tarihi olan 2.12.1976 tarihinde 16 yaşını ikinci yarısı içinde olduğu belirtilmiştir. Buna göre sanık, suç tarihinde 15 yaşını bitirmiş ve fakat 16 yaşını bitirmemiştir. Başka bir deyişle, 15 yaş ile 16 yaş arasındaki zaman süreci içinde bulunmaktadır. İşte bu süreçte sanık 16 yaşın içindedir.”* Yargıtay CGK, T. 23.03.1981, Esas. 1981/18, Karar. 1981/103, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:02/05/2021.

⁹⁴² Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 357; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 563.

yayınlamışsa, daha sonradan kamuya duyurulan bu haberin gerçek olmadığını anlaşılması durumunda, yayınladığı haberin gerçekliği hususunda “kaçınılamaz” bir hataya düştüğünden, bu hatasından TCK’nın m. 30/3 hükmü gereğince istifade edecektir⁹⁴³. Bununla birlikte kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan bir nedenin maddi şartlarının gerçekleştiği hususunda *kaçınılabılır* bir hataya düşen kişi ise cezalandırılacaktır; fakat cezasında alt sınıra kadar indirim uygulanabilecektir⁹⁴⁴. Buna göre yukarıdaki örnekte gazeteci, yapacağı araştırma ile yayınladığı bu haberin gerçeklikle uyuşmadığını ortaya çıkarabilecek durumda ise yanılmasının kaçınılabılır bir hata olduğu kabul edilerek hukuka uygunluk sebebinden faydalanamayacaktır. Burada hatanın niteliği bakımından, gerek TCK’da düzenlenen kaçınılabılırlik-kaçınılamazlık gerekse öğreti ve uygulamamızın senelerce uyguladığı ve fakat kanun ile düzenlenmeyen esaslı-esassız hata ayırımından faydalanılarak çözüme kavuşturulmalıdır⁹⁴⁵.

Yargıtay verdiği bir kararında, gerçekte izah edildiği şekilde bir tehdit olmadığı halde, kendisinin bir kimse tarafından tehdit edildiği bilgisini kayınpederinden öğrenen failin o kimse hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunması karşısında, failin hakkını kullandığı ve eyleminin hukuka uygun olduğu içtihadında bulunmuştur⁹⁴⁶. Oysa burada doğrudan doğruya kullanılan bir hakkın icrası bulunmayıp, bir hukuka uygunluk nedeni olan hakkın icrasının varlığı konusunda kayınpederi tarafından yanıtılan bir kimsenin adli bir makama başvurusu olduğu dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Bu nedenle, TCK m. 30/3 uyarınca kaçınılmaz derecede hataya düşürüldüğü için, fiili yanılma kuralları gereğince, gerçekte olmayan bir hukuka uygunluk nedeninden failin yararlandırılması söz konusudur. Bu nedenle de eylemi hukuka uygun saymamak, ancak failin kusurluluğu ortadan kalktığı için, fail hakkında CMK’nın 223/3,b maddesi

⁹⁴³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 989.

⁹⁴⁴ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 474; “Somut olayda, öldürmeyi düşündüğü K. tarafından eşi kaçırılan sanığın haksız bir eylemin etkisiyle hareket ederek eylemi gerçekleştirdiği konusunda bir tereddüt bulunmamakta ise de, sanığın eylemini eşinin kaçırılmasının üzerinden bir yıl gibi uzun bir süre geçtikten sonra gerçekleştirmiş bulunması, daha önce eşini kaçıran K.’ı bir kez görmüş olması ve K. ile maktul arasında 6 yaş farkın bulunması hususları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın daha dikkatli ve özenli davranması durumunda öldürdüğü C.’in gerçek kimliğini anlayabileceği, bunun için de somut olay itibarıyla yeterli zamanının olduğu anlaşılmaktadır. **Bu itibarla, sanığın hatası kaçınılmaz nitelikte bir hata olmadığından, dolayısıyla sanığın hata hükümlerinden yararlanması mümkün bulunmadığından, sanık hakkında haksız tahrik hükümlerini uygulayan yerel mahkeme kararının bozulmasına ilişkin Özel Daire kararı isabetlidir.**” Yargıtay CGK., T. 24.12.2013, Esas. 2013/1-664, Karar. 2013/622, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:02/05/2021.

⁹⁴⁵ Ünver, **İftira**, s. 110; 765 sayılı eski TCK döneminde de aynı yönde düşünce için bkz. Dündar, s. 296-297.

⁹⁴⁶ Yargıtay CGK., T. 24.02.1998, Esas. 1998/364, Karar. 1998/57 (aktaran: Ünver, **İftira**, s. 98, dn. 220).

uyarınca fail hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilecektir. Eylem hukuka aykırı ve suç ve fakat fail kusurluluğu ortadan kaldıran bir hata hali içinde olduğu için kendisine ceza sorumluluğu yükletilmeyecektir.⁹⁴⁷

Kusurluluk açısından asıl olan, kişinin, gerçekleştirdiği fiilin hukuken tasvip edilmeyen bir fiil olduğunun bilincinde olmasıdır. Ancak işlenen fiilin suç olarak tanımlanmış olmasını bilmesi şart değildir. Zira işlediği fiilin maddi hukuka aykırılık arz ettiğini bilemeyebilir. Bu durum ise haksızlık yanlılığı olarak tanımlanmaktadır⁹⁴⁸. Burada failin haksızlığın maddiyatına ilişkin bilgisi tam olup yalnızca o hareketine izin verilmediğini bilmemektedir⁹⁴⁹. Ayrıca haksızlık yanlılığının kaçınılmaz olması durumunda, kusurluluk ortadan kalkacaktır. Nitekim bu hata, failin kusurunu ortadan kaldırmaktadır. Şayet gerçekleştirdiği fiilin haksızlık teşkil ettiği hususundaki hatası kaçınılabilir niteliğe sahip ise, kusurluluk kalkmayacak ve işlediği suçtan dolayı fail cezalandırılacaktır. Hatanın kaçınılmaz olup olmadığının belirlenmesinde, kişinin bilgi düzeyi, aldığı eğitim, içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre koşulları göz önünde bulundurulmalıdır⁹⁵⁰.

4.2. İftira Suçunun Nitelikli Halleri

4.2.1. Genel Açıklamalar

765 sayılı eski TCK'nın m. 285/2. fıkrası ve devamı fıkralarında, yapılan asılsız suç isnadının mağdur üzerinde doğurduğu zarar ya da zarar tehlikesi dikkate alınmak suretiyle daha ağır cezayı gerektiren nitelikli unsurlara yer verilmişti. 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesinin 2 ila 7. fıkralarında da benzer şekilde iftira sonucu, mağdurun uğradığı zarar dikkate alınmak suretiyle iftira suçundan hükmedilecek cezanın arttırılması hallerine yer veren düzenlemelere gidilmiştir. Buna göre, kanunun m. 267/1. fıkrasında iftira suçunun temel şekli düzenlenirken⁹⁵¹ ikinci fıkra ve

⁹⁴⁷ Ünver, **İftira**, s. 98-99.

⁹⁴⁸ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 475-476.

⁹⁴⁹ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 354.

⁹⁵⁰ Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 356.

⁹⁵¹ “katılanın Bilecik Barosu'na bağlı avukat olarak görev yaptığı, katılanın sanığın vermiş olduğu 24.03.2011 günlü, 03173 yevmiye nolu genel vekaletname ile vekillik görevini üstlendiği, olay tarihinde sanığın kiraladığı aracın maddi hasarlı trafik kazası yapması üzerine katılan aracılığıyla Sulh Hukuk Mahkemesi'nden hasar tespiti yaptırtmak istediği ancak katılanın bu tespiti yapmayarak görevini ihmal ettiği iddiasıyla Bilecik Barosu Başkanlığı'na şikayette bulunduğu, bu şikayetin sonucunda Bilecik Barosu Başkanlığı Yönetim Kurulu'nun 17.10.2012 tarihli kararıyla, sanığın iddialarının yerinde olmadığı kanaatiyle katılan hakkında disiplin soruşturması açılmasına yer olmadığına kararı verildiği, Bozüyük 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2012/82 Esas, 2013/62 Karar

takibeden fıkralarında bu suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış şekilleri düzenlenmiştir. Fiilin maddî eser ve delillerini uydurarak maddi iftirada bulunulması haline TCK m. 267/2’de yer verilerek cezanın yarı oranında arttırılması öngörülmüştür.

4.2.2. İftiranın Maddi Eser ve Delil Uydurularak Gerçekleşmesi

TCK’nın 267. madde 2. fıkrasında eylemin maddi eser ve delil uydurulmak kaydıyla maddi iftirada bulunulması durumunda verilecek ceza, şekli iftirayı düzenleyen aynı maddenin birinci fıkrası gereğince belirlenecek cezaya yarı oranında arttırılarak hükmolunacaktır. Yargıtay verdiği bir kararında, suçun işlendiği tarihte 155 polis ihbar hattını arayan ve mağdura satmış olduğu motosikletin çalıntı olduğunu söyleyen sanığın fiilinin, iftira suçunun maddi eser ve delil uydurma özelliği taşımadığının gözetilmediği bu sebeple TCK’nın 267. madde 2. fıkrası uyarınca cezanın arttırılmasına ilişkin verilen kararın kanuna aykırı olduğunu belirterek hükmün bozulmasına karar vermiştir. Yargıtay tarafından bu yönde karar verilmesi, sanığın yalnız beyandan ibaret olan ihbar ve şikâyetine konu fiilin maddi delil uydurulması olarak anlaşılmasının yanlış olduğu ortaya koyulmuştur⁹⁵².

Fiilin maddi eser ve delillerini uydurarak iftirada bulunulması biçiminde işlenen maddi iftiraya ilişkin açıklamalara çalışmamızın maddi iftira başlığı adı altında ayrıntılı olarak değinildiği için burada tekrar değinilmeyecektir.

4.2.3. Tutuklanma ya da Gözaltına Alınma

765 sayılı eski TCK’nın m. 285/2. fıkrasında, “*bu isnad kendine iftira olunan kimsenin tevkifi gibi şahsi hürriyeti bağliyan bir halin hudusuna sebep olmuşsa müfteri hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası hükmolunur*” denilmek suretiyle iftira suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşan haline yer verilmişti. Söz konusu düzenlemenin uygulandığı dönemde iftira eden, masum kimse hakkında “*şahsi hürriyeti bağliyan bir halin hudusuna sebep olmuşsa*”, müfteriye daha fazla ceza hükmedilmekteydi. Yani bu halin uygulanabilmesi için masum kimsenin asılsız isnattan

sayılı dosyasında sanık tarafından katılana karşı açılan alacak davasında ise sanığın delil tespiti için gereken masrafları katılana vermediği gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği, tanık ‘un sanığın iş ortağı olması ve aşamalarda değişen ve birbiriyle çelişen anlatımları nedeniyle beyanına itibar edilemeyeceğinin anlaşılması karşısında; sanığın eyleminin, yasal unsurları itibariyle TCK. Nın 267/1. maddesinde düzenlenen iftira suçunu oluşturduğu gözetilmeden, mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi,” Yargıtay 8. CD., T. 02.07.2020, Esas. 2018/11107, Karar. 2020/14905,

Kaynak: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/10/2021.

⁹⁵² Yargıtay 9. CD., T. 14.11.2013, Esas. 2013/10192, Karar. 2013/13882.

dolayı tutuklanması gerekiyordu. Yoksa bu kimsenin yokluğunda tutuklanma kararı verilmesi iftira eden bakımından bu fıkranın uygulanması için yeterli değildi. Burada belirtmek gerekir ki, madde metninde kişinin özgürlüğün kısıtlanmasına koruma tedbirlerinden “tutuklama” örnek gösterilmişti. Ayrıca Yargıtay CGK., 19.04.1982 tarih ve 1982/4-79 Esas, 1982/154 Karar sayılı içtihadında, “ ...Maddede yer alan “tevkifi gibi şahsi hürriyeti bağlayan bir halin hudusuna sebep olmuşsa” ibaresinin gözetim altına alma halini de kapsadığından kuşku yoktur. Zira göz altına alınan kişinin özgürlüğü de tevkifteki gibi tahdit edilmiş olmaktadır.” demek suretiyle, gözaltına alınan kişinin özgürlüğünün de kısıtladığını kabul etmişti⁹⁵³. Doktrin⁹⁵⁴, mülga kanun döneminde madde metninde yer alan “şahsi hürriyeti bağlayan hal” ibaresini geniş manada anlamaktaydı ve mağdurun sadece tutuklanma halini değil; zorla getirme (ihzar), yakalama, arama, el koyma gibi koruma tedbirlerinin uygulanmasının da şahsi hürriyeti sınırladığını kabul etmekteydi. Dolayısıyla daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halin (bkz. 765 sayılı eski TCK m. 285/2) uygulanması gerekmektedir⁹⁵⁵. Gerçekten de iftira eden asılsız isnadıyla hem adalet mekanizmasını hem de uygulanan şahsi hürriyeti sınırlayan tedbirlerle bizzat masum kimseyi zarara uğratmış olmaktadır.

TCK'nın 267. madde 4. fıkrasında, yüklenen eylemi gerçekleştirmediği için beraat etmiş ya da kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin karar verilen mağdurun bu eylem sebebiyle gözaltına alınma ya da tutuklanması durumunda iftira eden kişinin, aynı zamanda kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçuna yönelik hükümler çerçevesinde dolaylı fail sıfatıyla sorumlu olacağı belirtilmiştir. Bu nitelikli halin uygulanması her iki şartında beraber gerçekleşmiş olması ile mümkündür.

İftira sonucunda ortaya çıkan duruma göre faile iftira suçundan dolayı öngörülen müeyyidenin yanı sıra TCK'nın 109. maddesinde bulunan kişiyi hürriyetinden mahrum etme suçu içinde müeyyide uygulanacaktır. Bu durumda kişiyi hürriyetinden mahrum bırakmak suçundan fail, dolaylı fail olarak sorumlu olurken, iftira suçundan ise doğrudan fail konumunda sorumlu olacaktır. Aslında TCK'nın 267. maddesinin dördüncü fıkrası maddi içtima hükmü niteliğindedir⁹⁵⁶. Doktrinde bu düzenlemeyi bazı yazarlar, mağdura haksız isnatta bulunan failin, ayrıca kişiyi hürriyetinden mahrum bırakma suçu sebebiyle dolaylı sorumluluğunun olmasından dolayı eleştirmektedirler. Bu görüşü savunan Soyaslan'a göre, TCK m. 267/4 hükmü ile fail hem iftiradan hem de

⁹⁵³ Kaynak: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:13/04/2021.

⁹⁵⁴ Erem/Toroslu, s. 206; Önder, s. 308; Yiğitbaş, s. 840; Bayraktar, İftira, s. 202.

⁹⁵⁵ Önder, s. 308-309; Erem/Toroslu, s. 206; Bayraktar, İftira, s. 202; Yiğitbaş, s. 840.

⁹⁵⁶ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 2010, s. 7840.

ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan dolayı fail olarak sorumlu tutulmaktadır. Böyle bir ağırlaştırıcı neden bir fiile iki defa ceza verilmesi anlamına sebebiyet vermektedir. Yine bu görüşü savunan yazar, hükümde kullanılan dolaylı faillik kavramının isabetli olmadığını, failin iftira ettiği kişinin gözaltına alınacağını veya tutuklanacağını bilemeyeceğini ve faili böyle ikinci bir eylemden sorumlu tutmanın ceza hukukunun ilkeleriyle bağdaştırılamayacağını ifade etmek suretiyle eleştirmiştir⁹⁵⁷. Bu görüşü savunan diğer bir yazara göre, dolaylı fail TCK'nın 37. madde 2. fıkrasına göre suçun işlenmesinde başka birini araç olarak kullanın kişidir. İftira fiilinde ise, mağdurun gözaltına alınması veya tutuklanmasında bir başkası araç olarak kullanılmamıştır. Nitelikli halde sonuç sebebi ile ağırlaşmış suç hali bulunmaktadır. Failin kastedilenden daha ağır ya da başka bir sonuca sebep olması durumunda, bu durumdan sorumlu tutulması en azından taksirli hareket etmesini gerektirmektedir. Fail, bu fiili ile kastından daha ağır bir sonuç olan gözaltına alınma ya da tutuklanma önlemine neden olmaktadır. Sonucu öngörmesine karşın buna katlanarak iftira suçunu işlemektedir. Olası kast ile hürriyetten mahrum etme suçu işlenmektedir⁹⁵⁸. Kanunkoyucu bu düzenleme ile iftira suçu nedeniyle oluşan gözaltı ve tutuklama tedbirleri açısından failin kişiyi hürriyetinden yoksun kalma suçunu dolaylı fail olarak işlediğini kabul ederek bu suçun iftira suçunun içinde erimesini/kaybolmasını engellemek istemiştir. *Kanaatimizce* bu düzenleme, kanunkoyucunun asılsız isnatlar nedeniyle mağdur edilen kişilerin korunması amacına hizmet etmektedir. Madde kapsamında fail, hem iftira suçundan hem de kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan sorumlu tutulmaktadır. Böylelikle ilgili durum açısından, fikri içtima müessesesinin uygulanmasının önüne geçilmek istenmektedir. Kaldı ki kanunkoyucu, buna benzer düzenlemeleri 5237 sayılı TCK'nın m. 223/4, m. 224/2 ve m. 272/5 fıkralarında da yaparak faile, fikri içtima hükümlerinin uygulanmasının önüne geçmek istemiştir.

Ayrıca bu fıkra düzenleneni nitelikli halin iftira edene uygulanabilmesi için, asılsız isnat nedeniyle masum kimse hakkında başlatılan soruşturma ve kovuşturma neticesinde verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararının kesinleşmesinin gerekip gerekmediği yasada açıkça belirtilmemektedir. Doktrindeki bir görüşe göre, hukuk açısından, madde metni ileride değiştirilinceye kadar bu kararların kesinleşmiş

⁹⁵⁷ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 735; Bu yazara göre, dolaylı fail bir kimseyi (akıl hastası veya küçük) suç aleti olarak kullanarak ona bir suç işleyen kimsedir. Lakin bu hükümde böyle bir durum ise söz konusu değildir. Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 735.

⁹⁵⁸ Meran, *Adliye İlişkin Suçlar*, s. 245.

olması koşulunu kabul edip uygulamak gerekir. Yine bu maddenin sekizinci fıkrasındaki dava zamanaşımının başlangıcına dair özel hüküm kesinleşme kaydının aranmasını açıklamaya tek başına yeterli değildir. Nitekim bu hüküm sadece zamanaşımının başlangıcı ile ilgili olup, iftira eyleminde bu fıkradaki nitelikli halin uygulanmasını gerektiren maddi vakanın varlığı ya da yokluğu ile ilgili bir durum değildir⁹⁵⁹. Doktrindeki diğer bir görüşe göre de, kovuşturmayaya yer olmadığına dair ve beraat kararlarının kesinleşmesi gerekmektedir. Takipsizlik kararının itirazen kaldırılması ya da yeni deliller elde edilmesi üzerine iddianame tanzim edilerek kamu davası açılmaktadır. Bu açıdan takipsizlik kararı esasen cezalandırmayı önleyen bir karar olmadığı gibi bu kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın itirazen kaldırılması ve yeni deliller elde edilmesi durumunda da fiilin esas itibariyle sonradan da olsa bir suçun varlığı ortaya çıkmaktadır⁹⁶⁰.

5271 sayılı CMK'nın birinci kitabının dördüncü kısmında koruma tedbirleri (bkz. 90 ile 140.ıncı maddeleri arasında) hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında koruma tedbirlerini yakalama, gözaltına alma, tutuklama, gizli soruşturmacı ve teknik araçlarla izleme, adli kontrol, arama, el koyma, şirket yönetimi için kayyım tayini şeklinde sıralamak mümkündür. TCK'nın 267/4 hükmü uyarınca, haksız isnat dolayısıyla hakkında soruşturma ve kovuşturma başladıktan sonra masum olduğu anlaşılan kişi hakkında gözaltına alma ve tutuklanma dışında yukarıda sayılan diğer koruma tedbirlerinden birine başvurulması halinde (örneğin, el koyma, arama, şirket yönetimi için kayyım tayini gibi) fail bu nitelikli halden dolayı cezalandırılacak mıdır? İftira suçunun mağduru hakkında tutuklanma veya gözaltına alma dışındaki diğer koruma tedbirlerinden birinin uygulanması durumunda mağdurun özgürlüğü kısıtlanmamaktadır. Zira tutuklanma veya gözaltına alma dışındaki diğer koruma tedbirleri kişinin özgürlüğünü kısıtlayan niteliğe sahip değildir. Bu nedenle, iftirasıyla diğer tedbirlerin uygulanmasına sebep olan faili, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan dolayı fail olarak sorumlu tutma imkânı bulunmamaktadır. İşte bu nedenle, mağdur aleyhine diğer koruma tedbirlerinin uygulanmasına yol açılması durumunda TCK'nın 267/3. fıkrası gündeme gelecek ve bu hüküm uyarınca iftira suçu failinin cezası yarı oranında arttırılarak hükmolunacaktır⁹⁶¹. Öte yandan, 267. maddenin dördüncü fıkrasında yalnızca tutuklanma ve gözaltına alınma tedbirleri belirtildiğinden,

⁹⁵⁹ Ünver, *İftira*, s. 113.

⁹⁶⁰ Malkoç, s. 2021.

⁹⁶¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 11. Baskı, s. 983; Tezcan/Erdem/Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 16. Baskı, s. 1207-1208.

suç ve cezalarda kanunilik ilkesi gereğince, gözaltı ile sonuçlanmayan yakalama tedbiri dolayısıyla bu hüküm uygulanmayacaktır. İşte bu durumda, 3. fıkradaki nitelikli halin uygulanması gerekecektir⁹⁶². Kanunkoyucunun, suç ile ceza arasında bulunması gereken adil dengeyi sağlayabilmesi bakımından 267. maddenin dördüncü fıkrasını yeniden düzenleyerek gözaltına alınma ve tutuklanma tedbirlerine ilaveten “*gözlem altına alınma*” koruma tedbirine de yer vermesi gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü failin asılsız isnadı dolayısıyla mağdurun gözlem altına alınması, gözaltına alınma ve tutuklanma koruma tedbirlerinden daha ağır niteliktedir. Kaldı ki böyle bir bu durum, mağdur üzerinde telafisi imkânsız manevi zararlara da sebep olacaktır⁹⁶³.

Mağdura yönelik hukuka aykırı fiil isnadı nedeniyle başlatılan soruşturma veya kovuşturmaya ilaveten bu kişi hakkında ayrıca koruma tedbirlerinin uygulanması dolayısıyla neticesi sebebiyle ağırlaşmış iftira suçu oluşmaktadır. Ağırlaşmış bu netice bakımından bu suçun failinin en azından taksirle hareket etmiş olması gerektiği ifade edilmektedir⁹⁶⁴. Aksi görüşte olan bir kısım yazarlara göre ise, yetkili makamlara suçsuz bir kimse hakkında yapmış olduğu bildirim ile suç isnadında bulunan failin, yürütülecek soruşturma veya kovuşturma sırasında her türlü koruma tedbirinin uygulanabileceğini öngörmesi gerektiğinden mahkemenin bu suçun failinin taksirini araştırması gerekmediği belirtilmektedir⁹⁶⁵.

Son olarak, 267. maddenin 3.üncü ve 4.üncü fıkralarının fail bakımından uygulanabilmesi için, mağdur hakkında tutuklama, gözaltı veya bunlar dışındaki diğer koruma tedbirlerinin uygulanmış olması gerekmektedir. Mağdur kişi hakkında bahsedilen koruma tedbirlerinin yalnız hükmedilmiş olması ancak uygulanmaması, ilgili fıkraların uygulanması için yeterli değildir.

4.2.4. Gözaltına Alınma ve Tutuklanma Dışında Başka Koruma Tedbirlerinin Alınması

TCK'nın 267. madde 3. fıkrasında, yüklenen eylemin mağdur tarafından gerçekleştirilmediğinin anlaşıldığı, hakkında beraat kararının ya da kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararın verildiği mağdura bu eylem sebebiyle soruşturma ve

⁹⁶² Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1208; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7840

⁹⁶³ Aynı yöndeki düşünce için bkz. Sertaş, s. 117.

⁹⁶⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1208; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 89.

⁹⁶⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7839.

kovuşturma esnasında gözaltı ya da tutuklanma haricinde başka bir koruma tedbiri uygulanmış olduğu hallerde, iftira suçuna ilişkin verilecek cezanın yarı oranında artacağı ifade edilmiştir⁹⁶⁶. Tutuklanma ve gözaltı haricinde uygulanan koruma tedbirleri iftira suçuna ilişkin cezayı artıracak nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu maddenin 3.üncü fıkrası, mağdur hakkında CMK’da yer verilen koruma tedbirlerine başvurulmuş olmasını, nitelikli bu halin uygulanması bakımından bir koşul olarak arayarak 765 sayılı kanundan oldukça farklı bir düzenleme getirmiştir⁹⁶⁷.

İftira suçunun bu neticesi sebebiyle ağırlaşan halinin incelemesine geçmeden önce belirtmek gerekir ki, fıkra metninin Türkçe ifadesi yanıltıcı ve yanlış şekilde kaleme alınmıştır. Fıkra metnine göre, bu durumun suçun faili bakımından uygulanabilmesi için hakkında koruma tedbiri uygulanan mağdurun kendisine isnat edilen hukuka aykırı fiilden dolayı bu fiili işlememesi sebebiyle hakkında beraat veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmelidir. Fıkra metnindeki “yüklenen fiili işlemediğinden dolayı” koşulunu sadece beraat kararı açısından kabul etmek gerekir⁹⁶⁸. Esasen fiili işlemediğinden dolayı beraat kararını yalnızca mahkemeler verebilmektedir. Soruşturma evresindeki şüphelinin yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilemez. Çünkü CMK’nın 172. maddesine göre; Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir. Kaldı ki soruşturma evresi sonunda kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı verecek olan C. Savcısının, şüphelinin yüklenen fiili gerçekten işleyip işlemediğini ortaya çıkarma veya maddi gerçeği araştırma yükümlüğü kanunkoyucu tarafından verilmiş de değildir. Dolayısıyla kanunkoyucunun “fiili işlemediğinden dolayı” koşulunu, beraat ve kovuşturmaya yer olmadığı kararı açısından ortak koşul olarak düzenlemesi isabetsiz olmuştur. Böylece uygulamacılar, kanunkoyucunun fıkra metnini düzeltinceye kadar amaca uygun yorumlayarak karar vermelidirler. Yine bu suça ilişkin cezayı ağırlatan nedenleri

⁹⁶⁶ Hemen belirtmek gerekir ki, bu cezayı ağırlatan neden doktrinde eleştirilmekte ve bu tür bir uygulamanın tek fiile iki kez ceza vermek anlamına geldiği, failin iftira eylemi üzerine bir koruma tedbirine başvurulabileceğini bilemeyeceği ve kişiyi sanki ikinci bir fiilden sorumlu tutuyormuş gibi bir uygulamanın ceza hukukunun ilkeleriyle bağdaştırılamayacağı ifade edilmektedir. Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 735.

⁹⁶⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 982.

⁹⁶⁸ Ünver, **İftira**, s. 113; Ayrıca bu yazar, bu fıkra da beraat veya kovuşturmaya yer olmadığı kararının kesinleşmiş olması gerektiğinin belirtilmemesinin de önemli bir hata olduğunu ifade etmiştir. Bkz. Ünver, **İftira**, s. 113.

açıklarken kullanılacak olan “mağdur” ifadesini, her unsuru tamamlanmış ve suça vücut veren bir iftira eyleminin mağduru olarak anlamak gerekir⁹⁶⁹.

Tutuklanma ve gözaltına alınma haricindeki koruma tedbirleri CMK’nın 90-140. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu koruma tedbirlerinden yakalama⁹⁷⁰ CMK’nın 90. maddesinde, adli kontrol⁹⁷¹ 109. maddesinde, arama⁹⁷² 116. maddesinde, el koyma 123. maddesinde, şirket yönetimi için kayyım atama 133. maddesinde, telekomünikasyon aracılığı ile iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayıt edilmesi 135. maddesinde, gizli soruşturmacı görevlendirme 139. maddesinde ve teknik araçlarla izleme ise 140. maddesinde düzenlenmiştir. Nitelikli halin gerçekleşmesi için iftira suçunun mağduruna bahsedilen koruma tedbirlerinden birinin uygulanması yeterlidir. 5237 sayılı TCK’nın 53 ila 60’uncü maddeleri arasında yer verilen güvenlik tedbirleri, cezayı artıran bu nitelikli halin uygulanabilmesi için aranan “koruma tedbirlerinden” farklıdır. Fail hakkında belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, eşya ve kazanç müsaderesi, çocuklara ve akıl hastaların özgü güvenlik tedbirleri, sınır dışı edilme, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerinin uygulanması iftira suçunda önemli değildir.

Mağdur kişi hakkında bahsedilen koruma tedbirlerinin yalnız hükmedilmiş olması yeterli olmamaktadır. Bunun yanı sıra tedbirlerin uygulanmış olması da gerekmektedir⁹⁷³. Öte yandan ceza arttırma oranları belirli olduğundan koruma tedbirlerinin ağırlığının göz önünde bulundurulması söz konusu değildir. Hâkim

⁹⁶⁹ Ünver, **İftira**, s. 113.

⁹⁷⁰ Yakalama tedbirinde de mağdurun özgürlüğü kısıtlanmaktadır. Ama suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereğince, mağdur hakkında yakalama koruma tedbiri uygulanmış, fakat C. Savcısı tarafından gözaltına alınma kararı verilmemişse, bu durumda, TCK m. 267/4’te yalnızca “gözaltına alma” ve “tutuklama”dan söz edildiği için, mağdurun yakalanmasına yol açan fail hakkında, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçunun dolaylı faili olarak sorumlu tutmak mümkün değildir. Böyle bir durumda 3’üncü fıkranın uygulanması gerekecektir. Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1208.

⁹⁷¹ Her ne kadar adli kontrol, tutuklama koşullarının mevcut olması ama buna gerek görülmemesi durumunda, onun yerine hükümlenilecek daha hafif bir tedbir olsa da bu nitelikli halin mantığı, kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasına yol açmayan bir koruma tedbirinin uygulanmasına sebebiyet verilmesi ihtimalinde cezanın arttırılmasıdır. Bu bakımdan, gözaltına alma ve tutuklama durumunda, fail zaten kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma suçundan ötürü dolaylı fail olarak sorumlu tutulacaktır. Oysa adli kontrol tedbiri kişi özgürlüğünü kısıtlayan bir niteliğe sahip değildir. Bu bakımdan iftirasıyla bu tedbirin uygulanmasına yol açan failin kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma suçundan dolayı ayrıca cezalandırılması mümkün değildir. İşte bu nedenle, mağdurun aleyhine adli kontrol tedbirinin uygulanmasına yol açılması durumunda, TCK m. 267/3’teki nitelikli hal uygulanacaktır. Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s.1207-1208.

⁹⁷² “Sanığın iftira teşkil eden ihbarı üzerine, mağdurun ikametinde arama yapılmış suretiyle koruma tedbiri uygulanmış olması karşısında, sanık hakkında tayin olunan temel cezanın TCK’nın 267/3. maddesi uyarınca arttırılması gerektiği gözetilmeyerek eksik cezaya hükümlenmesi, Kanuna aykırıdır.” Yargıtay 16. CD., T. 04.03.2015, Esas. 2015/3, Karar. 2015/3, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:05/05/2021.

⁹⁷³ Ünver, **İftira**, s. 112; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7839

tarafından koruma tedbirinin mağdurda oluşturduğu zarar, TCK'nın 61. madde hükmüne göre cezayı belirleme de göz önünde bulundurulacaktır⁹⁷⁴.

Mağdura yönlendirilen asılsız suç isnadı sebebiyle başlatılmış ceza soruşturma ve kovuşturması bağlamında, CMK'daki koruma tedbirlerine müracaat edilmesi, sonuç itibarıyla cezayı ağırlaştırır durumudur. Sonuç açısından failin en az taksir ile eyleme geçmiş olması gerekir⁹⁷⁵. İftira beyanıyla suçsuz olan kişiye yönelik tedbir kararlarının uygulanmasının fail tarafından tahmin edilemediği hallerde sonuçtan TCK'nın 22. madde 2. fıkrası uyarınca failin sorumlu bulunması mümkün değildir.

Kanun hükmündeki gözaltı ile tutuklama dışında kalan koruma tedbirlerinin, mağdura yönelik uygulanması zorunludur⁹⁷⁶. Örneğin, arama veya el koyma tedbirlerinin uygulanması durumunda da bu fıkra uygulanacak ve fakat bir sonraki fıkra da (m. 267/4) ayrıca düzenlenen cezayı ağırlatan nedenin uygulanması hali, söz konusu olmayacaktır. Koruma tedbirinin iftira fiiline yönelik soruşturma ya da kovuşturmada üçüncü kişilere uygulandığı durumda, bu nitelikli hal uygulanmayacaktır⁹⁷⁷.

Maddi eser ve delillerin uydurulması suretiyle iftiranın oluşmasında bu eylemle karşı karşıya kalan kişi hakkında, koruma tedbirlerinin uygulanmış olduğu hallerde cezanın ilk olarak 2. fıkraya göre artırımı yapılacaktır. Daha sonra bu artırıma 3. fıkradaki artırımda eklenerek, faile tayin edilecek cezanın tespiti yapılacaktır (TCK, m. 61).

4.2.5. İftiraya Maruz Kalan Kişi Hakkında Hürriyeti Bağlayan Ceza Verilmesi

TCK'nın 267. madde 5. fıkrasında, yapılan iftira neticesinde suçsuz olan kişiye müebbet ya da ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının verildiği hallerde cezanın artırılacağı ifade edilmiştir. Mağdur olan kişinin müebbet ya da ağırlaştırılmış müebbet cezası alması durumunda, 20 yıldan 30 yıla kadar hapis cezası verileceği hükme bağlanmıştır. Aynı zamanda 267. madde 6. fıkrasında da hapis cezasının infazına başlandığı hallerde ise 5. fıkraya göre hükmedilecek cezanın yarısı kadar artış olacağı belirtilmiştir.

Fıkra metninde belirtilmese de, buradaki mağdur ifadesi ile iftira suçunun mağduru, fail ibaresi ile de iftira suçunu işleyen fail kastedilmektedir⁹⁷⁸.

⁹⁷⁴ Malkoç, s. 2021.

⁹⁷⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1208; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 89.

⁹⁷⁶ Ünver, **İftira**, s. 112.

⁹⁷⁷ Ünver, **İftira**, s. 113.

⁹⁷⁸ Ünver, **İftira**, s. 114.

Mağdur olan kişinin süreli hapis cezası aldığı durumlarda faile, mağdurun mahkûm edildiği cezanın üçte ikisi kadar hapis cezası verileceği hükme bağlanmıştı. Doktrinde bu hüküm, birinci fıkradaki suçun temel şeklinin cezasının üst sınırı ile bağlantı kurulmadan düzenlendiği, kanun yapma tekniğine uygun olmadığı ve yapılacak bir kanun değişikliği ile bu çarpıklığın giderilmesi gerekliliği yönünden eleştirilmekteydi⁹⁷⁹.

Doktrindeki bu eleştirilere son vermek adına Anayasa Mahkemesi 10.04.2013 Tarih ve 2013/14 E., 2013/56 K. sayılı verdiği kararıyla⁹⁸⁰ ilgili fıkranın “...süreli hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına...” bölümünü iptal etmiştir. İptal kararı ise 10.06.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁹⁸¹. Anayasa Mahkemesi iptal kararının gerekçesinde ise:

Kanunkoyucunun, iftira suçunun temel şekli ve nitelikli hâlleri ile failin cezalandırılmasında esas alınan özellikleri düzenlerken iftira sonucunda mağdurun uğradığı zararın ağırlığını ve mağdur hakkında uygulanan yaptırım miktarını ve türünü de dikkate alacağı açıktır. İşlemediğini bildiği hâlde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişinin 5237 sayılı Kanun'un 267. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüşken, anılan Kanun'un 267. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereğince iftira neticesinde mağdurun yargılanıp hapis cezasıyla cezalandırılmasına neden olan sanık hakkında ise mahkûm olunan hapis cezasının üçte ikisi kadar hapis cezası öngörülmesi, sanıklar açısından ceza

⁹⁷⁹ Ünver, **İftira**, s. 114; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 984; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1208; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7840; Doktrinde Soyaslan ise, bu cezanın iftira suçunun temel şeklinden ayrı bir ceza olup olmadığını hükümden anlayamadığını, ancak ağırlatıcı sebebin yerleştirilme sistematiğine bakıldığında bunun ikinci bir ceza olması gerektiğini ifade etmiştir. Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 735.

⁹⁸⁰ 10.12.2013 Tarih ve 28847 Sayılı Resmî Gazete.

⁹⁸¹ “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267. maddesinin (5) numaralı fıkrasının "süreli hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına" bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 30.3.2011 günlü, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, 10.4.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.” **Kaynak:** <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>, e.t:05/05/2021.

adaletine uygun olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin, sanığın hukuka aykırı bir fiili mağdura isnat etmesinden ibaret eylemini gerçekleştirme durumunda mağdur hakkında bu iftira nedeniyle soruşturma ve kovuşturma yapılmış olmasına bakılmaksızın sanık asgari bir yıl hapis cezası ile cezalandırılacakken; iftira neticesinde mağdurun işlemediği bir suçtan yargılanıp üstelik hapis cezasıyla cezalandırılmasına neden olan sanık ise, itiraz konusu kural uyarınca (mahkûm olunan cezanın üçte ikisi) asgari yirmi gündən başlayan hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Anlaşılacağı üzere itiraz konusu kural uyarınca, iftira neticesinde suç isnadının gerçek dışı olduğunun ortaya çıkmaması ve mağdurun yargılanıp hakkında da hapis cezası özellikle de kısa süreli hapis cezası uygulanması hâli, suçun temel şekline oranla daha hafif bir şekilde cezalandırılmaktadır. Bu bakımdan, itiraz konusu kural suç ile ceza arasında bulunması gereken adil dengeyi korumadığı gibi adalet duygularını zedeleyen bir durumun ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Dolayısıyla, iftira suçunun temel şekli için öngörülen ceza miktarı ile suçun nitelikli hâli olan iftira neticesinde mağdur hakkında süreli hapis cezası uygulanması hâli için öngörülen ceza miktarı arasında kabul edilebilir bir orantının bulunmadığı anlaşıldığından itiraz konusu kuralın hukuk devletinde olması gereken adalet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaştırılması mümkün değildir. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir. Kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edilmesi nedeniyle Anayasa'nın 10., 11. ve 38. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararı yerinde bir karar olmuştur. Ne var ki, 267. maddenin 5. fıkrası yine bu haliyle hakkaniyete aykırı bir durumu daha ortaya çıkarmaktadır. Zira burada ifade etmek gerekir ki, failin haksız iftirası sonucunda mağdurun TCK'nın 267. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen (bir yıl ila dört yıl) süreleri arasında hapis cezasına mahkûmiyeti durumunda herhangi bir hakkaniyete aykırı durumun varlığından söz edilemeyecektir. Ancak iftira suçu mağdurunun, dört yıldan fazla bir süre (örneğin 20 yıl) hapis cezasına mahkûm edilmesi halinde faile bu suçtan dolayı verilebilecek en fazla ceza dört yıla kadar hapis cezası olmaktadır. Böyle bir durum suç ile ceza arasında bulunması gereken adil dengeyi yine koruyamadığı gibi adalet duygularını zedeleyen yine böyle bir durumu daha gündeme getirmektedir. Dolayısıyla doktrinde, iptal kararı yürürlüğe girmeden önce 267/5 hükmüne, “*ancak bu*

suretle verilecek ceza, yukarıdaki hükümler uyarınca tayin edilecek ceza miktarından az olamaz” şeklinde bir cümlenin eklenmesi düşüncesine bizde katılmaktayız. Bu şekilde yapılacak bir düzenlemenin “hukuk devleti” ve “eşitlik” ilkelerine daha uygun olacağını düşünmekteyiz⁹⁸².

İftiraya maruz kalan mağdurun mahkûmiyetine ilişkin karar iftira fiiline dayanmalıdır. İftira fiili ile mahkûmiyet arasında nedensellik bağı mevcut değilse bu durumda nitelikli hal sebebiyle ceza artmayacaktır. İftira ile mahkûmiyet arasında nedensellik bağı olmayan durumlarda TCK'nın 267. madde 1. fıkrası uygulanacaktır⁹⁸³.

Mahkûmiyet kararının kesinleşmesi yeterlidir. Kesinleşme yanında infazın tamamen ya da kısmen başlaması şartı bulunmamaktadır⁹⁸⁴. Ceza Kanunu'nda mahkûmiyete ilişkin kararın hukuki sonuç doğurması kesinleşmiş olmasına bağlıdır. Kesinleşmeden önceki süreçlerde iftira suçunun anlaşılması durumunda faile nitelikli hal uygulanmayacak ve suçun temel biçimi olan 267. madde 1. fıkra hükmü uygulanacaktır⁹⁸⁵.

Kanaatimizce, iftira suçunun faili hakkında söz konusu bu fıkranın uygulanabilmesi için mağdura verilen ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet hapis cezası kararlarının kesinleşmesinin gerekip gerekmediğinin de fıkra da belirtilmemesi hukuka aykırı olmuştur. Zira ilk derece mahkemesi tarafından mağdura verilen ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet hapis cezası kararları Yüksek Mahkeme tarafından bozulabilir. Bunun üzerine ilk derece mahkemesi, bu bozma kararının uyulmasına karar verebilir. Böyle bir durumun varlığı halinde, mağdur hakkında ortada hükmedilmiş bir ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet hapis cezası bulunmayacağından iftira suçunun failini, bu fıkraya göre cezalandırmak mümkün olmayacaktır. Bu durumun varlığına rağmen, iftira suçunun failini TCK'nın m. 267/5. fıkrası uyarınca cezalandırmak normun düzenleme amacına aykırılık teşkil edecektir. Sonuç olarak kanunkoyucu, iftira suçunun faili hakkında bu fıkranın uygulanabilmesi için madde metnine “*mahkûmiyetinin kesinleşmesi halinde*” bir ibare eklemelidir.

⁹⁸² Şen/Aksüt, s. 470; Sönmez, s. 147.

⁹⁸³ Meran, *Adliye İlişkin Suçlar*, s. 246; Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 92; Ünver, *İftira*, s. 114; Sönmez, s. 148.

⁹⁸⁴ Tezcan/Erdem/Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 16. Baskı, s. 1208; Ünver, *İftira*, s. 114; Yaşar/Gökcan/Artuç, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, 2010, s. 7840; Özbek ve diğerleri, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1161; Bayraktar, *İftira*, s. 202; Aksi yöndeki görüş için bkz. Öner, s. 1156.

⁹⁸⁵ Malkoç, s. 2022.

4.2.6. Kararı Verilen Hapis Cezasının İnfazının Başlamış Olması

TCK'nın 267. madde 6. fıkrasında, mağdur olan kişinin iftira fiili sebebiyle mahkûm edildiği hapis cezasının infazının başladığı durumlarda, iftira suçunun cezasında artırım yapılması kabul edilmiş, bu sebeple faile verilecek olan cezanın 5. fıkraya göre verilecek olan cezanın yarısı oranında artırılması zorunlu kılınmıştır⁹⁸⁶.

Mağdurun mahkûm edildiği hapis cezasının infazının başlaması hali, yalnızca 5. fıkrayla sınırlandırılmış bir ağırlaştırıcı sebep olarak kanunda düzenlenmiştir⁹⁸⁷. Burada belirtmek gerekir ki altıncı fıkra, yalnız beşinci fıkra gereğince mağdur hakkında hükmedilen müebbet ya da ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarının infazının başladığı durumlarda uygulama alanı bulabilecektir. Bu durumda iftira fiili nedeniyle mağdur süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş ve bu hapis cezasının infazına başlanılmışsa, kanuni düzenlemedeki eksiklik gereği iftira suçunun faili 267/1. maddesinden cezalandırılacak ve cezası arttırılamayacaktır⁹⁸⁸. Bu durum ise, suç ile ceza arasında bulunması gereken adil dengeyi korumadığı gibi insanlardaki adalet duygularını da zedelemektedir. Özellikle mağdurun, asılsız isnat nedeniyle 4 yıldan uzun süreli hapis cezasına mahkûm edilmesi ve cezanın infazı tamamlandıktan sonra masumiyetinin anlaşılması durumunda iftira suçunun failinin asılsız isnat nedeniyle mağdurdan daha az ceza alacağı gerçeği, iftira suçunun düzenlenme amacıyla bağdaşmamaktadır. *Kanaatimizce*, kanunkoyucu madde metnine “suçun basit şekline ilişkin öngörülen cezanın alt sınırından az olmamak kaydıyla mağdur hakkında infaz

⁹⁸⁶ “Sanığın işlediği suç nedeniyle yakalanmasının ardından kendisini... olarak tanıttığı ve... hakkında yargılama yapılarak mahkumiyetine karar verildiği, kararın kesinleşmesinin ardından ...'ın hükümlü olarak hükmedilen cezayı bir süre infaz ettiğinin anlaşılması karşısında, bu süreç içerisinde TCK. Nun 267/4. maddesinde belirtildiği şekilde ...'ın gözaltına alınması ve tutuklanması durumunun söz konusu olmadığı, yorum yapılarak cezanın infazı için hürriyetin kısıtlanmasının da bu fıkraya girebileceğinin değerlendirilmesinin söz konusu olmadığı gözetilerek sanığın üzerine atılı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan beraati yerine yazılı şekilde hüküm kurulması,” Yargıtay 8. CD., T. 30.05.2016, Esas. 2016/3227, Karar. 2016/7014, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t: 14/10/2021.

⁹⁸⁷ Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 246.

⁹⁸⁸ “Hükümden önce Anayasa Mahkemesinin 10.12.2013 tarih ve 28847 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren 10.04.2013 tarih ve 2013/14 Esas, 2013/56 sayılı kararı ile TCK. Nun 267/5. maddesindeki “...süreli hapis cezasına mahkumiyeti halinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına...” bölümünün iptaline karar verilmesi ve bu nedenle TCK. Nun 267/6. maddesinin de süreli hapis cezaları yönünden uygulama kabiliyetini kaybettiği gözetilmeden, sanıkların cezasında TCK. Nun 267. maddesinin 5. ve 6. fıkraları gereğince artırım yapılması suretiyle yazılı şekilde fazla ceza tayini, yasaya aykırı(dır)” Yargıtay 8. CD., T. 11.04.2018, Esas. 2017/14734, Karar. 2018/4099; “Hükümden sonra Anayasa Mahkemesinin 10.12.2013 tarih ve 28847 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren 10.04.2013 tarih ve 2013/14 Esas, 2013/56 sayılı kararı ile TCK'nın 267/5. maddesindeki “...süreli hapis cezasına mahkumiyeti halinde, mahkum olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına...” bölümünün, iptaline karar verilmesi ve bu nedenle TCK'nın 267/6 maddesinin, süreli hapis cezaları yönünden uygulama kabiliyetini kaybetmesi karşısında sanığın hukuki durumunun yeniden takdir ve tayininin gerekmesi,” Yargıtay 16. CD., T. 15.10.2015, Esas. 2015/4645, Karar. 2015/3093, (**Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:10/10/2021).

edilen süreli hapis cezasının iki katı kadar hapis cezasına hükmedilmesi” şeklinde bir düzenleme getirerek Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararı nedeniyle oluşan bu hakkaniyete aykırı durumu ortadan kaldırmalıdır.

Bu hükme göre, mahkûmiyet kararıyla iftira fiili arasında nedensellik bağı olmayan hallerde ilgili maddenin 6. fıkrasının uygulanması durumu söz konusu olmayacaktır. Yine belirtmek gerekir ki, maddenin 6. fıkrası 5. fıkranın devamı olarak öngörülmüş nitelikli bir haldir. Zira fıkra metninde, “*beşinci fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır*” denilmek suretiyle bu durum açıkça ortaya konulmuştur.

Kanunkoyucu, ilgili madde fıkrasını düzenlerken mağdura verilen hapis cezasının infazının başlamış olduğu duruma yer vermiş, infazın tamamen ya da kısmen olması durumunu düzenlenmemiştir. Bu sebeple infazı başlayan hapis cezasının süresinin uzun ya da kısa (örneğin bir gün veya daha az süreli) olması önem taşımaksızın bu fıkra hükmü uygulanacaktır⁹⁸⁹.

Öte yandan, iftira suçunun mağduru hakkında hükmedilen hapis cezasının ertelenmesi (bkz. TCK m. 51) durumu söz konusu olduğunda da cezanın infazına başlanmış sayılacak mıdır? 5237 sayılı TCK’nın düzenlemesi karşısında erteleme, bir şartlı atıfet müessesesi olarak değil, hapis cezasının bir tür özel infaz şekli olarak kabul edildiğinden⁹⁹⁰ denetim süresi sonunda “*ceza infaz edilmiş sayılacak*” tır⁹⁹¹. Nitekim bu süreçte hapis cezası ertelenen faile yükümlülükler yüklenmekte, TCK m. 51/4’te düzenlenen denetimli serbestlik tedbirleri uygulanmakta ve hukuksal sonuç olarak da ceza, ceza infaz kurumunda infaz edilmiş gibi kabul edilmektedir. Bu nedenle, sadece ceza infaz kurumu içinde bu infazın yapılmaması cezanın infazına başlanmadığı veya infaz edilmediği anlamına gelmeyecek; mağdur hakkında verilecek hapis cezasının ertelenmesi durumunda da cezanın infazına başlanmış sayılacağından, bu nitelikli halin uygulanması gerekecektir⁹⁹².

⁹⁸⁹ Ünver, *İftira*, s. 114; Yaşar/Gökcan/Artuç, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, 2010, s. 7841; Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 92; Meran, *Adliye İlişkin Suçlar*, s. 246; Tezcan/Erdem/Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 16. Baskı, s. 1209.

⁹⁹⁰ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, s. 755, dn. 103; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 565.

⁹⁹¹ 5237 sayılı TCK’nın m.51/8. Fıkrasında: “*Denetim süresi yükümlülüklerine uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır*” hükmü yer almaktadır.

⁹⁹² Ünver, *İftira*, s. 115; Tezcan/Erdem/Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 16. Baskı, s. 1209.

4.2.7. Hapis Cezası Haricinde Adli ya da İdari Müeyyide Uygulanması

TCK'nın 267. madde 7. fıkrasında, iftira suçu sebebiyle mağdur olan kişi hakkında hapis cezası haricinde adli ya da idari müeyyidenin uygulandığı durumlarda, iftirada bulunan kişinin 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezası alacağı hükme bağlanmıştır. Suçsuz olan kişiye yönelik adli ve idari yaptırımlar iftira suçunda nitelikli hal olarak kabul edilmiştir.

Diğer nitelikli hallerden farklı biçimde, adli ve idari yaptırımla iftira fiili arasındaki nedensellik bağı açık şekilde ortaya koyulmuştu⁹⁹³. Öte yandan diğer nitelikli hallerde nedensellik bağının ortaya koyulmamış olmasına karşın uygulama ve öğretide bu nedensellik bağı nitelikli hal uygulanması açısından zorunlu görülmektedir.

Hapis cezası haricindeki adli yaptırımlar, güvenlik tedbirleri ile adli para cezalarını ifade etmektedir⁹⁹⁴. İdari yaptırım ise hem Kabahatler Kanunu'nun hem de özel kanunların öngördüğü (örneğin çalışma izninin iptali) tüm idari yaptırım, disiplin yaptırımları ve idari para cezalarını kapsamaktadır⁹⁹⁵. İdari yaptırımlarla adli yaptırımlarda nitelikli hal uygulanması açısından fark yoktur. Öte yandan verilecek hapis cezasının alt ve üst sınırı arasında, yaptırımların sebep olduğu tehlike ve zararlar göz önünde bulundurulacaktır (TCK m. 61). Bu hususta, hâkimlerin takdir yetkisi bulunmaktadır.

Hapis cezası dışında kalan yaptırımlar için, yalnız hükmedilmeleri yeterli olmayıp aynı zamanda uygulanmaya başlanmış olma zorunluluğu da bulunmaktadır. Burada da yaptırımların tamamen ya da kısmen uygulanmış olmasına ilişkin bir belirleme olmadığından, sürenin az ya da çok olması önemli olmayıp nitelikli hal uygulanacaktır⁹⁹⁶.

Anayasa mahkemesi 17.11.2011 Tarih, 2010/115 Esas, 2011/154 Karar sayısı ile bu fıkra hükmünün iptal edilmesi kararını almıştır. İptal gerekçesi ise genel hatları ile şu şekilde açıklanmıştır⁹⁹⁷;

Kanunkoyucu cezalandırmaya ilişkin yetkisini kullanırken toplumda hangi fiillerin suç oluşturacağı, buna karşılık hangi türde ve ölçüde ceza verileceği ve verilecek cezada hangi unsurların ağırlaştırıcı, hangi unsurların hafifletici neden olarak görüleceğini

⁹⁹³ Ünver, **İftira**, s. 115.

⁹⁹⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1210; Ünver, **İftira**, s. 115; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7841.

⁹⁹⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7841.

⁹⁹⁶ Ünver, **İftira**, s. 115.

⁹⁹⁷ **Kaynak:** <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>, e.t:05/05/2021.

belirlerken takdir yetkisine sahiptir. Fakat bu yetkinin kullanılması sırasında suçla ceza arasındaki adil dengeyi korumak ve öngörülen cezaya ilişkin, cezalandırmada istenen amacın gerçekleşmesine elverişli olmasını da göz önünde bulundurmaya zorundadır. Bu sebeple suçla ceza arasında adil bir oranın olup olmadığının tespit edilmesinde o suçun ortaya çıkardığı etki, kişiler üstünde yarattığı tehlike, zarar görenin kişiliğiyle kendisine verilen zararın çokluğu ya da azlığı gibi etkenlerde dikkate alınmalıdır.

Kanunkoyucu, iftira suçunun esas şekil ve nitelikli durumlarıyla failin cezalandırılmasında esas teşkil eden özellikleri düzenlerken iftira neticesinde mağdurun maruz kaldığı zararı, uygulanan yaptırım miktarını ve türünü de göz önünde bulundurmalıdır. Suçsuz olduğu bilinmesine rağmen iftira atılarak mağdurun mahkûm olmasına sebep olan sanıklar hakkında; mağdurun hapis cezası ile cezalandırıldığı durumda, TCK'nın 267. madde 5. fıkrası uyarınca mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar verilmiş olan hapis cezasının adli para cezası ya da başka yaptırımlara çevrildiği durumda 267. madde 7. fıkraya uyarınca 3 ile 7 yıl arasında hapis cezasının öngörülmesi sanık bakımından ceza adaleti ile uyumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

Aynı zamanda hapis cezası haricindeki adli ve idari yaptırımlar kişi üstündeki etkileri açısından incelendiğinde, hapis cezası haricindeki adli yaptırımların idari yaptırımlara göre daha ağır sonuçlara neden olduğu görülmektedir. Öte yandan ihlalin niteliği, uygulanan usul ve uygulayan makamla hukuki neticeleri itibariyle adli ve idari yaptırımların arasında kapsamlı farklar söz konusudur. Hâlbuki kanunkoyucu, iftira neticesinde mağdur hakkında konusu suçu oluşturmayan ve genel olarak sorumluluk ve görevlerinin hatırlatılmasından oluşan idari yaptırımların uygulanması durumu ile hapis cezası haricindeki adli yaptırımların uygulanması durumunu aynı ağırlıkta görerek, iki durum için de aynı miktar cezalar öngörülmüştür. Bu bakımdan itirazın konusu fıkrada suçla ceza arasında olması gereken adil dengenin korunmadığı ve bu durumda adalet duygularının zedelendiği açıktır.

İtiraz konusu fıkranın, suç niteliği, mağdurun maruz kaldığı zararın şiddeti, mağdura ilişkin uygulanan yaptırımın türü ve suç ile korunan hukuki yarar açısından incelemesi yapıldığında, iftira sonucunda mağdura hapis cezası verilmesi durumunda öngörülen cezayla mağdura hapis cezası dışında adli ya da idari yaptırım uygulanması durumunda öngörülen cezalar arasında kabul edilebilir bir orantının olmadığı anlaşılmıştır. Bu sebeple itiraza konu olan fıkranın hukuk devletinde bulunması gerekli olan adalet ilkesi ile bağdaşması olanaksızdır. Açıklaması yapılan sebeplerle fıkra, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık teşkil etmekte ve iptali gerekmektedir. Söz konusu karar, Resmi

Gazete’de yayımlandığı 17.03.2012 tarihinden başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmiştir.

Suçsuz olan kişiye yapılan haksız isnat ile hapis cezası verilmesi durumunda kanunun öngördüğü yaptırımla hapis cezası dışında idari ve adli yaptırımın uygulanması durumunda öngörülen yaptırım arasında aşırı orantısızlık söz konusudur. Yine bu madde de idari ve adli yaptırım arasında fark gözetilmediği görülmektedir. Karar gerekçesinde açık biçimde üzerinde durulduğu gibi söz konusu ceza ile adalet sistemi uyuşmamaktadır. Anayasa mahkemesi tarafından ilgili fıkranın iptal edilmesinin yerinde bir karar olduğunu düşünmekteyiz. Ancak iptali gerçekleşen fıkranın yerine henüz bir düzenleme yapılmamıştır. Bu açıdan suçsuz kişiye ilişkin, adli ve idari yaptırım söz konusu olduğunda suç 1. fıkra uyarınca cezalandırılabilir. Örneğin, üniversite öğrencisi B hakkındaki hukuka aykırı bir fiil isnadı B’nin disiplin kovuşturması neticesinde üniversiteden uzaklaştırma cezasına neden olmuş ise, müfteri sadece m. 267/1’den sorumlu tutulabilecek ve cezası arttırılamayacaktır⁹⁹⁸. *Kanaatimizce*, iptal edilen fıkradan sonra ortaya çıkan bu durum yine çağdaş hukuk devletinde bulunması gerekli olan adalet ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Zira iptal sonrasında maddeye yeni bir düzenleme getirilmemesi nedeniyle isnat edilen fiili işlemediği gerekçesiyle beraat veya kovuşturmaya yer olmadığı kararı alan mağdurun güvenlik tedbirine maruz kalması ya da meslekten ihraç edilmesi gibi yaptırımlara tabi tutulması durumunda failin cezasında bir artırım söz konusu olmayacaktır. Ancak bu durumdan daha hafif görülebilecek arama ya da elkoyma gibi koruma tedbirlerine maruz bırakılması durumunda ise faile verilecek ceza 267/3 kapsamında artırılabilir. Bu durum ise, suçla ceza arasında olması gereken adil dengenin varlığını koruyamadığı gibi adalet duygularını da zedelemektedir. Neticeten,

⁹⁹⁸ “Sanık hakkında uygulanan TCK’nın 267/7. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 17.11.2011 tarih ve 2010/115 esas, 2011/154 sayılı kararı ile iptaline karar verildiği, söz konusu kararın 17.03.2012 tarih ve 28236 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmasına karşın yürürlüğe girdiği 17.03.2013 tarihine kadar yeni bir yasal düzenlemenin de gerçekleştirilmemesi karşısında TCK’nın 267/7. maddesinin uygulama kabiliyetinin kalmadığı, ancak aynı maddenin birinci fıkrası gereğince ceza tayin edilebileceğinin gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 16. CD., T. 10.03.2016, Esas. 2015/7446, Karar. 2016/2689, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:05/05/2021; “Sanık hakkında uygulanan TCK’nın 267/7. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 17.11.2011 tarih ve 2010/115 esas, 2011/154 sayılı kararı ile iptaline karar verildiği, söz konusu kararın 17.03.2012 tarih ve 28236 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmasına karşın yürürlüğe girdiği 17.03.2013 tarihine kadar yeni bir yasal düzenlemenin de gerçekleştirilmediği, bu kapsamda TCK’nın 267/7. maddesinin uygulama kabiliyetinin kalmadığı, ancak fiil ile ilgili olarak aynı maddenin birinci fıkrası gereğince ceza tayin edilebileceği gözetilerek sanığın hukuki durumunun yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması,” Yargıtay 16. CD., T. 31.03.2016, Esas. 2015/7680, Karar. 2015/2091, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:10/10/2021.

uygulamada ortaya çıkabilecek bu denge sorununun 267/7 maddesine getirilecek yeni bir düzenleme ile çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

4.2.8. 4926 Sayılı Mülga Kaçakçılık Kanunu'nda Öngörülen Nitelikli Hal

Mülga Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 32. maddesine göre, kaçakçılık suçları bakımından iftira suçunun işlenmesi durumunda bu suçu işleyenlere verilecek ceza ağırlaştırılırdı⁹⁹⁹. Bu kanun zamanında suçsuz bir kimseye kaçakçılık suçlarının isnat edilmesi halinde iftira suçundan verilecek ceza üçte biri oranında arttırılmaktaydı. Bu kanunun yerine 31.03.2007 tarihinde yürürlüğe giren 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda iftira suçuna dair düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla masum bir kimseye kaçakçılık suçlarını isnat eden müfterinin cezası 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesi uyarınca belirlenecek ve Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu gereğince arttırılmayacaktır.

4.3. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.3.1. Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme

5237 sayılı TCK'da, 765 sayılı mülga kanunun 61. ve 62. maddelerinde¹⁰⁰⁰ öngörülen “tam teşebbüs”-“eksik teşebbüs” ayırımına son verilerek, “teşebbüs” 35. maddede düzenlenmiştir. Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan sebeplerle suçu tamamlayamazsa teşebbüsten dolayı sorumlu tutulmaktadır¹⁰⁰¹. Bu doğrultuda bir suçta teşebbüsün

⁹⁹⁹ 4926 sayılı mülga KMK'nın 32. maddesi: “Kaçakçılık suçlarını uyduranlar veya başkalarına iftira veya kaçakçılık davalarında yalancı şahitlik yapanlar Türk Ceza Kanununun ilgili maddelerinde belirtilen cezalar üçte bir artırılarak cezalandırılır”.

¹⁰⁰⁰ Madde 61 – (Değişik: 3/2/1937-3112/1 md.): “Bir kimse işlemeği kasdeyletiği bir cürmü vesaiti mahsus ile icraya başlayıp da ihtiyarında olmiyan esbabı maniadan dolayı o cürmün husulüne muktazi fiilleri ikmal edememiş ise kanunda yazılı olmiyan yerlerde fiil, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasını müstelzim olduğu takdirde müteşebbis hakkında on beş seneden 20 seneye ve müebbet ağır hapis cezasını müstelzim olduğu takdirde on seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur. Sair hallerde o cürüm için kanunen muayyen olan ceza, yarısından üçte ikisine kadar indirilir.”

Madde 62 –(Değişik: 3/2/1937-3112/1 md.): “Bir kimse işlemeği kasdettiği cürmün icrasına taalluk eden bütün fiilleri bitirmiş, fakat ihtiyarında olmiyan bir sebepten dolayı o cürüm meydana gelmemiş ise kanunda yazılı olmiyan yerlerde fiil ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasını müstelzim olduğu takdirde müteşebbis hakkında yirmi seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis ve müebbet ağır hapis cezasını müstelzim olduğu takdirde on beş seneden yirmi seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur. Sair hallerde o cürüm için kanunen muayyen olan ceza altıda birinden üçte birine kadar indirilir.”

¹⁰⁰¹ 5237 sayılı TCK'nın 35. Maddesi; “(1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur. (2) Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına

oluşabilmesi için, yasaya göre failde suç işleme kastının bulunması, failin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle icrasına başlamış olması, suçu işlemeye yönelik eylemlerin neticeyi meydana getirmeye elverişli olması ve elinde olmayan engelleyici nedenlerden dolayı suçu tamamlamaması gerekmektedir¹⁰⁰². Zira teşebbüse konu fiilin maddi unsuru bakımından doğrudan suçun işlenmesine yönelik elverişli hareketlerin yapılması lazımdır. Aksi takdirde fiilin maddi unsuru bulunmadığından, bir suçta teşebbüsten söz edilemeyecektir¹⁰⁰³. Ayrıca yapılan hareketlerin veya araçların elverişsiz olması, icrasına başlanan bir suçun maddi konusunun bulunmaması halinde failde ceza verilmeyecektir¹⁰⁰⁴. Ancak kanuni tanımda yer alan haksızlığın icrasına başlayan failin, suçu tamamlayamadığı hallerde sorumluluğu bulunmaktadır. Dolayısıyla teşebbüs, sorumluluğu genişleten hükümlerdir¹⁰⁰⁵. Hukuka aykırı fiilin, teşebbüs halinde kalmasına suçun tamamlanmış şekline oranla daha az ceza verilmektedir¹⁰⁰⁶. Bu durumun sebebi, suçun teşebbüs halinde kalması halinin tamamlanmış suçun haline göre haksızlık içeriğinin daha az olmasıdır¹⁰⁰⁷.

Sırf hareket suçu niteliğindeki iftira suçu, ihbar veya şikâyet yoluyla işlenmesi halinde masum kimseye yüklenen hukuka aykırı fiilin yetkili makamların bilgisine ulaşmasıyla, basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda ise, iftira konusu fiilin yayımı anında bu suç tamamlanır. İftira suçu, bir yönü ile ani suç, diğer yönüyle de bir tehlike suçu olup bu suçun işlenip tamamlanması için masum kimsenin iftiradan zarar görmesi ya da farklı bir neticenin doğması önemli değildir¹⁰⁰⁸. Kaldı ki bu suçun tamamlanması bakımından yetkili makamların harekete geçip geçmedikleri de önemli değildir¹⁰⁰⁹. Sırf hareket suçlarında, hareketten bağımsız olarak ayrıca bir neticenin ve zararın oluşması aranmadığından hareketin yapılması veya ihmalin gerçekleşmesiyle suç tamamlanır. Bu nedenle de kural olarak, sırf hareket suçlarının teşebbüse elverişli olmadığı

göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.”

¹⁰⁰² Ali Parlar/Muzaffer Hatipoğlu, **Gereççeli-Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı TCK’na Göre Suçlarda Teşebbüs-İştirak-İçtima ve Yaptırımlar**, 1. Baskı, Kazancı Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 5; Teşebbüs için gerekli şartlar hakkında detaylı bilgi için bkz. Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 486-499; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 486-507; Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 562-575.

¹⁰⁰³ Pervin İpekçioğlu, **Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 46.

¹⁰⁰⁴ İpekçioğlu, s. 83.

¹⁰⁰⁵ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 556.

¹⁰⁰⁶ Parlar/Hatipoğlu, s. 4.

¹⁰⁰⁷ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 558.

¹⁰⁰⁸ Bayraktar, **İftira**, s. 200; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1216; Şen/Aksüt, s. 483; Yenidünya, **YTCK’da İftira**, s. 2852; Ünver, **İftira**, s. 126; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 977; Erem/Toroslu, s. 195; Önder, s. 303; Erol, s. 1251.

¹⁰⁰⁹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1216.

belirtilmektedir¹⁰¹⁰. Tartışmalı olmakla beraber icra hareketlerinin bölünebildiği durumlarda teşebbüsün de bu suçlar bakımından mümkün olduğu kabul edilmektedir. Örneğin, hakaret sırf hareket suçudur. Ancak hakaretin sözle değil de mektupla yapılması halinde, icra hareketleri bölünebildiğinden (mektubun yazılması, zarflanması, postaya verilmesi ve postacı tarafından alıcıya teslim edilmesi) suç, teşebbüse elverişli bir hale gelmektedir. Burada icra hareketleri kısımlara ayrılabilirdiği için mektuba postada el koyma, CMK'nın 129. maddesine mümkündür¹⁰¹¹.

Uygulamada karşılaşma ihmali çok zayıf ve güç olmasına rağmen iftira suçuna da teşebbüsün mümkün olduğu kabul edilmektedir¹⁰¹². Çünkü icra hareketlerinin kısımlara ayrılabilirdiği durumlarda suç, teşebbüse elverişli hale gelmektedir. Dolayısıyla fail tarafından başlanılan icra hareketlerinin kısımlara ayrılabilir nitelikte olması sebebiyle, iftira suçunun icra hareketlerinden olan ihbar ve şikâyet veya basın ve yayın organlarıyla yayın eylemine ilişkin hareketlerin, müfterinin elinde olmayan sebeplerle yarıda kesilmesi halinde, iftiranın teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir. Ve burada tamamlanamayan eylem, müfterinin iradesiyle gerçekleşmişse, gönüllü vazgeçme kurumuna ilişkin hüküm müfteri bakımından da uygulanacaktır¹⁰¹³. Örneğin, O'nun savcılığa vermesi için iftira içeren bir dilekçeyi B'ye teslim etmesi, ancak B'nin dilekçe içeriğinden haberdar olup dilekçeyi savcılığa ulaştırmaması durumunda iftira suçunun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekmektedir¹⁰¹⁴. Suçun, fiilin maddi eser ve delillerinin uydurarak maddi iftira şeklinde işlenmesi halinde, iz ve eserlerin uydurulmasına başlanılmasından ve bunların tamamlanmasından sonra yetkili makamlara bildirimine kadar geçen süreçte hareketlerin müfterinin iradesi dışında kesilmesi durumunda suçun, teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilecektir. Örneğin, O'nun, hasmı olan B'nin evine yerleştirdiği kaçak silahların daha sonra B tarafından fark edilip kolluğa teslim edilmesiyle, O'nun B hakkında iftira şikâyetinde bulunması hali engellenmiş olduğundan, burada iftira suçu teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır¹⁰¹⁵.

¹⁰¹⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 625.

¹⁰¹¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 610; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1172.

¹⁰¹² Bayraktar, **İftira**, s. 200; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 992; Ünver, **İftira**, s. 126; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1216; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 319; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2852; Şen/Aksüt s. 483; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 732; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 241.

¹⁰¹³ Ünver, **İftira**, s. 126.

¹⁰¹⁴ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, s. 319.

¹⁰¹⁵ Bayraktar, **İftira**, s. 200; Şen/Aksüt, s. 483; Ünver, **İftira**, s. 129; Meran, **Hakaret-İftira**, 2014, s. 234; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2850; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 732; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 241; Erem/Toroslu, s. 204; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 993; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1172.

Öğretide savunulan görüşe göre; iftira suçu soyut tehlike suçu olduğu için suçun tipe uygun eyleminin doğması için somut bir neticenin meydana gelmesi şart değildir. Tipik davranış modelinin belirli nitelik ve özelliğe sahip olması da madde metninde aranmamıştır. Hareketin belirli bir neticeyi meydana getirmesi veya getirebilecek özelliğinin bulunması da aranmamaktadır. Diğer yandan, yetkili makamlar harekete geçmemiş ya da herhangi bir işlem yapmamışlarsa eylemin, makamı harekete geçirme gücü ve niteliğinin olmadığını söylemek mümkün değildir. Bu itibarla bu suçun oluşumu için, ne hareketin belirli bir niteliği, ne somut olayda belirli bir neticeye neden olunması, ne de yetkili makamların gerçek dışı isnat dolayısıyla harekete geçmeleri ve işlem yapmaları zorunlu değildir¹⁰¹⁶.

Yine, bu suç salt hareket suçu olup ancak icra hareketlerinin bölünebildiği durumlarda teşebbüs mümkündür. 5237 sayılı TCK'nın 35. maddesi uyarınca bir suçta fiilin teşebbüs aşamasında kaldığının kabul edilebilmesi için, "suçun doğrudan doğruya icrasına başlanılmış" olması lazımdır. Doktrinde bu suç açısından teşebbüsün ne zaman gerçekleşmiş sayılacağı hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Öğretideki bir görüşe göre; bir suçta teşebbüsten bahsedilebilmesi için lazım olan, "suçun doğrudan doğruya icrasına başlama"yı ifade eden bir hareketin, iftira suçu bakımından ne zaman gerçekleşmiş sayılacağını belirleme imkânı çoğu zaman bulunmadığından, teşebbüsün ve gönüllü vazgeçmenin gerçekleşme olasılığı oldukça zayıftır¹⁰¹⁷. *Kanaatimizce*, iftira suçunun ihbar veya şikâyet yoluyla doğrudan işlenmesi halinde, ihbar ve şikâyetin yapıldığı anda suç tamamlanacağı için, ihbar ve şikâyet etmek için tipik elverişli davranışlara başlanmakla beraber ihbar veya şikâyet yapılıp tamamlanmadan önceki evrede icra hareketleri kesintiye uğramışsa, iftira suçu teşebbüs aşamasında kalacaktır¹⁰¹⁸. Bu suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinin teşebbüse elverişli olup olmadığı konusunda da öğretide de farklı fikirler bulunmaktadır. Bir fikre göre, iftira suçunun basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, belirleyici olan yayım eylemidir ve suçun tamamlanmasından önceki evrede teşebbüs derecesinde kaldığı kabul edilmektedir¹⁰¹⁹. Diğer bir görüşe göre, suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda Basın Kanunu m. 11/1 gereğince iftiranın, yayının gerçekleştiği anda işlenmiş sayılacağı için, iftira suçuna teşebbüs mümkün olmayacaktır¹⁰²⁰.

¹⁰¹⁶ Ünver, **İftira**, s. 128.

¹⁰¹⁷ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1216.

¹⁰¹⁸ Ünver, **İftira**, s. 128; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2852; Bayraktar, **İftira**, s. 200.

¹⁰¹⁹ Ünver, **İftira**, s. 128; Şen/Aksüt, s. 483; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2852.

¹⁰²⁰ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1217.

İftira suçunun 268.inci maddede düzenlenen şeklinde de, başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılmasıyla suç tamamlanır. Elverişli davranışlarla icra hareketleri henüz tamamlanmamış ise teşebbüsten söz edilebilir¹⁰²¹.

Ayrıca iftira suçunda da gönüllü vazgeçme kurumundan söz etmek mümkündür (Bkz. TCK. m. 36). TCK 36. maddeye göre; “Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır”. Örneğin, müfteri sözlü olarak ihbarda bulunurken yaptığı beyanları, henüz bir ceza soruşturmasının yapılmasını gerektirecek aşamaya gelmeden kendi iradesiyle bu beyanlarını kesmesi halinde eylemi, gönüllü vazgeçme kapsamında kalacak ve teşebbüsten dolayı da cezalandırılmayacaktır. Yine müfterinin postaya attığı ihbar mektubunu, henüz yetkili makamların eline geçmeden geri alması halinde de durum bu şekildedir¹⁰²². Burada belirtmek gerekir ki, fail hakkında gönüllü vazgeçme hükümleri gereğince, teşebbüs ettiği suçtan dolayı ceza verilmez ise de o ana kadar tamamladığı eylem esasen ayrı bir suç oluşturuyor ise, yalnız o suç bakımından sorumluluğu devam edecektir. Misal vermek gerekirse, iftiracı taşınması ve bulundurulması suç sayılan bir eşyayı masum kimsenin evine koyduktan sonra, yetkili makamlara ihbar fikrinden vazgeçerek esrarı yerleştirdiği yerden alması halinde gönüllü vazgeçme hükümlerinden faydalanacaktır. Burada fail teşebbüsten dolayı cezalandırılmayacak ise de, mağdurun evine izinsiz girdiğinden konut dokunulmazlığını ihlal (TCK m. 116)¹⁰²³ suçundan sorumlu tutulacaktır¹⁰²⁴. Teşebbüs aşamasında kalan iftira suçundan dolayı, ayrıca cezalandırılmayacaktır.

Yine burada belirtmek gerekir ki, fail hakkında gönüllü vazgeçme kurumunun uygulanabilmesi bakımından failin, suçun tamamlanmasını ya da neticenin meydana gelmesini önlemesi lazımdır. Bu itibarla bu suçun tamamlanmasından sonra müfterinin, asılsız isnadın gerçek dışı olduğunu yetkili makamlara söylemesi durumunda hakkında gönüllü vazgeçme değil, özel nitelikli etkin pişmanlık (TCK m. 269) hükümleri uygulanacaktır¹⁰²⁵. İftira suçunun ihbar veya şikâyet yoluyla işlenmesi halinde, bu suç yetkili makamların ihbar ve şikâyetten haberdar oldukları anda tamamlanmış olur. Bu

¹⁰²¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 993.

¹⁰²² Önder, s. 303,304; Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 241; Erem/Toroslu, s. 204.

¹⁰²³ Konut dokunulmazlığının ihlali suçu 5237 sayılı TCK'nın 116. maddesinde: “Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak giren veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmayan kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklinde hüküm altına alınmıştır.

¹⁰²⁴ Şen/Aksüt, s. 483-484.

¹⁰²⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1216.

itibarla iftira suçunda müfteri hakkında gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanabilmesi için, yetkili makamların söz konusu ihbar ve şikâyeti öğrenmeleri müfteri tarafından bir şekilde önlenmelidir. Aksi halde suç tamamlanmış olacağından, iftiracının gönüllü vazgeçme kurumundan yaralanması hali söz konusu olamayacaktır.

Mülga TCK döneminde bu suçun (m. 285) yalnız eksik teşebbüse elverişli olduğu tam teşebbüse elverişli olmadığı savunulmuştur¹⁰²⁶. O dönemde Yargıtay, bir kimsenin, başkasının evine esrar koymasını ve bu durumu adliyeye ihbar etmek niyetiyle hareket etmesini, bu esrarı mağdurun evine yerleştirmesi için diğer bir şahsa verirken yakalanması halini eksik teşebbüs saymıştır¹⁰²⁷.

4.3.2. İştirak

Çalışma konumuz olan bu suç, iştirak bakımından herhangi bir özellik arz etmez ve iştirak ile ilgili genel hükümler uygulanır. Dolayısıyla bu suç tipinde kanunda düzenlenen iştirakın tüm şekillerinin gerçekleşmesi mümkündür¹⁰²⁸. Bu suçun, irtikâp edilmesi ya da doğrudan doğruya birlikte işlenmesi hali de mümkündür. Bu itibarla iftiranın, birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde kişilerin her biri TCK m. 37 uyarınca müşterek fail sıfatıyla sorumlu olurlar¹⁰²⁹. Diğer yandan asıl faile iftira suçunu işleme kararı verdiren kimsede, TCK m. 38 uyarınca azmettiren sıfatıyla sorumlu olur. Örneğin, Kocasının azmettirmesi sonucunda, kendisine karşı bir suçun işlenmiş olduğu yolunda gerçeğe aykırı bir ihbarda bulunarak, masum olduğunu bildiği bir kimseye suç isnat eden kadının kocası hakkında azmettirme hükümleri tatbik edilebilir¹⁰³⁰. İftira suçunda müfterinin bazen bir kimsenin yasal temsilcisini azmettirmesi halinde, şüphesiz iştirak hükümlerinin uygulanması ve kanuni temsilcisinin yanıltılması veya yanılması durumunda, hata/yanılma ve dolaylı faillik hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilmektedir¹⁰³¹.

İftira suçunu; işlemeye teşvik eden, suç işleme kararını kuvvetlendiren, suçun işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat eden, bu suçun nasıl işleneceği

¹⁰²⁶ Bayraktar, **İftira**, s. 200; Önder, s. 303; Şahbaz, **İftira Suçu**, s. 500; Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 99; Mülga kanun zamanında *Yiğitbaş*, genel anlamıyla neticesi harekete bitişik ve şekli olan tehlike suçlarında suça tam kalkışma mümkün değilse de bazı hallerde istisnai durumların doğabileceği yönünde farklı bir görüş bildirmiştir. Bkz. Yiğitbaş, s. 846.

¹⁰²⁷ Yargıtay 4. CD., T. 10.03.1949, Esas. 1949/2724, Karar. 1949/3850 (aktaran: Erem/Toroslu, s. 204)

¹⁰²⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 993; Erem/Toroslu, s. 203; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1218.

¹⁰²⁹ Önder, s. 304.

¹⁰³⁰ Erem/Toroslu, s. 204; Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 241,242.

¹⁰³¹ Ünver, **İftira**, s. 130.

hususunda yol gösteren ya da fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlayan, suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştıran kimse ise, TCK'nın 39. maddesi gereğince suça yardım eden sıfatıyla iştirak etmiş olur. Yargıtay verdiği bir kararında;

*“Sanık İbrahim Ü.'nin olayın başlangıcından beri fikir ve eylem birliği içinde eşi Nuray Ü. ile iftira suçuna konu dilekçeyi hazırlayarak birlikte adliyeye gittiğinin anlaşılması karşısında; suç işleme kararını kuvvetlendirme niteliğinde bulunan eylemi nedeniyle”*¹⁰³² demekle sanığın eylemlerine göre hangi sıfatla sorumlu tutulacağını belirtmiştir. Ayrıca iftira suçuna yardım eden sıfatıyla iştirak eden kimse hakkında, iftira suçundan dolayı hükmedilecek cezanın yarısı kadar hapis cezası verilir. Ancak, bu durumda hükmedilecek ceza sekiz yılı geçemeyecektir (bkz.TCK. m. 39).

Maddi eser ve delil uydurma suretiyle işlenen iftira suçunda, suç isnat eden müfteriye uydurulan eser ve delillerin teminini sağlayan kişi, iftira suçuna yardım eden olarak iştirak etmiş sayılacaktır¹⁰³³.

Ayrıca dolaylı faillığe ilişkin hükümler iftira suçu açısından da uygulanabilir. TCK'nın 267. maddesinin dördüncü fıkrasında dolaylı fail iştirak türüyle ilgili olarak, sorumlu tutulmaya ilişkin özel bir düzenleme yer almaktadır. TCK m. 267/4 uyarınca, yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olan mağdurun, bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması koruma tedbirlerinin uygulanması halinde; iftira eden, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak cezalandırılacaktır. Koruma tedbirlerinden yakalama hali madde metninde ayrıca düzenlenmemiş olduğundan, iftira edilen kimseye bu tedbir uygulandığında iftiracıyı, kişi hürriyetinden yoksun kılma suçundan dolayı dolaylı fail olarak sorumlu tutmak mümkün değildir¹⁰³⁴. Öte yandan iftira suçunun mağdurunun asılsız iftira sonucunda gözaltına alınması ya da tutuklanması durumunda iftira eden hakkında bu suçtan hükmedilecek cezaya ilave olarak, TCK'nın 109/1. maddesi¹⁰³⁵ gereğince bir yıldan beş

¹⁰³²Yargıtay 4. CD., T. 10.03.2009, Esas. 2007/8386, Karar. 2009/4386, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:05/04/2021.

¹⁰³³ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7842.

¹⁰³⁴ Ünver, **İftira**, s. 129; Öğretide *Soyaslan*, hükümde kullanılan dolaylı faillik kavramının isabetli olmadığını ifade etmiştir. Yazar'a göre, dolaylı fail bir kimseyi (akıl hastası veya küçük) suç aleti olarak, ona suç işleten kişidir ve burada böyle bir durumda söz konusu değildir. Ayrıca yazar, müfterinin, mağdurun gözaltına alınacağını veya tutuklanacağını bilemeyeceğini bu nedenle iftira edeni bir de kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan dolaylı fail olarak sorumlu tutmanın ceza hukukunun ilkeleriyle bağdaşmadığından ötürü düzenlemeyi eleştirmiştir. Bkz. Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 735.

¹⁰³⁵ 5237 sayılı TCK.m.109/1: “Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.”

yıla kadar hapis cezası verilecektir. Böyle bir durumda Yargıtay, bu hükmün uygulanabilmesi için somut olayda kendisine iftira edilen kimsenin bu iftira nedeniyle tutuklandığı veya gözaltına alındığına dair delillerin varlığını aramaktadır¹⁰³⁶.

4.3.3. İçtima

İçtima, sözcük olarak toplantı, toplanmak, bir araya gelmek, kavuşmak anlamına gelmektedir¹⁰³⁷. Ceza hukukunda içtima, suçların içtimayla ilgili kullanılan bir terimdir. Bir kimsenin birden fazla suç işlemiş olduğu durumlarda işlenen suçların hepsinden ceza tayin edilmeyip, yalnızca biri üzerinden ceza hukuku sonuçlarının belirlendiği hallere suçların içtiması adı verilmektedir¹⁰³⁸. Ceza hukukumuzda suçların içtiması ile ilgili olarak “*kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır*” kuralı geçerlidir. Bu kuraldan çıkan sonuç ise, cezaların içtimasının (gerçek içtima) kural, suçların içtimasının ise bu kuralın istisnası olduğudur. Başka bir deyimle suçların içtiması, fail lehine getirilmiş istisnai bir düzenlemedir¹⁰³⁹. Buna göre, suçların içtiması kapsamına giren istisnalar dışında işlenen her bir suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmedilecek ve verilen her ceza bağımsızlığını koruyacaktır¹⁰⁴⁰.

TCK'nın 267. maddesinin 4. fıkrasında; “*Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olan mağdurun bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması hâlinde; iftira eden, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.*” denilmekle gerçek içtima hükmü düzenlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu düzenleme uyarınca, iftira edilen hakkında bu koruma tedbirleri uygulanmışsa, iftiracı asılsız isnat nedeniyle iftira suçundan asıl fail olarak sorumlu tutulacaktır. Ayrıca bu tedbirlerden dolayı mağdurun özgürlüğü çok kısa olsa dahi kısıtlanmış olduğundan müfteri, TCK m.109/1'den dolayı da dolaylı fail olarak sorumlu olacaktır¹⁰⁴¹.

¹⁰³⁶ Yargıtay 4. CD., T. 03.04.2007, Esas. 2007/1076, Karar. 2007/3056 (aktaran: Ünver, **İftira**, s. 130, dn. 336).

¹⁰³⁷ **Kaynak:**<http://www.osmanlimedeniyeti.com/makaleler/sozluk/osmanlica-sozluk-index.html>, e.t:06/04/2021.

¹⁰³⁸ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 674.

¹⁰³⁹ Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 595.

¹⁰⁴⁰ Özgüç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 588; Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 595; Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 674.

¹⁰⁴¹ Ünver, **İftira**, s. 131; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1218; Erol, s.1252.

Ceza kanunlarında gerçek içtima kuralının istisnaları olarak, çeşitli hükümler yer almaktadır. 5237 sayılı kanunda gerçek içtima kuralın istisnalarını;

- a) Bileşik suç (madde 42),
- b) Zincirleme suç (madde 43/1,3),
- c) Aynı neviden fikri içtima (madde 43/2,3),
- d) Farklı neviden fikri içtima (madde 44) kurumları oluşturmaktadır¹⁰⁴²¹⁰⁴³.

Çalışmamızda iftira suçu bakımından suçların içtimasına ilişkin bu sıralama takip edilecek ve son olarak yalan tanıklık, sahtecilik, hakaret, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve suç uydurma suçları ile içtima ilişkisi açıklanmaya çalışılacaktır.

a) Bileşik Suç

Kanunda bağımsız bir suç olarak tanımlanan fiilin, bir başka suçun temel şeklini veya daha ağır cezayı gerektiren nitelikli şekline ilişkin unsuru oluşturmasına bileşik suç denilmektedir. Bu tür durumlarda bir başka suçun unsurunu oluşturan fiilden dolayı, ayrıca ceza verilmez (bkz.TCK m. 42). Örneğin, cebir kullanarak yağma suçunun (madde 148) işlenmesi halinde, yağma suçunun yanında ayrıca tehdit (madde 106) veya kasten yaralama (madde 86) suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz¹⁰⁴⁴.

İftira suçu, bileşik suç bakımından herhangi bir özellik göstermemektedir. Nitekim TCK m. 267/5-6 uyarınca masum kimseye yapılan haksız isnat neticesinde mağdurun mahkûm edildiği ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet hapis cezasının infazına

¹⁰⁴² Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 592.

¹⁰⁴³ Yargıtay verdiği bir içtihadında gerçek içtima kuralının istisnalarını ayrıntı olarak açıklamıştır: “...TBMM Adalet Komisyonunun TCY tasarısına ilişkin 03.08.2004 gün ve 1/593-60 sayılı raporunda 5237 sayılı TCY. Nın içtima bakımından benimsediği kuralın gerçek içtima kuralı olduğu kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç suç varsa o kadar ceza vardır şeklinde ifade edilmiştir. Ancak yeni Yasada gerçek içtima kuralının istisnalarına da yer verilmiştir: **Bileşik suç** (m.42), **zincirleme suç** (m.43/1), **aynı neviden fikri içtima** (m.43/2-3) ve **farklı neviden fikri içtima** (m.44) 5237 sayılı TCY. Nın 43/2. maddesindeki aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda **zincirleme suç** hükümlerinin uygulanacağına ilişkin kuralın, aynı maddenin 3. fıkrasındaki, (3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz. Şeklindeki düzenleme nedeniyle kasten öldürme suçlarında uygulanma olanağı bulunmamaktadır. **Farklı neviden fikri içtima** ise 5237 sayılı Yasanın 44. maddesinde; (1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır biçiminde düzenlenmiştir. Bu kuralın uygulanabilmesi için işlenen bir fiille birden fazla farklı suçun oluşması gerekir. Burada suçun temel ve nitelikli şekilleri de farklı suç değil aynı suç olarak değerlendirilmelidir. Tek bir fiille aynı hükmün birden fazla ihlali halinde TCY.nın 44. maddesinin uygulanması söz konusu olmayıp bu gibi hallerde gerçek içtima veya zincirleme suç hükümlerinin uygulanma koşulları düşünülmelidir...” Yargıtay CGK., T. 08.07.2008, Esas. 2008/1-99, Karar. 2008/185, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:04/04/2021.

¹⁰⁴⁴ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, s. 592-593.

başlanılmış olması halinde, müfteriye iftira suçu dolayısıyla verilecek cezanın artırılması öngörülmüştür. Bu düzenleme “kişiyi hürriyetinden yoksun kılma” suçunu da cezayı ağırlaştırıcı bir neden olarak içine aldığından iftiranın bu şekli, bileşik suç vasfındadır. Bu durum bileşik suça örnek gösterilebilir.

b) Zincirleme Suç

TCK m. 43/1 gereğince, “*Bir suç işleme kararının icrası kapsamında*¹⁰⁴⁵, *değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel*

¹⁰⁴⁵ Suç işleme kararının icrasından ne anlaşılması gerektiği Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun şu kararında ayrıntılı olarak ifade edilmiştir: “*Somut olayda, Yasanın aynı hükmünün birden fazla ihlal edildiği konusunda bir uyumsuzluk bulunmadığından, müteselsil suçun üçüncü koşulu olan ve öğretide suçun subjektif koşulu olarak adlandırılan, aynı suç işleme kararı üzerinde durmak gerekmektedir. Ceza Yasasının 80. maddesi, 4055 Sayılı Yasa ile değiştirilmiş ve maddedeki “aynı kasdi cürmü” sözcükleri çıkartılarak yerine, “aynı suç işleme kararı” sözcükleri konulmuştur. Bu değişiklik, haklı olarak müteselsil suçlarda suç kastlarının ayrılığında zorunluluk bulunduğu, “aynı suç işleme kararının” kasttan başka bir anlam taşıdığı vurgulanmak istenmiştir. Kaynak yasa ile yasamızdaki “aynı suç işleme kararı” kavramından ne anlaşılacağı öğretisi ve yargısal kararlarda değerlendirilmiş, bunun, kanunun aynı hükmünü müteaddit defa ihlal etmek hususunda önceden kurulan bir plan (Antokosei Maggiore, Manzini’ye atfen DÖNMEZER-ERMAN cilt1, Sh.387), kanunun aynı hükmünü müteaddit defa ihlal etmek hususundaki genel bir niyet (Raineri-Pannen’e atfen DÖNMEZER-ERMAN) anlamında bulunduğu, ancak çok genel bir birliğin, genel bir saik birliği sonucuna götüreceği, örneğin hırsızlığı kendisine meslek edinmiş bir kimsenin, çok sayıda hırsızlık suçu işlenmesinde saik birliği bulunduğu halde, bu saik birliğinin, kararda birliği meydana getiremeyeceği, suç saiki, niyeti, amacı ile kararın karıştırılmaması gerektiği, yine fırsat çıktığı zaman suç işlemek için verilen genel bir kararın, müteselsil suçun bu subjektif koşulunu oluşturmayaacağı (SANCAR), işlenen suçlar aynı olsa dahi, failin eline geçirdiği fırsatlardan yararlanarak bunları işlemesinde, aynı suç işleme kararından bahsedilemeyeceği, suçlar arasında uzun bir süre bulunmasının, aynı suç işleme kararının değil ortaya çıkan fırsatlardan yararlanma şeklinde yorumlanabileceği (ÖNDER), görüşleri ileri sürülmüştür. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun konuya ilişkin 02.03.1987 gün ve 341/84 sayılı, 20.3.1995 gün ve 48/68 sayılı kararlarında, öğretideki görüşlere yer verildikten sonra “aynı suç işleme kararından” Yasanın aynı hükmünü birçok kez ihlal etme hususunda önceden kurulan bir plan, genel bir niyetin anlaşılması gerektiği, bu bağlamda failin suçu işlemekten önce bir plan yapmasının veya bu suça niyet etmesinin, fakat fiili bir defada yapmak yerine kısımlara bölmeyi ve o surette gerçekleştirilmeyi daha uygun görmesinin, hareketinin önceki hareketinin devamı olmasının ve tüm hareketleri arasında subjektif bir bağlantı bulunmasının anlaşılması gerektiği kabul edilmiştir. Aynı suç işleme kararının varlığı, olaysal olarak suçun işlenmesindeki özellikler, suçun işleniş biçimi, fiillerin işlendikleri yer ve işlenme zamanı, fiiller arasında geçen süre, mağdurların farklı olup olmadıkları, ihlal edilen değer ve yarar ile korunan değer ve yarar, olayların oluşum ve gelişimi ile tüm özellikleri değerlendirilerek belirlenecektir. Yine yargısal kararlarda, suçların işlenme tarihleri arasında az veya çok bir zaman aralığı bulunması, suç mağdurlarının birden fazla olması halinde teselsülü reddetmenin adalet ve hakkaniyete uygun bulunmayacağı genel bir kabul görmekte ise, 2-3 ay gibi, uzun sayılabilecek ve makul kabul edilemeyecek bir zaman aralığının bulunması halinde, suç işleme kararında birlik bulunamayacağı kabul edilmiş, (CGK. Nun, 17.04.1995 gün ve 97-122 sayılı, 17.10.1988 gün ve 303-367 sayılı kararları) öğretide de aradan geçen uzun sürenin aynı suç işlemek kararında değil ortaya çıkan fırsatlardan yararlanma şeklinde yorumlanması gerektiğine, iki ihlal arasında çok uzun bir zaman aralığı bulunmasının suç kararında birlik olmadığına karine teşkil edebileceğine değinilmiştir. (ÖNDER), (EREM-DANIŞMAN-ARTUK). İ. Malkoç’da, Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Cürümler isimli eserinde; tasaddi suçunun ancak kısa aralıklarla aynı mağdura karşı işlenmesinde TCY. Nun 80. maddesinin uygulanabileceğini belirtmiştir” Yargıtay CGK, T. 08.07.2003, Esas. 2003/5-189, Karar. 2003/207, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t: 06/04/2021.*

şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır”. M. 43/2’de aynı neviden fikri içtima düzenlemesi yer almaktadır. TCK’nın 43. maddesinde düzenlenen her iki tür zincirleme suça ilişkin hükümler, koşulların varlığı halinde iftira suçu açısından da uygulama alanı bulacaktır. Hâkim, iftira suçundan dolayı koşulların varlığı halinde zincirleme suç kurallarını uygulamak yerine, suçtan zarar gören her kişiye karşı suç işlenmiş gibi hüküm kurarsa bu durum hukuka aykırılık teşkil edecektir¹⁰⁴⁶. İftira suçunda müfterinin aynı hukuka aykırı fiili, tek bir ihbar, şikâyet veya basın yayın yoluyla birden fazla masum kimseye isnat etmesi durumunda (birden fazla kimseye isnat edilen hukuka aykırı fiiller aynı olabileceği gibi farklı da olabilir) TCK m. 43/2 hükmü gereğince aynı neviden fikri içtima hükümleri tatbik olunur¹⁰⁴⁷. Nitekim Yargıtay da verdiği bir kararında, sanığın tek dilekçe ile birden fazla kişiyi şikâyet ettiği somut olayda, TCK m. 43’ün uygulanması gerektiğini ifade ederek, mağdur sayısınınca karar verilmesini bozma sebebi yapmıştır¹⁰⁴⁸.

Zincirleme suç hükümleri bakımından değerlendirilebilecek bir diğer ihtimal, iftiracının tek bir ihbar veya şikâyet metni ile suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye birden fazla suç isnat etmiş olması halinde konunun nasıl çözümleneceğidir. İftiracı, bir mağdura karşı yaptığı ihbar veya şikâyetinde birden fazla hukuka aykırı fiil isnat etmiş olabilir. Bu durumda müfteri, ihbar veya şikâyet dilekçesindeki beyanları ile her ne kadar masum kimseye birden fazla suç isnat etmiş ise de tek bir iftira suçundan cezalandırılacaktır. Buna göre fail, isnat edilen hukuka aykırı fiil sayısınınca iftira

¹⁰⁴⁶ Ünver, **İftira**, s. 131; “Oluş ve tüm dosya kapsamına göre sanığın ikişer ay arayla katılanlar hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatmak için bulunduğu kurumdan dilekçeler göndermek suretiyle isnatlarda bulunduğu olayda eyleminin yenilenmeyen kast aşamasında kaldığı ve tek suç oluşturup cezasında asgari orandan uzaklaşmak suretiyle TCK’nun 43/1...2. maddesi gereğince artırım yapılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde iki kere hüküm kurulması, yasaya aykırıdır,” Yargıtay 8. CD., T. 19.12.2018, Esas. 2017/9110, Karar. 2018/14666, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/10/2021.

¹⁰⁴⁷ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 733; “Sanığın... Cumhuriyet Başsavcılığına verdiği... havale tarihli dilekçe ile aynı suç işleme kararıyla tek bir fiille katılan N... ile müşteki B...’a karşı gerçekleştirdiği iftirada eylemi nedeniyle, TCK’nun 43/2. maddesinin uygulanması gerektiği düşünülmeyen, aynı Kanununun 267/1. maddesi uyarınca şikâyetçi sayısınınca ayrı ayrı mahkûmiyet kararları verilmesi, kanuna aykırıdır,” Yargıtay 4. CD., T. 22.01.2014, Esas. 2013/26612, Karar. 2014/1652; “Kabule ve uygulamaya göre de; Hukuksal anlamda tek bir fiil ile birden fazla mağdura iftirada bulunduğu anlaşılan sanık hakkında TCK’nun 43/2. maddesi uyarınca aynı neviden fikri içtima hükümleri uygulanarak bir cezaya hükmolunup bu cezanın arttırılması gerektiği gözetilmeden, mağdur sayısınınca suç oluştuğu kabul edilerek yazılı şekilde uygulama yapılması, kanuna aykırıdır,” Yargıtay 9. CD., T. 11.11.2014, Esas. 2014/5880, Karar. 2014/11227, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/04/2021.

¹⁰⁴⁸ Yargıtay 4. CD T. 21.02.2013, Esas. 2013/1260, Karar. 2013/4853, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:07/09/2021.

suçundan cezalandırılmayacaktır¹⁰⁴⁹. Ancak iftira suçu tek fiille işlendiğinden, zincirleme suç hükümlerinin de uygulanması gerekmektedir¹⁰⁵⁰. 765 sayılı TCK döneminde Yargıtay bu görüş doğrultusunda, sanığın bir dilekçe ile suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye birden fazla suç yüklenmesi eyleminin tek suçu oluşturduğunu kabul etmekteydi¹⁰⁵¹. Aksi görüşteki bilim insanlarına göre ise, aynı ihbarla tek bir şahsa birden fazla suç isnadında bulunulduğunda ihbar tek olsa da, soruşturmalar birden fazla olacağından, suç isnadı sayısı kadar iftira suçu gerçekleşmiş olur. Bu olasılıkta zincirleme suça ilişkin koşulların varlığının da araştırılması gerektiği ifade edilmiştir¹⁰⁵². *Kanaatimizce* bu fikir daha yerindedir. Nitekim ihbar veya şikâyet metni tek olsa da, birden fazla suç isnadı yapılmış olması masum kimse hakkında kovuşturmaların da birden fazla olmasına sebep olur. Kaldı ki, yapılan yargılama sonunda da her hukuka aykırı fiil için ayrı ceza tatbik olunacaktır. Bu bakımdan her bir hukuka aykırı fiil isnadının yol açtığı kovuşturmalar, kişinin ve adliyenin menfaatlerini de ayrı ayrı ihlal eder. Dolayısıyla mağdura isnat edilen suç sayısı kadar iftira suçu gerçekleşmiş olur. Ancak müfteride tek bir suç işleme kararının mevcut olması durumunda, TCK'nın 43.üncü maddesinin 1.inci fıkrası uyarınca ceza verilmesi gerektiği kabul edilmelidir¹⁰⁵³. Doktrindeki diğer bir görüşe göre ise, iftira içerikli birden fazla isnadın başvuruda belirtilmesi halinde zincirleme suç hükümleri uygulanmaksızın, fail hakkında tek cezaya karar verilmesi gerekir. Böyle bir durumda zincirleme suçtan artırım yapılması mümkün değildir. Nitekim zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için, fiilin değişik zamanlarda bir kimseye karşı işlenmesi ya da birden fazla kişiye tek fiille işlenmesi gerekmektedir¹⁰⁵⁴.

¹⁰⁴⁹ Önder, s. 304; Hermann, Menzel. (1963). Die falsche Anschuldigung nach deutschem und schweizerischem Strafrecht. (Doktora Tezi). Münster (Westfalen): s. 125 (aktaran: Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 993); Şen/Aksüt, s. 486; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 243; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1166; “Bir dilekçe ile müdahile iki suç isnat eden sanığın eyleminin tek suç teşkil ettiği nazara alınmaksızın TCK. Nun 285/1. maddesinin ikinci defa tatbiki, kanuna aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T.27.12.1978, Esas. 1978/6542, Karar. 1978/6609, **Kaynak:** www.sinerjimevzuat.com.tr, e.t:08/04/2021.

¹⁰⁵⁰ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1217; Şen/Aksüt, s. 487.

¹⁰⁵¹ “Bir dilekçe ile suçsuz bildiği katılana iki suç yükleyen sanığın eylemi tek suç oluşturur.” Yargıtay 4. C.D. T. 27.12.1978, Esas. 1978/6542, Karar. 1978/6609; “Kabul bakımından, ihbarın bir defada olmasına göre, ihbar konusu maddelerin taaddüdü suçun teklifiğini bozmazken, cezanın 80. madde ile artırılması yolsuzdur.” Yargıtay 4. CD., T. 09.06.1950, Esas. 1950/6102, Karar. 1950/7500 (aktaran: Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 993, dn. 216).

¹⁰⁵² Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 993-994; Yenidünya, **YTCK’ da İftira**, s. 2853.

¹⁰⁵³ Aynı düşünce için bkz. Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 994; Yenidünya, **YTCK’ da İftira**, s. 2853; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7843.

¹⁰⁵⁴ Şen/Aksüt, s. 486.

Doktrinde, müfterinin aynı kişiye karşı farklı zaman dilimlerinde iftira suçunu işlemesi hali ile ilgili farklı görüşler de yer almaktadır. Bir görüşe göre, masum kimse hakkında birden fazla farklı yetkili makama birden fazla kez ihbar veya şikâyet yapılmış ise, TCK'nın 43.üncü maddesinin 1.inci fıkrası gereğince ortada tek bir iftira suçu vardır¹⁰⁵⁵. Nitekim burada failin amacı, masum kimse hakkında tek bir cezai takibat ya da idari soruşturma başlatmaya yöneliktir. Değişik yerlerde yapılan ihbar veya şikâyetin ayrı bir kovuşturma başlatılmasına neden olması durumunda, TCK'nın 43.üncü maddesinin 1.inci fıkrası kapsamında müteselsil suç hükümlerinin uygulanması hali de düşünülmelidir¹⁰⁵⁶. Aksi görüşteki yazarlar ise, her soruşturma organının diğerlerinden bağımsız olarak harekete geçebileceği ve mağdurun da böylece her merci vasıtasıyla birbirinden bağımsız birden fazla saldırıya maruz kalabileceği düşüncesi ile suçların, birden fazla olduğu görüşünü savunmaktadırlar¹⁰⁵⁷. Başka bir görüş ise, bu suçla korunan öncelikli menfaatin adliye olduğunu ve ihbar birden fazla olsa bile tek bir ceza soruşturması yapılması tehlikesi doğduğundan suçun da tek olduğunu, dolayısıyla zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağını ifade etmektedir¹⁰⁵⁸. Bu durumu Yargıtay verdiği bir kararında, aynı fiilden dolayı birden fazla değişik makama bildirim yapan sanığın eyleminin, tek bir iftira suçunu oluşturmasına rağmen sanık hakkında zincirleme suç hükümlerinin uygulanarak daha fazla ceza tayin edilmesi halini, kanuna aykırı bulmuştur¹⁰⁵⁹. *Kanaatimizce*, masum kimse hakkında aynı fiilin isnadı değişik yetkili makamlara (hem kamu idaresine hem de adliyeye ya da birden fazla adli makama), birden fazla kez ihbar veya şikâyet vasıtasıyla yapılmış olsa dahi, müfterinin fiilinin tek olduğu kabul edilmelidir¹⁰⁶⁰. Nitekim adliyeler farklıda olsa hukuken farklı yerlerdeki dosyaların birleştirilmesi ve bir fiil nedeniyle tek soruşturma başlatılması gerekir. Kaldı ki, adli makamların birbirinden habersiz farklı soruşturma başlatmaları da fiilin tek olduğu gerçeğini değiştirmez¹⁰⁶¹.

¹⁰⁵⁵ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 733.

¹⁰⁵⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 994; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2853.

¹⁰⁵⁷ Friedrich Eduard RUFER, *Die Falsche Anschuldigung*, Bern, 1919, s. 12 (aktaran: Önder, s. 305).

¹⁰⁵⁸ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1217.

¹⁰⁵⁹ "Sanığın BİMER'e 24.12.2008 tarihinde gönderdiği e-mailden sonra gönderdiği iki e-mail ve Kütahya. ...tr adresine gönderdiği e-mailin yine aynı konuya ilişkin olup ilk iddia hakkındaki işlemlerin akıbetini sorma niteliğinde olup yeni bir iddia ve isnat içermediğinden **sanığın eyleminin tek bir iftira suçunu oluşturduğu gözlemlenen sanık hakkında zincirleme suç hükümlerinin uygulanarak hakkında fazla ceza tayini kanuna aykırıdır.**" Yargıtay 9. CD., T. 28.11.2013, Esas. 2013/10311, Karar. 2013/14698, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/04/2021.

¹⁰⁶⁰ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1166.

¹⁰⁶¹ Yaşar/Gökçen/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7842- 7843.

Zincirleme suç hükümleri bakımından değerlendirilebilecek bir diğer olasılık ise, müfterinin masum kimse hakkında farklı hukuka aykırı fiil isnatlarını değişik yetkili makamlar huzurunda gerçekleştirmesi halidir. Fail, suçsuz kimse hakkında birden fazla cezai takibat yapılmasını amaçlıyorsa ve bu yönde hareket ederek değişik hukuka aykırı fiil isnatlarını çeşitli makamlar nezdinde gerçekleştiriyorsa, TCK m. 43/1 uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Aksi halde her bir suçtan, ayrı ceza tayin edilmesi yoluna gidilmelidir¹⁰⁶². Diğer bir olasılıkta ise, failin, mağdur hakkında gerçekleştirdiği asılsız ihbarın aynı yetkili makam nezdinde tekrar etmesi halinde, kendisinde aynı suç işleme kararı söz konusu olduğundan hakkında TCK m. 43/1 uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulanmalıdır¹⁰⁶³. Belirtmek gerekir ki, müfteri burada masum kimse hakkındaki asılsız suç isnatlarını devam ettirmektedir. Buna karşılık aynı yetkili makam nezdinde gerçekleştirilen asılsız isnatlar, yeni bir karar sonucunda yapılmış ise, her bir iftiradan gerçek içtima kurallarına göre cezalandırma yoluna gidilmelidir¹⁰⁶⁴. Öte yandan müfterinin, suçsuz bir kimsenin aynı fiili değişik zamanlarda da işlediğini birden çok ihbar veya şikâyetle isnat etmesi halinde, farklı maddi olayların isnat edilmesi nedeniyle her bir ihbar veya şikâyetin ayrı bir suç oluşturacağı, ancak failde bir suç işleme kararının bulunması halinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiği düşünülmelidir. Örneğin, müfteri birinci ihbar dilekçesinde kendisine telefon aracılığıyla tehditte bulunulduğunu, ikinci ihbarında ise (telefonla tehdit olayından sonra), mağdur tarafından işyerinde yüzüne karşı silahla tehdit edildiğini belirtmesi olayında olduğu gibi¹⁰⁶⁵.

c) Aynı Neviden Fikri İçtima

Müfteri, aynı ihbar veya şikâyet dilekçesi ya da basın yayın yolu aracılığıyla birden fazla kimseye asılsız suç isnat ederse, fail hakkında TCK 43/2. maddesi kapsamında aynı neviden fikri içtima hükümleri uygulanır¹⁰⁶⁶. Nitekim Yargıtay da, bir kimsenin aynı eylemle birden fazla kimseye iftira niteliğinde eylemler isnat etmesi halinde,

¹⁰⁶² Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 994.

¹⁰⁶³ Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 994.

¹⁰⁶⁴ Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 994; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2853.

¹⁰⁶⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7843.

¹⁰⁶⁶ Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 994; Ünver, **İftira**, s. 133; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1217; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7844; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1166; Yenidünya, **YTCK'da İftira**, s. 2853; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 733.

TCK'nın 43/2. maddesi uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiğini ifade etmektedir¹⁰⁶⁷. Ayrıca burada belirtmek gerekir ki, failin, masum bir kimseye isnat ettiği hukuka aykırı filler aynı olabileceği gibi farklı da olabilir.

Yine tek bir fiil ile birden fazla insanın suçlanması halinde, birden çok masum kişi hakkında yine birden çok ceza koğuşturması imkânı yaratılmış ve devletin masum bireyler aleyhine ceza koğuşturması yapmamadaki menfaati suçlanan kişi sayısının ihlal edilmiş olmaktadır¹⁰⁶⁸. TCK'nın 43/2. maddesi gereğince, müfterinin birden fazla mağdura karşı gerçekleştirdiği fiili tek suç sayılır ve cezası dörtte birden dörtte üçüne kadar artırılır. Nitekim Yargıtay da bu görüşle uygulama yapmaktadır¹⁰⁶⁹.

¹⁰⁶⁷ “Sanığın C. Başsavcılığına verdiği 27.01.2007 tarihli yakınma dilekçesinde annesi ve kardeşi olan mağdurların kendisini bıçakla yaraladıklarına dair asılsız isnatta bulunma biçimindeki eylemi hakkında TCY'nun 43/2. maddesi uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanma olanağı bulunup bulunmadığının tartışılmaması, yasaya aykırı,” Yargıtay 4. CD., T. 11.03.2009, Esas. 2008/15691, Karar. 2009/4628, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:07/09/2021; “Sanığın iftira suçunu birden fazla müştekiye karşı tek bir fiille işlemesi karşısında, TCK'nın 43/2. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmadan, üç ayrı cezaya hükmolunması, kanuna aykırıdır” Yargıtay 4. CD., T. 12.09.2013, Esas. 2013/15904, Karar. 2013/22043, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:08/04/2021.

¹⁰⁶⁸ Nevzat Toroslu, **İftira Cürmünün hukuki konusu**, s. 118.

¹⁰⁶⁹ “Oluş ve tüm dosya kapsamına göre sanığın ikişer ay arayla katılanlar hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatmak için bulunduğu kurumdan dilekçeler göndermek suretiyle isnatlarda bulunduğu olayda eyleminin yenilenmeyen kast aşamasında kaldığı ve tek suç oluşturup cezasında asgari orandan uzaklaşmak suretiyle TCK'nun 43/1...2. maddesi gereğince artırım yapılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde iki kere hüküm kurulması, yasaya aykırıdır,” Yargıtay 8. CD., T. 19.12.2018, Esas. 2017/9110, Karar. 2018/14666, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/10/2021; “Sanığın C. Başsavcılığına verdiği 27.01.2007 tarihli yakınma dilekçesinde annesi ve kardeşi olan mağdurların kendisini bıçakla yaraladıklarına dair asılsız isnatta bulunma biçimindeki eylemi hakkında TCY'nun 43/2. maddesi uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanma olanağı bulunup bulunmadığının tartışılmaması,” Yargıtay 4. CD., T. 11.03.2009, Esas. 2008/15691, Karar. 2009/4628, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:07/09/2021; “Hukuksal anlamda tek bir fiil ile birden fazla mağdura iftirada bulunduğu anlaşılan sanık hakkında aynı nev'iden fikri içtima hükümleri gereğince bir cezaya hükmolunup TCK'nun 43/2. maddesi uyarınca cezanın arttırılması gerektiği gözetilmeden, mağdur sayısının suç olduğu kabul edilerek yazılı şekilde uygulama yapılması,” Yargıtay 9. CD., T. 17.09.2014, Esas. 2014/6078, Karar. 2014/9325; “...Yargıtay 16.Ceza Dairesinin 26/03/2015 tarihli, 2015/447 esas, 2015/362 sayılı kararında; iftira suçunu birden fazla mağdura karşı hukuksal anlamda tek bir fiil ile gerçekleştiren sanık hakkında aynı nev'iden fikri içtima hükümleri uygulanarak 5237 Sayılı TCK'nun 267. Maddesi uyarınca verilecek cezanın TCK'nun 43/2. maddesi gereğince arttırılması gerektiğinin belirtilmesi karşısında; Sanığın, Adalet Bakanlığına vermiş olduğu 01/09/2009 tarihli dilekçe ile aralarında katılan K2'nun da bulunduğu (diğerleri K4, K5, K3, K6) kişileri şikayet ettiği Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünce yapılan tahkikat sonucunda şikayet edilen kişilerle ilgili işlem yapılmasına yer olmadığına karar verildiği, sanık tarafından aynı dilekçe ile şikayet edilenlerden K3'un (Hakim) suç duyurusu üzerine sanık hakkında iftira suçundan Ünye Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası açıldığı ve bu mahkemenin 15/11/2013 tarih, 2013/101 esas, 2013/256 sayılı kararı ile 5237 Sayılı TCK'nun 267/1, 53/1 maddeleri gereğince 2 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verildiği ve bu kararın Yargıtay 16.Ceza Dairesinin 14/03/2016 tarih, 2015/8350 esas, 2016/1940 karar sayılı ilamıyla onandığı ve kesinleştiği, sanığın gerek K3'a gerekse dosyanın katılanı K2'ya aynı tarihli dilekçe ile şikayet etmesi ve şikayet dilekçesindeki iddiaları ile ilgili iftira suçundan hakkında dava açılıp mahkumiyet kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi karşısında aynı dilekçe ile birden fazla kişiye yönelik eylemi nedeniyle sonraki davada verilecek cezanın en fazla TCK'nun 43/2 maddesi delaletiyle 43/1 maddesi gereğince artırım miktarı oranında (eylem zincirleme olarak işlendiğinden) verilmesi gerektiği anlaşılmakla; İlk Derece

Öğretide, TCK'nın 43. madde hükümleri uygulanmaksızın tek bir iftira suçunun ortaya çıktığı savunulmaktadır. Nitekim bu suçun gerçekleştiği an, yetkili mercilere ihbar veya şikâyetin yapıldığı ya da basın ve yayın yolu ile bu isnatların yayınlandığı an olup, masum kimse hakkında soruşturma ve kovuşturmanın başladığı tarih değildir. Bu nedenle tek olan fiil açısından zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı belirtilmektedir¹⁰⁷⁰.

765 sayılı TCK m. 80'de aksine bir kayıt bulunmadığı için, bir kimsenin iki ayrı kimseye iki ayrı mektupla iftirada bulunması durumunda, diğer koşulların da varlığı halinde, zincirleme suç hükümlerinin uygulanması mümkündür¹⁰⁷¹. Ancak, 5237 sayılı TCK açısından, m. 43 özel bir hüküm içerdiği için, iki ayrı eylemle iki farklı kimseye karşı suç işlenmesi durumunda müteselsil suç hükümleri uygulanmaz¹⁰⁷².

d) Farklı Neviden Fikri İçtima

5237 sayılı TCK'nın 44. maddesinde gerçek içtima kuralının son istisnası olan farklı neviden fikri içtima düzenlemesi yer almaktadır. İlgili madde gereğince, müfterinin işlediği bir fiil ile masum kimse hakkında gerçekleştirdiği suç isnadının, hem iftira suçunun hem de başka bir suçun oluşmasına sebebiyet vermesi halinde iftiracıya her suç açısından ayrı ayrı ceza verilmeyecek, ortaya çıkan bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı ceza verilecektir¹⁰⁷³. Yani burada müfteri işlediği bir fiil ile birden fazla suçun oluşmasına sebebiyet vermektedir. Böylelikle iftira suçu, uygulamada en çok yalan tanıklık, sahtecilik, hakaret, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve suç uydurma suçları ile birleşmektedir. Bu suçlarla birleşmesi durumları, Yargıtay kararları ve doktrindeki görüşler ile birlikte açıklanmaya çalışılacaktır.

1. Yalan Tanıklık Suçu ile Birleşmesi

Mahkemesince verilen mahkumiyet kararının kaldırılmasına,” Samsun BAM, 2. CD., T. 14.02.2017, Esas. 2016/20, Karar. 2017/196, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:08/04/2021.

¹⁰⁷⁰ Şen/Aksüt, s. 486-487

¹⁰⁷¹ “Sanığın iki ayrı kişiye, iki ayrı mektupla iftirada bulunduğu kabul edildiği halde, iftira cürmünün hem adliyeye ve hem de kişilere karşı olduğu gözetilmeden ve sanık hakkında T.C. Yasasının 80. maddesi ya da gerçek içtima hükümlerinden hangisinin uygulanacağı tartışılmadan hüküm kurulması,” Yargıtay 4. CD., T. 16.10.1990, Esas. 1990/4159, Karar. 1990/5088, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:08/04/2021.

¹⁰⁷² Ünver, **İftira**, s. 131.

¹⁰⁷³ “Sanığın ifadesi alınırken kollukta, Cumhuriyet Savcısına verdiği ifadede, Sulh Ceza Mahkemesindeki sorgusunda kendi kimlik bilgileri yerine abisinin ismini vermesi şeklinde gerçekleşen olayda eyleminden dolayı, TCK'nın fikri içtimayı düzenlenen 44'üncü maddesi gereğince, en ağır cezayı gerektiren iftira suçundan hüküm kurulmasıyla yetinilmesi gerekirken, ayrıca yalan beyanda bulunma suçundan da hükümlülük kararı verilmesi,” Yargıtay 13. CD., T. 03.04.2012, Esas. 2012/841, Karar. 2012/8008, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/04/2021.

Yalan tanıklık suçuyla iftira suçunun çakışması değişik şekillerde ortaya çıkabilir.

İlk olarak, devam etmekte olan soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak beyanına başvuru yapan kişi, tanıklık sırasında yapmış olduğu açıklamalarla suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye gerçeğe aykırı suç isnadında bulunması durumunda, içtima ilişkisinin nasıl çözüleceği doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde savunulan bir görüşe göre, tanıklık yapan failin beyanlarının gerçeğe aykırı olduğu sabit ise, bu eylemi yalnızca yalan tanıklık suçunu oluşturmaktadır. Failin, tanıklık görevi nedeniyle ve tanıklığa konu olay çerçevesinde verdiği ifadesi yetkili mercilere yapılmış ihbar veya şikâyet olarak değerlendirilemeyeceği için, burada iftira suçunun hareket ögesi oluşmamaktadır. Dolayısıyla bu tür olaylarda, sadece yalan tanıklık suçunun meydana geleceği kabul edilmelidir¹⁰⁷⁴. Doktrinde aksi görüşte olan bir kısım yazarlara göre ise, müfterinin yalan tanıklık sırasında yapmış olduğu açıklamalarla suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye gerçeğe aykırı suç isnadında bulunması eyleminin tek olup diğer koşul ve unsurların varlığı halinde, eylem hem yalan tanıklık hem de iftira suç tipini ihlal etmektedir. *Yazarlar*, bu durumda farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanarak(bkz. TCK m. 44), fail hakkında bu iki suçtan en ağır cezayı gerektiren suç olan iftira suçuna ilişkin hükümlere göre ceza verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir¹⁰⁷⁵.

İkinci olarak, gerçeğe aykırı olarak suçsuz bir kimsenin suç işlediğinden söz edilerek ihbar veya şikâyette bulunan iftiracının, bu ihbar veya şikâyet neticesinde başlatılan soruşturma ve kovuşturmada tanık olarak dinlenilmesi ve bu fiilin işlendiği konusunda yalan tanıklık yapması durumunda doktrindeki bir görüşe göre¹⁰⁷⁶, böyle bir durumda fikri içtima kuralları uygulanmalıdır. Katılmakta olduğumuz diğer bir görüşe göre ise¹⁰⁷⁷, bu durumda gerçek içtima kuralları gereğince her iki suçtan ceza verilmelidir. Böyle bir durumda, tüketen-tüketilen norm ilişkisinin bir görünüş biçimi olan “cezalandırılmayan sonraki hareketler” kavramına başvurarak faili, tek bir suçtan

¹⁰⁷⁴ Yaşar/Gökcan/Artaç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7844; “*Saniğin, Halil İbrahim Aydın'ın sanık olarak yargılandığı Akçakale Asliye Ceza Mahkemesinin (2004/126 E, 2004/141 karar sayılı dosya) 6.5.2004 günlü oturumunda, anılan davanın hazırlık soruşturması sırasında tanık olarak verdiği yalan anlatımdan rücu ettiğinin anlaşılması karşısında, eylemin yalan tanıklık suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan ve tanık olarak dinlendiği sırada söylenen ve resmi makamlara yakınma niteliğinde bulunmayan sözlerin iftira suçunu oluşturmayacağı gözetilmeden yetersiz gerekçeyle hüküm kurulması, yasaya aykırıdır.*” Yargıtay 4. CD., T. 19.06.2006, Esas. 2006/111, Karar. 2006/12551, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:09/04/2021.

¹⁰⁷⁵ Ünver, **İftira**, s. 133; Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 242; Önder, s. 307; Erem/Toroslu, s. 204; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 107; Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 733.

¹⁰⁷⁶ Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 733.

¹⁰⁷⁷ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1218; Yaşar/Gökcan/Artaç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7845; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 106.

sorumlu tutmak mümkün değildir. Çünkü cezalandırılmayan sonraki hareketten söz edebilmek için sonraki fiil, önceki fiilin hukuka aykırılığını devam ettirmekle yetinmelidir. Hâlbuki burada yalan tanıklık ve iftira başlı başına bir hukuka aykırılık teşkil etmektedir¹⁰⁷⁸.

Üçüncü olarak, müfterinin hukuka aykırı fiil isnat ettiği kişi hakkında başlatılan soruşturma ve kovuşturmada bir başka kişiyi tanık olarak gösterdiği ve tanıklık eden kişinin de gerçeğe aykırı olarak, mağdurun bu fiili işlediğini beyan etmesidir. Bu tür olaylarda iftira suçunun failinin, yalancı tanık tedarik etmesi, suçun maddi eser ve delillerini uydurduğu için maddi iftira olarak; tanığın asılsız isnada ilişkin gerçeğe aykırı beyanda bulunması ise yalan tanıklık suçu olarak kabul edilmelidir¹⁰⁷⁹. Diğer yandan, müfterinin asılsız isnadını doğrulayarak mağdurun işlemediği fiili gerçekleştirdiğini söyleyen yalancı tanık, bu eylemi nedeniyle iftira suçuna yardım etmekten dolayı cezalandırılmayacaktır; zira müfterinin fiiline iştirak düşünülemez. Böyle bir durumun varlığı ise, failliğin şerikliğe asliliği kuralınca yalnız yalan tanıklık suçundan sorumlu tutulmayı gerektirmektedir.¹⁰⁸⁰

¹⁰⁷⁸ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1218.

¹⁰⁷⁹ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7845; Önder, s. 307.

¹⁰⁸⁰ Gerçekten iftira, asılsız isnadın yetkili makamlara ulaşması ile tamamlanmıştır ve tamamlanmış bir suça artık iştirak düşünülemez. Bkz. Önder, s. 307; “5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinin lafzı, gerekçesi ve düzenlendiği bölüm dikkate alındığında, hukuka aykırı fiil isnadının, mağdur hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamaya yönelik olması, dolayısıyla da ortada henüz başlamış bir soruşturma veya kovuşturma bulunmaması gerekmektedir. Dolayısıyla, madde gerekçesindeki “Başlatılmış olan hukuk veya ceza muhakemesi sürecinde davanın tarafı, sanık veya tanık konumundaki kişiler de, buldukları beyanlarla iftira suçunu işleyebilirler.” şeklindeki ifade, tanık bakımından, yalan beyanda bulunmakla uyumsuzluğun konusunu teşkil eden olayla ilgili olarak işlemediğini bildiği halde bir başkası ile ilgili olarak yahut uyumsuzluğun konusunu teşkil eden olay dışında başka bir fiille ilgili olarak bir başkası ya da uyumsuzluğun tarafı hakkında hukuka aykırı bir fiil isnadında bulunması olarak anlaşılmalıdır. Tanık, ancak bu kayıtlarla iftira suçunu işleyebilir. Buna karşılık, tanık, uyumsuzluğun konusunu teşkil eden olayla ilgili olarak uyumsuzluğun süjesi, yani tarafı olan kişi hakkında isnadda bulunuyor ise sadece yalan tanıklık suçu oluşur. TCK’nın 267. maddesinin gerekçesinde yer alan söz konusu açıklama doğru olmakla birlikte, yalan tanıklık iftira suçundan bağımsız bir suç tipi olarak düzenlendiği için bu suça özgü unsurların dikkate alınması suretiyle tanığın hangi hallerde iftira suçunu işleyebileceğinin ayrıca belirlenmesi zarureti hâsıl olmaktadır. İftira suçunu düzenleyen hükmün gerekçesinde, ilgili diğer suç tipleri göz önünde bulundurularak bu hususa ilişkin açıklama yapılamayacağı aşikârdır. Bu nedenle, genel bir ifadeye yer verilmekle yetinilmiştir. Ancak belirtilmesi gerekir ki, tanık, sözelimi kasten öldürme suçundan dolayı yürütülen ceza soruşturması veya kovuşturması sırasında suçun şüpheli veya sanık tarafından işlenmediğini, gerçekte bir başkası tarafından işlendiğini bildiği halde şüpheli veya sanık tarafından işlendiğini beyan ediyor ise, bu suç nedeni ile şüpheli veya sanık hakkında işleyen bir ceza muhakemesi süreci bulunduğu için iftira suçunun oluşması mümkün değil ise de; bu durum, yalan tanıklık suçunun haksızlık muhtevası üzerinde etkilidir ve TCK’nın 61. maddesine göre faile verilecek temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınmalıdır.” Bkz. Göktürk, s. 403, dn. 178.

2. Sahtecilik Suçu ile Birleşmesi

5237 sayılı TCK'nın 212. maddesi uyarınca, *“Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.”* Bu madde metnine göre, müfterinin sahte resmi veya özel belgeyi iftira suçunun işlenmesi sırasında kullanması durumunda eylemi hem sahtecilik hem de iftira suçunun oluşmasına sebebiyet verecektir. Dolayısıyla fail gerçek içtima hükümleri gereğince her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılacaktır¹⁰⁸¹. Bu durum genellikle TCK m. 267/2 fıkrasında maddi eser ve delil uydurulmak suretiyle işlenen iftira suçlarında görülmektedir¹⁰⁸². Misal vermek gerekirse, B, O'nun “SSK Sigortalı Hizmet Dökümü” ve X Şirketinde çalıştığını gösterir belgeleri ele geçirerek belgeler üzerinde tahrifat yapmış ve kendi fotoğrafını yapıştırmıştır. Bu sahte belgelerle değişik suçlara karışan B sürekli olarak O hakkında soruşturma ve kovuşturmaların açılmasına sebebiyet vermiştir. En son hazırladığı bu sahte belgelerle Y bankasına müracaat ederek kredi almaya çalışırken, banka memurun dikkati sayesinde yakayı ele vermiştir. Bu örnek olayda B, gerçek içtima hükümleri gereğince hem sahtecilik hem de iftiradan dolayı ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

765 sayılı TCK döneminde Yargıtay verdiği birtakım kararlarında, maddi eser ve delillerin suç oluşturduğu olaylarda fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerektiği düşüncesindedir¹⁰⁸³. Yargıtay 23.02.1961 tarihli kararında; *“esrarın başkasının cebine koyup ihbar etmenin iftira teşkil ettiğine, ayrıca faile esrar bulundurmaktan ceza verilemeyeceği(ne)...”* içtihadında bulunmuştur¹⁰⁸⁴. *Kanaatimizce* bu karar yerinde

¹⁰⁸¹Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7845; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1218; *“D. B. adına düzenlenmiş üzerinde kendi fotoğrafı bulunan sahte sürücü belgesiyle yakalanan sanığın, işlediği suç nedeniyle hakkında soruşturma yapılmasını engellemek amacıyla kimliğini gerçekte var olan D.. B. olarak bildirdiği anlaşılmakla; TCK'nun 212. maddesinde yer alan "Sahte resmî veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur." hükmü karşısında, eklemının ayrıca 5237 sayılı TCK'nun 268/1. maddesi yollamasıyla, 267/1. maddesindeki "iftira" suçunu da oluşturacağı gözetilmeden fikri içtima hükümleri uygulanarak eylemin sadece resmi belgede sahtecilik suçu oluşturduğundan bahisle yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir.”* Yargıtay 11. CD., T. 21.03.2014, Esas. 2012/22512, Karar. 2014/5410, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t:16/07/2021.

¹⁰⁸² Şen/Aksüt, s. 487.

¹⁰⁸³ *“Sanığın, mağdurlardan Ahmet'in adını ve imzasını kullanarak Valilik makamına yazdığı ve hukuki sonuç doğuracak nitelikteki özel belgeyi düzenleyip kullanmasıyla hem iftira, hem de özel belgede sahtecilik suçunun oluştuğu gözetilmeden, T.C. Yasasının 79. maddesi kanalıyla 345. maddesi yerine TCY.nin 343. maddesi ile hükümlülük kararı verilmesi, yasaya aykırıdır”* Yargıtay 4. CD., T.12.12.1990, Esas. 1990/6215, Karar. 1990/6774, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:09/04/2021.

¹⁰⁸⁴ Yargıtay 5. CD., T. 23.02.1961, Esas. 1961/13, Karar. 1961/5793 (aktaran: Erem, **Şerh, C: II**, s. 1528; Erem/Toroslu, s. 207); *“Sanıkların eylemi müşteki Ali'ye iftira amacı ile izinsiz temin edip bulundurdıkları patlayıcı maddeleri onun bahçesine gömerek kolluk kuvvetlerine ihbarda*

değildir. Zira kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişinin cezalandırılması gerek 765 sayılı gerekse 5237 sayılı kanunda öngörülmüştür¹⁰⁸⁵. Dolayısıyla söz konusu olayda, uydurulan delil olarak kullanılan esrar maddesini bulundurmamak kanunda suç olarak tanımlandığından, bu tür olaylarda gerçek içtima kurallarınca, faile her iki suçtan ceza verilmesi ceza kanunun amacına ve ruhuna daha uygun düşecektir.

3. Hakaret Suçu ile Birleşmesi

Masum bir kimseye gerçeğe aykırı olarak hukuka aykırı bir fiil isnat etmek suretiyle işlenen iftira fiilinin, aynı zamanda bu kişinin onur ve şerefine ilişkin haklarını da rencide ettiği muhakkaktır. İftira suçu ile hakaret suçu arasında temel farklılıklar bulunmasına rağmen kişinin onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat edilmesi bu iki suç açısından müşterek unsurdur. Bu noktada her iki suç arasında içtima ilişkisi bakımından doktrinde farklı görüşler yer almaktadır.

Konuyu görünüşte içtima kurallarına¹⁰⁸⁶ göre değerlendiren görüşe göre, iftira suçu ile hakaret suçunun koruduğu hukuksal yararlar onur, şeref ve saygınlığa ilişkin hakları kapsasa da, iftira suçunda masum kimsenin maruz kaldığı tehlike daha yoğun ve korunan hukuksal yarar daha önceliklidir. Bu sebeple her iki suç arasındaki içtima ilişkisi asli-tali norm ilişkisine göre çözüme kavuşturulmalıdır. Bu yazarlara göre,

*bulunmaktan ibarettir. TCK. Nun 264. maddesinin 5. fıkrasında; 1. fıkrada sayılan patlayıcı maddeleri taşıyan, bulunduran veya satanlar hakkında değişik 3 yaptırım düzenlenmiştir. Bunlar söz konusu maddelerin cins ve miktar bakımından vahamet göstermesi veya vahamet göstermemesi hali ile cins ve miktarının önemsiz sayılması failin meslek, kişilik ve ahlaki eylemleri yönünden tehlikesiz sayılması halleridir. Dairemizin süreklilik kazanan ve Ceza Genel Kurulu'nca da tasvip göre uygulamalarına göre 2 dinamit lokumu ve buna ait fitil ve 6 adet kapsül cins ve miktar bakımından önemsiz sayılacak nitelikte ise de sanıkların olay nedeniyle belirlenen kişilik ve ahlaki durumları karşısında fıkranın son cümlesinin uygulanması düşünülemez ise de bu miktar patlayıcının cins ve miktar itibarıyla vahim sayılmasına da olanak yoktur, bu nedenle sanıkların eylemini TCK. Nun 264. maddenin 5. fıkrasının ilk cümlesi içinde değerlendirmek gerekirken vahim miktarda kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 8. CD., T. 06.11.1985, Esas. 1985/3684, Karar. 1985/4885, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:11/04/2021.*

¹⁰⁸⁵ 765 sayılı TCK m. 403/5: “Uyuşturucu maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak satanlara veya satışa arz edenlere veya satın alanlara veya yanında yahut başka bir yerde bulunduranlara veya bu maddeleri parasız devredenlere yahut bu suretle devralanlara veya sevk veya nakledenlere veya bunların alınıp satılmasına veya devrine veya ne suretle olursa olsun tedarik edilmesine aracı olanlara dört yıldan on yıla kadar ağır hapis ve uyuşturucu maddenin her gram ve küsuru için ellibin lira ağır para cezası verilir.” şeklindeydi; 5237 sayılı TCK m. 191/1: “Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Şeklindeydi.

¹⁰⁸⁶ Görünüşte içtima konusu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 639-649; Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 530-537; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 518-523; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 689-691.

görünüşte içtima kurallarından olan yardımcı normun sonralığı (veya asli normun önceliği) ilkesi uyarınca, bir fiilin iki normu ihlal ettiği hallerde yardımcı norm çekilir yalnızca asıl norm uygulanır. Bu bakımdan iftira suçunun diğer unsurları da mevcut ise müfteri, yalnızca TCK m. 267’de düzenlenen iftiradan sorumlu tutulur ve hakaret suçundan ayrıca cezalandırılmaz¹⁰⁸⁷. Doktrinde baskın olan bir diğer görüşe göre ise, her haksız iftiranın bir suç isnadını ihtiva etmesi itibarı ile aynı zamanda mağdurun onur, şeref ve saygınlığını incitici nitelikte olması dolayısıyla her iftiranın bir yönüyle de hakaret suçunu meydana getirdiği kabul edilmektedir. Böylece iftira suçunu işleyen müfteri, bir fiil ile kanunun muhtelif hükümlerini ihlal ettiği için, farklı neviden fikri içtima (bkz. TCK m. 44) hükümleri gereğince, sadece en ağır cezayı gerektiren iftira suçundan cezalandırılmalıdır¹⁰⁸⁸. Müfterinin basın ve yayın yoluyla, bir kamu görevlisi hakkında aslında işlenmediğini bilmesine rağmen yolsuzluk isnadında bulunması durumunda, hakaret ve iftira suçları bakımından fikri içtima hükümleri uyarınca sorumlu tutulması gerekmektedir¹⁰⁸⁹.

4. Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma Suçu ile Birleşmesi

İftira suçu nedeniyle mağdurun gözaltına alınması veya tutuklanması, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu da oluşturacağı hususu 5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinin dördüncü fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Kanunkoyucunun gerçek içtima hükümleri düzenlemesine yer verdiği bu hüküm gereğince, iftira suçunun mağdurunun asılsız isnat nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması halinde iftiracı, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve iftira suçlarından ayrı ayrı cezalandırılacaktır¹⁰⁹⁰. Yeri gelmişken belirtmek gerekir ki, sanığın kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan cezalandırılabilmesi için, öncesinde iftira suçundan açılmış bir kamu davasının

¹⁰⁸⁷ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7845-7846.

¹⁰⁸⁸ Bayraktar, **İftira**, s. 205; Artuk/Gökcan/Yeni Dünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 994.

¹⁰⁸⁹ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1167.

¹⁰⁹⁰ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 109; “Sanıkların, soruşturma makamına başvurmadan önce, aracın kim tarafından kullanıldığı hususunda yalan beyanda bulunmak üzere anlaştıkları, Hanefi’nin kolluk görevlilerine, aralarındaki anlaşmaya uygun şekilde kendi isteği ile yalan beyanda bulunması sonucu bir (1) gün gözaltında kaldığı dikkate alındığında; sanık yönünden, "iftira" suçunun düzenlendiği TCK’nın 267/1. maddesinde belirtilen "hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idarî bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesi" unsurunun gerçekleşmediği; dolayısı ile iftira suçu oluşmadığından, TCK’nın 267/4. maddesi uyarınca "iftira eden" durumunda olmayan sanık hakkında, bir (1) gün gözaltında kalmasından ötürü, aynı maddenin TCK’nın 109/1. maddesine yaptığı yollama nedeni ile "kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma" suçunun da oluşmayacağı anlaşıldığı halde; sanığın, "başkasına ait kimlik ve kimlik bilgilerini kullanmak suretiyle iftira" ve "iftira nedeniyle kişiyi hürriyetinden yoksun kılma" suçlarından beraati yerine, mahkûmiyetine karar verilmesi,” Yargıtay 20. CD., T. 06.10.2016, Esas. 2015/16249, Karar. 2016/5042, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:14/10/2021.

bulunması gerekmektedir¹⁰⁹¹. Bu açık hüküm karşısında, suçsuz kimse çok kısa bir süre bu koruma tedbirlerine maruz kalsa dahi fail yine de kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve iftira suçlarından cezalandırılacaktır. Bu takdirde haksız iftirada bulunan müfteri, 109. maddedeki eylemden dolayı fail olarak sorumlu tutulur. Ancak, gözaltı ile sonuçlanmayan yakalama tedbiri veya zorla getirme kararı (ihzar) yalnızca iftira suçunu oluşturmakta, bu tür durumlarda 109. maddede düzenlenen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu oluşmamaktadır¹⁰⁹². Çünkü m. 267/4'de iftira failinin sebebiyet verdiği tedbirler sınırlı olarak sayıldığından, masum kimse hakkında gözaltı ve tutuklama tedbirleri dışında başkaca bir koruma tedbirine (yakalama, zorla getirme ve adli kontrol gibi diğer koruma tedbirlerine) başvurulması halinde bu hüküm uygulanamayacaktır. Ayrıca mağdur, ağırlaştırılmış müebbet, müebbet veya süreli hapis cezasına mahkûm edilip cezanın infazına başlanmışsa bu durum için benzer bir düzenleme kanunda yer almadığından, fail 109. maddede düzenlenen suçtan cezalandırılmayacaktır. Artık müfteriye 267. maddenin altıncı fıkrası uyarınca suçun nitelikli haline göre ceza verilecektir¹⁰⁹³. Ayrıca burada belirtmek gerekir ki, 765 sayılı mülga kanun haksız isnadın suçsuz kimsenin tutuklanması gibi şahsi hürriyeti bağlayan bir tedbire başvurulmasına sebep olması halini, ağırlaştırıcı neden olarak düzenlemişti (bkz. 765 Sayılı TCK m.285/2)¹⁰⁹⁴.

5. Suç Uydurma Fiili ile Birleşmesi

İşlenmediğini bildiği bir suçu, yetkili mercilere işlenmiş gibi ihbar eden ya da işlenmeyen bir suçun delil veya emarelerini soruşturma yapılmasını sağlayacak biçimde uyduran ve kovuşturma makamları tarafından bilgisine başvurulduğunda, uydurduğu suçu belli bir kimseye¹⁰⁹⁵ isnat eden fail, hem iftira hem de suç uydurma suçundan ayrı

¹⁰⁹¹ “5237 sayılı TCK’nın 267/4. maddesindeki “Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olan mağdurun bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması halinde; iftira eden, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.” şeklindeki düzenleme uyarınca sanığın mahkûmiyetine karar verilebilmesi için öncelikle sanık hakkında iftira suçundan dolayı mahkûmiyet hükmü kurulmuş olması gerektiği dikkate alınarak yapılan incelemede; sanık hakkında 5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinde düzenlenen **iftira suçundan açılmış herhangi bir kamu davası bulunmadığının** anlaşılması karşısında; sanık hakkında TCK’nın 267/4. maddesi atfıyla 109/1. maddede yer alan suçun unsurları oluşmadığından beraat kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması,” Yargıtay 11. CD., T. 25.06.2018, Esas. 2017/11292, Karar. 2018/5794, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:14/10/2021.

¹⁰⁹² Yaşar/Gökcan/Artaç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7846.

¹⁰⁹³ Yaşar/Gökcan/Artaç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7847.

¹⁰⁹⁴ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 109.

¹⁰⁹⁵ “Sanıkça gönderilen ihbar yazılarında yakınanın adından söz edilmeyip, A. M. Ve 52 M 9088 plaka sayılı araçtan söz edilmesi karşısında, anılan aracın sahibi veya şoförünün yakınacı M.H. İle

ayrı cezalandırılır¹⁰⁹⁶. Nitekim suç uydurma suç, ihbardan veya uydurulan delillerden yetkili makamların haberdar olmasıyla tamamlandığı için, böyle bir ihbardan sonra ileriki bir aşamada uydurulan suçun, fail tarafından başka bir kimseye yüklenmesi durumunda asılsız isnat suç uydurmadan farklı olarak, tek başına artık hukuka aykırı bir durum olan iftira suçuna vücut vermiştir¹⁰⁹⁷. Burada tek bir fiil ile meydana gelen birden fazla neticeden söz etme imkânı bulunmamaktadır.

765 sayılı TCK döneminde Yargıtay verdiği bir kararında faili yalnızca suç uydurma suçundan sorumlu tutmuştur¹⁰⁹⁸. Buna karşın doktrinde failin sadece iftiradan sorumlu olduğu, zira başlangıçtaki suç uydurmanın artık iftiraya dönüştüğü ifade edilmiştir. *Bayraktar*, failin hareketlerinin başında bu durumu öngörmesi halinde, “müterakki suç” kuralları uyarınca sadece iftira suçunun oluştuğunu; öngörmemesi ve daha sonra kastını değiştirmek suretiyle suç yolunda ilerlemesi durumunda “inzimam eden kast” gereğince iftira suçundan sorumlu tutulacağını savunmaktadır¹⁰⁹⁹. *Erem-Toroslu* ise, bu sorunla ilgili şunu ileri sürmüşlerdir: “Borcunu ödememek için soyulduğunu adliyeye ihbar eden failin bu ihbarı üzerine, bir kimse, sanık olarak mahkemeye sevk edilir ve fail “bu şahsın kendisini soyan şahıs” olduğunu ifade ederse başlangıçta suç uydurma olan fiil sonradan eklenen kastla iftiraya dönüşmüştür”¹¹⁰⁰. *Önder* de, özel-genel ya da tüketen-tüketilen norm hükümleri gereğince failin iftira suçundan sorumlu olması gerektiğini ifade etmektedir¹¹⁰¹. Aksi düşüncede olan bir fikre göre, failin niyetinde esasen muayyen bir kimseye suç atfetmek kastı yoktur. Daha sonra suç belirli bir kimseye isnat etmesi maznunu zarara uğratmak için değil, yaptığı suçun meydana çıkması

bağlantısının olup olmadığı, ne suretle yakınan hakkında soruşturma yapıldığı araştırılıp, ihbarda yakınanın hedef alındığının kanıtlanması halinde iftira, belirli bir kişinin hedeflenmemesinde ise suç uydurma suçunun oluşacağı...” Yargıtay 4. CD., T. 08.01.1999, Esas. 1999/11002, Karar. 1999/11694 (aktaran: Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1226, dn. 172); “*Sanığın ihbarı üzerine kimlikleri belirlenip belli görevliler hakkında soruşturma yapılmış olması karşısında, iftira suçunun oluştuğu gözetilmeden (ihbarda kimlik gösterilmediği) gerekçesiyle TCY. Nın 283. Maddesiyle hüküm kurulması,*” Yargıtay 4. CD., T. 21.09.1998, Esas. 1998/6912, Karar. 1998/7698 (aktaran: Malkoç, s. 2036-2037).

¹⁰⁹⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 1011; Malkoç, s. 2040.

¹⁰⁹⁷ Haluk Toroslu, **Suç Uydurma Suçu**, s. 336; Yıldırım, **İftira Suçu**, s. 107.

¹⁰⁹⁸ “*Maznun, borç aldığı 200 liranın kendisinden istenmemesini sağlamak amacıyla, şahıs tasrih etmeksizin üç kişi tarafından önüne çıkılıp soyulduğunu ileri sürerek, zabıtaya şikâyetle bulunmuş ve kendi kendisini yaralayarak vuku bulmadığını bildiği bir suçun eserlerini de takibata mübaşeret edilebilecek şekilde uydurmuş olmasına göre; hadise suç tasnii mahiyetinde bulunduğundan ve bu tarzda vaki olan ihbardan sonra zabitanın gösterdiği bazı şahıslar içerisinde maznunun birisini güya teşhis etmesi ve evvelce vermiş olduğu eşkâle bunun tevafuk eylememesi üzerine başka bir şahsı da ortaya atması suçun bu hukuki mahiyetini değiştiremeyeceğinden tebliğnamedeki bozma mütalaasına iştirak edilmemiştir*” Yargıtay 4. CD., T. 22.06.1959, Esas. 1959/3920, Karar. 1959/8379 (aktaran: Yenidünya, **İftira Suçu**, s. 106, dn. 331).

¹⁰⁹⁹ Bayraktar, **İftira**, s. 205.

¹¹⁰⁰ Erem/Toroslu, s. 193; Erem, **Şerh, C: II**, s. 1509.

¹¹⁰¹ Önder, s. 306.

içindir. Nitekim burada ne iftira, ne yalan tanıklık söz konusu olamaz. Yalnız böyle bir halde fail sadece suç uydurma suçundan cezalandırılmalıdır¹¹⁰².

4.4. İftira Suçunda Etkin Pişmanlık

4.4.1. Genel Olarak

Cezanın kaldırılması nedenlerinden biri olan etkin pişmanlık, suçun tamamlanmasından sonra ortaya çıkmaktadır¹¹⁰³. Suçun tamamlanmasından sonra failin yargılamanın herhangi bir sürecinde gösterdiği pişmanlık ile suçun sonuçları azalmaktadır. Ceza siyaseti gereğince, fail tarafından pişmanlığın bildirilmesi neticesinde gerçekleştirilen eyleme, ya ceza verilmemekte ya da cezada belli miktarda indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep olarak kabul edilmektedir¹¹⁰⁴. Ayrıca bu kurum, gönüllü vazgeçmenin tamamlanmış suçlardaki görünüm şeklidir¹¹⁰⁵. Kanunkoyucu, yalnız tamamlanmamış suç tipleri açısından gönüllü vazgeçmeyi ceza sorumluluğunu kaldıran bir hal olarak düzenlemiştir. Dolayısıyla etkin pişmanlık kurumunun, ceza sorumluluğu üzerinde herhangi bir etkisi söz konusu değildir. Diğer bir deyimle, etkin pişmanlık TCK'nın genel hükümler kısmında düzenlenmediğinden bu kurum, gönüllü vazgeçmeden farklı olarak, yalnız bünyesinde etkin pişmanlığa yer verilen belli suçlar¹¹⁰⁶ açısından söz konusu olabilmektedir. Görüldüğü gibi failin cezasında etkin pişmanlıktan dolayı indirimin uygulanabilmesi için yasada etkin pişmanlığa ilişkin özel bir düzenlemenin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.

TCK'nın 269. maddesi, iftira suçu açısından çeşitli olasılıkları içeren ve oldukça geniş içerikli bir etkin pişmanlık hallerini ele almıştır. İlgili madde ve fıkralarında etkin pişmanlık söz konusu olduğunda yapılacak olan indirimler belirtilmiştir. Kanun hükmüne göre, etkin pişmanlığın beş evrede gerçekleşmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede etkin pişmanlığın; soruşturma başlamadan önce olması 269. madde 1.

¹¹⁰² MAJNO, Luigi; **Ceza Kanunu Şerhi, Türk ve İtalyan Ceza Kanunları**, Yargıtay Yayınları, No:4, C:2, Ankara 1978, s. 246 (aktaran: Önder, s. 307).

¹¹⁰³ Konuya ilişkin olarak TCK'nın 36. maddesi gerekçesinde: “Suç bütün unsurlarıyla tamamlandıktan sonra örneğin çalınan eşyanın geri verilmesi veya kaçırılan kişinin serbest bırakılması hallerinde, artık vazgeçme değil etkin pişmanlık söz konusudur.” şeklinde ifade edilmektedir.

¹¹⁰⁴ Köksal Bayraktar, “Faal Nedamet”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 33, S. 3-4, Y. 1968, s. 123; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 623; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 251; Erem/Toroslu, s. 208.

¹¹⁰⁵ Bayraktar, **Faal Nedamet**, s. 123-124; Koca/Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 428.

¹¹⁰⁶ Örneğin, yalan tanıklık suçu (m. 274), organ ve doku ticareti suçu (m. 93), zimmet (m. 248), rüşvet (m. 254), suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu (m. 221), malvarlığına karşı suçlar (m. 168), kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu (m.110) gibi suçlar açısından TCK'daki etkin pişmanlık hükümleri yer almaktadır.

fıkırada, soruřturma bařlamıř olup kovuřturma bařlamamıř olması 2. fıkrada, kovuřturma bařlamıř olup hűkűm verilmeden űnce olması 3-a. fıkrada, hűkűm verilmiř olup kesinleřmeden űnce olması 3-b. fıkrada ve hűkűm kesinleřmiř ve infazı bařlamıř olması ise 3-c. fıkrada dűzenlenmiřtir.

TCK'nın 269. madde 1. fıkrasına gűre, iftirada bulunan kiřinin mađdur hakkında adli ve idari soruřturma bařlamadan piřmanlıđını belirtmesi durumunda, alacađı cezanın beřte dűrdűnűn; 2. Fıkrasına gűre mađdur hakkında kovuřturma bařlamadan űnce etkin piřmanlıđın ortaya çıkması durumunda, cezanın dűrtte űnűn indirileceđi ifade edilmiřtir. İlgili maddenin 3-a fıkrasında etkin piřmanlıđın hűkűm verilmeden űnce olduđu durumda, cezanın űte ikisinin; 3-b fıkrasında etkin piřmanlıđın hűkműn kesinleřmeden olması halinde, cezanın yarısının ve 3-c fıkrasında etkin piřmanlıđın cezanın kesinleřip infazın bařlamıř olması durumunda, űte birinin indirilebileceđi belirtilmiřtir.

Kanun tarafından etkin piřmanlık, iftira suçuna iliřkin cezayı tűműyle ortadan kaldıran bir neden olarak gűrűlmemektedir¹¹⁰⁷. Soruřturma ve kovuřturma bařlamadıđı hallerde gűsterilen etkin piřmanlık için cezada indirim yapılması zorunludur ve hâkimlere bu konuda takdir yetkisi tanınmamıřtır. Ancak etkin piřmanlıđın hűkűmden űnce, mahkűmiyetten sonra ve infazına bařlandıktan sonra olduđu durumlarda hâkimin takdir yetkisi bulunmaktadır. Yine ilgili maddenin 4. fıkrasına gűre, iftiranın konusunu oluřturan műnhasıran idari yaptırım uygulanmasını gerektiren eylem sebebiyle idari yaptırım kararının alınmasından űnce etkin piřmanlıđın oluřması durumunda cezanın yarısının; idari yaptırım uygulandıktan sonra oluřması durumunda ise cezanın űte birinin indirilebileceđi belirtilmiřtir. Bu fıkrada da yine hâkime takdir yetkisi tanınmıřtır. Beřinci fıkrada ise, basın-yayın aracılıđı ile gerçekleřen iftirada etkin piřmanlık hűkűmlerinden faydalanılması için bunun aynı yűntem kullanılarak yayınlanması gerektiđi ifade edilmiřtir.

Bununla birlikte, 269. madde hűkmű, istenildiđi zaman sanıđın cezasının taktiren indirilmesi için dűzenlenmiř olmayıp, fail kanunda űngűrűlen zaman ve biçimde piřmanlık gűstermemiř ise bu hűkűm uyarınca, hakkında uygulanan cezası indirilemeyecektir¹¹⁰⁸.

¹¹⁰⁷ Erem/Toroslu, s. 208.

¹¹⁰⁸ Ŭnver, **İftira**, s. 116.

269. madde metninde etkin pişmanlık için kullanılan terim “iftiradan dönme”dir. Bu ifade, “iftiranın itirafı” yerine kullanılmıştır¹¹⁰⁹. İftiradan dönme şeklinde belirtilen bu etkin pişmanlık hali, failin gerçeği açıklamasıdır. Kısacası bu durum müfteri tarafından iftira ettiği masum kimsenin, aslında isnat edilen hukuka aykırı fiili gerçekte işlemediğini itiraf etmesidir¹¹¹⁰.

Gerçek dışı ihbardan dönen iftira sahibinin beyanı, tereddütlerden uzak ve açık biçimde olmalıdır¹¹¹¹. Fail tarafından üstü kapalı sözlerin kullanılması, birbiriyle çelişen ifadeler vermesi, açık biçimde anlaşılmayan beyanları iftiradan dönme olarak kabul edilmez¹¹¹². Dolayısıyla hâkim hükmünü kurarken somut vakada kullanılan ifadeleri iyi değerlendirmelidir¹¹¹³. Öte yandan iftiradan dönme ve pişmanlık, sözcüklerle ifade edilmek zorunda değildir. İftirada bulunan kişinin dolaylı yoldan gerçeğe döndüğünü ifade etmesi ve buna yönelik tutumlarından bahsetmesi durumunda da etkin pişmanlık hükümleri uygulanacaktır¹¹¹⁴. Ancak burada ifade etmek gerekir ki müfteri, suç isnat ettiği masum kişi hakkında bu nedenle başlatılan soruşturmada gerçeğe dönüp,

¹¹⁰⁹ Süheyl Donay/Mahmut Kaşıkçı, **En Son Değişikliklerle Açıklamalı ve Karşılaştırmalı Türk Ceza Kanunu**, İstanbul 2005, s. 364.

¹¹¹⁰ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1162; Yaşar /Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7892.

¹¹¹¹ “Sanığın iftira suçuna konu imzasız dilekçeyi, soruşturma aşamasında kendisinin verdiğini belirtmesinin, iftiradan dönme niteliğinde olmadığına anlaşıldığına karşısında, koşulları oluşmadığı halde TCK'nın 269. maddesinin uygulanması,” Yargıtay 4. CD., T. 14.03.2016, Esas. 2013/39277, Karar. 2016/4751, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:09/05/2021.

¹¹¹² Önder, s. 313; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 995; Bayraktar, **İftira**, s. 203; Ünver, **İftira**, s. 117; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7893; “Rücu ‘nun sarıh olması gerekir” Yargıtay 4. CD., T. 10.03.1959, Esas. 1959/11688, Karar. 1959/3270 (aktaran: Bayraktar, **İftira**, s. 203, dn. 110).

¹¹¹³ “02.05.2003 tarihli polis memurlarının düzenlediği tutanakta, sanığın gerçekten kaçırma olayı olmayıp, geçirdiği iş kazası nedeni ile katıldan hınc almak için kendisinin kaçırıldığını söylediğinin açıklanması karşısında, katılan hakkında açılan dava dosyaları getirilip, sanığın diğer anlatımları da incelenerek, iftiradan dönüp dönmediğinin tartışılmaması, yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 22.06.2009, Esas. 2008/605, Karar. 2009/12330, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:07/05/2021.

¹¹¹⁴ Ünver, **İftira**, s. 118; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1215; “Sanık; kendisine ait aracı müştekiye satarak teslim ettiğini duruşmada kabul ve ifade ettiğine göre; bu husus ilk isnadından rücu ettiğini açıkça gösterir niteliktedir. Sanıktan ayrıca “iftira etmişim” tarzında bir sözü kullanmasını beklemek yasaya uygun bir yorum sayılamaz. Sanık hakkında TCK. Nun 285/son maddesinin uygulanması gerekir.” Yargıtay CGK., T. 25.10.1982, Esas. 1982/4-332, Karar. 1982/387, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:06/05/2021; “cezaevine girdiği sırada beşbin dolarının ve on adet altınının yakınan Faruk tarafından yağmalatıldığı yolunda suçlamada bulunduktan sonra, sorgusunda söz konusu para ve altını bu kez borç olarak verdiği hususundaki açıklamalarının gerçekliğinin tanık Keziban ve Mehmet dinlenerek araştırılması ve doğrulanmaması durumunda TCY'nin 269/2. madde ve fıkrasının uygulanmasını gerektiren iftiradan dönme niteliğinde olup olmadığı tartışılmadan, yetersiz gerekçe ile hüküm kurulması” Yargıtay 4. CD., T. 02.06.2009, Esas. 2009/9413, Karar. 2009/10970, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:07/05/2021; “Sanığın üç adet ineğinin geri verilmediğini iddia ederek mağdura hırsızlık suçunu yükledikten ve verilen kovuşturmasızlık kararından sonra, söz konusu hayvanlarını ahırda bulduklarını söylemelerinin iftiradan dönme niteliğinde olduğu ve cezadan TCY'nin 269/2. maddesi uyarınca indirim yapılması gerektiğinin gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 4. CD., T. 18.12.2007, Esas. 2007/10853, Karar. 2007/10907 (aktaran: Ünver, **İftira**, s. 118).

kovuşturma aşamasına geçildikten sonra anlatımları ile aynı kişiyi suçlamaya devam eder ise, bu eylemi gerçeğe dönme olarak kabul edilemeyecektir¹¹¹⁵.

Öte yandan failin iftirasından dönmesi, her halükarda suçu ikrarı gerektirmektedir. Bu nedenle suçu inkâr eyleminin varlığı halinde etkin pişmanlık hükmü uygulanamaz¹¹¹⁶. Nitekim 765 sayılı eski TCK zamanında verilen 21.01.1959 tarih ve 1957/12 Esas, 1959/3 Karar sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı ile bu konu halledilmiştir¹¹¹⁷. Yine ifade etmek gerekir ki, sanık adli makamlar önünde önceki beyanlarından farklı açıklamalarda bulunduğundan, etkin pişmanlığın tespiti açık ve kolay olmamaktadır. Bu beyanlar sebebiyle sanık hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı araştırılıp, olumlu veya olumsuz olarak gerekçeli bir karar verilmelidir¹¹¹⁸.

Yine ifade etmek gerekir ki, iftirada bulunan kişinin şikâyetten vazgeçmesi ya da haksız isnatları inkâr etmesi her durumda iftiradan dönme şeklinde değerlendirilmemektedir¹¹¹⁹. Failin, fiili bilerek gerçekleştirmediğine veya şikâyet ya da ihbar dilekçesinin başkası tarafından yazılarak kendisinin yalnızca bunu imzaladığına yönelik açıklamalar yapması, iftiradan dönme sayılmamaktadır. Fakat failin gerçeğe dönme özelliği taşıyan beyanlarda bulunması (sözler sarf etmesi) iftiradan dönme olarak sayılmalı ve bu beyanları sebebiyle etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanması gerektiği kabul edilmelidir¹¹²⁰. Ayrıca iftiradan dönme iradi ve istikrarlı olmalı ve tekrar önceki isnada dönülmemelidir. İftira eden, pişman olup iftirasından döndükten sonra rücuu istemeyerek gerçekleştirdiğini beyan edip veya daha sonraki aşamalarda isnat

¹¹¹⁵ Ünver, **İftira**, s. 120.

¹¹¹⁶ Önder, s. 313; Ünver, **İftira**, s. 117; Meran, **Adliyeyle İlişkin Suçlar**, s. 252.

¹¹¹⁷ “İnkâr gerek lügat manasiyle gerek hukuki terim olarak müsnet suçun her veçhile âdemi kabulüne delalet eyler. İftira suçunda rücu, hakikata dönmek, mağdur hakkındaki ihbarın varit olmadığını açıklamak ve binnetice suçu kabul etmektir. Kanunun rücu dolayısıyla cezadan indirmeyi gerektirdiği bir halde, inkârla, ahlaki reddetinde ısrar eden münkiri faydalandırmanın düşünülmesi derkardır. Türk Ceza Kanunu'nun 289. maddesi hükmünden de rücuun bir bakımından hakikati ifadeyi tazammun ettiği anlaşılmakta ve binaenaleyh sarif ve tereddütten ari şekilde beyanı 285. maddede hükmü iktizasından bulunmaktadır. Sonuç: İftira suçundan inkârın rücu olarak ad ve kabul edilemeyeceğine 21 Ocak 1959 tarihinde ittifakla karar verildi.” **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:07/05/2021.

¹¹¹⁸ “Sanığın aşamalarda savunmalarında katılanların yasadışı terör örgütü ile irtibatları olduğuna dair bilgisi bulunmadığına ilişkin savunmalarının iftiradan dönme niteliğinde olup olmadığının tartışılmaması, yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 15.02.2012, Esas. 2010/20227, Karar. 2012/2992; “Sanığın, suç yüklediği kişilerle ilgili olarak kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesi ve 17.06.2008 tarihli duruşmada iftirasından dönmesi karşısında, TCY' nin 269. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükmünün uygulama olanağının tartışılması gerektiğinin gözetilmemesi, yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 15.02.2012, Esas. 2011/20598, Karar. 2012/2797 (**Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:07/05/2021).

¹¹¹⁹ Erem/Toroslu, s. 208.

¹¹²⁰ Ünver, **İftira**, s. 118; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1215.

ettiği eylemin doğru olduğunu ileri sürerek, iftiradan dönme isteğinden açıkça vazgeçerse, hakkında etkin pişmanlık hükümleri uygulanmayacaktır¹¹²¹. Nitekim Yargıtay'da verdiği kararlarında etkin pişmanlık gösteren bir kimsenin bir süre sonra mağdurlara isnat etmiş olduğu hukuka aykırı fiillerden vazgeçmediğini açıklayarak suçlamaya devam ettiği olayda, kanuna karşı hile yapılmasının önünü keserek, böyle bir durumda bu kişinin etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanamayacağını kabul etmektedir¹¹²²;

*“Sanığın, mağdurlar hakkındaki iftirasından Cumhuriyet Savcılığındaki 23.1.2009 tarihli beyanıyla döndüğü ancak kovuşturma aşamasında 29.6.2009 tarihli beyanıyla mağdurlara isnad ettiği eylemin doğru olduğunu söyleyerek iftiradan dönme isteğinden vazgeçtiğinin anlaşılması karşısında TCK'nın 269/2. maddesindeki etkin pişmanlık hükmünün uygulanamayacağını düşünülmemesi, kanuna aykırıdır.”*¹¹²³.

İftira suçuna maruz kalan kişi hakkında, kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararın alınması durumu iftira suçunun gerçekleştiğine karine olabilir. Fakat bu gibi bir durumda tam olarak rücu söz konusu değildir. Rücu olmadığı için etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmakta mümkün değildir. Her ne kadar olaya ilişkin kovuşturmaya yer olmadığına yönelik karar alınmış olursa dahi, fail tarafından gösterilen herhangi bir pişmanlık hali yoktur. Oysa etkin pişmanlığın hükümleri için fail tarafından belli bir nedametın gösterilmesi gerekir. Kaldı ki gerçeğe dönmenin varlığı ispatlanmadan, bu hükmün uygulanmasından bahsedilemez¹¹²⁴.

Kanun, iftirasından dönen failin hangi neden ve saike dayandığına ehemmiyet vermemiştir. İftira eden, tanık beyanları veya ortaya konulan maddi delillerle gerçeğin ortaya çıktığını görmesi halinde bile olsa, 269. madde uyarınca etkin pişmanlıktan faydalanacaktır¹¹²⁵.

¹¹²¹ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7893; Ünver, **İftira**, s. 118; Önder, s. 313.

¹¹²² “Yerleşmiş yargısal kararlar ve öğretilerde yer alan baskın görüşlere göre, 5237 sayılı TCK'nın 269. maddesinde yer alan etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için iftiradan dönme istikrarlı olmalı, tekrar önceki isnada dönülmemelidir. İftiracı rücu ettikten sonra bunun istemeyerek gerçekleştiğini beyan edip rücuunu geri almış olursa ceza indiriminden yararlandırılmayacaktır.” Yargıtay CGK., T. 07.04.2015, Esas. 2015/42, Karar. 2015/97, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:08/05/2021.

¹¹²³ Yargıtay 4. CD., T. 07.05.2014, Esas. 2013/15366, Karar. 2014/5666, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:16/09/2021.

¹¹²⁴ Ünver, **İftira**, s. 117; “Suçlamayı kabul etmeyen sanığın iftiradan geri dönmesi söz konusu değilken salt iftira suçunun mağduru hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi sebebiyle TCY'nın 269/2. maddesiyle cezadan 3/4 oranında indirim yapmak suretiyle eksik ceza öngörülmesi ise de” Yargıtay 4. CD., T. 28.05.2007, Esas. 2007/3273, Karar. 2007/4977, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:06/05/2021.

¹¹²⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7893; “Sanığın, hakkında sahte çek düzenleme ve dolandırıcılık suçlarından yapılan soruşturmayı engelleme amacıyla kardeşine

Fail herhangi bir baskı olmadan, kendi hür iradesi ile haksız isnattan dönmüş ise, etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için gerekli ölçüt sağlanmış olur. Özellikle üzerinde durmak gerekir ki, fail isnadından rücu etse dahi bu durum iftira suçunun işlendiğinin kabul edilmesinde tek başına yeterli değildir. Yargıtay, failin sonradan isnattan rücu etmesinin, iftira suçunun işlendiğinin kabulünde tek başına yeterli olmadığını ifade etmiştir. İftira suçunda fail, ihbarından gerçeği yansıtmadığının anlaşılması ya da pişman olması sebebiyle isnattan rücu edebileceği gibi, isnada maruz kalan kişinin ya da yakınlarının kişiyi mahkûmiyetten kurtarmak amacıyla amaçlanan istek ve baskıları nedeniyle de isnattan vazgeçmiş olabilir. Tüm bu durumlarda belirleyici olan iftira suçu failinin, suçsuz olduğu bilinmesine rağmen şikâyet ya da ihbar yoluyla suç yükleyip yüklediğidir. Bu sebeple iftira suçunun tespit edilmesi açısından öncelikle bu durum saptanmalıdır. Bu durumun saptanması ise, ihbar öncesine ve sonrasına yönelik delillerin neticeye ulaşmaya elverişli olacak şekilde ve yeterlilikte toplanmasıyla mümkün olacaktır¹¹²⁶.

Etkin pişmanlık hükmünde yalnızca “iftira” sözcüğü yer alsa da bu hüküm, TCK’nın 268. maddesi ile düzenlenen başka birine ait kimlik ve kimlik bilgilerinin kullanılmasına ilişkin suç açısından da uygulanabilecektir¹¹²⁷. Zira ilgili madde gerekçesinde de belirtildiği gibi başka birine ait olan kimlik ya da kimlik bilgilerinin kullanılmasına ilişkin suç, iftira suçunun özel işleniş şeklidir¹¹²⁸.

Son olarak belirtmek gerekir ki, iftira suçu dolayısıyla ortaya çıkan bu etkin pişmanlık hali ile yalan tanıklık ve şikâyet hakkının kullanımı birbirine karıştırılmamalıdır. Kişi, tanık olarak verdiği anlatımlardan rücu etmiş ise, bu eyleminin yalan tanıklık mı, tanık olarak dinlendiği sırada yaptığı açıklamaların şikâyet hakkının kullanılması mı yoksa iftira suçu mu olduğu konusunda failin somut olayın koşullarına göre tespit edilmesi ve değerlendirilmesi gereklidir¹¹²⁹.

*ait kimlik bilgilerini kullanarak iftira suçunu işlediği annesi ve kardeşinin 02.03.2007 tarihli savcılık anlatımlarıyla açıklığa kavuşmasından sonra Cumhuriyet Savcılığı tarafından yapılan 06.03.2007 tarihli sorguda kendisine ait kimlik bilgilerini vererek gerçeğe dönmesi karşısında, TCY. Nın 269. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükmünün uygulanmasının gerçeğe dönmenin gerçekleşme biçimi bakımından herhangi bir koşula bağlanmadığı gözetilmeden, durum ortaya çıktıktan sonra gerçeğe döndüğü gerekçesiyle TCY. nın 269. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi, yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 07.10.2009, Esas. 2009/20698, Karar. 2009/15798, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:07/05/2021.*

¹¹²⁶Yargıtay CGK., T. 22.03.2005, Esas. 2005/4-17, Karar. 2005/33, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:06/05/2021.

¹¹²⁷Şen/Aksüt, s. 489.

¹¹²⁸Şahin/Özgenç, s. 343.

¹¹²⁹Ünver, **İftira**, s. 120; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1163; “Somut olayda sanığın, diğer sanığın yargılandığı Akçakale Asliye Ceza Mahkemesinin (2004/126 E,

4.4.2. Adli veya İdari Soruşturma Başlamadan Önce Etkin Pişmanlık (m. 269/1)

269. maddenin birinci fıkrasına göre, iftira edenin, iftira eyleminin mağduru hakkında adli veya idari soruşturma başlamadan önce, iftirasından dönmesi halinde, hakkında iftira suçundan dolayı verilecek cezanın beşte dördü indirilecektir¹¹³⁰. Burada belirtmek gerekir ki, kanunkoyucu fıkra metninde “*indirilir*” ibaresine yer vererek, öngörülen miktarda ceza indirimi yapması için hâkime takdir yetkisi tanımamıştır. Böylelikle soruşturma başlamadan önce, adli makamlar nezdinde iftirasından dönen müfteri hakkında 269/1. madde gereğince belirtilen oranda ceza indirimi yapılması zorunludur. Etkin pişmanlığın bu ihtimali açısından, soruşturma evresinin başlamamış olması gerekmektedir.

Doktrinde “*adli veya idari soruşturma başlamadan önce*” ifadesinin ne anlama geldiğinin açık bir şekilde ortaya konulması gerektiği ifade edilmiştir. Bir kısım yazarlara göre, soruşturma, CMK m.2/1,e’ye göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ifade eder. Eğer bu ifadeden; soruşturmanın, suç şüphesinin öğrenilmesiyle başladığının kabul edilmesi halinde, etkin pişmanlığa ilişkin birinci fıkranın pratik açıdan neredeyse uygulanma alanı kalmamaktadır. Ancak bu tanıma göre, ihbar veya şikâyetin yapıldığı herhangi bir merciin suç şüphesini öğrenmesi değil, soruşturmaya yetkili makamın suç şüphesini öğrendiği tarih esas alınmalıdır. Bu tanımdan hareketle soruşturmaya yetkili merciin suç şüphesini öğrendiği tarih olarak; kolluk görevlileri veya C. başsavcılığına yapılan ihbar

2004/141 karar sayılı dosya) 6.5.2004 günlü oturumunda, anılan davanın hazırlık soruşturması sırasında tanık olarak verdiği yalan anlatımdan rücu ettiğinin anlaşılması karşısında, eylemin yalan tanıklık suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan ve tanık olarak dinlendiği sırada söylenen ve resmi makamlara yakınma niteliğinde bulunmayan sözlerin iftira suçunu oluşturmayacağı gözetilmeden yetersiz gerekçeyle hüküm kurulması isabetsizdir.” Yargıtay 4. CD., T. 19.06.2006, Esas. 2006/1001, Karar. 2006/12551, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/05/2021; “Burada belirtmek gerekir ki, iftira suçu nedeniyle ortaya çıkan etkin pişmanlık hali ile “yalan tanıklık” ve “şikâyet hakkının kullanımını” birbirine karıştırmamak lazımdır. Kişi mahkemede tanık olarak yaptığı açıklamalardan dönmüş ise, eyleminin yalan tanıklık mı, tanık olarak dinlendiği sırada söylediklerinin şikâyet hakkının kullanılması mı yoksa iftira suçu mu olduğu konusunda fiilin somut olayın koşullarına göre değerlendirilmesi ve tespit edilmesi gerektiği öğretide haklı olarak ileri sürülmüştür.” Yargıtay CGK., T. 07.04.2015, Esas. 2015/42, Karar. 2015/97, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:08/05/2021.

¹¹³⁰“Samık hakkında TCK'nın 267/1. maddesi gereğince tayin olunan 1 yıl hapis cezasının “Sanığın, mağdur hakkında adli soruşturma başlamadan önce iftirasından dönmesi nedeniyle cezasından TCK'nın 269/1. maddesi uyarınca 4/5 oranında indirim yapılarak 2 ay 12 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına,” Yargıtay 9.CD., T. 11.02.2014, Esas. 2013/11809, Karar. 2014/1455, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:07/05/2021; “Sanığın mağdur hakkında uyuşturucu ticareti yaptığını iddia ederek iftira suçunu işledikten sonra, 15.12.2009 tarihli oturumda gerçeğe dönmesi karşısında; TCK'nın 269. maddesinde öngörülen etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmaması, yasaya aykırıdır.” Yargıtay 4. CD., T. 11.12.2012, Esas. 2012/7423, Karar. 2012/29874, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:07/05/2021.

veya şikâyet üzerine, bu konuya ilişkin dilekçenin ya da ifadenin tutanağa yazıldığı an, suç şüphesinin öğrenildiğinin kabulü gerekir¹¹³¹. Bu durumda da iftira suçuna ilişkin etkin pişmanlığı düzenleyen 269. maddenin birinci fıkrası uygulama alanı bulamayacaktır. Bu konuda Yargıtay'ın da uygulamada kabul ettiği bir kararında, mağdur hakkındaki isnadın kollukta kayda geçirilmesinin, soruşturmanın başlangıcı sayılmayacağını, bu kayıttan sonra öğrenilen suça ilişkin bir soruşturma işlemi başlatıldığı ana kadar gerçekleşen etkin pişmanlıkta ilk fıkra hükümlerinin uygulanacağını kabul etmiştir¹¹³². Ancak Yargıtay'ın verdiği bu karar iftira suçu mağduru hakkında soruşturmaya başlanmadan failin ifadesinden dönme zamanı ile ilgili yeterince açıklayıcı değildir. Öğretide, savcılığın suçla ilgili olarak doğrudan doğruya (tanık dinlemek, ifade almak bilirkişi tayin etmek gibi) soruşturma işlemleri yapmasına kadar olan evrenin birinci fıkroda kastedildiği ifade edilmektedir¹¹³³.

İdari soruşturmalar bakımından, soruşturma/kovuşturma ayrımı yapılmamaktadır. Yetkili disiplin amirinin soruşturmaya başlama emri vermesi ile mağdur hakkında idari soruşturma başlamaktadır. Dolayısıyla iftira suçunun mağduru hakkında idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için asılsız isnatta bulunan müfterinin, TCK m. 269/1 hükümlerinden yararlanabilmesi için disiplin amirinin soruşturmaya başlanması emrini vermesi anından önce iftirasından dönmesi gerekmektedir. Çünkü bu etkin pişmanlık halinin uygulanabilmesi için yetkili disiplin amirinin mağdur hakkında soruşturmaya başlama emri vermesi anı esas alınmaktadır¹¹³⁴.

Son olarak belirtmek gerekir ki, iftira suçunun oluşumu bakımından adli veya idari mercilerin soruşturmaya başlaması gerekli değildir. Kaldı ki adli merciiler soruşturma

¹¹³¹ Yaşar/Gökcan/Arıuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7893-7894.

¹¹³² "Kolluk tarafından önleme araması yapıldığı sırada, üzerinde ruhsatsız tabanca ele geçirilen sanığın, narkotik büro tarafından arandığı için yanında kimlik taşımadığı ve polis tarafından yakalanınca yeğenine ait kimlik bilgilerini verdiği, ancak karakola gidince pişman olarak ve gerçeğin nasıl olsa ortaya çıkacağını düşünerek 2-3 saat içinde gerçek kimliğini açıkladığı yönündeki savunması ile tüm tutanakların sanığın gerçek kimliğine göre düzenlenmiş olması ve sanığın kimliğinin parmak izi incelemesine göre saptandığına ilişkin bir kanıt bulunmaması karşısında, kimlik bilgileri kullanılan mağdur hakkında soruşturmaya geçilmediği de gözönüne alınarak, sanık yararına TCK'nın 269. maddesi uyarınca etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiği gözetilmeden fazla ceza verilmesi, yasaya aykırıdır" Yargıtay 4. CD., T. 09.11.2009, Esas. 2009/3332, Karar. 2009/18115, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:07/05/2021; "Sanığın, izinsiz silah taşıma suçu nedeniyle yakalanması üzerine, kardeşi olan mağdurun kimlik bilgilerini bildirmesi eyleminde mağdur hakkında herhangi bir soruşturma başlamadan önce gerçek kimliğini bildirerek iftiradan döndüğünün anlaşılması karşısında, TCK. Nın 269/1.maddesi gereğince cezadan 4/5 oranında indirim yapılması gerektiğinin gözetilmemesi, yasaya aykırıdır)." Yargıtay 4. CD., T. 16.04.2008, Esas. 2008/10884, Karar. 2008/7055, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:07/05/2021.

¹¹³³ Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 96.

¹¹³⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1214; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1162; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 96.

yapmasa dahi bu suç oluşmaktadır. Bu bakımdan iftira suçunun mağduru hakkında hiç soruşturma başlamamış veya soruşturma başlamış ve ancak müfterinin iftirasından dönmesi soruşturmaya başlanmadan önce gerçekleşmişse, iftirasından rücu eden müfteri hakkında bu etkin pişmanlık hali uygulanarak cezasından indirim uygulanacaktır¹¹³⁵.

4.4.3. İftira Suçu Mağduru Hakkında Kovuşturma Başlamadan Önce Etkin Pişmanlık (m. 269/2)

İlgili maddenin 2. fıkrasına göre ise, mağdur hakkında kovuşturma başlamadan önce failin iftiradan dönmesi halinde, faile iftira suçundan dolayı verilecek cezanın dörtte üçü indirilir¹¹³⁶. Bu fıkarda öngörülen miktardaki ceza indirimini uygulamak zorunlu olup, hâkimin takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bu suç işlendiğinde, kovuşturma başlamadan etkin pişmanlık gösteren sanık hakkında TCK'nın 267/1. fıkrası yanında ayrıca bu fıkra da uygulanmalıdır¹¹³⁷. Ayrıca sanık soruşturma aşamasında etkin pişmanlık niteliğinde anlatımlarda bulunmuş ise hakkında etkin pişmanlık kurumunun uygulanmasının gerekip gerekmediğinin mutlaka irdelenmesi ve bu durumun karar altına alınması gerekmektedir¹¹³⁸.

¹¹³⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7893.

¹¹³⁶ "Sanığın, içkili gazinoda alkol aldıktan sonra telefonunun yanında olmadığını fark edip geri dönerek önceden hesap anlaşmazlığı nedeniyle tartıştığı garsonlardan sorması ve onların ilgilenmemeleri nedeniyle karakola alkollü olarak gidip telefonunu gasp edildiğini bildirdikten sonra, soruşturma evresinde polis ve Cumhuriyet Savcısı önünde "fazla alkollü olduğumdan telefonumun garsonlar tarafından alındığını zannediyordum" ve "alkolün etkisi ile beni gaspettiler diye müracaat etmiş olabilirim, kimse beni gaspetmedi" diyerek iftiradan dönmesinin TCK'nın 269/2. maddesinin uygulanmasını gerektirdiği, kovuşturma aşamasında talimatla alınan beyanlarında, parası ve telefonunun gasp edildiğini bildirmesinin, iftira nedeniyle açılan kamu davasında haklı olduğunu kanıtlamaya çalışma olarak kabul edilebileceği gözetilmeden, etkin pişmanlık hükümleri uygulanmayarak fazla cezaya hükmolunması, kanuna aykırı (dır)." Yargıtay 4. CD., T. 21.01.2015, Esas. 2014/4451, Karar. 2015/1940, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:08/05/2021; "Şikayetçi hakkında yürütülen soruşturma sırasında, 28.06.2011 tarihinde Cumhuriyet savcılığında alınan ifadesinde şikayet dilekçesindeki beyanlarından döndüğü anlaşılan sanık hakkında tayin olunan temel cezadan TCK'nın 269/2. maddesi gereğince indirim yapılması gerektiği gözetilmeyerek fazla ceza tayini, kanuna aykırı (dır)." Yargıtay 9. CD., T. 02.05.2014, Esas. 2013/15794, Karar. 2014/5279, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:07/05/2021; "Sanığın mağdur hakkında silahla tehdit suçundan kovuşturmaya başlanmadan önce 17.04.2013 tarihli beyanı ile iftiradan dönmesi karşısında, sanık hakkında göstermiş olduğu etkin pişmanlık nedeniyle, TCK. Nın 269/2. maddesi uyarınca indirim yapılması gerektiğinin gözetilmemesi," Yargıtay 8. CD., T. 01.10.2019, Esas. 2017/10614, Karar. 2019/11587, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:09/05/2021.

¹¹³⁷ "Sanığın, soruşturma başladıktan sonra ancak kovuşturma başlamadan önce iftirasından dönmesi nedeniyle, tayin olunan cezadan göstermiş olduğu etkin pişmanlık nedeniyle TCK'nın 269/2. maddesi gereğince indirim yapılması gerekirken," Yargıtay 8. CD., T.16.11.2020, Esas. 2019/13930, Karar. 2020/18493, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:08/05/2021.

¹¹³⁸ Ünver, **İftira**, s. 120; "Mağdur hakkında hırsızlık suçlamasında bulunan sanığın, mağdurla ilgili kovuşturmaya başlamadan önce Cumhuriyet savcılığına dilekçe vererek, esasen aracı haricen mağdura sattığını, bedelini ödememesi nedeniyle şikâyetçi olduğunu bildirerek iftiradan dönmesi karşısında, TCK'nın 269/2. maddesinde öngörülen etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması

Etkin pişmanlığın bu ihtimali açısından öncelikle kovuşturma aşamasının açıklanması gerekmektedir. 5271 sayılı CMK m. 2/1-f gereğince kovuşturma, iddianamenin kabul edilmesi ile başlayan evredir. Cumhuriyet Savcılığınca hazırlanan iddianame ve soruşturma evrakını mahkeme, verildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde iade etmez ise düzenlenen bu iddianame kabul edilmiş sayılacak ve kovuşturma aşaması başlayacaktır. Yine iddianamenin mahkeme tarafından iadesine Cumhuriyet Savcısı CMK m. 174/5 gereğince itiraz edebilir. Savcının itirazı üzerine iade kararının iptaline karar verilmesi durumunda iddianame kabul edilmiş sayılır ve yine kovuşturma aşaması başlayarak kamu davası açılmış olur. Dolayısıyla iddianame kabul edilmeden kovuşturma evresi başlayamayacağından iddianame iade edildikten sonra müfteri iftirasından dönerse, bu fıkradaki etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerekecektir. İdari soruşturmalar açısından ise, soruşturma ve kovuşturma ayrımı olmadığı için, bu fıkra idari soruşturmalarda uygulama alanı bulamayacaktır.

CMK'nın 172. maddesi gereğince Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edemezse veya ortada kovuşturma olanağının bulunmaması hali varsa, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verecektir. Böyle bir durumda da, iftirasından gerçeğe dönen fail hakkında bu etkin pişmanlık hükmünün uygulanması gerekecektir. Zira verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, kovuşturmanın başlamadığını ispat eder¹¹³⁹.

4.4.4. İftira Suçu Mağduru Hakkında Verilecek Hükümden Önce veya Mağdurun Mahkûmiyetinden Sonra veya Hükmolunan Cezanın İnfazına Başlandıktan Sonra Etkin Pişmanlık (m. 269/3-a,b,c)

5237 sayılı TCK m. 269/3. fıkrasına göre etkin pişmanlığın;

- a) Mağdur hakkında hükümden önce gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi (269/3-a)¹¹⁴⁰,

gerektiğinin gözetilmemesi..." Yargıtay 9. CD., T. 24.12.2012, Esas. 2012/10309, Karar. 2012/15611 (aktaran: Ünver, **İftira**, s. 120, dn. 302).

¹¹³⁹ Ünver, **İftira**, s. 121.

¹¹⁴⁰ "Mağdur hakkında trafik güvenliğini tehlikeye sokmak suçundan açılan kamu davasında sanığın talimat yoluyla alınan 28.09.2009 tarihli beyanında, gerçek kimliğini açıklayarak etkin pişmanlık gösterdiği anlaşılmalı, sanık hakkında verilen cezada TCK. Nun 269/3-a maddesi uyarınca etkin pişmanlık indirimi yapılması gerektiğinin gözetilmemesi," Yargıtay 8. CD., T. 13.11.2018, Esas. 2018/7943, Karar. 2018/12620, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:08/05/2021; "Sanıkların, mağdurlar haklarında hükümler verilmeden önce 15.02.2012 tarihli duruşmada iftiradan dönmeleri karşısında, 5237 sayılı TCK'nın 269/3-a maddesi uyarınca cezalarında indirim yapılması

- b) Mağdurun mahkûmiyetinden sonra gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın yarısı (269/3-b),
- c) Hükmolunan cezanın infazına başlanması halinde, verilecek cezanın üçte biri (269/3-c), indirilebilir.

Burada ifade edilen “*hüküm*”¹¹⁴¹ kelimesinden, ceza yargılaması neticesinde verilen son kararı anlamak gerekir¹¹⁴². Bu fıkradaki etkin pişmanlık halinden faydalanabilmek için yerel mahkemenin karar vermesi yeterli olup, bu kararın kesinleşmiş olması gerekmemektedir¹¹⁴³. CMK’nın 223. maddesine göre duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Bu hükümler ise şunlardır; beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararıdır. Yerel mahkeme kararının beraat, davanın reddi ve düşmesi kararı yahut mahkûmiyet olmasının herhangi bir önemi yoktur. Yerel mahkeme kararından önce gerçekleştirilen etkin pişmanlık halinde sanık hakkında iftira suçundan verilecek cezanın üçte ikisi indirilebilir. Burada belirtmek gerekir ki, kanunkoyucu bu etkin pişmanlık ihtimalinde hâkim veya mahkemeye indirim yapmak konusunda takdir yetkisi tanımıştır. Şüphesiz bu takdir yetkisi bir “*takdir*” yetkisi olup, hiçbir zaman “*keyfilik*” olarak anlaşılmalıdır.

Yargılamanın belirli bir celsesinde sanığın savunmasının içeriğinin iftiradan gerçeğe dönme niteliğinde olduğuna ilişkin şüpheler mevcutsa, bu husus araştırılmalı ve dönme var ise sanık hakkında m. 269/3,a hükmü uygulanmalıdır¹¹⁴⁴. Ayrıca belirtmek gerekir ki, hukuka aykırı fiil isnadı dolayısıyla mağdur hakkında kamu davası açılmamış ise, müfteri hakkında TCK’nın 269. maddesinin 3.fıkrasının a bendi değil, maddenin 2. fıkrası uygulanmalıdır. Şayet, mağdur hakkında kamu davası açılır ve hükümden önce

gerekirken, yazılı şekilde uygulama yapılması suretiyle fazla ceza tayini,” Yargıtay 14. CD., T. 02.10.2018, Esas. 2015/1266, Karar. 2018/5638, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:09/05/2021.

¹¹⁴¹ Mahkemenin uyuşmazlık konusunda verdiği nihai karara, son karar veya Yasa’daki ifadeyle *hüküm* denilir. Bkz. Centel/Zafer, s. 786.

¹¹⁴² Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 253; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 995; Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1214; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 97; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7894.

¹¹⁴³ Şen/Aksüt, s. 489; Yaşar /Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7894; Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 253.

¹¹⁴⁴ “*Sanığın 02.03.2005 tarihli oturumdaki savunmasının iftiradan dönme niteliğinde olup olmadığının dolayısıyla 765 sayılı TCY.nın 285/son (5237 sayılı TCK’nın m.267/1, 269.) madde ve fıkrasının uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmaması, yasaya aykırıdır.*” Yargıtay 4. CD., T.21.05.2007, Esas. 2006/1159, Karar. 2007/4748, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:08/05/2021.

müfteri iftirasından rücu etmiş olur ise o vakit hakkında 269. maddenin 3. fıkrasının a bendi uygulanacaktır¹¹⁴⁵¹¹⁴⁶.

Hukuka aykırı fiil isnadı sonrasında mağdur hakkında hükmedilen hapis cezasının ertelenmesi durumunda maddenin 3. fıkrasının c bendinin uygulanması gerekmektedir. TCK'nın 51/8. fıkrası gereğince, hükümlü denetim süresi yükümlülüklerine uygun veya iyi halli olarak geçirdiği takdirde, cezası infaz edilmiş sayılır. Gerçekten, ceza kanunu bakımından denetim süresi sorunsuz atlatılırsa, ceza infaz edilmiş sayılmaktadır. Demek ki, kanun sistematüğinde erteleme kararı verilmesiyle deneme süresi başlamakta ve dolayısıyla cezanın infazı da başlamaktadır¹¹⁴⁷.

Buna karşılık, iftiraya maruz kalan kimse hakkında isnat edilen fiil ile ilgili yapılan yargılama sonunda mahkemece CMK'nın 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi durumunda iftira eden failin, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanması gerekip gerekmediği hususu doktrinde tartışılmaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasıyla ortada henüz verilmiş veya en azından açıklanmış bir hüküm bulunmadığı için iftirasından gerçeğe dönen müfterinin cezası TCK m. 269/3,a hükmü uyarınca indirilmelidir¹¹⁴⁸. Aksi görüşteki yazarlara göre ise, iftira suçunun mağduru hakkında mahkûmiyet kararı verilmekle birlikte bu hükmün açıklanması geri bırakılmışsa, TCK m. 269/3,a ve m. 269/3,c hükümleri uygulama alanı bulamayacaktır. Ayrıca 269. maddenin üçüncü fıkrasının b bendinde "mahkûmiyet" ibaresi yer almaktadır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi, yerel mahkeme tarafından verilen hükmün sanık açısından bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade ettiğinden dolayısıyla iftirasından gerçeğe dönen fail hakkında bu hükmün uygulanmasının söz konusu olmayacağı belirtilmiştir¹¹⁴⁹. *Kanaatimizce*, iftira suçunun mağduru hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilirse, hukuka aykırı fiil isnadında bulunan kişinin bu etkin pişmanlık hükmünden faydalanması gerekir. Zira CMK m. 223/1'de sayılan hüküm çeşitleri; beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi

¹¹⁴⁵ Ünver, **İftira**, s. 121-122.

¹¹⁴⁶ "Mağdur hakkında dava açılıp beraatine karar verildikten sonra iftira suçundan açılan dava sırasında ve karardan önce sanığın iftiradan rücu etmesi karşısında, T.C.K. nin 269. maddesinin 3.fıkrasının uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiş(tir)" Yargıtay 4. CD., T. 10.01.2011, Esas. 2011/3, Karar. 2011/4, **Kaynak:** <https://khyk.kazancihukuk.com>, e.t:08/05/2021.

¹¹⁴⁷ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1214; Yıldırım, **İftira ve suç Uydurma Suçları**, s. 98.

¹¹⁴⁸ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1214.

¹¹⁴⁹ Şen/Aksüt, s. 489.

kararlarıdır. Bu sayılan hüküm çeşitleri uyarınca HAGB kararının “hüküm” niteliğinde olmadığı ileri sürülebilir. Ancak iftira suçunun mağduru hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilirken önce “*hüküm*” kurulmakta, fakat açıklanması geri bırakılmaktadır. Diğer yandan, bu karar beraat kararının alternatifidir. Diğer bir deyimle sanığa yüklenen suçun mahkûmiyetle sonuçlanması gerektiği kanaatine varıldığında bu karar verilmektedir. Fakat burada hüküm açıklanmadığından, mahkûmiyete ilişkin hükmün sonuçları doğmamaktadır. Sonuç olarak, iftira suçunun mağduru hakkında “*hükmün açıklanmasının geri bırakılması*” kararının verilmesi halinde, bu kararın 269/3-a bendi kapsamında hüküm niteliğinde olduğunun kabulü ile-iftirasından gerçeğe dönen fail hakkında indirim yapılmalıdır¹¹⁵⁰.

Maddenin 3. fıkrasının b bendine göre, iftiradan dönmenin mağdur hakkında mahkûmiyet hükmünün verilmesinden sonra gerçekleşmesi halinde müfteriye, iftira suçundan dolayı verilecek cezanın yarısı indirilebilecektir. Ancak bu bendin müfteri hakkında uygulanabilmesi için, iftira suçunun mağduruna verilen mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinin gerekip gerekmediği hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, mahkûmiyet kararı verilmiş olması yeterlidir, bu kararın kesinleşmesine gerek yoktur¹¹⁵¹. Diğer bir görüş ise, ilk derece mahkemesinin verdiği mahkûmiyet hükmünün süresi içinde kanun yoluna başvurulmaması ya da temyiz incelemesi sonucunda kesinleşmesi halinde müfteri hakkında m. 269/3-b düzenlemesinin uygulanabileceğini ifade etmiştir¹¹⁵². Müfteri hakkında bu bendin uygulanabilmesi için, mağdura hükmedilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesinin gerekmediği kanaatindeyiz¹¹⁵³. Zira bu fıkranın (c) bendinde mağdura hükmedilen cezanın infazının başlamasından sonraki etkin pişmanlık hali ayrıca düzenlenmiştir. Dolayısıyla mağdur

¹¹⁵⁰ Aynı yönde fikir için bkz. Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7895, dn. 665.

¹¹⁵¹ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 253; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7895; Artuk/Gökcan/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 995.

¹¹⁵² Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1214.

¹¹⁵³ “*Sanığın mağdur... Kimlik bilgileri ile yargılandığı Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2011/191 E.-2012/67 K. sayılı dosyasında, Emniyet Müdürlüğü'nün 18.04.2011 tarihli yazısında sanığın parmak izi sonuçlarına göre gerçek kimliğinin... Olduğu bilgisi verilmiş olmasına rağmen mahkemece bu hususta işlem yapılmadığı, yargılamanın... Kimlik bilgileri ile devam ettirilip, hüküm verildiği, **sanığın hüküm tarihinden iki gün sonra** cezaevi kanalıyla verdiği dilekçede gerçek kimliğinin... olduğunu beyan etmesi üzerine mahkemece sanık hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunulduğu, bu gelişmeler sonucunda Yargıtay 10. Ceza Dairesince ilk derece mahkemesi kararının bu gerçeklerle bozulduğu tüm dosya kapsamından anlaşılmalı, sanık hakkında **5237 sayılı TCK'nın 269/3 maddesi uyarınca sonuç cezadan indirim yapılması gerekirken yetersiz gerekçe ile uygulanmasına takdiren yer olmadığına karar verilmesi, yasaya aykırıdır**” Yargıtay 11. CD., T. 15.3.2017, Esas. 2015/3175, Karar. 2017/1917, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:09/05/2021.*

hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün infazına kadar geçen evrede¹¹⁵⁴, müfterinin iftirasından dönmesi halinde m. 269/3-b hükmü gereğince cezasından indirim yapılmalıdır.

Fıkranın son olasılığında ise, mağdur hakkındaki mahkûmiyet hükmünün kesinleşerek infazına başlanılmasından sonra, müfterinin iftirasından dönmesi durumunda cezasının üçte biri indirilebileceği düzenlenmiştir¹¹⁵⁵. Buna göre, mağdur hakkında hükmedilen hapis cezasının infazına başlanması yeterlidir¹¹⁵⁶. Bu cezanın belirli bir kısmının infaz edilmiş olması ya da tamamen veya büyük oranda gerçekleşmiş olması şart değildir. Çok az bir süre (örneğin bir günden az) veya çok önemli miktarda infaz edilmiş olması bu fıkranın uygulanabilirliği açısından herhangi bir önem arz etmez¹¹⁵⁷.

İftira suçunun mağduru hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi halinde ise, infazı söz konusu olan bir hüküm bulunmadığından müfteri hakkında m. 269/3-c hükmü uygulanamaz¹¹⁵⁸.

4.4.5. İsnat Edilen Fiilin İdari Yaptırım Gerektiren Fiiller Olması Halinde Etkin Pişmanlık (m.269/4-a,b)

Kanunkoyucu, bu fıkroda iftiranın konusunu münhasıran idari yaptırım uygulanmasını gerektiren bir fiilin olmasını dikkate alarak, iki farklı zaman dilimini de gözетerek, yine zorunlu bir ceza indirimini değil, hâkim veya mahkemeye ilgili fıkralar uyarınca ceza indirimi yapabilmesi için bir takdir yetkisi tanıyan iki etkin pişmanlık davranış modelini öngörmüştür. Buna göre, iftiranın konusunu oluşturan münhasıran idari yaptırım uygulanmasını gerektiren fiiller dolayısıyla;

¹¹⁵⁴ “Sanığın, cezanın infazına başlanmadan önce dilekçe vererek ...ın kimliğini kullandığını kabul etmesi karşısında, sanık hakkında TCK. Nun 269/3-b maddesinde yer alan etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunun karar yerinde tartışılmaması,” Yargıtay 8. CD., T. 30.06.2016, Esas. 2016/2311, Karar. 2016/8727, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:08/05/2021.

¹¹⁵⁵ “Sanığın, kolluk ve Cumhuriyet Başsavcılığındaki ifadelerinde ve kovuşturma aşamasında başkasına ait kimlik bilgilerini bildirerek iftira suçunu işledikten sonra, infaz aşamasında kendiliğinden mahkemeye hitaben yazdığı 06/02/2012 tarihli dilekçe ile mağdur ...'in kimlik bilgilerini kullandığını bildirerek gerçeğe dönmesi karşısında, cezasından TCK'nun 269/3-c maddesi uyarınca indirim yapılmayarak fazla ceza tayini,” Yargıtay 13. CD., T. 24.06.2015, Esas. 2014/24750, Karar. 2015/11775, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:09/05/2021.

¹¹⁵⁶ Meran, mağdur hakkında hükmedilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesine rağmen henüz infazına başlanılmamış ise, iftirasından dönen sanık hakkında maddenin bu fıkrasının c bendi değil b bendi uyarınca ceza indirimi yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 254.

¹¹⁵⁷ Ünver, **İftira**, s. 123.

¹¹⁵⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7895; Şen/Aksüt, s. 489.

- a) İdari yaptırıma karar verilmeden önce etkin pişmanlıkta bulunulması halinde, müfteriye verilecek cezanın yarısı indirilebilir (m. 269/4,a),
- b) İdari yaptırım uygulandıktan sonra etkin pişmanlıkta bulunulması halinde, müfteriye verilecek cezanın üçte biri indirilebilir (m. 269/4,b). İdari soruşturmalar bakımından ise, disiplin amirinin soruşturmaya başlama emri vermesi anını esas almak gerekmektedir¹¹⁵⁹.

Belirtmek gerekir ki, kanunkoyucu ilgili maddenin 1. ve 2. fıkralarında “iftiradan dönme” ibaresine yer vermiş olmasına karşın 3. ve 4. fıkralarında “etkin pişmanlık” ifadesine yer vermiştir. Her ne kadar madde fıkraları arasında terminolojik farklılık var ise de 3. ve 4. fıkralarda kullanılan “etkin pişmanlık” kavramını, yine bu maddenin 1. ve 2. fıkralarında kullanılan “iftiradan dönme” biçiminde bir etkin pişmanlık olarak yorumlamak ve anlamak gerekir¹¹⁶⁰.

Kanunkoyucu, TCK m. 269/4 düzenlemesinde suç isnadında olduğu gibi yaptırım kararı verildikten sonra ve fakat bu yaptırım uygulanmadan önce, failin gerçekleri söylemesi ihtimalini ise göz önünde bulundurmamıştır. Peki, bu arada müfteri iftirasından döner ise hakkında m. 269/4-a uyarınca cezasında indirim yapılacak mıdır? İdari yaptırım kararı verildikten sonra ve fakat idari yaptırım kararı uygulanmadan, iftirasından dönen failin etkin pişmanlığı madde kapsamında düzenlenmediği için böyle bir durumda TCK m. 269/4,a hükmünü uygulama imkânı yoktur. Ancak doktrinde ilgili maddeye bu hususta bir ekleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Böylelikle kanunilik ilkesine uygun bir uygulama gelişecek ve de bu konudaki tartışmalar sona erdirilmiş olacaktır¹¹⁶¹. *Kanaatimizce* de kanunkoyucu, idari yaptırıma karar verildikten sonra ve fakat bu kararın infazından önce failin iftirasından dönmesi ile ilgili olarak maddede yeniden bir düzenleme yapmalı ve kanunun amacı ile çelişen bu durumu ortadan kaldırmalıdır. Zira belirtmek gerekir ki, bazı kabahatler bakımından yaptırım kararının verilmesi ile uygulanması aynı anda olmaktadır. Fakat bir idari yaptırım olan disiplin cezaları bakımından farklı durumlar ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 132/2.nci fıkrasına göre, kamu görevlileri hakkında verilen aylıktan kesme cezası, cezanın verilmiş tarihini takip eden aybaşından itibaren uygulanmaktadır. Dolayısıyla asılsız isnat neticesinde mağdurun bu cezanın almasına sebep olan müfteri, mağdur hakkında aylıktan kesme cezasının infazından önce

¹¹⁵⁹ Tezcan/Erdem/Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, s. 1214.

¹¹⁶⁰ Aynı yöndeki düşünce için bkz. Ünver, **İftira**, s. 124.

¹¹⁶¹ Sönmez, s. 162; Serttaş, s. 146.

gerçekleri söylemesi durumunda m. 269/4 düzenlemesinden faydalanamayacaktır. Çünkü böyle bir ihtimal günümüzdeki maddenin kapsamı dışında kalmaktadır. Bu durum da kanunkoyucunun amacına aykırılık teşkil etmektedir. O halde biz de madde kapsamına “*idari yaptırıma karar verildikten sonra ve fakat bu kararın uygulanmasından önce müfterinin iftirasından dönmesi durumunda verilecek cezanın*” şeklinde bir düzenlemenin getirilmesini tavsiye ediyoruz.

4.4.6. Basın ve Yayın Yoluyla Yapılan İftiradan Dolayı Etkin Pişmanlık (m. 269/5)

Kanunkoyucu, TCK'nın 269. maddesinin 5. fıkrasında basın ve yayın yoluyla yapılan iftiradan dolayı etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanılabilmesi için ek bir şart getirmiş ve iftiradan dönmenin aynı yöntemle yayınlanması gerektiğini öngörmüştür. Örneğin, haksız isnadın X gazetesinin üçüncü sayfasında 36 punto başlık ile verilmesi durumunda, iftiradan dönmenin de aynı gazetenin aynı sayfasında ve benzer bir başlık ve yazıyla yayınlanması halinde müfteri, TCK m. 269/5. fıkarda düzenlenen bu etkin pişmanlık durumundan faydalanacak ve cezasında indirim yapılacaktır¹¹⁶². Yine belirtmek gerekir ki, bu etkin pişmanlık hükmünden yararlanabilmek için fail hakkında getirilmiş olan ek koşulun somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğine yargı organı karar verecektir¹¹⁶³. Ancak burada ifade edelim ki, 269. maddenin ilk şeklinde¹¹⁶⁴ ve 765 sayılı eski TCK'da¹¹⁶⁵ bu suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde fail hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasına imkân bulunmamaktaydı. Ancak bu durum doktrin ve basın çevrelerince çokça eleştirilmiştir. Zaten ağır olan suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda, etkin pişmanlık kurumunun kabul edilmemesinin ceza sorumluluğunu daha da artırarak “*eşitlik ilkesine*” aykırı sonuçların ortaya çıkmasına neden olabileceği eleştirileri yöneltmiştir¹¹⁶⁶. Bunun üzerine madde metninde 29.06.2005 tarih 5377 sayılı kanun ile yapılan değişiklikle madde halen de yürürlükte olan son halini almıştır. Bu şekilde

¹¹⁶² Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7896.

¹¹⁶³ Ünver, **İftira**, s. 125; Meran, **Adliyeye İlişkin Suçlar**, s. 254.

¹¹⁶⁴ Değişiklik öncesi 5237 Sayılı TCK'nın m. 269/5. fıkrası: “*İftira suçunun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, bu madde hükümleri uygulanmaz.*” şeklinde düzenlenmişti.

¹¹⁶⁵ Mülga TCK madde 285/son: “*Yukarıdaki fıkralarda yazılı olan suç faili mağdur hakkında takibat yapılmadan evvel bu isnadatından rücu eder veya uydurduğunu itiraf ederse yukarıda yazılı cezaların altıda biri hükmolunur ve ceza müebbed ağır hapis ise on sene ağır hapse indirilir ve isnaddan rücu veya tasniin itiraf olunması takibata başlandıktan sonra vaki olursa asıl cezanın üçte ikisi indirilir ve müebbed ağır hapis yerine 24 sene ağır hapis cezası tayin olunur. Tasni veya iftira, kabahat ef' aline taalluk ederse bu madde ile 283'üncü maddede tespit olunan cezalar yarıya kadar indirilir.*” şeklindeydi.

¹¹⁶⁶ Ünver, **İftira**, s. 124.

gazetecilerin haber kaynağından edindiği yanlış bilgiyi, doğru haliyle öğrendiğinde etkin pişmanlık hükümlerinden yararlandırılması sağlanmış olmaktadır. Böylece basın özgürlüğünü kısıtlayan durumların ortadan kaldırılması yerinde olmuştur¹¹⁶⁷.

“*Basın ve yayın yolu*” deyimini 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenmiştir. Buna göre, basın ve yayın yolu deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınların anlaşılması gerekmektedir (TCK m. 6/1-g). Elektronik posta (e-mail), kitle iletişim aracı niteliği taşımadığından “basın ve yayın” yolu kapsamı dışında kalmaktadır¹¹⁶⁸. Dolayısıyla fail bu şekilde asılsız isnatta bulunup daha sonra iftirasından dönerse etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanamayacaktır. Buna karşın iftira; radyo, televizyon, gazete, internet gibi işitsel, görsel, yazılı, elektronik kitle iletişim araçlarıyla işlenmesi durumunda müfteri aynı yöntemle yapacağı yayınla gerçekleri söylemesi halinde etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilecektir¹¹⁶⁹. Peki, basın mensubunun çalıştığı kurumdan ayrılması ya da çalıştığı kurumun kapanması durumunda iftiradan dönme hali nasıl yayınlanacaktır? Zira m. 269/5 fıkra metnine göre, iftiradan dolayı etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilmek için, bunun da aynı yöntemle yayınlanması şarttır. O halde gazetecinin çalıştığı kurumdan ayrılması veya kurumun kapanması halinde halen yürürlükte olan bu düzenleme uyarınca etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanması mümkün değildir. *Kanaatimizce* kanunkoyucu, fıkra metninde yer alan “*bunun*” kelimesinden sonra m. 267/9’da belirtildiği gibi “*aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan edilmesi*” ibaresini ekleyerek bu sorunu/soruyu çözüme kavuşturmalıdır¹¹⁷⁰. Ayrıca burada ifade etmek gerekir ki, fıkra metninde yer alan “*bunun*” ibaresi ile iftiradan dönmeye ilişkin etkin pişmanlık davranışı kastedilmektedir¹¹⁷¹.

Doktrinde iftira suçunun basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda iftirasından dönen failin, bu etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmesi için kendisine “ek” bir yükümlülüğün getirilmesinin eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiği ifade edilmiştir. Bu görüşe göre, “düzeltme ve cevap” hakkının hukukumuzda düzenlenmiş olması göz önüne alınarak basın özgürlüğünü kısıtlayan bu düzenleme madde metninden çıkarılmalıdır¹¹⁷². *Kanaatimizce* bu düşünce yerinde bir düşünce değildir. Çünkü AY m.

¹¹⁶⁷ Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 100.

¹¹⁶⁸ Meran, *Adliyeye İlişkin Suçlar*, s. 254; Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 100.

¹¹⁶⁹ Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 100.

¹¹⁷⁰ Aynı düşünce için bkz. Serttaş, s. 147.

¹¹⁷¹ Ünver, *İftira*, s. 124.

¹¹⁷² Yıldırım, *İftira ve Suç Uydurma Suçları*, s. 100.

32'de¹¹⁷³ ve 5187 sayılı BK'nun 14. maddesinde¹¹⁷⁴ düzenlenen "düzeltme ve cevap hakkı" zarar gören mağdura ait olup mağdurun da talepte bulunması gerekmektedir. Oysaki bu etkin pişmanlık halinde mağdurun talebine ihtiyaç duyulmamaktadır. Şöyle ki; maddede "*bunun aynı yöntemle yayınlanması gerekir*" denilerek, hâkime bu konuda bir takdir yetkisi verilmeyip, failin aynı basın ve yayın yoluyla iftiradan dönmesi durumunda hakkında bu etkin pişmanlık halinin uygulanması kanunkoyucu tarafından zorunlu tutulmuştur. Yine belirtmek gerekir ki, basın yayın yolu ile işlenen asılsız isnatlarla mağdurlar toplum nazarında damgalanarak ağır zarara uğramaktadırlar. Böylece kanunkoyucu, iftira gibi etkin pişmanlık davranışının aynı yöntemle yayınlanmasıyla mağdurda oluşan bu ağır zararın giderilebileceği yahut en azından teorik olarak azaltılacağı düşüncesiyle, etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını öngörmüştür¹¹⁷⁵. Dolayısıyla ilan ile iftira suçu mağduru hakkında ileri sürülen hukuka aykırı fiillerin, gerçeği yansıtmadığının kamuya duyurulması amaçlanmış olunur¹¹⁷⁶. Kanunkoyucunun, mağdurda meydana gelen bu zararın giderilmesi için belirlediği bu yaklaşım *kanaatimizce* hakkaniyete de uygun olmuştur.

Bu fıkra ile ilgili son olarak belirtmek gerekir ki, bu düzenlemenin uygulanmasını 269. maddenin 1-4. fıkralarından ayrı olarak düşünmemek gerekir. Basın ve yayın yoluyla işlenen iftirada müfterinin, aynı yöntemle etkin pişmanlıkta bulunması

¹¹⁷³ İlgili kanun maddesi: "*Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.*"

¹¹⁷⁴ İlgili kanun maddesi: "*Sürelî yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük sürelî yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer sürelî yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır. Düzeltme ve cevapta, buna neden olan eser belirtilir. Düzeltme ve cevap, ilgili yazıdan uzun olamaz. Düzeltme ve cevaba neden olan eserin yirmi satırdan az yazı veya resim veya karikatür olması hallerinde düzeltme ve cevap otuz satırı geçemez. Sürelî yayının birden fazla yerde basılması halinde, düzeltme ve cevap yazısı, düzeltme ve cevap hakkının kullanılmasına sebebiyet veren eserin yayımlandığı bütün baskılarda yayımlanır. Düzeltme ve cevabın birinci fıkrada belirlenen süreler içinde yayımlanmaması halinde yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren, birinci fıkra hükümlerine aykırı şekilde yayımlanması halinde ise yayım tarihinden itibaren onbeş gün içinde cevap ve düzeltme talep eden kişi, bulunduğu yer sulh ceza hâkiminden yayımın yapılmasına veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak yapılmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın, karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı acele itiraz yoluna gidilebilir. Yetkili makam üç gün içinde itirazı inceleyerek karar verir. Yetkili makamın kararı kesindir. Düzeltme ve cevabın yayımlanmasına hâkim tarafından karar verilmesi halinde, birinci fıkradaki süreler, sulh ceza hâkiminin kararına itiraz edilmemişse kararın kesinleştiği tarihten, itiraz edilmişse yetkili makamın kararının tebliği tarihinden itibaren başlar. Düzeltme ve cevap hakkına sahip olan kişinin ölmesi halinde bu hak, mirasçılardan biri tarafından kullanılabilir. Bu durumda, birinci fıkradaki iki aylık düzeltme ve cevap hakkı süresine bir ay ilave edilir.*"

¹¹⁷⁵ Ünver, **İftira**, s. 124.

¹¹⁷⁶ Şahbaz, **Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, s. 3062.

durumunda m. 269/5. fıkra gereğince cezasında indirim uygulanabilmesi için 1 ila 4. fıkrada ki şartların da gerçekleşmesi gerekir¹¹⁷⁷. Dolayısıyla bu son fıkrayı, basın ve yayın yoluyla haksız isnatta bulunan müfteri hakkında maddenin ilk dört fıkrasında öngörülen etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için bir ön koşul olarak anlamak gerekir. Yani bu son fıkranın uygulanması durumunda da, iftiradan dönen failin cezasında maddenin 1. ve 2. fıkrasında düzenlenen etkin pişmanlık halinde indirim zorunlu iken, maddenin 3. ve 4. fıkralarında düzenlenen etkin pişmanlık halinde ise ceza indiriminin yapılması hâkimin veya mahkemenin takdirine bırakılmıştır¹¹⁷⁸.

¹¹⁷⁷ Ünver, **İftira**, s. 125.

¹¹⁷⁸ Ünver, **İftira**, s. 125.

BEŞİNCİ BÖLÜM

HÜKMÜN İLANI, YAPTIRIM, SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA, GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME, ZAMANAŞIMI

5.1. Hükmün İlanı

5237 sayılı TCK m. 267/9. fıkrasında, basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçundan dolayı verilen mahkûmiyet kararının, aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan edileceği ve masrafının hükümlüden tahsil edileceği ifade edilmiştir. Söz konusu ilanın yapılması için talebe gerek yoktur¹¹⁷⁹. Yargı organı, masum bir kimseye hukuka aykırı fiil isnat eden iftiracının eylemi basın ve yayın yoluyla işlemesi durumunda müfteri hakkında mahkûmiyet hükmünü kurarken bu mahkûmiyet hükmünün ilanını da karar altına alacaktır. Zira bu hükmün ilanı zorunlu olup, bu konuya ilişkin mahkemenin takdir yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca ifade etmek gerekir ki, 765 sayılı mülga Kanunun 43. maddesinde¹¹⁸⁰ hükmün ilanı ceza mahkûmiyetinin sonuçlarından biri olarak düzenlenmişti. 5237 sayılı TCK, gerek genel hükümler arasında gerek cezalar bahsinde gerekse güvenlik tedbirleri arasında mahkûmiyet hükmünün ilanına ilişkin bir düzenlemeye yer vermemiştir. Ayrıca 5237 sayılı TCK asli ceza-fer'i ceza ayırımını benimsemeyen bir sistem öngörmüş, ceza yaptırımını olarak hapis ve adli para cezasına yer vermiş ve bu sistemi güvenlik tedbirleri ile tamamlamıştır. Bu bakımdan 267. maddenin son fıkrasında hükmün ilanına yer verilmiş olunması TCK'nın genel hükümler sistematigi ile uyusmamaktadır. Ayrıca kanunkoyucunun genel hükümlerde yer vermediği bir yaptırımını, özel kısımda suç karşılığı olarak düzenlenmesi hali öğretide eleştirilmektedir¹¹⁸¹.

¹¹⁷⁹ Ünver, **İftira**, s. 137.

¹¹⁸⁰ 765 Sayılı TCK'nın 43. maddesi: "Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis veya müebbet ağır hapis cezalarını mutazammın olan hüküm ilamının hulasası hükmün sadır olduğu ve cürmün işlendiği ve mahkûmualehyin en son ikamet ettiği mahalle veya kariyenin münasip mahallerine asılarak ilan olunur" şeklindeydi.

¹¹⁸¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, s. 996.

5.2. Yaptırım, Soruşturma ve Kovuşturma, Görevli ve Yetkili Mahkeme

5.2.1. Yaptırım

5237 sayılı TCK'nın 267. maddesinde düzenlenen iftira suçu düzenlemesi şu şekildedir:

- “(1) Yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*
- (2) Fiilin maddî eser ve delillerini uydurarak iftirada bulunulması halinde, ceza yarı oranında artırılır.*
- (3) Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş mağdurun aleyhine olarak bu fiil nedeniyle gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.*
- (4) Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş olan mağdurun bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması halinde; iftira eden, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.*
- (5) Mağdurun ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına; hükmolunur.*
- (6) Mağdurun mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise, beşinci fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır.*
- (7) (7.fıkra Anayasa Mahkemesi'nin 17.11.2011 tarihli ve 2010/115 Esas, 2011/154 sayılı Kararıyla Anayasa'nın 2. Maddesine(hukuk devleti ilkesi)aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilerek yürürlük için 1 yıl süre öngörülmüştür.)¹¹⁸²”*

Maddenin birinci fıkrasında düzenlenen basit iftira eylemi, müfteriye 1 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası verilmesini gerektirirken; maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli iftira suçu açısından ise bu cezanın yarı oranında arttırılacağı hüküm altına alınmıştır. Yine üçüncü fıkrayı takiben altıncı fıkra da dâhil olmak üzere bu suçun

¹¹⁸² İptala konu edilen yedinci fıkra metni: “İftira sonucunda mağdur hakkında hapis cezası dışında adli veya idari bir yaptırım uygulanmışsa; iftira eden kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

neticesi sebebiyle ağırlaşmış halleri düzenlenmiştir. Kanunun 267. maddesinin uygulanmasına ilişkin “iftira suçunun nitelikli halleri” bölümünde açıklamada bulunulduğundan iftira suçuna ilişkin cezaların neler olduğu konusuna burada tekrar değinilmemiştir.

Burada, suçun temel şekli olarak düzenlenen ilk fıkrada alt ve üst sınırlar TCK genel hükümlerde düzenlenen kurumların uygulanabilmesi açısından önemlidir. İftiranın işlendiğine kanaat getiren mahkeme, 5237 sayılı TCK’nın 61. maddesi doğrultusunda, somut olay bazında ortaya çıkan koşulları dikkate alarak, maddede alt ve üst sınırları belirtilen miktarlar arasında bir hapis cezasına hükmedecektir¹¹⁸³. Akabinde ise nitelikli hallerin olayda bulunmasına göre belirlenen cezada fıkra hükümlerince artırım yapacaktır. Yine maddede öngörülen cezalara ilişkin olarak mahkeme kısa süreli bir hapis cezasına¹¹⁸⁴ hükmetti ise bu cezayı TCK m. 50/1 uyarınca adli para cezasına veya seçenек yaptırımlarına çevirebilir. Ancak sonuç adli para cezasının TCK m. 51/1¹¹⁸⁵ gereğince ertelenmesi mümkün değildir. Buna karşılık, hâkim hapis cezasını adli para cezasına çevirmezse erteleyebilir¹¹⁸⁶.

Müfterinin cezası, TCK m. 50/1 gereğince adli para cezasına veya seçenек yaptırımlarına çevrilmeyip hapis cezası olarak bırakıldıysa, fail kasten işlemiş olduğu bu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak, TCK’nın m. 53/1’de¹¹⁸⁷ belirtilen hakları kullanmaktan yoksun bırakılır. Ve müfteri, işlemiş olduğu iftira suçu nedeniyle mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar yoksun bırakıldığı bu hakları kullanamaz. Kanunun 53/1’de belirtilen bu hak yoksunlukları, hapis cezasına mahkûmiyetin bir neticesidir. Hâkim tarafından verilen

¹¹⁸³ Ünver, **İftira**, s. 134.

¹¹⁸⁴ TCK’nın 49. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır.

¹¹⁸⁵ TCK’nın m. 51/1. fıkra metni: “İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır.” şeklindedir.

¹¹⁸⁶ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 247.

¹¹⁸⁷ İlgili kanun metni: “(1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

- a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,
- b) Seçme ve seçilme ehliyetinden,
- c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,
- d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,
- e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten, Yoksun bırakılır.”

kararda bu hak yoksunluklarına hükmolunmamış olsa bile, cezanın infazı sırasında dahi bu durum gözetilmelidir¹¹⁸⁸. Lakin 53. maddenin beşinci ve altıncı fıkrasındaki haller söz konusu ise, hâkim tarafından karar verilmedikçe cezanın infazı sırasında re'sen bu durum dikkate alınarak failin, hakkından yoksun bırakılması mümkün değildir¹¹⁸⁹.

CMK madde 143/3' e göre, “İftira konusunu oluşturan suç veya yalan tanıklık nedeniyle gözaltına alınma ve tutuklama halinde; Devlet, iftira eden veya yalan tanıklıkta bulunan kişiye de rücu eder”. Bu düzenleme gereğince, iftira konusunu oluşturan suç sonucunda masum kimsenin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde, devletin bu haksız koruma tedbirleri nedeniyle mağdura ödemiş olduğu tazminattan müfterinin de mahkûm edileceği belirtilmiştir. Kısaca mağdura ödenen tazminat daha sonra iftira edene rücu edilecektir. Ünver, devletin rücu edeceği tazminatın, ilgili maddenin yalnız tutuklama ve gözaltı haline mahsus olmasının bunlar dışında diğer yargılama önlemlerine başvurulması hallerinin bu madde kapsamının dışında tutulmasını haklı olarak eleştirmektedir¹¹⁹⁰. Yine, yasada benzer bir düzenlemeye CMK'nın 329. maddesinde de yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre, bir kimse hakkında suç uydurulup iftirada bulunulur ve bu durum daha sonra sabit olursa, yapılan yargılama giderlerinden müfterinin sorumlu olacağı belirtilmiştir (Bkz. CMK'nın 329'uncu maddesine)¹¹⁹¹.

¹¹⁸⁸ “Dava: İftira suçundan sanık Sabit Çiftçi'nin, 5237 s. Türk Ceza Kanunu'nun 267/1-2, 269/2, 62/1 maddeleri uyarınca 3 ay 22 tarih hapis cezası ile cezalandırılmasına, anılan Kanun'un 51. maddesi uyarınca cezanın ertelenmesine, anılan Kanun'un 53/1-c ve bendlerinde belirtilen haklar dışındaki hakları kullanmaktan yoksun bırakılmasına dair, Çayeli Asliye Mahkemesinin 05.10.2006 günlü 2006/30-179 s. karar aleyhine Adalet Bakanlığınca verilen 28.02.2007 tarih ve 2007/10648 s. Yasa Yararına Bozma isteğini içeren Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 14.03.2007 tarih ve 2007/46011 s. tebliğnamesiyle dava dosyası Daireye gönderilmekle incelendi ve gereği görüldü: Karar: Tebliğnamede Sanık hakkında verilen 3 ay 22 tarih kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezanın ertelenmiş olmasına nazaran, 5237 s. Türk Ceza Kanunu'nun 53/4. maddesinde yer alan Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş... Kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz. Şeklindeki düzenleme karşısında, aynı Kanun'un 53/1. maddesindeki haklardan yoksun bırakılmasına karar verilmeyeceği gözetilmeden yazılı biçimde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir denilmektedir. 5237 s. TCY. Nın 53/4. fıkrasında Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.” hükmü öngörülmüş olduğundan TCY. Nın 267/1-2. maddeleri uyarınca 3 ay 22 tarih hapis cezasına mahkûm olan sanık Sabit Çiftçi'nin cezasının aynı Kanununun 49/1 madde hükmüne uygun nitelikte ve kısa süreli olduğu, 51. madde uyarınca ertelendiği gözetildiğinde 53. maddenin 1. fıkrasında ön görülen hak yoksunluklarının sanık hakkında uygulanmasına kararı verilmesi hukuka aykırı olduğundan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının tebliğnamedeki görüşü yerinde bulunmuştur.” Yargıtay 4. CD., T. 01.05.2007, Esas. 2007/3361, Karar. 2007/4133, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=1518#>, e.t:02/04/2021.

¹¹⁸⁹ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 247.

¹¹⁹⁰ Ünver, **İftira**, s. 139.

¹¹⁹¹ “...CMK 329/1. maddesine göre “Suç uydurup iftirada bulunduğu sabit olan kimse, bu nedenle yapılmış giderleri ödemeye mahkûm edilir.” hükmü gereği, bozma sonrası yapılan toplam 26,25 TL yargılama giderinin sanıktan tahsiline karar verilmesinde isabetsizlik bulunmadığından

TCK'nın 267. maddesinin 9'uncu fıkrasında basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçundan dolayı verilen mahkûmiyet kararının, aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan edileceği ve ilan masrafının hükümlüden tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır (Bkz. m.267/9). İlanın yapılması için herhangi bir talebe gerek yoktur. Koşulları gerçekleşmişse ilan etmek zorunlu olup, yargı organı tarafından bu karar alınır ve ilan yapılması için harcanan masraf bedeli, hükümlüden tahsil edilir. Gerek ilan masrafı gerekse iftira dolayısıyla yapılan masraflar, yargılama giderlerinden olup, müfteri tarafından ödenmek üzere hükümde gösterilir (Bkz.CMK 324 ila 329. maddeleri)¹¹⁹².

5.2.2. Soruşturma ve Kovuşturma

İftira suçunun soruşturulması şikâyet şartına bağlı olmayıp, soruşturma ve kovuşturma işlemleri bizzat Cumhuriyet Savcılığınca yapılır¹¹⁹³. Dolayısıyla bu suç re'sen soruşturulan ve kovuşturulan bir suçtur. Nitekim bu suçtan zarar gören kimsenin şikâyetçi olup olmaması suçun soruşturulması ve kovuşturulması bakımından herhangi bir önem arz etmez. Hemen belirtmek gerekir ki, bu kimse CMK m. 237 çerçevesinde iftira suçunun ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduğunu bildirerek, kamu davasına katılan sıfatıyla katılabileceği¹¹⁹⁴ gibi hükümde gösterilen kanun yollarına da başvurabilir¹¹⁹⁵.

İftira suçuyla yapılan isnadın gerçek dışı olduğu, çok farklı aşamalarda ortaya çıkabilir. Bu aşamalar hazırlık soruşturması, son soruşturma veya infaz aşaması gibi aşamalar olabilmektedir¹¹⁹⁶.

Ayrıca iftira suçunun soruşturulup kovuşturulmasıyla ilgili olarak belirtmek gerekir ki bu suç, görev dolayısıyla ya da görevle bağlantılı olarak işlenebilen suçlar arasında sayılmadığından, görevi sırasında suç işleyen kamu görevlisinin eyleminin soruşturulması 4483 sayılı kanuna tabi olmayacaktır. Hal böyle olunca kamu

tebliğnamedeki düşünceye itibar edilmemiştir..." Yargıtay 16. CD., T. 16.12.2015, Esas. 2015/4787, Karar. 2015/5051, **Kaynak:** <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t:02/04/2021.

¹¹⁹² Ünver, **İftira**, s. 137-138.

¹¹⁹³ Meran, **Adliye İlişkin Suçlar**, s. 247; Yaşar/Gökcan/Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 2010, s. 7848; Yıldırım, **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, s. 110; Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1167.

¹¹⁹⁴ "Mağdur, suçtan zarar gören ve malen sorumlu olanların, savcı tarafından açılmış bulunan kamu davasında, ilk derece mahkemesinde hüküm verilinceye kadar, kanunların kendilerine tanıdığı hak ve yetkilere sahip olarak yer almak istemelerine davaya katılma denir (CMK m. 237/1)." Mahmut Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma", **TAAD**, Y. 5, S. 18, Temmuz 2014, s. 3.

¹¹⁹⁵ Ünver, **İftira**, s. 138.

¹¹⁹⁶ Ünver, **İftira**, s. 139.

görevlisinin eylemi ile ilgili olarak, genel hükümlere göre soruşturma ve kovuşturma yürütülecektir.

Yine iftira suçunun soruşturulup kovuşturulmasıyla ilgili olarak çeşitli kanunlarda düzenlemeler bulunmaktadır. Devlet Memurları Kanunu'nun 25. maddesi uyarınca, “Devlet memurları hakkındaki ihbar ve şikâyetler, garaz veya mücerret hakaret için, uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı ve soruşturma veya yargılamanın tabi olduğu kanuni işlem sonucunda bu isnat sabit olmadığı takdirde, merkezde bu memurun en büyük amiri, illerde valiler, isnatta bulunanlar hakkında kamu davası açılmasını Cumhuriyet Savcılığında isterler”. Yine 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun m. 15/1’de, “Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ihbar ve şikâyetlerin ihbar veya şikâyet edileni mağdur etmek amacıyla ve uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı hazırlık soruşturması sonucunda anlaşılır veya yargılama sonucunda sabit olursa haksız isnatta bulunanlar hakkında yetkili ve görevli Cumhuriyet başsavcılığınca re’sen soruşturmaya geçilir. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yukarıdaki fıkroda belirtilen durumlarda kamu davası açılması için Cumhuriyet başsavcılığına başvurma ve haksız isnatta bulunanlar hakkında genel hükümlere göre tazminat davası açma hakları saklıdır”¹¹⁹⁷ hükmüne yer verilmiştir. Yine iftiracı hakkında, 2802 sayılı HSK’nın 76. maddesinde bu suç açısından soruşturma ve kovuşturma başlatılmasıyla ilgili bir özel düzenleme daha bulunmaktadır. İlgili maddede, “Bir şahsın şikâyeti üzerine başlanan disiplin soruşturması, şikâyetten vazgeçilse dahi durdurulmaz. Soruşturma için özel olarak müfettiş veya yetkili gönderilmesini gerektirmiş olan bir şikâyetin haksız olduğunun anlaşılması halinde soruşturma için Devletçe yapılan masraflar hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 329 uncu maddesi uygulanır. (2) Disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar ve şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hallerde, mahkemece yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmakla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 267 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolünür. **Şu kadar ki bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır.** (2) Bu gibi hallerde kovuşturma, şikâyet olunan hâkim ve savcının mensup olduğu mahkemeye en yakın ağır ceza mahkemesi merkezindeki Cumhuriyet savcısına ve yargılaması o yer ağır ceza mahkemesine aittir.”¹¹⁹⁸ hükmü yer

¹¹⁹⁷ Madde metninin eleştirilmesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Selman Sacit Boz, **Memur Yargılanmasında İzin ve İtiraz Süreci**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 73-75.

¹¹⁹⁸ “...2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun ihbar ve şikâyet başlıklı 76. maddesinde Bir şahsın şikâyeti üzerine başlanan disiplin soruşturması şikâyetten vazgeçilse dahi durdurulmaz. Soruşturma için özel olarak müfettiş veya yetkili gönderilmesini gerektirmiş olan bir şikâyetin haksız olduğunun anlaşılması halinde soruşturma için Devletçe yapılan masraflar hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 329’uncu maddesi uygulanır. Disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan

almaktadır. *Kanaatimizce*¹¹⁹⁹ bu düzenleme herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu yönündeki AY'nın 36. maddesine aykırılık teşkil etmektedir. Çünkü iftira suçu bakımından söz konusu maddenin üçüncü fıkrası gereğince, Adalet Bakanlığında izin alınmadan sanık hakkında kovuşturma yapılması mümkün değildir. Kanunkoyucu, Anayasaya aykırılık teşkil eden bu hükmü ortadan kaldırarak vatandaşın hak arama özgürlüğünü kullanabilmelerini sağlayacak bir düzenleme getirmelidir. Kaldı ki, bu madde AY m. 40'da güvence altına alınan anayasa ile tanınmış temel hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama başvurma olanağının sağlanmasını isteme hakkını da kısıtlamaktadır. Hatta izah edilen gerekçelerle söz konusu düzenlemenin iptali için Anayasa Mahkemesine iptal başvurusu yapılmış ancak bu başvuru usul hatası nedeniyle reddedilmiştir¹²⁰⁰.

*ihbar ve şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hallerde, mahkemece yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmakla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 267'nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolunur. Şu kadar ki bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Bu gibi hallerde kovuşturma, şikâyet olunan hâkim ve savcının mensup olduğu mahkemeye en yakın ağır ceza mahkemesi merkezindeki Cumhuriyet Savcısına ve yargılaması o yer ağır ceza mahkemesine aittir. Biçiminde hükümlere yer verilmiştir. İncelenen dosyada, Ankara D.G.M. Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü başka bir soruşturma ile bağlantısı nedeniyle Adalet Bakanlığınca görevlendirilen müfettişlerce katılan dışındaki görevlilere ilişkin olarak yürütülen soruşturma sırasında, ifadesine başvuru İ Jandarma Alay Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürü sanığın, aynı yer Cumhuriyet Başsavcısının görevde yetkisini kötüye kullandığı yolundaki iddiaları üzerine anılan görevli hakkında Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin 5/f. maddesi gereğince inceleme başlatıldığı, ancak iddia edilen hususların doğrulanmaması nedeniyle soruşturmaya geçilmesi yer olmadığına dair görüş bildirildiği anlaşılmaktadır. Hakkında inceleme yapıldığı öğrenen katılanın, sanık aleyhine yasal yollara başvurulabilen amacıyla inceleme dosyasındaki belgelerin kendisine gönderilmesini istediği 31.3.2004 tarihli dilekçesine Adalet Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığınca 14.4.2004 tarih ve 2292 sayı ile kovuşturma izni veya disiplin cezası verilmesine yetkili merciin duruma göre Ceza İşleri Genel Müdürlüğü ya da Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu olduğu ve başvurmayı düşündüğü yasal yollara bu makamlardan çıkacak bir karar sonucunda gitmesinin olanaklı bulunduğu belirtilerek yanıt verilmiştir. Oluşu yukarıda özetlenen somut olayda, **2802 sayılı Kanununun 76. maddesi hükmü uyarınca Adalet Bakanlığında iftira suçu açısından izin alınmadan sanık hakkında kovuşturma yapılması olanaksızdır.** Sanık aleyhine düzenlenen iddianamede, anılan merciden izin alındığına ilişkin bir açıklama bulunmadığı gibi dosya içerisindeki belgelerde de iznin varlığına rastlanmamıştır. Bu durumda Düzce Ağır Ceza Mahkemesince C.M.K.'nun 223/8. maddesi uyarınca verilen durma kararı hukuka uygundur.” Yargıtay 4. CD., T. 08.11.2006, Esas. 2006/4667, Karar. 2006/16051; Yargıtay 4. CD., T. 18.06.2007, Esas. 2007/5470, Karar. 2007/5766, (**Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:03/04/2021).*

¹¹⁹⁹ Aynı yöndeki düşünce için bkz. Serttaş, s. 153; Söz konusu maddede kovuşturma şartı olarak Adalet Bakanlığı'ndan izin alınması, iftira dolayısıyla mağdur olan masum kimsenin hak arama hürriyetini sınırlandırmaktadır. Ayrıca bkz. Şen/Aksüt, s. 479.

¹²⁰⁰ “İtiraza konu yasa hükmü, 2802 sayılı Yasa'nın Disiplin Cezalarını düzenleyen altıncı kısım birinci bölümünde yer almaktadır. İhbar ve şikâyet başlıklı anılan yasa maddesi, disiplin cezası gerektirecek mahiyetteki ihbar ve şikâyetin kötü niyetle yapıldığının veya delillerin uydurulduğunun anlaşılması hallerinde uygulanacak ceza yasası hükmünü ve izlenecek yöntemi göstermektedir. Olayda olduğu gibi, ilgililerin şikâyeti sonucu hâkim veya savcı aleyhine disiplin soruşturmasına konu olmayan durumlarda 76. maddenin üçüncü fıkrası hükmü uyarınca Adalet Bakanlığının izninin alınması gerekmemektedir. Bu duruma göre, itiraz yoluna başvuran Bilecik Asliye Ceza Mahkemesi'nin iptalini istediği 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yasası'nın 76. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan ve “Şu kadar ki bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır.” tümcesi davada uygulanacak kural olmadığından mahkemenin itiraz yoluna başvuruya yetkisi yoktur. Anayasa'nın

5.2.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme

İftira suçunda görevli mahkeme, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 11. maddesi¹²⁰¹ uyarınca Asliye Ceza Mahkemesidir. Söz konusu maddede sulh ceza hâkimliği¹²⁰² ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işler halinde yetkili mahkemenin asliye ceza mahkemesi olduğu belirtilmiştir. Bu bakımdan ağır ceza mahkemesinin hangi davalara ve işlere bakabileceği ya da bakamayacağı asliye ceza mahkemesinin görevinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Ağır ceza mahkemeleri 5235 sayılı Kanununun 12. maddesi gereğince, “*Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir...*”. İftira suçunun temel şekli (m. 267/1) ve nitelikli halleri (m. 267/2,3,4,6,) bakımından görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir. Diğer taraftan müfteri için, 267. maddenin beşinci fıkrasının

152. maddesinin birinci fıkrası ile 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesine göre, iptali istenen kuralın başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı kural olmaması nedeniyle itirazın REDDİNE,” karar verilmiştir. AYM, T. 19.01.1993, Esas. 1993/2, Karar. 1993/2, **Kaynak:** <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>, e.t:02/04/2021.

¹²⁰¹ İlgili kanun maddesi: “*Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.*”

¹²⁰² Sulh ceza hâkimliği 5235 sayılı Kanununun 10. maddesi gereğince, “*Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, yürütülen soruşturmalarda hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemek amacıyla sulh ceza hâkimliği kurulmuştur. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde birden fazla sulh ceza hâkimliği kurulabilir. Bu durumda sulh ceza hâkimlikleri numaralandırılır. Müstakilen sulh ceza hâkimliğinde görevlendirilen hâkimler, adli yargı adalet komisyonlarınca başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez. Sulh ceza hâkimliğinde bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personel bulunur. Sulh ceza hâkimliği, her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur. Sulh ceza hâkimliği buldukları il veya ilçenin adı ile anılır. Sulh ceza hâkimliğinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idari sınırlarıdır. Ağır ceza mahkemeleri ile büyükşehir belediyesi bulunan illerde, büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki il ve ilçenin adı ile anılan sulh ceza hâkimliğinin yargı çevresi, il veya ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir. Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir sulh ceza hâkimliğinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.*” görevli kılınmıştır.

ilk cümlesinde yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması öngörülen fiil açısından görevli mahkeme ise ağır ceza mahkemesidir¹²⁰³. Basın ve yayın yolu ile işlenen iftira suçunda ise, bu suçun işlendiği yerde birden fazla asliye ceza veya ağır ceza mahkemesi varsa, bunlardan iki numaralı olan mahkeme görevlidir (Bkz. 5187 sayılı Basın Kanunu m. 27/2.).

İftira suçunda yetkili mahkeme 5271 sayılı CMK'nın 12. maddesi gereğince, iftiranın işlendiği yer mahkemesidir. Burada da yetkili mahkeme CMK'nın yetkiye ilişkin genel hükümlerine göre belirlenmektedir. İftira suçunun bir basılı eserle, görsel veya işitsel yayınlarla işlenmesi halinde iftirayı yargılama yetkisi, eserin yayım merkezi olan yer mahkemesine aittir. Ancak, bir basılı eserle iftira suçunun işlenmesi durumunda aynı eser birden çok yerde basılıyorsa ve iftira eserin yayım merkezi dışındaki baskısında meydana gelmişse, bu suç için eserin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir. Suçun görsel ya da işitsel yayınlarla işlenmesi durumunda iftira oluşturan yayın iftiraya uğrayan kimsenin yerleşim yerinde ve oturduğu yerde de işitilmiş veya görülmüşse o yer mahkemesi de yetkili olabilecektir. Burada belirtmek gerekir ki, iftiraya uğrayan kimsenin yerleşim yerindeki mahkemeye de yargılama yetkisi verilmesi, iftira suçuna karşı duyulan tepkinin giderilmesini ve adaletin daha süratli gerçekleştirilmesini sağlayacak ve daha hızlı bir yargılama imkânını yaratacaktır.

5.3. Zamanaşımı

Bünyesinde ayrı bir zamanaşımı düzenlemesine yer verilmeyen suç tipleri bakımından 5237 sayılı TCK'nın "dava zamanaşımı" başlıklı 66. maddesi¹²⁰⁴ uygulama

¹²⁰³ Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1167.

¹²⁰⁴ "TCK m. 66- (1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası; a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl, b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi beş yıl, c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl, d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl, e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, Geçmesiyle düşer. (2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısını; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer. (3) Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur. (4) Yukarıdaki fıkralarda yer alan sürelerin belirlenmesinde suçun kanunda yer alan cezasının yukarı sınırı göz önünde bulundurulur; seçimlik cezaları gerektiren suçlarda zamanaşımı bakımından hapis cezası esas alınır. (5) (Değişik: 29/6/2005 – 5377/8 md.) Aynı fiilden dolayı tekrar yargılamayı gerektiren hallerde, mahkemeye bu husustaki talebin kabul edildiği tarihten itibaren fiile ilişkin zamanaşımı süresi yeni baştan işlemeye başlar. (6) Zamanaşımı, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs halinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kişiler tarafından işlenen suçlarda çocuğun onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlar. (7) Bu Kanunun İkinci Kitabının Dördüncü Kısımında yazılı

alanı bulmaktadır. İftira suçu ani bir suç olup, ihbar veya şikâyetten yetkili makamların haberdar olduğu anda ya da basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda ise yayın anında bu suç tamamlanır. TCK m. 66/6'ya göre dava zamanaşımı, tamamlanmış suç tiplerinde suçun işlendiği günden itibaren işlemeye başlar¹²⁰⁵. 765 sayılı TCK döneminde iftiraya maruz kalan kişi iftira dolayısıyla infaz kurumunda olmasına rağmen, müfteri lehine dava zamanaşımının işlemesi sakıncasını bertaraf için iftira suçunun mütemadi suç sayılması gerektiği savunulmaktaydı. Doktrinde bu düşünce eleştirilmiş ve kanuna bu sorunun çözümü için, özgü özel bir hükmün eklenmesinin daha doğru olacağı ifade edilmiştir¹²⁰⁶. Gerçekten de iftira suçunda dava zamanaşımının başlangıcının genel hükümlere göre belirlenmesi halinde, iftiraya uğrayan mağdur hakkında açılan dava devam ederken, bu suç bakımından dava zamanaşımı süresinin dolması sebebiyle iftira suçunun faili, zamanaşımından yararlanarak ceza soruşturması ve kovuşturmasından kurtulabilmekteydi¹²⁰⁷. Nitekim kanunkoyucu, mülga kanun dönemindeki eleştirileri dikkate alarak iftira suçunda dava zamanaşımı bakımından sürenin ne zaman başlayacağını 5237 sayılı TCK m. 267/8'de yer alan özel bir hükümle belirlemiştir. Buna göre iftira suçundan dolayı zamanaşımının başlangıcı mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten başlar¹²⁰⁸. Bu sebeple iftira suçunda zamanaşımı,

ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet veya on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçların yurt dışında işlenmesi halinde dava zamanaşımı uygulanmaz”.

¹²⁰⁵ Mehmet Emin Alşahin, **Ceza Hukukunda Zamanaşımı**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 126.

¹²⁰⁶ Erem/Toroslu, s. 203; Erem, **Şerh, C: II**, s. 1523; Yenedünya, **İftira Suçu**, s. 127.

¹²⁰⁷ “Somut olayda, şikâyetlerle ilgili olarak başlatılmış bir ceza soruşturması ya da ceza mahkemesi kararı bulunmadığından, dava konusu edilen açıklamaların aynı zamanda suç oluşturup oluşturmadığının mahkemece değerlendirilmesi gerekir. Dava konusu edilen eylemler 765 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 285/1. maddesinde düzenlenen iftira suçunu oluşturabilecek niteliktedir ve uygulanacak ceza zamanaşımı süresi de Türk Ceza Yasası'nın 102/4. maddesi uyarınca 5 yıldır. Yerel mahkemece açıklanan olgular gözetilerek, işin esasının incelenmesi gerekirken, zamanaşımı süresinin geçtiği gerekçesiyle istemin tümünden reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmektedir.” Yargıtay 4. HD., T. 09.11.2009, Esas. 2009/10912, Karar. 2009/12535, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:11/04/2021.

¹²⁰⁸ Bu durum TCK m. 267 gerekçesinde: “Sekizinci fıkrada, iftira suçunda zamanaşımı bakımından sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağı hususunda özel bir hüküm yer almaktadır. İsnat edilen suç dolayısıyla yapılan kovuşturma sonucu hükmün kesinleşmesiyle, iftiranın sabit olabileceği ve dolayısıyla takibata girişileceği aşikâr olduğundan böyle bir hükme olan zorunluluk meydandadır.” şeklinde belirtilmiştir; “Dava zamanaşımı kural olarak tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs hâlinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlayacaktır. Suçun işlendiği gün zamanaşımı süresinin birinci günüdür. Zira suçun işlendiği gün dahi kamu davasının açılması mümkündür. Bu nedenle dava zamanaşımının da dava açmak hakkı mevcut olduğu andan itibaren başlaması tabiidir. Kanunkoyucu bazı hallerde dava zamanaşımının süresinin başlangıcını özel olarak belirlemek gereğini hissetmiştir. **Örneğin, iftira suçunda mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu, evlenme yasaklarına aykırılık suçlarında ise evlenmenin iptali kararının kesinleştiği tarihten itibaren dava zamanaşımının işlemeye başlayacağı kabul edilmiştir. (TCK m. 267/8 ve 230/4) ...**” Yargıtay CGK., T. 17.01.2017, Esas. 2015/536, Karar.

TCK m. 66/6'daki genel dava zamanaşımı düzenlemesinden farklı olarak, suçun tamamlandığı günden itibaren başlamamaktadır. Yani iftiraya uğrayan mağdur hakkındaki soruşturma, kovuşturmayaya yer olmadığı kararı ile sonuçlanmışsa bu kararın kesinleştiği tarihten; açılan dava beraat kararıyla sonuçlanmışsa bu beraat kararının kesinleştiği tarihten itibaren zamanaşımı işlemeye başlayacaktır¹²⁰⁹. Yukarıda da belirtildiği gibi, iftiraya maruz kalan kimse hakkındaki bu nedenle açılan dava devam ederken iftira eden kişinin zamanaşımından yararlanarak ceza soruşturması veya kovuşturmasından kurtulması engellenmiş olacaktır¹²¹⁰. Neticeten, asılsız isnat nedeniyle mağdur olan bir kimsenin cezaevinde olma ihtimali varken, müfterinin lehine olacak şekilde zamanaşımı süresini suçun tamamlandığı anda başlatmak hakkaniyete aykırılık teşkil edecektir. Bu sebeple düzenleme oldukça yerindedir. Dava zamanaşımının süresi ise, iftira suçunun işleniş şekli doğrultusunda hükmedilecek ceza esas alınarak, TCK m. 66/1,3 fıkraları kapsamında belirlenecektir.

2017/14, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:11/04/2021; Murat Çakır, "Türk Ceza Hukukunda Dava Zamanaşımı", **İÜHF**M, C. 71, S. 1, İstanbul 2013, s. 217.

¹²⁰⁹"Suçun oluştuğu 08.01.2005 tarihine göre temyiz süreci içinde, sanık yararına olan 765 sayılı TCK'nın 102/4 ve 104/2. maddelerinde öngörülen 7 yıl 6 aylık olağanüstü dava zamanaşımının gerçekleştiği anlaşıldığından, sanık ...'in temyiz nedenleri yerinde bulunmakla, 5271 sayılı CMK'nın 223/8. maddesi uyarınca tebliğnameye uygun olarak KAMU DAVASININ DÜŞMESİNE," Yargıtay 4. CD., T. 19.03.2014, Esas. 2013/42047, Karar. 2014/8443, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:11/04/2021;"Suça sürüklenen çocuk hakkında mağdur ...'a karşı işlediği iftira suçundan kurulan mahkumiyet hükmünün temyiz isteminin incelenmesinde; Suça sürüklenen çocuğun üzerine atılı suçun gerektirdiği cezanın türü ve üst sınırına göre; 5237 sayılı TCK'nın 66/1-e, 66/2, 67/4. maddelerinde belirtilen 6 yıllık zamanaşımının, suç tarihi olan 29.08.2005 tarihinden incelemenin yapıldığı tarihe kadar geçmiş bulunması ve bu süre içerisinde zamanaşımını kesen herhangi bir işlem yapılmamış olması, bozmayı gerektirmiş, suça sürüklenen çocuk... müdafinin temyiz itirazı bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan, hükmün açıklanan nedenle tebliğnameye uygun olarak BOZULMASINA, bozma nedeni yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi yollamasıyla 1412 sayılı CMUK'un 322. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, sanık hakkında açılan kamu davasının 5271 sayılı CMK'nın 223/8. maddesi uyarınca zamanaşımı nedeniyle DÜŞMESİNE," Yargıtay 13. CD., T. 30.04.2015, Esas. 2015/7062, Karar. 2015/8075, **Kaynak:** <https://www.lexpera.com.tr>, e.t:11/04/2021.

¹²¹⁰ Ünver, **İftira**, s. 139; "Haksız eyleme dayalı tazminat istemleri, haksız fiil ve failinin öğrenilmesinden itibaren 1 yıl ve her halde 10 yıllık zaman aşımı süresine tabidir. Öte yandan Borçlar Kanunu'nun 60/2. maddesinde; zarar ve ziyan davası ceza kanunları mucibince daha uzun zaman aşımına tabi olan eylemden kaynaklanmış ise ceza zaman aşımının uygulanacağı kuralı vardır. Yine Hukuk Genel Kurulu'nun istikrar kazanmış uygulamalarına göre, ceza yargılamasının devamı sırasında zaman aşımı işlemeyiz. Yukarıdaki açıklamalar somut olaya uygulandığında; zarar doğuran eylemin, Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen iftira suçunu oluşturduğu, davalıların haksız şikâyeti üzerine davacı hakkında yapılan soruşturma sonucunda kınama cezası verilerek bu kararın davacıya 10/4/2009 tarihinde tebliğ edildiği, eldeki davanın ise 11/5/2011 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. Kural olarak somut olaya uygulanacak zaman aşımı süresi ceza zaman aşımı süresi olup bu sürenin 8 yıl olduğu ve henüz dolmadığı anlaşılmaktadır. Şu hâlde, esasa girilerek oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, delillerin takdirinde yanlışlığa düşülerek yazılı biçimde davanın zaman aşımı nedeniyle reddine karar verilmiş olması doğru değildir. Bu nedenle kararın bozulması gerekmektedir." Yargıtay 4. HD., T. 27.06.2012, Esas. 2012/5648, Karar. 2012/11203, **Kaynak:** <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, e.t:11.04.2021.

Basın yoluyla işlenen suçlar bakımından dava zamanaşımının başlangıç anına ilişkin, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 26/1. maddesinde¹²¹¹ özel olarak hak düşümü süresine yer verilmiştir. Bu madde uyarınca dava açma süresi, günlük süreli yayınlarda 4 ay, diğer basılmış eserlerde ise 6 aydır. Belirtmek gerekir ki maddenin ikinci fıkrasındaki düzenlemeye göre, verilen bu süreler, basılmış eserin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edildiği tarihten başlar. Fakat basılmış eserlerin C. Başsavcılığına teslim edilmemesi durumunda ise, TCK'nın 66. maddesinde öngörülen süreleri aşmamak kaydıyla, iftira niteliğindeki fiilin C. Başsavcılığı tarafından öğrenildiği tarihtir.

¹²¹¹ “Basın Kanunu m. 26/1-Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlarla ilgili ceza davalarının bir muhakeme şartı olarak, günlük süreli yayınlar yönünden dört ay, diğer basılmış eserler yönünden altı ay içinde açılması zorunludur.”

SONUÇ

Çalışma konumuz olan iftira suçu, uygulamada en çok karşılaşılan, işlenmesi oldukça kolay ve çok sık ihlal edilen suçlardan biridir. Bu suçun işlenmesi kolay olmasına rağmen ispatı oldukça zordur. Çünkü iftira suçunun taksirle işlenmesinin mümkün olmaması, failde masum kişi hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılması veya idari bir yaptırım uygulanmasını sağlama özel kastının aranması gibi şartlar suçun ispatını zorlaştırmaktadır. Yine bu suçun gerçekten ülkemizde çok az sayıda soruşturulması ve kovuşturulması nedenlerinden biri olarak, uygulayıcıların bu suçun diğer benzer suç tipleriyle sıkça karıştırmaları ve soruşturma makamları tarafından yeterince dikkate alınmamasını söylemek pekâlâ mümkündür. Bu durum nedeniyle iftira suçundan dolayı uygulamada cezalandırılan kişi sayısı oldukça az sayıda kalmaktadır. Oysaki bu suçun işlenmesi halinde faile uygulanacak yaptırımlar Türk Ceza Kanunda açıkça belirtilmektedir.

Çalışmamızda Türk Ceza Kanunu kapsamında iftira suçu tüm yönleriyle ele alınarak açıklanmıştır. Yapılan bu açıklamalar çerçevesinde iftira suçuna yönelik çeşitli sorunlar görülmüştür. Öncelikle iftira suçu ile korunan hukuki yararın ne olduğu konusu doktrinde oldukça tartışmalıdır. Bu konuda korunan hukuki yararın karma nitelik taşıdığı yönünde bir kabul mevcut olsa da görüş birliğinin bulunduğu söylenememektedir. Kanunkoyucunun iftira suçu ile öncelikli olarak adliyenin mi yoksa bireyin mi menfaatini koruduğu konusunda mevzuatta açıklık söz konusu olmadığı için doktrindeki fikir ayrılıkları varlığını sürdürmektedir. Kanaatimizce iftira suçunun koruduğu hukuki yarar karma nitelikli olup bu suçta bireyin menfaati daha üstün tutulmaktadır. Ancak Türk Ceza Kanunu'nda koruduğu hukuki yarar karma nitelik taşıyan suçlar ayrı bir bölümde toplanmamıştır. İftira suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda 765 sayılı eski TCK'nda olduğu gibi adliyeye karşı suçlar arasında düzenlenmektedir. Bu düzenleme yeri suçla korunan hukuki yarar konusunda kesin bir yargı sunmamalıdır. Bu kapsamda iftira suçunun düzenlenme yeri itibariyle suçta adliyeye ilişkin menfaatlerin üstün tutulduğuna ilişkin görüşe katılmak mümkün değildir. Türk Ceza Kanunu'nda iftira suçu ve suça yönelik etkin pişmanlık düzenlemelerinin yer aldığı 267 ve 269. maddeler incelendiğinde suçun nitelikli hallerinde ve etkin pişmanlık durumlarında bireyin maruz kaldığı ya da kalma ihtimali bulunan durumların ağırlığının dikkate alındığı görülmektedir. Bu kapsamda yalnızca düzenleme yerinden hareketle korunan hukuki yararın belirlenmesi yerinde olmayıp,

düzenleme içeriğinin irdelenmesi önem taşımaktadır. Düzenleme içeriği ve düzenlemenin amacı gözetildiğinde, iftira suçu ile korunan karma nitelikli hukuki yararada bireyin menfaatinin ön planda tutulduğu düşüncesindeyiz. Bu sebeple kanunkoyucunun, iftira suçunu hakaret suçu (bkz. TCK m.125 vd.) gibi şerefe karşı suçlar bölümünde düzenlemesi kanımızca daha yerinde olacaktır.

Kanunkoyucu, 267. madde metninde iftira suçunun meydana gelebilmesi için masum kimseye yöneltilen hukuka aykırı fiil isnadının, yetkili makamlara ihbar ve şikâyet yoluyla bildirilmesi gerektiğini belirtmiştir. İlgili kanun metninde yer alan “*yetkili makamlar*” ibaresi doktrinde tartışmalıdır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 158. maddesinde ihbar ve şikâyeti kabule yetkili makamlar açıkça düzenleme altına alınmıştır. Bu kapsamda maddede belirtilmeyen makamlara yapılan ihbar ve şikâyet geçerli sayılmamakta, iftira suçunu ortaya çıkarmamaktadır. Uygulamada BİMER, CİMER gibi merkezlere ya da sağlık görevlilerine bildirilen isnatlar “yetkili makam” çerçevesinde iftira suçuna sebebiyet vermemektedir. Bu sorunun çözülebilmesi açısından kanunda yer alan “yetkili makamlar” ibaresinin genişletilerek “*yetkili makamlar ya da yetkili makamlara bildirmekle yükümlü tutulabilecek bir mercie*” şeklinde bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Böylelikle iftira suçuna ilişkin şartlar biraz esnetilerek, suça ilişkin cezalandırmanın artırılması sağlanabilecektir.

Çalışmamızı hazırlarken tespit ettiğimiz bir diğer sorun ise, kanunkoyucunun 765 sayılı mülga TCK’dan değişik olarak 5237 sayılı TCK’da iftira suçunun işlenebilmesi için failde özel kastın bulunması gerektiği yönünde izlemiş olduğu yanlış yöntemdir. Zira kanunkoyucu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 267. maddesinde iftira suçunun oluşabilmesi için, failin soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlama konusunda özel kasta sahip olmasını aramaktadır. Kanunkoyucu, madde metninde “*soruşturma ve kovuşturma*” ibaresine yer vermek suretiyle soruşturma başlatılmasını ancak kovuşturmaya geçilmeksizin takipsizlik kararı verilmesini amaçlayarak isnatta bulunulması halinde, iftira suçunun sübut bulmayacağını kabul etmektedir. Bu durum ise kanunun amacına uygun düşmemektedir. Oysaki madde metninin kanunilik ilkesine uygun uygulanması gerekir. Aksi takdirde, yasaya aykırı bir karar verilir. Sonuç olarak, bu durum kanunilik ilkesine aykırılık teşkil eder. Dolayısıyla kanunilik ilkesi gereği, uygulamada iftira suçunun tam anlamıyla cezalandırılmaması nedeniyle madde metnindeki “*ve*” ibaresinin “*veya*” olarak düzeltilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu durumda fail tarafından yalnızca soruşturma başlatılmasının amaçlanması durumunda da iftira suçu meydana

gelebileceğinden, isnada maruz bırakılan masum kişilere daha etkin koruma sağlanabilecektir.

Maddi iftira, 765 sayılı mülga TCK'dan farklı olarak 5237 sayılı TCK'da ayrı bir fıkroda düzenlenmiştir. 267. maddenin ikinci fıkrasında yer alan “ve” bağlacı uyarınca fıkranın uygulanabilmesi için hem fiilin maddi eserlerinin hem de delillerinin uydurulması gerekmektedir. Ancak bu durum fıkranın düzenleniş amacına uymayarak, uygulanma alanı ve olanağını gereksiz yere kısıtlamış olduğundan doktrinde eleştirilmektedir. Kanımızca kanunkoyucu, maddi iftiraya ilişkin doktrindeki bu eleştirileri sonlandırabilmek için fıkra metninde yer alan “ve” bağlacı yerine “veya” bağlacını getirmelidir.

Mülga 765 sayılı Kanun döneminde iftira suçunun meydana gelebilmesi için, mağdura isnat edilen fiilin “bir suç” olması aranmıştır. Bu kuralın tek istisnası Hâkimler ve Savcılar Kanununun 76. maddesinde yer alan düzenleme olmuştur. Doktrinde idari yaptırım gerektiren fiillerin isnadı durumunda, iftira suçunun gerçekleşmemesi eleştirilmiştir. Örneğin disiplin soruşturmasına neden olan asılsız isnatlarda masum kişiler açısından ağır sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Kanunkoyucu, doktrindeki bu eleştirileri dikkate alarak 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesine “*hukuka aykırı fiil isnadı*” ibaresine yer vermekle madde kapsamını mülga kanuna göre genişleterek, idari yaptırım gerektiren hukuka aykırı eylemlerin isnadını da iftira suçu kapsamına dâhil etmiştir. Kanaatimizce yerinde olan bu düzenleme kapsamında, idari yaptırım gerektiren eylemler de artık iftira suçunun konusunu oluşturabilmektedir.

Mülga 765 sayılı Kanunda iftira suçunun, basın ve yayın yoluyla işlenmesi hali düzenlenmemiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun iftira suçuna ilişkin 267. maddesinde mülga kanundan farklı olarak kanunkoyucu, şikâyet ve ihbara ek olarak basın ve yayın aracılığıyla suçun gerçekleşmesini olanaklı hale getirmiştir. Madde metninin kapsamının bu şekilde genişletilmesi kanaatimizce, yerinde bir düzenleme olmuştur. Ancak suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesine yönelik, 267. maddedeki ibarenin uygulamada soruna sebebiyet vermemek adına, günümüz teknolojisine göre gözden geçirilmesi gerekmektedir. “Basın yayın yolu” ibaresi, temel anlamda bu kurumlar tarafından yapılan yayınları ifade etmektedir. Günümüzde sosyal medya ve sanal ortam, iftira suçu açısından önemli bir risk teşkil etmektedir. Kanunkoyucunun bu gerçeği gözeterik, ilgili ibareyi sanal ortam ve sosyal medyayı da içerecek şekilde genişletmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bununla beraber bu suçun basın-yayın yoluyla

işlenmesi halinde, 5187 sayılı Basın Kanunundaki düzenlemelerle paralel olacak şekilde muhakeme sürecinin yürütülmesi gerekmektedir.

Çalışmamızı hazırlarken, bir haber dolayısıyla bir kimse hakkında başlatılan adli veya idari soruşturma neticesinde bu kimsenin masum olduğu ve habere konu olayın da asılsız olduğu anlaşılırsa, haberi yapan basın-yayın mensubunun olayın gerçek olduğuna inanarak haber yapması durumunda iftira suçunu işlemiş sayılmadığı sonucuna ulaşmış bulunmaktayız. Böyle bir durumda iftira suçunun manevi unsuru oluşmamaktadır. Zira iftira suçu olası kastla işlenmeye elverişli değildir. Buna rağmen basın-yayın mensubu, haberin yapılmasında gerekli dikkat ve özeni göstermeyip kusurlu davranmışsa masum kimsenin, sorumlu kişiler hakkında özel hukukta tazminat talep etme hakkının saklı olduğu kanaatindeyiz.

İftira suçunun mağduru yalnızca gerçek kişiler olabilmektedir. Bu gerçek kişiler açısından kanunkoyucu herhangi bir kısıtlama öngörmediğinden herkes, iftira suçunun mağduru olabilmektedir. Tüzel kişilerin ise, bu suçun mağduru olması kanaatimizce mümkün değildir. İftira suçu açısından tüzel kişiler ancak suçtan zarar gören olabilmektedir. Suç nedeniyle menfaati ihlal edilen kişiler gerçek kişilerdir. Tüzel kişiler iftira suçundan olumsuz yönde etkilenseler de bu kişilerin Türk Ceza Hukukundaki sıfatı mağdur değil, suçtan zarar görendir. Bununla birlikte mevcut TCK sistematüğinde fail ve mağdur olarak sadece gerçek kişilerin kabul edilmesi ve özel olarak 267.nci madde metninde “*bir kimseye*” ibaresine yer verilmesi nedeniyle tüzel kişilerin iftira suçunun mağduru olamayacağını düşünmekteyiz. Diğer yandan bu suçta tüzel kişilerin suçun faili olamayacağını da düşünmekteyiz. Çünkü tüzel kişilerin faaliyetleri organları ya da tüzel kişiyi temsile yetkili gerçek kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla masum bir kimseye hukuka aykırı fiil isnadı, tüzel kişi içerisinde işleyişte bulunan gerçek kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Kaldı ki, 5237 Sayılı TCK'nın 20/2. maddesi gereğince tüzel kişiler, suç faili de sayılmamaktadır. Buradan hareketle, tüzel kişilerin iftira suçunun faili olamayacağını yalnız gerçek kişilerin iftira suçunun faili olabileceğinin kabulü gerekir.

Fail gerçekten suç işlemiş bir kimsenin fiilini, daha hafif bir suç tipi içerisinde ihbar veya şikâyet etmiş olabilir. Bu durumda isnatta bulunulan gerçekte daha ağır bir suç işlemiş olduğu halde gerçekleştirdiği fiil, fail tarafından daha hafif bir suç tipi içerisinde gösterilmiştir. Bu kapsamda kanaatimizce iftira suçu oluşmamaktadır. Yine failin gerçekten suç işlemiş bir kimsenin fiilini, cezanın arttırılması için ağırlaştırıcı nedenler ekleyerek yetkili makamlara ihbarda bulunması durumunda ise iftira suçunun oluşup

oluşmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Kanaatimizce fail, isnadına eklediği durumlarla suçun niceliğini değil niteliğini değiştirmişse bu durumda iftira suçunun oluştuğunun kabulü gerekmektedir. Örneğin, gerçekte hırsızlık sonucu altın bileziğini çaldırılmış olan failin, bileziğinin kendisinden zorla alındığı isnadında fiili yağma suçu olarak ihbar etmesi durumunda iftira suçu meydana gelmektedir.

Doktrinde failin gerçekten hukuka aykırı fiil gerçekleştiren bir kimse hakkında, onun bu eyleminden haberi olmadan fiilin delil ve emarelerini uydurması halinde eylemin, iftira suçuna sebebiyet verip vermeyeceği tartışmalıdır. Kanaatimizce hakkında asılsız isnatta bulunulan kişi söz konusu suçu işlemişse, daha sonradan fail tarafından suçun eser ve delillerin uydurulması durumunda failin eylemi (maddi) iftira suçuna sebebiyet vermemektedir. Bu durumda kanunun aradığı suçsuz bir kimseye suç isnadında bulunma şartı gerçekleşmemektedir. Dolayısıyla böyle bir durumda iftira suçunun kanuni unsurları oluşmamaktadır. Ancak, eser ve delillerin uydurulması şekil itibariyle ayrı bir suç teşkil ediyorsa fail yalnız ondan sorumlu tutulabilecektir.

Doktrinde, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet etme hakkı dışında olan kişilerin asılsız isnadının, iftira suçuna neden olup olmayacağı tartışmalıdır. Hâkim görüşüne göre, bu durumda şikâyet şartı gerçekleşmediği için eylem hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılamayacağından iftira suçu oluşmamaktadır. İftira suçunun oluşabilmesi için, şikâyet hakkına sahip kişilerin bu hakkını kullanması gerektiği belirtilmektedir. Kanaatimizce, masum kimseye isnat edilen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi olsa da iftira suçunun gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Şikâyet, suçun unsuru olmayıp yalnızca bir muhakeme şartıdır. Böyle bir durumda iftira edilen suçun, hiç soruşturulup kovuşturulmayacağına söylenmesi mümkün değildir. Kaldı ki, şikâyete bağlı bir suça ilişkin soruşturmanın başlayıp başlamayacağına önceden tahmin edilme olasılığı da bulunmamaktadır. Bu durumda asılsız isnat edilen suçun varlığı, soruşturulması ve kovuşturulmasından bağımsız olarak suç isnadında bulunulan masum kişinin kişilik haklarını tehlikeye koymak için yeterli görülmelidir. Bu bağlamda, isnat edilen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi olsa dahi asılsız isnattan dolayı iftira suçunun meydana geleceği kabul edilmelidir.

Doktrinde tartışmalı diğer bir husus, isnat yeteneği olmayan masum kişilere suç isnat edilmesi durumunda iftira suçunun oluşup oluşmayacağıdır. Hâkim görüş, suç isnadında bulunulan masum kişinin 12 yaşından küçük olması halinde yapılan iftira suçunun gerçekleşmeyeceği yönündedir. Kanuni anlamda bu yaş aralığındaki çocuğun kanuni

takip imkânı bulunmamaktadır. Ancak kanaatimizce bu durum bir kusur sorunu olup, isnat edilen suçun oluşumu ile ilgili değildir. İftira suçunda cezalandırılan husus, bir kimse hakkında haksız bir şekilde soruşturma ve kovuşturma başlatılmasına neden olunmasıdır. Bu kapsamda 12 yaşından küçük kişilere ya da kusur isnat yeteneği tamamen ortadan kalkmış kişilere yönelik asılsız isnatlar, bu kimseler hakkında hiçbir şekilde soruşturma başlatılamayacağı anlamına gelmemektedir. Böyle durumlarda çocuklara özgü güvenlik tedbirleri veya akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilmektedir. Kaldı ki asılsız isnat nedeniyle, bu kimselerin kişilik hakları da rencide olmaktadır. Tüm bu gerekçelerle, doktrindeki hâkim olan görüşe katılmamaktayız.

Yine doktrinde tartışmalı diğer bir durum ise, 5237 sayılı TCK m. 128’de düzenlenen “*iddia ve savunma dokunulmazlığı*”nın iftira suçu bakımından uygulanıp uygulanamayacağıdır. Öğretide bir kısım bilim insanı ve Yüksek yargı, iddia ve savunma dokunulmazlığını, bu suç bakımından bir hukuka uygunluk nedeni olarak uygulanması gerektiğini belirtmişlerse de, kanaatimizce 128. maddenin yalnızca hakaret suçu ile sınırlı olarak uygulanması gerekmektedir. Gerek iddia ve savunma hakkının kullanılması sırasında gerekse başka bir hakkın kullanılması kapsamında ele alınması gereken bu husus, iftira suçu açısından bu suça ilişkin yasada özel bir düzenlemeye yer verilmediğinden, uygulanması gereken genel pozitif kaynak, TCK m. 26/1’de düzenlenen hakkın icrası hukuka uygunluk nedenidir. Sonuç olarak iftira suçu açısından, genel hukuka uygunluk sebebi olan m. 26/1 uygulanmalıdır. Bu nedenle devam eden yargılamada sanık, işlediği suçtan kurtulmak için masum olduğunu bildiği bir kimse hakkında somut isnatlarda bulunursa ve hiçbir maddi delil gösteremezse eylemi, iftira suçuna vücut vermelidir. Ancak bu isnatlar hakkın kötüye kullanılması niteliğinde değilse o vakit eylem, TCK m. 26/1 gereğince hukuka uygunluk teşkil etmelidir. Bu kapsamda savunma dokunulmazlığının hukuka uygunluk sebebi kapsamında belirtilen bir eylemin, iftira suçunu meydana getirip getirmediği ancak 26/1 maddesinde düzenlenen hakkın kullanılması şartları ve sınırları kapsamında değerlendirilebileceğinin kabulü ile sorunun çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Çalışmamızı hazırlarken hukuka uygunluk nedenlerinden ilgilinin rızasının, iftira suçu açısından geçerli olmadığı sonucuna ulaşmış bulunmaktayız. Zira iftira suçunda öne çıkan hukuki menfaat bireyin şeref ve haysiyeti ise de bu suç ile adliyeye ilişkin yararlar da korunmaktadır. Bu nedenle mağdurun mutlak surette tasarruf edebileceği haklar arasında yer almamaktadır. Dolayısıyla iftiraya uğrayan kişinin kendisi hakkında

hukuka aykırı fiil isnat edilmesine önceden rıza göstermesi veya sonradan onay vermesi veya şikâyetçi olmaması suçun oluşmasını ya da müfteriye ceza verilmesini engellemeyecektir. Yani bu suçta bireyin rıza beyanı, fiilin hukuka aykırılığına ve failin cezalandırılmasına engel teşkil etmeyecektir. Bu kapsamda ilgilinin rızası, iftira suçu bakımından bir hukuka uygunluk nedeni değildir.

Çalışmamızda kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan nedenler detaylı bir şekilde incelenmiş olup, hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi ve zorunluluk haline ilişkin kusurluluğu etkileyen sebeplerin iftira suçunun yapısı gereği uygulanamayacağı sonucuna varmış bulunmaktayız. Ayrıca kusurluluğu ortadan kaldıran diğer sebeplerin ise iftira suçu açısından uygulanabileceği sonucuna da varmış bulunmaktayız. Bu bakımdan özellikle kusurluluğa etki eden bir neden olan haksız tahrik kurumunun, bu suç bakımından da uygulanabilmesidir. Zira haksız tahrik, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümler içerisinde yer almakta olup niteliği itibarıyla elverişli bulunan bütün suçlar için uygulanma kabiliyeti olan genel bir kusurluluğu etkileyen nedendir. Ayrıca kanunkoyucu, haksız tahrik hükümlerinin bu suçta uygulanmayacağına ilişkin herhangi bir sınırlama da yapmış değildir. Bu nedenle haksız tahrikin şartlarının her somut olay bakımından özel olarak değerlendirilerek incelenmesi gerektiğinden ve iftira suçu açısından haksız tahrik müessesesinin uygulanmasını engelleyen hiçbir hukuki ve kanuni bir düzenlemede bulunmadığından, kusurluluğa etki eden hal olan haksız tahrik kurumu bu suç bakımından da uygulama alanı bulacaktır. Yine haksız tahrik durumunda haksız fiili gerçekleştiren bir kimseye karşı hukuka aykırı fiil isnat eden faile verilecek cezada, Türk Ceza Kanunu'nun 29. maddesi uyarınca indirim yapılması da beklenecektir. Yine, iftira suçunda Kanunun 30/3. maddesi çerçevesinde kaçınılmaz hata durumu da uygulanabilmektedir. Buna göre, kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan bir nedenin maddi şartlarının gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanacak ve cezalandırılmayacaktır. Ancak *kaçınılabılır* bir hataya düşmesi durumunda ise, cezalandırılacaktır. Burada hatanın niteliği bakımından, gerek TCK'da düzenlenen kaçınılabilirlik-kaçınılamazlık gerekse öğreti ve uygulamamızın senelerce uyguladığı ve fakat kanun ile düzenlenmeyen esaslı-esassız hata ayırımından faydalanılarak karar verilmesinin kabulü gerekmektedir.

Çalışma konumuz sırasında incelediğimiz Yüksek yargı kararlarında, vatandaşların ihbar ve şikâyet hakkının kullanılmasının iftira suçunun oluşumuna engel olucu bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı olduğuna dair, çok fazla kararın yer aldığını

görmekteyiz. Her ne kadar barış esasına dayalı toplumda yaşama hakkına sahip vatandaşın sahip olduğu ihbar ve şikâyet hakkı, anayasa ile güvence altına alınmış ise de bu hak hiçbir zaman masum olduğunu bildiği bir kimseye hukuka aykırı fiil isnat etme hakkını vermemektedir. İhbar ve şikâyette bulunan bireyin ihbarı yanılma sonucu hakikate uygun değilse yahut gerçeklikle arasında bir zıtlık mevcut ise, vatandaş “hakkını icra ettiği” için veya bazı hallerde “görevini yerine getirdiği” için eylem iftira suçunu oluşturmayacaktır. Diğer bir deyimle eylem, ihbar ve şikâyet hakkının kullanılması kapsamında ise bu hak hukuka uygun olacak ve iftira suçuna vücut vermeyecektir. Ancak bu hakkın sınırları aşılar ya da bu hak suiistimal edilerek mutlak olarak masum olduğu bilinen bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilirse, eylem hukuka aykırı olur ve TCK’nın 267. maddesinde yer alan iftira suçunun gerçekleştirdiğinin kabulü gerekir. Sonuç olarak kişi, hukuka uygunluğun yahut kendisine tanınmış olan bu hakkın sınırlarını aşarak ve bu hakkı kötüye kullanarak bir kimsenin kesin olarak bir suç işlemediğini bilmesine rağmen o kişiye hukuka aykırı bir fiil isnat ederse eylemi, iftira suçuna vücut vermiş kabul edilecektir. Dolayısıyla uygulamada meydana gelen her somut olay bakımından failin eyleminin, gerçekten ihbar ya da şikâyet hakkının kullanılması niteliğinde mi olduğu, yoksa iftira suçunun mu işlendiği detaylı bir şekilde açıklandıktan sonra karar verilmesi gerekir. Nitekim genel bir ifadeyle karar vermekten kaçınılmalıdır. Aksi halde hak kayıpları kaçınılmaz olur. Tüm bunlara rağmen çalışmamız sırasında irdelediğimiz Yüksek yargı kararlarında, bu duruma yeteri kadar dikkat ve özenin gösterilmediğini fark etmiş bulunmaktayız.

Kanunkoyucu, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun “İhbar ve şikâyet” başlıklı 76. maddesinde hâkim ve savcılarının disiplin soruşturması halini düzenlenmiştir. Ancak madde metninde yer alan “...mahkemece yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmakla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 267’nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolunur. Şu kadar ki bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır” ifadesinin herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu yönündeki AY’nın 36. maddesine aykırılık teşkil etmektedir. Çünkü iftira suçu bakımından bu düzenleme uyarınca, Adalet Bakanlığından izin alınmadan sanık hakkında kovuşturma yapılması mümkün değildir. Yine belirtmek gerekir ki, söz konusu düzenleme AY’nın 40. maddesinde güvence altına alınan anayasa ile tanınmış temel hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama

başvurma olanağının sağlanmasını isteme hakkını da kısıtlamaktadır. Dolayısıyla kanunkoyucu, söz konusu maddeyi yeniden ele alarak kişilerin hak arama hürriyetini kullanabilmelerini sağlayacak bir değişiklik yapmalıdır.

TCK'nın 267/4. maddesinde yer alan failin kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre, dolaylı fail olarak sorumlu tutulması gerektiği konusu, doktrinde farklı gerekçelerle eleştirilmektedir. Kanunkoyucu, bu düzenleme ile iftira suçu nedeniyle oluşan gözaltı ve tutuklama tedbirleri açısından, failin kişiyi hürriyetinden yoksun kalma suçunu dolaylı fail olarak işlediğini kabul ederek bu suçun, iftira suçunun içinde kaybolmamasını istemektedir. Kanaatimizce, bu düzenleme kanunkoyucunun asılsız isnatlar nedeniyle mağdur edilen kişilerin korunması amacına hizmet etmektedir. Madde kapsamında fail, hem iftira suçundan hem de kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan sorumlu tutulmaktadır. Böylelikle ilgili durum açısından, fikri içtima müessesesinin uygulanmasının önüne geçilmektedir.

Yine kanunun m. 267/4 düzenlemesinde, iftira failinin sebebiyet verdiği koruma tedbirleri sınırlı olarak sayılmaktadır. Bunlar ise yalnızca tutuklama ve gözaltına alınma tedbirleridir. Dolayısıyla iftira suçunun mağduru hakkında gözaltına alınma ve tutuklama tedbirleri dışında başkaca bir koruma tedbirine (yakalama, zorla getirme ve adli kontrol gibi diğer koruma tedbirlerine) başvurulması halinde kanunilik prensibi gereğince, bu fıkra uygulanamayacaktır; bu durumda TCK m. 267/3. fıkranın uygulanması gerekecektir. Oysaki failin asılsız isnadı dolayısıyla mağdurun “*gözlem altına alınması*” tutuklama ve gözaltına alınma tedbirlerinden daha ağır nitelikte olmasına rağmen, bu tedbirin madde kapsamında yer almaması kanımızca yanlış olmuştur. Kaldı ki böyle bir durumun mağdur üzerinde telafisi imkânsız manevi zararlara da sebebiyet verdiği açıkça ortadayken. Kanunkoyucunun, suçla ceza arasında bulunması gereken adil dengeyi sağlayabilmesi bakımından, 267. maddenin dördüncü fıkrasını yeniden düzenleyerek, gözaltına alınma ve tutuklama tedbirlerine ilaveten “*gözlem altına alınma*” koruma tedbirine de yer vermesi kanımızca daha doğru olacaktır.

Anayasa Mahkemesi tarafından 2013 yılında, Kanunun 267/5 maddesinde yer alan süreli hapis cezasına mahkûmiyet durumunda mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına hükmedileceğine yönelik düzenleme iptal edilmiştir. Mahkeme iptal kararının gerekçesinde, bu düzenlemenin iftira suçunun daha ağır cezayı gerektiren haline basit hali için öngörülen cezadan daha az cezaya hükmedilmesi sorununu ortaya çıkardığı, ceza adaletine uygun olmayan bu durum nedeniyle düzenlemenin iptalinin

gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin iftira nedeniyle mağdurun 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmesi durumunda iftira suçunun failinin iptal edilen düzenleme gereği azami 4 ay ile cezalandırılması gerekmektedir. Ancak suçun basit hali için 1 ile 4 yıl arası bir ceza öngörülmüştür. Bu durumda iftira suçunun basit halini gerçekleştiren bir kişinin daha fazla ceza alması sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle kanaatimizce Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ceza adaleti açısından yerindedir. Ancak iptal kararından sonra ilgili fıkraya yeni bir düzenleme getirilmemesi nedeniyle hakkaniyete aykırı sonuçların ortaya çıkma ihtimali bulunmaktadır. Örneğin iftira nedeniyle mağdur 4 yıldan uzun süreli hapis cezasına mahkûm edilmişse bu durumda iftira suçunun failine suçun basit hali çerçevesinde azami 4 yıl hapis cezası verilebilmektedir. Bu nedenle ilgili düzenlemeye *“bu suretle verilecek cezanın yukarıdaki hükümler uyarınca tayin edilecek ceza miktarından az olamayacağı”* yönünde bir ibarenin eklenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Kanunun 267/6 maddesinde, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 267/5 maddesi nedeniyle ortaya çıkan bir problem bulunmaktadır. 267/6 maddesine göre, iftira nedeniyle mağdurun beşinci fıkraya göre mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanması durumunda iftira suçunun failine verilecek ceza yarı oranında artırılmaktadır. Ancak beşinci fıkradaki süreli hapis cezasına mahkûmiyet düzenlemesi, 2013 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğinden, 267/6 maddesi yalnızca beşinci fıkrada yer alan ağırlaştırılmış müebbet ve müebbet hapis cezaları açısından uygulanabilmektedir. Bu durumda iftira suçunda mağdur süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş ve bu hapis cezasının infazına başlanılmışsa kanuni düzenlemedeki eksiklik gereği, failin cezasının 267/6 maddesine göre artırılması mümkün değildir. Özellikle mağdurun asılsız isnat nedeniyle 4 yıldan uzun süreli hapis cezasına mahkûm edilmesi ve cezanın infazı tamamlandıktan sonra masumiyetinin anlaşılması durumunda, iftira suçunun failinin asılsız isnat nedeniyle mağdurdan daha az ceza alacağı gerçeği, iftira suçunun düzenlenme amacıyla bağdaşmamaktadır. Kanunkoyucu tarafından maddeye, *“suçun basit şekline ilişkin öngörülen cezanın alt sınırından az olmamak kaydıyla mağdur hakkında infaz edilen süreli hapis cezasının iki katı kadar hapis cezasına hükmedilmesi”* şeklinde bir düzenlemenin getirilmesi durumunda, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı nedeniyle oluşan hakkaniyete aykırı durumun ortadan kaldırılabileceği kanaatindeyiz.

Benzer bir sorun, Türk Ceza Kanunu'nun 267/7 maddesinde de söz konusudur. Anayasa Mahkemesi tarafından 2011 yılında bu maddede yer alan mağdur hakkında

hapis cezası haricinde adli ya da idari bir yaptırım uygulanması durumunda failin 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin düzenleme iptal edilmiştir. Mahkeme iptal kararının gerekçesinde, 2013 yılında iptal edilen 267/5 maddesi ile bu madde arasındaki ceza adaletine vurgu yapmıştır. 267/5 maddesinde yer alan mağdurun, hapis cezasıyla cezalandırılması durumunda fail hakkında mahkûm olunan hapis cezasının üçte ikisi oranında hapis cezasına hükmedilebileceği, bu hapis cezasının adli para cezasına ya da diğer seçenek yaptırımlara çevrilmesi durumunda ise 267/7 maddesi gereği failin, 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilebileceği, bu durumun ise ceza adaletine aykırı olduğu ifade edilmiştir. Mahkeme, adli ve idari yaptırımların aynı ceza miktarına tabi tutulmasını da eleştirmiştir. Mahkemenin iptal kararı yerinde görülmeyle birlikte, iptal sonrasında maddeye yeni bir düzenleme getirilmemesi nedeniyle isnat edilen fiili, işlemediği gerekçesiyle beraat veya kovuşturmayaya yer olmadığı kararı alan mağdurun, güvenlik tedbirine maruz kalması ya da meslekten ihraç edilmesi gibi yaptırımlara tabi tutulması durumunda failin, cezasında bir artırım söz konusu olmamaktadır. Ancak bu durumdan daha hafif görülebilecek, arama ya da el koyma gibi koruma tedbirlerine maruz bırakılması durumunda verilecek ceza, 267/3 kapsamında artırılabilir. Uygulamada ortaya çıkabilecek bu denge sorununun, 267/7 maddesine getirilecek yeni bir düzenleme ile çözüme kavuşturulması kanaatimizce mümkündür.

İftira suçuna ilişkin olarak, Türk Ceza Kanunu'nun 267/8 maddesinde dava zamanaşımına yönelik özel bir hüküm getirilmesi, kanaatimizce yerindedir. Mülga 765 sayılı Kanunda, genel hükümler kapsamında dava zamanaşımının suçun olduğu andan itibaren işlemeye başlayacağı kabul edilmiştir. Ancak mağdurun fiili işlemediğinin tespit edilmesi, uygulamada uzun süre alabilmektedir. Yargı makamlarının yoğunluğu ve iş yükü de gözetildiğinde, mağdurun isnat edilen fiili işlemediğinin sabit olmasından sonra iftira suçuna yönelik dava zamanaşımı süresinin başlatılması, ispatı zor olan bu suçta failin, zamanaşımından yararlanarak cezasız kalmasının önüne geçinilmiştir.

Doktrinde, mağdur hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildikten sonra failin iftirasından dönmesi durumunda, TCK m. 269/3-a uyarınca iftira edenin cezasında indirim yapılmasının gerekip gerekmediği hususu tartışmalıdır. Kanaatimizce, iftira suçunun mağduru hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilirse, hukuka aykırı fiil isnadında bulunan kişinin bu etkin pişmanlık hükmünden faydalanması gerekir. Her ne kadar HAGB kararı, CMK 223. maddesinde yer alan hüküm çeşitleri arasında sayılmadığından “hüküm” niteliğinde

olmadığı ileri sürülebilir ise de; iftira suçunun mağduru hakkında bu karar verilirken önce “*hüküm*” kurulmakta ve fakat açıklanması geri bırakılmaktadır. Diğer yandan, bu karar beraat kararının alternatifidir. Başka bir söylemle, sanığa yüklenen suçun mahkûmiyetle sonuçlanması gerektiği kanaatine ulaşan mahkeme tarafından, bu karar verilmektedir. Fakat burada hüküm açıklanmadığından, mahkûmiyete ilişkin sonuçlar doğmamaktadır. Bu nedenle hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesinin 269/3-a bendi bakımından hüküm niteliğinde görülmesi gerekir. Aksi takdirde, hakkaniyete aykırı durumlarla karşılaşılması mümkündür.

TCK'nın 269. maddesinin 3. fıkrasının b bendine göre iftiradan dönmenin, mağdur hakkında mahkûmiyet hükmünün verilmesinden sonra gerçekleşmesi halinde faile, iftira suçundan dolayı verilecek cezanın yarısı indirilebilecektir. Ancak doktrinde 269/3-b bendine göre, iftira suçunun mağduruna verilen mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinin gerekip gerekmediği hususu tartışmalıdır. Kanunkoyucu, açıkça mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden bahsetmediği için bu bendin fail bakımından uygulanabilmesi için, mağdura hükmedilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesinin gerekmediğinin kabulü gerekir.

Bununla beraber, iftira suçu mağduru hakkında hükmedilen cezanın ertelenmesi durumunda iftirasından gerçeğe dönen müfteri hakkında, TCK'nın 269. maddesinin 3. fıkrasının c bendi uyarınca, verilecek cezanın üçte birinin indirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Zira TCK'nın m. 51/8 fıkrası uyarınca hükümlü denetim süresi içinde kendisine yüklenen yükümlülükler uygun veya iyi halli olarak geçirdiği takdirde, cezası infaz edilmiş sayılmaktadır. Gerçekten, TCK bakımından deneme süresi sorunsuz geçirilirse, ceza “*infaz edilmiş sayılır*”. Demek ki, TCK sisteminde, erteleme kararının verilmesiyle, deneme süresi başlamakta ve cezanın infazı da başlamış sayılmaktadır. Buna karşılık, mağdur hakkında HAGB kararının verilmesi durumunda ise, ortada infaz rejiminin uygulanmasını gerektiren bir hüküm söz konusu olmadığı için, fail hakkında TCK m. 269/3-c uyarınca indirim yapılamamaktadır.

Kanununun 269/4 maddesinde, idari yaptırıma karar verildikten sonra ancak uygulanmasına başlanmadan önce failin etkin pişmanlıkta bulunması durumuna, madde kapsamında yer verilmemiştir. Bu durumun uygulamada sorun oluşturabileceği gözetilerek, madde metnine “*idari yaptırıma karar verildikten sonra ve fakat bu kararın uygulanmasından önce, müfterinin iftirasından dönmesi durumunda verilecek cezanın*” şeklinde bir düzenleme yapılarak bu sorun çözüme kavuşturulmalıdır.

765 sayılı eski TCK'da ve 5237 Sayılı TCK'nın m. 269/5. fıkrasının ilk halinde iftira suçunun basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, asılsız isnatta bulunan müfterinin etkin pişmanlığına ilişkin herhangi bir düzenleme yasada yer almamaktaydı. Ancak 2005 tarih ve 5377 sayılı kanun ile 269/5. madde metninde değişikliğe gidilerek, basın ve yayın yoluyla iftira suçunu işleyen fail hakkında da etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabileceği düzenlenmiştir. Nihayet TCK m. 269/5. fıkra metnine göre, iftiranın *basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde*, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanılabilmesi için, bunun da aynı yöntemle yayınlanması gerekmektedir. Dolayısıyla failin, basın ve yayın yoluyla iftira suçunu işlemesi halinde etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmesi için, iftiradan dönmeyi de aynı şekilde basın ve yayın yoluyla yapması şarttır. Aksi takdirde, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanamayacaktır. Fakat bu durumun, uygulamada bazı sıkıntılara sebebiyet vereceğini düşünmekteyiz. Zira basın yayın mensubunun çalıştığı kurumdan ayrılması yahut kurumun kapanması halinde edindiği yanlış bilgiyi, doğru haliyle öğrendiğinde etkin pişmanlık hükümlerinden nasıl yararlanması gerektiği halen yürürlükte olan bu düzenleme uyarınca belli değildir. Bu sebeple kanunkoyucu, fıkra metninde yer alan *"bunun"* kelimesinden sonra m. 267/9'da ifade ettiği gibi *"aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan edilmesi"* şeklinde bir düzenleme yaparak bu sıkıntıyı çözüme kavuşturmalıdır.

Günümüzde internete erişimin oldukça kolaylaşması nedeniyle insanlar, BİMER ve CİMER kurumlarını çok aktif şekilde kullanmaktadırlar. Zira bu merkezlerin insanlara sağlamış olduğu en büyük avantaj; her türlü konuda bu merkezlere yapılan ihbar ve şikâyet başvuruların politika oluşturma süreçlerini etkileyecek şekilde yetkili mercilere analiz ve rapor olarak sunulabilmesidir. Dolayısıyla bu merkezler üzerinden alınan her türlü ihbar ve şikâyet başvuruları, doğrudan ilgili kurumlara aktarılmaktadır. Neticeten BİMER ve CİMER, insanların hak aramasında önemli bir işleve sahiptir. Fakat bu kurumlara erişimin oldukça kolay olması da bir kısım problemlere sebebiyet vermektedir. Söz konusu kurumlara kolaylıkla yapılan başvurular neticesinde, aleyhine başvuru yapılan kişiler hakkında soruşturma başlatılmakta ve yapılan hukuka aykırı fiil isnatları ile çok kolay bir şekilde kişiler aleyhine iftira suçu işlenebilmektedir. Çağdaş hukuk devletinde bu suçun bu kadar kolay işlenmesinin bir nebze de olsun önlenmesi adına; BİMER ve CİMER' e yapılan başvurunun onay sürecinin hemen öncesinde, ilgili başvuruda mesnetsiz beyanların yer alması durumunda, beyanda

bulunan bireyler hakkında iftira suçundan dolayı soruşturma başlatılabileceği uyarısı yapılarak hukuki açıdan bu kişilerin kendilerini kontrol etmeleri sağlanabilir.

Sonuç olarak çalışmada, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundaki düzenlemeler açısından iftira suçuna yönelik, doktrinde yer alan tartışmalara ilgili kısımlarda yer verilerek konuya zenginlik kazandırılmıştır. Bu kapsamda iftira suçunun kanuni düzenlemeleri ve uygulanma şekli açısından eksiklikleri vurgulanarak, geliştirilmesi gereken yönler hususunda görüşler sunulmuştur. Çalışmamızın konusunu oluşturan iftira suçu ile ilgili olarak belirtilen durumların özellikle kanunkoyucu tarafından dikkate alınması durumunda, suçun uygulanmasına ilişkin sorunların azalacağı açıktır. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları çerçevesinde oluşan boşlukların yeniden gözden geçirilmesi ve düzenlemelerdeki açık uçlu veya hatalı ibarelerin kanunilik ilkesi gözetilerek yeniden ele alınması, iftira suçunun mağdurlarına daha etkin bir koruma sağlayabilecektir. İlgili düzenlemelerin yapılması durumunda iftira suçu tamamen açık, net ve doğru bir şekilde uygulama alanı bulabilecek, iftira suçunun failine de daha adil cezaların verilmesi mümkün kılınabilecektir. Bu durum da iftira suçu açısından, iptal kararları sonucunda ortaya çıkan sorunlar nedeniyle zedelenen adalete güvenin yeniden kazanılmasını olanaklı hale getirebilecektir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Akbulut, B. (2017). Ceza Hukuk Genel Hükümler, Adalet Yayınevi.
- Akgündüz, A. (1990). Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri.
- Akman, M. (2004). Osmanlı Devleti'nde Ceza Yargılaması, Eren Yayıncılık.
- Alinge, C. (1967). Moğol Kanunları, Coşkun Üçok (çev.), Sevinç Matbaası.
- Alşahin, M. E. (2016). Ceza Hukukunda Zamanaşımı, Adalet Yayınevi.
- Arslan, Ç., & Azizağaoğlu, B. (2004). Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, Adalet Yayınevi.
- Artuç, M. (2018). Türk Ceza Kanunu Açıklamalı, Adalet Yayınevi.
- Artuç, M. (2018). Pratik Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınevi.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., & Yenidünya, A. C. (2007). Ceza Hukuku Özel Hükümler, Turhan Kitabevi.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., & Yenidünya, A. C. (2011). Ceza Hukuku Özel Hükümler, Turhan Kitabevi.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., & Yenidünya, A. C. (2016). Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi.
- Avcı, M. (2018). Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi.
- Avcı, M. (2018). Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi.
- Boz, S. S. (2014). Memur Yargılanmasında İzin ve İtiraz Süreci, Seçkin Yayıncılık.
- Centel, N. B. (1984). Ceza Muhakemesi Hukukunda Müdafî, Kazancı Hukuk Yayınları.
- Centel, N., Zafer, H., & Çakmut, Ö. (2014). Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayıncılık.
- Centel, N., & Zafer, H. (2017). Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayıncılık.
- Cin, H. & Akgündüz, A. (1995). Türk Hukuk Tarihi, C.I (Giriş ve Kamu Hukuku), Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Cin, H., & Akgündüz, A. (2011). Türk Hukuk Tarihi, Osmanlı Araştırmaları Vakfı.
- Demirbaş, T. (1985). Türk Ceza Kanununda Özel Haksız Tahrik Halleri.
- Demirbaş, T. (2014). Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık.
- Donay, S., & Kaşıkçı, M. (2005). En Son Değişikliklerle Açıklamalı Ve Karşılaştırmalı Türk Ceza Kanunu.
- Dönmezer, S., & Erman, S. (1987). Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku (Genel Kısım).
- Dönmezer, S., & Erman, S. (1999). Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, Beta Yayıncılık.

- Erem, F. (1993). Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler, Seçkin Yayınevi.
- Erem, F., & Toroslu, N. (1994). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Savaş Yayınları.
- Erman, S. (1950). Hakaret ve Sövme Cürümleri.
- Erol, H. (2005). Gerekçeli, Açıklamalı ve İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu, Yayın Matbaacılık.
- Esirgen, S. Ö. (2017). Osmanlı Devleti'nde Kanun Yapma Geleneği ve Cumhuriyet döneminde uygulanan Osmanlı Kanunları, Turhan Kitabevi.
- Fendoğlu, H. T. (2000). Türk Hukuk Tarihi, Filiz Kitabevi.
- Gerçeker, H. (2014). Yorumlu & Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Seçkin Yayınevi.
- Gökçen, A. (1989). Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri, Yayınevi Belirtilmemiş.
- Gözübüyük, A. P. (1980). Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunları ile Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Açıklaması.
- Gündel, A. (2009). Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması, Sözkese Matbaacılık.
- Gürten, K. (2016). Roma Hukuku'nda Crimen Kavramı, Adalet Yayınevi.
- Hafizoğulları, Z., & Özen, M. (2010). Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler: Kişilere Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık.
- Hakeri, H. (2003). Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri.
- Hakeri, H. (2016). Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi.
- İçel, K., & Ünver, Y. (2009). Kitle Haberleşme Hukuku, Beta Yayıncılık.
- İçel, K., Ünver, Y., & Hakeri, H. (2014). Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Yasaları, Beta Yayıncılık.
- İpekçioğlu, P. (2009). Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, Seçkin Yayınevi.
- Kanat, C. (2010). Orta Çağ Türk Devletlerinde Suç ve Ceza, Küre Yayınları.
- Kangal, Z. T. (2010). Ceza Hukukunda Zorunluluk Durumu, Seçkin Yayıncılık.
- Karaman, H. (1978). Mukayeseli İslam Hukuku, İrfan Yayınevi.
- Karaman, H. (1984). Ana hatlarıyla İslam Hukuku I, Giriş ve Amme Hukuku.
- Kesir, İ. (1994). Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri, Bekir Karlıağa/Bedrettin Çetiner (çev.).
- Keskin, S. (2004). Türk Ceza Kanunu Reformu, Birinci Kitap, Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu Paneli, Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- Koca, M., & Üzülmez, İ. (2013). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi.
- Koca, M., & Üzülmez, İ. (2016). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık,

- Kozak, E. İ. (2015). Kadim Dönemler Genel Hukuk Tarihi, Palet Yayınları.
- Kunter, N., Yenisey, F., & Nuhoglu, A. (2006). Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Arıkan Kitabevi.
- Mahmutoğlu, F. S. (2004). TBMM Adalet Komisyonu'nda Kabul Edilen Türk Ceza Kanunu Tasarısı Hakkında Görüş. Ergül. T (Ed.). Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, Makaleler, Görüşler, Raporlar (357-378). Türkiye Barolar Birliği Yayınları:71.
- Maliki, A. (2002). İslam Hukukunda Ceza, Yayınevi ve Yayın Yeri Bilinmeyen Kitap.
- Malkoç, İ. (2007). Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni TCK, Malkoç Kitabevi.
- Meran, N. (2006). Yeni Türk Ceza Kanununda Kamu Görevlisine ve Adliyeye İlişkin Suçlar, Seçkin Yayınevi.
- Meran, N. (2014). AİHM Kararları ile İçtihatlı-Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Aklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları, Seçkin Yayıncılık.
- Okandan, G. R. (1951). Umumi Hukuk Tarihi Dersleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Önder, A. (1994). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Filiz Kitabevi.
- Özbek, V. Ö., Doğan, K., Bacaksız, P., & Tepe, İ. (2018). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık.
- Özbek, V. Ö., Kanbur, M. N., Bacaksız, P., Doğan, K., & Tepe, İ. (2010). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık.
- Özgenç, İ. (2005). Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (Genel Hükümler), Seçkin Yayınevi.
- Özgenç, İ. (2008). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık.
- Özgenç, İ. (2018). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık.
- Özgenç, İ., & Şahin, C. (2001). Uygulamalı Ceza Hukuku, Seçkin Yayınevi.
- Parlar, A., & Hatipoğlu, M. (2005). Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı TCK'.na Göre Suçlarda Teşebbüs-İştirak-İçtima ve Yaptırımlar, Kazancı Yayıncılık.
- Savaş, V., & Mollamahmutoğlu, S. (1995). Türk Ceza Kanununun Yorumu, Seçkin Yayınevi.
- Selçuk, S. (2015). Eski Çağlarda Suç Hukuku, Ankara Üniversitesi.
- Şahbaz, İ. (2016). Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, Yetkin Yayınları.
- Şahin, C., & Özgenç, İ. (2005). Türk Ceza Hukuku Gazi Külliyyatı, Seçkin Yayıncılık.
- Şekerci, O. (1996). İslam Ceza Hukukunda Ta'zir Suçları ve Cezaları.

- Şen, E., & Aksüt, E. (2014). İftira Suçu, Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan, Beta Yayıncılık.
- Tosun, M., & Yalvaç, K. (1989). Sumer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Tarhan, E. Ü. (2007). Yeni Türk Ceza Yasasında Tehdit ve Hakaret Suçları, Yetkin Yayınları.
- Tezcan, D., Erdem, M. R., & Önok, M. (2010). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınevi.
- Tezcan, D., Erdem, M. R., & Önok, M. (2016). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınevi.
- Tezcan, D., Erdem, M. R., & Önok, M. (2018). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınevi.
- Toroslu, N. (1970). Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Sevinç Matbaası.
- Toroslu, N. (2019). Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi.
- Üçok, C., Mumcu, A., & Bozkurt, G. (2020). Türk Hukuk Tarihi, Turhan Kitabevi.
- Üdeh, A. (1976). İslam Ceza Hukuku ve Beşeri Hukuk, Akif Nuri (çev.), İhya Yayınları.
- Ünver, Y. (1999). Sebebinde Serbest Hareketler Kuramı, Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Ünver, Y. (2019). İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık ve Bilirkişilik, İnfaz Kurumlarından Kaçma, Seçkin Yayınevi.
- Yalvaç, G. (2008). Karşılaştırmalı-Gerekçeli-İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınevi.
- Yaşar, O., Gökcan, H. T., & Artuç, M. (2010). Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu. Adalet Yayınevi.
- Yaşar, O., Gökcan, H. T., & Artuç, M. (2014). Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınevi.
- Yenisey, F., & Plageman, G. (2015). Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB), Beta Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2010). İftira ve Suç Uydurma Suçları, Adalet Yayınevi.
- Yiğit, Y. (2012). İslam Ceza Hukuku Hükümlerinin Yürürlüğü, Sistem Ofset Yayıncılık.
- Yurtcan, E. (2019). Yargıtay Kararları Işığında İftira Suçu, Seçkin Yayınevi.
- Zehra, M. E. (1994). İslam Hukukunda Suç ve Ceza, İbrahim Tüfekçi (çev.).

MAKALELER

- Akbulut, İ.(2003). İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 52(1), 167-181, https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42663/514424#article_cite.
- Akgündüz, A.(1999). Kanunnamelerdeki Ceza Hukuku Hükümleri ve Şer'i Tahlili, İslami Araştırmalar Dergisi, 12(1), 1-16, <https://www.islamiarastirmalar.com/upload/pdf/774c75d61201245.pdf>.
- Akkurt, S. S.(2017). Kişilik Hakkının Sosyal Medya Kullanıcıları Tarafından İhlâli Hâlinde Ortaya Çıkacak Cezaî Sorumluluğa Medenî Hukuk Bağlamında Bir Bakış, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25(2), 329-373, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/33139/327503>.
- Algül, H.(2000). İslâm Tarihinden Örneklerle İftira Olayına Tahlilî Bir Bakış, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 9(9), 131-141, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/143988>.
- Arık, F. Ş.(1995). Eski Türk Ceza Hukukuna Dair Notlar I. Suçlar ve Cezalar, Tarih Araştırmaları Dergisi, 17(28), 1-50, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/782657>.
- Arısoy, M.(2007). Hakaret, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 72, 152-205, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-72-357>.
- Aydın, D.(2013). Türk Ceza Kanun'da Hakaret Suçu, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19(2), 879-918, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48280/623178>.
- Bayraktar, K.(1968). Faal Nedamet, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 33(3-4), 122-154, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96237>.
- Bayraktar, K.(1974). İftira, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 40(1-4), 181-206, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96604>.
- Çakır, K.(2013). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Başkasına Ait Kimlik veya Kimlik Bilgilerinin Kullanılması Suçu. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, 19(2), 1541-1566, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48280/629501>.
- Çakır, M.(2013). Türk Ceza Hukukunda Dava Zamanaşımı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 71(1), 207-227, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9188/115168>.

- Çalışkan, İ.(1990). İslam Hukukunda Ceza Kavramı ve Hadd Cezaları, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 31(1), 367-397, <https://www.acarindex.com/ankara-universitesi-i-lahiyat-fakultesi-dergisi/i-islam-hukukunda-ceza-kavrami-ve-hadd-cezolari-108987>.
- Danışman, N.(1962). Bühtan veya İftira, Diyanet İşleri Dergisi, 1(6), 27, <https://dergi.diyaret.gov.tr/makaledetay.php?ID=25123>.
- Doğan, H.(2018). İslam Hukukunda İfade Hürriyetini Sınırlayan Sebepler, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 31, 1-24, <http://www.islamhukuku.com/Uploads/Sayilar/ihad%2031%20dergi%20BASKI288.pdf>
- Dönmez, B. D. (2013). Ceza Sorumluluğunu Azaltan Bir Neden Olarak Haksız Tahrik, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 71(1), 267-294, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9188/115170>.
- Dündar, H.(1984). İftira Suçu ile Benzeri Suçlar Üzerine Bir İnceleme, Adalet Dergisi, 75(2), 292-315, <https://adaletdergisi.adalet.gov.tr/arsiv/adaletdergisi/1984/sayi2-mart-nisan1984-sene-75-268%20sayfa-cilt1.pdf>.
- Erem, F.(1988). Bilinçaltı (Gayri şuur) ve Suçluluk, Yargıtay Dergisi, 14(1-2), 65-90, <http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ocak1988.pdf>.
- Erem, F.(1954). İftira, Adalet Dergisi, 45(9), 1063-1073, <https://adaletdergisi.adalet.gov.tr/arsiv/adaletdergisi/1954/s9-eylul-1954-sene45-sayfa114-cilt2.pdf>.
- Erem, F.(1954). Suç Tasnii, Adalet Dergisi, 45(10), 1179-1185, <https://adaletdergisi.adalet.gov.tr/arsiv/adaletdergisi/1954/s10-ekim-1954-sene45-sayfa108-cilt2.pdf>.
- Florioti, H. D. & Demirci, G.(2013). Çivi Yazılı Kanun Metinlerinde İlginç Bir Suç Tespit ve Cezalandırma Yöntemi: Suya Atılma, Tarih Araştırmaları Dergisi, 32(54), 25-40, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/781208>.
- Göktürk, N.(2016). Yalan Tanıklık Suçu, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XX(1), 347-410, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/789015>.
- Gözübüyük, A. P.(1969). Adliyeye Karşı Cürümler, Adalet Dergisi, 1(8), 485, <https://adaletdergisi.adalet.gov.tr/arsiv/adaletdergisi/1969/sayi-8-agustos1969-sene-60-28sayfa-cilt1.pdf>.

- Hafizoğulları, Z.(1994). Genel Çizgileriyle Savunma Hakkı, Ankara Barosu Dergisi, S.1, 20-40, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/1994-1/3.pdf>.
- İçer, Z.(2012). Yalan Tanıklık Suçu (TCK m. 272), Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 18(1), 179-226. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48141/608938>.
- Kafesoğlu, İ.(1953). Türk Tarihinde Moğollar ve Cengiz Meselesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, 5(8), 105-136, https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutarih/issue/9583/119586#article_cite.
- Kangal, Z. T.(2010). Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XIV(3-4), 19-68, https://hukukdergi.ebyu.edu.tr/wp-content/uploads/2015/10/2010_IV_2.2.pdf.
- Keyman, S.(1980). Tipiklik ve Ceza Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 37(1), 59-105, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/635693>.
- Koca, M.(2014). Temyiz Yolunda Davaya Katılma, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 5(18), 1-28, <https://yayin.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/dergiler/taad/taad-18/taad-18.pdf>.
- Kocaoğlu, S. S.(2012). Türk Ceza Kanunu (m. 128) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Bir Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Savunma Dokunulmazlığı, Ankara Barosu Dergisi, 4, 21-38, <http://www.ankarabarusu.org.tr/Siteler/19442010/Dergiler/AnkaraBarosuDergisi/2012-4.pdf>.
- Oğurlu, Y.(1999). İdari Yaptırımlara Genel Bir Bakış ve İdari Yaptırım-Ceza Yaptırımı Ayrımı, A.Ü. Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, III(1), 143-194, <https://hukukdergi.ebyu.edu.tr/?p=753>.
- Öner, H.(1946). İftira Cürmü Üzerine Bir İnceleme, Adalet Dergisi, 2(11), 1139-1158, <https://adaletdergisi.adalet.gov.tr/arsiv/adaletdergisi/1946/s11-kasim-1946-sene37-sayfa63-cilt2.pdf>.
- Özek, Ç.(1997). Adliyeye Karşı Suçların Hukuksal Konusu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 55(3), 13-50, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95771>.
- Özek, Ç.(1998). 1997 Türk Ceza Yasa Tasarısı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 56(1-4), 20-68, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95719>.

- Özkorkut, N. Ü.(2007). İslam Ceza Hukukunda Kadın, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 56(2), 83-95, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/266/2403.pdf>.
- Şahbaz, İ.(1985). İftira Suçu, Yargıtay Dergisi, 11(4), 485-509, <http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ekim1985.pdf>.
- Şahin, M. İ. V.(2019). Şikâyet Kurumu, Takibi Şikâyete Bağlı Suçlar, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(1), 54-65, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/749877>.
- Toroslu, H.(2013). Suç Uydurma Suçu, Ankara Barosu Dergisi, 1, 319-337, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398036>.
- Toroslu, N.(1980). İftira Cürümünün Hukuki Konusu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 37(1), 107-128, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42890/518695>.
- Üçok, Ç.(1946). Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler, Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası, III(1), 125-146, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/635395>.
- Vehbe, T. A.(1974). İslam Hukukunda ve Mısır Hukukunda Kazif Suçu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 39(1-4), 417-425, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96687>.
- Yaşar, Y.(2016). Mukayeseli Hukukta İftira, Suç İsnadı ve Mahkeme Kararları, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22(3), 3385-3404, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/359889>.
- Yenidünya, A. C. & Alşahin, M. E.(2007). Bireyin Şerefine Karşı Suçlar, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 68, 43-94, http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/App_Themes/TumDergiler/68.pdf.
- Yenidünya, A. C.(2005). Yeni Türk Ceza Kanunu'nda İftira Suçu (m.267-269), Legal Hukuk Dergisi, 3(32), 2819- 2860, <https://legalbank.net/arama>.
- Yıldırım, A.(2007). İftira Suçu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 69, 177-210, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-69-304>.
- Yiğitbaş, M. O.(1967). İftira Cürmü Üzerine Bir Deneme, Adalet Dergisi, 58(11), 825-860, <https://adaletdergisi.adalet.gov.tr/arsiv/adaletdergisi/1967/sayi11-kasim1967-sene-58-97sayfa-cilt8.pdf>.

TEZLER

- Aydın, Y. (2018). İftira Suçu, [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]
- Doğan, H. (2008). İslam Hukukunda İftira Suçu ve Cezası, [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]
- İçer, Z. (2011). Türk Ceza Hukukunda Tüzel Kişiler [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]
- Kurt, D. H. (2020). İftira Suçu [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]
- Serttaş, A. T. (2018). Türk Ceza Hukukunda İftira Suçu [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]
- Sönmez, A. S. (2015). Türk Ceza Kanununda İftira Suçu [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]
- Yenidünya, C. (1997). İftira Suçu [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]

KANUNLAR

- 18.10.1982 Tarihli ve 2709 Sayılı TC Anayasası, Resmi Gazete, 9 Kasım 1982, Sayı; 17863 (Mükerrer).
- 26.09.2004 Tarihli ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete, 12 Ekim 2004, Sayı; 25611.
- 14.07.1965 Tarihli ve 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Resmi Gazete, 23 Temmuz 1965, Sayı; 12056.
- 02.12.1999 Tarih ve 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerin Yargılanması Hakkında Kanun, Resmi Gazete, 4 Aralık 1999, Sayı; 25611.
- 19.04.1990 Tarih ve 3628 Sayılı Mal bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, Resmi Gazete, 4 Mayıs 1990, Sayı; 20508.
- 01.03.1926 Tarihli ve 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete, 13 Mart 1926, Sayı; 320.
- 24.2.1983 Tarihli ve 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu, Resmi Gazete, 26 Şubat 1983, Sayı; 17971.
- 9.6.2004 Tarihli ve 5187 Sayılı Basın Kanunu, Resmi Gazete, 26 Haziran 2004, Sayı; 25504.
- 4.12.2004 Tarihli ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, Resmî Gazete, 17 Aralık 2004, Sayı; 25673.
- 04.04.1929 Tarihli ve 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Resmi Gazete, 20 Nisan 1929, Sayı; 1172.

30/03/2005 Tarihli ve 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu, Resmi Gazete, 31 Mart 2005, Sayı; 25772 (Mükerrer).

3.7.2005 Tarihli ve 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, Resmi Gazete, 15 Temmuz 2005, Sayı; 25876.

10.7.2003 Tarihli ve 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Resmi Gazete, 19 Temmuz 2003, Sayı; 25173.

Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, Resmi Gazete, 7 Ekim 2004, Sayı: 25606.

04.11.1981 Tarihli ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, Resmi Gazete, 6 Kasım 1981, Sayı; 17506.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://kupdf.net/download/sumer-babil-assur-kanunlar-305-ve-ammi-350-aduqaf-ferman-305-mebrure-tosun-kadriye-yalvac_58d6f2bbdc0d60160ec346c1_pdf.

<http://repository.bilkent.edu.tr>.

<https://www.hosting.com.tr/bilgi-bankasi/server-nedir-turleri-nelerdir/>.

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-6406#>.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb>.

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-1207#>.

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=7850#>.

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>.

<https://legalbank.net>.

<https://khyk.kazancihukuk.com>.

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-1226#>.

<http://www.osmanlimedeniyeti.com/makaleler/sozluk/osmanlica-sozluk-index.html>.

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/index.jsf?dswid=-1519#>.

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=3199#>.

<https://www.lexpera.com.tr>.

<http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>.

<http://www.tdk.gov.tr>.

<https://www.google.com/search?q=t%C3%BCrk+dil+kurumu+s%C3%B6z%C3%BCk&oq=t%C3%BCrk+dil+kurumu&aqs=chrome.1.69i57j0l4j46j69i61l2.7236j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>.

<https://www.etimolojiturkce.com/arama/fry>.

<http://repository.bilkent.edu.tr>.

<http://birgunbiryerde.blogspot.com/2012/09/hammurabi-kanunlarnn-dayanag-ksas-ksas.html>.

<http://pages.uoregon.edu/dluebke/Witches442/ConstitutioCriminalis.html>.

<https://www.kuranmeali.net/diyanet/nur-suresi-15.ayet.html>.

<https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=4&ayet=112>.

http://www.kuranmeali.org/24/nur_suresi/11.ayet/kurani_kerim_mealleri.aspx.

<https://studylibtr.com/doc/2358108/isl%C3%A2m-hukukunda-iftira-su%C3%A7u-ve-cezas%C4%B1#>.

https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/__164.html.

https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/__77.html.

https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/__200.html.

<http://www.altalex.com/documents/news/2014/09/30/dei-delitti-contro-lamministrazione-della-giustizia>.

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGISCTA000006165311/.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>.

www.sinerjimevzuat.com.tr.

<https://legalbank.net/>.

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=-9256#>.

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=6427#>.

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Ara?KararNo=2013%2F56&KararAramaRaporu=1>.

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Ara?KararNo=2011%2F154&KararAramaRaporu=1>.

YARGI KARARLARI

- Anayasa Mahkemesi'nin, T.19.01.1993, Esas. 1993/2, Karar. 1993/2, Sayılı İlamı.
- Anayasa Mahkemesi'nin, T.10.04.2013, Esas. 2013/14, Karar. 2013/56, Sayılı İlamı.
- Anayasa Mahkemesi'nin, T.17.11.2011, Esas. 2010/115, Karar. 2011/154, Sayılı İlamı.
- Anayasa Mahkemesi'nin, T.14.01.2015, Esas. 2014/116, Karar. 2015/4 Sayılı İlamı.
- Samsun BAM, 2. CD., T.14.02.2017, Esas. 2016/20, Karar. 2017/196, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.27.06.2019, Esas. 2015/592, Karar. 2019/512, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.18.12.2012, Esas. 2012/1-1288, Karar. 2012/1856, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.15.04.2008, Esas. 2008/1-22, Karar. 2008/80, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.20.03.2012, Esas. 2011/1-451, Karar. 2012/115, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.26.05.2016, Esas. 2016/191, Karar. 2016/288, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.22.05.1995, Esas. 1995/1-80, Karar. 1995/158, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.25.10.1982, Esas. 1982/4-332, Karar. 1982/387, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.07.04.2015, Esas. 2015/42, Karar. 2015/97, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.22.03.2005, Esas. 2005/4-17, Karar. 2005/33, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.22.03.2005, Esas. 2005/17, Karar. 2005/33, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.05.06.2018, Esas. 2015/43, Karar. 2018/265, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.27.02.1984, Esas. 1983/1-416, Karar. 1984/79, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.30.10.2018, Esas. 2016/1169, Karar. 2018/490, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.27.10.2009, Esas. 2009/4-196, Karar. 2009/248, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.12.04.1982, Esas. 1982/48, Karar. 1982/133, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.31.10.1994, Esas. 1994/ 1-225, Karar. 1994/250, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.22.03.2005, Esas. 2005/4-17, Karar. 2005/ 33, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.07.04.2015, Esas. 2015/42, Karar. 2015/97, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.08.07.2003, Esas. 2003/5-189, Karar. 2003/207, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.08.07.2008, Esas. 2008/1-99, Karar. 2008/185, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.17.01.2017, Esas. 2015/536, Karar. 2017/14, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.17.07.1957, Esas. 1957/4-182, Karar. 1957/178, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.23.03.1981, Esas. 1981/18, Karar. 1981/103, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.24.12.2013, Esas. 2013/1-664, Karar. 2013/622, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.24.02.1998, Esas. 1998/364, Karar. 1998/57, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.13.03.1944, Esas. 1944/4-71, Karar. 1944/71, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.19.04.1982, Esas. 1982/4-79, Karar. 1982/154, Sayılı İlamı.
- Yargıtay CGK., T.12.05.1980, Esas. 1980/8-139, Karar. 1980/203, Sayılı İlamı.

Yargıtay HGK., T.02.05.2007, Esas. 2007/4-224, Karar. 2007/228, Sayılı İlamı.
Yargıtay HGK., T.14.11.2007, Esas. 2007/4-850, Karar. 2007/854, Sayılı İlamı.
Yargıtay HGK., T.08.05.2002, Esas. 2002/4259, Karar. 2002/356, Sayılı İlamı.
Yargıtay HGK., T.05.06.2015, Esas. 2014/4-33, Karar. 2015/1504, Sayılı İlamı.
Yargıtay HGK., T.17.11.2020, Esas. 2017/1407, Karar. 2020/899, Sayılı İlamı.
Yargıtay HGK., T.13.01.1988, Esas. 1987/4-405, Karar. 1988/27, Sayılı İlamı.
Yargıtay HGK., T.14.02.2001, Esas. 2001/4-118, Karar. 2001/115, Sayılı İlamı.
YİBK., T.21.01.1959, Esas. 1957/12, Karar. 1959/3, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.22.01.2014, Esas. 2013/26612, Karar. 2014/1652, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.30.12.2008, Esas. 2008/6230, Karar. 2009/1, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.10.03.2015, Esas. 2015/214, Karar. 2015/48, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.02.10.2017, Esas. 2017/9121, Karar. 2017/10720, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.19.12.2018, Esas. 2017/9110, Karar. 2018/14666, Sayılı İlamı.
Yargıtay 1. CD., T.14.02.2018, Esas. 2016/4953, Karar. 2018/552, Sayılı İlamı.
Yargıtay 14. CD., T.26.02.2014, Esas. 2013/11714, Karar. 2014/2416, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.15.10.2015, Esas. 2015/4645, Karar. 2015/3093, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.11.04.2018, Esas. 2017/14734, Karar. 2018/4099, Sayılı İlamı.
Yargıtay 2. CD., T.02.10.2014, Esas. 2013/35164, Karar. 2014/22896, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.29.01.2014, Esas. 2012/28506, Karar. 2014/2463, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.25.02.2008, Esas. 2006/9661, Karar. 2008/1773, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.23.01.2013 Esas. 2011/22845, Karar. 2013/1144, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.20.05.2003, Esas. 2002/22050, Karar. 2003/4181, Sayılı İlamı.
Yargıtay 1. CD., T.10.12.2015, Esas. 2015/5248, Karar. 2015/6085, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.18.12.2019, Esas. 2011/9445, Karar. 2012/3843, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.04.11.2014, Esas. 2014/6647, Karar. 2014/10833, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.16.04.2014, Esas. 2013/4607, Karar. 2014/9804, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.26.10.2017, Esas. 2017/9455, Karar. 2017/11894, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.21/11/2007, Esas. 2006/4634, Karar. 2007/9761, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.16.09.1960, 5676/7781, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.08.11.2006, Esas. 2006/4667, Karar. 2006/16051, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.18.06.2007, Esas. 2007/5470, Karar. 2007/5766, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.12.11.2007, Esas. 2006/5877, Karar. 2007/9195, Sayılı İlamı.
Yargıtay 11. CD., T.13.10.2020, Esas. 2020/2258, Karar. 2020/5758, Sayılı İlamı.
Yargıtay 10. CD., T.27.10.2014, Esas. 2014/4578, Karar. 2014/11707, Sayılı İlamı.

Yargıtay 4. HD., T.29.11.1977, Esas. 1976/12714, Karar. 1977/11212, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.26.10.2020, Esas. 2019/7622, Karar. 2020/17426, Sayılı İlamı.
Yargıtay 13. CD., T.13.02.2020, Esas. 2019/10441, Karar. 2020/1797, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.15.04.2014, Esas. 2013/11409, Karar. 2014/4799, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.16.06.2016, Esas. 2016/971, Karar. 2016/4053, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.29.04.2009, Esas. 2007/11169, Karar. 2009/8224, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16.CD., T.10.03.2016, Esas. 2015/7505, Karar. 2016/1598, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8.CD., T.02.07.2020, Esas. 2019/213, Karar. 2020/14839, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8.CD., T.02.07.2020, Esas. 2018/11107, Karar. 2020/14905, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.10.03.2009, Esas. 2007/8386, Karar. 2009/4386, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.07.10.2019, Esas. 2019/12569, Karar. 2019/11886, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.12.09.1990, Esas. 1990/3119, Karar. 1990/4049, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.19.06.2006, Esas. 2006/1001, Karar. 2006/12551, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.03.04.2007, Esas. 2007/1076, Karar. 2007/3056, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.15.12.2020, Esas. 2017/18763, Karar. 2020/19784, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.27.01.2014, Esas. 2012/24272, Karar. 2014/2145, Sayılı İlamı.
Yargıtay 2. CD., T.08.02.2012, Esas. 2012/3647, Karar. 2012/2455, Sayılı İlamı.
Yargıtay 2. CD., T.20.02.2013, Esas. 2011/24094, Karar. 2013/3387, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.12.07.2006, Esas. 2006/4670, Karar. 2006/1384, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.03.09.1990, Esas. 1990/3734, Karar. 1990/4792, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.12/07/2006, Esas. 2006/4670, Karar. 2006/13841, Sayılı İlamı.
Yargıtay 20. CD., T.06.10.2016, Esas. 2015/16249, Karar. 2016/5042, Sayılı İlamı.
Yargıtay 11. CD., T.26.06.2018, Esas. 2017/11292, Karar. 2018/5794, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.23.12.2015, Esas. 2015/5652, Karar. 2015/5214, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.18.12.2007, Esas. 2007/10853, Karar. 2007/10907, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.15.02.2012, Esas. 2010/20227, Karar. 2012/2992, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.15.02.2012, Esas. 2011/20598, Karar. 2012/2797, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.07.05.2014, Esas. 2013/15366, Karar. 2014/5666, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.20.06.2013, Esas. 2013/4607, Karar. 2013/9616, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.28.05.2007, Esas. 2007/3273, Karar. 2007/4977, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.07.10.2009, Esas. 2009/20698, Karar. 2009/15798, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.11.12.2012, Esas. 2012/7423, Karar. 2012/29874, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.30.06.2016, Esas. 2016/2311, Karar. 2016/8727, Sayılı İlamı.
Yargıtay 13. CD., T.24.06.2015, Esas. 2014/24750, Karar. 2015/11775, Sayılı İlamı.

Yargıtay 11. CD., T.15.3.2017, Esas. 2015/3175, Karar. 2017/1917, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.02.05.2014, Esas. 2013/15794, Karar. 2014/5279, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.01.10.2019, Esas. 2017/10614, Karar. 2019/11587, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.13.11.2018, Esas. 2018/7943, Karar. 2018/12620, Sayılı İlamı.
Yargıtay 14. CD., T.02.10.2018, Esas.2015/1266, Karar.2018/5638, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.21.05.2007, Esas.2006/1159, Karar.2007/4748, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.22.01.2007, Esas. 2005/10847, Karar. 2007/472, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4.CD., T.10.01.2011, Esas. 2011/3, Karar. 2011/4, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.16.11.2020, Esas. 2019/13930, Karar. 2020/18493, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T. 24.12.2012, Esas. 2012/10309, Karar. 2012/15611, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.16.04.2008, Esas. 2008/10884, Karar. 2008/7055, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.21.01.2015, Esas. 2014/4451, Karar. 2015/1940, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.11.02.2014, Esas. 2013/11809, Karar. 2014/1455, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.19.06.2006, Esas. 2006/1001, Karar. 2006/12551, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. HD., T.09.11.2009, Esas. 2009/10912, Karar. 2009/12535, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.13.12.2018, Esas. 2017/13448, Karar. 2018/14460, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.18.02.2015, Esas. 2014/21579, Karar. 2015/12065, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.13.11.1954,11949/11441, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.10.03.1949, Esas. 1949/2724, Karar. 1949/3850, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.19.10.1995, Esas. 1995/5732, Karar. 1995/6689, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.20.12.2012, Esas. 2011/21954, Karar. 2012/31275, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.22.05.2002, Esas. 2002/6725, Karar. 2002/9253, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.18.06.2001, Esas. 2001/6816, Karar. 2001/7771, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4.CD., T.25.03.2002, Esas. 2002/2432, Karar. 2002/4518, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.21.03.2002, Esas. 2002/197, Karar. 2002/4466, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.11.10.2006, 7849/15136, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.28.03.2007, Esas. 2005/12961, Karar. 2007/2832, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4.CD., T.14.03.2016, Esas. 2013/39277, Karar. 2016/4751, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.10.03.1959, Esas. 1959/11688, Karar. 1959/3270, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.22.06.2009, Esas. 2008/605, Karar. 2009/12330, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.02.06.2009, Esas. 2009/9413, Karar. 2009/10970, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.03.12.2012, Esas. 2011/19138, Karar. 2012/28435, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.27.06.2007, Esas. 2007/3107, Karar. 2007/6143, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.09.12.1983, Esas. 1983/2500, Karar. 1983/2803, Sayılı İlamı.

Yargıtay 9. CD., T.23.09.2014, Esas. 2013/16070, Karar. 2014/9533, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.03.11.2016, Esas. 2016/1490, Karar. 2016/5842, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.24.04.2014, Esas. 2014/816, Karar. 2014/10422, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.30.05.2016, Esas. 2016/3227, Karar. 2016/7014, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.15.10.2008, Esas. 2008/5954, Karar. 2008/18513, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.03.11.2014, Esas. 2014/2504, Karar. 2014/31469, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.08.04.2014, Esas. 2013/13353, Karar. 2014/4212, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.24.09.2014, Esas. 2014/2502, Karar. 2014/9528, Sayılı İlamı.
Yargıtay 3. HD., T.16.09.2014, Esas. 2014/4270, Karar. 2014/11857, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.26.05.2014, Esas. 2013/11541, Karar. 2014/6356, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.23.05.1991, Esas. 1991/2305, Karar. 1991/3073, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.22.01.2014, Esas. 2013/26612, Karar. 2014/1652, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.11.06.2012, Esas. 2010/21275, Karar. 2012/13997, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.25/02/2020, Esas. 2016/2345, Karar. 2020/4024, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.24.4.1992, Esas. 1992/2263, Karar. 1992/2905, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.21.05.2009, Esas. 2007/11670, Karar. 2009/9891, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.20.06.2000, Esas. 2000/3916, Karar. 2000/5439, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.30.03.1982, Esas. 1982/1801, Karar. 1982/2108, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. HD., T.17.03.2015, Esas. 2014/7078, Karar. 2015/3223, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. HD., T.18.02.2015, Esas. 2014/6157, Karar. 2015/1636, Sayılı İlamı.
Yargıtay 19. CD., T.02.11.2020, Esas. 2019/29863, Karar. 2020/13554, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.12.12.2006, Esas. 2005/8063, Karar. 2006/17603, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.11.11.2014, Esas. 2014/5880, Karar. 2014/11227, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.21.02.2013, Esas. 2013/1260, Karar. 2013/4853, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.27.12.1978, Esas. 1978/6542, Karar. 1978/6609, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.27.12.1978, Esas. 1978/6542, Karar. 1978/6609, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.09.06.1950, Esas. 1950/6102, Karar. 1950/7500, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.28.11.2013, Esas. 2013/10311, Karar. 2013/14698, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.12.09.2013, Esas. 2013/15904, Karar. 2013/22043, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.11.03.2009, Esas. 2008/15691, Karar. 2009/4628, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.17.09.2014, Esas. 2014/6078, Karar. 2014/9325, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. HD., T.19.02.2018, Esas. 2016/3014, Karar. 2018/1054, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.30.04.1946, Esas. 1946/4909, Karar. 1946/5563, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.10.03.2016, Esas. 2015/7446, Karar. 2016/2689, Sayılı İlamı.

Yargıtay 16. CD., T.31.03.2016, Esas. 2015/7680, Karar. 2015/2091, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.13.02.1951, Esas. 1951/912, Karar. 1951/912, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.07.12.2020, Esas. 2019/16705, Karar. 2020/19055, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.24.11.2020, Esas. 2019/15331, Karar. 2020/18627, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.07.09.2020, Esas. 2018/11986, Karar. 2020/15147, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.08.06.2020, Esas. 2018/7087, Karar. 2020/12733, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.30.01.2020, Esas. 2017/16602, Karar. 2020/1313, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.02.07.2020, Esas. 2018/8135, Karar. 2020/14908, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.02.05.2007, Esas. 2007/8033, Karar. 2007/1013, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.14.11.2006, Esas. 2006/11766, Karar. 2006/16266, Sayılı İlamı.
Yargıtay 5. CD., T.29.03.2006, Esas. 2006/402, Karar. 2006/2577, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.01.01.1978, Esas. 1977/5535, Karar. 1978/199, Sayılı İlamı.
Yargıtay 1. CD., T.01.12.2008, Esas. 2008/5346, Karar. 2008/7646, Sayılı İlamı.
Yargıtay 1. CD., T.16.05.2007, Esas. 2007/2703, Karar. 2007/3776, Sayılı İlamı.
Yargıtay 1. CD., T.24.06.2009, Esas. 2008/9018, Karar. 2009/3855, Sayılı İlamı.
Yargıtay 9. CD., T.14.11.2013, Esas. 2013/10192, Karar. 2013/13882, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.04.03.2015, Esas. 2015/3, Karar. 2015/3, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.20.06.2016, Esas. 2015/8755, Karar. 2016/4613, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.01.05.2007, Esas. 2007/3361, Karar. 2007/4133, Sayılı İlamı.
Yargıtay 16. CD., T.16.12.2015, Esas. 2015/4787, Karar. 2015/5051, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.16.10.1990, Esas. 1990/4159, Karar. 1990/5088, Sayılı İlamı.
Yargıtay 13. CD., T.03.04.2012, Esas. 2012/841, Karar. 2012/8008, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.19.06.2006, Esas. 2006/111, Karar. 2006/12551, Sayılı İlamı.
Yargıtay 11. CD., T.21.03.2014, Esas. 2012/22512, Karar. 2014/5410, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.12.12.1990, Esas. 1990/6215, Karar. 1990/6774, Sayılı İlamı.
Yargıtay 5. CD., T.23.02. 1961, Esas. 1961/13, Karar. 1961/5793, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.06.11.1985, Esas. 1985/3684, Karar. 1985/4885, Sayılı İlamı.
Yargıtay 8. CD., T.12.06.2018, Esas. 2018/15688, Karar. 2018/6816, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.08.01.1999, Esas. 1999/ 11002, Karar. 1999/11694, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.21.09.1998, Esas. 1998/6912, Karar. 1998/7698, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.22.06.1959, Esas. 1959/3920, Karar. 1959/8379, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. CD., T.19.3.2014, Esas. 2013/42047, Karar. 2014/8443, Sayılı İlamı.
Yargıtay 13. CD., T.30.4.2015, Esas. 2015/7062, Karar. 2015/8075, Sayılı İlamı.
Yargıtay 4. HD., T.27.06.2012, Esas. 2012/5648, Karar. 2012/11203, Sayılı İlamı.
Yargıtay 18. CD., T.25.12.2017, Esas. 2015/34555, Karar. 2017/15373, Sayılı İlamı.

EKLER

EK A : Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Bahar GÖĞÜS
ÖĞRENCİ NO	20192017
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	KAMU HUKUKU
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2021/2022 GÜZ KAYDIMI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Türk Ceza Kanunu Kapsamında İftira Suçu
TEZİN AMACI	İftira Suçunun, Türk Ceza Kanunu Kapsamında suç teorisi ve uygulama açısından incelenmesidir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	<p>Günümüzde küreselleşme ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde bilgiye erişim kolaylaşmış ve bilginin yayılma hızı artmıştır. Zaman içerisinde bu durumun insanlık açısından olumlu ve olumsuz sonuçları ortaya çıkardığı görülmüştür. Yaşanan gelişim ve değişimler sayesinde insanların faydalı bilgilere erişimi kolaylaşmıştır. Ancak bu durum kötü niyetli insanlar tarafından farklı amaçlarla kullanılmaya başlanınca masum kişilerin mağdur edilmesi söz konusu olmuştur. İçinde bulunduğumuz iletişim çağı, insanlar arasındaki iletişimin hızlı ve kolay şekilde yapılmasını sağlamıştır. Özellikle sanal ortam ve sosyal medyanın yaygınlaşması ile birlikte insanlar gerek birbirleriyle gerekse toplumla daha fazla iletişim kurar hale gelmişlerdir. Kötü niyetli insanlar tarafından kullanılan bu durum, masum kişilere yönelik isnatların toplum geneline yayılarak onların ciddi şekilde zarar görmesine neden olmuştur. Zaman zaman toplum nezdinde karalanma olarak kalan bu isnatlar bazı durumlarda masum kişilerin yetkili makamlar nezdinde şüpheli-sanık konumuna gelmeleri ile sonuçlanmıştır. Bu sebeple masum kişilerin haksız isnatlardan korunmasını sağlamak amacıyla “iftira suçu” 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda düzenleme altına alınmıştır. İftira suçu geçmişten günümüze hemen hemen her hukuk sisteminde yer almıştır. Türk Hukuku’nda ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 267. maddesinde iftira suçuna yer verilmiştir. Maddede iftira suçunun basın yayın yoluyla veya ihbar ya da şikâyetle bulunmak suretiyle işlenebileceği düzenleme altına alınmıştır. Bu düzenleme çerçevesinde Anayasa’nın</p>

	<p>28 ve 74. maddeleri değerlendirilerek hangi durumlarda “hak” sınırının aşıldığı ve iftira suçuna geçildiği çalışma kapsamında açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmamızda iftira suçu mülga 765 sayılı Ceza Kanunu ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu düzenlemeleri karşılaştırılarak incelenmiştir. İftira suçu ile korunan hukuki değer; kanun metni, doktrin görüşleri ve yargı kararları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Kanun koyucu tarafından iftira suçu için getirilen etkin pişmanlık düzenlemesi de çalışmamızda detaylı bir şekilde ele alınmıştır.</p>
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	<p>1) (.....) Sayfa Ölçeği. 2) (.....) Sayfa Anketi. 3) (.....) Sayfa Formları. 4) (.....) Sayfa</p>

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Bahar GÖĞÜS		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Evrak aslı enstitü müdürlüğündedir. TARİH: 06 / 12/ 2021				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu Kamu Hukuku faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI			
Adı - Soyadı:Tarık Polat İŞOĞLU	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN(Yerine)	Adı - Soyadı:Murat KOÇ			
Unvanı: Dr. Öğr. Üyesi	Unvanı:	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı:Doç. Dr.			
İmzası: Evrak aslı enstitü müdürlüğündedir.	İmzası:	İmzası: Evrak aslı enstitü müdürlüğündedir.	İmzası: Evrak aslı enstitü müdürlüğündedir.			
... / / 20.... / / 20....	Dr.Öğr.Üyesi Sami DOĞRU / / 20...			
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKAR AKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞL U	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası : Evrak aslı enstitü müdürlüğünd edir..	İmzası : Evrak aslı enstitü müdürlüğün dedir..	İmzası : Evrak aslı enstitü müdürlüğünd edir.	İmzası : Evrak aslı enstitü müdürlüğün dedir.	İmzası : Evrak aslı enstitü müdürlüğün dedir.	İmzası : Evrak aslı enstitü müdürlüğün dedir.	İmzası : Evrak aslı enstitü müdürlüğünd edir.
.... / / 20.... / .. / 20....	... / / 20....	.. / / 20....	... / / 20....	... / / 20....	... / / 20....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 10 / 04/ 2020 - 10 / 04/ 2020 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izni verilmesi taraflarımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE	☐					
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK B: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin Değerlendirme Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
ÇAĞ UNIVERSITY

Sayı : 23867972/ 48

12.11.2021

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı Alınması Hk.

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazımız.

İlgi tarihli yazımız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Bahar Aksoy Gögüs, Hilal İçen** isimli öğrencilerimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Evrak Aslı Enstitü Müdürlüğünde İmzalıdır

Doç. Dr. Murat KOÇ (Yerine)
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Dr. Öğr. Üyesi Saadet SAGTAŞ
Sos. Bil. Enst. Med. Yrd.

Eki: 2 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

EK C: Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2100008681

02.12.2021

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzin Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 24.11.2021 tarih ve 23867972/65 sayılı yazınız.
b) 24.11.2021 tarih ve 23867972/66 sayılı yazınız.
c) 16.11.2021 tarih ve 23867972/57 sayılı yazınız.
ç) 26.10.2021 tarih ve E-23867972-050.01.04-2100008866-44 sayılı yazınız.
d) 25.10.2021 tarih ve E-23867972-050.01.04-2100008827-45 sayılı yazınız.
e) 28.10.2021 tarih ve E-23867972-050.01.04-2100008956-46 sayılı yazınız.
f) 12.11.2021 tarih ve 23867972/48 sayılı yazınız.
g) 12.11.2021 tarih ve 23867972/47 sayılı yazınız.
ğ) 26.11.2021 tarih ve 23867972/76 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Can Toraman, Meltem Bulut Korkmaz, Duygu Üvey, İlayda Boru, Yase min Ertürk, Fatma Kayıkkı, İlmittin Taşdemir, Yakup Başak, Polen Boyacı, Bahar Aksoy Gögüs, Hilal İçen, Esra Çetinkaya, Ayşe Duman ve Merih Özbayrak isimli öğrencilerinizin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör